

**TIMI'DI TUMMA MA 'BĪTĪNGNGÖ NJA
RAWUS NJA YÜNAN**

Katcha-Kadugli-Miri Bible

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Rawus	4
Yünan	7
Matta	9
Murkus	37
Lüüka.....	55
Yühanna	85
Kadafīni	107
Rööma	133
1 Kürünsüs.....	144
2 Kürünsüs.....	155
Galatiya	163
Afusus.....	168
Filippi	172
Kölösi.....	175
1 Tasalanüki.....	178
2 Tasalanüki.....	181
1 Timosaws	183
2 Timosaws	187
Tito.....	190
Filimon.....	192
Ebraniin	193
Yaguub	202
1 Bütrüs.....	206
2 Bütrüs.....	210
1 Yühanna.....	213
2 Yühanna.....	217
3 Yühanna.....	218
Yahüüsa.....	219
Tumma tanno Yasu.....	221

Rawus

Tafa'da tumma

Sorne ya eema tumma ma aka tammo ana eere a'da Rawus mo. Oogo ma mada Müwab. Ömö'di unggene nja laala tiya iini ndama Beetlaham kaco Müwab, kudumma iire kagu eege ka anya ma Yahüüsa. A 'bii'bala yeene öccö aga arna Rawus ma mada Müwab mo. Lakiini kadu nye'd'de kaaya illi niimö meene mana eere a'da Naüümü. Maföönyö a'da eema ageene dhabbu afe'de ka Yahüüsa. Mikiri ka asaasa tafada maco Beetlaham. A Rawus tafara masaasa tunggeene nja oono, miki a'da kadu ma Yahüüdü kara ta kadu tanno oono, oogo ma tamma Masala ma Israyil.

Köö'dö ka Beetlaham ana iisine 'döngngönyö. A Masala tö'dö ana ömö'di tiya a'diila ya ana eere a'da Büwas ma tarna Rawus afa ka Naüümü. Ma ndaada ma Büwas nja Rawus aga Dawud tiya uugaara ya. Tumma ma Rawus kiki a'da Masala mamana baraka ömö'di tiya ana eedi ma tasaasa co kono ya.

Naüümü nja Rawus

1 'Billi ka naguuru ma naguugaara tahükümü ka Israyil, a iire tūmmü anya, a ömö'di inggide ama anya ma Beetlaham ma Yahüüsa, i'i nja aka tammo iini ana laala tiya eene keera. Kunggeene kaco anya ma Müwab. ² Eere yiini a'da Alimalik, aka miini mana eere a'da Naüümü, a laala ya eene tana eere a'da, Mahlöön nja Kiliyöön. Eege kama Afraata ka Beetlaham ka Yahüüsa. ³ Kanna ya, a Alimalik teyi a Naüümü tütü nja laala tiya oono na eera no. ⁴ İkirı laala ka kuna iiya ka Müwab katarna eege. Mo mana eere a'da Rawus mo mana eere a'da Ürfa, kada kiidi nagürüünü kada'baaga ka anya ma Müwab. ⁵ İkirı Mahlöön nja Kiliyöön ka tinyi Naüümü ku'bu unggodho oogo kungngo.

⁶ Amussu kungngo ya, a Naüümü taföönyö a'da Masala moolona anya ka iire a kuri tanna ka kadu 'do ka Yahüüsa, a Naüümü nja ligadaada moonoo kindinaana oona ma tafada ma co Yahüüsa anya tammo eene. ⁷ Mikiri Naüümü ka fiki'dö nja ligadaada moonoo kinyi anya ma Müwab ku'bu kara ka tunggeene kummü fiini ma tapadaga co Yahüüdiya.

⁸ Yungngo a Naüümü ka tiki a ligadaada moonoo, "Aaga fada aaga tapadaga co nöö'di tanno nakaniimö tanno ada. Tafa ka Masala tala ta'diila aaga afa maada kaala a naganyori tanno ada no aaya no aaga tala a'a. ⁹ A Masala tanangnga aaga ka lingnge ka 'di ma naganyori tanno 'diila no." Mikiri ka tattogo eege, katafaraana ka oona.

¹⁰ Kiki oono, "Ara ungnö tunggeene nja o'o, ungnö co ka kadu tanno üüdü nja o'o."

¹¹ Illi Naüümü miki, "Laala eede, aaga pataga co öö'di. Ara aaga tö'dö nja a'a amana? Ara a'a co teene laala ya eera tö'dö taganyuri ma aaga afe'de ya? ¹² Aaga padaga co 'di laala eede, sa a'a tadharu 'do meede ka tagona nyuri afe'de. Nassa ka takiki a'da naleefe a'a tagona nyuri, nassa ka tüürü na tarnadene ka ooso tanno nadageene laala. ¹³ Ara aaga taneene, aaga

tindhigi eege kara ka tinggiridene ka sere? Ara aaga tütü 'bala tanyuri kara ka teesere? Kaw, laala eede. Taalo agu'daana ana aaga 'do kungngo afa miini ka 'duu'du a'a kungngo, kudumma iisine ma Masala kiili kede!" ¹⁴ Kafada ka tafara afe'de. İkirı Örpha ka tööjülü taada moonoo mattogo oogo, illi Rawus mamma'da ka ono. ¹⁵ A Naüümü tiki, "Sele, mafada kööje ma o'o mapadaga ka kadu tanno oono nja namasala tanno oono. Aafada nja oono."

¹⁶ Illi Rawus miki oono, "Fa tuuru a'a ka tino a'da nafada ara ka tinyi o'o ku'bu. Kita üüdü kico, ara a'a co, a kita üüdü ka tanna kide ara a'a taneene. Kadu nüüdü kara ta kadu tanno eede, a Masala müüdü ta Masala tiya eede, ¹⁷ Kita üüdü ka teyi kide ya ara a'a teyi kide natü'büdene kita miini kita. Fa ka Masala ma ümmü a'a, üürü niimö inggide a tanangnga ku'bu bala inde." ¹⁸ Ka Naüümü ka tassa ka Rawus kanu mütü ka asaasa tino nja oono ya, mikiri ka taadha ka taara oogo keere ka tino nja oono.

¹⁹ Kikiri köö'dö ka Beetlaham eege a teera. Ka daara ka teene ya a kadu nye'd'de takiri iye kene, a iiya tindineene kiki, "tara ada Naüümü oogo mungngo?"

²⁰ "Aaga fa tūmmünü a'a a'da Naüümü," oogo miki eene. "Agümmünü a'a a'da Mara (a'da ta'diiri), kudumma Masala tammo ana türü mo manangnga tefe ka 'di neede ka 'diiri 'do. ²¹ Nunggeene a'a ka tiginigo, a Masala tafada ana a'a ka ta'döngngönyö Kūmmünü aaga a'a Naüümü amana? Mamuru Masala dhingkirı a'a, uuru tagoro'bo kede ka oona."

²² A Naüümü tapadaga co Beetlaham oogo nja Rawus, kööce moonoo a'da karaana kadu ka nasigeene.

Rawus malinggo ka siga tanna Büwas

2 A ömö'di inggide ama 'di, idhindhi a siliga ma Alimalik ya nyuri tiya Naüümü ya, ana eere a'da Büwas. ² Uuru öccö ka inggide ka Rawus mada Müwab ka tiki a Naüümü, "Fa kede naco nasigeene üürü a'a

ninyngo naluna ömö'di yeede ka ta'diila kini ka oona ya afa kede neere migile mo öreene kini keere mo."

A Naüümü tiki oono, "Badaada eede, kolo."

³ Yungngo a Rawus ka tunggeene maco a nasigeene ma teere migile ma suusuli ka kadu keere mo. A'da siga ka tanna Büwas, siliga ya Alimalik.

⁴ Amussu kungngo ya, a Büwas tö'dö ndama Beetlaham, öjölü kataraana ma migile, "A Masala tafa kada."

Kapadaga iini, "A Masala tafa küdü."

⁵ Yungngo a Büwas ka tindini ömö'di ya aguri a'a kadu tanno araana ka siga no, "Badaada ma aaga oogo mungngo?"

⁶ A ömö'di tiki iini, "Mada Muwaab möö'dö ndama Müwab nja Naüümü mo oogo miini. ⁷ Miki, 'Ma aaga fa kede nungngo kada keere neere migile ma suusuli mo.' Madagalinggo ndama kiitaka taalo magüüni illi idhilli."

⁸ Yungngo a Büwas ka tiki a Rawus, "Badaada eede, aföonyö tumma neede. Fa co tere migile ka siga töccö, naafa co ku'b'ba ndama kita. Ütü kita nja iya tanno eede ka siga no. ⁹ İiri siga, kita nagiide ka taraana kide ya, nöö'dö ka iya keere. Nadirina a'a eema a nagiide a'da kafa taada o'o ka oona ka tenege kara tagu o'o ya kolo tindi 'biidi ka anyee'de tanno nagiide kadigaana no."

¹⁰ A Rawus tikiri ka titi ku'bu a dhugudha miki iini, "Minna agu o'o nana 'bangnga ma a'a kada matajeene?"

¹¹ A Büwas tiki oono. "Naföonyö a'a a'da o'o naafa ka taada ma o'o, niimö ma nyuri tiya üüdü ya eyi ya, ninyi o'o faafa ma o'o nja nuufa tümüdü ku'bu, ninyi anya müüdü ku'bu ara o'o köö'dö taneene nja kadu tünüdü taalo naakussu eege no. ¹² A Masala tafanna ta'diila a o'o kööye ma ta yüüdü ka tagüüni ya. A Masala Siidi ma İsrayil yüüdü ka öö'dö küdhü kini ka egedhe ya tafa küdü."

¹³ A Rawus tiki, "Nagüüni o'o ta'diila ana a'a, nasaasa a'a tinsili ka eedi nja o'o turi ömö'di kede. Naana o'o 'bangnga ma a'a, nafünügü a'a ko'do a tumma ka'diila a'da taalo a'a nafeene nja mada talinggo tammo üüdü."

¹⁴ Kene ka ndagu eema ya, a Büwas tikiri ka tiki oono, "Aayu emmi kita nagu eema, indi miteene nata ka kala naguri." Kono ka ndemmi, ikiri Büwas kagona tinggile no füfödene no, oono madaguri müsü a türeene miini tütü. ¹⁵ Kono ka ntafiki'dö ma teere migile ya, ikiri Büwas ka tiki a kadu tanno alinggo no, "Salla kono ka teere migile manda mi'didene mo iya aaga tafaga oogo keere. ¹⁶ Aaga kona ka migile mo ndaradene mo adha ya aaga tagona oono mamana kono ku'bu."

¹⁷ Mikiri Rawus ka teere migile ka siga a 'buugu ta si- iya, ma teere migile möö'dö ka tamana ma almiti.

¹⁸ Ma'duga migile mateefe tala a taada moonoo, man- angnga türeene ma kuri tiya oono ka taguri ka siga yoono.

¹⁹ A taada ma Naüümü tindini oogo, "Nagalinggo o'o kiga ka uuru tanno? A Masala tafa ka ömö'di tiya ana 'bangnga ma o'o ya." Mikiri Rawus ka tiki a taada moonoo a'da ömö'di ma siga ana eere a'da Büwas.

²⁰ A Naüümü tiki a Rawus taada moonoo. "Tafa ka Masala anangnga iye a kadu na eefe ka 'di nja tanno

kaaya no, a'da taalo mana 'bangnga ma eene. A eere ya Masala tidhindhi. Ömö'di ya a siliga ma angnga."

²¹ A Rawus tiki oono, "İki a'a a'da nütü ka talinggo nja kadu ka siga kidhi ka tiimö taraana ka siga."

²² Yungngo a Naüümü ka tapadaga tumma a taada moonoo miki. "A'diila küdü 'badaada eede na o'o taling- go ka siga tanno iini nja iya, kudumma kadu könö ka oroko."

²³ Yungngo a Rawus ka tütü ka siga tanna Büwas nja iya ma linggo ma tere migile kadhi katiimö taraana ka siga. A Rawus tütü ka taganeene nja taada moonoo.

Rawus ma föonyö tumma na Naüümü

3 A Naüümü tiki a taada moonoo, "Badaada eede, taalo a'a nara tawwa nyuri ya a'diila ya, ya ara tümümü o'o aafa küdü ya o'o? ² Büwas ya siliga ma angnga yüüdü ka tagalinggo ka siga tanno iini ya, unngo ara tödhe ka 'deeli tanno iini ka uuru tanno. ³ A tigrine nakirini ten'di ya a'diila ya küdü ka oona na'bunaana oona a kondho nasülügü caa'bu naco 'deeli, nasa fa tala oona iini ara ka tümümü eema aaga iisine emmi tikinggi. ⁴ Natineene i'i ko'do, na o'o tussu 'buugu yiini ka tiyü kide ya. Kini ka ntiyü aküdhü ten'di kini ka oona ya, kolo na'diniga ten'di ko'do kini ka uune ara o'o tussu niimö yiini ka titirina o'o ya."

⁵ A Rawus tiki, "Niimö yüüdü ka tirina a'a ya ara a'a tüüni." ⁶ A Rawus tasülügü caa'bu malla maaco 'deeli, mütü ka tagüüni afa ma 'berki moonoo ka tirina oono ya kungngo.

⁷ Ka Büwas ka ndagu kuri ma ooso ya, ikiri ka tiyü ka migile kete. A Rawus tunggeene amussu ma'diniga ten'di coo'do kini ka 'buugu ma uune mara ka tiyü kide. ⁸ Ooso ka teene a Büwas asini ko'do eefe aduna aka ka füngngö kini ka 'bandaguune.

⁹ İki oono, "O'o na mada?"

Mapadaga tumma iini miki. "A'a na Rawus 'badaada ma kalinggo ka siga tanno nüüdü mo, kesse 'dakeyi ma ten'di tammo üüdü kede ku'bu kudumma o'o na siliga ma a'a ya ara tafa kede ya."

¹⁰ İkiri Büwas ka tiki oono, "A Masala tafa küdü, 'badaada kede. Tumma nüüdü ka tagüüni 'bitingngö no, ka'diila 'do karisi ka tanno üüdü ka tagüüni ada a taada ma o'o ka dhidha no. Kudumma üüdü taalo o'o niisö ka kadimöögö keere a tanyuri, alla no küüsü no, alla no eema ka titaalo kene no." ¹¹ A 'bitingngö ya, fa tari'ba 'badaada eede, ara a'a tüüni niimö yüüdü ka asaasa ya o'o, kudumma kadu ma anya tammo nye'd'de ya, kussu a'da o'o na aka tammo a'diila mo. ¹² Timin'da, a'a na siliga ma o'o, illi ömö'di inggide akete kede a küdü. ¹³ İiyü kita ka ooso tanno, üürü taka ka taadha angnga sa ka tassa kide, üürü ama sili- ga ma o'o ya ka tümümü o'o ma tafa küdü ya, a'diila. Üürü kini ka taanu ya, a'a sa 'duga o'o. Keere ma Masala tiya efe ka 'di ya. İiyü narigide ara taka kataad- ha.

¹⁴ Mikiri ka tiyü kini ka 'bandaguune a taka taadha, illi oogo milli ka tino a'da aleefe 'buugu talüllü a'da üfürü ömö'di tussu, kudumma Büwas ka tiki oono, "Fa tafa ka ömö'di tussu a'da maganna aka ma linyanya mo ka 'deeli tiya." ¹⁵ İki oono, "Kese ten'di yüüdü ka ramba ya kita." Mikiri ka tümöönö ma kese ku'bu, yungngo iini ka tuuru na nalmiti ma migile ka iidümmü kafünü

unggodho (6) kono kide, eyi oogo ara katunggeene aaco a madiina.

¹⁶ A Rawus co 'dī ka taada moonoo kide, a taada moonoo tindini oogo, "Ka iki tumma nya 'badaada eede?"

Mikiri Rawus ka tageema ka eema ya Büwas ka tagalinggo ana oogo ya nye'd'de co taada moonoo miiki. ¹⁷ "Anangnga nalmiti ma migile a'a ka iidümmü kafünü unggodho, ata miini ka tiki a'da naafa tafada ana iisine 'döngngönyö nöö'dö küdü iini."

¹⁸ A Naüümü tiki, "'Badaada eede, öödhī ara o'o ka tassa ka tumma tanno. Kudumma ömö'di tiya taalo ara talingnge kuni taalo atüümü yiini ka saasa tüüni ya 'bitingngö."

Büwas arna Rawus

4 A Büwas tasirigö co anya, aaco a fangga emmi kide, ikiri siliga miini yiini ka tiki a Rawus ya köö'dö. A Büwas tikiri ka tiki iini, "Taya, aayu emmi kita." Yungngo iini emmi.

² A Büwas tagürünü ka naguugaara ma anya kada'baaga iki eene. "Aaga emmi kita." ³ Ikiri Büwas ka tiki a siliga miini, "Mafada Naüümü ndama anya ma Müwab, masaasa tanadene a siga tana Alimalik, siliga ma angnga. ⁴ A'a nasaasa tadirina o'o a'da nussu kidha ma naguugaara ma anya nemmi kita no. Üürü ara o'o tana, nadirina a'a kene kidha, kudumma o'o no ungnngo natagarna kide ka dhidha, na a'a sa siki küdü kada siliga."

Ikiri siliga miini ka tiki, "Ara a'a tana."

⁵ A Büwas tapadaga tumma iini iki, "Uuru nüüdü ka tana siga ka Naüümü no, na o'o takarna ka Rawus ma-da Müwab, aka ma siliga ma angnga ya eyi ya, nggeege ya ara o'o ta karana ka eema tiya siliga ma angnga naafa kide."

⁶ Ikiri siliga ka tapadaga tumma a Büwas iki, "Nggeege ya, taalo a'a na tussu ka takarana kide, ka takarna kide ya, ara laala tiya oono tö'dö ta karna ka eema tiya eede. 'Birni kide o'o na'duga kudumma eede taalo natussu ka takarna kide."

⁷ Aka taanyara ma Israyil 'billi, ömö'di ka tana niimö alla kuni ka tagere niimö ka ömö'di töccö ya, akirnö

egüide kuni ka uune anangnga a ömö'di yiini ka tana alla yiini ka tagere niimö kuni ya. ⁸ Ka siliga ma Büwas ka tiki iini a'da aana siga ya, ikiri ka kirnö egüide kuni ka uune anangnga a Büwas.

⁹ Ikiri Büwas ka tiki a naguugaara ma anya no, a kadu tanno kemmi nye'd'de no, "Aaga fa keedinö kide ka uuru tanno, naana a'a eema nja laala tiya Alimalik, Kiliyöön nja Mahlöön ka Naüümü nye'd'de kungngo.

¹⁰ Na'duga Rawus küume ma Mahlöön kada aka kede amang kede tafa ka keere nja eema tiya ömö'di tiya eyi, afa taama, aaga kadini kide ka uuru tanno."

¹¹ A naguugaara ma anya nja kadu tanno emmi nye'd'de no tiki a Büwas, "Kadini inggide ka uuru tanno. Masala tafa ka aka mara tö'dö ka 'di tiya üüdü mafiigi afa Rahiil nja iiya no keene kadu siliga ma Israyil. Na o'o tana eere ya idhindhī ka anya ma Afraata, naana eere ka Israyil. ¹² A siliga ya Masala kara tagona o'o ka aka tammo ya, tafeene nja afa ma 'bügöörī tiya Fares ya Tamaara ka tageene ada a Yahüüsa ya."

¹³ A Büwas tarna Rawus aco 'dī ana oogo, a Masala tanangnga oogo ka tagüröönö ma tageene 'bii'bala. ¹⁴ A iiya tiki a Naüümü, "Amma ka Masala ana eedi, kudumma miini ka anangnga 'bii'bala ya eere tiya iini ka tussu adene ka Israyil nye'd'de ya. ¹⁵ Ara tafa küdü 'do, küdü ka tadharu, kudumma taada ma o'o masaasa o'o 'do kungngo, maheere a laala ka iidümmü kafünü eera no (7), oogo mungngo mageene i'i."

Siliga ya Dawud

¹⁶ A Naüümü ta'duga 'bii'bala ma nangnga i'i kono ko'do ma takinggiri i'i. ¹⁷ A iiya na anna kene kete no tiki, "Mageene Naüümü 'bii'bala." Ka nangnga eere iini a'da Obiid, i'i yungngo a pupa tiya Yessi, ya pupa tiya Dawud ya.

¹⁸ A kadaada ma Fares eege kungngo, Fares aga pupa tiya Hasrünün.

¹⁹ Hasrünün a pupa tiya Raam, Raam a pupa tiya Aminadab. ²⁰ Aminadab a pupa tiya Nahshön, a Nahshön ta pupa tiya Salamöön. ²¹ A Salamöön a pupa tiya Büwas. Büwas a pupa tiya Obiid. ²² A Obiid ta pupa tiya Yessi, a Yessi ta pupa tiya Dawud.

Yünan

Tafa'da tumma

Sorne ya eema tumma ma ne'bi tiya ana eere a'da Yünan ya. Masala miki iini a'da co tadünügü tumma oono co a kadu ma anya Ninawa, na diidi ma Yahüüdü no, lakiini Yünan asaasa Masala ka kirina kadu ma Ninawa ikiri ka asaasa tarünö ka Masala ku'bu. Aka ka mürkabü ma tara co fiini tiya a'bana ko'do ma tra co Tarshiish. Lakiini tanya kagiisö ikiri ka'dikö co to ndama mürkabü, a Masala tanangnga midigilöögö ma dhabbu mo ka toolona i'i. Ndama kanna ungeene aco teema tumma na Masala ka Ninawa, a kadu nye'd'de taadha ka tatoroko tanno eene. A Masala tafa ka kadu 'do nja anya tummo eene. Lakiini Yünan agoroo'bo 'do kudumma Masala ka titaa-lo magapusu eege. Keere kungngo sorne ala tumma a Yünan a'da Masala masaasa mana 'bangnga, oogo mara toolona ömö'di ya ara taadha ka tatoroko ümmü eyi yiini ya.

Yünan anu ka tumma tanno Uugaara

1 A tumma na Uugaara agöö'dö ka Yünan 'bii'bala ya Amtaya. ² Iki, "Fiki'dö naco Ninawa anya ma dhabbu mo naco teema tumma nja kadu miini, a'da nussu a'a tatoroko neene." ³ Ikiri Yünan ka titaalo in-nyo Ninawa agala ka co anya ma Tarshiish kini ka arünö kudumma Uugaara, innyo anya ma Yaafa aduna mürkabü mara co Aspaniya anangnga faana miini ku'bu aka kide nja nasawaaga miini ma tara co Aspaniya kita iini kara tagu'b'ba ka Uugaara ku'bu kide ya.

⁴ Lakiini Uugaara anangnga tanya ka tiisö dhindho ka to a tanya tagiisö dhindho ka kete ka 'bunaana mürkabü ku'bu. ⁵ A nasawaaga kari'ba tiidhe ko'd'do kafara ka masala tammo iini. Kadhifigi eema könö kürö ndama mürkabü amang kono tapalpala a'da munggeene. A Yünan aco mürkabü ka tüm'bü, iiyü kide arigide.

⁶ A taga sawaaga tö'dö kini iki iini, "Minna agu o'o narigide kungngo? Fiki'dö nafara ka masala tammo üüdü amang kono tana 'bangnga mangnga angnga tafa takaaya."

⁷ A nasawaaga teema ana ka oona ungodho eege kiki a'da, "Kada fanna muduru amang kaja tagussu niimö ya ö'dö a tumma aja ka eyi ya." A tameerö ta'dinggö ka Yünan.

⁸ Kikiri ka tiki iini, "Tirina ungnö o'o nungngo nö'dö a tumma tanno? Nalinggo o'o minna? Nö'dö o'o ndama kiga?" Anya müüdü mana eere nya? Kadu nüüdü eege ka mada?

⁹ Ikiri ka tiki eene, "A'a na taga Yahüüdü, a'a nümmü Masala Uugaara ma 'dotombo'do marü'bü 'büdhülü nja to mo."

¹⁰ A Yünan tiki eene a'da i'i ya arünö ka Uugaara ku'bu, ari'ba tümümü nasawaaga dhorro kiki iini, "Minna i'i yungngo üüdü ka tagüüni ana ungnö?" ¹¹ A tanya ka tiisö dhindho ya. Kikiri ka tiki iini, "Ara ungnö tönnyö ana o'o amang ka to töödhü?"

¹² Ikiri Yünan ka tiki, "Aaga a'dina a'a aaga tapügü a'a co to, amang kono töödhü. Nussu a'a a'da a'a nungngo nö'dö a tumma tanno a to talumuli."

¹³ Lakiini nasawaaga ka asaasa tagürünügü mürkabü co tinggini ma to illi eege kitaalo kambaanya kudumma to kada kakogoona ma talumuli dhindho. ¹⁴ Kikiri ka fara ka Uugaara kiki, "Ka Uugaara, fa tagirina ungnö kudumma ömö'di tiya o'o nungngo nama tumma tanno, o'o nungngo nakalingngo tumma no ma eedi tiya üüdü." ¹⁵ Kikiri ka 'duga Yünan kapügü i'i co to, ikiri to ka taadha ka talumuli ajeene. ¹⁶ Ari'ba ma Uugaara tümümü nasawaaga ma mürkabü, kiki a'da ara eege tümümü Uugaara dhorro, kada kirri.

¹⁷ Uugaara tanangnga midigilöögö ma dhabbu mo ka a'duuru Yünan, ada kanna ka midigilöögö ka eedi a naguuru kiidoona ana ooso miini.

Yünan afara ka Masala

2 A Yünan tafara ka Masala Uugaara miini ndama midigilöögö ka eedi,

² "Nikiri a'a nafara küdü Uugaara namma ka dhügürü tiya eede.

Nafara küdü ndama teene Uugaara na taföönyö tumma neede.

Ndama la ma oofö ka tüm'bü namünügü a'a ko'do, na taföönyö tumma neede.

³ Napügü a'a co 'buugu ka tüm'bü ma to kita 'biidi ka taküdhü a'a ka oona in'dili

nja türü ma 'biidi tiya üüdü nye'd'de kiisö kede ko'do.

⁴ Niki a'a kide a'da o'o nagasoro a'a kidha ma o'o taalo a'a nara tassa ka 'di tiya üüdü ya insili ya afe'de.

⁵ A 'biidi taküdhü a'a nja m'boro a to ta'duuru a'a ka oono 'do, ooyo ma to taküdhü üüdü yeede.

⁶ Nadhigi co tüm'bü ma na'dikinya ka 'büdhülü tiya, naco ka 'büdhülü tiya 'buugu ya, naginyeene miini ka taterre kede ta'billi no. Lakiini o'o Masala Uugaara meede

ara o'o sa tunggu a'a ko'do ndama ta'buugu kadinö.

⁷ Ka tefe ka 'di tanno eede kara tapadaga kede ara a'a tagiigi o'o Uugaara ara fara yeede tala o'o ka 'di tiya üüdü ya insili ya.

⁸ Kadu na ümmü tumma ma eema ma namasala na oroko na korokoro no, amang kene kafa tata'da ka eema tiya keere, kara kanu ka türü tanno üüdü.

⁹ Lakiini ara a'a tüwe tüüsü ma tamana ta'diila o'o, ara tirri o'o.

Nüüni eema yeede ka takiki a'da ara a'a tüüni ya, toolona kara tö'dö ndama o'o Uugaara."

¹⁰ İkirı Uugaara ka anangnga midigilöögö ka tapügü Yünan co 'dukundaala.

Yünan inynyo Ninawa

3 Uugaara tageema nja Yünan afe'de iki iini, ² "Fiki'dö naco Ninawa anya ma dhabbu mo naco teema tumma neede ka tirina o'o no." ³ İkirı Yünan ka fiki'dö aco Ninawa afa ma tiya Uugaara ka tiki iini ya kungngo. Ninawa anya ma dhabbu kunggeene angn-ga kide a füngngö iidoona. ⁴ A Yünan co anyada kunggeene ka anyu uuru na in'dili no eema iki a'da, "Ka füngngö kara tö'dö a kadu keera ya, ara Ninawa taga'dadene." ⁵ A kadu ma Ninawa tamma ka tumma tanno Masala, kikirı ka tiki a'da, a kadu tümümü tenege in'dili kadara ka kadu tanno iifi no nja na idhiidhi no, kakirni fü'dö kene ka oona amang ka kadu tussu a'da eede kaadha ka tatoroko.

⁶ Ka uugaara ma Ninawa ka föönyö tumma no ya, afiki'dö ndama uugaara tiya iini akirnö ten'di ma tauugaara iini ka oona, ara kakirni taliisi iini ka oona emmi ka fü'dö. ⁷ Anangnga tumma a kadu ma Ninawa, "Tumma no kö'dö ndama uugaara nja kadu tanno iini na iifi no, taalo ömö'di ma tagolo niimö, kadu in'dili nja eema ma eriidö nja kidheefe nja eefo taalo kara tagu niimö nja tooye 'biidi. ⁸ Kadu nye'd'de nja eema ma eriidö kagirni nataliisi kene ka oona, a kadu nye'd'de tafara ka Masala dhorro, kaadha ka tam'baga tanno eene kadagalinggo no nja eema türü. ⁹ Amang

ka Masala tafada ka tagoroo'bo tanno oono na dhiiri no, maana 'bangnga amang kaja tafa takaaya."

¹⁰ Ka Masala ka tassa ka linggo tanno eene ka talinggo no, kaadha ka tatoroko tanno eene no, mafada maadha ka tagirina meene afa ma tiya oono ka tiraana ya kungngo, mitaalo ma kirina eede.

Tagoroo'bo na Yünan

4 Eedi tatoroko ka Yünan ka tumma tanno, yungngo iini ka tagoroo'bo. ² İkirı ka tafara ka Uugaara iki, "O'o na Uugaara no, taalo niimö yeede ka tiraana a'da naleefe a'a ka 'di, i'i yungngo eede ka arünö areere naco Tarshiish. Nussu a'a o'o na Masala masaasa kadu mana 'bangnga, taalo magoroo'bo sose sose masaasa kadu dhorro ma taalo mapusu kadu mo. ³ Bitingngö Uugaara, fa kede neyi, a'diila eede kara teyi bala kede kefe ka 'di."

⁴ Uugaara tiki iini, "A'diila küdü kara tagoroo'bo?"

⁵ A Yünan tö'dö kürö ndama anya emmi ka fiini ma ndanaaya ma anya, ataküüfü fangga emmi ka tallappa miini indhigi niimö ya ara tö'dö ka Ninawa ya. ⁶ İkirı Masala Uugaara ka anangnga tansükülü ka tinggiri-dene ka Yünan ka üüdü, a tallappa miini tafa kini i'di niimö tili i'i ka oona, ikiri Yünan ka tadhodho kuduma tansükülü. ⁷ Lakiini na'bu ma taka, a Masala tanangnga nda'diino ka anyege'de tansükülü karume. ⁸ Ka ndanaaya ka ndö'dö ko'do ya, a Masala tö'dö a tanya ndama fiini ma ndanaaya kagu'daana a ndanaaya tagu'du Yünan ka üüdü eyigi ko'do. İki a'da, "A'diila eede kara teyi bala ka tefe ka 'di."

⁹ Lakiini Masala miki iini, "Tumma kungngo üdü dhorro nagoroo'bo dhindho kudumma tansükülü?"

A Yünan tiki, "Nagoroo'bo a'a 'do ma tara teyi."

¹⁰ Lakiini Uugaara iki iini, "Minna agu o'o nagoroo'bo ma tansükülü tanno üüdü ka titaalo nadhügürü ma tinggiri i'i ya, a tansükülü mo ma inggidene ooso kungngo eyi taka. ¹¹ Anya ma Ninawa mo madhabbu, yungngo eede ka tinigöögö moonoo, kadu ma Ninawa kö'dö 120,000 taalo kussu niisö ma kuri neene ndama niisö ma küüle tanno eene eema ma eriidö inggide adhabbu afe'de?"

Matta

Tafa'da tumma

Matta i'i ya aga ömö'di ma tulu'ba ma naguugaara ma Rööma ka Yasu ka tagümmünü i'i ma turna i'i keere. A Yasu tagesse i'i a'da alinggo nja kadafiini tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no. Matta arigiri a Yahüüdü a'da Yasu i'i ya Almasihi tiya Masala ka takiki a'da ara oogo tagürünü. Matta afa'da tumma ma sorne a nagereene ma kadaada alla aco ka Dawud nja Abrahiim. I'i iki a'da, Yasu atii mö tumma na nagane'bi ka tageema 'billi no. Matta adiri tumma ma taneene ma tauugaara ma Masala kafaanya. I'i iki angnga a'da tauugaara ma Masala kama kadu in'dili na linggo eema ya Masala ka asaasa. Ka Yasu ka fiki'dö ndama inde ya, adirina eema a kadalaadene tanno iini a'da kunggeene kaco talaana kadu nye'd'de amang kene ta kadalaadene tanno iini (Matta 28.20).

Kadaada ma Yasu (Lüüka 3.23–38)

- 1 Sorne ya ma nagereene ma kadaada ma Yasu Almasihi, 'bii'bala ya Dawud, 'bii'bala ya Abrahiim.
- 2 Abrahiim tageene Ishak, Ishak tageene Yaguub, a Yaguub tageene Yahüüsa nja nagöre tanno iini.
- 3 A Yahüüsa tageene Fares nja Zareh ndama Tamar, a Fares tageene Hasrünün, a Hasrünün tageene Aram.
- 4 A Aram tageene Aminadab, Aminadab tageene Nahashön, a Nahashön tageene Salmöön.
- 5 A Salmöön tageene Büwas ndama Rihab, a Büwas tageene Obiid ndama Rawus, Obiid tageene Yessi.
- 6 A Yessi tageene Dawud ya uugaara ya. A Dawud tageene Siliman ndama aka tammo Üüriya.
- 7 A Siliman tageene Rahabam, a Rahabam tageene Abiya, Abiya tageene Asa.
- 8 Asa tageene Yüshafat, a Yüshafat tageene Yüram, a Yüram tageene Üsiya.
- 9 A Üsiya tageene Yüsam, a Yüsam tageene Ahas, Ahas tageene Hasakiya.
- 10 A Hasakiya tageene Manasi, a Manasi tageene Amüün, a Amüün tageene Yüsiya.
- 11 A Yüsiya tageene Yakniya nja nagöre tanno iini ka ürününü ma tadasaga ka Babil.
- 12 A kadu kanco ka tadasaga ka Babil ya, a Yakniya tageene Shaltiil, a Shaltiil tageene Zarbabil.
- 13 A Zarbabil tageene Abiyahüüt. Abiyahüüt tageene Aliyakiim. Aliyakiim tageene Asüür.

14 Asüür tageene Sadük, a Sadük tageene Akiim, a Akiim tageene Alyüd.

15 Alyüd tageene Aliasier, a Aliasier tageene Mattan, a Mattan tageene Yaguub.

16 A Yaguub tageene Yüüsif nyuri ya Mariyom tammo ageene Yasu mo, ya ana eere a'da Almasihi ya.

17 A sere ya nye'd'de ndama Abrahiim öö'dö ka Dawud, ö'dö ada'baaga afünü egiisö. Kandö'dö ndama Dawud alla aaco ka tadasaga ka Babil, a sere ya miini ya ö'dö ada'baaga afünü egiisö. A sere ya ö'dö ndama Babil ya alla aaco ka Almasihi ö'dö ada'baaga afünü egiisö.

Teenedene na Yasu Almasihi (Lüüka 2.1–7)

18 Teenedene na Yasu Almasihi kungngo, ka Yüüsif ka tagümmünü Mariyom ku'bu ya, maduna eyi yoono ka küröönö ndama Koronggore tiya Insili ya a'da küfürü ta'duga ajeene. 19 A Yüüsif i'i a'diila i'i taalo asaasa tanangnga modolo oono ka oona, ikiri ka asaasa taadha kono kumu kume ün'dügüngngö.

20 A kini ka tasinggiri ma tumma tanno ya, a tadhangga ma Masala ö'dö kini a kümböödö iki iini, "Yüüsif 'bii'bala ya Dawud, fa tari'ba ma ta'duga aka müüdü Mariyom kada aka tammo üüdü, kudumma tagüröönö tanno oono ka oona no, ndama Koronggore tiya Insili ya. 21 Mara teene 'bii'bala nanangnga eere iini a'da Yasu, kudumma iini kara toolona kadu niini ka eema tiya toroko ya."

22 Tumma no ka inynyo ööye miini afa ma tiya Uugaara ka takatiraana a niinö tanno ne'bi Asaya no kungngo,

23 "Badaada ma tölömü mara tagüröönö meene 'bi-i'bala

kanangnga eere iini a'da Emanwiil" †
a'da, Masala nja angnga.

† 1.23 Asaiya 7.14

²⁴ Ka Yüüsif ka ajeene ka tarigide ya, adagalinggo afa ma tiya tadhangga ma Masala ka tirina iini ya, a'duga aka miini. ²⁵ Lakiini i'i itaalo iyyü nja oono midhi ma tageene 'bii'bala yoono, a Yüüsif tanangnga eere iini a'da Yasu.

Kamasala

2 Ka Yasu ka tageenedene ka Beetlaham ma Yahüüdiya ka ürüünü tanno Hirüdüs kadagauugaara ya, a'da köö'dö kamasala na ussu tumma ma midigi no ndama fiini ma ndanaaya, köö'dö ka Örsaliim. ² Kiki a'da, "Uugaara ma Yahüüdü ya ageenedene ya iyye? Kasala ungnngo timidigi niini ka fiini ma ndanaaya, yungngo iidi köö'dö tafara kini."

³ Ka Hirüdüs ka taföönyö tumma no ya, a ri'ba tüm-mü i'i nja kadu ma Örsaliim nye'd'de kungngo. ⁴ İkirı ka tawagaana naguugaara ma ka'boge koono nja kataalaana ma seriye indini eege iki, "Ara Almasihi teenedene kiga?"

⁵ Kiki iini, "Ka Beetlaham ma Yahüüdiya, kudumma ne'bi ka tagarigiri ada ka sorne iki,

⁶ Ka Beetlaham anya ma Yahüüsa taalo o'o na dhilli ka naguugaara ma Yahüüsa,

kudumma uugaara kara tö'dö ndama o'o öö'dö tafa ka kadu tanno eede İsrayil." †

⁷ İkirı Hirüdüs ka tagümmünaana kamasala koono kume kume indini eege ma uuru tanno timidigi ka tö'dö ko'do iini no. ⁸ İkirı ka tuurugu eege co Beetlaham iki eene, "Aaga agolo aaga co tawwa 'buugu ma 'bii'bala amussu kada kaduna i'i ya aaga tadirina a'a nöö'dö tafara kini tekere."

⁹ Kene ka ndaföönyö tumma ka uugaara ya, kikirı ka tunggeene, kene ka tunggeene a timidigi neene ka tijöögö ka fiini ma ndanaaya no, kunggeene kene kidha kidhi köödhı ka üüdü ma 'buugu tiya 'bii'bala ka tanna kide ya. ¹⁰ Kene ka tasala timidigi kikirı ka tadhodho 'do. ¹¹ Kikirı ka co a 'bügöörı kaduna 'bii'bala nja niimö tammo iini Mariyom. Kikirı ka tüürü ku'bu ana küüge kamana kini, kikirı ka tafa'da nakanjoko neene kanangnga dahaba iini nja kondho nja maaga. ¹² A Masala tiki eene a kümböödö a'da kafa tapadaga ka Hirüdüs kanno, kikirı ka tigaala ka fiini tökönö kaco anya tammo eene.

Tarünö ma co Misiri

¹³ Kene ka ndunggeene ya ikirı tadhangga ma Uugaara ka öö'dö ka Yüüsif a kümböödö iki iini, "Fiki'dö na'duga 'bii'bala nja niimö narünö naco a Misiri nanna kide, ara a'a saga tirina o'o aaga sa köö'dö, kudumma Hirüdüs ka asaasa tawwa 'buugu ma 'bii'bala iidi i'i."

¹⁴ İkirı Yüüsif ka fiki'dö a'duga 'bii'bala nja niimö ooso kungngo kaco Misiri, ¹⁵ adaganna kide idhi Hirüdüs teyi. Tumma no ka inynyo ööye miini afa ma tiya Uugaara ka takatiraana a niinö tanno ne'bi Asaya no kungngo, "Natümmünü a'a 'bii'bala yeede ndama Misiri." ††

¹⁶ Ka Hirüdüs ka tassa ka kamasala katümmünü üng-gü iini ya, ikirı ka agoroo'bo 'do, ikirı ka kürünü nasigira kagirina laala ya nagiide ya ka Beetlaham nja na'buugu tanno kete kide no, laala ma nagürüünü keera kadara co tanno asigi kene no tamana ma uuru tanno

† 2.6 Miika 5.2 †† 2.15 Hawsha 11.1

iini ka taföönyö ka kamasala no. ¹⁷ A tumma na ne'bi Armiya ka tatiraana no tarooro ka co ööye miini,

¹⁸ "Kaföönyö kadu takeere ka Raama, fara nja ndhiidhe ko'd'do.

Rahiil mafara kudumma laala tiya oono taalo masaasa kadu ka talomo oogo kudumma eene ka taalo kefe ka 'di." ‡

Tafada ndama Misiri

¹⁹ Aga Hirüdüs ka ndeyi ya, ikirı tadhangga ma Masala ka öö'dö ka Yüüsif a kümböödö ka Misiri, ²⁰ iki iini, "Fiki'dö na'duga 'bii'bala nja niimö nafada naco anya ma İsrayil, kudumma kadu tanno asaasa tagiidi i'i no kaaya."

²¹ İkirı ka fiki'dö a'duga 'bii'bala nja niimö aco anya ma İsrayil. ²² İkirı ka föönyö a'da Arkilaus ümmü tauugaara na pupa tiya iini Hirüdüs ka Yahüüdiya, ikirı ka ari'ba co. A Masala tiki iini a kümböödö, ikirı ka tunggeene aco Jaliil. ²³ Öö'dö ka anya tammo ana eere a'da Nasira mo adaganna kide, amang ka tumma tanno nagane'bi co ööye miini, "Ara tana eere a'da taga Nasira."

Yühanna ya tatambeese ya indinaana fiini

(Murkus 1.1–8; Lüüka 3.1–18; Yühanna 1.19–28)

3 Ka naguuru tanno miini no, agöö'dö Yühanna ya Tatambeese ya, ka dhiile ma Yahüüdiya adünügü tumma ma İnjilil co a kadu, ² "Aaga aadha ka linggo ma eema tiya toroko ya kudumma tauugaara ma 'do-tombo'do ka ndakete." ³ Yungngo a ne'bi Asaiya ka tageema tumma miini iki a'da,

"Kafara takeere ka dhiile,

'Aaga indinaana fiini ka Uugaara ku'bu, aaga indinaana nafiini kini ku'bu, ka tadhidho." ††

⁴ A Yühanna tagümmü en'di ma musa ma nagamala-ga ka oona imi'di eedi ana jönnö ma öttö aagu müdüünı nja küde ma dhiile. ⁵ A kadu ta kicci kini ndama Örsaliim nja Yahüüdiya nye'd'de nja na'buugu tanno kete ka Ri ma Ürdün no. ⁶ Atagambeese eege ka Ri ma Ürdün eene ka tamma ka Masala kaadha ka eema tiya toroko ya.

⁷ A Yühanna tiji naFariisi nja Sadügiin dhabbu ka ticci kini ma tambeese, ikirı ka tiki eene, "Aaga na laala ma nöönı no! Mada i'i yungngo alaana aaga ka nafiini aaga tarünö ka tagoroo'bo tanno unggunu tö'dö no?"

⁸ Aaga alinggo eema ya a'diila ya ara tanangnga kadu katussu a'da kaadha aaga ka eema tiya toroko ya.

⁹ Aaga tafa tiki ka nanggeyi tanno ada a'da Abrahiim ya pupa tiya ada, nikirı a'a ka tiki aaga, Masala mana türü moonoo kara ta'bele niigisi no kada laala tiya Abrahiim. ¹⁰ Asa kafa takete ka teedhe ereere ma naafa, fa ya taalo ö'dö ana iyye ka'diila ya, atendhe apügünja ka issi.

¹¹ "Nambeese a'a aaga a 'biidi ma toolona tatoroko. Lakiini ömö'di inggide ara tö'dö kede keere agii'bi a'a nitaalo natambaanya tagildhe egiiide yiini ara tambeese aaga a Koronggore tiya Insili ya nja issi. ¹² Si'diga ma ungnngo iini agirnaana 'deeli ko'do iini awagaana migile miini koono uuru co 'boode, ara kafü issi ka koforo ka finne turi."

‡ 2.18 Armiya 31.15 †† 3.3 Asaiya 40.3

Yühanna ambeese Yasu
(Murkus 1.9–11; Lüüka 3.21–22)

¹³ A Yasu ka ö'dö ndama Jaliil aaco Ürdün ka Yühanna a'da ambeese i'i. ¹⁴ Lakiini Yühanna anu iki iini a'da, "Nagala a'a ka asaasa o'o ka tambeese a'a, na o'o sa agala ka öö'dö kede adha?"

¹⁵ İkirı Yasu ka tiki iini, "Fa kide ama 'bitingngö, amang kaja tafara linggo na Masala." Yungngo Yühanna ka tamma.

¹⁶ Ka Yasu kanda kambeesedene İkirı ka öö'dö ko'do ndama 'biidi, a 'dotombo'do tatanfa'da asala Koronggore ya Masala ka tunggunu aku'bu ka afeene nja ndalambo idhi kini ka oona. ¹⁷ A tumma tö'dö ndama 'dotombo'do kiki, "Bii'bala yeede ka asaasa i'i dhorro ya, i'i yungngo, ka'diila oona eede ma iini."

Ebliisi a'b'ba Yasu
(Murkus 1.12–13; Lüüka 4.1–13)

4 A Koronggore tüügü Yasu aaco dhiile iini, a Ebliisi co ta'b'ba i'i. ² Ümmü tenege a füngngö ukumu kadu keera ooso kungngo ana uuru miini, idhi iire tümmü i'i. ³ İkirı Ebliisi ka öö'dö kini iki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala, iki a niigisi tanno ka tem'bele kada miteene."

⁴ İkirı Yasu ka tiki iini, "Sorne ma Masala iki, 'Taalo miteene ungodho oogo mamana ömö'di keefe ka 'di iini,

lakiini a tumma tanno Masala ka tema no nye'd'de.'"†

⁵ İkirı Ebliisi ka 'duga i'i aaco anya tammo insili mo iini, anangnga i'i ka 'dingnge ka la ma Masala ka 'dasala ko'd'do. ⁶ İki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya, pügü eyi yüüdü caa'bu kudumma sorne ma Masala ka tiki a'da,

'Ara Masala tiki a kadhangga tanno oono a'da kaada o'o ana iisine kudumma misi kara teedhe o'o ka awwa.'"‡

⁷ İkirı Yasu ka tiki iini, "Sorne ma Masala iki a'da, 'Fa ta'b'ba Masala Uugaara müüdü ka oona.'"‡

⁸ Ebliisi ta'duga Yasu asirö anya ma dhonggoro mo iini, aala i'i ka tauugaara ma 'büdhülü nja türü miini nye'd'de kungngo. ⁹ İki iini, "Eema ya nye'd'de kungngo ara a'a tanangnga o'o, küdü kara tüürü ku'bu kede kidha namma kede."

¹⁰ İkirı Yasu ka tiki iini, "Sigi co kanna kede ka oona o'o na Ebliisi no, sorne ma Masala iki,

'Üürü ku'bu ana küüge kidha ma Masala Uugaara müüdü nalinggo ada oono ungodho oogo, üdü ka tüürü ku'bu namma kono.'"‡

¹¹ İkirı Ebliisi ka tyni i'i ku'bu, a kadhangga tö'dö kalinggo ada iini.

Yasu alaana kadu ka Jaliil
(Murkus 1.14–15; Lüüka 4.14–15)

¹² Aga Yasu ka taföönyö a'da Yühanna ananja ka pabuusu ya, İkirı ka tunggeene aaco Jaliil. ¹³ İkirı ka tunggeene ka Nasira aco tanna ka Kafarnahööm ka tinggini ma to ma Jaliil, ka anya ma Zabaloön nja Naf-

tali. ¹⁴ Amang ka tumma tanno ne'bi Asaiya ka takiki no, co ööye miini.

¹⁵ "Ka 'büdhülü ma Zabaloön nja Naftali, ndama nafiini ma to ma tadigaala ka Ürdün, Jaliil ma kajeene.

¹⁶ Kadu na anna ka ndüüli no, kasala töyeene na dhabbu no a kadu na anna ka 'buugu ma ndüüli ma inde no ka'daranja töyeene kene ka oona.'"‡

¹⁷ Ndama uuru tanno miini no İkirı Yasu ka talaana kadu iki, "Aaga aadha ka tatoroko kudumma tauugaara ma 'dotombo'do kanda kete."

Kadalaadene na dhidha no
(Murkus 1.16–20; Lüüka 5.1–11)

¹⁸ A Yasu tagunggeene ka tinggini ma to ma Jaliil asala nagöre keera, Samaan yeene ka tümmünü i'i a'-da Bütrüs ya nja örre tiya iini Andraws kapapügü sa'baka co to kudumma eene ka tümmü kilöögö.

¹⁹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga ö'dö kede keere nalaana aaga ka kinne kadu." ²⁰ Kikiri karooro ka tyni nasa'baka neene ku'bu kara kadurna i'i keere.

²¹ Unggeene ndama kanna asala nagöre könö keera afe'de, Yaguub 'bii'bala ya Za'bedi nja örre tiya iini ya ana eere a'da Yühanna ya, kungngo ka mürkabü, nja pupa tiya eene Za'bedi kindinaana nasa'baka neene, İkirı Yasu ka tagümmünü eege. ²² Karooro ka tyni mürkabü ku'bu nja pupa tiya eene kara kadurna i'i keere.

Yasu oolona kadu ka maara
(Lüüka 6.17–19)

²³ A Yasu takunggunaana ku'bu ka naanya ma Jaliil nye'd'de kungngo, alaana kadu ka naala ma talaana adünügü tumma ma tauugaara ma 'dotombo'do eene, oolona kadu ka maara. ²⁴ A tumma miini tanyala ku'bu ka Süüriya nye'd'de kungngo, a kadu na maara no tö'dö kini nye'd'de nja tanno nagoronggore ka talinggo eege no, nja namügüre nja tanno ana insigiri no, oolona eege. ²⁵ A kadu ma Jaliil tuurna i'i keere kadhabbu, nja Naanya tanno ada'baaga no nja Örsalim nja Yahüüdiya nja nda'da ma Ürdün.

Talaana na Yasu ka 'dikinya

5 Aga Yasu ka tasala kadu kadhabbu ya, İkirı ka sirö 'dikinya emmi, a kadalaadene niini tö'dö kini kete, ² İkirı ka talaana eege iki,

³ "A'diila nja kadu tanno icolo ka nanggeedi a koronggore no, kudumma eene ka taluna tauugaara ma 'dotombo'do.

⁴ A'diila nja kadu tanno afara no, kudumma Masala ma tayugu fara eene ka iye.

⁵ A'diila nja kadu tanno üpü nanggeyi neene co kudumma Masala no,

kudumma eene kara takarna ka 'büdhülü.

⁶ A'diila nja kadu tanno iire kagu eege nja tenege ma tumma tanno dhorro no, kudumma eene kara tüüsü.

⁷ A'diila nja kadu tanno amana eema a kadu no, kudumma Masala mara tana 'bangngq meene.

† 4.4 Seriyé ya eera ya 8.3 †† 4.6 Tüüsü ma Nakaaru 91.11–12
‡ 4.7 Seriyé ya eera ya 6.16 ‡† 4.10 Seriyé ya eera ya 6.13

‡‡ 4.16 Asaiya 9.1–2

⁸ A'diila nja kadu tanno insili ka nanggeedi no, kudumma eene kara tiji Masala.

⁹ A'diila nja kadu tanno alinggo ta'diila no, kudumma eene kana eere a'da, laala ya Masala.

¹⁰ A'diila nja kadu tanno kirimidene no kudumma eene kadho ka fiini, kudumma tauugaara ma 'dotombo'do kungngo eene.

¹¹ "A'diila nja aaga a kadu ka teela aaga ka linggo aaga kafünü korokoro kada ka oona ma eema tiya toroko ya kudumma eere tiya eede. ¹² Aaga dhodho aaga ta'deema, kudumma eema ma talingnge unnggo ada ka 'dotombo'do dhabbu, tafiigi meene ka tagüüni tatoroko a nagane'bi kada kidha.

Töyeene nja tangga'dala

(Murkus 9.50; Lüüka 14.34–35)

¹³ "Aaga ka tangga'dala ma 'büdihülü, a tangga'dala kara tasügüni üürü tanye'denye'de miini kara titaalo 'dee, ara angnga tanangnga eege kada tanye'denye'de nya afe'de? Illi a kadu tadhifi co akürö a kadu ti'siraana kide.

¹⁴ "Aaga ka töyeene ma 'büdihülü, taalo nöö'di no ka anya ko'do no kara tadünggüdhü. ¹⁵ A ömö'di taalo ara tata issi ka lamba anangnga ka dhafala ka tüm'bü, lakiini a'diniga oogo ka ndanda amang kono töyeene ada ka kadu tanno ka 'bügööri no. ¹⁶ Aaga fa ka töyeene tanno ada ka öyeene ada ka kadu kidha, nggeege amang kene tiji linggo naada na 'diila no kafünügü Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ko'do. †

Talaana ma Seriyé

¹⁷ "Aaga fa tiki kide a'da a'a nö'dö taadha ka tumma ma Seriyé nja tumma ma nagane'bi, taalo a'a nö'dö taga'da, lakiini a'a nö'dö taki'di eege ku'bu. ¹⁸ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, salla a 'büdihülü nja 'dotombo'do tamanyaga, taalo 'bandumma unngodho kungngo a titaalo 'do salla idhilli kungngo ka tumma tanno seriyé ara titaalo illi a tumma ma Seriyé tafaradene 'do. ¹⁹ Ömö'di ya aga'da tumma no, munda ya idhilli ya, ara ka talaana kadu a'da üüni nggeege afa i'i ya, ara tidhilli ka tauugaara ma 'dotombo'do, illi ömö'di ya linggo iini dhorro ya, alaana kadu, ara tidhiindhi ka tauugaara ma 'dotombo'do. ²⁰ Ara a'a tiki aaga, ka ta'diila tanno ada, taalo kagii'bi naFariisi nja katalaana ma seriyé ya, tumma dhorro taalo aaga kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do.

Tagoroo'bo

²¹ "Kaföönyö aaga Seriyé ka takiki a kadu ma 'billi a'da, 'Kafa tagirina kadu, †† ömö'di ya tagirina kadu ya, ara uugaara tümümü i'i iidaana.' ²² Lakiini a'a niki aaga, ömö'di ya agoroo'bo nja örre tiya iini ya, ara tahükümüdene afe'de, ömö'di ya iki örre tiya iini a'da sölömü ya, ara kadu ma la ma kadiifi ma Yahüüdü tindini i'i, lakiini ömö'di ya iki o'o a'da 'baga ya ara co ka issi ma Jahanam.

²³ "Küdü kara tasaasa tirri a niimö ma eriido ka misii ma tirri ya, nassa ka tagiigi tumma ma 'bandagoroo'bo unnggo ada ku'bu nja örre tiya yüüdü ya.

† 5.16: 1 Bütürs 2.12 †† 5.21 Tö'dö kürö 20.13; Seriyé ya eera ya 5.17

²⁴ Nyi niimö ma taraana yüüdü ka misii ma tirri. Unggeene naco teema tumma ma ta'diila nja örre tiya üüdü ka dhidha, nassa kico tirri a niimö ma eriido tiya yüüdü.

²⁵ "Areere na'diila nja diidi ma o'o a'da kaleefe aaga tunggeene ka fiini ma co ka seriyé nja iini, i'i'di tüm-münü o'o uugaara, a uugaara tümünü o'o a tamönggö, a tamönggö ta'duga o'o unngu ka pabu-usu. ²⁶ Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, taalo o'o nara tö'dö kürö ndama iini, illi küdü ka anangnga gürüüsi ku'bu nye'd'de.

Temelö

²⁷ "Kaföönyö aaga ka kadu ma 'billi katiki a'da, 'Aaga fa tatemelö.' †28 Lakiini a'a niki ömö'di ya assa ka aka asaasa oogo ana eedi ya i'i afüngngö ana oogo ana eedi. ²⁹ Üürü ööye ma niisö ma kuri yungngo ya nangnga o'o ka talinggo eema ya toroko ya, agodhe i'i nüpü co küdü ka oona, a'diila a tuu'da tökönö ka 'dugadene küdü ka oona, a tuu'da tafa co ka issi ma Jahanam nye'd'de. ³⁰ Üürü niisö ma kuri nüüdü ka amana o'o ka talinggo tatoroko ya, rumuna eege co üdü ka oona, a'diila nggeege a tuu'da tökönö ka 'dugadene küdü ka oona, amang ka tuu'da tanno yüüdü nye'd'de tafa co ka issi ma Jahanam."

Tadheene

(Matta 19.9; Murkus 10.11–12; Lüüka 16.18)

³¹ "Ageemadene a'da, 'Ömö'di ya adheene nja aka tammo iini ya, anangnga waraga ma tadheene oono.' †32 Lakiini a'a niki aaga, ömö'di ya apa ka aka tammo iini ya, ara tanangnga oogo ka tatemelö illi kini ka aduna oogo ka füngngö nja ömö'di. Ömö'di ya arna aka ma adheene nja nyuri mo, i'i ya afüngngö ana oogo a nyooro.

Taküdüönö

³³ "Kaföönyö aaga, iini ka takiki a kadu ma 'billi, 'Aaga fa taküdüönö a korokoro, lakiini aaga fa ka taküdüönö tanno ada ka tagüüni ada Uugaara no.' ³⁴ Lakiini a'a niki aaga, aaga fa taküdüönö 'do a 'dotombo'do kudumma eene kada 'buugu ma temmi tiya Masala. ³⁵ Aaga fa taküdüönö a 'büdihülü kudumma iini kada 'buugu ma uune tanno oono i'i ya miini nja Örsaliim kada anya tammo Uugaara tiya Dhabu ya. ³⁶ Fa taküdüönö ana yüüdü tiya yüüdü, kudumma yüüdü taalo na tanangnga ndanawu ka unngodho kungngo ka ta'bas-sa nja eene ka ta'dü'd'dü. ³⁷ Lakiini aaga, fa ka tumma tanno ada a'da, 'Ii' nja 'U'u,' ömö'di ya agusu niimö öc-cö kide ya i'i ya ömö'di tiya toroko ya."

Ta'diinö

(Lüüka 6.29–30)

³⁸ "Kaföönyö aaga iini ka tiki a kadu ma 'billi, 'Ööye nja ööye miini, tinggini nja tinggini.' †39 Lakiini a'a niki aaga, aaga fa ta'diinö kömüsü ma eema tiya atoroko ya, ömö'di kara tabbü o'o ka tanggarama ma niisö ma kuri ya, napelanaga könö iini. ⁴⁰ Üürü ömö'di öccö asaasa tasigi o'o a'duga ten'di müüdü ma teene mo ya, fa kini a'duga ten'di müüdü ma kürö mo afe'de.

‡ 5.27 Tö'dö kürö 20.14 †† 5.31 Seriyé ya eera ya 24.1–4 †† 5.38 Tö'dö kürö 21.24

⁴¹ Üürü ömò'di a'bunu o'o a'da nunggeene nja meelee ma ungodho ya ungeene nja iini nameele keera.

⁴² Ka ömò'di ka arangnga niimö küdü nanangnga iini, aga ömò'di ka asaasa niimö küdü a kümüsü nafa ta'duga kini.

Asaasa nadiidi nüüdü

(Lüüka 6.27–28, 32–36)

⁴³ “Kaföönyö aaga iini ka takiki 'billi, 'Asaasa ömò'di ya kete küdü ya, † naanu ka diidi ma o'o.” ⁴⁴ Illi a'a niki aaga, aaga asaasa nadiidi naada, aaga tafara ka Masala kudumma kadu tanno alinggo aaga no.

⁴⁵ Amang kada ta laala tiya Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya, kudumma iini ka anangnga ndanaaya ka öyeene ada a kadu tanno oroko no nja tanno a'diila no, amana toambo'do a kadu tanno a'diila no, nja tanno üünü ada kadu ku'bu no. ⁴⁶ Kada ka tasaasa kadu na asaasa aaga no, niimö yaada ka taluna kide i'i iye? Taalo kadu na ama tulu'ba no kalinggo eege? ⁴⁷ A kada kara tööjülü nagöre naada ungodho eege, ara aaga taluna minna ya a'diila ya kide? Taalo kadu na taalo kussu Masala no kalinggo nggeee? ⁴⁸ Aaga 'diila dhorro kudumma Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya, a'diila dhorro.”

Nyi eema a kadu tanno eema katitaalo kene no

6 “Aaga adini ko'do aaga tafa tamana eema a kadu ka kadu kidha, amang kene tiji aaga, nggeee ya taalo Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ara tanangnga eema aaga afe'de. ² Küdü kara tanangnga niimö ömò'di, fa tabbü amba nja tiniidö afa ma tiya kadu töccö ka talinggo ka naala ma talaana nja nafiini no kungngo, amang ka kadu tafünügü eege ko'do, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro kadu no ka nda'duga faana yeene nye'd'de. ³ Lakiini küdü kara tanangnga niimö ömò'di ya, fa tafa ka niisö ma küüle tafa kussu niimö ya niisö ma kuri ka talinggo ya. ⁴ Amang ka linggo tanno miini no tanna ka küdhü, amang ka Pupa tiya yüüdü ya iji eema ka küdhü, ya tanangnga talingnge nüüdü o'o.

Tafara ka Masala nja tümmü tenege

(Lüüka 11.2–4)

⁵ “Kada kara tafara ka Masala ya, aaga tafa tafeene nja kadu tanno a'diniga nanggeyi neene coo'do no, kasaasa tafara ka Masala ka naala ma talaana nja nat-inggini ma nafiini amang ka kadu tadinö kene, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu na miini no ka nda'duga faana yeene nye'd'de. ⁶ A küdü kara tafara ka Masala ya, kolo la tiya yüüdü neere ka i'nye, na o'o sa ka fara ka Pupa tiya yüüdü ya ka küdhü ya, a Pupa yüüdü ya iji o'o ka küdhü ya, i'i yungngo ara tanangnga talingnge nüüdü o'o. ⁷ Aaga fa teema tumma aaga tam'birinaana kada kara tafara ka Masala afa kadu na taalo kussu nafiini ma Masala no, eege kiki kide a'da Masala mara tamma kene ka tumma eene kadeema tumma kadhabbu. ⁸ Aaga fa tafeene nja eene, kudumma Masala Pupa yaada milli ka tussu niimö yaada ka asaasa ya a'da küfürü aaga tarangnga.

⁹ “Aaga afara ka Masala afa ma tiya kungngo, 'Pupa yiidü ya ka 'dotombo'do ya,

fa ka eere tiya yüüdü idhindhi.

¹⁰ Fa ka tauugaara tanno üüdü ka öö'dö fa ka tumma tanno üüdü küünidene ka 'büdhülü nja 'dotombo'do.

¹¹ Nanangnga kuri ma uuru tanno unnggo.

¹² 'Duga tam'baga niidi kidi ka oona afa miidi ka afa ka kadu tanno üünü tatoroko ana unnggo no.

¹³ Fa tafa kidi unnggo ta'dinggo ka ta'b'badene, lakiini oolona unnggo ka tatoroko.’

¹⁴ Kada kara tüpü nanggeyi co ka eema tiya kadu ka talinggo ana aaga ya, ara Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya tafa ka tatoroko tanno ada. ¹⁵ A kada kati-taalo kafa ka tam'baga tanno kadu, taalo Pupa yaada ata'duga tam'baga naada ada ka oona.

Tümmü tenege

¹⁶ “Kada kara tümmü tenege, aaga tafa tafa ka kadu kussu a'da kümöönö aaga, aaga fa tafeene nja kadu tanno alinggo eema ka kadu kidha a'da kiji eege. Kamüürü kaga'da iye neene, kalaala a kadu amang kene tiki a'da eege kümü tenege, nikiri a'a ka tiki aaga a'da kadu no kanda'duga faana yeene. ¹⁷ Lakiini küdü kara tümmü tenege na'bunaana uu'ba küdü ka üüdü nagala iye. ¹⁸ Amang ka kadu tafa tussu a'da nümmü o'o tenege, illi Pupa yüüdü ya anna ka küdhü ya i'i yungngo ussu, a Pupa yüüdü ya ka küdhü ya, ara tanangnga talingnge o'o.

Almaala ka 'dotombo'do

(Lüüka 12.33–34)

¹⁹ “Aaga fa tawaana eema ma 'büdhülü ada ku'bu, kudumma iini kara tala'ba a kü'düü'dü talimi nja kanyooro kara tagü'dü kanyooro. ²⁰ Lakiini aaga waanaga eema co 'dotombo'do kita a tasügüni katitaalo kide nja kü'düü'dü ya, amang ka kanyooro tafa tagü'dü ka 'duga. ²¹ 'Buugu ya eema tiya üüdü ka tanna kide ya ara eedi yüüdü tanna'daga co.

²² “Töyeene ma tuu'da tanno üüdü a'da ööye, ööye yüüdü kara ta'diila, ara oona nüüdü töyeene nye'd'de kungngo. ²³ Üürü ööye yüüdü atatoroko ya ara oona nüüdü ta ndüüli a töyeene na küdü no kara ta ndüüli ara ndüüli miini tatoroko dhorro.

²⁴ “Taalo ömò'di kara tambaanya talinggo ada a kadu keera, kudumma iini kara tüünü ada ya ku'bu asaasa ya, ara tamma kada öccö aanu ka töccö, taalo aaga ka tambaanya talinggo ada Masala nja almaala.

Fa tadinigöögö

(Lüüka 12.22–34)

²⁵ “I'i yungngo eede ka tiki aaga, aaga fa tadinigöögö ma nangnga eyi tanno ada ma tooye nja kuri, nja en'di ma tagirni ka oona, taalo tefe ka 'di kagii'bi kuri, a tuu'da tagii'bi en'di? ²⁶ Aaga assa ka uyi ma 'dotombo'do taalo ka leele kitaalo karaana taalo kodhde kuurugu co na'boode, a Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya sa kaamana eema eene, taalo aaga kagu'daana aaga tagii'bi eege? ²⁷ Mada ana kada ara tagussu mitiri ka oona tanno iini kadhonggoro?

²⁸ “Minna agu tumma ma en'di kagu'du aaga ka oona? Aaga iiri togoogo ma lodho inggiridene nya taalo kadhüürü kayaana. ²⁹ Ara a'a tiki aaga, munda Sili-

† 5.43 Lawi 19.18

man ka tidhindhī tanno iini 'do, taalo akümmü ten'di ka oona ka'diila afa ma togoogo tiya miini ya kungngo. ³⁰ Ooyo ma lodho ya abbü tuli 'bitingngö atinyogo taka, magirni Masala en'di ya a'diila ya kene ka oona adha illi aaga taalo mara tagirni en'di ada ka oona? Aaga na tumma ma Masala ka titaalo kada ka nanggeedi no. ³¹ Aaga fa tadinigöögö aaga tiki a'da, 'Ara ungnogo tagu minna ara angnga tooye minna, ara angnga tüm-mü minna ka oona?' ³² Kadu na taalo kussu Masala no eege kungngo ka asaasa eema nggeege, a Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ussu a'da kasaasa aaga eema ya nye'd'de kungngo. ³³ Lakiini aaga asaasa tauugaara ma Masala ka dhidha nja fiini tiya oono, eema ya nye'd'de assa ka kusunja kada kide. ³⁴ Nggeege aaga fa tadinigöögö ma eema ma taka, kudumma taka eema yeene inggide ungnodho eege fa ka eema ma uuru tanno ama miini ungnodho i'i.

Tafünü tumma ka kadu ko'do
(Lüüka 6.37-38, 41-42)

7 "Aaga fa tasigi kadu amang kada tafa tasigidene. ² Afa maada ka tasigi kadu ara aaga tasigidene tekere, yaada ka talinggo a kadu ya, ara talinggo adene ana aaga nggeege. ³ Minna agu o'o nadinö 'bandiisi yungngo ka örre tiya yüüdü ka ööye ya, ara o'o ka titaalo naana iyye ka ndagee'di tanno yüüdü ka ööye no. ⁴ Ara o'o tiki a tööjögö a'da, 'Öödhī na'duga 'bandiisi küdü ka ööye,' a'da ndagee'di kungngo yüüdü ka ööye kadhabbu. ⁵ O'o adha na 'dinigi eyi yüüdü coo'do no, 'duga ndagee'di küdü ka ööye tikinggi amang küdü tiji 'buugu dhorro, na o'o saga 'duga 'bandiisi ka tööjögö ka ööye.

⁶ "Aaga fa tamana eema ya a'diila ya a tiini, aaga fa tamana eema yaada ya insili ya a nagüdüürü, kudumma eene kara tisiri kide ana uune kudumma eene kara tapadaga kada kadhagaana aaga ku'bu.

Aaga arangnga amang kada taluna
(Lüüka 11.9-13)

⁷ "Aaga arangnga amang eema tananja aaga, aaga asaasa eema amang kini tananja aaga, aaga adhoodho inye ka tanfa'da nja aaga. ⁸ Kudumma ömö'di tiya arangnga ya ara ta'duga niimö ya miini ya, ömö'di ka asaasa niimö aluna, a ya adhoodho inye ya kara tafa'danja iini. ⁹ Mada ana kada a 'bii'bala tiya iini kara tarangnga miteene kini anangnga mis'i iini. ¹⁰ Üürü asaasa midigilöögö kini anangnga ni iini. ¹¹ Aaga kada oroko kungngo kussu aaga kaamana eema ya a'diila ya a laala tiya ada, anda ara tafaanya a Pupa tiya ada ka 'dotombo'do ya kara tamana eema ya a'diila a kadu tanno arangnga i'i no. ¹² Eema yaada ka asaasa ka kadu kadalinggo ana aaga ya, aaga linggo nggeege ana eege tekere, kudumma talaana ma seriye nja nagane'bi eege kamiini nye'd'de kungngo.

İnye na iciri no
(Lüüka 13.24)

¹³ "Aaga tigaala ka inye tanno iciri no, kudumma inye tanno ömbölö ka falangnga no, fiini ma tara taama i'i ya miini, a kadu kadhabbu ka ndigaala kide. ¹⁴ Fiini ya iciri ya nja tiya iideene ya i'i yungngo amanaga kadu co fiini ma tefe ka 'di, a kadu ka idhilli eege kungngo kara taluna i'i.

Fa nja iyye miini
(Lüüka 6.43-44)

¹⁵ "Aaga adini ko'do kudumma nagane'bi tanno korokoro no, kicci kada kafeene nja kidheefe, lakiini ka nanggeedi tanno eene kafeene nja öö tiya ümmü kadu ya. ¹⁶ Ara aaga tussu eege ndama linggo tanno eene, kira 'dee kara teene ki'bim'bi, a ndhaaru 'dee ara teene, indiiye? ¹⁷ Fa ya a'diila ya ara teene iyye na a'diila no, fa ya toroko ya a teene iyye na oroko no. ¹⁸ Taalo fa ya a'diila ya ara teene iyye na oroko no, a fa ya toroko ya taalo ara teene iyye na a'diila no. ¹⁹ Fa ya taalo eene iyye ka'diila ya, a kadu teedhe i'i küpü ka issi. ²⁰ Ndama linggo tanno eene ara angnga tussu eege.

Tumma nja linggo
(Lüüka 13.25-27)

²¹ "Taalo kadu no kümmünü a'a a'da, 'Uugaara, Uugaara,' no nye'd'de kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do, illi ömö'di ya alinggo a tumma ma Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya. ²² Kadu dhabbu kassa ka tiki a'a ka uuru tanno miini no a'da, 'Ka Uugaara, Ka Uugaara, taalo ungnogo kageema tumma ma Masala ana eere tiya yüüdü, ungnogo tagasoro naganabu ka kadu ka oona ana eere tiya yüüdü, ungnogo tagalinggo eema keefe ana eere tiya yüüdü?' ²³ Nikiri a'a ka tiki eene, 'Taalo a'a nussu aaga 'do agolo kanna aaga na oroko no!'

Katarü'böönö ma nöö'di keera
(Lüüka 6.47-49)

²⁴ "A ömö'di ya aföönyö tumma neede alinggo iini ya, afeene nja ömö'di tiya a'dara ya arü'bü 'di yiini ka 'dokon'da ya. ²⁵ A tombo'do ta'dinggo a faaya a tanya ma talinggo 'di asa ka taalo a'dinggo 'do, kudumma iini ka tarü'bü adene ka 'dokon'da. ²⁶ A ömö'di ya aföönyö tumma neede asa ka taalo alinggo iini ya, afeene nja ömö'di tiya a'baga ya, arü'bü 'di yiini ka ndamugu. ²⁷ İkirī tombo'do ka öö'dö a tanya ka kürü 'di yiini ku'bu a'dinggo, ta'dinggo miini ka toroko 'do.'" ²⁸ Ka Yasu ka ndatiimö tumma niini, a kadu tadhere ka talaana tanno iini no. ²⁹ Kudumma iini ka talaana eege a türü, taalo kafeene nja tanno katalaana ma seriye no kungngo.

Yasu oolona ömö'di ya ana kutukunya ka oona ya
(Murus 1.40-45; Lüüka 5.12-16)

8 Ka Yasu ka ta'bardaga caa'bu ndama 'dikinya ya, a kadu tuurna i'i keere kadhabbu. ² A ömö'di ya ana kutukunya ka oona ya tö'dö üürü kini kidha, iki iini, "Ka Uugaara, üürü nasaasa o'o nanangnga a'a ka tinsili ka oona." ³ İkirī Yasu ka kilina niisö ümmü i'i ka oona iini, "Namma a'a a'da o'o tinsili." İkirī kutukunya ka arooro ka tinsili, a kutukunya taroro ka titaalo. ⁴ İkirī Yasu ka tiki iini, "Aföönyö fa tadirina ömö'di töccö 'do, lakiini ungeene naco tala oona nüüdü a ta'boge, na o'o saga nangnga tirri na Müüsa ka tiki no ku'bu amang kene tussu iini."

Yasu oolona ömö'di ma linggo

(Lüüka 7.1–10)

⁵ İkirî Yasu kico Kafarnahööm, uugaara ma nasigira na ö'dö miya no ö'dö kini adageema nja iini. ⁶ İki iini, "Ka uugaara, ömö'di ya alinggo nja a'a ya amaara ada inni ka 'di afüngngö, oona kagu i'i 'do itaalo amaanya tino."

⁷ İkirî Yasu ka tiki iini, "Ara a'a tö'dö toolona i'i."

⁸ İkirî uugaara ma nasigira ka tiki iini, "Uugaara, taalo a'a na'diila ma üüdü kara co 'di tiya eede, lakiini tiri tumma ün'dügüngngö, a ömö'di yeede a ta'diila. ⁹ A'a na uugaara ma nasigira kinggide kalinggo ada a'a nara tiki a tiya a'da, 'Unggeene,' aföönyö aco, niki a tiya a'da, 'Aayu,' aföönyö öö'dö, nara tiki ömö'di tiya alinggo ada a'a ya a'da, 'Alinggo kungngo,' aföönyö alinggo."

¹⁰ A Yasu tadhere, iini ka taföönyö tumma niini no, 'ikirî ka tiki a kadu tanno unggene nja iini no, "Tumma dhorro eege kungngo eede ka tadirina aaga, taalo ömö'di ma tamma ka Masala ana eedi afa ömö'di ya ka İsrayil. ¹¹ N'ikirî a'a ka tiki aaga, kadu kinggide kadhabbu kara sa köö'dö ndama fiini ma ndanaaya nja ta'buugu köö'dö temmi nja Abrahiim nja Ishak nja Yaguub ka tauugaara ma 'dotombo'do. ¹² Lakiini kadu na ma tauugaara no kara tuurunga co kürö ka ndüüli kabbünaana igini ka oona kide."

¹³ İkirî Yasu ka tiki uugaara ma nasigira, "Kolo afa ma tamma tanno üüdü ana eedi no ara ta'diila." İkirî ömö'di ya maara ya karooro ka'diila ka ööye miini.

Yasu oolona kadu kadhabbu

¹⁴ İkirî Yasu ka co kita Bütürs aluna 'berki miini ka tamaara ma füngngö. ¹⁵ İkirî ka tümümü oogo ka niisö a maara taadha kono, mafiki'dö müüni ada eema eene.

¹⁶ Ka 'buugu kanda siiya ya 'ikirî kadu ka öö'dö a kadu tanno indima no a Yasu kadhabbu, 'ikirî ka tagasoro nagoronggore ka kadu ka oona nye'd'de kungngo a tumma ma niinö oolona kadu na maara no nye'd'de.

¹⁷ A tumma na ne'bi Asaiya ka tageema no, co ööye miini, iini ka tiki,

"A'duga tin'd'di kaja a'duga maara kaja ka oona." †

Yasu alla kadu ma 'bühülü

(Lüüka 9.57–62)

¹⁸ A Yasu tassa ka kadu ka tadhabbu kini ka oona ya, 'ikirî ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kada'da kaco tinggini ma to tökönö. ¹⁹ İkirî tatalaana ma seriye ka öö'dö kini iki iini, "Ka Tatalaana, ara a'a turna o'o keere kita üüdü kara co kita."

²⁰ İkirî Yasu ka tiki iini, "Kijeene kungngo a nasura a nafü kungngo uyi ma 'dotombo'do, illi 'Bii'bala ma Tadü'd'dü taalo 'buugu miini ka anangnga üüdü kide."

²¹ A könö ana ka kadalaadene tanno iini tiki iini, "Uugaara, fa kede naco tatü'bü pupa yeede tikinggi."

²² İkirî Yasu ka tiki iini, "Uurna a'a keere fa ka kadu tanno aaya no katü'bü kadu neene no aaya no."

Yasu arigi tanya

(Merkus 4.35–41; Lüüka 8.22–25)

²³ İkirî Yasu ka taka ka mürkabü, a kadalaadene tur-na i'i keere. ²⁴ İkirî tanya ka tagiisö dhindho, a 'biidi taküdhü mürkabü koono a'da agarigide Yasu. ²⁵ İkirî kadalaadene niini ka co iini kete kiji i'i kiki iini, "Uugaara, oolona ungnö ara ungnö taaya."

²⁶ İkirî Yasu ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga tari'ba? Kitaalo tamma ma Masala ada ka nanggeedi." İkirî ka fikidö agirnaana ka tanya nja 'biidi ka to, a 'buugu tamusuli ku'bu amudhudhuli.

²⁷ A kadu tadhere kiki a'da, "Ömö'di öjö yungngo? A tanya nja to kaföönyö tumma niini!"

Yasu oolona kadu keera

(Merkus 5.1–20; Lüüka 8.26–39)

²⁸ Aga Yasu ka ndala nda'da ma to kete ma Jadriini a kadu tö'dö kürö ndama naala ma oofö keera ana koronggore tanno oroko no ka tuurunga kene ka oona kindima, koreene nja iini a kadu tari'ba taalo kunggeene ka fiini tiya miini ya. ²⁹ Kiidhe kiki, "Minna yüüdü nja ungnö, Yasu 'Bii'bala ma Masala, nö'dö kita ma tapusu ungnö a'da aleefe 'buugu?"

³⁰ A'da nagüdüürü kinggide kaguri ku'b'ba kadhabbu. ³¹ A nagana'bu tiki ka tiki a Yasu, "Küdü kara tasoro ungnö ya, uurugu ungnö ka nagüdüürü ka oona."

³² İkirî ka tiki eene, "Aaga agolo." Kiki ka öö'dö kürö kafiri ka nagüdüürü ka oona a nagüdüürü tarünö ndama nsorondho kafiri co to nye'd'de kungngo ka'duuru 'biidi kaaya. ³³ A katasaana tarünö kaco anya ka teene kadirina eema a kadu ma eema tiya agalinggo adene ya a kadu tanno eera no, nanagana'bu ka taganna eene ka oona no. ³⁴ A kadu ma anya tammo iini mo, tö'dö kürö in'dilil ma co toreene nja Yasu, kene kaduna i'i ya, kiki iini a'da unggene ka anya tammo eene.

Yasu oolona mügüre

(Merkus 2.1–12; Lüüka 5.17–26)

⁹ A Yasu taka ka mürkabü ata'da to aaco anya tammo iini. ² A kadu tö'dö ana ömö'di iini ka sekede a mügüre, 'ikirî Yasu ka iji tamma neene, iki a mügüre, "Dhi oona ku'bu 'bii'bala eede, noolonadene o'o ka toroko tanno üüdü."

³ A katalaana ma seriye könö teema unggodho eege kiki a'da, "Ömö'di ya eela Masala."

⁴ İkirî Yasu ka tussu tumma neene, iki eene, "Minna agu aaga, aaga tümümü tumma na toroko no ka nanggeedi? ⁵ Öjö i'i yungngo taalo agu'daana, 'Koolonadene tatoroko nüüdü,' alla tiki a'da, 'Fiki'dö nunggeene?' ⁶ Ara tala aaga amang kada tussu a'da 'Bii'bala ma Tadü'd'dü, türü kungngo iini ma eema ma 'bühülü miini ka toolona tatoroko," 'ikirî ka tiki a mügüre, "Fiki'dö na'duga eema ma füngngö yüüdü naco 'di tiya üüdü." ⁷ Ömö'di tafiki'dö unggene aco öö'di kita iini. ⁸ Ka kadu kadhabbu ka tasala tumma no nggeege ya, a ri'ba tümümü eege, kafünügü Masala ko'do manangnga türü a kadu afa ma tanno kungngo.

† 8.17 Asaiya 53.4

Yasu ümmünü Matta

(Murus 2.13–17; Lüüka 5.27–32)

⁹ A Yasu tunggeene asala ömö'di ka temmi ka 'bu-ugu ma tulu'ba, ana eere a'da Matta, ikiri ka tiki iini, "Aayu kede keere." Ikiri ka fiki'do uurna i'i keere.

¹⁰ Aga Yasu ka ndagu eema ka 'di kita Matta ya, a kadu ma tera tulu'ba tö'dö kadhabbu nja tanno oroko no kemmi nja Yasu nja kadalaadene tanno iini. ¹¹ A na-Fariisi könö tiji tumma no, kiki a kadalaadene tanno iini, "Minna agu tatalaana yaada aguri nja kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no?"

¹² A Yasu taföonyö tumma neene iki, "Taalo kadu na 'diila no ka asaasa Digtöörö, illi kadu na maara no.

¹³ Aga ungeene aaga co tussu tumma no, 'Nasaasa a'a 'bangnga taalo taraana ma eriido.'" † Taalo a'a nöö'dö tummünü kadu na 'diila no lakiini na oroko no.

Tümmü tenege

(Murus 2.18–22; Lüüka 5.33–39)

¹⁴ A kadalaadene na Yühanna ya Tatambeese ya tö'dö ka Yasu kiki iini, "Minna agu ungnö nja naFariisi ungnö tümmü tenege ara kadalaadene nüüdü kati-taalo kümmöönö?"

¹⁵ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Ara kadu ma ömö'di tiya ar-na ya, tagoroo'bo ana i'i kide kungngö? Lakiini uuru kinggide a tatarna kara ta'dugadene kene ka söödö ya, kassa ka tümmü tenege. ¹⁶ Taalo ömö'di ara tar'da 'banten'di ya issi ya ka ten'di tiya illi ya kudumma iini kara töörese ten'di ya illi ya anangnga ööye miini ka tadhabbu. ¹⁷ Taalo ömö'di ara tuuru ngeeli ka 'belde tammo illi mo kudumma oono kara töörese muuru ngeeli co, a 'belde taga'dadene, lakiini kuuru angnga ngeeli na aleefe tedhe no ka 'belde tammo issi mo amana ka 'belde nja ngeeli tütü ka'diila."

'Badaada ma eyi mo nja aka ma maara mo

(Murus 5.21–43; Lüüka 8.40–56)

¹⁸ Ka Yasu ka aleefe teema nja eene ya, ikiri uugaara ma la ma talaana ka tüürü ku'bu kiki iini, "'Badaada meede manda eyi, lakiini aayu nümünü iisine nüüdü kono ka üüdü amang kono tefe ka 'di.'" ¹⁹ A Yasu tafiki'do uurna i'i keere nja kadalaadene tanno iini.

²⁰ Aka minggide eriido ka tiisö kono mandagu'du nagürünü kada'baaga kafünü eera, mö'dö ndama iini keere maa'ba tinggini ma ten'di ma oona tammo iini.

²¹ Kudumma oono ka tiki ana eedi ka teene a'da, "Kede kara taa'ba ten'di ma oona miini a niisö ün'dügünggö, narooro ka a'diila."

²² Ikiri Yasu ka tassala keere asala oogo iki, "Idhi oona ku'bu 'badaada eede, tamma nüüdü ka oolona o'o." Aka tarooro ka a'diila ka ööye miini kungngö.

²³ Ka Yasu ka co la ma uugaara ma Yahüüdü, asala kadu na üwe tüüsü no, anno co kalumuli. ²⁴ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Aaga agolo kürö taalo 'badaada meyi, oogo marigide," kiki ka takiji i'i. ²⁵ A kiki ka nduurugu kadu co kürö ya, ikiri ka co la ümmü oogo ka niisö mafiki'dö. ²⁶ A tumma no tanyala njaana ku'bu ka 'bu-ugu kono nye'd'de kungngö.

Yasu oolona kisinsoro keera

²⁷ Aga Yasu ka ndunggeene kita miini kita ya, a kisinsoro tako'd'do kiki keere keera kiidhe kiki, "Ka 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma ungnö."

²⁸ A kiki ka co a 'bügöörö, a kisinsoro na eera no, tö'dö kiki kete, ikiri Yasu ka tiki eene, "Kamma aaga a'da ara a'a talinggo dhorro?"

Kikiri ka tiki iini, "Ii kamma ungnö Uugaara."

²⁹ Aa'ba eege ka iye iki, "Ara talinggo adene afa ma tiya ada ka tamma a nanggeedi ya kungngö." ³⁰ Iye neene tatanfa'da ikiri Yasu ka tirina tumma dhorro, "Aaga fa tadirina ömö'di töccö." ³¹ Lakiini kene kico a kürö kanyalaana tumma no ka 'buugu kono nye'd'de kungngö.

Yasu oolona möri

³² Aga kisinsoro ka öö'dö kürö ya, a'da kadhe kadu a möri, a na'bu ka taka kiki. ³³ Aga Yasu ka tagasoro na'bu ya, a möri teema, a kadu tadhere kiki, "Taalo ungnö kadini ka niimö afa ma tiya kungngö ka Israyil."

³⁴ Lakiini naFariisi kiki a'da, "I'i asoro naEbliisi ana uugaara ma naEbliisi."

Yasu ana 'bangnga ma kadu

³⁵ A Yasu takunggunaana ku'bu ka naanya nja nadaara 'do, alaana kadu ka naala ma talaana miini, adünnü tumma ma Injili ma tauugaara ma Masala, oolona kadu ka namaara kada tonggoonyo. ³⁶ Ikiri ka tasala kadu a 'bangnga meene tagu i'i kudumma eene ka tagi'di a niimö kitaalo kene kaneene afa kidheefele na tadasaana ka titaalo kene no kungngö. ³⁷ Ikiri ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Asa linggo tadhabbu, illi kadu ma linggo kadhilli. ³⁸ Aaga arangnga Uugaara ma linggo a'da agürünü kadu ma talinggo linggo niini."

Kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no

(Murus 3.13–19; Lüüka 6.12–16)

10 A Yasu tagümmünü kadalaadene niini no ada'baaga kafünü eera no. Anangnga türü eene ma tasoro nagorongore na oroko no ka kadu ka oona koolona eege ka namaara dhabbu. ² A nagereene na kadafiini na öö'dö kada'baaga kafünü eera no eege kungngö, ya dhidha ya, Samaan, yeene ka tümmünü i'i a'da Bütrüs ya, nja örre tiya iini Andraws, nja Yaguub, 'bii'bala ya Za'bedi nja örre tiya iini Yühanna, ³ nja Filibüs nja Bartülmaws, nja Tööma, nja Matta ya ama tulu'ba ya, nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa nja Tatawus, ⁴ nja Samaan ya tatagu'daana ka eedi ya nja Yahüüsa Askaryüüti ya agümmünü Yasu a naguu-gaara ya.

Yasu agürünü kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no

(Murus 6.7–13; Lüüka 9.1–6)

⁵ A Yasu tagürünü eege iki eene, "Aaga fa co anya ma kajeene aaga tafa co anya ma Samira. ⁶ Lakiini agolo ka kidheefele ma Israyil na aama no. ⁷ Kada kara tunggeene aaga tadünügü eema a kadu ka nafiini a'da, 'Tauugaara ma 'dotombo'do ka ndakete.' ⁸ Aaga oolona kadu na maara no, aaga tinji kadu na ake no,

† 9.13 Hawsha 6.6

aaga tanangnga kadu na ana kutukunya ka oona no katinisili, aaga tasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona. Ka'duga aaga ün'dügüngngö a'da taalo aaga kafaana, aaga amana a kadu ün'dügüngngö.

⁹ Aaga fa ta'duga gürüüsü dahaba nja fudda nja tanyaanya ka taganna kada ka naganjoko. ¹⁰ Aaga fa taagufu 'belde ma eema ma kuri, aaga fa tagona en'di eera, aaga fa ta'duga kuufi, kudumma ömö'di tiya alinggo ya ara ta'duga talingnge niini.

¹¹ "Kada kara co anya alla daara ya, aaga tawwa ömö'di ya ara tamma kada aaga taneene nja iini ya, aaga tanna kide aaga tunggeene ndama iini. ¹² Kada kara co a 'bügööri aaga tööjülü kadu miini. ¹³ Kadu ma 'bügööri tiya miini ya, ka ta'duga tööjülü kada a tööjülü naada tütü nja eene, a kene kara tanu ka tööjülü tanno ada a tööjülü naada tütü kada. ¹⁴ Ömö'di ya ara tanu kada ya itaalo asaasa taföönyö tumma naada, aaga unggene ka 'di tiya miini ya nja anya tammo iini mo aaga tafidhi ndhünggürü miini kada ka uune. ¹⁵ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara uuru ma tahükümü ma naanya ma Sadöma nja Amuura ara tapalpala adagii'bi anya mü.

Tö'dö ma uuru ma talinggo kadu

(Merkus 13.9-13; Lüüka 21.12-17)

¹⁶ "Ara a'a tagürünü aaga afa kidheefele ka öo ka teene kungngo, aaga unggene a ta'dara afa nööni, aaga tiicolo afa alambo. ¹⁷ Aaga adini ko'do kudumma kadu, kara tümümü aaga a naguugaara kabbü aaga ka naala ma talaana, ¹⁸ kummü aaga kamanaga aaga ka naguugaara kidha kudumma eere tiya eede amang kada tussu iini kidha nja kajeene. ¹⁹ Kene kara tümünü aaga a naguugaara aaga tafa tadinigöögö, a'da ara aaga tiki nya aaga teema minna ka uuru tanno miini no ara tumma tananja aaga, aaga teema iini. ²⁰ Taalo aaga kungngo kara teema, lakiini Koronggore ya Pupa tiya ada yungngo ka 'dotombo'do ya i'i yungngo ara teema kada ka oona.

²¹ "Ara ömö'di tümünü örre yiini kummünü ka inde afe'de, a laala talinggo kafaafa meene kagirina eege.

²² A kadu takirimi aaga nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede, lakiini ömö'di ya idhi oona ku'bu ta'billi ya ara toolonadene. ²³ Kadu kara talinggo aaga ka anya ya, aaga arünö aaga co anya tökömö, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tö'dö a'da küfürü aaga tafara naanya ma Israyil nye'd'de.

²⁴ "Taalo tatalaadene agii'bi tatalaana yiini, a tasaga taalo ara tii'bi ömö'di ya ana i'i ya. ²⁵ Ara tatalaadene tagala kafeene nja tatalaana tiya iini, a tasaga tafeene nja ömö'di ma 'di ka tiki iini a'da Balsabül eege ka ndatümmünü kadu ma 'di nya?

²⁶ "Aaga fa tari'ba eene kudumma niimö tiya aküdhü ya ara tabbü 'dala, a niimö ya ka kume ya ara tussu adene. ²⁷ Niimö yeede ka tirina aaga a 'buugu ka talül-lü ya aaga tiraana a 'buugu ka öyeene, a yaada ka föönyö kadadaayaaya ya aaga asirö na'daala aaga teema iini ko'd'do. ²⁸ Aaga fa tari'ba a kadu tanno agirina tuu'da ma ömö'di no kassa kitaalo kara tambaanya tiidaana ma koronggore, lakiini aaga ari'ba ömö'di tiya ara tiidi koronggore nja tuu'da ka issi ma Jahanam ya. ²⁹ Taalo uyi eera anadene ana girisi unggodho? Lakiini taalo könö unggodho kungngo

ada'dinggö ka 'büdhülü a'da taalo Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ussu. ³⁰ Lakiini awu ma nanggüüdü tanno aada aginnidene nye'd'de kungngo. ³¹ Aaga fa tari'ba kudumma ada ka tagii'bi uyi dhabbu.

³² "Ömö'di ya amma kede ka kadu kidha ya, ara a'a tamma kini kidha ma Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya. ³³ Ömö'di ya 'düsünü a'a ka kadu kidha ya, ara a'a ta'düsünü i'i kidha ma Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya.

³⁴ "Aaga fa tiki kide a'da a'a nö'dö a ta'diila ka 'büdhülü, taalo a'a nö'dö a ta'diila, nö'dö a'a a koro'bo.

³⁵ "Nö'dö a'a tanangnga ömö'di ka takirimi pupa yiini a 'badaada takirimi niimö moono aka ma 'bii'bala takirimi taada moono.

³⁶ A kadu ma 'di tiya unggodho ya tanu aana ka oona.' †

³⁷ "Ömö'di ya asaasa pupa yiini alla niimö miini ara kanu kede ya, taalo a'a nara tamma kini, ömö'di ya asaasa 'bii'bala yiini alla 'badaada miini ara kanu kede ya taalo a'a nara tamma kini. ³⁸ Ömö'di ya taalo a'duga salii'bi yiini uurna a'a keere ya, taalo a'a nara tamma kini. ³⁹ Ömö'di kaafa ka oona tanno iini ya ara taama, Ömö'di ya ara tüpü eyi yiini co ka üüdü ma a'a ya, ara taduna.

⁴⁰ "Ömö'di ya amma kada ya amma kede, ömö'di ya amma kede ya amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya.

⁴¹ Ömö'di ya amma ka ne'bi kudumma iini kada ne'bi ya, ara taduna faana yiini ka ne'bi, ömö'di ara tamma ka ömö'di ya a'diila ya a'da ara taduna faana yiini ka ömö'di tiya a'diila ya. ⁴² Ömö'di ya inyi 'biidi ya iicolo a laala tiya dhiidhi ya kudumma iini ka tatalaadene tiya eede taalo faana yiini ara taama."

Yasu nja Yühanna tiya Tatambeese ya

(Lüüka 7.18-35)

11 Aga Yasu ka ndatiimö tumma niini nja kadalaadene tanno iini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no, ikiri ka tunggeene ndama kanna ma co talaana kadu keema ka tumma ma Injiili co kadu ka naanya ma Jaliil.

² A Yühanna taföönyö tumma linggo tanno Almasiini a'da unggö ka pabuusu, ikiri ka kürünü kadalaadene niini, ³ kaco tiki iini a'da, "O'o nungngo nara tö'dö alla unggö tindhigi ömö'di öccö afe'de?"

⁴ A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Aaga fada aaga co tadirina eema a Yühanna ma eema tiya ada ka taföönyö aaga tadinö kide ya, ⁵ kisinsoro kiji 'buugu a kadu na sogo'do no tunggeene, a kadu ma kutukunya tinsili a nakinggiri taföönyö eema, a kadu na ake no tafiki'dö ka inde, a kadu na eema ka titaalo kene no taföönyö tumma ma Injiili. ⁶ A'diila nja ömö'di tiya ya ri'ba ma a'a katitaalo kagu i'i ya."

⁷ Aga kadalaadene tanno Yühanna ka ndafada ya, ikiri Yasu ka teema tumma Yühanna nja kadu iki eene, "Kinynyo aaga a dhiile aaga tiji minna 'bandam'bala a tanya ka tiisö iini? ⁸ Alla kö'dö aaga kürö aaga tiji minna? Ömö'di ümmü en'di ya nyulinyuli ya? Kadu na ümmü en'di ya nyulinyuli ya kanna ka nöö'di ma naguugaara. ⁹ Lakiini kö'dö aaga kürö aaga tiji minna ne'bi? Ii ara a'a tiki aaga a'da, i'i ya miini lakiini i'i agii'bi ne'bi. ¹⁰ I'i yungngo a sorne ka tageema tumma miini iki,

† 10.36 Miika 7.6

'Ara a'a tagürünü tafiini yeede күдү kidha
aco tindinaana nafiini üdü ku'bu.' †

¹¹ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo ömö'di ana ka kadu ageenedene ndama iya taalo ömö'di ma tagii'bi Yühanna ya Tatambeese ya, lakiini ömö'di ya idhilli ka tauugaara ma 'dotombo'do ya idhindhi adagii'bi i'i. ¹² Ndama uuru tanno Yühanna ya Tatambeese ta'bitingngö, kaleefe tauugaara ma 'dotombo'do tinggiridene a türü tanno oono, ömö'di ya asaasa tö'dö kide ya a kadu takirimi i'i. ¹³ A nagane'bi nja seriye tiya Müusa tageema tumma ma tauugaara ma 'dotombo'do idhi a Yühanna tö'dö. ¹⁴ A kada kara tasaasa tamma kide ya, aaga tussu a'da Yühanna i'i ya İliya ya kadu ka takindhigi i'i ya miini. ¹⁵ Ömö'di ya ana iisine ma taföonyö ya fa kini aföonyö.

¹⁶ "Ara a'a tiki a'da sere ya afeene nja minna, afeene nja laala tiya emmi ka 'dadillö ma mansala, kiidhaana ka oona kiki,

¹⁷ 'Kabbü ungnö kaaru aaga,
aaga taalo kasiili,
ungnö teema ngooro
aaga taalo kafara.'

¹⁸ A Yühanna tö'dö taalo agu eema itaalo ooye kiki a'da, 'Na'bu ungnö iini.' ¹⁹ A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tö'dö agu eema ooye, kiki a'da, 'ömö'di ya aguri ake ka ngeeli, a teefe ma kadu ma tulu'ba no nja tanno oroko no,' a ta'dara na Masala kussu adene dhorro a linggo tanno eene."

Naanya na taalo kamma ka Masala no

(Lüüka 10.13–15)

²⁰ İkirı Yasu ka asanna ka kadu ma naanya tanno iini ka takalaala türü niini eene kadhabbu no, lakiini eege kitaalo kaadha ka tatoroko tanno eene. ²¹ "Kadu ma Korosiin am'ba kada, kadu ma Beet Sayida am'ba kada kudumma türü tanno agüüni adene ka Suur nja Saiyda no, ara kadu miini takilli ka takaadha ka tatoroko kagirni en'di ma nataliisi kene ka oona күдү fü'dö eene ka nanggüdü. ²² Lakiini ara a'a tiki aaga a'da ara uuru ma tahükümü ta'diila ada Suur nja Saiyda adagii'bi taneene naada. ²³ O'o no Kafarnahööm no, nasaasa o'o ta'dinigi oona nüüdü co 'dotombo'do? Kaw, ara o'o saga co ka ta'buugu ma inde, üürü eema ya agalinggo adene keefe ka Sadöma ara tagaleefe ta'bitingngö. ²⁴ Lakiini ara a'a tiki aaga, ka uuru ma tahükümü tanno Masala kara tö'dö, ara Masala tana 'bangnga ma kadu ma Sadöma mara kafa kada."

Aaga ö'dö kede aaga talingnge

(Lüüka 10.21–22)

²⁵ Ka uuru tanno miini no ageema Yasu iki, "Ara a'a tanangnga ta'diila o'o Pupa, Uugaara ma 'dotombo'do nja 'büdhülü, kudumma üüdü kaala eema ya kaküdhü ya a kadu tanno dhiidhi no, ara o'o ka titaalo nala a kadu tanno 'dara kussu eema no ²⁶ İi, Pupa a'diila күдү nggege.

²⁷ "Pupa yeede anangnga eema a'a nye'd'de, taalo ömö'di ma tussu 'Bii'bala illi Pupa, ömö'di ma tussu Pupa taalo illi 'bii'bala nja kadu tanno 'bii'bala ka asaasa tala oona eene no.

²⁸ "Aaga kö'dö kede aaga in'dili aaga no agi'di a dhügürü ma linggo ma eema tiya indhi ya nanangnga

† 11.10 Malaki 3.1

aaga ka lingnge. ²⁹ Aaga kirni kadhöle neede kada ka nanggeyi aaga tümümü talaana neede, nana a'a 'bangnga niicolo ka eedi. Aaga taluna talingnge ma nagoronggore tanno ada. ³⁰ Dholle yeede taalo indhi a niimö yeede kara tanangnga aaga ya ipalapala."

Uugaara ma Sa'bidi

(Murkus 2.23–28; Lüüka 6.1–5)

¹² Ka naguuru tanno miini no akunggeene Yasu ka nasigeene ka uuru ma Sa'bidi, İkirı iire ka tümümü kadalaadene niini. Kikirı ka tuu'bu migile kuyu kaguri. ² İkirı naFariisi ka tasala eege kikirı ka tiki a Yasu, "Assa ka kadalaadene nüüdü ka talinggo niimö ya taalo alinggo adene ka uuru ma Sa'bidi ya."

³ İkirı Yasu ka tapadaga tumma eene iki, "Taalo aaga kikiiri tumma ma Dawud ka sorne ka iire ka tümümü i'i nja kadu tanno kunggeene nja iini no? ⁴ Inynyo la ma Masala katamü miteene ma tirri a'da taalo ama eene kaguri kudumma oono kada tammo ka'boge ungnö ho eege. ⁵ Taalo aaga kaduna tumma ka Sorne ma seriye ka tiki a'da ka'boge kaga'da Sa'bidi ka la ma Masala ka uuru ma Sa'bidi a'da taalo ömö'di ma tindini eege. ⁶ Ara a'a tiki aaga a'da ömö'di ungnö idhindhi adagii'bi la ma Masala. ⁷ Üürü kada kara tagussu tumma no ya, 'Nasaasa a'a 'bangnga taalo a'a nasaasa tirri,' † taalo aaga kara tagümmü kadu na hetti ka titaalo kene no. ⁸ 'Bii'bala ma Tadü'd'dü i'i yungnö Uugaara ma Sa'bidi."

⁹ Unggeene ndama kanna aco la ma talaana tiya eene. ¹⁰ İkirı ka tuna ömö'di inggide eyi ka niisö, kikirı ka tindini i'i kawwa eema ma tümümü i'i iini, kiki, "A'di-ila aja kara toolona ömö'di ka uuru ma Sa'bidi?"

¹¹ İkirı ka tiki eene, "Mada ana kada ana dheefele ungnö ka 'dinggö co ööye ka uuru ma Sa'bidi taalo tümümü i'i ungnö i'i ko'do? ¹² Ömö'di idhindhi adagii'bi dheefele yungnö a linggo tanno a'diila no kara talinggo adene ka uuru ma Sa'bidi."

¹³ İkirı Yasu ka tiki ömö'di tiya miini ya, "Kilina niisö." İkirı ka kilina eege kikirı ka'diila kafeene nja tööje. ¹⁴ İkirı naFariisi kico akürö kafünü ajeene ma tiidi Yasu.

Ömö'di ma linggo ya Masala ka tagesse i'i ya

¹⁵ Ka Yasu ka tussu tumma no ya, İkirı ka tunggeene ndama kanna, a kadu turna i'i keere kadhabbu oolona eege ka maara nye'd'de kungnö. ¹⁶ Adagadünügü eema eene a'da kafa tadirina tumma miini a kadu 'do. ¹⁷ Amang ka tumma tanno ne'bi Asaiya ka tatiraana no kinynyo ööye miini.

¹⁸ "Ömö'di ma linggo yeede ka tagesse i'i ya, yungnö eede ka asaasa i'i ana eedi, ka'diila oona eede miini,

ara a'a tuuru Koronggore yeede kini ka oona amang kini tadünügü tumma ma tadhidho co kajeene in'dili.

¹⁹ Taalo ara tadiidi nja ömö'di itaalo a tiidhe ko'd'do a ömö'di taalo taföonyö tumma niini ka nafiini.

²⁰ Tam'bala na ko'do no taalo ara ta'buna, itaalo ara tadhülü lamba ma finne mo ku'bu, idhi a tumma ma tadhidho tii'baana.

²¹ A kadu 'do tindhigi eere yiini." ‡

†† 12.7 Hawsha 6.6 ‡ 12.21 Asaiya 42.1–4

Yasu nja Balsabül

(Murkus 3.20–30; Lüüka 11.14–23)

²² A kadu tö'dö ana ömö'di a Yasu a soro, itaalo eema kudumma na'bu ungnö iini ka oona. A Yasu toolona i'i arooro ka tafa'da iye iji 'buugu eema. ²³ A kadu tadhere kindini ajeene kiki, "Taalo 'Bii'bala ya Dawud i'i yungngo?"

²⁴ Lakiini ka naFariisi ka taföonyö tumma no, kiki'i ka tiki a'da, "Ömö'di ya asoro nagana'bu a türü ma Balsabül uugaara ma naEbliisi."

²⁵ İki'i ka tussu tumma no, eema iki eene, "Ka tauugaara kara tasümünü njaana ku'bu kara tatangga'da, a kadu ma anya tammo ungnodho mo nja siliga kara tasümünü njaana ku'bu taalo ka tütü ka ta ungnodho.

²⁶ Üürü Ebliisi a tasoro Ebliisi nggege asümünaana oona ku'bu ungnodho i'i ara tauugaara niini tidhi oona ku'bu nya? ²⁷ Üürü a'a nasoraanaga nagana'bu kürö ana Balsabül, a laala yaada ara tasoro mada? Eege kungngo ka tümümü aaga ka tatoroko. ²⁸ Lakiini üürü a'a nasoro nagana'bu a Koronggore ma Masala ya, tauugaara ma Masala ka ndö'dö kada. ²⁹ Ara ömö'di tambanya co 'bügööri tiya ömö'di tiya ana türü anyooro eema yiini nya? Illi kini ka timi'dini i'i ku'bu ka dhidha, asa ka tanyooro 'di yiini.

³⁰ "Ömö'di ya taalo aneene nja a'a ya, i'i ya diidi ma a'a, ömö'di ya taalo awaana koono nja a'a ya, i'i ya aparsaana ku'bu. ³¹ Niki'i a'a ka tiki aaga, a'da tatoroko nja teelaana nye'd'de ara Masala tafa ka kadu kide, lakiini teelaana ma Koronggore tiya Insili ya, taalo Masala mara tafa kide. ³² Ömö'di ya tadirina tumma ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka oona ya, ara tafa kini kide, illi ömö'di ya tirina ka Koronggore tiya Insili ya ka oona ya, taalo ara tafa kini alla ka ürünü tiya alla ka tiya tö'dö ya.

³³ "Aaga fa ka fa tiya a'diila ya eene laala ya a'diila ya, fa ya toroko ya ara teene laala ya toroko ya, kussu kadu fa ana iye miini. ³⁴ Aaga laala ma nöni, ara aaga teema tumma no dhorro nya a'da ka oroko aaga, kudumma niimö tiya ka ömö'di ka eedi ya, i'i yungngo iini ka teema iini. ³⁵ Ömö'di ya a'diila ya ö'dö ndama niimö tiya iini ya a'diila ya, ömö'di ya toroko ya ö'dö ndama niimö tiya iini ya toroko ya, eema tumma na toroko no. ³⁶ Lakiini ara a'a tiki aaga, tumma na eemadene ün'dügüngngö no ara tahükümü iini ka uuru ma tahükümü kara tö'dö. ³⁷ Tumma nüüdü kara tanangnga kadu ka tapa küdü, a tumma nüüdü afe'de kara tanangnga o'o ka tahükümüdene."

NaFariisi kasaasa tassa ka türü

(Murkus 8.11–12; Lüüka 11.29–32)

³⁸ A katalaana ma seriye könö nja naFariisi tiki iini, "Ka tatalaana, kasaasa ungnö tiji türü küdü." ³⁹ İki'i ka tiki eene, "Sere ya oroko a temelö asaasa türü, taalo kara tasala kide illi türü na ne'bi Yünan. ⁴⁰ Afa ma Yünan ka taganna ka midigilöögö tammo dhabbu mo ka eedi a füngngö iidoona ana ooso miini, nggege ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tanna ka 'büdhülü ka teene a füngngö iidoona ana ooso miini. ⁴¹ Ara kadu ma Ninawa saga fiki'dö ka uuru ma tahükümü nja sere tiya kummü eege kudumma eene ka taadha ka tatoroko kadaföonyö tumma na Yünan, a 'bitingngö ömö'di ungnö kita agii'bi Yünan. ⁴² Ara Uugaara ma küülü

saga fiki'dö ka uuru ma tahükümü nja sere tiya mummü eege, kudumma oono ka öö'dö ndama 'büdhülü keere ku'b'ba ma tö'dö taföonyö tumma ma ta'dara na Siliman, ömö'di ungnö kita agii'bi Siliman.

⁴³ "Ka koronggore tiya toroko ya kara tö'dö kürö ndama ömö'di, iki'i ka talöole ka dhiile awwa 'buugu ma tagünü kide itaalo aduna. ⁴⁴ İki, 'Ara tapadaga co 'di tiya eede ka öö'dö ndama iini ya, afada aduna i'i ka ta'döngngönyö insili kada akindininjaana ku'bu. ⁴⁵ İki'i ka tunggeene aco öö'dö a nagoronggore ka iidümmü kafünü eera ka oroko kadagii'bi i'i. Kaco kanna kide a taneene na ömö'di tiya miini ya, katoroko ka tagii'bi na dhidha no. Taneene ma sere tiya oroko ya kara tafii'i nggege."

Yasu nja niimö nja nagöre tanno iini

(Murkus 3.31–35; Lüüka 8.19–21)

⁴⁶ Aga Yasu ka taleefe teema nja kadu ya, a niimö miini nja nagöre tanno iini ta'dingeene ko'do kürö kasaasa teema nja iini. ⁴⁷ A ömö'di öccö tiki, "Niimö müüdü nja nagöre tanno üüdü ka'dingeene ko'do kürö kasaasa teema nja o'o."

⁴⁸ İki'i Yasu ka tiki iini, "Niimö meede oogo miye a nagöre neede eege kiye?" ⁴⁹ İki'i ka laga niisö ka kadalaadene tanno iini iki, "Niimö meede nja nagöre tanno eede eege kungngo. ⁵⁰ Kudumma ömö'di tiya alinggo a tumma tanno Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'-do ya i'i ya örre tiya eede nja inye tammo eede nja niimö tammo eede."

Tafeene ma tumma ma taleele

(Murkus 4.1–9; Lüüka 8.4–8)

13 Ka uuru tanno miini no ö'dö Yasu kürö ndama 'di aco a tinggini ma to emmi kide. ² A kadu tarügü kini ka oona kadhabbu, iki'i ka sirö murkabü emmi kide a kadu tadigi ka tinggini ma to nye'd'de kungngo. ³ Adageema tumma nja eene a tafeene ma tumma dhabbu iki, "Unggeene taleele ma taco a siga tadini tööyö ka siga tanno iini. ⁴ A kini ka tadini migile iki'i kömö ka a'dinggö ka fiini, uyi tö'dö eeraga a'duuru. ⁵ A kömö ta'dinggö ka 'buugu tiya 'dokon'da ya, ya kuraaga ka taalo kadhabbu kide ya afü'döönö areere kudumma kuraaga taalo kinynyo aa'bu. ⁶ A ka ndanaaya kö'dö ko'do ma tinyogo, kudumma ereere katitaalo kene ma'bayaga ko'do. ⁷ A kömö ta'dinggö ka immi ka teene, immi teesere mamir'di oogo. ⁸ Ammo ta'dinggö ka tüm'bööri tanno a'diila no, ammo tö'dö a kadu kiidümmü, ammo tö'dö ana iye a kadu kiidoona, ammo tö'dö ana iye kukumu ömö'di aaco iisine adhabbu a tiya adinidene ya. ⁹ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo kide."

¹⁰ I'i yungngo a kadalaadene kö'dö ka Yasu kindini i'i, "Neemaga o'o kene a tafeene ma tumma amana?"

¹¹ İki eene, "Tumma ma tauugaara ma 'dotombo'do na küdhü no ananja aaga, illi eege taalo kananja eene. ¹² Ömö'di ya ana eema dhabbu ya ara könö tagusunja kini kide dhabbu, a ömö'di ya eema ka titaalo kini ya, munda ya idhilli ya kini ya ara ta'dugadene kini. ¹³ I'i yungngo eede ka teema nja eene a tafeene ma tumma kudumma eene kadinö kide kassa katitaalo ki-jöögö, katoodo kide kasa kitaalo kaföonyö kitaalo kusu.

¹⁴ Amang ka tumma tanno ne'bi Asaiya co ööye miini,

'Salla aaga taföonyö taalo aaga kara tussu, aaga tadinö kide aaga sa kitaalo kara tijöögö.

¹⁵ Kudumma eedi tiya kadu tanno akidhó köödhi iisine neene ka'bürü iye, kudumma eene taalo kasaasa taföonyö ana iisine kussu a nanggeedi tanno eene amang kene taadha ka tatoroko noolona eege.' †

¹⁶ Lakiini a'diila nja aaga kudumma iye tanno ada kiji 'buugu iisine naada taföonyö eema. ¹⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, nagane'bi kadhabbu nja kadu tanno insili ka nanggeedi no, kasaasa tadinö ka eema tiya ada ka ijöögö 'bitingngö ya kitaalo kijöögö, ka asaasa taföonyö eema yaada ka föonyö ya taalo kaföonyö.

¹⁸ "Aaga föonyö tafeene ma tumma ma taleele. ¹⁹ Ka ömö'di kara taföonyö tumma ma tauugaara saga titaalo assumunaana kide ya, Ebliisi tö'dö ökosö tumma no adininja kini ka eedi no. Töyö ma tadinidene ka fiini mo. ²⁰ Aya adini ada ka 'dokon'da ya i'i yungngo aföonyö tumma na Masala amma ereere adhodho. ²¹ Lakiini kudumma ereere ka titaalo kini ya atagünü idhilli kungngo. A 'buugu kara tiideene a kadu talinggo eege kudumma tamma ma Masala kareere ka tapadaga oona keere. ²² Aya adinidene ka immi ka teene ya, i'i yungngo aföonyö tumma, adinigöögö ma eema ma 'bühülü nja tallogo ma almaala, kamir'di tumma itaalo ana iye. ²³ Aya adinidene ka tüm'bööri ya i'i yungngo aföonyö tumma na Masala assumunaana kide, i'i yungngo ara tö'dö a töyö, ammo tö'dö a töyö mukumu kadu ka iidümmü (100), ammo tö'dö ana iye a kadu kiidoona (60), ammo tö'dö ana iye kukumu ömö'di aco iisine (30) a dhabbu a tiya adinidene ya."

Tafeene ma tumma ma moome

²⁴ A Yasu tadirina tafeene ma tumma könö eema eene afe'de iki, "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja ömö'di tiya adini töyö ma 'diila mo ka siga tanno iini. ²⁵ Ka ooso töccö a kadu ka ndarigide ikiri diidi yiini ka öö'dö adadinö moome ka migile ka teene assa ka tunggeene. ²⁶ Ka migile ka ndafü'döönö ma unguu koforo kürö ya, ikiri moome kabbü 'dala nja oona.

²⁷ "Ikiri kadu na linggo ka siga no, kadindini i'i kiki a'da, 'Ka ömö'di eede, nadini o'o töyö ma 'diila mo ka siga tanno üüdü a moome sa öö'dö nya?"

²⁸ "Ikiri ka tapadaga tumma eene iki, 'Diidi ma a'a i'i yungngo agalinggo nggeege.'

"Kikiri ka tiki iini, 'Nasaasa o'o ungnö kico tafanna moome ku'bu?"

²⁹ "Ikiri ka anu iki eene, 'Aaga fa kide ii'di aaga tafanna migile ku'bu nja moome. ³⁰ Aaga fa ka moome masere nja migile tikinggi ara uuru ma taraana köö'dö, na a'a sa ka tiki a kadu tanno araana no aaga awagaana moome koono ka dhidha aaga tami'daana aaga tüfü issi kide ara aaga ka tödhe migile aaga tuuru co 'boode tiya eede.'"

Tafeene ma tumma ma tanuure

(Murkus 4.30-32; Lüüka 13.18-19)

³¹ Adirina tafeene ma tumma eene afe'de iki, "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja ndaniye ma tanu-

† 13.15 Asaiya 6.9, 10

ure na ömö'di ka 'duga adadinö ada ka siga tanno iini ³² A'da ka yoyo iye miini, lakiini kene ka tasere ka ta fa ya dhabbu ya liganaafa ma siga nye'd'de kungngo uyi tüüfü nafü ka naseldhe miini."

Tafeene ma tumma ma tigiidi

(Lüüka 13.20-21)

³³ A Yasu tafada adirina tumma no eene a tafeene ma tumma tökönö afe'de iki, "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja tigiidi aka ka a'duga manangnga ka nyalemelö iidoona idhi elö tüüfü nye'd'de kungngo."

Yasu eema a tafeene

(Murkus 4.33-34)

³⁴ Tumma no nye'd'de kungngo adirina Yasu a kadu a tumma kafeene itaalo eema nja eene ün'dügüngngö illi a tumma kafeene. ³⁵ A tumma na ne'bi co ööye miini,

"Kede kara teema eema a tumma keefe, nadiri eema ya aganna ka küdhü ma 'billi ya a'da üfürü 'bühülü tadinadene." ††

Yasu asaana tafeene ma tumma ma moome ku'bu

³⁶ Ikiri Yasu ka tinyi kadu ku'bu ara kico 'di, ikiri kadalaadene niini ka öö'dö kini kiki iini, "Asaana ana tafeene ma tumma ma moome ma siga kidi ku'bu amang kidi tussu."

³⁷ Apadaga tumma eene iki, "Ömö'di ya adini töyö ka'diila ya, i'i ya 'Bii'bala ma Tadü'd'dü. ³⁸ A siga a'da 'bühülü, a töyö ma'diila mo ka laala ma tauugaara ma 'dotombo'do, a moome ka laala ma Ebliisi. ³⁹ A diidi ya adini moome ya i'i ya Ebliisi uuru ma taraana a'da tödhe ma 'bühülü a kataaraana a'da kadhangga.

⁴⁰ Afa ma taleele ka tawaana moome koono üfü issi kide ara tafeene nggeege ka töödhi ma 'bühülü. ⁴¹ A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tagürünü kadhangga niini kagesse kadu na oroko no nja tanno aga'da 'buugu ka tauugaara tanno iini no. ⁴² Kadhifi eege ka issi ma tambürü'di kita eene katafara kabbunaana igini ka oona. ⁴³ A kadu na 'diila no töyeene afa ndanaaya ka tauugaara tanno Pupa tiya eene. Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo kide.

Tafeene ma tumma ma almaala tiya küdhü ya

⁴⁴ "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja gürüüsi tiya aküdhüdene ka siga ya, a ömö'di taluna aküdhü a dhodho tagu i'i ka oona, adanege ana eema tiya iini nye'd'de ateeffe tana siga na miini no.

⁴⁵ "A tauugaara ma 'dotombo'do tafeene afe'de nja ömö'di tiya anadene ana eema ya agawwa lüülü ya agu'daana ya. ⁴⁶ Kini ka ndaluna lüülü ya agu'daana ya, ikiri ka tanege ana eema tiya iini nye'd'de kungngo eenege i'i.

Tafeene ma tumma ma sa'baka

⁴⁷ "A tauugaara ma 'dotombo'do tafeene nja sa'baka ma kilöögö a kadu tanno akinni no, kadara'baga co to kümmü kilöögö kadhoonyo. ⁴⁸ Kini ka ndadigine, kikiri ka 'dinigi i'i ka tinggini ma to. Kikiri ka tagesse kilöögö

†† 13.35 Tüüsü ma Nakaaru 78.2

na 'diila no kadhifi kene ka naayo kara katadhifigi na oroko no co. ⁴⁹ Ara tafiigi nggeege ka uuru ma töödh'i ma 'büdhülü. A kadhanga tö'dö kagesse kadu na oroko no ka kadu tanno 'diila no ka teene. ⁵⁰ Kadhifi eege ka issi ma tambürüü'di ka teene, kita eene kafara kabbünaana igini ka oona."

⁵¹ İkirı Yasu ka tindini eege iki, "Kussu aaga tumma no nye'd'de kungngo?"

Kiki iini, "Kussu ungnngo."

⁵² İki eene, "Tumma no a'da tatalaana ma serıye ya talaana kadu na anangnga tauugaara afeene nja ömö'di ma 'di tiya amanaga tööyö ma 'bitıngngö mo nja tammo illi mo kürö."

Kadu ma Nasira kanu ka Yasu

(Murkus 6.1-6; Lüüka 4.16-30)

⁵³ Ka Yasu ka ndatiimö tafeene ma tumma ya ikiri ka tunggeene ndama kannu. ⁵⁴ Aaco anya tammo iini alaana kadu ka la ma talaana tiya eene, a kadu tadhere kindini ajeene kiki, "Aduna ta'dara nja türü tanno kiga? ⁵⁵ Taalo i'i yungngo a 'bii'bala ma tadasaana ma kee'di? A niimö miini mana eere a'da Mariyom a nagöre niini a'da Yaguub nja Yüüsif nja Samaan nja Yahüüsa? ⁵⁶ Taalo nagınye niini kungngo kita nye'd'de nja angnga, assa aduna tumma no kiga?"

⁵⁷ Kitaalo kamma kini, ikiri ka tiki eene, "Taalo kadu ma tanu ka ne'bi illi kadu ma anya tammo iini nja kadu ma 'di tiya iini." ⁵⁸ İtaalo ala türü eene dhabbu kudumma eene taalo kamma ana eedi.

Inde na Yühanna tiya Tatambeese ya

(Murkus 6.14-29; Lüüka 9.7-9)

14 Ka uuru tanno miini no aföönyö uugaara Hirüdüs tumma na Yasu. ² İkirı ka tiki a kadu tanno alinggo nja iini no a'da, "Yühanna ya Tatambeese ya afiki'dö ka inde, i'i yungngo iini ka talinggo eema keefe a türü."

³ Kudumma Hirüdüs ka tagümmü Yühanna adimi'di i'i anangnga ka pabuusu, kudumma Herüdiya aka ma örre tiya iini Filibüs. ⁴ Kudumma Yühanna ka tageema nja iini, iki iini a'da, "Taalo a'diila küdü kara ta'duga Herüdiya aka ma örre tiya yüüdü." ⁵ Asaasa tiidi i'i illi i'i ari'ba a kadu kudumma eene ka tümümü Yühanna ka-da ne'bi.

⁶ Ka uuru ma taanyara ma teenedene tanna Hirüdüs, a 'badaada ma Herüdiya tasiili kide a'diila ka Hirüdüs ka oona adhodho. ⁷ Adimi'di tumma nja oono iki a'da, niimö yoono ka asaasa ya ara i'i tanangnga oono.

⁸ İkirı niimö ka tagalaana oogo, mikiri ka tiki a Hirüdüs, "Nanangnga üüdü ya Yühanna ya Tatambeese kide ka dho tammo." ⁹ Uugaara tagoroo'bo, lakiini i'i anangnga kadu köö'dö iini, kudumma iini ka timi'di tumma ka kafala tanno iini kidha. ¹⁰ Agürünü kadu kateefe tarmuna üüdü ya Yühanna ka pabuusu. ¹¹ Köö'dö iini ka dho a'duga anangnga a 'badaada, mikiri ka 'duga ma-teefe tunggu co niimö, ¹² İkirı kadalaadene na Yühanna ka öö'dö ka'duga oofu yiini katatü'böönö kassa ka co kadiriniga co Yasu.

Yasu amana kuri a kadu kö'dö ana alif ka iidümmü

(Murkus 6.30-44; Lüüka 9.10-17; Yühanna 6.1-14)

¹³ Ka Yasu ka taföönyö tumma no ya, ikiri ka tunggeene ndama kannu aka ka mürkabü aaco lodho

unggodho i'i. Lakiini kadu kadhabbu ka tussu kuurna i'i keere ndama naanya tanno eene ana uune. ¹⁴ A kini ka nda'barda ndama mürkabü asala kadu kadhabbu a 'bangnga meene tümümü i'i oolona eege ka maara tammo eene.

¹⁵ A 'buugu kanda siiya ya, ikiri kadalaadene niini ka köö'dö kini kiki iini a'da, "Asa 'buugu tefe co, dhıile i'i yungngo iki a kadu ka ungngeene kaco nöö'di ma tana eema ma taguri."

¹⁶ İkirı Yasu ka tiki eene, "Taalo kama tunggeene adha, aaga inyi eema eene kaguri."

¹⁷ Kikiri ka tiki iini, "Taalo niimö kidı illi miteene ma iidümmü a kilöögö keera."

¹⁸ İkirı Yasu ka tiki eene, "Akö'dö iini a'a kita." ¹⁹ İkirı ka anangnga kadu nye'd'de katemmi ka ooyo, ikiri ka 'duga miteene miidümmü mo nja kilöögö tanno eera no, asala co 'dotombo'do anangnga baraka kide asümünaana miteene ku'bu anangnga a kadalaadene tanno iini katamana a kadu. ²⁰ Kadaguri in'diili kungngo küüsü. Kadagawaana türeene miini koonu kadigi nasinggili kada'baaga kafünü eera. ²¹ A kadu na kuri no nagiide no kö'dö na alif ka iidümmü (5,000) a'da taalo kakinni iya nja laala tiya dhiidhi ya.

Yasu ungngeene ka 'biidi

(Murkus 6.45-52; Yühanna 6.15-21)

²² İkirı Yasu ka anangnga kadalaadene niini ka taka ka mürkabü kadhe ko'do kaco ka nda'da ma to ndama 'dakeyi tiya faga co kannu ya ara kaduuru kadu ka tino. ²³ Kini ka nduuru eege ka tino ya, ikiri ka sirö 'dikinya ungnodho i'i afara ka Masala. İdhi a 'buugu ta siiya. ²⁴ A tanya tagürü mürkabü kasigi oogo co ku'b'ba ndama tinggini ma to, kudumma tanya ka talinggo oogo ndama dhugudha.

²⁵ A na'bu ma taka a Yasu tunggeene ka 'biidi ana awwa ungnunu ka kadalaadene tanno iini. ²⁶ Ka kadalaadene tanno iini ka tasala i'i ka tunggeene ka to ya, a ri'ba tümümü eege kiki, "Koronggore i'i yungngo," kafara ari'ba kagu eege.

²⁷ İkirı Yasu karooro ka tiki eene, "Aaga idhi oona ku'bu a'a namiini, aaga fa tari'ba."

²⁸ İkirı Bütrüs ka tiki iini, "Üürü o'o namiini Uugaara, fa kede nunggeene ka 'biidi ana awwa nöö'dö küdü kannu."

²⁹ A Yasu tiki, "Aayu." İkirı Bütrüs ka ta'barda ka 'biidi ndama mürkabü ungnunu ka Yasu. ³⁰ Ari'ba tümümü i'i iini ka tassa ka tanya ka tiisö dhindho, anda öö'di ka 'biidi iidhe iki, "Ka Uugaara, ma oolona a'a."

³¹ İkirı Yasu ka tunggu niisö iini ümmü i'i, iki iini, "Minna agu tamma nüüdü ka idhilli kungngo minna agu o'o na'doore ka eedi?"

³² Kene ka ndasirigö co mürkabü ya ikiri tanya katöodhi. ³³ A kadu na kannu ka mürkabü no, tüürü ku'bu kamma kini kiki, "O'o no 'Bii'bala ma Masala timin'da."

Yasu oolona kadu ka maara

(Murkus 6.53-56)

³⁴ Kikiri ka tada'da to kaco kata'daga co Genisaret.

³⁵ Aga kadu miini kandussu Yasu ya, kikiri ka tanyala tumma ka naanya ka oona 'do, köö'dö a kadu tanno amaara no iini. ³⁶ Kiki iini a'da, kasaasa a'da kakara taa'ba 'dakeyi ma ten'di tammo iini ün'dügünggö, a

kadu na aa'ba i'i ka oona no toolonadene nye'd'de kungngo.

Tinsili nja nyoro
(Murkus 7.1–23)

15 İkirı naFariisi nja katalaana ma seriye köö'dö ka Yasu ndama Örsaliim, kindini i'i, ²“Minna agu kadalaadene nüüdü kasilli eema ma kadaada kadagümmünü angnga ma 'billi ya, kitaalo kagunu iisine kassa kagu eema.”

³Yungngo Yasu ka tapadaga tumma eene indini eege, “Minna agu aaga, aaga tasilli tumma na Masala ara aaga katümmü talaana na kadaada ma aaga.

⁴Masala miki a'da, ‘Ümmü pupa yüüdü nja niimö tammo üüdü, † kudumma ömö'di tiya eela pupa yiini nja niimö tammo iini ya, ara tiididene.’ ^{††5}Lakiini aaga kiki a'da, ömö'di ya ana eema ma tamana a pupa tiya iini nja niimö tammo iini, assa kagala ka tiki eene a'da, 'Ti anangnga a Masala.’ ⁶I'i taalo asaasa tumma ma pupa tiya iini, nggeege kaga'da aaga tumma na Masala ara aaga katümmü talaana na kadaada ma aaga. ⁷Aaga na ümmü nanggeyi naada ka tii'baana no. Tumma na ne'bi Asaiya ka tatiraana ma aaga no kinynyo ööye miini, kini ka tageema a'da Masala miki a'da,

⁸'Kadu no akümmü a'a a niinö ün'dügüngngö lakiini nanggeedi neene kagu'b'ba kede.

⁹Taalo kümmü a'a ana eedi dhorro

kara talaana tumma ma nakömö'di taalo talaana neede.” †

¹⁰A Yasu takümünaana kadu koona iki eene, “Aaga toodo kede aaga tussu. ¹¹Taalo eema ya ömö'di ka amana kini ka niinö i'i yungngo amana ömö'di ka tanyoro, lakiini eema ya icci a kürö ndama niinö ya i'i yungngo amana ömö'di ka tanyoro.”

¹²İkirı kadalaadene niini ka öö'dö kini kiki, “Nussu o'o a'da kagoroo'bo naFariisi kene ka taföönyö tumma nüüdü no?”

¹³İkirı ka tapadaga tumma eene iki, “Fa ya pupa tiya ka 'dotombo'do ya, taalo adho oogo ara tafannadene ana ereere miini. ¹⁴Aaga fa kene kudumma eene kada katalaana tanno kisinsoro no, üürü ka soro ara tümünü soro ka tino ya, kara ta'dingngö co ööye atera meene.”

¹⁵İkirı Bütürs ka tiki iini, “Asaana tumma no kidi ku'bu.”

¹⁶İkirı ka tiki eene, “Küfürü aaga tussu ta'bitingngö?

¹⁷Taalo aaga kussu a'da niimö ya ömö'di ka tunggu co a niinö ya adheedhe ko'do aco eedi ndama eedi aco kürö ndama tuu'da? ¹⁸A niimö ya ara tö'dö kürö ndama niinö ya i'i ya ö'dö kürö ndama eedi, i'i yungngo amana ömö'di ka tanyoro. ¹⁹Kudumma tumma tanno toroko no kicci akürö ndama eedi, tagirina kadu nja taga'da 'buugu nja nyooro, temelö, tadhe kadu nja teelaana. ²⁰Eema ya, yungngo amana ömö'di ka tanyoro, lakiini tagu kuri ana iisine kada nyoro taalo i'i yungngo amana ömö'di ka tanyoro.”

Tamma ka Masala na aka ma Kanaan
(Murkus 7.24–30)

²¹İkirı Yasu ka tunggeene ndama kanna aco a riifö ma Suur nja Saiyda. ²²İkirı aka minggide mada

† 15.4 Tö'dö kürö 20.12 †† 15.4 Tö'dö kürö 21.17 ‡ 15.9 Asaiya 29.13

Kanaana möö'dö kürö ndama kita miini kita, miidhe miki iini, “Ka Uugaara, 'Bii'bala ya Dawud, ma ana 'bangnga ma a'a na'bu aka ka 'badaada tammo eede, üüni midhi ku'bu ana oogo 'do.”

²³A Yasu taalo adirina niimö oono, İkirı kadalaadene niini ka öö'dö kiki iini, “Uuru oogo ka tino kudumma oono ma to'd'do kaja keere miidhe.”

²⁴İkirı Yasu ka tiki, “Masala magürünü a'a ka kidheefe ma Israyil na aama no unggodho eege.”

²⁵Lakiini mö'dö müürü ku'bu kini kidha miki, “Uugaara, oolona a'a.”

²⁶A Yasu tiki, “Taalo a'diila kaja ka 'duga kuri ya laala angnga tanangnga a tiini.”

²⁷Aka İkirı ka tiki iini, “Tumma dhorro eege kamiini Uugaara, a tiini 'do ya kera eema ya öreene asusuli ndama naadho tanna kadu tanno eene.”

²⁸I'i yungngo Yasu ka tiki oono, “Aka, kidhindhi tamma ka Masala nüüdü, niimö yüüdü ka asaasa ya ara tananja o'o.” A 'badaada moonoo tarooro ka'diila ka ööye miini kungngo.

Yasu oolona kadu kadhabbu

²⁹A Yasu tunggeene ndama kanna aco a 'dakeyi ma to ma Jaliil. Asirö anya emmi kide. ³⁰A kadu tawagaana oona kini ka oona kadhabbu, namügüre nja kisinsoro, nja kadu tanno sogo'do no nja nakınggiri nja kadu könö kadhabbu köö'dö ana eege ka Yasu kidha oolona eege. ³¹A kadu tadhere eene kataasala nakınggiri kadeema a kadu na sogo'do no toolonadene, a namügüre tunggeene, akisinsoro tiji 'buugu, kindhigi Masala ma Israyil ko'do.

Yasu anangnga kuri a kadu kö'dö ana alif ka egüisö
(Murkus 8.1–10)

³²A Yasu tagümmünü kadalaadene niini iki eene, “Magu 'bangnga a'a ma kadu tanno, kudumma eene ka ndiyyü kita nja a'a afüngngö tiidoona a niimö meene kaguri kitaalo nitaalo nasaasa tuuru eege ka tino ana iire kudumma eene kara co tagi'di ka fiini.”

³³İkirı kadalaadene niini ka tiki iini, “Ara angnga taduna kuri kiga ka dhıile kita ma ta'dimo ka kadu tanno in'dili no?”

³⁴İkirı Yasu ka tindini eege iki, “Namiteene kungngo ada kaanya?”

Kiki a'da, “Namiteene ka iidümmü kafünü eera ana liga kilöögö idhiidhi.”

³⁵İkirı Yasu ka anangnga kadu katemmi ka 'büdhülü.

³⁶A'duga namiteene na iidümmü kafünü eera no nja kilöögö anangnga ta'diila a Masala asümünaana ku'bu anangnga a kadalaadene tanno iini katamana a kadu.

³⁷Kadaguri eege nye'd'de kungngo küüsü, kikirı ka tawagaana türeene miini koona kadigi nasinggili ka iidümmü kafünü eera. ³⁸A kadu na aguri no tö'dö na alif ka egüisö a'da taalo iiya nja laala tiya idhiidhi akini-dene. ³⁹İkirı Yasu ka tuuru kadu ka tino ara ka taka ka mürkabü aco anya ma Majdan.

Tasaasa ma eema keefe no
(Murkus 8.11–13; Lüüka 12.54–56)

16 A naFariisi nja Sadügiin tö'dö kini kasaasa ta'b'ba i'i ka eyi, kasaasa i'i a'da aala niimö eene keefe ndama 'dotombo'do. ²Apadaga tumma eene iki,

“Ka ndanaaya kara caa'bu, siiya kungngo a 'dotombo'-do tadhöyö, aaga tiki a'da a'diila 'buugu. ³ A 'buugu tara ta ndüüli ka tadhöyö, lititaka kungngo aaga tiki a'da, ara tombo'do tede. Kussu aaga tasaana tumma ma 'bühülü ku'bu illi eema ma naguuru tanno ara tö'dö no taalo kara tussu ka tasaana ku'bu. ⁴ Ara oroko ma sere tiya na temelö no taalo a'diila ya, asaasa tassa ka türü ma 'dotombo'do, lakiini eege taalo kara taduna illi türü na Yünan no.” İkirı ka tinyi eege ku'bu ara ka tunggeene.

Tigiidi ma naFariisi nja Sadügiin
(Murus 8.14–21)

⁵ Ka kadalaadene tanno iini ka tada'da to ya, küürü ma ta'duga miteene meene. ⁶ A Yasu tiki eene, “Aaga adini ko'do kudumma tigiidi tamma naFariisi nja Sadügiin.”

⁷ Kikiri ka teema unggodho eege, “Ti iki nggeege kudumma aja ka titaalo kagufu eema ma taguri nja angnga.”

⁸ A Yasu tussu tumma neene, ikiri ka tiki, “Aaga no tamma ka Masala tanno ada ka tidhilli no, kö'dö aaga nya aaga tiki a'da miteene mitaalo kaja? ⁹ Küfürü aaga tussu ta'bitingngö? Taalo aaga kagiigi namiteene na iidümmü no ma kadu tanno öö'dö na alif ka iidümmü kadigi aaga nasinggili kaanya a miteene? ¹⁰ A miteene ma iidümmü mafünü eera mo ma kadu tanno öö'dö na alif ka egiisö no, kadigi aaga nasinggili kaanya?

¹¹ Taalo aaga kussu tumma no nya, taalo a'a neema tumma ma miteene nja aaga? Aaga adini ko'do afa ma tigiidi ma naFariisi nja Sadügiin.” ¹² A kadalaadene tussu a'da i'i iki eene a'da kafa taföonyö talaana naFariisi nja Sadügiin, taalo tigiidi ma miteene.

Bütrüs ussu a'da Yasu atimin'da
(Murus 8.27–30; Lüüka 9.18–21)

¹³ Ka Yasu ka ndö'dö ka riifö ma Kaiysariya Filippi ya, ikiri ka tindini kadalaadene niini iki, “Kadu kiki nya ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü?”

¹⁴ Kiki iini, “Kadu könö kiki a'da Yühanna ya Tatambeese ya, a könö tiki a'da İliya, anno tütü katiki a'da Armiya alla ne'bi öccö.”

¹⁵ İkirı ka tiki eene, “Aaga kiki a'da a'a na minna?”

¹⁶ İkirı Samaan Bütrüs ka tiki, “O'o na Almasihi 'Bi-i'bala ma Masala ma efe ka 'di mo.”

¹⁷ İkirı Yasu ka tiki iini, “A'diila nja o'o no Samaan 'bi-i'bala ya Yüna, tumma no taalo kadherenja o'o ndama ömö'di, lakiini Pupa yeede yungngo ka 'dotombo'do ya i'i yungngo ala o'o. ¹⁸ Ara a'a ka tiki o'o na Bütrüs no, o'o na 'dokon'da, ka 'dokon'da tammo ara a'a tarü'bünü kaniisa meede kide, a 'buugu ma inde taalo ara tii'bi oogo. ¹⁹ Ara a'a tanangnga nangafata ma tauugaara ma 'dotombo'do o'o, niimö yüüdü ka timi'-daana ka 'bühülü ya, ara timi'didene ka 'dotombo'-do, a niimö yüüdü kara tagildhe ka 'bühülü ya, ara tatinggildhe ka 'dotombo'do.”

²⁰ İkirı Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kafa tadirina tumma no a ömö'di a'da i'i ya Almasihi.

Yasu eema tumma ma inde nja tafiki'dö
(Murus 8.31—9.1; Lüüka 9.22–27)

²¹ Ndama uuru tanno miini no, ikiri ka ndadünügü eema a kadalaadene tanno iini kene ka iye kungngo

a'da ara i'i co Örsaliim aco adhögürü ana eema dhab-bu ka niisö ma kadifi nja naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye kiidi i'i afiki'dö ka inde a füngngö iidoona.

²² İkirı Bütrüs ka tagedhe i'i asanna kini iki a'da, “Ka Uugaara, a Masala tafa tö'dö a tumma tanno.”

²³ İkirı Yasu ka tafele assa ka Bütrüs ko'do iki iini, “Sigi co kannu kede ka oona o'o na Eblisi no, nakara o'o kede kidha kudumma a tumma tanno üüdü no tumma ma nakömö'di eege kamiini taalo tumma na Masala eege kamiini.”

²⁴ İkirı Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, “Ömö'di ya asaasa tö'dö kede keere ya fa kini üpü eyi yiini co a'duga salii'bi yiini öö'dö ke de keere. ²⁵ Kudumma ömö'di tiya asaasa toolona eyi yiini ya, fa kini aama eege kudumma ömö'di ya üpü eyi co ka üüdü ma a'a ya, ara taluna eege. ²⁶ Ara ömö'di taluna minna kini kara tümümü eema ma 'bühülü nye'd'de ara ka taama eyi yiini, i'i atoolona eyi yiini a minna? ²⁷ Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü sa köö'dö a tidhindhi ma Pupa tiya iini nja kadhangga tanno iini öö'dö tümümü kadu ana tamana ma linggo tanno iini ka tagalinggo no. ²⁸ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu könö kungngo kita, taalo kara tassa ka inde ka oona a'da küfürü tasala 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tö'dö a tauugaara tanno iini.”

Yasu a'bele oona
(Murus 9.2–13; Lüüka 9.28–36)

17 A füngngö ka ndö'dö iidümmü afünü unggodho ya, ikiri Yasu ka 'duga Bütrüs nja Yaguub nja örre tiya iini Yühanna, agedhe eege asirö anya ma dhonggoro mo nja eene. ² A'bele oona eene kide kungngo, a dhugudha yiini töyeene afa ndanaaya, en'-di ma oona yiini töyeene kata'bassa. ³ A Müüsa tadhe kene ka oona nja İliya keema nja Yasu. ⁴ İkirı Bütrüs ka tiki Yasu, “Ka Uugaara, a'diila 'do aja kara tanna kita, üürü o'o nasaasa ara a'a talinggo ligangga iidoona kita, müüdü nja tammo Müüsa nja tammo İliya.”

⁵ A kini ka teema ya, a tülüügü tö'dö ka öyeene kene kaküdhü eege ka oona, a tumma tö'dö ndama tülüügü kiki, “'Bii'bala yeede ka asaasa i'i ya yungngo yeede ka tamma kini ya, aaga föönyö tumma niini.”

⁶ A kadalaadene ka taföonyö tumma no ya, ari'ba tümümü eege ka'dinggo a nadhugudha. ⁷ İkirı Yasu ka öö'dö ümmü eege ka oona a niisö iki eene, “Aaga fiki'dö aaga fa tari'ba.” ⁸ Kikiri ka ta'dinigi iye coo'do taalo kasala ömö'di illi Yasu unggodho i'i.

⁹ Kene ka nda'bardaga aku'bu ndama anya ya, ikiri Yasu ka tiki eene a'da, “Kafa tadirina eema yeene ka tadinı kide ya ömö'di, illi a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka fiki'dö ndama inde.”

¹⁰ İkirı kadalaadene niini ka tindini i'i, “Minna agu katalaana ma seriye kiki a'da İliya ara tö'dö ka dhidha?”

¹¹ İkirı ka tiki eene, “Ti ara İliya tö'dö ka dhidha öö'dö tindinaana eema ku'bu nye'd'de kungngo. ¹² Lakiini ara a'a tadirina aaga a'da ö'dö İliya illi kadu taalo kusu i'i illi eege kagalinggo niimö yeene ka asaasa ya ana i'i, eege kara talinggo tatoroko a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü afe'de nggeege.” ¹³ İkirı kadalaadene niini ka tussu a'da i'i eema ka Yühanna ya Tatambeese ya ka oona.

Yasu oolona na'bu ka 'bii'bala ka oona

(Murkus 9.14–29; Lüüka 9.37–43)

¹⁴ Kene ka ndapadaga ka kadu ka teene ya, ömö'di tö'dö ka Yasu üürü kini kidha ana küüge. ¹⁵ Iki iini, “Ka Uugaara, oolona 'bii'bala yeede, kudumma insigiri kungngo iini kalinggo i'i 'do a'dingögögi ka 'issi nja 'biidi. ¹⁶ Nö'dö ana i'i a kadalaadene tanno üüdü kitaalo kambaanya toolona i'i.”

¹⁷ İkirı Yasu ka tiki, “Ara a'a taneene nja aaga taagaa-da? Sere yaada taalo ümmü Masala ana eedi kaama, aaga na oroko no. Ara a'a tafa kada tagaada? Aaga ö'dö a 'bii'bala tiya kede kita.” ¹⁸ İkirı Yasu ka kirnaana kini, a na'bu tö'dö kürö ndama 'bii'bala, arooro ka'diila ka ööye miini.

¹⁹ İkirı kadalaadene ka co ka Yasu ungodho eege kindini i'i kürö kiki iini, “Minna agu ungodho titaalo kambaanya toosoraana ma koronggore tiya toroko ya?”

²⁰ İkirı Yasu ka tiki eene, “Kudumma ma tamma tanno ada taalo kakidhö, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro a'da kara takara tana tamma ka Masala ököje nja ndaniye ma tanuure, ara aaga tiki anya tammo, 'Mooso ndama kita maco kannu mara tooso,’ a niimö ma tara tii'bi aaga kungngo titaalo. ²¹ [Na'bu afa ma tiya kungngo ya taalo angnga kasoro i'i ün'dügünggö illi a tammü tenege nja tafara ka Masala.”]

Yasu eema tumma ma inde tanno iini nja tafiki'dö

(Murkus 9.30–32; Lüüka 9.44–45)

²² Aga kadalaadene ka ndö'dö ka Jaliil ya, a Yasu tiki eene, “Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tammününja a kadu ka iisine. ²³ Kara tiidi i'i atimö füngngö iidoona afiki'dö ka inde.” İkirı kadalaadene kada müürü.

Yasu amana tulu'ba ma la ma Masala ku'bu

²⁴ Aga Yasu nja kadalaadene tanno iini ka ndapadaga co Kafarnahööm, a kadu ma tulu'ba ma la ma Masala tö'dö ka Bütürs kindini i'i, “Taalo tatalaana yaada ara tanangnga tulu'ba ma la ma Masala ku'bu?”

²⁵ İkirı ka tiki iini, “İi.”

Aga Bütürs kico a 'bügöörı ya, İkirı Yasu ka tata'da i'i ko'do, iki iini, “Niki o'o nya Samaan? Ka mada eege kungngo a naguugaara ma 'büdhülü kama tulu'ba kene ndama laala tiya eene alla ndama kadu ma ajeene?”

²⁶ Yungngo a Bütürs ka tiki iini, “Ka kadu ma ajeene.”

A Yasu tiki, “Üürü nggege ya taalo laala ara tamana ku'bu. ²⁷ Lakiini angnga taalo kasaasa modolo ka ömö'di ka oona. Kolo a to napügü ca'bune co 'biidi, nümmü midigilöögö ma dhidha mo nunggu oogo kürö nafa'da oogo ka niinö, ara o'o taluna nakajine ka egiisö nanangnga yeede ku'bu nja tiya yüüdü.”

Mada i'i yungngo a dhabbu

(Murkus 9.33–37; Lüüka 9.46–48)

18 Ka uuru tanno miini no a kadalaadene tö'dö ka Yasu kindini i'i, “Mada i'i yungngo idhindhi ka tauugaara ma 'dotombo'do?”

² İkirı Yasu ka tagümmünü 'bii'bala ya idhilli ya anangnga i'i ka 'dingnge kene ka söödö. ³ Iki, “Ara a'a

tadirina tumma aaga dhorro, üürü aaga kitaalo kapadaga oona keere aaga tafeene afa laala ya dhiidhi ya, taalo aaga kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do. ⁴ Ömö'di ya üpü eyi yiini co ya, afeene nja 'bii'bala tiya idhilli ya, i'i yungngo idhindhi ka tauugaara ma 'dotombo'do. ⁵ Ömö'di ya amma ka 'bii'bala afa ma tiya kungngo ana eere tiya eege ya, i'i ya amma kede.

⁶ “Ömö'di ya üpü laala ya dhiidhi ya amma kede ya ka tatoroko ya, aheere a kadu ma tafiinda misi ma tawöönö ma dhabbu mo, kassa ta pügü i'i co tım'bü ma to. ⁷ Am'ba ka kadu ma 'büdhülü ka eema tiya ara tanangnga 'buugu ka tatoroko, lakiini ara tatoroko nja ömö'di tiya ara talinggo eema ya. ⁸ Üürü niisö nüüdü nja awwa tiya üüdü kanangnga o'o ka tüüni tatoroko ya, rumunaga eege co, a'diila küdü kara co ka tefe ka 'di ta'billi bala üüdü kana iisine nja uune nassa kaco ka 'issi ta'billi. ⁹ A ööye yüüdü kara tanangnga o'o ka tüüni tatoroko ya, agodhe i'i nüpü co, a'diila üdü kara co ka tefe ka 'di ta'billi ana ööye ungodho, bala üüdü ka ana iye nassa kaco ka 'issi ma Jahanam.

Tafeene ma tumma ma dheefele tiya aama ya

(Lüüka 15.3–7)

¹⁰ “Aaga adini ko'do aaga fa tadaana laala ya idhiidhi kalama, niki aaga a'da kadhangga neene kungngo ka 'dotombo'do kadini ka dhugudha ma Pupa tiya eege ka 'dotombo'do. ¹¹ [Kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ö'dö miini ka toolona kadu na aama no.]

¹² “Kiki aaga nya? Üürü ömö'di inggide ana kidheefele a kadu ka iidümmü (100) assa ka taama ungodho, taalo ara tinyi na öö'dö kadu ka egiisö ada'baaga iidümmü afünü kide egiisö (99) inyi eege ka na'dikinya ara kico tawwa dheefele ya aama ya? ¹³ A kini kara taluna i'i 'dee, taalo ara tadhodho iini adagii'bi na öreene na öö'dö a kadu ka egiisö ada'baaga iidümmü afünü kide egiisö? Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro ara tadhodho iini a tagii'bi türeene miini na taalo kaama no. ¹⁴ Nggege yungngo a Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya ka titaalo asaasa ömö'di öccö ana ka laala tiya idhiidhi a'da kaama.

Tafaana ka oona

(Lüüka 17.3)

¹⁵ “Üürü ka örre tiya üüdü kara tüüni tatoroko ana o'o ya, kolo kini nadirina tatoroko niini iini ungodho aaga, a kadu tafa tanna kide, kini kara taföonyö tumma nüüdü ya, nggege nafada o'o örre tiya yüüdü ka tatoroko tanno iini. ¹⁶ Üürü anu ka tumma ya, 'duga ömö'di öccö ungodho üürü keera 'amang kene tussu adene a kadu tanno adinö kide no keera nja eene kara tiidoona.’ ¹⁷ A kini kara tanu ka tumma tanno eene ya, tirina a kadu ma kaniisa, a kini kara tanu ka tumma na kadu ma kaniisa ya, aaga ümmü i'i kada ömö'di tiya taalo ussu Masala ya nja ömö'di ma tera tulu'ba kungngo.

¹⁸ “Ara a'a tadünügü tumma aaga dhorro, niimö yada kara tami'daana ka 'büdhülü ya, ara timi'didene ka 'dotombo'do, a niimö yaada kara tagildhe ka 'büdhülü ya, ara tatinggildhe ka 'dotombo'do.

¹⁹ “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, a kadu kara timi'di tumma ka 'büdhülü eege keera ana kada ya meene ka asaasa niimö ka Masala ya, ara aaga taluna

ka Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya. ²⁰ A kadu kara tempi keera üürü kiidoona ana eere tiya eede ya, ara a'a tanna kene ka söödö."

Ömö'di ya taalo ana 'bangnga ya

²¹ İkirî Bütrüs ka tasigi ka Yasu kete indini i'i iki iini, "Ka Uugaara, ara örre yeede tatangga'da nja a'a taanya na a'a saga fa kini na'diila nja iini tiidümmü afünü eera?"

²² İkirî Yasu ka tiki iini, "Taalo tiidümmü afünü eera, lakiini ukumu kadu kiidoona aco iisine tiidümmü afünü eera.

²³ "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja uugaara tiya asaasa tadhifi eema yiini ka kadu ma linggo tanno iini ya. ²⁴ Kini ka ndamaana kene ya, İkirî ka asaasa ka töccö ka oona gürüsi ö'dö na alif kada'baaga. ²⁵ A niimö titaalo miini ka anangnga ku'bu, ömö'di yiini ka talinggo nja iini ya, ka tiki a kadu a'da katenege ana i'i nja aka tammo iini nja laala tiya iini nja eema tiya iini nye'd'de kungngo. amang kini tanangnga faana miini ku'bu.

²⁶ "İkirî ka tüürü ku'bu kini kidha oolomo i'i iki iini, 'Fa kede ara a'a tanangnga eema yüüdü yeede ka oona nye'd'de kungngo.' ²⁷ A 'bangnga miini tagu ömö'di uuru i'i ka tino aadha kini ka eema turi.

²⁸ "Aga ömö'di tiya miini ya ka ndunggeene İkirî ka toreene nja tööje miini iini ka asaasa kömüsü kini ka oona ana nakajine ukumu kadu kiidümmü, İkirî ka tūmmü i'i ka eyi ndakete kamir'di i'i, İkirî ka tiki iini, 'Nangnga kömüsü meede ma küdü mo a'a.'

²⁹ "İkirî ka tüürü kini kidha oolomo i'i iki iini a'da, 'Anangnga füngngö iini idhilli assa ka nanangnga iini.' ³⁰ İkirî ka anu eedhe ku'bu ümmü i'i anangnga i'i ka pabuusu, ara kanangnga eema yiini iini tikinggi. ³¹ A kadu na linggo no tiji eema ya agalinggo adene a tagoroo'bo tūmmü eege dhorro kunggeene kaco ka uugaara tiya eene kadirina eema ya agalinggo adene ya iini.

³² "İkirî uugaara yiini ka tagümmü i'i iki iini, 'O'o na tasaga nitaalo o'o na'diila, naadha a'a ka eema tiya eede ka asaasa küdü ka oona ya nye'd'de, kudumma üüdü ka takoolomo a'a. ³³ Taalo o'o ama tana 'bangnga ma ömö'di tiya afa meede ka taana 'bangnga ma o'o kungngo?' ³⁴ Uugaara yiini tagoroo'bo 'do ümmünü i'i a nasigira a'da kapusu i'i, idhi anangnga eema ya ku'bu nye'd'de kungngo.

³⁵ "Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ara talinggo ana aaga nggeege üürü taalo aaga kana 'bangnga aaga tafa ka kadu ma kömüsü ndama eedi tiya iini ka teene."

Tarna nja tadheene

(Murus 10.1-12)

19 Ka Yasu ka ndatiimö tumma ya, İkirî ka tunggeene ka Jaliil öö'dö ka naanya ma Yahüüdiya ndama nda'da ma Ri ma Ürdün. ² A kadu tuurna i'i keere kadhabbu oolona eege kana.

³ A naFariisi tö'dö kini kindini i'i ma tasaasa ta'b'ba i'i, kiki iini, "A'diila ömö'di kara tadheene nja aka tammo iini a 'baniimö idhilli kungngo?"

⁴ İkirî ka tiki eene, "Taalo aaga kagiiri sorne ma Masala ka dhidha, Masala marü'bü ömö'di ya miide ya nja aka tammo linynya mo? ¹⁵ A Masala ka tiki a'da, 'I'i

yungngo ömö'di ka tinyi pupa yiini ku'bu nja niimö tammo iini ara kada ungodho nja aka tammo iini, eege na eera no ata tuu'da na ungodho.' ¹⁶ Nggeege taalo kara teera afe'de, lakiini kara tatuu'da ka ungodho sugi, niimö ya Masala ka tami'daana ya, taalo ömö'di ma tagildhaana ku'bu."

⁷ İkirî naFariisi katindini i'i kiki iini, "A minna agu Müusa iki a'da ömö'di tanangnga waraga ma tadheene a aka tammo iini ka dheene?"

⁸ İkirî Yasu ka tiki eene, "Kudumma ma takidhö ka nanggeedi tanno ada no, eege kungngo kanangnga Müusa ka tamma a'da aaga tadheene nja iya tanno ada, lakiini taalo akafiigi kungngo ka dhidha. ⁹ Lakiini ara a'a tadirina tumma aaga, taalo ömö'di ara tadheene nja aka tammo iini illi kono ka tafüngngö nja ömö'di töccö anyooro, assa ka tapa kono kini ka arna aka ökömö i'i atemelö."

¹⁰ Yungngo a kadalaadene tanno iini ka tiki iini, "Üürü afaigi nggeege ana ömö'di nja aka fa kini afa tarna 'do."

¹¹ İkirî Yasu ka tiki eene, "Taalo kadu nye'd'de kara tamma ka tumma tanno, illi kadu na Masala kanangnga eene no. ¹² Kadu kinggide kageenedene kada kadheeme ndama nakaniimö ka nanggeedi, köñö kinggide a kadu kata'dili eege a kadu köñö ka'dili nanggeyi neene kudumma tauugaara ma 'dotombo'do, ömö'di yasaasa tamma kide ya amma."

Yasu amana baraka a laala tiya dhiidhi ya

(Murus 10.13-16; Lüüka 18.15-17)

¹³ A kadu tö'dö ana laala iini a'da ümmünü iisine kene ka nanggüüdü ara kafara ka Masala kudumma eene. Lakiini kadalaadene ka agirnaana kene. ¹⁴ İkirî Yasu ka tiki eene, "Aaga fa ka laala öö'dö kede kita aaga fa tafaga eege keere kudumma tauugaara ma 'dotombo'do ka tanno neene." ¹⁵ İkirî ka tagümmünü iisine kene ka nanggüüdü ungeene ndama kana.

Ömö'di ya ana eema dhabbu

(Murus 10.17-31; Lüüka 18.18-30)

¹⁶ Ömö'di inggide ö'dö ka Yasu iki iini, "Ka Tatalaana, minna i'i yungngo a'diila eede kara talinggo amang kede taluna tefe ka 'di ta'billi?"

¹⁷ İkirî Yasu ka tiki iini. "Niki o'o a'da a'a na'diila amana, taalo ömö'di ma ta'diila ungodho kungngo il-li Masala, üürü o'o nasaasa co ka tefe ka 'di ya, ümmü tumma ma Masala dhorro."

¹⁸ İkirî ka tiki iini, "Tumma öjö?"

Yungngo a Yasu ka tiki iini, "Fa tagirina kadu, fa tatemelö, fa tanyooro, fa tiki a'da o'o nadini ka niimö tiya alinggo adene a korokoro. ¹⁹ Ümmü pupa yüüdü nja niimö tammo üüdü ana eedi dhorro, † asaasa ömö'di ya akete küdü afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo." †

²⁰ İkirî ömö'di ya miini ya ka tiki, "Nussu a'a eema ya 'do aminna i'i yungngo öreene afe'de?"

²¹ İkirî Yasu ka tiki iini, "Küdü ka asaasa tinsili ka eedi dhorro ya, kolo ta tanege ana eema tiya üüdü nye'd'de nasümunaana gürüsi miini ka kadu tanno eema kati-taalo kene no ku'bu, amang ka eema tanno küdü ka 'dotombo'do dhabbu na o'o saqa tuurna a'a keere."

† 19.4 Takwiin 1.27 †† 19.5 Takwiin 2.24 ‡ 19.19 Tö'dö kürö 20.12-16; Seriyé ya eera ya 5.16-20 †† 19.19 Lawi 19.18

22 Ka ömò'di tiya miini ya ka taföönyö tumma no ya, ikiri ka tunggeene kada 'bandagoroo'bo ka oona kudumma iini ka taana eema dhabbu 'do.

23 Yungngo a Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara tiideene ana ömò'di tiya ana eema dhabbu ya kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do. 24 Ara a'a tiki aaga afe'de, tadigaala ma malaga ka ööye ma ibira taalo ara tagu'daana afa ma ömò'di tiya ana eema ya kara co ka tauugaara ma Masala."

25 Ka kadalaadene ka taföönyö tumma no ya kadhere 'do kindini i'i, "Amada i'i yungngo ara toolonadene?"

26 Ikiri Yasu ka tassa kene ko'do iki eene, "Eema afa ma tiya ara tiideene ana ömò'di, illi i'i taalo ara tiideene a Masala."

27 Ikiri Bütrüs ka tiki iini, "Kinyi ungnngo eema yiid'i ku'bu nye'd'de ara ungnngo kaduurna o'o keere. Ara ungnngo taluna minna kide?"

28 A Yasu tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara temmi ka kööyö ma tidhindh'i ma tauugaara tanno iini ka ürüünü tiya ara tö'dö ya, ara aaga sa katemmi aaga na uurna a'a keere no ka nagöoyö tanno ada'baaga kafünü eera no, aaga tümmü siliga ma Israyil na ö'dö kada'baaga kafünü eera no. 29 Ömò'di ya inyi 'di yiini ku'bu nja nagöre tanno nagiide no nja tanno iiya no nja pupa nja niimö nja laala nja nasigeene kudumma eere tiya eede ya, ara taluna eema agusunja kini kide öö'dö a kadu kiidümmü, aluna tefe ka 'di ta'billi.

30 Lakiini kadu na dhidha no kadhabbu kara co keere, anno eere no kaco aadha."

Kadu ma linggo ma ki'bim'bi

20 "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja ömò'di ma raaga ya illi ka fiki'dö ligitaka so'd'do ma tara co tawwa kadu ma linggo ka raaga tiya iini.

2 Adimi'di tumma nja eene a'da kalinggo ana jine ungnodho † ka uuru ka ungnodho uurugu eege co raaga.

3 Ikiri ka tunggeene ana ndanaaya ka iidümmü afünü egiisö, öö'dö asala kadu könö ka'dingnge ana ko'do ka mansala, a linggo ka titaalo kene. 4 Ikiri ka tiki eene, 'Aaga afe'de agolo a siga ma ki'bim'bi tanno eede a'a saga nangnga faana miini aaga.' 5 Kikiri ka co.

Unggeene afe'de uuru ka teene ana ndanaaya kiidoona amuru ma siiya adagüün'i nggeege afe'de.

6 Unggeene siiya kungngo ana ndanaaya ka iidümmü aduna kadu öccö ka'dingnge ana ko'do alinggo kati-taalo kene, ikiri ka tiki eene, 'Minna agu aaga aaga ta'dingnge ana ko'do uuru na in'dili no a'da taalo aaga kalinggo?'

7 "Kiki iini, 'Taalo ömò'di ma tagümmünü ungnngo alinggo.'

"Ikiri ka tiki eene, 'Aaga ungngeene aaga co a siga ma ki'bim'bi tanno eede aaga co talinggo afe'de.'

8 "A 'buugu kanda siiya, ikiri ömò'di ma raaga ka tiki ömò'di tiya amanaga kadu co raaga ya, 'Ümmünü kadu na kalinggo ka raaga no nye'd'de nanangnga talingnge eene in'dili kungngo, nanangnga a kadu tanno ö'dö keere no ka dhidha no sa anangnga a tanno ö'dö ka dhidha no keere.' 9 A kadu na öö'dö ana ndanaaya ka iidümmü no, tö'dö ka taama nakajine ka ungnodho. 10 A kadu na kalinggo ka dhidha no tö'dö

kiki kide a'da ara eege ta'duga yeene adhabbu, kadaama nakajine ka ungnodho. 11 Kadaama nakajine kassa ka ta'digini ömò'di ma siga. 12 Keema kiki a'da, 'Kadu na ö'dö keere no kagalinggo ana ndanaaya ka ungnodho nassa ka tanangnga ungnngo kada köje nja eene amana? Kidi ka tagalinggo uuru na in'dili no ka ndanaaya ka teene.'

13 "Ikiri ömò'di ma siga ka tiki ömò'di töccö ana kene, 'Ka teefe ma a'a taalo a'a nüüni ada o'o ku'bu, taalo a'a nimi'di tumma nja o'o a'da faana ana jine ungnodho? 14 'Duga yüüdü nunggeene. Ömò'di ya ö'dö keere ya nasaasa a'a tanangnga iini afa ma o'o kungngo.

15 Nasaasa a'a tüüni niimö yeede ka asaasa ya ana al-maala a maraada tammo eede, o'o nana kirimi kudumma eede ka'diila?"

16 Ikiri Yasu ka tiki, "Kadu na eere no katö'dö ka dhidha a kadu na dhidha no kaganna keere."

Yasu ageema tumma ma inde tanno iini nja tafiki'dö

(Murus 10.32-34; Lüüka 18.31-34)

17 Aga Yasu ka sirö aco Örsaliim ya, ikiri ka tagümmünü kadalaadene niini ungnodho eege na ö'dö kada'baaga kafünü eera no, eema nja eene ka fiini iki, 18 "Angnga kungngo kasirögö co Örsaliim a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tümmününja a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye, kümmünü i'i ka inde. 19 Kümmünü i'i a kajeene, küüni midhi ku'bu ana i'i kabbü i'i kassa kabünnü i'i ka salii'bi assa ka fiki'dö a füngngö iidoona."

Niimö ma Yaguub nja Yühanna masaasa niimö

(Murus 10.35-45)

20 A niimö ma Yaguub nja Yühanna laala ya Za'bedi tö'dö kini nja laala tiya oono ateera meene, müürü ka Yasu kidha ana küüge masaasa i'i alinggo ada niimö ya 'diila ya oono.

21 Ikiri Yasu ka tiki oono, "Nasaasa o'o minna?"

Miki iini, "Nasaasa a'a o'o a'da neema tumma dhorro a'da nanangnga laala yeede ya eera ya katemmi, aya temmi küdü ka niisö ma kuri aya temmi küdü ka niisö ma küüle ka tauugaara tanno üüdü."

22 Ikiri Yasu ka tiki, "Taalo aaga kussu niimö maada ka asaasa ya, ara aaga tambaanya dhügürü yeede ka tadhügürü ya?"

Kiki iini a'da, "Ara ungnngo tambaanya."

23 Iki eene, "Timin'da ara aaga tambaanya dhügürü afa a'a, lakiini temmi kede ka niisö ma kuri nja niisö ma küüle taalo a'a nungngo nara tanangnga aaga, illi kadu na Pupa tiya eede ka tindinaana kene ku'bu no."

24 Aga kadalaadene na ada'baaga no ka taföönyö tumma no, kagoroo'bo nja nagöre tanno eera no.

25 Ikiri Yasu ka tagümmünü eege nye'd'de kungngo iki eene, "Kussu aaga a'da naguugaara ma kajeene kapusu eege a kadu neene na iifi no tüüni dhanu ku'bu ana eege. 26 Taalo a'a nasaasa tumma afa ma tanno ka tanna ka kadu ka söödö, ömò'di ya tadhabbu ana kada ya, fa kini alinggo ada aaga. 27 A ömò'di ya asaasa tanna ka kadu kidha ana kada ya, fa kini ada tasaga tiya ada. 28 Kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü taalo ö'dö a'da a kadu talinggo ada iini, lakiini ö'dö talinggo ada eene üpü eyi yiini co, amang kini toolona kadu dhabbu."

† Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru ungnodho.

Yasu oolona kisinsoro keera (Murkus 10.46–52; Lüüka 18.35–43)

²⁹ A kene ka ndunggeene ka Ariiha ya a kadu kadhabbu tako'd'do ka Yasu keere. ³⁰ A kisinsoro kungngo ka tinggini ma nafiini keera, kaföonyö a'da Yasu ara tadigaala kita, kikiriri ka tiidhe kiki, "Ka Uugaara, 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma ungnngo." ³¹ A kadu kadhabbu tagirnaana kene a'da ki'döönö lakiini eege ka kardha ku'bu kiidhe dhindho, "Ka Uugaara, 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma ungnngo."

³² İkiriri Yasu ka töödhi a tūmmünü eege iki eene, "Kasaasa aaga a'a a'da nönyö ana aaga?"

³³ Kiki iini, "Nafa'da ungnngo ka iye, Uugaara." ³⁴ A 'bangnga meene tūmmü Yasu anangnga niisö eene ka iye, karooro ka tasala 'buugu kurna i'i keere.

Yasu inynyö Örsaliim

(Murkus 11.1–11; Lüüka 19.28–38; Yühanna 12.12–19)

21 Kene ka ndakete ka Örsaliim ya kikiriri köö'dö ka Beet Faji ka Anya ma 'Dikidiyö, İkiriri Yasu ka kürünü kadalaadene niini keera. ² İki eene, "Aaga kolo a nöö'di tanno ada kidha no aaga taluna kisine mim-i'dinja ku'bu nja 'bing kisine aaga tagildhe eege aaga tö'dö ana eege a'a. ³ Üürü ömö'di öccö iki aaga a'da niimö ya, aaga tiki iini a'da Uugaara asaasa eege, assa ka tafada ana eege areere."

⁴ Amang ka tumma tanno ne'bi ka takiki no co ööye miini.

⁵ "Aaga tirina eema a kadu ma Sahyüün a'da, 'Uugaara yüüdü ungnunu küdü taalo an'dinigi eyi yiini coo'do, aka ka 'bing kisine.'" [†]

⁶ İkiriri kadalaadene na eera no ka co kadalinggo afa ma tiya Yasu kadirina eene ya kungngo. ⁷ Kikiriri köö'dö a 'bing kisine kadhifi en'di yeene kide İkiriri Yasu ka taka kide. ⁸ A kadu töö'dö kadhabbu kakese en'di yeene ka nafiini anno tasede iisine ma naafa kakese ka fiini. ⁹ A kadu na ungngeene ka Yasu kidha no nja tanno ö'dö kinni keere no kiidhe kiki a'da,

"Aaga amana tidhindhi a 'Bii'bala tiya Dawud.

Aaga nangnga ta'diila ömö'di tiya ö'dö ana eere ma Uugaara ya

nja tidhindhi ka fiini ma ndanaaya." ^{††}

¹⁰ Aga Yasu ka ndö'dö ka Örsaliim anya co kamuli muli nye'd'de kungngo a kadu tindini ajeene kiki a'da, "Mada i'i yungngo."

¹¹ A kadu kadhabbu tiki a'da, "Yasu i'i ya miini ne'bi ma Nasira ka Jaliil."

Yasu asoro kadu na anadene ka la ma Masala no (Murkus 11.15–19; Lüüka 19.45–48; Yühanna 2.13–22)

¹² A Yasu co ka la ma Masala adagasoro kadu na anadene ana eema ka la ma Masala no. Apudu naterbeesa na kadu na aregere gürüüsi no nja eema ma temmiimi ma kadu tanno anadene ana alambo no.

¹³ İkiriri ka tiki eene, "Tumma no ka sorne kiki a'da, "Di yeede ama teema nja Masala kide," [‡] aaga kanangnga i'i kada 'tumba ma kanyooro.' ^{††}

[†] 21.5 Sakariya 9.9†† 21.9 Tüüsü ma Nakaaru 118.25–26

[‡] 21.13 Asaiya 56.7†† 21.13 Armiya 7.11

¹⁴ A kadu na kisinsoro no nja kadu tanno sogo'do no tö'dö kini ka la ma Masala oolona eege. ¹⁵ İkiriri naguu-gaara ma ka'boge nja a katalaana ma seriyee kene ka tasala türü na Yasu ka tagalinggo no, nja ndhiidhe ma laala tiya dhiidhi ya ka la ma Masala kagu'du eege ka oona eene ka tiidhe kiki a'da, "Tidhindhi na 'Bii'bala tiya Dawud."

¹⁶ Kikiriri ka tiki a Yasu, "Naföonyö o'o tumma na laala no?"

I'i yungngo iini ka tiki eene, "İi, taalo aaga kagiiri sorne ka tiki a'da,

'Ndama naniinö ma laala tiya dhiidhi ya tumma ma tafünügü ko'do kungngo eene ka naniinö" ^{‡‡}

¹⁷ İkiriri ka tinyi eege ku'bu ara ka öö'dö kürö aco anya ma Beet Aniya iyyü kide.

Yasu aga'da fa ma İndiye

(Murkus 11.12–14, 20–24)

¹⁸ Aga Yasu ka ndafada ungnunu co anya ligitaka kungngo ya iire tūmmü i'i. ¹⁹ Asala fa ma İndiye ka tinggini ma fiini öö'dö kide asala co, taalo asala niimö kide illi dhaaru miini. İkiriri ka tiki eene, "Taalo o'o nara teene afe'de turi." İkiriri İndiye karume ka ööye miini.

²⁰ Aga kadalaadene ka tasala eema ya, kadhere kiki, "Karume İndiye nya areere kungngo?"

²¹ İkiriri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kada kara tamma aaga tafa ta'doore ka nanggeedi ya taalo aaga kara ka tüüni ana eema yeede ka tagüüni ana fa ma İndiye sugi, lakiini afe'de ara aaga tiki anya tammo, 'Fiki'dö napügü eyi yüüdü co to,' ara tafiigi nggeege. ²² Niimö yaada ka asaasa ya a'da kafara aaga ka Masala a tamma ya, ara aaga taluna."

Türü kananja a Yasu

(Murkus 11.27–33; Lüüka 20.1–8)

²³ İkiriri Yasu kico la ma Masala alaana kadu, a naguu-gaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya tö'dö kini kiki iini, "Türü öjö eege kungngo üüdü ka talinggo iini, a mada ya anangnga türü o'o nalinggo iini?"

²⁴ İkiriri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tindini aaga ma niimö ungnodho, kada kara tadirina a'a ya, ara a'a tiki aaga a'da türü öjö eege kungngo eede ka talinggo iini ungnngo. ²⁵ Türü na Yühanna ka tambeese iini no ö'dö ndama 'dotombo'do alla ndama kadu?"

Kikiriri ka teema ungnodho eege kiki, "Kaja kara tiki a'da, 'Ndama 'dotombo'do ya,' ara tiki a'da, 'Aminna agu aaga aaga taalo kamma kini?' ²⁶ A kaja kara tiki a'da, 'Ndama kadu ya,' kari'ba angnga a kadu kudumma eene 'do ya kümmü Yühanna kada ne'bi.'" ²⁷ Kikiriri ka tiki a Yasu, "Taalo ungnngo kussu."

İkiriri ka tiki eene, "A'a tekere taalo a'a nara tadirina aaga a'da türü öjö eege kungngo eede ka talinggo iini."

Tafeene ma tumma ma laala eera

²⁸ İkiriri Yasu ka tiki, "Kussu aaga minna? Ömö'di inggide ana laala eera, adagümmünü ya dhidha ya iki iini, "Bii'bala eede, ungngeene naco talinggo ka siga ma ki'bim'bi tanno eede."

^{‡‡} 21.16 Tüüsü ma Nakaaru 8.2

²⁹ "A 'bii'bala tiki, 'Taalo a'a nasaasa co,' lakiini agere eedi yiini ungueene aco.

³⁰ "Öö'dö ka 'bii'bala tiya eera ya asaasa niimö yiini ka tasaasa ka 'bii'bala tiya dhidha ya iki, 'Ara a'a co uugaara,' lakiini i'i taalo inynyo.

³¹ "Mada i'i yungngo agalinggo a tumma tanno pupa tiya iini ungnogo?"

Kiki a'da, "Ya dhidha ya."

İkiri ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro kadu ma tulu'ba nja katemelö kara tadhe aaga kaco ka tauugaara ma Masala. ³² Kudumma Yühanna ya Tatambeese ya öö'dö ada ala aaga ka fiini tiya dhorro ya, aaga taalo kamma kini, a kadu ma tulu'ba nja kadu tanno temelö no tamma kini, aaga tijöögö aaga taalo kafada ka tatoroko keere aaga tamma kini.

Kadu ma linggo ma ki'bimb'i

(Murkus 12.1-12; Lüüka 20.9-19)

³³ "Aaga toodo ka tafeene ma tumma töccö afe'de, akodho ömö'di naafa ma ki'bim'bi adagasaara ataasa anya ma tiyaana kide atagalinggo 'dasala anangnga tamönggö kide anangnga a kadu ma linggo töccö ara ka tunggeene. ³⁴ Ka uuru ma tawaana ki'bim'bi koono ka ndö'dö ya, ikiri ka kürünü kadu ma linggo niini kene a'da kaco ta'duga ki'bim'bi. ³⁵ Kikiri kadu na linggo no ka tümümü eege katabbü ya, kada kiidi ya, kada tiidiri könö a niigisi. ³⁶ İkiri ömö'di ma ki'bim'bi ka kürünü kadu ma linggo niini afe'de kadhabbu a tanno adhidha no kadagüüni ana eege afa ma tanno dhidha no. ³⁷ Keere kungngo ya ikiri ka kürünü 'bii'bala yiini kene iki a'da, 'Kara tari'ba a 'bii'bala tiya eede.'

³⁸ "Lakiini kadu na linggo no ka tasala 'bii'bala ya, kikiri ka teema ana ka oona ungodho eege kiki a'da, 'Tandaya ara takarna ka eema ya, i'i yungngo kada kiidi i'i, angnga ta'duga eema yiini.' ³⁹ Kümü i'i kapükü co kürö ndama raaga ma ki'bim'bi kadagiidi i'i.

⁴⁰ "Aga ömö'di ma raaga ma ki'bim'bi kara tö'dö ara tönynyo a kadu tanno?"

⁴¹ Kiki iini, "Ara tagirina oroko ya 'do ara ka anangnga raaga ma ki'bim'bi a kadu töccö no, ara tanangnga ki'bim'bi iini ka uuru miini no."

⁴² İkiri Yasu ka tiki eene, "Taalo aaga kagiiri tumma ka Sorne ma Masala?"

'Misi ma katürböönö kanu kide mo,
oogo mungngo ma misi ma kadese,
ma Uugaara ka tadina mo
yungngo a kadu katadhere.' †

⁴³ "I'i yungngo eede ka tiki aaga, ara Masala ta'duga tauugaara noono kada manangnga a kadu tanno ara talinggo köö'dö keere a tööyö tammo dhorro mo.

⁴⁴ Ömö'di ya a'dinggö ka misi tammo ya, atili oona, aya misi ka'dinggö kini ko'do ya manyiki'daana i'i ku'bu."

⁴⁵ Aga naguugaara ma ka'boge nja naFariisi ka ndaföönyö tafeene ma tumma tanno Yasu no, kussu a'da i'i yeema kene ko'do. ⁴⁶ Ka asaasa tarefe i'i illi eege kari'ba a kadu kudumma eene katümü i'i kada ne'bi.

Tafeene ma tumma taanyara ma tarna

(Lüüka 14.15-24)

22 A Yasu tageema nja kadu a tafeene ma tumma afe'de iki, ² "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja uugaara agüüni ada taanyara ma tarna a 'bii'bala tiya iini. ³ İkiri ka kürünü kadu na linggo nja iini no a'da kaco tümünü kadu a'da köö'dö ka taanyara ma tarna, illi eege ka'dükü co. ⁴ Agürünü kadu könö afe'de a'da kiki a kadu tanno akümmünüdene no, 'Nakindinaana a'a kuri needhe a'a nagodha na indhi no, nakindinaana eema ku'bu nye'd'de kungngo, aaga ö'dö ka taanyara ma tarna.' ⁵ Lakiini eege taalo kindineene, ömö'di ya co a siga tanno iini, aya tunggeene aco tanadene ana eema tiya iini. ⁶ A kadu könö tümümü kadu na agürünüdene no katabbü eege kadakalinggo tatoroko ana eege kagirina eege. ⁷ I'i yungngo uugaara kagoroo'bo agürünü nasigira niini kateefe tagirina kadu na kiidi kadu no, kinyogo anya meene. ⁸ İkiri ka tiki a kadu tanno alinggo no, 'Kuri ungnogo akindinaana njaana anaku'bu, illi kadu na kümmünüdene no taalo eege kamiini. ⁹ Agolo a nafiini na falangnga no, aaga tümünü kadu, ömö'di yaada ka aduna i'i ka nafiini ya aaga tö'dö ana i'i ka tarna.' ¹⁰ Kikiri kadu na linggo no kaco nafiini ka awagaana kadu neene ka tuna eege no, na na'diila no nja tanno oroko no, a 'buugu ma tarna tadigine a kadu tanno akümmünüdene no.

¹¹ "Aga uugaara ka co 'bügööri ma co tassa ka kadu tanno kagümmünüdene no ikiri ka tasala ömö'di öccö a'da taalo en'di ma tarna iini ka oona. ¹² İkiri ka tiki iini, 'Nö'dö o'o kita nya teefe ma a'a? En'di ma tarna saga titaalo üdü ka oona?' Ömö'di ya miini ya takidöönö. ¹³ İkiri uugaara ka tiki a kadu tanno alinggo no, 'Aga imi'di i'i ka iisine nja uune aaga tapügü i'i co kürö ka ndüüli afara abbünaana igini ka oona.' ¹⁴ Kudumma a kadu tanno akümmünüdene no kadhabbu, lakiini na agessedene no kidhilli."

Tamana tulu'ba a uugaara

(Murkus 12.13-17; Lüüka 20.20-26)

¹⁵ İkiri naFariisi ka tunggeene kateefe teema ana ka oona ma tümümü Yasu a 'bandumma ndama niinö tanno iini. ¹⁶ Kikiri ka kürünü kadalaadene neene nja kadu tanno Hirüdüs kiki iini, "Ka Tatalaana, kussu ungnogo a'da tumma dhorro eege kungngo üdü nalaana kadu ka fiini ma Masala tiya dhorro ya, na o'o taalo nalinggo a tumma tanno ömö'di na o'o taalo nari'ba iye ma kadu. ¹⁷ Tirina ungnogo, niki o'o nya? A'diila aja kara tamana tulu'ba a Kayisar alla taalo a'diila?"

¹⁸ İkiri Yasu ka tussu ünggü meene, ikiri ka tiki eene, "Aaga na 'dinigi oona coo'do no, minna agu aaga aaga tasaasa takinne a'a? ¹⁹ Aaga ala gürüüsi ma tulu'ba a'a," kikiri ka anangnga jine iini. ²⁰ İkiri ka tiki eene, "Koronggore ya mada i'i yungngo a tarigiri tanno?"

²¹ Kiki a'da, "Na Kayisar."

İkiri ka tiki eene, "Aaga nangnga niimö ya Kayisar a Kayisar, aya Masala aaga tanangnga a Masala." ²² Kene ka taföönyö tumma no, kadhere ka tumma tanno iini. Kikiri ka tunggeene kinyi i'i ku'bu.

† 21.42 Tüüsü ma Nakaaru 118.22-23

Tafiki'dö ka inde

(Murkus 12.18–27; Lüüka 20.27–40)

²³ Ka uuru tanno miini no köö'dö Sadügiin eege no iki a'da kitaalo tafiki'dö ka inde kindini i'i. ²⁴ "Ka Tata-laana, Müüsa iki a'da ömö'di kara teyi a'da taalo 'bi-i'bala kini, örre yiini ta'duga aka ma örre tiya iini ya eyi ya, amang kini teene ada laala iini. ²⁵ Kaganna nagöre kide ka iidümmü kafünü eera, aya dhidha ya tarna eyi a'da taalo laala kini inyi aka ka örre ku'bu. ²⁶ Eyi afe'de aya iidoona ya teyi afe'de nja tiya iidümmü afünü eera ya. ²⁷ Keere kungngo aka teyi afe'de. ²⁸ Mara ta aka tammo mada ana kene ka uuru ma kadu ka tafiki'dö ka inde? Kudumma oono kada aka tammo eene nye'd'de kungngo."

²⁹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Kaama aaga, aaga taalo kussu niimö ya tumma ka sorne nja türü ma Masala. ³⁰ Taalo kadu karnadene kitaalo karna ajeene ka uuru ma tafiki'dö ka inde, lakiini eege kara tafeene nja kad-hangga ka 'dotombo'do. ³¹ A kudumma ma tafiki'dö ka inde no, taalo aaga kagıırı tumma na Masala ka tiki aaga ka sorne? ³² 'A'a na Masala tammo Abrahim, Masala ma Ishak nja Masala tammo Yaguub,'" † taalo Masala ma kadu tanno aaya no lakiini oogo ma Masala ma kadu tanno efe ka 'di no.

³³ A kadu taföonyö tumma niini kadhere ka talaana tanno iini.

Tumma na dhorro

(Murkus 12.28–34; Lüüka 10.25–28)

³⁴ Aga naFariisi ka taföonyö a'da Yasu agii'bi Sadügi-in ya kümmünü ana oona, a tumma ta unggodho kene. ³⁵ İkirı tatalaana ma seriye ka tindini i'i, ³⁶ "Ka Tatalaana, tumma öjö eege kungngo kikhindhi ka seriye ma Masala ungnö?"

³⁷ İkirı Yasu ka tiki iini, "Asaasa Masala Uugaara müüdü ana eedi tiya yüüdü nye'd'de nja oona tanno üüdü nye'd'de nja üüdü tiya üüdü." ††³⁸ Tumma na dhidha no na idhindhi no eege kungngo. ³⁹ A tumma na asigi kide afe'de no nggege afe'de, 'Asaasa ömö'di ya akete küdü ya afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.' ††⁴⁰ Tumma na eere no eege kungngo kama seriye nja talaana ma nagane'bi."

Almasihi nja Dawud

(Murkus 12.35–37; Lüüka 20.41–44)

⁴¹ Aga naFariisi ka tümmünü ana oona, İkirı Yasu ka tindini eege. ⁴² "Kiki aaga a'da Almasihi aminna? I'i ya 'bii'bala tiya mada 'do?"

Kiki iini, "Bii'bala ya Dawud."

⁴³ İkirı ka tiki eene, "Dawud sa agala köö'dö nya üm-münü i'i a'da 'Uugaara' eema a türü ma Koronggore?"

⁴⁴ 'İki Uugaara Uugaara tiya eede,

Emmi kede ka niisö ma kuri
ara a'a ka anangnga diidi yüüdü küdü ka uune ka teene.' ††

⁴⁵ Üürü Dawud ka tümmünü i'i a'da, 'Uugaara,' assa kara tö'dö nya ada 'bii'bala tiya iini?"

⁴⁶ A ömö'di ana kene unggodho kungngo taalo kara tapadaga tumma iini, ömö'di ma tana rüsü ka eedi ma tindini i'i kungngo titaalo.

Yasu eema tumma ma katalaana ma seriye nja naFariisi

(Murkus 12.38–40; Lüüka 11.37–52; 20.45–47)

23 A Yasu tageema nja kadu nja kadalaadene tanno iini. ² İki, "Kemmi katalaana ma seriye nja a naFariisi ka kööyö tiya Müüsa. ³ Niimö yeene kara tiki aaga a'da aaga talinggo ya, aaga linggo, lakiini aaga fa talinggo afa meene kungngo, kudumma eene kadeema kassa taalo kalinggo iini. ⁴ Kudumma eene kimi'dinaana eema ka tindhi kamana ka kadu ka na'-dakeyi, lakiini eege taalo kara ta'dina ko'do a 'baniisö. ⁵ Kalinggo eema amang ka kadu tadinö kene kamana na'dugiisine ma en'di tiya eene kada kadhonggoro. ⁶ Kasaasa temmiimi ka nagöoyö ma kadu tanno iifi no ka na'buugu ma taanyara nja na'buugu tanno kidha no ka naala ma talaana, ⁷ kasaasa tööjülü kadu ka namansala, amang ka kadu tümmünü eege a'da, 'Tatalaana.' ⁸ Lakiini aaga ya aaga fa tamma ka kadu kümmünü aaga a'da, 'Tatalaana,' kudumma aaga in'dili kungngo aaga ka nagöre a Tatalaana ungnö ada unggodho. ⁹ Aaga tafa tümmünü ömö'di ka 'büdhülü a'da pupa tiya ada, kudumma Pupa tiya ada unggodho ka 'dotombo'do. ¹⁰ Aaga tafa tamma ka ömö'di ka tümmünü aaga a'da dhabbu, kudumma dhabbu ma aaga unggodho, Almasihi. ¹¹ Ömö'di ya dhabbu ana kada ya, i'i yungngo ara talinggo ada aaga. ¹² Ömö'di ya 'dinigi eyi yiini coo'do ya ara tapadaga keere, ömö'di ya ümmü eyi yiini ka tiicolo ya ara ta'diniginja ko'do.

¹³ "Am'ba kada ya aaga ka katalaana ma seriye no nja naFariisi na 'dinigi nanggeyi naada coo'do no, keere aaga ka inye ma tauugaara ma 'dotombo'do ka kadu kidha aaga, ka eyi tiya ada alla aaga coo'do aaga tafa ka kadu tanno asaasa co no kaco.

¹⁴ "[Am'ba kada ya aaga ka katalaana ma seriye no nja naFariisi na 'dinigi nanggeyi naada coo'do no, kiisini iya ma nagüüme kaama eema yeene, kafara ka Masala tafifinni amang ka kadu tiki a'da eege ka'diila, eege no miini no, tapusu adene neene kara tatoroko dhindho.] ††

¹⁵ "Am'ba kada ya aaga no katalaana ma seriye no nja naFariisi no an'dinigi nanggeyi naada coo'do no, kata'da aaga dhiile nja naato amang kada taluna ömö'di unggodho, a niimö yaada ka talaana i'i kide ya atanangnga i'i aco ka issi ma Jahanam teera adhabbu atiya ada.

¹⁶ "Am'ba kada ya aaga no naguugaara kada kisin-soro no, kiki aaga, 'Ömö'di ya aküdüönö ka la ma Masala taalo tafa ka taküdüönö niini dhorro, lakiini ömö'di ya aküdüönö ana dahaba ma la ma Masala ya, afa ka taküdüönö tanno iini.' ¹⁷ Aaga kanagaaga aaga takisinsoro minna i'i yungngo idhindhi? Dahaba alla la ma Masala ya amana dahaba ka tinsili ya? ¹⁸ Aaga tiki a'da, 'Ömö'di ya aküdüönö ana eere ma misı ma tirri ya, taalo tafa ka taküdüönö tanno iini dhorro, lakiini ömö'di ya aküdüönö ana niimö ka misı ma tirri ya, ara tafa ka taküdüönö tanno iini.' ¹⁹ Öjö i'i yungngo idhindhi aaga na kisin-soro no? Tirri alla misı ma tirri ma

† 22.32 Tö'dö kürö 3.6 †† 22.37 Seriye ya eera ya 6.5 † 22.39 Lawi 19.18 †† 22.44 Tüüsü ma Nakaaru 110.1

†† 23.14 Murkus 12.40; Lüüka 20.47

amana niimö ma tirri ka tinsili mo? ²⁰ Taalo aaga kussu a'da ömö'di ya aküdüönö ana eere ma misí ma tirri ya ara taküdüönö ana eema tiya inggide ya nye'd'de?

²¹ Ömö'di ya aküdüönö ana eere ma la ma Masala, aküdüönö iini nja Masala tammo anna kide mo.

²² Ömö'di ya aküdüönö ana eere ma 'dotombo'do ya, aküdüönö ana eere ma 'buugu ma temmi ma Masala nja ömö'di tiya emmi kide ya.

²³ "Am'ba kada ya aaga no katalaana ma seriye nja naFariisi no an'dinigi nanggeyi neene coo'do no, kamaana aaga faana ma naana ku'bu, kondho nja mürtteega. Lakiini aaga sa kadüüni tö'bö a niimö tiya a'diila ka seriye ya, tadho ka nafiini dhorro nja 'bangnga nja tindinaana kadu ku'bu, eema ya miini ya yungngo ada kara tagalinggo iini aaga tafa tüürü ma töccö. ²⁴ Aaga na naguugaara na kisinsoro no, ka'duga aaga aruuge ka 'biidi lakiini aaga ka 'duuru malaga.

²⁵ "Am'ba kada ya aaga na katalaana ma seriye no nja naFariisi na an'dinigi nanggeyi neene coo'do no, kagunu aaga 'dugeere ma ker'de nja 'dugeere ma dho lakiini teene miini adigine ana eema, ma nyooro nja tallogo. ²⁶ O'o na taga Fariisi na soro no, aagala teene ma ker'de nja teene ma dho, amang kene tinsili afa 'dugeere miini.

²⁷ "Am'ba kada ya aaga no katalaana ma seriye no nja naFariisi aaga no an'dinigi nanggeyi naada coo'do no, kafeene aaga nja naala ma oofu ka'diila ndama kürö lakiini ndama teene miini kadigine a ku'buuni ma kadu tanno aaya no kada nyoro katunya. ²⁸ Aaga kafii-gi nggege ndama kürö kafeene aaga nja kadu tanno a'diila no lakiini nanggeedi naada ka teene nye'd'de kungngo, tadigine ana eema ma korokoro nja tatoroko.

²⁹ "Am'ba kada ya aaga no katalaana ma seriye no nja naFariisi aaga no 'dinigi nanggeyi naada coo'do no, karü'bü aaga naala ma oofu ma nagane'bi aaga tindinaana naala ma oofu ma kadu tanno 'diila no.

³⁰ Aaga teema aaga tiki a'da, 'Kaja kara taganeene ka naguuru tanno kafaafa ma angnga no, taalo angnga kara tagosso ka tagirina nagane'bi eene.' ³¹ Aaga tussu nanggeyi tanno ada a'da aaga ka laala ma kadu tanno agirina nagane'bi no, ³² Aaga tiimö eema ya toroko ya kafaafa ma aaga ka tagüüni ya.

³³ "Aaga ka nööní aaga ta laala ma nööní ara aaga sa karünö ka tapusu adene ma issí ma Jahanam nya? ³⁴ I'i yungngo eede kara sa kürünü nagane'bi kada nja kadu tanno 'dara no nja katalaana, aaga tagirina könö aaga tabünnü no ka salii'bi, aaga tabbü könö ka naala ma talaana aaga tasoro eege ka naanya kadara co anya tökömö. ³⁵ Amang ka eriidö tiya kadu tanno agirina adene na adho ka fiini no ya uurunja ka 'büdhülü ya, ndama eriidö tiya Habiil tiya a'diila ya nja eriidö tiya Sakariya 'bii'bala ya Barkiya yaada ka tagiidi i'i ka söödö ma la ma Masala nja misí ma tirri. ³⁶ Ara a'a tadirina tumma aaga, eema ya in'diili kungngo ara tö'dö ka sere tiya.

Yasu asaasa Örsaliim (Lüüka 13.34-35)

³⁷ "Örsaliim, Örsaliim, o'o no kirina nagane'bi na tiidiri kadafiini na Masala ka tagürünü eege kono no taanya nasaasa a'a tawaana laala yüüdü ka oona afa koogoro ka tawaana laala yoono ka tüm'bü ma eged-

he tiya oono, aaga tanu. ³⁸ Aaga assa ka 'di tiya ada ungnö ara tinyi kada ku'bu. ³⁹ Ara a'a tiki aaga, taalo aaga kara tassa kede afe'de illi ada kara tiki, 'Baraka ka ömö'di tiya öö'dö ana eere ma Uugaara ya." †

Yasu eema tumma ma taga'dadene ma la ma Masala (Murkus 13.1-2; Lüüka 21.5-6)

24 İkirí Yasu ka öö'dö kürö ndama la ma Masala ya, İkirí kadalaadene niini kalaga i'i ka tarü'böönö ma la ma Masala. ² İkirí ka tiki eene, "Kiji aaga eema ya nye'd'de ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo misí ma ungnö kungngo mara türeene ka ma tööje ko'do kara türrüdü nye'd'de kungngo."

³ Aaga Yasu ka temmi ka Anya ma 'Dikidiyö ya, a kadalaadene niini tindini i'i ka ungnö kiki iini a'da, "Tirina ungnö 'ba, tumma no kara talinggo adene aada, a niimö i'i yungngo iidi kara tussu iini a'da ara o'o tö'dö nja titaalo ma 'büdhülü?"

⁴ A Yasu tiki eene, "Aaga adinö ko'do iidi ömö'di öccö tüpü aaga ka taama. ⁵ Ara kadu sa köö'dö kada kadhabbu ana eere tiya eede kiki, 'A'a na Almasihi,' iisini kadu kadhabbu. ⁶ Ara aaga sa kaföönyö tumma ma kadu kadeema koro'bo, aaga taföönyö tumma ma koro'bo ka teemadene ku'b'ba, lakiini aaga fa tari'ba aaga ta'deedene ka oona, tafiigi miini i'i ya miini lakiini taalo titaalo ma 'büdhülü eege kamiini. ⁷ Ara koro'bo tanna ka anya nja anya tökönö, a tauugaara no teema koro'bo nja tauugaara töccö, a 'buugu ka oona ta iire a 'büdhülü ta'digi'di ajeene ka oona nye'd'de. ⁸ Tatta tüm'bü ma tin'di ma teene.

⁹ "Ka naguuru tanno miini no ara aaga tümününja a kadu kapusu aaga kagirina aaga a kadu ma 'büdhülü nye'd'de tanu kada kudumma eere tiya eede. ¹⁰ Ka uuru tanno miini no, ara kadu kadhabbu ka tapadaga oona keere ka tamma ma Masala kümmünü kadu töccö a kadu töccö kakirimí ajeene ungnö eege ömö'di ya tanu ka tööje. ¹¹ A nagane'bi na iisini kadu no, tabbü 'dala kadhabbu kaama kadu kadhabbu. ¹² Kudumma tadhabbu ma eema ya toroko ya a tasaasa ajeene tiicolo kadu ka nanggeedi kadhabbu. ¹³ Ömö'di ya idhi oona ku'bu ya ara toolonadene. ¹⁴ Ara tumma ma İnjilí ma tauugaara teemadene ka 'büdhülü in'diili amang ka kadu nye'd'de tussu uuru na eere no sa köö'dö keere.

Taga'dadene na dhorro no (Murkus 13.14-23; Lüüka 21.20-24)

¹⁵ "Kada kara tiji tatoroko ma 'buugu na ne'bi Danial ka tageema a'da kara tö'dö ka 'buugu tiya insili ya, fa ka ömö'di ya iröönö ya ussu. ¹⁶ A kadu na ka Yahüüdiya no tarünö kaco na'dikinya. ¹⁷ Ömö'di ya ka la ko'do ya taalo atö'dö ku'bu ma co tindi eema ka 'bügöörí. ¹⁸ A ömö'di ya ka siga ya taalo ara tapadaga oona keere aco 'di ta'duga en'di yiini. ¹⁹ Am'ba kada aaga na iya na agüröönö no nja tanno indine no ka naguuru tanno miini no. ²⁰ Aaga fara ka Masala amang kada tafa tarünö feele kungngo nja uuru ma Sa'bidi. ²¹ Ara tagoroo'bo tö'dö ka 'buugu katoroko taalo agöö'dö ka 'büdhülü jiddi ma Masala ka tadina i'i ta'bitingngö taalo agalinggo adene a'da taalo talinggo adene afe'de. ²² Ka Masala kara tafa tanangnga na-

† 23.39 Tüüsü ma Nakaaru 118.26

ganuuru na miini no kadhügüdhügü ya taalo ömö'di ma ta koolonadene 'do, lakiini kudumma kadu tanno Masala ka tagesse eege no i'i yungngo, oono kanangnga naganuuru no miini no kadhügüdhügü.

²³ Aga ömö'di töccö kara tiki aaga a'da, 'Almasihi ungnö kita,' alla, 'Inni kanna,' aaga fa tamma kini kide. ²⁴ Ara kadu kadhabbu sa köö'dö, kiki a'da eege ka Almasihi na iisini kadu no nja nagane'bi tanno korokoro no tabbü 'dala kalinggo eema keefe kale'bele eema kamana i'i ka tidhindhi ma taga'da kadu ka nanggüdü iini, üürü kaluna fiini miini nja kadu tanno Masala ka tagesse eege no. ²⁵ Aaga föönyö, nilli a'a ka tirina tumma no aaga 'bitingngö.

²⁶ "Üürü ömö'di ka tiki aaga a'da, 'I'i inni ka dhüle kanna,' aaga fa co, üürü kiki a'da, 'Ungngo ka 'bügööri kita,' aaga tafa tamma kide. ²⁷ Kudumma tö'dö tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü no, kafeene nja talimaana ma tombo'do na alimaana ndama fiini ma ndanaaya, öyeene ka niimö ma ndanaaya. ²⁸ 'Buugu ya niimö ka teyi kide ya ara nagolo tarügü kide.

Tö'dö ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü (Murus 13.24-27; Lüüka 21.25-28)

²⁹ "Ka tatoroko ma 'buugu ka naganuuru tanno miini no,

'ara ndanaaya talifi
a tere taalo ara töyeene,
a midigi ta'dinggeene ndama 'dotombo'do,
a türü ma 'dotombo'do tatinggi'di.' †

³⁰ "Ka uuru tanno miini no ara koola ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tabbü 'dala ka 'dotombo'do a kadu tafara ka naanya ka oona nye'd'de kungngo, a kadu tiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tunggunu tö'dö ndama tülüügü ka 'dotombo'do a türü a tidhindhi miini. ³¹ Asa ka kürünü kadhangga niini a tiniidö kafara ko'd'do ka na'buugu tanno egiisö no ma tawagaana kadu niini ka tagesse eege no koono ndama 'dotombo'do koono nye'd'de kungngo.

Talaana ma indiiye (Murus 13.28-31; Lüüka 21.29-33)

³² "Aaga 'duga talaana ma indiiye no amang kada tussu iini kada katiji naseldhe miini kandana dhaaru ka kirikiri ya aaga tussu a'da kooro ka ndakete. ³³ Kadu kara tiji eema ya nye'd'de kungngo afe'de ya, aaga tikiri ka tussu a'da 'buugu andakete kara tö'dö. ³⁴ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara eema talinggo adene a'da aleefe sere ya kide. ³⁵ Ara 'dotombo'do titaalo nja 'büdhülü, lakiini tumma neede taalo kara titaalo.

Tadinö ko'do (Murus 13.32-37; Lüüka 17.26-30, 34-36)

³⁶ "Lakiini uuru no miini no nja ndanaaya tanno miini no taalo ömö'di ma tara tussu ungnodho kungngo sal-la kadhangga ka 'dotombo'do alla 'Bii'bala illi Pupa ungnodho i'i. ³⁷ Afa ma tiya agalinggo adene ka uuru ma Nööh, nggeege afe'de ka uuru ma tö'dö tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü. ³⁸ Ka uuru tanno 'biidi ka tüfürü taga'duga 'büdhülü ya kaguri kadu, kooye karnajeene idhi uuru na Nööh kaco a mürkabü no tö'dö. ³⁹ Kitaalo

kussu tumma no, idhi a 'biidi tö'dö a 'duga kadu nye'd'de kungngo, ara tafiigi nggeege ka uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö no. ⁴⁰ Ka uuru tanno miini no ara kadu tanna ka siga keera akonadene ungnodho, aya türeene. ⁴¹ A iya tawöönö keera ka 'doonya ma tawöönö ammo tagonadene ammo tütü.

⁴² "Aaga adini ko'do so, kudumma ada taalo ka tussu uuru ma Uugaara ka tö'dö kide no. ⁴³ Aaga ussu tumma no, ka ömö'di ma 'di kara tussu a'da ara tanyooro tö'dö aada ya, ara tadinö ko'do, taalo ara tarigide taalo tafa ka 'di tiya iini anyoorodene. ⁴⁴ Aaga indinaana oona ku'bu dhorro, kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö ka uuru tanno ada katitaalo kindhigi i'i kide no.

Ömö'di ma linggo ya adho ka fiini ya (Lüüka 12.41-48)

⁴⁵ "Ömö'di ma linggo öjö i'i yungngo odho ta'dara ka ömö'di ma 'di, kanangnga i'i ka amana eema ma kuri a kadu ka uuru miini. ⁴⁶ A'diila nja ömö'di ma linggo tiya miini ya, ömö'di tiya iini ka tö'dö aduna i'i ka talinggo kungngo. ⁴⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara tanangnga i'i kafa ka eema tiya iini nye'd'de kungngo. ⁴⁸ Uuru ömö'di ma linggo ya miini ya atoroko ka eedi ya, iki ka eyi tiya iini a'da, 'Ara ömö'di ma 'di tadoono ku'bu taalo ara tö'dö areere,' ⁴⁹ ikiri ka abbü köje na linggo nja iini no, a kuri ooye nja kadu tanno nake ka ngeeli no. ⁵⁰ Ikiri ömö'di ma 'di ka öö'dö ka uuru tanno iini ya, taalo ussu a'da ara tö'dö kide no. ⁵¹ Ikiri ka ta'dekeraana i'i ku'bu anangnga i'i ka afeene nja kadu tanno oroko no, afara abbünaana igi-ni ka oona.

Tafeene ma tumma ma lömü na ada'baaga no

25 "Ka naguuru tanno miini no, tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja lömü na ada'baaga ka'duga nagalamba kunggeene ma tara co toreene nja tatarna. ² A könö ka inggide ka iidümmü kanagaaga ka oona, anno iidümmü no ka'dara. ³ Anno nagaaga no tadhifi nagalamba, illi eege kitaalo kagufu uu'ba miini nja eene. ⁴ Anno na 'dara no, ta'duga ügü'de ka tigne ana uu'ba ma nagalamba tanno eene. ⁵ A tatarna tadoono ku'bu taalo ö'dö areere a lömü tanyege'de ku'bu karigide eege in'diili.

⁶ "Ooso ka teene ya, asa ndhiidhe tafara, 'Assa tatar-na tö'dö, aaga ö'dö kürö aaga toreene nja iini.'

⁷ "Ikiri lömü kafiki'dö nye'd'de ma tindinaana nagalamba neene ku'bu. ⁸ Ikiri na nagaaga no ka tiki a tanno 'dara no, 'Aaga inyi uu'ba yaada ungnodho kudumma nagalamba niidi ka tadhülü ku'bu.'

⁹ "Ikiri na 'dara no ka tiki eene, 'Taalo ara ta'dimo kaja in'diili lakiini agolo ka kadu tanno anadene iini no aaga co tana yaada.'

¹⁰ "A kene ka ndunggeene ma tara co tana uu'ba ya, a'da adhe tatarna. A lömü na kindinaana eema yeene ku'bu no kaco 'buugu ma tarna nja iini keere ka inye.

¹¹ "Amussu kungngo ya asa türeene ma lömü tö'dö afe'de kiki, 'Ka Uugaara, ka Uugaara, fa'da inye ungnodho.'

¹² "Ikiri ka tiki eene, 'Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro a'da, taalo a'a nussu aaga.'

† 24.29 Asaiya 13.10; Matta 24.21

¹³ “Nggeege aaga adini ko'do. Kudumma ada katitaa-lo kussu uuru nja ndanaaya tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö iini.

Tafeene ma tumma ma gürüüsi ma linggo

(Lüüka 19.11–27)

¹⁴ “A tauugaara ma 'dotombo'do kafeene afa ömö'di asaasa tunggeene, assa ka tagümmünü kadu ma linggo niini asümünaana gürüüsi ma linggo eene ku'bu.

¹⁵ Adakinaana kene ku'bu, tamana ma türü tanno iini, anangnga a tiya eema iidümmü, anangnga a tiya eera, anangnga a tiya ungodho. Assa ka tunggeene. ¹⁶ A ömö'di ya 'duga eema iidümmü ya, tunggeene ateefe talinggo iini, aduna ada kide iidümmü afe'de. ¹⁷ A ömö'di ya a'duga eera ya, tagalinggo nggeege aduna kide eema eera. ¹⁸ Lakiini ömö'di ya a'duga niimö ungodho ya, eefe tasigi'di ööye ka 'büdhlü atü'bü eema ya uugaara tiya iini ya kide.

¹⁹ “Kene ka ndagu'du dhabbu ya, ikiri uugaara ka öö'dö ma ta'duga eema yiini kene. ²⁰ Ömö'di ya aga'duga eema iidümmü ya, tö'dö adhifi eema ya agusunja kide iini iidümmü afe'de, iki iini, 'Ka uugaara, naganangnga o'o gürüüsi a'a ma linggo iidümmü, na a'a tagalinggo nagusu kide iidümmü afe'de assa kide.'

²¹ “Ikiri uugaara yiini ka tiki iini, 'Nagalinggo o'o ka'diila na o'o nadho ka fiini no nagaafa o'o ka ligeema tiya dhilli ya nara tanangnga o'o kafa ka tiya adhabbu ya, aayu kico ka dhodho tanno uugaara tiya yüüdü.'

²² “A ömö'di ya aga'duga eema eera ya tö'dö iki, 'Ka uugaara, nakadhifi o'o gürüüsi ma linggo a'a eera naduna kide eera, eede ka tagusu kide afe'de assa kide.'

²³ “Ikiri ka tiki iini, 'Nagalinggo o'o ka'diila na o'o nadho ka fiini no nagaafa o'o ka ligeema tiya idhilli ya nara tanangnga o'o kafa ka tiya adhabbu ya, aayu kico ka dhodho tanno uugaara tiya yüüdü.'

²⁴ “A ömö'di ya a'duga niimö ungodho ya tö'dö iki, 'Nussu a'a a'da o'o na ömö'di tiya toroko ya, naraana o'o a'da taalo o'o naleele nawaana eema koonaa a'da taalo o'o nadiniigi. ²⁵ Nari'ba a'a na teefe tatü'bü eema yüüdü ka 'büdhlü assa kide la niimö yüüdü.'

²⁶ “Ikiri uugaara yiini ka tiki iini, 'O'o no toroko nadhunu! Nussu o'o a'da a'a naraana a'da taalo a'a nadiniigi nawaana eema koonaa a'da taalo a'a naleele?'

²⁷ O'o nama tanangnga gürüüsi yeede ka benki, eede ka töö'dö naluna niimö kide.'

²⁸ “Ikiri ka tiki a kadu ma linggo, 'Aaga 'duga eema ya kini, aaga tanangnga ömö'di tiya ana eema ada'baaga ya. ²⁹ Kudumma ömö'di tiya ana niimö agusunja kini kide adhabbu, aya niimö ka titaalo kini ya 'bantiya ungnö kini ya ara ta'dugadene. ³⁰ A ömö'di ya toroko ya aaga pügü i'i co kürö ka ndüüli aaco afara abbünaana igini ka oona.'

Tahükümü na eere no

³¹ “Ka uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö ka tidhindhä tanno iini nja kadhangga tanno iini, emmi ka kööyö ma tauugaara tiya iini ya idhindhä ya ka 'dotombo'do. ³² A kadu ka 'büdhlü nye'd'de kungngo tö'dö karügü kini kidha ikiri ka tagedhaana eege ku'bu afa tadasaana ka tagedhaana kidheefe ku'bu nja ki'biini kungngo. ³³ Uuru kidheefe kini ka niisö ma kuri, uuru ki'biini kini ka niisö ma küüle.

³⁴ “Ikiri Uugaara ka tiki a kadu tanno iini ka niisö ma kuri no, 'Aaga kö'dö aaga na Pupa tiya eede ka anangnga baraka aaga no, aaga takarna ka tauugaara tanno, akindinaana kada ku'bu a'da üfürü 'büdhlü tagarü'bü adene. ³⁵ Kudumma iire ka tagu a'a aaga tyni eema ma kuri a'a, a tenege tagu a'a aaga tyni 'biidi a'a, na taga töölöge aaga tagamma kede ka nöö'di tanno ada. ³⁶ A en'di titaalo kede ka oona aaga tagona en'di a'a, na a'a tagamaara aaga tanaana iye kede, nadaganna ka pabuusu aaga tö'dö tassa kede.'

³⁷ “A kadu na adho ka fiini no tindini i'i, 'Ka Uugaara, kaduna ungnö o'o kiga iire kagu o'o, ungnö tyni kuri o'o nja tenege ka tagu o'o ungnö tyni 'biidi o'o?'

³⁸ Ungnö taduna o'o kada töölöge kiga ungnö tamma küdü ka nöö'di tanno iidi, nja en'di ka titaalo küdü ka oona ungnö tagona o'o, nagirni küdü ka oona?'

³⁹ Ungnö taluna o'o ka tamaara kiga, nja üüdü ka tanna ka pabuusu ungnö teefe tassa küdü?'

⁴⁰ “I'i yungnö Uugaara ka tiki eene, 'Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, eema yaada ka küüni a nagöre tanno eede no dhiidhi no, aaga kagüüni ana a'a.'

⁴¹ “Ikiri ka tiki a kadu tanno iini ka niisö ma küüle no, 'Aaga sigi co kanna eede ka oona aaga na aga'dadene no, agolo ka issi ta'billi, na akindininja ka Eblisi ku'bu nja kadhangga tanno iini. ⁴² Kudumma iire ka tagu a'a aaga taalo kinya kuri a'a, a tenege tagu a'a aaga taalo kinya 'biidi a'a. ⁴³ Na a'a taga töölöge taalo aaga kamma kede ka nöö'di tanno ada, a en'di titaalo eede ka oona taalo aaga kanangnga a'a nagirni kede ka oona, na a'a tagamaara nadaganna ka pabuusu aaga taalo kanana iye kede.'

⁴⁴ “A kadu na miini no tikiri ka tiki iini, 'Ka Uugaara, kaduna ungnö o'o kiga iire kagu o'o nja tenege, na taga töölöge, en'di titaalo küdü ka oona, na o'o tagamaara na o'o taganna ka pabuusu ungnö saga taalo kamünügü o'o ko'do?'

⁴⁵ “I'i ara sa katiki eene, 'Ara a'a tadirina tumma ma timin'da aaga, niimö yaada ka titaalo kagüüni ada a kadu tanno dhiidhi no aaga taalo kagüüni ada a'a.'

⁴⁶ “A kadu na miini no kaco ka tapusu adene ta'billi, ara na 'diila no kaco ka tefe ka 'di ta'billi.”

Kadu keemaana ka oona ma tūmmü Yasu

(Murkus 14.1–2; Lüüka 22.1–2; Yühanna 11.45–53)

26 Aga Yasu ka ndatiimö tumma niini nye'd'de kungngo ya, ikiri ka tiki a kadalaadene tanno iini, ² “Kussu aaga a'da Taanyara ma Tada'da ka Eriidö ka ndöreene füngngö eera, 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tahükümdene abünnünja ka salii'bi.”

³ A ka uuru tanno miini no kemmi naguugaara ma ka'boge nja kadifi ma anya ka 'di tiya Kiyaaafa ya uugaara ma ka'boge ya. ⁴ Kada keemaana ka oona ma tūmmü Yasu ana ünggü kiidi i'i. ⁵ Lakiini eege kiki, “Kada fa talinggo tumma no ka Taanyara ma Tada'da ka eriidö i'i kadu co ka muli muli.”

Aka muuru kondho ka Yasu ka oona

(Murkus 14.3–9; Yühanna 12.1–8)

⁶ Aga Yasu ka taganna ka Beet Aniya ya ka 'di tiya Samaan ya akaana kutukunya ya, ⁷ aka tö'dö a sügü'de adigine a kondho tammo agu'daana mo marooro ka tuuru kini ka üüdü a'da agu eema. ⁸ Ikiri kadalaadene niini ka tasala linggo no ya, kagoroo'bo kiki, “Minna

agu kondho maga'dadene ün'dügüngö. ⁹ Taalo ama aja kara tagatenege iini ka agu'daana a gürüüsi miini tananja kadu tanno eema ka titaalo kene no."

¹⁰ İkirî Yasu ka tussu iki eene, "Minna agu aaga, aaga tanyamanya aka mo ka oona? Oogo magalinggo niimö ya a'diila ya ana a'a. ¹¹ Kadu na eema ka titaalo kene no kaneene nja aaga turi, lakiini taalo a'a nara ta-neene nja aaga turi kungngo. ¹² A kono ka 'bunaana kondho kede ka oona ya, oogo mindinaana a'a ku'bu ma tatü'büdene. ¹³ Ara a'a tadirina tumma dhorro, ka kadu kara tadünügü tumma ma injiili co a kadu ka 'bu-ugu koono in'diili kadünnü tumma na aka tammo afe'de amang kene tagiigi oogo iini."

Yahüüsa amma ka tûmmünü Yasu a kadu

(Murkus 14.10-11; Lüüka 22.3-6)

¹⁴ A tatalaadene könö ana kada no ada'baaga kafünü eera no ya ana eere a'da Yahüüsa Askaryüüti ungeene aaco ka naguugaara ma ka'boge. ¹⁵ İki eene a'da, "Ara aaga tanangnga minna a'a ara a'a ka tûmmünü Yasu aaga?" Kikiri ka anangnga gürüüsi iini ukumu ömö'di aco iisine. ¹⁶ Ndama uuru tanno miini no, andawwa fiini ma tara tûmmünü i'i eene.

Yasu agu kuri ma tada'da nja kadalaadene tanno iini

(Murkus 14.12-21; Lüüka 22.7-14, 21-23; Yühanna 13.21-30)

¹⁷ Ka uuru ma Taanyara ma Dheedhifi na dhidha no, ikiri kadalaadene ka öö'dö ka Yasu kiki iini, "Kiga i'i yungngo üüdü kasaasa a'da unngö co tindinaana kuri ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö?"

¹⁸ İkirî ka tiki eene, "Agolo ka ömö'di ka anya aaga tiki iini, 'Talaana, asa uuru neede tö'dö nara co tagu eema ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö ka 'di kita üüdü nja kadalaadene tanno eede.'" ¹⁹ İkirî kadalaadene ka tagüünî afa ma tiya Yasu ka tirina eene ya, kikiri ka takindinaana eema ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö ku'bu.

²⁰ Aga 'buugu kanda siiya ya, ikiri Yasu ka temmi ka tarabeesa ma kuri nja kadalaadene tanno iini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no ma tara tagu eema. ²¹ A kene ka ndaguri ya, ikiri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di öccö ana kada ara tûmmünü a'a a kadu."

²² A kadalaadene tamüürü kindini i'i ka unggondho kiki, "A'a no miini, Uugaara?"

²³ İkirî ka tapadaga tumma eene iki, "Ömö'di ya ara tunggu niisö ka dho nja a'a ya, i'i yungngo ara tûmmünü a'a a kadu. ²⁴ A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara teyi afa ma sorne ka tiki, lakiini am'ba ka ömö'di tiya ara tûmmünü 'Bii'bala ma Tadü'd'dü a kadu ya. A'diila kini kara tafa tageenedene."

²⁵ İkirî Yahüüsa ya ara tûmmünü i'i a kadu ya ka tapadaga tumma iini indini i'i iki iini, "Ka Talaana, timin'da taalo a'a na miini?"

İkirî ka tiki iini, "İi, O'o na miini."

Kuri ma taamu ya Uugaara ya eere ya

(Murkus 14.22-26; Lüüka 22.15-20; 1 Kürünsüs 11.23-25)

²⁶ A kene ka ndagu eema ya ikiri ka 'duga miteene anangnga ta'diila a Masala asümunaana ku'bu anangnga a kadalaadene tanno iini iki, "Aaga la aaga kuri, tuu'da neede eege kamiini."

²⁷ A'duga ker'de ma ngeeli anangnga ta'diila a Masala anangnga eene iki, "Aaga ooye kide aaga in'diili kungngo. ²⁸ Kudumma eriidö tiya eede i'i yungngo, eriidö ma timi'di tumma, ya uurunja co ka üüdü ma kadu kadhabbu ma toolona tatoroko neene. ²⁹ Ara a'a tiki aaga, ndama uuru tanno taalo a'a nara tooye ngeeli na edhe no, ara uuru ka öö'dö na a'a sa tooye i'i kada issi nja aaga ka tauugaara tanno Pupa tiya eede."

³⁰ Kikiri ka tüwe tüüsü kö'dö kürö ka co Anya ma 'Dikidiyö.

Yasu ussu ara Bütrüs ara ta'düsünü i'i

(Murkus 14.27-31; Lüüka 22.31-34; Yühanna 13.36-38)

³¹ İkirî Yasu ka tiki eene, "Ka ooso tanno ara aaga tinyi a'a ku'bu, kudumma sorne ka tiki,

'Ara a'a tabbü tadasaana

a kidheefele tarünö kasananjaana ku'bu.' †
³² Lakiini kede kara tafiki'dö ka inde ya, ara a'a tadhe aaga naco Jaliil."

³³ İkirî Bütrüs ka tiki, "Üürü kadu kinyi o'o ku'bu nye'd'de ya, taalo a'a nara tinyi o'o ku'bu."

³⁴ İkirî Yasu ka tiki iini, "Tumma eege kungngo eede kara tadirina o'o, ka ooso tanno ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona a'da üfürü dhimbî tafara."

³⁵ A Bütrüs tiki iini, "Assa kada inde ara a'a teyi nja o'o, taalo a'a nara ta'düsünü o'o." A kadalaadene tati-raana nggeege nye'd'de kungngo.

Yasu afara ka Masala ka Jetsemaani

(Murkus 14.32-42; Lüüka 22.39-46)

³⁶ İkirî ka öö'dö nja kadalaadene tanno iini ka 'buugu inggide ana eere a'da Jetsemaani, ikiri ka tiki eene, "Aaga emmi kita ara a'a ka co tafara ka Masala." ³⁷ A'duga Bütrüs nja laala tiya Za'bedi keera nja iini, a müürü tûmmü i'i kada inde. ³⁸ İkirî ka tiki eene, "Namüürü a'a 'do afa meede kara teyi kungngo, aaga öödhî kita aaga adinö ko'do nja a'a."

³⁹ İkirî ka tasigi keere kene ka oona idhilli kungngo iti dhugudha ku'bu ka 'büdhülü eema nja Masala iki, "Pupa yeede, üürü nasaasa 'duga ker'de ma tadhügürü mo kede, lakiini taalo a'da a'a nasaasa lakiini ndama eedi tiya üüdü ka asaasa kungngo."

⁴⁰ Apadaga ka kadalaadene aduna eege ka tarigide, ikiri ka tiki a Bütrüs, "Taalo aaga kambaanya tadinö ko'do nja a'a ana ndanaaya ka unggodho kungngo?"

⁴¹ Aaga adini ko'do aaga tafara ka Masala, ii'di aaga ta'b'badene a tatoroko. Koronggore ana türü illi tuu'da ka ki'di."

⁴² Afada asigi keere afe'de eema nja Masala iki, "Pupa yeede, üürü taalo o'o nasaasa ta'duga ker'de ma dhügürü mo kede ka oona illi na a'a tooye, fa kide ada tumma tanno üüdü eege kamiini."

⁴³ Afada öö'dö aduna eege ka tarigide kudumma tarigide ka talinggo eege dhorro. ⁴⁴ İkirî ka tinyi eege ku'bu apadaga ka fara ka Masala asa tiidoona ütü ka teema tumma na unggodho no.

⁴⁵ Afada apadaga ka kadalaadene tanno iini iki eene, "Aaga kaleefe tafünggö aaga tarigide? Aaga assa, uuru ma tahükümü tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü miini kara tahükümdene ananja ka iisine ma kadu tanno oroko no. ⁴⁶ Aaga fiki'dö, angnga tunggeene, asa ömö'di ya ara tûmmünü a'a a kadu ya andö'dö."

† 26.31 Sakariya 13.7

Tümmöönö ma Yasu

(Murkus 14.43–50; Lüüka 22.47–53; Yühanna 18.3–12)

⁴⁷ Ka Yasu ka taleefe teema kungngo ya, a'da adhe Yahüsa tatalaadene ana kadu tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no, nja kadu kungngo iini kadhabbu a magulu'ba na kadhonggoro no a maguufi, a naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya ka kürünü eege.

⁴⁸ A ömö'di ya ara tümmünü i'i a kadu tiki eene, "Ömö'di yeede kara tööjülü i'i ya i'i ya miini aaga ümmü i'i." ⁴⁹ İkirı Yahüsa ka tasigi ka Yasu kete iki iini, "Tatalaana! Aa nööjülü o'o."

⁵⁰ İkirı Yasu ka tiki iini, "Ömö'di eede, alinggo niimö yüüdü ka öö'dö kide ya," kikirı ka öö'dö kümmü i'i.

⁵¹ İkirı ömö'di könö ana ka kadu tanno Yasu ka afanna kulu'ba ma dhonggoro mo armuna ömö'di ya alinggo ada uugaara ma ka'boge ya ka neeso iini.

⁵² İkirı Yasu ka tiki iini, "Padaga kulu'ba müüdü mo dhonggoro mo co 'buugu miini, ömö'di ya tafanna kulu'ba ma dhonggoro mo ya, ara tiididene iini. ⁵³ Kiki aaga kide a'da taalo nara tambaanya tiki a Pupa tiya eede akinyi a'a ma tagürüniigi a nasigira ma kadhangga kadhabbu kada'baaga kafünü eera ö'dö iini a'a?"

⁵⁴ Ara tumma na ka sorne no co ööye miini nya, iki a'da eema ya 'do ya ara talinggo adene nggeege."

⁵⁵ Ka uuru tanno miini no ageema Yasu nja kadu kadhabbu, "A'a na tataga'da 'buugu yungngo ada köö'dö a magulu'ba tammo kadhonggoro mo nja maguufi? Nagemmi a'a ka 'booro ma la ma Masala nalaana aaga, aaga taalo kümmü a'a. ⁵⁶ Tumma nye'd'de kungngo no, kö'dö amang ka tumma tanno nagane'bi co ööye miini." İkirı kadalaadene ka rünö nye'd'de kinyi i'i ku'bu.

Yasu ungnö kidha ma naguugaara ma Yahüüdü

(Murkus 14.53–65; Lüüka 22.54–55, 63–71; Yühanna 18.13–14, 19–24)

⁵⁷ A kadu na ümmü Yasu no keefe tunggu i'i co Kiyaafa, ya uugaara ma ka'boge ya, a'da katalaana ma seriye nja kadiifi ma anya kinggide kemmi nja iini. ⁵⁸ A Bütürs tako'd'do kene keere ndama ku'b'ba kadara co öö'di tiya uugaara ma ka'boge aco a 'bügöörı ka teene emmi nja kadu tanno afa ka 'di tiya Kiyaafa, iiri niimö ya ara talinggo adene ya.

⁵⁹ A naguugaara ma ka'boge nja naguugaara tanno emmi no tagawwa niimö ma korokoro ma tafünü ka Yasu ka oona amang kene tiidi i'i. ⁶⁰ Kitaalo kaduna niimö a'da kö'dö kadu kadhabbu kataküüfö korokoro illi kadu keera kafiki'dö küfö korokoro kiki, ⁶¹ "Ömö'di ya iki a'da, 'Ara a'a tambaanya türürüdü 'di ma Masala nassa ka arü'bü i'i a füngngö iidoona."

⁶² İkirı uugaara ma ka'boge ka fiki'dö iki a Yasu, "Taalo o'o na tadiri niimö 'do? Tumma öjö eege kungngo a kadu tanno kadeema küdü ka oona ungnö?" ⁶³ A Yasu takı'döönö dhore, i'kirı uugaara ma ka'boge ka tiki iini, "Aküdüönö ana eere ma Masala tammo adinö mo tiri-na tumma ungnö üürü o'o na Almasiıhi 'Bii'bala ma Masala."

⁶⁴ İkirı Yasu ka tiki iini, "İi, o'o niki. Lakiini ara a'a tiki aaga, aaga nye'd'de kungngo ndama uuru tanno ara aaga sa kiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka temmi ka niisö ma kuri ma Masala tammo ana türü mo ka tunggunu aku'bu ka tülüügü ndama 'dotombo'do."

⁶⁵ İkirı uugaara ma ka'boge ka tarisina en'di ku'bu iini ka oona iki, "Eela Masala! Kasaasa angnga taföönö minna afe'de? Ka föönö aaga teelaana ma Masala niini. ⁶⁶ Kiki aaga nya ka tumma tanno?"

Kikirı ka tiki iini, "Fa kini eyi."

⁶⁷ Karooro ka'binynyi alaaga kini ka dhugudha kabbü i'i ka karama. ⁶⁸ Kiki iini, "O'o na Almasiıhi no, tirina ungnö, mada i'i yungngo abbü o'o?"

Bütürs a'düsünü Yasu

(Murkus 14.66–72; Lüüka 22.56–62; Yühanna 18.15–18, 25–27)

⁶⁹ A Bütürs ungnö ka 'booro ma 'di, a 'badaada ma linggo mo tö'dö kini kete miki, "Naganeene o'o nja Yasu ya ma Jaliil ya."

⁷⁰ Lakiini a'düsünügi ka kadu kidha nye'd'de kungngo iki, "Taalo a'a nussu niimö yüüdü ka teema ya."

⁷¹ A Bütürs tunggeene aco inye, a 'badaada kömö tasala i'i miki a kadu tanno kete kono no, "Ömö'di ya aganeene nja Yasu ya ma Nasira ya."

⁷² A Bütürs ta'düsünügi afe'de andeera aküdüönö iki, "Taalo a'a nussu ömö'di ya."

⁷³ Amussu kungngo ya, a kadu na 'dingnge ana kö'do no tö'dö ka Bütürs kiki iini, "O'o dhorro ya o'o na ma kadu tanno, tumma nüüdü kafeene nja tanno eene."

⁷⁴ A ndeela 'buugu aküdüönö, "Taalo a'a nussu ömö'di ya!" İkirı dhımbı ka tagolo fara. ⁷⁵ İkirı Bütürs ka tagiigi tumma na Yasu, "A dhımbı ka tufürü tafara ya ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona." İkirı ka co akürö afara fara ya dhiiri ya.

Yasu kidha ma Bilatus

(Murkus 15.1; Lüüka 23.1–2; Yühanna 18.28–32)

27 Ligitaka so'd'do kungngo ya, i'kirı naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya ka teema ana ka oona ma tiidi Yasu. ² Kikirı ka timi'di i'i küügü i'i kümmünü uugaara Bilatus.

Inde na Yahüüsa

(Kadafiini 1.18–19)

³ Aga Yahüüsa ya agümmünü Yasu a kadu ya ka tasala eege katümmü Yasu ya, a tagussu tümmü i'i, afada ana gürüüsü ya ö'dö ukumu ömö'di aco iisine ya, anangnga a naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya. ⁴ İki eene, "Tatoroko neede eede ka tümmünü ömö'di ya insili ka eedi ya aaga."

Kikirı ka tiki iini, "Minna yidi iiri tussu kide nüüdü."

⁵ İkirı Yahüüsa ka tadhifi gürüüsü co la ma Masala. Ara ka tunggeene ateeffe tamir'di eyi yiini.

⁶ İkirı naguugaara ma ka'boge ka 'duga gürüüsü kiki a'da, "Eema ma eriidö i'i yungngo taalo ama aja ka'duga angnga tanangnga ka la ma Masala." ⁷ Kadimi'di tumma kadaana 'buugu ka ömö'di ya adina nadhafala ya ma tatü'bü kölöge kide. ⁸ I'i yungngo a kadu ka tümmünü siga na miini no Lodho ma Erıidö ta'bitingngö. ⁹ Amang ka tumma tanno ne'bi Armiya co ööye miini iini ka tiki a'da, "Ka'duga gürüüsü ukumu ömö'di aco iisine, i'i yungngo kadu ma İsrayıil ka takiki a'da faana miini i'i ya miini, ¹⁰ kadaana siga ma ömö'di tiya adina nadhafala ya afa ma tiya Uugaara ka tiki a'a ya kungngo." †

† 27.10 Sakariya 11.12–13

Bilatus indini Yasu

(Murkus 15.2-5; Lüüka 23.3-5; Yühanna 18.33-38)

11 Ìkírì Yasu ka 'dìngnge ka uugaara kidha, uugaara tindini i'i iki, "O'o na uugaara ma Yahüüdü?"

Ìkírì Yasu ka tiki iini, "Ìi, O'o niki."

12 A naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya ta'buna tumma iini ka oona assa ki'döönö taalo adiri niimö. 13 Ìkírì Bilatus ka tiki iini, "Taalo o'o naföonyö eema yeene ka teema küdü ka oona ya?" 14 A Yasu takì'döönö taalo adirina niimö iini, idhi uugaara tadhere 'do.

Yasu ümmününja ka inde

(Murkus 15.6-15; Lüüka 23.13-25; Yühanna 18.39-19.16)

15 Katadaada uugaara amanaga ömò'di ma pabuusu kürö ungodho ndama pabuusu ya kadu kasaasa ya ka uuru ma taanyara. 16 A ömò'di aganna kide ussude ne 'do ana eere a'da Barabas. 17 Ka kadu kandarügü ya ìkírì Bilatus ka tiki eene, "Kasaasa aaga a'a a'da nuurugu mada aaga? Barabas alla Yasu ya ana eere a'da Almasihi ya?" 18 Kudumma iini ka tussu a'da kírìmi i'i yungngo anangnga eege katümmü Yasu.

19 Aga Bilatus ka ndemmi ka kööyö ma tauugaara ya, mikiri aka miini ka kürünü kini miki, "Ömò'di ya a'diila ya i'i yungngo, i'i'di o'o tüüni niimö ana i'i, nadhügürü a'a ka uuru tanno 'do ana kümböödo kudumma iini."

20 Lakiini naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya kafünü kadu a'da kasaasa Barabas ka öö'dö kürö kara katiidi Yasu. 21 Ìkírì uugaara ka tindini eege iki eene, "Kasaasa aaga a'a a'da nuurugu mada ada kürö?"

Kiki a'da, "Barabas."

22 A Bilatus tiki eene, "A'a nara tönyö ana Yasu tiya ana eere a'da Almasihi ya?"

Kikiri ka tiki eege in'dil'i kungngo, "Bünnü i'i ka salii'bi!"

23 Iki eene, "I'i agalinggo minna ya toroko ya?"

Kakogoona ma tiidhe ko'd'do, "Bünnü i'i ka salii'bi!"

24 Ka Bilatus ka tasala tumma no ya, taalo ka tö'dö keere a niimö ya, adha ara tö'dö a talumuli kadhabbu, indi 'biid' agala iisine iini ka kadu kidha iki, "Nagu'b'ba a'a ka eriidö ma ömò'di tiya, aaga iiri yaada kara tüüni ya."

25 Ìkírì kadu nye'd'de ka tiki, "Eriidö yiini ungnö iidi ka oona nja laala tiya iidi."

26 Ìkírì ka tuurugu Barabas eene kürö ara ka tabbü Yasu assa ka anangnga eene a'da kaco tabünnü i'i ka salii'bi.

Nasigira kamidhi Yasu

(Murkus 15.16-20; Yühanna 19.2-3)

27 Ìkírì nasigira na uugaara ka a'duga Yasu kaco 'di ma uugaara, a nasigira kakedhe i'i ko'do nye'd'de kungngo. 28 Kakirnö en'di iini ka oona kara kagirni ten'di ma öödhe mo kini ka oona. 29 Ka'duga immi kataküüfü niimö ma tu'daana kini ka üüdü afa uugaara kanangnga tam'bala iini ka niisö ma kuri, kamidhi i'i küürü kini kidha, kiki, "Ungngo kööjülü o'o na uugaara ma Yahüüdü no." 30 Kümmü tam'bala kabbü i'i ka üüdü iini ka'binyinyi alaaga kini ka oona.

31 Kene kandagüüni midhi ku'bu ana i'i kikiri ka kirni ten'di kini ka oona ma öödhe mo iini ka oona ka'duga i'i ma taco tabünnü i'i ka salii'bi.

Yasu ungnö ka salii'bi

(Murkus 15.21-32; Lüüka 23.26-43; Yühanna 19.17-27)

32 Kene ka ndö'dö kürö ndama anya ana i'i, kikiri ka toreene nja ömò'di tiya ana eere a'da Samaan ya ma Kerivan ya, kadagapusu i'i kanangnga i'i katümmü salii'bi ya Yasu. 33 Kene ka ndala 'buugu ya ana eere a'da Jülüjäsa (Dho ma Üüdü). 34 Kanangnga ngeeli ka tatonggoonyo a kembelö, ìkírì ka tagolo aanu ka tooye. 35 Kabünnü i'i ka salii'bi kafanna muduru kasümnaana en'di yiini kene ku'bu. 36 Kemmi kannafafa kini. 37 Kanangnga niimö kini ka üüdü kakiri tumma, ma tümmü adene niini kide, "YASU YA UUGAARA MA YAHÜÜDÜ YA I'I YUNGNGO." 38 Kabünnü i'i ku'bu nja kanyooro keera, ya ndama niisö ma kuri aya ndama niisö ma küüle. 39 A kadu na ungnö eege ka fiini no teela i'i ka'digi'di nanggüüdü kiki, 40 "Tataga'da la ma Masala arü'böönö a füngngö iidoona, üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya oolona eyi yüüdü nöö'dö ku'bu ndama salii'bi."

41 A naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye nja kadiifi ma anya kamidhi i'i, 42 kiki, "I'i ya oolona kadu öccö assa ka titalo ambaanya toolona eyi yiini. Üürü i'i ya Uugaara ma Israyil ya tö'dö ku'bu ndama salii'bi amang kidi tamma kini. 43 Agümmünü eyi yiini a Masala iki a'da i'i ya 'Bii'bala tiya Masala moolona i'i 'bitingngö üürü oogo mamma kini." 44 A kanyooro na bünnünja ku'bu nja iini no teela i'i keema nggeege.

Inde na Yasu

(Murkus 15.33-41; Lüüka 23.44-49; Yühanna 19.28-30)

45 A 'buugu ka nduuru ka teene a 'büdhülü nye'd'de talifi ada ndüüli ndanaaya tidhi ka öö'dö kiidoona amuru ma siya. 46 Ka ndanaaya ka ndö'dö kiidoona ya, ìkírì Yasu ka tadhiya ko'd'do iki, "Iili, Iili, lima sabaktani?" a'da, "Masala meede, Masala meede, minna agu o'o ninyi a'a ku'bu?" †

47 A kadu könö na kannafafa kide no taföonyö kiki a'da, "I'i ümmünü İliya." 48 A ömò'di könö tarünö areere a'duga sifinja anyo'do ka ngeeli ka tonggoonyo a kembelö ka tam'bala amünügü a Yasu a'da ooye. 49 A kadu könö tiki, "Aaga öödhi angnga takassa kini ara İliya tö'dö toolona i'i!"

50 Ìkírì Yasu ka tadhiya ko'do dhindho afe'de assa ka teyi. 51 A ten'di ma la ma Masala töörese ndama üüdü miini alla aco aa'bu, a 'büdhülü tatinggi'di ka oona a niigisi türrüdü kasana njaana ku'bu. 52 A naala ma oofotatanfa'da a kadu na insili na kaaya no tafiki'dö kadhabbu a tuu'da tanno eene keefe ka 'di. 53 Ka Yasu ka fik'i'dö ka inde kaco anya tammo insili mo kala oona a kadu kadhabbu.

54 A uugaara ma nasigira na ö'dö a kadu ka iidiümmü no (100) nja kadu tanno iini na afa ka Yasu no ka tasala 'büdhülü ka tinggi'di nja eema tiya agüüni adene ya nye'd'de ari'ba tümmü eege kiki, "Tumma dhorro ömò'di ya 'Bii'bala ma Masala i'i ya miini."

55 Iiya kinggide kadhabbu kiiröönö ndama ku'b'ba eege kungngo kunggeene nja Yasu ndama Jaliil kalinggo ada iini. 56 Eege kinggide nja Mariyom Almajdaliya nja Mariyom niimö ma Yaguub nja Yüüsü, nja niimö tammo laala tiya Za'bedi.

† 27.46 Tüüsü ma Nakaaru 22.1

Tatü'böönö ma Yasu

(Murkus 15.42-47; Lüüka 23.50-56; Yühanna 19.38-42)

⁵⁷ Ömö'di inggide ana almaala dhabbu ana eere a'da Yüüsif, ö'dö ndama Raama a 'buugu kanda siiya, i'i aga tatalaadene tiya Yasu afe'de. ⁵⁸ Inynyo ka Bilatus asaasa oofu ya Yasu, ikiri Bilatus ka tiki a kadu a'da kanangnga iini. ⁵⁹ Ikiri Yüüsif ka 'duga oofu ya Yasu a'bürü i'i ka oona a ten'di tammo insili mo. ⁶⁰ Unggu i'i co la ma oofu tiya iini ka taleefe takii'dödene ka 'dakamba agürü dhembeliili ma dhabbu aküdhü ka la ma oofu ara ka tunggeene. ⁶¹ A Mariyom Almajdaliya nja Mariyom tökömö temmi kadinö co la ma oofu.

Tafa ka la ma oofu

⁶² A taka ka ndaadha ya, kindinaana oona ku'bu ma uuru ma Sa'bidi, ikiri naguugaara ma ka'boge nja na-Fariisi kico ka Bilatus. ⁶³ Kiki iini, "Ka uugaara, kagiigi ungnö tumma no ta korokoro tiya iini ka takaleefe tadinö iki, 'Ara a'a tafiki'dö ka inde a fünggö iidoona.' ⁶⁴ Nggege nangnga kadu kafa ka la ma oofu idhi a fünggö tö'dö iidoona kudumma a kadalaadene tanno iini kara tanggaaga tanyooro i'i, kassa ka tiki a'da i'i afiki'dö ndama inde a tumma no takogoona ma tatoroko dhindho adagii'bi korokoro ya dhidha ya."

⁶⁵ Ikiri Bilatus ka tiki eene, "Kadu ma tafa ka 'buugu kungngo ada, agolo aaga co tafa kide ungnodho aaga." ⁶⁶ Kikiri ka co kateefe tafa ka la ma oofu kabünnü hitimi ka dhembeliili kanangnga kadu kafa kide.

Tafiki'dö na Yasu

(Murkus 16.1-8; Lüüka 24.1-12; Yühanna 20.1-10)

28 Ka uuru ma Sa'bidi kanco a taka taadha so'd'do ma uuru ma Lahada ya, ikiri Mariyom Almajdaliya nja Mariyom tökömö tö'dö tassa co la ma oofu. ² A 'buugu tatinggi'di dhindho kudumma tadhangga ma Masala ö'dö ku'bu agürü dhembeliili ka la ma oofu emmi kide. ³ Alimaana ka oona afeene nja ten'di tiya a'bassa afa köröörö. ⁴ Ari'ba tümmü kadu na afa kini no kafeene nja kadu tanno aaya no kene ka tasala i'i. ⁵ Ikiri tadhangga ka tiki iiya tanno eera no, "Aaga fa tari'ba, nussu a'a a'da aaga kasaasa Yasu ya abünnünja ka salii'bi ya. ⁶ Itaalo kita kudumma iini ka fiki'dö afa miini ka takiki, aaga assa ka 'buugu tiya iini ka tagan-

na kide ya. ⁷ Aaga ungnene areere aaga co ka kadalaadene tanno iini aaga tiki eene a'da, 'I'i afiki'dö ndama inde, i'i ara tadhe aaga aco Jaliil ara aaga taluna i'i kanna,' a'a nungngo nadirina aaga 'bitingngö."

⁸ Ikiri iiya ka öö'dö kürö ndama la ma oofu kiisö ari'ba kagu eege, kiisö kadhodho 'do kateefe tadirina eema a kadalaadene tanno iini. ⁹ Ikiri Yasu ka toreene nja eene iki eene, "A'a nööjülü aaga," kö'dö kini kete küürü kini kidha kümmü i'i ka uune. ¹⁰ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Aaga fa tari'ba agolo tiki a nagöre tanno eede a'da kaco Jaliil kaco toreene nja a'a kide."

Korokoro ma kadu ma Yahüüdü

¹¹ Kene ka ndunggeene ya, a kadu na kaafa ka 'buugu no kaco anya kateefe tadirina eema a naguugaara ma ka'boge ma eema tiya agalinggo adene ya nye'd'de kungngo. ¹² A naguugaara ma ka'boge nja kadüüfi ma anya tageema ana ka oona, kanangnga gürüüsi a nasigira adhabbu. ¹³ Kiki eene a'da, "Kadünügü eema a kadu a'da, 'Kadalaadene na Yasu köö'dö ooso kungngo a'da karigide ungnö kadaganyooro i'i.' ¹⁴ Ka uugaara Bilatus kara taföönyö tumma no ya, ara ungnö teema nja iini amma a niimö ya toroko taalo ara tö'dö kada 'do." ¹⁵ A nasigira ta'duga gürüüsi kadagüünü afa ma tiya kadu ka tiraana ya kungngo, a tumma no tanyala ku'bu ka Yahüüdü ta'bitingngö."

Yasu adele oona a kadalaadene tanno iini

(Murkus 16.14-18; Lüüka 24.36-49; Yühanna 20.19-23; Kadafiini 1.6-8)

¹⁶ Illi kadalaadene na ada'baaga kafünü ungnodho no kunggeene kaco Jaliil ka sirö anya kita a Yasu ka takiki eene ya. ¹⁷ Kene ka tasala i'i ya küürü ku'bu ana küüge kini kidha. Lakiini öccö ana kene a'doore ka nanggeedi miini, ¹⁸ Ikiri Yasu ka öö'dö kene iki eene, "Manangnga Masala tauugaara a'a nye'd'de ndama 'dotombo'do nja 'büdhülü. ¹⁹ Aaga ungnene aaga co talaana kadu ka na'buugu nye'd'de, aaga tambeese eege ana eere ma Pupa nja 'Bii'bala nja Koronggore tiya Insili ya. ²⁰ Aaga laana eege a'da kalinggo a tumma tanno eede ka tadirina aaga iini no, tumma dhorro a'a nungngo naneene nja aaga a naganuuru ta'billi idhi a 'büdhülü titaalo."

Murkus

Tafa'da tumma

Murkus arigiri sorne ya. I'i ya aga tatalaadene tiya Yasu ö'dö takinyi linggo a tafiini Bölis ka naguuru ma tino tanno iini. I'i aga ana eere a'da Yühanna Murkus. I'i aga senaana tumma na Yahüüdü kadhabbu nja eema ma Masala tiya eene, afeene afa i'i arigiri ada co kadu tanno taalo ka Yahüüdü no.

Murkus arigiri ma eema tiya Yasu ka talinggo ada aaga nja talaana ya. Yasu iki a kadu a'da tauugaara na Masala ka ndö'dö. Türü kungngo iini ma nagoronggore tanno oroko no, i'i oolona kadu na maara no kadhabbu, aji 'badaada ka inde, a'duga tatoroko ka kadu, iki a kadalaadene tanno iini a'da ömö'di ya asaasa tatalaadene tiya iini ya, fa kini amma ka dhügürü eyi. Ka Yasu ka ndeyi afiki'dö afe'de, iki a kadalaadene tanno iini a'da kaco ka na'buugu 'do kadünnü tumma miini co kadu nye'd'de kungngo.

Linggo na Yühanna ya Tatambeese ya

(Matta 3.1–12; Lüüka 3.1–9, 15–17; Yühanna 1.19–28)

1 Ìnjĩĩli ma dhidha mo meema tumma Yasu Almasi-
ihi 'Bii'bala ma Masala.

² Karigirinja ka sorne ma ne'bi Asaiya,
"A'a nungngo na tagürünü tafiini yeede küdü kidha,
aco tindinaana fiini yüüdü." †

³ "Kafara takeere ka dhiile,
'Aaga indinaana fiini ka Uugaara ku'bu,
aaga indinaana fiini yiini ku'bu,
aaga tanangnga nafiini niini ka tadhidho." ††

⁴ Yungngo Yühanna ka öö'dö ka dhiile atagambeese
kadu iki eene, "Aaga aadha ka tatoroko aaga tam-
beesedene amang ka Masala toolona aaga ma'duga
tatoroko ada ka oona." ⁵ A kadu takicci kini ndama
naanya ma Yahüüdiya nja Örsaliim nye'd'de kungngo,
ambeese eege ka Ri ma Ürdün, kamma ka tatoroko
tanno eene.

⁶ A Yühanna tagümmü en'di ma musa ma nagamala-
ga ka oona, imi'di eedi ana jönnö ma öttö, aagu
müdüüni nja küde ma dhiile. ⁷ Adageema tumma iki
a'da, "Ömö'di inggide assa öö'dö kede keere ana türü
adagii'bi a'a, munda meena ma egiide tiya iini taalo
a'a natambaanya tüürü ku'bu nanggilaana. ⁸ Ara a'a
tambeese aaga a 'biidi, illi i'i a tambeese aaga a Ko-
ronggore tiya Insili ya."

Tambeesedene nja ta'b'badene tanno Yasu

(Matta 3.13–17; Lüüka 3.21–22)

⁹ Ka naguuru tanno miini no, agöö'dö Yasu ndama
Nasira ma ka Jaliil mo, a Yühanna takambeese i'i ka Ri
ma Ürdün. ¹⁰ Aga Yasu ka öö'dö kürö ndama 'biidi ya,
asala 'dotombo'do ka tafa'fa'da, a Koronggore ya Insili
ya tidhi kini ka oona ka afeene nja ndalambo. ¹¹ A tum-
ma tö'dö ndama 'dotombo'do kiki, "O'o na 'Bii'bala
tiya eede ka asaasa i'i ya, namma a'a küdü."

† 1.2 Malaki 3.1 †† 1.3 Asaiya 40.3

¹² A Koronggore ya Insili ya tarooro ka tüügü i'i aco a
dhiile iini. ¹³ Adaganna kide a füngngö ukumu kadu
keera, Ebliisi ta'b'ba i'i. Anna kide nja eema ma eriido
tiya oroko ya, a kadhangga tagalinggo ada iini.

Kadalaadene na akümmünüdene ka dhidha no

(Matta 4.12–17; Lüüka 4.14–15)

¹⁴ Ka Yühanna kananja ka pabuusu ya, a'da ö'dö Yasu
ka Jaliil adünnü tumma ma Ìnjĩĩli. ¹⁵ Iki, "Assa ürüünü
tö'dö, a tauugaara na Masala ka ndakete, aaga aadha
ka eema tiya toroko ya, aaga tamma ka Ìnjĩĩli."

¹⁶ Aga Yasu ka tunggeene ka tinggini ma to ma Jaliil
ya, ikiri ka tasala kadu keera kakinne kilöögö, Samaan
nja örre tiya iini Andraws karara'baga sa'baka co to
kudumma eene kada kadu ma tümümü kilöögö. ¹⁷ A Ya-
su tiki eene, "Aaga ö'dö kede keere ara a'a tanangnga
aaga ka kinne kadu." ¹⁸ Kikiri karooro kaafa ka nasa'ba-
ka tanno eene kara ka turna i'i keere.

¹⁹ Akalogo tino co aadha, asala Yaguub 'bii'bala ya
Za'bedi nja örre tiya iini Yühanna, kungngo ka mürk-
abü kindinaana nasa'baka neene. ²⁰ Kini ka tümünü
eege ya, karooro ka tinyi pupa yeene Za'bedi ka mürk-
abü nja kadu tanno linggo nja iini no, kara katuurna i'i
keere.

Yasu asoro koronggore ya toroko ya

(Lüüka 4.31–37)

²¹ Kikiri ka öö'dö ka Kafarnahööm, aco la ma talaana
ka uuru ma Sa'bidi, alaana kadu. ²² A kadu tadhere ka
talaana tanno iini, kudumma iini ka talaana kadu a
türü tanno iini, taalo afeene afa katalaana na kadu ma
seriye.

²³ Ömö'di unnggo eene ka la ma talaana a korong-
gore tiya toroko ya ka tuurunja iini ka oona iidhe,
²⁴ "Minna yüüdü nja unnggo, Yasu ya ma Nasira ya?
Nö'dö o'o kita ma tiidi unnggo? Nussu a'a a'da o'o na
mada, o'o na ömö'di ma Masala tiya Insili ya."

²⁵ İkiri Yasu ka kirnaana kini iki, "Ki'döönö, aayu kürö
ndama ömö'di tiya ka oona." ²⁶ A koronggore ya

toroko ya tüpü i'i co aadhiya ko'd'do öö'dö kürö ndama iini ka oona. ²⁷ A kadu tadhere nye'd'de ka tumma tanno iini kiki a'da, "Talaana öjö eege kungngo kaleefe tö'dö? Kabbü 'dala a talaana nja türü. Munda nagoronggore na oroko no i'i amana tumma eene kaföönyö." ²⁸ A tumma na Yasu tadhala ku'bu areere ka Jaliil ka oona nye'd'de kungngo.

Toolona 'berki ma Bütrüs ka maara (Matta 8.14-17; Lüüka 4.38-41)

²⁹ Kini ka öö'dö kürö ndama la ma talaana ya, ikiri ka tunggeene nja Yaguub nja Yühanna kaco ka 'di tiya Samaan nja Andraws. ³⁰ Kajo kaduna 'berki ma Samaan ka tamaara magu'daana ka oona mafüngngö, kikirü ka tirina iini. ³¹ İkirü ka öö'dö kono kete ümmü oogo ka niisö a'dina oogo ko'do, a maara taadha kono ka oona, mafiki'dö malinggo ada eene.

Toolona ma kadu kadhabbu

³² Ka 'buugu kanda siiya, ka ndanaaya ka nda'dinggö caa'bu ya, a kadu tö'dö a kadu tanno maara no a Yasu nye'd'de kungngo nja tanno kaana nagana'bu ka oona no. ³³ A kadu ma anya nye'd'de tö'dö kadigi ka ñnye ma 'bügöörü dhirri kungngo. ³⁴ A Yasu toolona kadu ma maara kadhabbu adagasoro nagana'bu ka kadu ka oona kadhabbu, afaa nagoronggore na oroko no keere ka teema, kudumma eene ka tussu i'i.

Yasu afara ka Masala a 'buugu tiya kadu katitaalo kide ya (Lüüka 4.42-44)

³⁵ A ligitaka so'd'do a'da aleefe 'buugu talüllü, afiki'dö Yasu öö'dö kürö aco a 'buugu tiya kadu kati-taalo kide ya, afara ka Masala kide. ³⁶ A Samaan tagawwa 'buugu miini nja köje. ³⁷ Kene kandaluna i'i kadhere kiki iini, "Kadu nye'd'de kawwa 'buugu ma o'o."

³⁸ İkirü Yasu ka tiki eene, "Aaga ö'dö kijagö anaanya tanno kete no, naco talaana kadu miini afe'de, eege kungngo eede ka öö'dö kudumma eene." ³⁹ Adagalööle ka Jaliil koono nye'd'de alaana kadu ka naala ma talaana asoro nagana'bu ka kadu ka oona.

Yasu oolona ömö'di ya ana kutukunya ka oona ya (Matta 8.1-4; Lüüka 5.12-16)

⁴⁰ Ömö'di inggide ana kutukunya ö'dö üürü ku'bu iki iini a'da, "Küdü ka tasaasa ara o'o tanangnga a'a ka tinsili."

⁴¹ A 'bangnga miini tümmü Yasu, akilina niisö ümmü i'i ka oona iini, iki iini, "Nasaasa a'a a'da o'o tinsili." ⁴² A kutukunya tadhe ko'do amanyaga kini ka oona insili.

⁴³ A Yasu tuuru i'i ka tino a tumma dhorro. ⁴⁴ Kini ka tiki iini a'da, "Afa tadirina ömö'di. Lakiini unggene naco ka ta'boge nala oona iini, na o'o sa ka tirri oona nüüdü afa ma tiya Müüsa ka tageema ya a kadu tussu iini." ⁴⁵ Lakiini ömö'di afiki'dö adagadünnü eema, a tumma tanyala ka 'buugu ka oona nye'd'de kungngo, a Yasu taalo ussu ka tunggeene ma co na'buugu dhorro, ikiri ka tan'danaga co lodho a kadu tö'dö ndama na'buugu kadhabbu kadigi kini ka oona.

Yasu oolona mügüre (Matta 9.1-8; Lüüka 5.17-26)

² A füngngö idhilli kungngo ya, a Yasu tapadaga co Kafarnahööm, a kadu taföönyö a'da ö'dö ka 'di. ² Kikirü kadu ka tagawaana oona kadhabbu kadigi ka 'bügöörü tiya iini ka ö'dö kide ya idhi a 'buugu ma tatüküülü ka ñnye titaalo, ikiri ka talaanaga tumma ma İnjili co eene. ³ A kadu könö ka egiisö kö'dö a mügüre iini. ⁴ Illi 'buugu meene ka tigaala kide ana i'i kunggu co Yasu, titaalo kudumma kadu ka tadhabbu yungngo eene kasirö 'dasala kaparsaana tiisi ku'bu ka 'diniga mügüre ku'bu a sekede. ⁵ Ka Yasu ka tassa ka tumma ana eedi tiya eene ya, ikiri ka tiki a mügüre, "'Bii'bala eede, noolonadene o'o ka tatoroko."

⁶ Kaganna katalaana ma seriye kide kemmi, kikirü ka teema ka nanggeedi tanno eene, ⁷ "Minna agu ömö'di ya eela Masala kungngo. Mada ana türü ma tama tatoroko ka kadu ka oona illi Masala unggodho oogo?"

⁸ A Yasu tadhe ko'do ussu a koronggore tiya iini a'da eege keema kini ko'do ikiri ka tindini eege, "Minna agu aaga, aaga teema tumma no kungngo? ⁹ Öjö i'i yungngo ipalapala? Tiki a mügüre a'da, 'Noolonadene o'o ka tatoroko tanno üüdü,' alla niki iini, 'Fiki'dö na'duga sekede yüüdü nunggeene?' ¹⁰ Lakiini ara aaga tussu a'da tauugaara kungngo a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka 'büdhülü kita ma toolona tatoroko," ikiri ka tiki a mügüre, ¹¹ "A'a niki o'o, fiki'dö na'duga sekede yüüdü naco 'di."

¹² A mügüre tarooro ka fiki'dö a'duga sekede yiini ka kadu kidha aco kürö. A kadu nye'd'de tadhere kanangnga ta'diila a Masala kiki, "Taalo unggö kadinö ka tumma tanno anooso 'do."

Tümmüneene na Laawi (Matta 9.9-13; Lüüka 5.27-32)

¹³ A Yasu tafada aco a tinggini ma to afe'de. A kadu tö'dö kini kadhabbu alaana eege. ¹⁴ Kini ka tunggeene ya, ikiri ka tasala Lawi 'bii'bala ya Halfa ka temmi ka 'buugu ma tulu'ba, ikiri ka tiki iini, "Aayu kede keere." A Lawi tafiki'dö aco iini keere.

¹⁵ Ka Yasu ka ndemmi ka 'bügöörü tiya Lawi ma tagu eema ya, a kadalaadene temmi nja iini nja kadu ma tulu'ba kadhabbu nja kadu tanno oroko no kagu eema nja iini, kudumma kadu kadhabbu ka kata'da kini keere. ¹⁶ Ka naFariisi no katalaana ma seriye no kadini ka Yasu ka agu eema nja kadu tanno oroko no nja kadu ma tulu'ba, kikirü ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Minna agu i'i agu eema ooye nja kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no?"

¹⁷ A Yasu taföönyö tumma neene no iki eene, "Kadu na taalo kamaara no taalo kasaasa digtöörö, illi kadu na maara no eege ka asaasa digtöörö. Taalo a'a nö'dö tümmünü kadu na 'diila no, a'a nö'dö ka kadu tanno oroko no."

Tindineene ma tümmü tenege (Matta 9.14-17; Lüüka 5.33-39)

¹⁸ A 'bitingngö kadalaadene na Yühanna nja naFariisi kümmü tenege. Yungngo a kadu könö köö'dö ka Yasu kiki iini, "Kafaanya kadalaadene na Yühanna nja tanno naFariisi kümmü tenege ara nüüdü kitaalo küm-möönö?"

¹⁹ A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Ara kafala ma tatarna, tūmmū tenege nya a'da i'i ungnō eene ka sōdō? Eege taalo ka tūmmū tenege a'da i'i ungnō eene ka sōdō. ²⁰ Lakiini uuru kinggide assa kōō'dō a tatarna saga a'dugadene kene ka uuru tanno miini no kassa ka tūmmū tenege.

²¹ "Taalo omō'dī ara tar'da ten'di ya issi ya ka tiya illi ya, ūūrū i'i agalinggo nggeege, a ten'di ya issi ya ara tōōrese ya illi ya, alinggo oōye adhabbu. ²² Ngeeli na aleefe tedhe no taalo kara tuurunja ka 'belde tammo illi mo, ara ngeeli na edhe no, tadhōsō 'belde kuurunja co. Ara ngeeli ma 'bitingngō tananja ka 'belde maleefe ta'diila mo."

Uugaara ma uuru ma Sa'bidi

(Matta 12.1-8; Lüüka 6.1-5)

²³ Ka uuru ma Sa'bidi kinggide ka Yasu ka tigaala ka nasigeene. İkirī kadalaadene niini ka armuna migile eene ka tunggeene. ²⁴ İkirī naFariisi ka tindini Yasu, "Assa kide, minna agu kadalaadene nūūdū taalo kama tūūni tumma no ka uuru ma Sa'bidi?"

²⁵ Yungngo a Yasu ka tapadaga tumma eene iki, "Taalo aaga ka kīiri tumma na Dawud ka iire katūmmū i'i nja kadu tanno iini? ²⁶ I'i inynyo la ma Masala ka ūrūūnū tiya Abiyatra uugaara ma ka'boge, a'duga kuri ya amananja ka linggo ma Masala ku'bu, adaguri inya a kadu tanno iini a'da omō'dī ma tagu kuri ya miini ya taalo, illi ka'boge ungnodho eege."

²⁷ A Yasu tūtū ka tiki eene, "Uuru ma Sa'bidi agalinggo nja a kadu, taalo Masala madina ada kadu ka uuru ma Sa'bidi. ²⁸ A 'Bii'bala ma Tadū'd'dū i'i ya Uugaara ma Sa'bidi afe'de."

Toolonadene ka uuru ma Sa'bidi

(Matta 12.9-14; Lüüka 6.6-11)

3 A Yasu tapadaga co la ma talaana, aduna omō'dī kide eyi ka niisō. ² A kadu kōnō tadinaana i'i ko'do miini ka tanangnga i'i ka a'diila ka niisō ka uuru ma Sa'bidi, amang kene tūmmū i'i. ³ İkirī ka tiki omō'dī tiya eyi ka niisō ya, "Fiki'dō ka kadu kidha."

⁴ İkirī ka tiki a kadu tanno emmi no, "Ata'diila aja kadalinggo niimō ya a'diila ya ka uuru ma Sa'bidi? Nalinggo niimō ya a'diila ya alla niimō ya toroko ya, noolona omō'dī alla niidi i'i?" Kaki'dōönō.

⁵ İkirī Yasu ka tassa kene ko'do, agoroo'bo ūmmū eedi kini kiji nanggeedi neene ka takidhō, İkirī ka tiki omō'dī, "Kilinana niisō." İkirī ka tapadaga co oōye miini ka'diila afa tōōje. ⁶ Kikiri naFariisi ka oō'dō kūrō nja kadu tanno Hirūdūs kimi'di tumma ma tiidi Yasu.

Kadu kadhabbu kata'da ka Yasu keere

⁷ Yasu ungngeene aco to nja kadalaadene tanno iini, a kadu ma Yahūūdiya tata'da kini keere kadhabbu. ⁸ Anno tō'dō ndama Yahūūdiya nja Ōrsaliim nja Adūmiya nja kadu tanno afaa co 'dakeyi ma Ūrdūn no, nja kadu ma Suur nja Saiyda. Eege no nye'd'de kungngo kafōōnyō tumma ma eema tiya iini ka tagalinggo ya kikiri kōō'dō. ⁹ İkirī ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kindinaana 'bamürkabū kini ku'bu, kudumma kadu ka tadigi kini ka oona. ¹⁰ Kudumma iini ka toolona kadu kadhabbu, idhi a kadu na maara no tagūrūnūgū kadu keere ma tawwa nafiini ma taa'ba i'i ka oona.

¹¹ Ka nagoronggore tanno oroko no kadasala i'i ya, ka'dinggō kini kidha kiidhe, "O'o na 'Bii'bala ma Masala." ¹² Lakiini i'i ageema nja eene dhorro a'da kafa teema tumma no iini.

Tessedene na kadafiini no ada'baaga kafūnū eera no

(Matta 10.1-4; Lüüka 6.12-16)

¹³ A Yasu tasirigō co 'dikinya, adagūmmūnū kadu niini ka asaasa eege no. Kikiri ka oō'dō kini. ¹⁴ Agesse kadafiini ana kene kada'baaga kafūnū eera ma tunggeene nja iini agūrūnū eege ka talaana kadu, ¹⁵ anangnga türū eene meene ka tasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona.

¹⁶ Kadu na ada'baaga kafūnū eera no niini ka tagūmmūnū eege no, Samaan (anangnga eere a Samaan a'da Būtrūs), ¹⁷ Yaguub 'bii'bala ya Za'bedi, nja örre tiya iini Yūhanna anangnga eere eene a'da Bwanerjis (Laala ma tombo'do tanno abaana no), ¹⁸ nja Andraws nja Filibūs nja Bartūlmaws, nja Matta nja Tōōma, nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa, nja Tatawus nja Samaan ya tatagu'daana ka eedi ya. ¹⁹ Nja Yahūūsa Askaryūūti ya agūmmūnū Yasu a kadu ya.

Yasu nja Balsabūl

(Matta 12.22-32; Lüüka 11.14-23; 12.10)

²⁰ A Yasu tō'dō ka 'dī, a kadu tafada ka tagawagaana oona dhabbu, a Yasu nja kadalaadene tanno iini taalo kaduna fiini ma tagu eema. ²¹ İkirī kadu niini ka fōōnyō kōō'dō ta'duga i'i kudumma a kadu tōccō kadeema a'da, "I'i taalo a'diila ka ūūdū."

²² Illi katalaana ma seriye na oō'dō ku'bu ndama Ōrsaliim no kiki a'da, "Balsabūl ungnō iini ka oona uugaara ma naEbliisi i'i yungngo iini ka tasoro naEbliisi ka kadu ka oona iini."

²³ İkirī Yasu ka tagūmmūnū eege adūnūgū a tafeene ma tumma eene iki, "Ara Ebliisi tasoro Ebliisi nya?"

²⁴ Ūūrū tauugaara ka tasūmmūnūjaana ku'bu keera, taalo ka tana türū afe'de. ²⁵ Ūūrū 'dī ka tasūmmūnūjaana ku'bu taalo a ta'dingnge ana türū. ²⁶ Ūūrū Ebliisi ka tūūni tatoroko ana eyi tiya iini ungnodho i'i, taalo atefe ka 'dī ara taama. ²⁷ Taalo omō'dī aco a 'bügōōri tiya omō'dī tiya ana türū ya anyooro eema yiini, illi kini kimi'dina omō'dī ya ana türū ya ku'bu tikinggi assa ka tanyooro 'dī yiini.

²⁸ "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu na linggo eema ya toroko ya, keela Masala ara Masala ta'duga tumma na miini no kene ka oona. ²⁹ Illi omō'dī ya eela Koronggore ya Insili ya, taalo Masala ma tagala tatoroko kini ka oona ta'billi, ara tūtū kini ka oona ta'billi." ³⁰ I'i iki nggeege kudumma eene katiki a'da "Koronggore ya toroko ya ungnō iini ka oona."

Niimō ma Yasu nja nagōre tanno iini

(Matta 12.46-50; Lüüka 8.19-21)

³¹ A niimō miini tō'dō nja nagōre tanno iini kōōdhi kūrō, kassa ka kūrūnū kini a'da o'dō tamma eene.

³² A'da kadu kemmi kadhabbu kikiri ka tiki iini, "Niimō müūdū nja nagōre tanno ūūdū kungngo kūrō kasaasa o'o."

³³ İkirī ka tiki eene, "Mada yungngo a niimō tammo eede a kamada eege kungngo ka nagōre tanno eede?"

³⁴ İkirī ka tassa ka kadu tanno rügū kini ka oona no iki, "Niimō meede oogo mungngo nja nagōre tanno eede."

³⁵ Kudumma ömö'di tiya linggo tumma na Masala ya i'i ya örre tiya eede nja inye tammo eede nja niimö tammo eede."

Tafeene ma tumma ma taleele

(Matta 13.1-9; Lüüka 8.4-8)

4 A Yasu tagalaana kadu ka tinggini ma to. A kadu tarügü kini ka oona kadhabbu 'do ikiri ka taka ka murkabü ka to emmi kide a'da kadu nye'd'de kungngo kürö ka tinggini mo to. ² Adagalaana eege ka eema dhabbu a tafeene ma tumma, ikiri ka tiki eene ka talaana tanno iini,

³ "Aaga föönyö! Taleele inggide ungeene aco a siga tadiniigi. ⁴ Kini ka tiniigi ya, a migile ökömö ta'dinggo ka tinggini ma fiini, uyi tö'dö eeraga. ⁵ A migile kömö tasuli ka 'dokon'da a kuraaga ka titaalo kadhabbu kide, mafü'döönö areere kudumma a kuraaga miini taalo kinnyo aa'bu. ⁶ Aga ndanaaya ka öö'dö ko'do matinyogo, kudumma areere katitaalo kide marume. ⁷ A kömö ta'dinggo ka immi ka teene, ikiri immi katasere mamir'di oogo mitaalo mana iye. ⁸ A kömö ta'dinggo ka tüm'bööri tanno a'diila no, mikiri ka fü'döönö masere, möö'dö ana iye kukumu ömö'di aco iisine, ammo tö'dö a kadu kiidoona, ammo tö'dö a kadu kiidümmü."

⁹ A Yasu tiki, "Ömö'di ya ana iisine ma taföonyö eema ya, fa kini aföonyö."

¹⁰ A kini ka ndagedhe oona ungodho i'i ya, ikiri kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no nja kadu tökönö kungngo iini kete kindini i'i ma tafeene ma tumma tanno kiki nya. ¹¹ Ikiri ka tiki eene, "Nanangnga tauugaara ma Masala na tunggüdhü no aaga, illi kadu na kürö no ka taföonyö eema nye'd'de a tafeene ma tumma.

¹² Salla 'ka adinö kide kassa taalo kijöögö salla kaföonyö kassa ka taalo kara tussu, amang kene taadha ka tatoroko a Masala toolona kene."†

Tasaana tafeene ma tumma ma taleele

(Matta 13.18-23; Lüüka 8.11-15)

¹³ Ikiri ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Taalo aaga kussu tafeene ma tumma tanno? Aaga sa katussu tafeene ma tumma töccö nya? ¹⁴ A taleele tadini tumma na Masala. ¹⁵ A kadu könö kafeene nja migile tammo a'dinggo ka 'dakeyi ma fiini mo, kaföonyö tumma na Masala ikiri Ebliisi ka tareere aco tamuru tumma neene ka nanggeedi no. ¹⁶ Kadu öccö kafeene nja migile tammo 'dinggo ka kuraaga tanno ka 'dokon'da no, kaföonyö tumma na Masala karooro ka tumma kide a dhodho. ¹⁷ A tumma no taalo kinnyo kene ka eedi kita asigiiri kita, kitaalo kidhi oona ku'bu. Ikiri niimö ya toroko ya ka tö'dö kene ka eyi kaadha ka tumma ma Injiili areere. ¹⁸ A kadu könö kafeene nja migile tammo afiki'dö ka immi ka teene mo, kaföonyö tumma na Masala. ¹⁹ Lakiini tadinigöögö ma eema ma 'büdhülü nja tiisineene ma eema dhabbu nja tasaasa ma eema kafiri kene ka nanggeedi kamir'di tumma na Masala kitaalo kö'dö keere a niimö. ²⁰ A kadu öccö kafeene nja migile tammo fiki'dö ka tüm'bööri tanno a'diila no, kaföonyö tumma na Masala kamma kide köö'dö ana iye kukumu ömö'di kaco iisine (30), ammo

† 4.12 Asaiya 6.9-10

tö'dö ukumu kadu kiidoona (60), ammo tö'dö iini ukumu kadu ka iidümmü (100)."

Lamba ka 'daasa

(Lüüka 8.16-18)

²¹ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Ara ömö'di tö'dö a lamba ma tiji 'buugu iini aküdhü ka dhafala nja iini kanangnga ka tenggere ka tüm'bü? Taalo a ta'dala oogo ka 'daasa sa? ²² Niimö ya tadüggüdhü ya atabbü 'dala, a niimö ya ka kume ya a tadiridene. ²³ Ömö'di ya ana iisine ma taföonyö eema ya fa kini aföonyö."

²⁴ A Yasu tiki eene, "Aaga adini ko'do ma eema tiya ada ka föönyö ya, almiti maada ka mana eema a kadu iini mo, ara eema tamananja aaga iini agusu könö ada kide afe'de. ²⁵ Kudumma ömö'di tiya niimö ka tanna iini ya, könö tagusunja iini kide dhabbu, aya niimö ka titaalo kini ya, ara ta'dugadene kini munda ya niimö ka titaalo kini ya."

Tafeene ma tumma ma tööyö ma Siga

²⁶ Ikiri ka tiki afe'de, "Kafeene tauugaara na Masala nja ömö'di tiya adini migile ka tüm'bööri ya. ²⁷ Arigide ooso kungngo afiki'dö uuru kungngo, ara migile ka fü'döönö minggiridene a'da taalo ussu a'da ma inggiridene nya. ²⁸ 'Büdhülü ka eyi tiya iini ünfü'dü ooyo ka dhidha, assa tunggu koforo kürö, a koforo saga ndö'dö a migile dhabbu. ²⁹ Aga migile ka nda'diila ya, ikiri ömö'di ka 'duga kulu'ba miini, kudumma uuru ma taraana ka ndö'dö."

Tafeene ma tumma ma iye ma tanuure

(Matta 13.31-32; Lüüka 13.18-19)

³⁰ Iki afe'de, "Kafaanya tauugaara na Masala, alla ara angnga tiki a tafeene ma tumma nya kide? ³¹ Kafeene nja iye ma tanuure no dhiidhi no yüüdü ka tiniigi ka 'büdhülü no ³² Kini ka tinidene asere adhonggoro ooyo ka siga a naseldhe tiifi, uyi tafü nafü kide kanna ka talappa miini."

³³ A Yasu tageema a tafeene ma tumma kafeene, ma talaana kadu ka tumma ma Injiili dhabbu amang kene tussu ka ümmöönö ka nanggeedi. ³⁴ I'i taalo eema nja eene illi a tafeene ma tumma. Lakiini iini ka tagedhe oona nja kadalaadene tanno iini, alaala eege ka eema in'diili.

Yasu anangnga tanya ka töödhü

(Matta 8.23-27; Lüüka 8.22-25)

³⁵ Ka uuru tanno miini no siya kungngo, iki a kadalaadene tanno iini, "Aaga ö'dö angnga caago nda'da tinni." ³⁶ Kikiri ka tunggeene kinyi kadu ku'bu kaka ka murkabü tammo Yasu ka taganna kide mo, kunggeene nja iini, a'da namurkabü könö kaganna kide kadhabbu. ³⁷ A tanya tagiisö dhindho, a 'biidi tabbü murkabü midhi makete kadigine. ³⁸ A Yasu tarigide keere ma murkabü akaraga üüdü ko'do a mahada, kikiri kadalaadene kiji i'i ka füngngö kiki iini, "Ka talaana, taalo o'o nanaana iye miidi ka ta'duuru 'biidi?" ³⁹ Afiki'dö agirnaana ka tanya iki, "Öödhü! Ki'döönö!" A tanya töödhü a 'buugu ta mudhudhuli 'do.

⁴⁰ A Yasu tiki a kadalaadene tanno iini, "Minna agu aaga, aaga tari'ba? Küfürü tumma ma Injiili co ada ka nanggeedi?"

⁴¹ Lakiini eege kari'ba dhorro, keema unngodho eege kiki, "Mada i'i yungngo sii? Idhi atanya nja to taföonyö tumma niini!"

Yasu oolona ömö'di ma nagana'bu
(Matta 8.28–34; Lüüka 8.26–39)

5 Kaala nda'da ma to ma Jaliil, ndama 'dakeyi ma Jarasiin. ² Aga Yasu ka ta'barda ndama mürkabü ya, koreene nja ömö'di ö'dö ndama naala ma oofa ana koronggore tiya toroko ya. ³ Anna ka naala ma oofa, ömö'di ma tambaanya timi'di i'i salla ana jansiiri titaa-lo. ⁴ I'i agamin'dadene ka niisö nja awwa ana jansiiri, lakiini i'i a'buna jansiiri aparsaana ku'bu, a'buna ndalili niini ka uune no. Taalo ömö'di ma tana türü ma timi'di i'i. ⁵ Anna ka naala ma oofa nja na'dikinya ooso kungngo nja uuru, iidhe aara oona niini a niigisi.

⁶ Kini ka taasala Yasu ka tadhe ku'b'ba kanna ya, areere aco üürü ku'bu ana küüge kini kidha. ⁷ Iidhe ko'd'do eema iki, "Minna yüüdü nja a'a Yasu 'Bii'bala ma Masala tammo ko'do mo? A'a nagüdünu o'o ka Masala a'da nafa tapusu a'a." ⁸ Kudumma Yasu ka tiki iini, "Koronggore ya toroko ya, aayu kürö ka ömö'di tiya ka oona."

⁹ İkiriri Yasu ka tindini i'i, "Eere yüüdü a'da mada?" Iki, "A'a nana eere a'da Nasigira, kudumma iidi kadadhabbu." ¹⁰ Adageema nja Yasu dhabbu asaasa i'i a'da afa tasoro ana eege co kürö ndama 'buugu tiya.

¹¹ A nagüdünu kungngo kadhabbu kaguri ka anya ka tüm'bü. ¹² Kikiriri nagoronggore na oroko no ka tiki iini, "Uurugu unngngo ka nagüdünu unngngo co ta'dinggo kene ka oona." ¹³ İkiriri ka tamma kene kide, İkiriri nagoronggore na oroko no kö'dö kürö kuurunja ka nagüdünu ka oona na ö'dö na alif keera no. İkiriri nagüdünu karünö ndama nsorondho kafiri co to ka'duuru 'biidi.

¹⁴ A katasaana tarünö, a tumma tanyala ka anya nja na'buugu ka oona nye'd'de, a kadu tö'dö kürö ma co tassa ka niimö tiya agüüni adene ya. ¹⁵ Kene kaala 'buugu ya Yasu ka tanna kide ya, kaduna ömö'di ya agaana nagana'bu ka oona ka dhabbu ya, ka temmi ana en'di ka oona ka'diila ka üüdü, ari'ba tümümü eege. ¹⁶ A kadu na tinö kini no tadirina eema ya kalinggo adene ya, ma nagana'bu nja nagüdünu.

¹⁷ Kikiriri ka teema nja Yasu kasaasa i'i ka tunggeene ka anya tammo eene.

¹⁸ Kini ka ndaka ka mürkabü ma tunggeene ya, ömö'di ya kaana nagana'bu ka oona ya, tiki iini a'da a'duga i'i nja iini. ¹⁹ A Yasu taalo amma ka tunggeene nja iini, lakiini i'i ya iki iini, "Pataga co 'di tiya üüdü nja kadu tanno üüdü nadirina eema ya Uugaara ka tagalinggo ana o'o ya co eene, Uugaara ana 'bangnga ma o'o nya."

²⁰ Ömö'di tikiri ka tunggeene adagööleele ka Naanya tanno ö'dö kada'baaga no adünnü eema ya Yasu ka tagüüni ana i'i dhabbu, a kadu tadhere nye'd'de kungngo.

'Badaada ma eyi mo nja aka tammo maara mo
(Matta 9.18–26; Lüüka 8.40–56)

²¹ Ka Yasu ka tada'da mürkabü afe'de ata'daga co nda'da ma to tökönö, a kadu tarügü kini ka oona ka tinggini ma to kadhabbu. ²² Ömö'di inggide ö'dö, a uugaara ma la ma talaana ana eere a'da Yayiros. Kini ka

taasala Yasu ya üürü ku'bu ana küüge. ²³ Adageema tumma nja iini dhabbu iki iini, "Badaada meede madhilli mo ma maara manda kete ka teyi! Ma aayu nanangnga iisine nüüdü kono ka oona amang kono toolonadene ma efe ka 'di." ²⁴ İkiriri ka tunggeene nja iini a kadu tuurna i'i keere kadhabbu kiti ajeene.

²⁵ Aka minggide eriidö ka tiisö kono mandagu'du nagüdünu kada'baaga kafünü eera. ²⁶ A nagadektöörö kadhabbu kamana dawwa oono, madhifi eema yoono ka 'di nye'd'de massa ka tütü kungngo taalo ma'diila, magala ka takogoona ma tasigi co. ²⁷ Kono ka taföonyö tumma na Yasu ya maco ka kadu ka teene maa'ba ten'di ka Yasu ka oona ndama eere. ²⁸ Kudumma oono ka tiki ka eyi tiya oono a'da, "Kede ka taa'ba ten'di miini ka oona ara a'a toolonadene."

²⁹ ErIIDö tarooro karumeene, mussu a tuu'da tanno oono a'da moolonadene ka eriidö. ³⁰ A Yasu tarooro ka tussu a'da türü kö'dö kürö kini ka oona, afele ka kadu ka teene iki a'da, "Mada i'i yungngo ümmü ten'di meede?"

³¹ A kadalaadene niini tiki iini, "Nussu o'o a'da ki-taana kadu o'o ka oona, na o'o saga tindineene niki a'da, 'Mada ümmü ten'di meede?'"

³² Lakiini i'i afele keere iiri ömö'di ya kalinggo tumma no ya. ³³ Ari'ba tümümü aka ma'deedene ka oona kudumma oono ka tussu niimö ya agalinggo adene ana oogo ya, möö'dö müürü kini kidha madirina eema ma timin'da iini nye'd'de. ³⁴ A Yasu tiki oono, "Badaada eede, tamma nüüdü ka Masala no ka oolona o'o, unnggeene a ta'diila, eema ya agu o'o ya taalo a tagu o'o afe'de."

³⁵ Ka Yasu kadeema kungngo ya a'da kö'dö kadu ndama 'di tiya uugaara ma la ma talaana ana eere a'da Yayörös kiki, "Meyi 'badaada müüdü fa ta'digi'di talaana ka oona."

³⁶ A Yasu tanangnga iye a tumma tanno eene iki uugaara ma la ma talaana, "Fa tari'ba amma ka Masala."

³⁷ Taalo asaasa ömö'di ka tunggeene nja iini illi Bütrüs nja Yaguub nja Yühanna ya örre tiya Yaguub ya.

³⁸ Kene ka ndala 'di ya uugaara ma la ma talaana ya, a Yasu tasala kadu kiidhe kabbü tageere kafara. ³⁹ İkiriri ka co iki eene, "Minna agu aaga, aaga tafara aaga tiidhe? Taalo 'badaada meyi oogo marigide!" ⁴⁰ Kikiriri ka takiji i'i. İkiriri ka tuurugu eege kürö in'diil kungngo, ara kico ka 'badaada ka la nja pupa tiya oono nja niimö nja kadalaadene tanno kaneene nja iini no. ⁴¹ Ümmü oogo ka niisö iki oono, "Talisa kom!" I'i ya tiki a'da, "Badaada ma idhilli mo a'a niki o'o nafiki'dö!"

⁴² Mikiri ka arooro ka fiki'dö ma unngunaana ku'bu, nagüdünu noono kö'dö kada'baaga kafünü eera a kadu tarooro katadhere 'do. ⁴³ A Yasu tageema nja eene dhabbu a'da kafa teema tumma ma eema tiya a küünidene ya, anangnga kadu kanangnga eema oono ma kuri.

Kadu ma Nasira kanu ka Yasu
(Matta 13.53–58; Lüüka 4.16–30)

6 İkiriri Yasu ka ö'dö kürö ndama kanna aco anya tammo iini a kadalaadene niini turna i'i keere. ² Aco la ma talaana ka uuru ma Sa'bidi alaana kadu, a kadu tadhere kadhabbu kene ka tatoodo kini kiki, "Aluna tumma no kiga? Atindiri eema tanno ananja iini a türü tanno iini ka talinggo keefe no? ³ Ka'da 'bii'bala ya

Mariyom ya asa kee'di ya i'i ya miini? Taalo örre ya Yaguub nja Yüüsi nja Yahüüsa nja Samaan sa? Ka'da naginye niini kungngo aja kita?" Kassa ka midhi i'i.

⁴ İkirî Yasu ka tiki eene, "Taalo kadu kanu ka ne'bi illi kadu ma anya tammo iini, nja siliga tiya iini nja kadu ma öö'di tiya iini."

⁵ A Yasu taalo ambaanya talinggo eema ma türü kana, illi kadu na maara no kidhilli iini ka tümünü iisine kene ka nanggüdü ka'diila. ⁶ A Yasu tadhere a kadu ka titaalo kümümü Masala ana eedi. İkirî ka tunggeene ka na'buugu alaana kadu.

Yasu agürünü kadalaadene niini

(Matta 10.1, 5-15; Lüüka 9.1-6)

⁷ İkirî ka adagümmünü kadalaadene nö'dö kada'baaga kafünü eera no, agürünü eege kerra kerra a'da kaco talaana kadu, anangnga türü eene ma tasoro nagoronggore na oroko no.

⁸ İki eene, "Aaga fa tagufu niimö ma nafiini 'do, illi kuufi, aaga fa ta'duga kuri nja njoko, aaga tafa tümümü gürüsü ka nagjeebe. ⁹ Aaga tagirni egüide kada kuune, aaga tafa tagirni en'di kada ka oona eera." ¹⁰ İkirî ka tiki eene, "Di yaada kajo ya aaga tanna kide illi ka uuru maada ka tunggeene ka anya tammo iini mo. ¹¹ Kita ada kara co kita, a kadu miini taalo kamma kada, kitaalo kaföonyö tumma naada, aaga inyi eege ku'bu aaga tafidhi ndhünggürü kada kuune amang kene tussu iini."

¹² Köleele kadünügü tumma a kadu a'da kaadha ka linggo ma eema tiya toroko ya. ¹³ Kasoro nagana'bu ka kadu ka oona, kamana uu'ba ka kadu tanno maara no kadhabbu koolonadene.

Inde na Yühanna ya Tatambeese ya

(Matta 14.1-12; Lüüka 9.7-9)

¹⁴ Uugaara Hirüdüs taföonyö tumma ma Yasu kudumma eere tiya iini ka tidhindhî. A kadu öccö tiki a'da, "Afiki'dö Yühanna ka inde, i'i yungngo iini ka talinggo eema ma türü."

¹⁵ A kadu öccö tiki, "İliya i'i ya miini." Anno tiki, "Ne'bi könö ana ka nagane'bi ma 'billi."

¹⁶ Ka Hirüdüs ka taföonyö ya iki a'da, "Yühanna yeede ka armuna i'i ka üüdü ya i'i yungngo, afiki'dö ka inde!" ¹⁷ Kudumma Hirüdüs ka tanangnga kadu ka tümümü Yühanna kadimi'di i'i anangnga i'i ka pabuusu, kudumma Herüdiya aka ma örre tiya iini Filibüs miini ka tarna oogo mo. ¹⁸ Kudumma Yühanna ka tageema nja Hirüdüs iki iini, "Taalo a'diila nggeege küdü ka 'duga aka ma örre tiya üüdü."

¹⁹ Kudumma Herüdiya tagoroo'bo nja iini, masaasa tiidi i'i masa ka titaalo maduna fiini miini. ²⁰ Kudumma Hirüdüs aga ari'ba a Yühanna afa kini, ussu a'da i'i ya ömö'di a'diila insili. Ka Hirüdüs ka tatoodo ka Yühanna ya, adhere 'do, lakiini asaasa tatoodo kini.

²¹ Keere kungngo ya, uuru ma taanyara ma tageene-dene tanno Hirüdüs ka nö'dö. İkirî Hirüdüs ka tagümmünü kadu niini na iifi no, na linggo nja iini no, nja naguugaara ma nasigira nja naguugaara ma naanya ma Jaliil ka taanyara. ²² Mikirî 'badaada ma Herüdiya kico ma tasiili, oona ta'diila ka Hirüdüs nja kafala tanno iini ka tagümmünü eege no, İkirî Uugaara Hirüdüs ka tiki a 'badaada, "Arangnga niimö yüüdü ka asaasa ya, ara a'a tanangnga o'o." ²³ Eema tumma nja oono

dhorro aküdüönö iki oono, "Ara a'a tanangnga niimö yüüdü ka asaasa ya o'o, üürü 'dakeyi ma tauugaara tanno eede."

²⁴ A 'badaada tikirî ka afiri co kürö ma teefe tindini niimö moonoo, "Ara a'a tasaasa minna?"

A niimö moonoo tiki oono, "Üüdü ma Yühanna tiya Tatambeese ya!"

²⁵ Mikirî ka tareere maco ka uugaara miki iini, "Nasaasa o'o nanangnga üüdü ma Yühanna tiya Tatambeese ya a'a, ka dho 'bitingngö."

²⁶ Oona tangooro ka uugaara 'do, illi i'i taalo asaasa ta'dükü oono, kudumma iini ka taküdüönö dhorro kid-ha ka kafala tanno iini ka tagümmünü eege no, illi i'i taalo asaasa ta'dükü oono. ²⁷ İkirî ka tareere agürünü tasigira iki iini a'da aco ö'dö ana üüdü tiya Yühanna. İkirî ka co ka pabuusu ka teene armuna i'i ka üüdü, ²⁸ öö'dö iini ka dho. Anangnga a 'badaada mateefe tunggu co niimö tammo oono. ²⁹ A tumma tala kadalaadene na Yühanna, kikirî ka öö'dö ka'duga oofoyiini kateefe tatü'böönö ka la ma oofoo.

Yasu amana kuri a kadu kö'dö na alif ka iidümmü

(Matta 14.13-21; Lüüka 9.10-17; Yühanna 6.1-14)

³⁰ A kadafiini na Yasu tarügü kini ka oona, kadirina eema yeene ka tagalinggo nja talaana. ³¹ A kadu takunggunaana ku'bu kaleele kene ka oona kitaalo kaduna fiini meene kagu eema, İkirî Yasu ka tiki eene, "Aaga ö'dö ungodho aaga ka 'buugu tiya mudhuhuli ya aaga tagünü idhilli." ³² Kunggeene a mürkabü ungodho eege kaco 'buugu tiya kadu katitaalo kide ya. ³³ A kadu tasala eege katunggeene, a kadu könö kadhabbu kussu kita eene ka tunggunu co, kunggeene ndama naanya tanno eene ana uune kadhe eene kaco kita eene kara co ya. ³⁴ Aga Yasu ka öö'dö kürö ndama mürkabü ya, asala kadu kadhabbu a muuyu meene tagu i'i, kudumma eene kafeene afa kidheefe na tadasaana katitaalo kene no, İkirî ka talaana eege ka eema dhabbu. ³⁵ A 'buugu tefe co a kadalaadene tiki, "Asa 'buugu tefe co, a 'buugu ya a'döngngönyö taalo niimö kide. ³⁶ İki a kadu kunggeene kaco nasigeene tanno kete no nja nadaara kaco tana eema kide kaguri."

³⁷ A Yasu tiki eene, "Aaga inya eema eene kaguri." Kikirî ka tiki iini, "Nasaasa o'o unngngo a'da unngngo co tana eema ma taguri ana nakajine kukumu kadu kada'baaga (200), unngngo tanangnga eene kaguri?"

³⁸ İkirî Yasu ka tiki, "Miteene mungngo ada maanya? Agolo tiiröönö." Kene kandussu a'da maanya miteene, kiki iini, "Miteene miidümmü a kilöögö keera."

³⁹ İkirî ka anangnga eege kamana kadu katemmi ka'dügüllü ka ooyo tiya kirikiri ya. ⁴⁰ Kikirî ka temmi ka'dügüllü kukumu kadu ka iidümmü (100), anno ukumu kadu keera kaco iisine (50). ⁴¹ İkirî Yasu ka 'duga miteene miidümmü mo nja kilöögö tanno eera no asala co 'dotombo'do anangnga ta'diila a Masala, a'düsünaana miteene ku'bu. Anangnga a kadalaadene tanno iini kasümünaana ka kadu ku'bu kasümünaana kilöögö na eera no kene ku'bu nye'd'de kungngo. ⁴² Kadaguri eege in'dilli kungngo küüsü. ⁴³ A kadalaadene tareena türeene ma miteene koono nja türeene na kilöögö tanno eera no, kadigi nasinggili kada'baaga kafünü eera. ⁴⁴ A kadu na nagiide no na agu kuri no, kö'dö na alif kiidümmü.

Yasu ungueene ka 'biidi
(Matta 14.22–23; Yuhanna 6.15–21)

⁴⁵ İkirı Yasu ka rooro ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kaka ka mürkabü kungunu kini kidha kaco Beet Sayida ka nda'da ma to ara ka tuuru kadu ka tino. ⁴⁶ Kiri ka tuuru eege ka tino ya, ikiri ka sirö anya aaco tafara ka Masala. ⁴⁷ Maganna mürkabü ka to ka söödö si-iyu kungngo a'da Yasu ungueene ka nda'da ma to ungueene i'i. ⁴⁸ A Yasu tiji kadalaadene niini kadhügürü kagürünü mürkabü ko'do a tanya ka talinggo eege, ikiri ka tadhe kene ka oona a na'bu ma taka ungueene ana uune ka to, anda kete kene. ⁴⁹ Kene kiji i'i ka tunggeene ka to kiki kide a'da na'bu ya miini kiidhe ko'd'do, ⁵⁰ kudumma eene ka tasala i'i ari'ba tummü eege. İkirı ka tareere iki eene, "Aaga idhi oona ku'bu, aaga fa tari'ba! A'a na miini." ⁵¹ İkirı ka sirö aco kene ka mürkabü, ikiri tanya ka töödhı, kadhere 'do. ⁵² Kuri ma miteene nja kilöögö, taalo inynyo eene ka nanggüüdü, kudumma eene taalo kussu eema, epe kö'dö eene ka oona.

Yasu oolona kadu ka maara kadhabbu
(Matta 14.34–36)

⁵³ Kada'da to kaco nda'da ma Genisaret kimi'dina mürkabü meene kide. ⁵⁴ Kene ka nda'barda ndama mürkabü ya, a kadu tarooro ka tussu Yasu. ⁵⁵ Kada kunggeene ka na'buugu nye'd'de kama kadu na maara no ka akede kuurna i'i keere ka 'buugu tiya eene ka föönyö a'da inggide ya. ⁵⁶ 'Buugu yiini kara co ya a kadu tuurna i'i keere ka nadaara nja nasigeene nja naanya 'do, kamana kadu na maara no ka namansala. Kiki iini a'da kara tafa kene a'da kümmü tinggini ma ten'di tanno miini, a kadu na ümmü i'i ka oona no nye'd'de ta'diila.

Tinsili nja Nyoro
(Matta 15.1–20)

7 A naFariisi nja katalaana ma seriye na ö'dö ndama Örsaliim no, karügü ka Yasu ka oona. ² Kikiri ka tasala kadalaadene niini könö kagu eema ana iisine kada "nyoro," a'da taalo ka tanggala. ³ (Kudumma naFariisi nja Yahüüdü 'do, kümmü eema ya kadaada meene ya ma 'billi ya, taalo ka tagu eema illi kagala iisine neene ta'diila. ⁴ A kene ka tafada ndama mansala ya, taalo ka taguri illi kene ka tagala. Eema ma kadaada inggide adhabbu eene ka talinggo iini, afa tagonaana ma naadho nja nasoro nja eema ma tanyaanya.) ⁵ İkirı naFariisi nja katalaana ma seriye kadindini Yasu, "Minna agu kadalaadene nüüdü taalo kümmü tumma na kadaada ma angnga no ma 'billi no kara kagu eema ana iisine kada nyoro?" ⁶ İkirı ka tiki eene, "Aaga na 'dinigi oona coo'do no. Tumma na ne'bi Asaiya ka tageema no kö'dö timin'da, 'Kadu na kindhigi a'a ko'do ana niinö, lakiini nanggeedi neene kagu'b'ba kede. ⁷ Kümmü tumma ma a'a a korokoro, lakiini talaana neene kö'dö iini no na kadu.† ⁸ Taalo aaga kümmü tumma ma Masala dhorro, ara aaga katümmü talaana ma tadü'd'dü."

† 7.7 Asaiya 29.13

⁹ İkirı ka tiki eene, "Kümmü aaga fiini ya a'diila ya maada kanu ka tumma tanno Masala ara aaga katümmü fiini yaada ya ma 'billi ya. ¹⁰ İki Müsa a'da, 'Aföönyö tumma na pupa tiya üüdü nja niimö tanno üüdü,' ¹¹ ana 'Ömö'di ya eela pupa yiini nja niimö tanno iini ya, a tiididene.' ¹¹ Kudumma ada ka tiki a'da, üürü ömö'di ya ana eema amana a pupa tiya iini nja niimö tanno iini, assa ka tiki eene a'da tirri eege kamiini, nja eege ka tagalinggo ada Masala. ¹² Aaga fa tafa kini amana eema a pupa tiya iini nja niimö tanno iini. ¹³ Aaga tagere tumma na Masala, a tumma tanno ada aaga takarna kide ana eema könö adhabbu ada kadalinggo."

Eema ya amana ömö'di ka tanyoro ya
(Matta 15.10–20)

¹⁴ İkirı Yasu ka tagümmünü kadu nye'd'de iki eene, "Aaga toodo kede aaga nye'd'de aaga taföönyö. ¹⁵ Taa-lo niimö ya ömö'di ka tunggu kini ka eedi ndama kürö ata 'nyoro' i'i, lakiini niimö ya tö'dö kürö ndama ömö'di ka eedi ya i'i yungngo 'a tanyoro' i'i. ¹⁶ [Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö eema ya atoodo kide!]" ¹⁷ Kini ka tinyi kadu ku'bu ara kico 'di, a kadalaadene niini tindini i'i ma tafeene ma tumma tanno kiki nya. ¹⁸ İkirı ka tiki eene, "Aaga taalo kussu tumma no afe'de, taalo aaga kussu a'da niimö ya ömö'di ka tunggu kini ka eedi ndama kürö ya taalo a tanangnga i'i ka tanyoro? ¹⁹ Kudumma iini taalo inynyo kini ka eedi, lakiini i'i inynyo kini ka eedi, öö'dö kürö ndama tuu'da tanno iini." (Ka tumma tanno, a Yasu tiki a'da, kuri nye'd'de insili.) ²⁰ Afada iki eene, "Niimö ya tö'dö kürö ndama ömö'di ka eedi ya, i'i yungngo a tanangnga i'i ka tanyoro. ²¹ Tumma na toroko no kicci kürö ndama kadu ka nanggeedi ka teene, taga'da 'buugu, füngngö nja iya a nyooro, nyooro, tagirina kadu, temelö, ²² tallogo, taga'da 'buugu, nja korokoro nja tar'daana eema nja kirimi nja ker'de nja tan'dinigi oona coo'do nja taa'baga. ²³ Eema ya toroko ya nye'd'de ya icci akürö ndama ömö'di ka eedi i'i yungngo amana i'i ka 'tanyoro."

Tamma na aka ma Kanaan
(Matta 15.21–28)

²⁴ A Yasu tunggeene ndama kanna aco a riifö ma Suru ya, aco a 'bügöörı, kudumma iini taalo asaasa kadu ka tussu tumma iini kide, a taküdhü niini tiideene küdhü kö'dö. ²⁵ Aka minggide eema ma 'buugu ka tuurun-ja ka 'badaada tanno oono ka oona, kono ka taföönyö a'da Yasu ungueene kanna mikiri ka tareere maco müürü kini kidha ana küüge. ²⁶ Miki iini a'da aco tuurugu nagana'bu kürö ka 'badaada tanno oono ka oona, aka miini mo taalo madaga Yahüüdü, ma taga Süürıya ma Finikiya. ²⁷ A Yasu tiki oono, "Fa ka laala küüsü tikinggi, taalo ama ta'duga kuri ya laala nangnga a tiini." ²⁸ Aka tiki, "İ Uugaara, a tiini ka eyi tiya eene ya kera kuri ya susuli ka laala ka noodho ya." ²⁹ İkirı ka tiki oono, "Kolo kudumma tumma tanno üüdü ka tiraana no, kö'dö na'bu kürö ka 'badaada tanno üüdü ka oona."

†† 7.10 Tö'dö kürö 20.12; Seriye ya eera ya 5.16 ‡ 7.10 Tö'dö kürö 21.17; Lawı 20.9

³⁰ Aka tapadaga co 'd'i tiya oono maco taluna 'badaa-da moonoo ka tenggere, a korongore tiya toroko ya köö'dö kürö oono ka oona.

Toolona möri nja ömö'di tiya taalo ussu ka teema ya

³¹ A Yasu tunggeene ka anya ma Suur, adigaala aco Saiyda apadaga co to ma Jaliil, akilaana ka Naanya tanno ö'dö kada'baaga no. ³² A kadu könö tö'dö a möri iini taalo ussu ka teema, kadageema nja Yasu a'da anangnga niisö iini ka oona. ³³ A Yasu ta'duga i'i asigi co ku'b'ba iini ka kadu ka oona. Anangnga lakiisine iini ka iisine a'binyinyi alaaga ku'bu aa'ba i'i ka onngo'do.

³⁴ Assa co 'dotombo'do, eela tanya iki ömö'di, "Afaata!" a'da, "Atanfa'da!" ³⁵ A iisine niini tarooro ka tatanfa'da, onngo'do miini tatinggildhe, aana tumma ka'diila.

³⁶ A Yasu tageema nja eene a'da kafa tadirina a kadu 'do, eema nja eene illi eege kütü kadeema iini 'do. ³⁷ A kadu tadhare 'do kiki, "Ti agalinggo eema in'diili ka'di-ila anangnga nakinggiri kaföonyö eema a nagaaga teema."

Yasu anangnga kuri a kadu na alif ka egüisö

(Matta 15.32-39)

8 A kadu könö tagawaana oona ka naguuru tanno miini no kadhabbu a niimö meene kaguri titaalo, ikiri Yasu ka tagümmünü kadalaadene niini iki eene, ² "Magu muuyu ma kadu tanno a'a eene kataneene nja a'a a füngngö iidoona a'da taalo eema ma taguri kene. ³ Kede ka tuuru eege ka tino ana iire, kara tagi'di ka nafiini, kudumma kadu töccö kö'dö ndama 'buugu tiya ku'b'ba ya."

⁴ Lakiini kadalaadene niini tiki iini, "Ara angnga taluna kuri kiga ka dhiile kita, angnga tanangnga a kadu küüsü kide?"

⁵ Ikiri ka tindini eege, "Miteene mungngo ada maanya?" Kiki iini a'da, "Miidümmü mafünü eera."

⁶ Ikiri Yasu ka tiki a kadu a'da kemmi ka 'büdhülü, ara ka'duga miteene miidümmü mafünü eera anangnga ta'diila a Masala, a'düsünaana ku'bu anangnga a kadalaadene tanno iini a'da kinaana ka kadu ku'bu in'diili, kiki ka tinaana kene ku'bu. ⁷ A likilöökö tagana a kadalaadene idhiidhi ikiri Yasu ka 'duga anangnga ta'diila a Masala, anangnga kadalaadene tanno iini kasümünaana ka kadu ku'bu afe'de. ⁸ A kadu taguri kidhi küüsü, kiki kadalaadene ka teeragaana türeene ma miteene tanno öreene mo koono, möö'dö ana singgili ka iidümmü kafünü eera. ⁹ A kadu na nagiide na aguri no kö'dö na alif ka egüisö. Ikiri Yasu ka tuuru eege ka tino, ¹⁰ aka ka mürkabü nja kadalaadene tanno iini ka öö'dö ka riifö ma Dalmanusa.

¹¹ A naFariisi tö'dö ka Yasu kindini i'i ka'b'ba i'i ka eedi a'da aala türü na Masala eene ndama 'dotombo'do. ¹² Ikiri eedi köö'dö kini ko'do iki, "Minna agu sere ma 'bitingngö ka asaasa kala nja türü tanno Masala? Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo türü na Masala ka talanja a sere ma 'bitingngö." ¹³ Inyi eege ku'bu ara ka tafada a mürkabü aco nda'da tanno afaga co kanna no.

Tigüidi no naFariisi nja Hirüdüs

(Matta 16.5-12)

¹⁴ A kadalaadene tüürü ma tagufu miteene ka fiini, a niimö ma taguri titaalo kene ka mürkabü illi tamiteene ka unngodho. ¹⁵ A Yasu tanangnga tumma eene dhorro iki, "Aaga ümmü nanggeyi naada ka tigüidi ma naFariisi nja tanno Hirüdüs ka oona."

¹⁶ Kikiri ka tindini ajeene kiki a'da, "Kudumma miteene ka titaalo kaja."

¹⁷ A Yasu tussu tumma neene kadeema kide no indini eege, "Minna agu aaga teema tumma ma miteene katitaalo kada? Kaleefe aaga aaga tüfürü tussu kitaalo kinynyo ada ka nanggüdü? Nanggeedi naada kakidhö? ¹⁸ Taalo iye kada ma tiji 'buugu iini, iisine titaalo kada ma taföonyö eema iini? Taalo aaga kagiigi?"

¹⁹ Kede ka tasümünaana miteene ku'bu miidümmü a kadu tanno ö'dö na alif ka iidümmü no, nasinggili kö'dö kaanya ma türeene ma miteene?"

Kiki, "Kada'baaga kafünü eera."

²⁰ Iki, "Kede ka tasümünaana namiteene ku'bu ka iidümmü kafünü eera, ma kadu tanno ö'dö na alif ka egüisö no, ka'duga aaga nasinggili kadigine kaanya ma türeene miini?"

Kiki, "Kiidümmü kafünü eera!"

²¹ "Küfürü tumma no co ada ka nanggüdü ta'bitingngö?"

Yasu afa'da soro ka iye ka Beet Sayida

²² Kikiri ka öö'dö ka Beet Sayida, a kadu tö'dö a soro a Yasu, kiki iini a'da, ümmü i'i ka oona. ²³ Ikiri ka tüm-mü soro ka niisö ügü i'i kaco kürö ndama daara, a'binyinyi alaaga iini ka iye, ümmünü iisine iini ka oona assa ka tindini i'i, "Niji o'o niimö?"

²⁴ Ikiri ka tasalaana ku'bu iki, "Niji a'a kadu ka tunggeene afa ma naafa kungngo."

²⁵ A Yasu tanangnga iisine yiini ka ömö'di ka iye afe'de. Ikiri iye niini ka tatanfa'da iji 'buugu ka'diila 'do. ²⁶ Ikiri Yasu ka tuuru i'i ka tino aco 'di tiya iini iki iini a'da, "Afa co daara."

Bürüs eema tumma ma Almasihi

(Matta 16.13-20; Lüüka 9.18-21)

²⁷ A Yasu tunggeene nja kadalaadene niini kaaco anaanya ma Kaiysariya Filippi, kene ka ndala ka nafiini ya, ikiri ka tindini kadalaadene niini, "Kadu 'dee kiki a'da a'a na mada?"

²⁸ Kiki iini, "Kadu könö kiki a'da o'o na Yühanna ya Tatambeese ya, anno tiki a'da o'o na İliya, anno tütü ka tiki a'da o'o na ne'bi öccö."

²⁹ Lakiini i'i indini eege, "Aaga ka eyi tiya ada kiki aaga a'da a'a na mada?"

A Bürüs tiki, "O'o na Almasihi!" ³⁰ Ikiri ka tiki eene a'da, kafa tadirina ömö'di töccö.

Yasu ussu uuru ma inde tanno iini

(Matta 16.21-28; Lüüka 9.22-27)

³¹ A Yasu talaana eege iki, "Bii'bala ma Tadü'ddü ara tüm-mü adene abbü adene, a kadüffi tanu kini nja naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye, atididene afiki'dö ka inde a füngngö iidoona." ³² Adagadünügü tumma no eene 'biini kungngo. Ikiri Bürüs

ka 'duga i'i ooso iini agirnaana kini. ³³ Īkiri Yasu ka tasasa keere asala kadalaadene niini, ikiri ka teela Būtrūs iki iini, "Sigi keere eede ka oona o'o na Ebliisi no! Kudumma tumma tanno üüdū no, taalo tumma na Masala tumma ma tadū'd'dū eege kamiini."

³⁴ Īkiri ka tagümmünū kadu nye'd'de kungngo nja kadalaadene tanno iini iki eene, "Üürü ömō'di ya asaasa tö'dō kede keere ya, a'dūsünū eyi yiini a'duga salii'bi yiini uurna a'a keere. ³⁵ Kudumma ömō'di tiya asaasa toolona eyi yiini ara taama eege, lakiini ömō'di ya aama eyi yiini kudumma a'a ya nja talaana ma injiili ya a toolona eege. ³⁶ Ara ömō'di tö'dō keere a minna kini kara tana eema ma 'būdhülū in'dili kungngo ara ka taama eyi yiini? ³⁷ Ara ömō'di tafa eyi tiya iini aminana? ³⁸ Kudumma ömō'di tiya ana modolo ma a'a nja tumma tanno eede ka sere ma 'bitingngö na temelö ka oroko no, ara 'Bii'bala ma Tadū'd'dū tana modolo miini kini kara tö'dō ka tidhindhī tanno Pupa tiya iini nja kadhangga tanno insili no."

⁹ Īkiri ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu könö kungngo aja kita 'bitingngö, taalo kara tassa ka inde, illi kassa ka tauugaara ma Masala tanno atō'dō a türü no."

Ta'bele oona

(Matta 17.1–13; Lüüka 9.28–36)

² Ka füngngö ka ndiidümmü afünü ungodho ya ikiri Yasu ka 'duga Būtrūs nja Yaguub nja Yūhanna, ungeene nja eene kasirö anya ma dhonggoro mo, kadaganna kide ungodho eege, a'bele oona kene kidha kungngo. ³ A en'di yiini talimaana insili kata'basasa, taalo niimö ka 'būdhülū insili nggeege 'do. ⁴ İliya nja Müüsa tatele oona eene, keema nja Yasu.

⁵ Īkiri Būtrūs ka tiki a Yasu, "Ka Tatalaana, a'diila 'do aja ka tanna kita, angnga tabünnü angga ku'bu iidoona, müüdū ma ungodho ammo Müüsa ma ungodho ammo İliya ma ungodho." ⁶ I'i taalo ussu niimö miini ka teema ari'ba kagu i'i nja köje tanno aneene nja iini no.

⁷ Īkiri tülüügü ka öö'dō a tallappa miini takara ndanaaya eene ka oona, a tumma tö'dō ndama tülüügü kiki, "Bii'bala yeede ka asaasa i'i ana eedi ya i'i yungngo. Aaga aföönyö tumma niini."

⁸ Kara tasalaana ku'bu ya, taalo kasala ömō'di nja eene illi Yasu ungodho i'i.

⁹ Kene ka ta'bardaga ku'bu ndama 'dikinya ya, a Yasu tanangnga tumma eene a'da kafa tadirina eema yeene ka tadinö kide ya a ömō'di, illi ka 'Bii'bala ma Tadū'd'dū ka afiki'dō ka inde.

¹⁰ Kikiri ka tümümü tumma niini kafa kide, illi eege kindini ajeene, tafiki'dō ka inde a'da minna i'i ya miini?

¹¹ Kikiri ka tindini i'i, "Minna agu katalaana ma seriye kiki a'da İliya ara tö'dō ka dhidha?"

¹² Īkiri Yasu ka tiki eene, "Timin'da İliya ara tö'dō ka dhidha indinaana eema ku'bu in'dili, assa öö'dō nya a tumma no ka kirinja ka sorne a'da 'Bii'bala ma Tadū'd'dū a tadhügürü, a kadu tüünī midhi ku'bu ana i'i? ¹³ Lakiini ara a'a tiki aaga, İliya ö'dō ka tagüünī eema nye'd'de ya tatoroko ya ana i'i, afa ma tiya a sorne kadiri tumma miini ya kungngo."

Yasu oolona 'bii'bala ya ana koronggore ya toroko ya

(Matta 17.14–20; Lüüka 9.37–43)

¹⁴ Kene ka ndapadaga ka kadalaadene tökönö ya, kasala kadu kadhabbu ka tarügü kene ka oona a katalaana ma seriye, ta'bununjaana ku'bu nja eene.

¹⁵ Amussu kungngo a kadu tasala Yasu kadhere nye'd'de kungngo kareere koreene kaco tööjülü i'i.

¹⁶ Īkiri ka tindini eege, "Niimö minna yungngo ada kadeema nja eene unguno."

¹⁷ Ömō'di öccö ka kadu ka teene tiki, "Tatalaana, nö'dō a'a a 'bii'bala tiya eede o'o, kudumma koronggore tiya toroko ya unguno iini ka oona amana i'i ka titaalo ussu ka teema. ¹⁸ Insigiri kümmü i'i üpü ndoore ka niinö, abbūnaana igini ka oona akidhō, niki a kadalaadene tanno üüdū a'da kasoro koronggore kini ka oona kitaalo ki'disi kide."

¹⁹ Īkiri ka tiki eene, "Aaga na sere ma 'bitingngö no 'dee minna agu aaga taalo kümmü tumma na Masala ana eedi, ara a'a taneene nja aaga tagaada? Aaga ö'dō a 'bii'bala a'a." ²⁰ Kikiri ka ö'dō ana i'i iini. A koronggore tiya toroko ya ka tassa kini ya, üpü i'i co asigiridene üpü ndoore ka niinö.

²¹ Īkiri ka tindini pupa ma 'bii'bala, "Maara mümmü i'i aada?"

²² İki, "Mümmü i'i miini ka ta kidhilli. ²² Koronggore ya üpübü i'i co turi kungngo ka issi nja 'biidi ma tasaasa tiidi i'i, üürü ara o'o tambaanya linggo no, ana 'bangnga ma unguno nakinyi unguno."

²³ A Yasu tiki iini, "Üürü namma o'o dhorro ya, eema nye'd'de ara tananja ömō'di tiya amma ya."

²⁴ A pupa ma 'bii'bala tarooro kalneege, "Tamma na Masala kungngo eede ka eedi, akinyigi a'a amang kene tadhhabbu."

²⁵ Īkiri Yasu ka iji kadu katawaana oona agirnaana ka koronggore tiya toroko ya, "Koronggore ya möri ya a'a niki o'o a'da nöö'dō kürö ndama 'bii'bala ka oona, nafa tapadaga kini afe'de."

²⁶ Īkiri koronggore ka tadhiya üpü i'i co dhindho öö'dō kürö, a 'bii'bala tafeene afa ma teyi, a kadu 'do kiki kide a'da, "Eyi." ²⁷ Lakiini Yasu ümmü i'i ka niisö a'dina i'i ko'do afiki'dō.

²⁸ Īkiri ka co a 'bügöörī, a kadalaadene tindini i'i ka ungoddho, "Minna agu unguno unguno titaalo kambanya toosoraana ma koronggore tiya toroko ya?"

²⁹ İki eene, "Eema afa ma tiya taalo asorodene illi ada ka fara ka Masala."

Yasu eema tumma ma inde tanno iini

(Matta 17.22–23; Lüüka 9.43–45)

³⁰ Köö'dō kürö ndama kanna kungeene kadigaala ka Jalil. A Yasu taalo asaasa ömō'di öccö ka tussu tumma miini, ³¹ kudumma iini ka tagalaana kadalaadene niini iki eene. "Ara 'Bii'bala ma Tadū'd'dū tümününja a kadu, kiidi i'i, a kene ka tiidi i'i ya assa ka fiki'dō a füngngö iidoona." ³² Lakiini eege taalo kussu tumma no, kari'ba ka tindini i'i.

Mada yungngo adhabbu?

(Matta 18.1–5; Lüüka 9.46–48)

³³ Kikiri ka co Kafarnahööm. Kene kico a 'bügöörī ikiri ka tindini eege, "Minna i'i yungngo ada ka taga'bununjaana ku'bu miini ka fiini sii?"

³⁴ Lakiini eege kaki'döönö, kudumma eene ka taga'bununjaana ku'bu ka fiini ma ömö'di tiya adhabbu ana kene ya.

³⁵ İkirı ka temmi adagümmünü kadalaadene niini na ada'baaga kafünü eera no iki eene, "Üürü ömö'di ya asaasa tadhhabbu ma kadu ya, apadaga oona keere alinggo ada eene." ³⁶ A'duga 'bii'bala ya idhilli ya anangnga kene ka söödö iti kini ka orro iki eene, ³⁷ "Ömö'di ya amma ka 'bii'bala tiya idhilli ya ana eere tiya eede i'i ya amma kede, ömö'di ya amma kede ya taalo amma kede lakiini amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya."

Ömö'di ya taalo adiidi angnga ya i'i ömö'di tiya aja

³⁸ İkirı Yühanna ka tiki iini, "Ka Tatalaana, kaduna ungngo ömö'di ka tasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona ana eere tiya üüdü ungngo tafaga i'i keere kudumma iini taalo nja angnga."

³⁹ İkirı Yasu ka tiki iini, "Aaga fa tafaga i'i keere, taalo ömö'di ya talinggo a türü ma eere tiya eede assa ka tafada eema tumma ma tatoroko no kede ka oona.

⁴⁰ Ömö'di ya taalo adiidi ma angnga i'i nja angnga.

⁴¹ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya inynya 'bii'di aaga ana eere tiya eede ya, kudumma ada kada tanno Almasihi, ara talingnge niini taalo ka taama 'do."

Niimö ya anangnga angnga ka talinggo tatoroko ya

(Matta 18.6-9; Lüüka 17.1-2)

⁴² A Yasu tiki, "Ömö'di ya amana laala ya dhiidhi no ya amma kede ya kadüüni tatoroko ya, ara ta'diila ana i'i aja kara ta'duga nya ma tawöönö angnga tamin'dna kini ka eyi kapügü co to. ⁴³ Üürü niisö nüüdü kalinggo eema ya toroko ya rumunuga eege co, a'diila nggeege küdü ka co ka tefe ka 'di a niisö ka unggodho, bala üdü ka co ka issi ma Jahanam tanno taalo ka tadhülünja ku'bu no, ⁴⁴ ['a'dii'do miini taalo teyi issi miini taalo ka tadhülü ku'bu.] ⁴⁵ Üürü awwa yüüdü ka tüpü o'o ka tatoroko ya rumuna i'i, a'diila üdü ka co ka tefe ka 'di ana awwa unggodho bala üdü kana uune keera nassa kico ka issi ma Jahanam, ⁴⁶ ['a'dii'do miini taalo teyi issi miini taalo ka tadhülü ku'bu.] ⁴⁷ Üürü ööye yüüdü ka tanangnga o'o ka talinggo niimö ya toroko ya, agodhe i'i nüpü co, a'diila üdü kara co ka tauugaara ma Masala ana ööye unggodho, bala üdü ka ana iieye keera nassa tapügünja ka issi ma Jahanam,

⁴⁸ 'a'dii'do miini taalo a teyi
issi miini taalo ka tadhülü ku'bu.' †

⁴⁹ Kadu 'do kara ta tangga'dala tatanja kene ka oona ana issi. ⁵⁰ Tangga'dala ka'diila, lakiini tanye'denye'de neene kara titaalo 'dee ara aaga tanangnga eege ka tanye'denye'de nya? Aaga feene nja tangga'dala, aaga tasaasa ajeene."

Tarna nja Tadheene

(Matta 19.1-12)

10 A Yasu tafiki'dö ndama kanna aco a naanya ma Yahüüdiya ndama nda'da ma Ürdün. A kadu tarügü kini ka oona kadhabbu, adagalaana eege afa ma tiya iini 'bucca kungngo ya.

† 9.48 Asaiya 66.24

² A naFariisi könö tö'dö kini kete, kindini i'i ma tasaasa ta'b'ba i'i kiki, "Ömö'di ka tapa ka aka tammo iini 'dee a'diila?"

³ İkirı ka tiki eene, "Tiki Müüsa aaga nya?"

⁴ Kiki a'da, "Müüsa iki a'da ömö'di tarigiri waraga ma tadheene anangnga oono uuru oogo ka tino."

⁵ İkirı Yasu ka tiki eene, "Kudumma takidhö ma nanggeedi tanno ada, i'kirı Müüsa ka tarigiri ada tumma ma seriye no aaga. ⁶ Lakiini jiddi ma Masala ka tarü'bü ömö'di ya miide ya nja aka tammo linynya mo. ^{††7} Nggeege ömö'di tikiri ka tinyi pupa yiini ku'bu nja niimö tammo iini ara ka tümümnaana oona nja aka tammo iini. ⁸ Kümümnaana oona a tuu'da ta unggodho kene taalo keera, lakiini tuu'da ka unggodho."

⁹ Niimö ya Masala ka tümümnaana i'i koona ya, taalo ömö'di ma tadhagaana ku'bu."

¹⁰ Kene kico a 'bügöörı afe'de ya, a kadalaadene niini tindini i'i ma tumma tanno. ¹¹ İkirı ka tiki eene, "Ömö'di ya apa ka aka tammo iini ara karna kömö ya, afüngngö nja oono kada temelö ün'dügünggö.

¹² Üürü aka ka tapa ka nyori tiya oono mara ka 'duga ömö'di öccö ya, oogo mafüngngö nja nagiide ün'dügünggö."

Laala ya dhiidhi ya nja Yasu

(Matta 19.13-15; Lüüka 18.15-17)

¹³ A kadu tö'dö ana laala iini a'da ümmünü iisine eene ka oona, lakiini kadalaadene kagirnaana kene.

¹⁴ Ka Yasu tiji tumma no, agoroo'bo iki eene, "Aaga fa ka laala öö'dö kede, aaga tafa tafaga eege keere kudumma tauugaara na Masala ka ma kadu afa laala ya. ¹⁵ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya taalo amma ka tauugaara ma Masala afa laala ya dhiidhi ya taalo aco." ¹⁶ Ümmü eege ümmünü iisine eene ka oona, anangnga baraka eene.

Ömö'di ya ana almaala ya

(Matta 19.16-30; Lüüka 18.18-30)

¹⁷ Ka Yasu ka tunggeene ka fiini ya, ömö'di toreene nja iini üürü kini kidha ana küüge indini i'i iki, "Ka Tata-laana ya a'diila ya, ara a'a tüünı minna amang kede takarna ka tefe ka 'di ta'billi?"

¹⁸ A Yasu tiki iini, "Minna agu o'o nümmünü a'a a'da a'a na'diila? Taalo ömö'di ma ta'diila illi Masala unggodho oogo. ¹⁹ Nussu o'o tumma na Masala kiki a'da, 'Fa tagirina kadu, fa tafüngngö nja iiya tanno kadu, fa tanyooro, fa tafünü korokoro ka kadu ka oona, fa tüünı ada kadu ku'bu, ümmü pupa yüüdü nja niimö tammo üüdü ana eedi dhorro.'" ††

²⁰ Ömö'di tiki, "Ka Tatalaana, nakalingngo a'a tumma no nye'd'de jiddi meede ka takaleefe takadhilli."

²¹ A Yasu tassa kini ko'do ana eedi ka'diila iki iini, "Niimö inggide öreene unggodho üdü kitaalo nussu, unggeene naco ta tanege ana eema tiya üüdü nye'd'de, nasümnaana nagürüüsü miini ka kadu tanno eema ka titaalo kene no, amang küdü tana eema ka 'dotombo'do dhabbu, nassa ka öö'dö kede keere." ²² Ömö'di tagoroo'bo ka tumma tanno Yasu ka tiraana no, unggeene kudumma eema ungngo iini adhabbu.

†† 10.6 Takwiin 1.27 † 10.8 Takwiin 2.24 †† 10.19 Tö'dö kürö 20.12-16; Seriyey eera ya 5.16-20

²³ Īkiri Yasu ka tinaana iyye ku'bu iki a kadalaadene tanno iini, "Tumma ma co ka tauugaara ma Masala kara tiideene a kadu tanno ana eema dhabbu no."

²⁴ A kadalaadene tadhère ka tumma tanno iini, ikiri ka tiki eene afe'de, "Laala eede, kindhi co ka tauugaara ma Masala! ²⁵ Tadigaala ma malaga ka ööye ma ibira taalo ara tagu'daana afa ma ömö'di tiya ana eema ya kara co ka tauugaara ma Masala."

²⁶ A kadalaadene takogoona ma tadhère kindineene kiki, "Mada i'i yungngo a tambaanya toolonadene adha?"

²⁷ A Yasu tassa kene iki, "Tumma no ka tiideene ka kadu illi eege kitaalo ka tiideene a Masala, kudumma eema nye'd'de taalo iideene a Masala."

²⁸ A Bütrüs tiki iini, "Kinyi ungnö eema ku'bu nye'd'de ara ungnö tuurna o'o keere."

²⁹ A Yasu tiki iini, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo ömö'di a tyni 'di yiini ku'bu nja nagöre nja naginye nja niimö nja pupa nja laala nja nasigeene kudumma a'a nja tumma ma ĩnjili, ³⁰ a taluna ka 'büdhülü tiya, nja kirimi, nöö'di kadhabbu ukumu kadu ka iidümmü nja nagöre nja nakaniimö nja laala nja nasigeene, illi keere ya a taluna tefe ka 'di ta'billi.

³¹ Lakiini kadu na ooso kidha no köö'dö keere, a kadu na kanna keere no co aadha."

Yasu eema tumma ma inde tanno iini

(Matta 20.17-19; Lüüka 18.31-34)

³² A Yasu nja kadalaadene tanno iini tagungunu co Örsaliim a Yasu tunggeene kene kidha, a kadalaadene tadhère ari'ba tümümü kadu na ungnö nja eene no, a Yasu tagedhe oona nja kadalaadene tanno iini na ada'baaga kafünü eera no, adünügü eema ya talinggo adene ana i'i eene. ³³ Iki a'da, "Angnga kungngo kara tasirigö co Örsaliim, a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tümününja a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye kümmünü i'i ka inde kanangnga i'i a kajeene.

³⁴ Küünü midhi ku'bu ana i'i ka'binyni alaaga iini ko'do kabbü i'i, kiidi i'i. Afiki'dö afüngngö iidoona."

Tasaasa na Yaguub nja Yühanna

(Matta 20.20-28)

³⁵ A laala ya Za'bedi, Yühanna nja Yaguub tissigi kiki kete kiki iini, "Tatalaana, kasaasa ungnö o'o namma ka niimö tiya iidi ka asaasa ya."

³⁶ A Yasu tiki eene, "Kasaasa aaga a'da nüünü ada minna aaga?"

³⁷ Kikiri ka tiki, "Nanangnga ömö'di öccö ka temmi küdü ka niisö ma kuri aya temmi küdü ka niisö ma küüle küdü ka tö'dö ka tauugaara tanno üüdü na id-hindhü no."

³⁸ A Yasu tiki, "Taalo aaga kussu niimö mada ka tindi-neene, ara aaga tambaanya tooye ker'de meede kara tooye mo, alla ara aaga tambeesedene a tambeese tanno eede kara tambeesedene iini no?"

³⁹ Kiki a'da, "Ara ungnö tambaanya." A Yasu tiki eene, "Ara aaga tooye ker'de meede kara tooye mo, aaga tambeesedene a tambeese tanno eede kara tambeesedene iini no. ⁴⁰ Lakiini tumma ma temmi kede ka niisö ma kuri nja niisö ma küüle no, taalo a'a nama tanangnga aaga kudumma Masala ka takindinaana 'buugu ka kadu miini ku'bu."

⁴¹ A türeene ma kadalaadene na ada'baaga no taföönyö tumma no kagoroo'bo ada ka Yaguub nja Yühanna. ⁴² A Yasu tagümmünü eege iki eene, "Kussu aaga a'da naguugaara ma kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, ka naguugaara ma kadu tanno eene, a kadu neene na iifi no tüünü ada eege ku'bu. ⁴³ Eema afa ma tiya afa tanna kada, ömö'di ya asaasa tadhäbu ana kada ya, apadaga oona keere alinggo ada aaga. ⁴⁴ Ömö'di ya asaasa co aadha ana kada ya, ada tasaga tiya ada aaga in'dili kungngo. ⁴⁵ Kudumma 'Bi-i'bala ma Tadü'd'dü taalo ö'dö a'da a kadu talinggo ada iini, lakiini ö'dö ma talinggo ada eene, afa kömüsü ma kadu kadhabbu ana eyi tiya iini."

Toolonadene na Bartimäus ya soro ya

(Matta 20.29-34; Lüüka 18.35-43)

⁴⁶ Köö'dö ka Ariiha, a kini ka ndö'dö kürö ndama Ariiha nja kadalaadene tanno iini nja kadu kadhabbu, a'-da Bartimäus 'bii'bala ya Timaws asoro, emmi ka tinggini ma fiini arangnga. ⁴⁷ Kini ka taföönyö a'da Yasu ya ma Nasira ya i'i ya miini ya, ikiri ka tiidhe, "Ka Yasu, 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a."

⁴⁸ A kadu kadhabbu tagirnaana kini a'da aki'döönö il-i i'i akogoona ma tiidhe ko'd'do, "Ka 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a."

⁴⁹ Īkiri Yasu ka töödhi iki, "Aaga ümmünü i'i."

Kikiri ka tagümmünü soro, "Adhodho nafiki'dö na'dingnge ana uune. I'i ya ümmünü o'o!" ⁵⁰ Ara'bagä ten'di miini co afiki'dö ana uune aco ka Yasu.

⁵¹ A Yasu tindini i'i, "Nasaasa o'o a'da nönynyö ana o'o?"

Īkiri ka tiki, "Tatalaana, nasaasa a'a tiji 'buugu!"

⁵² A Yasu tiki, "Unggeene, tamma nüüdü ka oolona o'o." Īkiri ka arooro ka tasala 'buugu urna Yasu keere ka fiini.

Yasu inynyo Örsaliim

(Matta 21.1-11; Lüüka 19.28-40; Yühanna 12.12-19)

11 Kene ka ndakete ka Örsaliim, kassa ndala Beet Faji nja Beet Aniya ka Anya ma 'Dikidiyö, a Yasu tagürünü kadalaadene niini keera. ² Iki eene, "Aaga agolo daara tiya ada kidha ya, kada kara co ya, ara aaga taluna a 'bing kisine amin'dinja ku'bu, üfürü ömö'di takaka kide, aaga kildhe i'i, aaga tö'dö iini kita. ³ Üürü ömö'di ka tindini aaga a'da, 'Minna ada kadalinggo?' aaga tiki iini a'da, 'Uugaara asaasa, assa ka tafada iini areere."

⁴ A kadalaadene co kaduna a 'bing kisine kimi'dinja ku'bu ka fiini ka iinye kete kakildhe i'i, ⁵ a kadu na 'dingnge kene kete no tindini eege kiki, "Kinggli aaga a 'bing kisine amana?"

⁶ Kadirina eene afa ma tiya Yasu ka tünügü co eene ya kungngo, a kadu tikiri kafa kene ka ungnö. ⁷ A kadalaadene na eera no tö'dö a 'bing kisine a Yasu, kakese en'di yeene kide aka kide. ⁸ A kadu kadhabbu takeese en'di yeene ka fiini, anno takeese dhaaru neene ka taku'baana ka lodho no ku'bu. ⁹ A kadu na ungnö ka Yasu kidha no nja tanno ungnö kini keere no teema,

"Kafünügü Masala ko'do,

Tanangnga ta'diila ömö'di tiya tö'dö ana eere ma Uugaara ya. †

† 11.9 Tüüsü ma Nakaaru 118.25-26

¹⁰ Aaga nangnga ta'diila a tauugaara tanno ara tö'dö no

tauugaara na pupa tiya aja Dawud. Kidhindhi ka fiini ma ndanaaya."

¹¹ A Yasu co Örsaliim aaco la ma Masala adagiiri eema in'diili, ka 'buugu kanda siiya ya, ikiri ka öö'dö kürö aaco Beet Aniya nja kadalaadene tanno iini nö'dö kada'baaga kafünü eera no.

Yasu aga'da indiiye (Matta 21.18-19)

¹² Ka taka ka taadha ya kikiiri ka tunggeene ka Beet Aniya, iire tūmmü Yasu. ¹³ İkiri ka tasala fa ma ndiye ka kirikiri ikiri ka tunggunu co iki kide a'da laala inggide, kini ka ndalaana ya, taalo aduna laala kide illi dhaaro, kudumma uuru ma teene tanno ndiye ka aleefe. ¹⁴ İkiri ka tiki iini, "Taalo ömö'di ma tagu tööyö müüdü afe'de ta'billi." A kadalaadene taföonyö eema yiini ka teema ya.

Yasu asoro kadu ka la ma Masala (Matta 21.12-17; Lüüka 19.45-48; Yühanna 2.13-22)

¹⁵ Köö'dö ka Örsaliim, ikiri Yasu ka co la ma Masala adagasoro kadu na anadene ana eema kide nja tanno ana eema no apudu eema ma temmiimi nja kadu tanno aregere gürüüsi kide no, adhifi eema ya kadu tanno anadene ana alambo no co, ¹⁶ afaga kadu keere ka co la ma Masala ana eema ma ana. ¹⁷ İkiri ka talaana eege iki eene, "Taalo sorne ma Masala iki a'da, "Di yeede 'di ma tafara ka Masala ma kadu ka ajeene nye'd'de? † Aaga ta'duga, aaga tanangnga i'i kada tumba ma kanyooro." ††

¹⁸ A naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye taföonyö tumma no, kikiiri ka tawwa fiini ma tiidi Yasu, Kudumma eene ka ri'ba iini, kudumma kadu in'diili kadhere ka talaana tanno iini. ¹⁹ Köö'dö kürö ndama anya a 'buugu kada siiya kunggeene.

Fa ma indiiye arume (Matta 21.20-22)

²⁰ A kene ka ndafada ligitaka kungngo ya, kaduna fa ma ndiye ka teyi arume kadara ka ereere miini. ²¹ A Bütürs tagiigi tumma na Yasu iki iini, "Ka Tatalaana, as-sa ka fa ma indiiye nüüdü ka taga'da eege no, ka'baya-ga ko'do."

²² İkiri Yasu ka tiki eene, "Aaga amma ka Masala. ²³ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, üürü ömö'di iki anya tammo, 'Fiki'dö na'dinggö co to,' a'da taalo asanaana eedi ku'bu ya, lakiini amma ana eedi, a'da niimö yiini ka tiki ya a tüüninja iini. ²⁴ Nikiiri a'a ka tiki aaga a'da niimö yaada ka tasaasa ada kara tafara ka Masala ya, aaga amma ana eedi a'da ara aaga taluna, mikiri Masala ka anangnga aaga. ²⁵ Kada kara tafiki'dö aaga tafara ka Masala ya, üürü niimö ya toroko ya ungngo üüdü ku'bu nja ömö'di naadha kide, amang ka Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya, ta'duga tatoroko kada ka oona." ²⁶ [Kada ka titaalo kaadha ka eema tiya kadu kadalinggo ana aaga ya toroko ya, taalo Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya, ta'duga tatoroko naada.]

† 11.17 Asaiya 56.7 †† 11.17 Armiya 7.11

Tindineene ma tauugaara na Yasu (Matta 21.23-27; Lüüka 20.1-8)

²⁷ Kapadaga co Örsaliim, a kini ka tunggunaana ku'bu ka la ma Masala ya, a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye nja kadifi ma anya, tö'dö kini. ²⁸ Kikiiri ka tindini i'i, "Türü nüüdü ka talinggo eema ya iini no 'dee na mada? Mada i'i yungngo anangnga türü o'o nalinggo iini ungngo?"

²⁹ A Yasu tiki eene, "Ara a'a tindini aaga ma niimö ungodho, aaga tirina a'a, na a'a sa tirina türü öjö eege kungngo eede ka talinggo iini. ³⁰ Aaga tirina a'a, tambeese na Yühanna 'dee, kö'dö ndama 'dotombo'do alla ndama kadu?"

³¹ Keema ungodho eege, "Kaja ka tiki a'da, 'Ndama 'dotombo'do ya,' ara tiki a'da, 'Aminna agu aaga, aaga taalo kamma kini?' ³² Ara angnga tiki a'da, 'Ndama kadu?' Lakiini eege kari'ba a kadu, kudumma kadu 'do kümmü Yühanna kada ne'bi. ³³ Kikiiri ka tiki a Yasu, "Taalo ungngo kussu!"

A Yasu tiki eene, "A'a tekere taalo na tadirina aaga a'da mada anangnga türü neede ka talinggo iini no a'a."

Tafeene ma tumma ma kataleele (Matta 21.33-46; Lüüka 20.9-19)

12 İkiri ka teema nja eene a tafeene ma tumma, "Ömö'di inggide adini fa ma ki'bim'bi, adagasaara eege koona adagi'dö ada anya ma tiyaana kide, atarü'bü 'dasala anangnga a kadu ma leele kide ara ka tunggeene. ² Ka uuru ma tarumaana ma ki'bim'bi ka ndö'dö ya, agürünü ömö'di ya linggo nja iini ya ka kadu ma linggo aaco ta'duga iye ma ki'bim'bi. ³ Lakiini kümmü i'i, kabbü i'i kuuru i'i ka tino ana iisine 'döngngönyö. ⁴ İkiri ka kürünü ömö'di ma linggo öccö kene afe'de, kabbü ömö'di ya miini ya ka üüdü, kadagüni midhi ku'bu ana i'i. ⁵ Utü kagürünü könö kadagiidi ya miini ya, agürünü öccö kadhabbu katabbü könö kadagiidi könö.

⁶ "Ömö'di taalo öreene kini miini kara tagürünü illi 'bii'bala yiini ka asaasa ya ma tagürünü i'i keere ma kadu tanno in'diili no, iki a'da, 'Eege kara taföonyö tumma na 'bii'bala tiya eede.'

⁷ "Illi kadu ma linggo ma ki'bim'bi keema ungodho eege kiki, 'Taya ya a takakarna ka eema ya i'i yungngo, aaga ö'dö angnga tagiidi i'i amang kaja takarna ka eema.' ⁸ Kümmü i'i kadagiidi i'i kara'baga co kürö ndama 'booro ma ki'bim'bi.

⁹ "Ömö'di ma ki'bim'bi 'dee ara tönnyö? Ara tö'dö tagirina kadu na linggo no, ara kanangnga ki'bim'bi a kadu tökönö. ¹⁰ Taalo aaga kagiiri tumma na sorne ma Masala?

'Misi ma katarü'böönö kanu kide mo, oogo mungngo ma misi ma kadese.

¹¹ Uugaara agalinggo eema ya, angnga takadhere!" †

¹² Kikiiri ka asaasa tūmmü i'i kudumma eene katussu a'da i'i ya eema a tafeene ma tumma kene ko'do. Lakiini eege kari'ba a kadu kadhabbu, kikiiri ka tunggeene kinyi i'i ku'bu.

‡ 12.11 Tüüsü ma Nakaaru 118.22-23

Tamana tulu'ba a Kayisar
(Matta 22.15–22; Lüüka 20.20–26)

¹³ Kagürünü kadu ma naFariisi nja Hirüdüsiin ka Yasu a'da kümmü i'i a tumma ma niinö tanno iini. ¹⁴ Kikiri ka öö'dö kini kiki iini, "Ka Tatalaana, kussu ungnö a'da neema o'o tumma dhorro nitaalo nalinggo a tumma tanno kadu, taalo o'o nalomana kadu ko'do, lakiini nadünnü o'o tumma ma Masala dhorro, a'diila kaja ka tamana tulu'ba a Kayisar alla angnga tanu? ¹⁵ Ara angnga tamana ku'bu alla angnga tanu?"

Ikiri Yasu ka tussu ünggü meene ikiri ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga ta'b'ba a'a ka eedi aaga ungnö jine a'a nasala kide."

¹⁶ Kikiri ka anangnga jine iini, ikiri ka tiki eene, "Koronggore ya mada i'i yungngo nja eere tiya?"

Kiki a'da, "Ya Kayisar."

¹⁷ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Aaga nangnga eema ya Kayisar a Kayisar, aaga tanangnga eema ya Masala a Masala." Kadhere ka tumma tanno iini.

Tarna nja tafiki'dö ka inde
(Matta 22.23–33; Lüüka 20.27–40)

¹⁸ Ikiri naSadügiin na iki a'da kitaalo tafiki'dö ka inde kö'dö kini kindini i'i. ¹⁹ Kiki, "Tatalaana, Müüsa arigiri ada angnga ka sorne a'da ömö'di ka teyi inyi aka miini ku'bu a'da taalo mageene laala, örre yiini takarna ka aka ma küme amang kini teene ada laala örre tiya iini. ²⁰ Kadu kinggide ka iidümmü kafünü eera ka nagöre, ömö'di ya dhidha ya arna aka eyi a'da taalo ageene laala. ²¹ Aya ta'duga oogo eyi a'da taalo ageene ada oono, nja türeene miini nye'd'de nja tiya iidoona ya. ²² Tumma dhorro taalo ömö'di ungnodho ana ka kadu tanno ka iidümmü kafünü eera no taalo ageene, keere kungngo aka teyi afe'de. ²³ Oogo ma aka tammo mada ka uuru ma kadu tafiki'dö ka inde? Kudumma oono kada aka tammo kadu ka iidümmü kafünü eera?"

²⁴ A Yasu tiki eene, "Kaama aaga kudumma aaga kati-taalo kussu nakasorne na insili no nja türü tanno Masala. ²⁵ Taalo kadu karna ajeene ka uuru ma tafiki'dö ka inde, kafeene nja kadhangga ka 'do-tombo'do. ²⁶ A 'bitingngö kudumma ma tafiki'dö ka inde ma kadu tanno ake no, taalo aaga kagiri sorne ya Müüsa ma 'bamfa, Masala miki iini, 'A'a na Masala tammo Abrahim nja Masala tammo Ishak nja Masala tammo Yaguub' †? ²⁷ Oogo taalo Masala ma kadu tanno ake no, lakiini oogo ma Masala ma kadu tanno adinö no aaga ya kaama aaga 'do."

Tumma na Masala na idhindhä no
(Matta 22.34–40; Lüüka 10.25–28)

²⁸ Tatalaana ma seriye könö ö'dö aföönyö eene kata'bunnjaana ku'bu a tumma. A Yasu tapadaga tumma co Sadügiin ka'diila, ikiri ka tindini i'i iki, "Tumma na dhidha no eege kiye ana kada na in'dili no?"

²⁹ A Yasu tiki, "Tumma na dhidha no kiki, 'Kadu ma Israyil, aaga aföönyö, Masala Uugaara maaja, Uugaara ungnodho. ³⁰ Asaasa Masala Uugaara müüdü ana eedi tiya üüdü nye'd'de nja oona tanno üüdü nja üüdü tiya üüdü nye'd'de nja türü tanno üüdü nye'd'de.' ††³¹ A

tumma öcö afe'de kiki, 'Asaasa ömö'di ya kete küdü ya afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.'" † Kungngo taalo tumma könö kidhindhä ka tagii'bi tumma no.

³² A tatalaana ma seriye tiki iini, "A'diila, nadiri o'o tumma dhorro a'da Masala ma ungnodho taalo Masala kömö illi oogo. ³³ Ömö'di tasaasa oogo ana eedi nye'd'de a tussu miini nye'd'de, a türü tanno iini nye'd'de asaasa ömö'di ya kete kini ya afa miini ka asaasa eyi yiini kungngo, kagii'bi tara eridö nja tirri."

³⁴ A Yasu tussu a'da ömö'di ya adiri tumma ma ta'dara ikiri ka tiki iini, "Taalo o'o na ku'b'ba ka tauugaara ma Masala ku'bu." Taalo ömö'di könö ma tana rüsü ka eedi ma tindini i'i dhabbu kungngo.

Almasihi nja Dawud
(Matta 22.41–46; Lüüka 20.41–44)

³⁵ Ka Yasu ka tagalaana kadu ka la ma Masala ya, indineene iki, "Katalaana ma seriye 'dee, kiki a'da Almasihi i'i ya 'Bii'bala tiya Dawud nya? ³⁶ A'da Dawud ka eyi tiya iini eema a türü ma Koronggore tiya Insili ya,

'Tki Uugaara Uugaara tiya eede,

Emmi kede ka niisö ma kuri,

ara a'a ka anangnga kadu ma kirimi nüüdü küdü ka uune.' ††

³⁷ A Dawud ka eyi tiya iini ümmünü Almasihi a'da Almasihi a'da 'Uugaara,' assa ka ta'bii'bala tiya iini nya?" A kadu tagatoodo ka Yasu ka teema oona a'diila eene.

Yasu iki aaga aadha ka katalaana ma seriye ka oona
(Matta 23.1–36; Lüüka 20.45–47)

³⁸ A Yasu tagalaana eege iki eene, "Aaga aadha ka katalaana ma seriye ka oona. Eege kasaasa tunggunaana ku'bu ana en'di tiya kadhonggoro ya ka oona, a kadu tööjülü eege ka namansala, ³⁹ kemmiimi ka kadu kidha ka la ma talaana nja na'buugu ma te'd'deema. ⁴⁰ Kiisini iiya ma nagüme kagu eema yeene, kümmü nanggeyi neene a'da eege kafara ka Masala keema tafifinni. Eege na miini no ara Masala tapusu eege dhindhö."

Gürüüsä ma aka ma küme ka tamana ku'bu mo
(Lüüka 21.1–4)

⁴¹ A Yasu temmi ka la ma Masala ka teene, napele ana iye ka oona nja 'buugu ma tamana ker'de ma monsoona kide, adinö ka kadu kadapüpügü gürüüsä yeene ka 'buugu ma gürüüsä ka la ma Masala, a kadu nana gürüüsä dhabbu no, tamana ku'bu dhabbu.

⁴² Lakiini aka ma küme mo, eema ka titaalo kono mo, mafaana ana girisi keera idhilli. ⁴³ Ikiri Yasu ka tagümmünü kadalaadene niini iki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, aka ma küme mo, eema ka titaalo kono mo, manangnga gürüüsä ku'bu adhabbu ka 'buugu ma tafaana madagii'bi kadu nye'd'de. ⁴⁴ Kudumma eene kanangnga türeene ma eema tiya eene ya dhabbu ya ku'bu, lakiini oogo, manangnga ya aganna kono ya ku'bu, moonö kara takuri ya nye'd'de kungngo."

† 12.26 Tö'dö kürö 3.6 †† 12.30 Seriyé ya eera ya 6.4–5

‡ 12.31 Lawi 19.18 †† 12.36 Tüüsü ma Nakaaru 110.1

Yasu eema tumma titaalo ma 'būdhūlū

(Matta 24.1-2; Lūūka 21.5-6)

13 Kini ka öö'dö kürö ndama la ma Masala ya a kadalaadene niini könö tiki iini, "Tatalaana, ma assala ka niigisí nja tarū'böönö tanno ka'diila nyal!"

² İkirí Yasu ka tiki iini, "Niji o'o tarū'böönö na 'diila no? Taalo misí ma türeene ka ma tööje ko'do, kara tasananjaana ku'bu."

Dhūgürū nja talinggo kadu

(Matta 24.3-14; Lūūka 21.7-19)

³ Kini ka asirö Anya ma 'D'ikidiyö emmi adinö co la ma Masala, ikirí Būtrūs nja Yaguub nja Yūhanna nja Andraws ka tindini i'i ungodho eege, ⁴ "Tirina ungnngo, ara tumma no talinggo adene aada a niimö ya tanangnga angnga ka tussu a'da ndakete ka talinggo adene i'i ya iie?"

⁵ A Yasu tiki eene, "Aaga adinö ko'do aaga fa tafaga ömö'di töccö iisini aaga. ⁶ Kadu kinggide kassa ka öö'dö kadhabbu kiisini kadu ana eere tiya eede kiki, 'A'a namiini!' Kiisini kadu kadhabbu 'do. ⁷ Kada ka taföonyö tumma ma koro'bo kateemadene afa ma tiya miini ya, aaga fa tari'ba ara tūn'idene, lakiini taalo sugi miini eege kamiini. ⁸ Ara anya tadiidi ma anya tökömō a tauugaara tadiidi ma tauugaara könö, a 'buugu tatinggi'di ka na'buugu kadhabbu, a 'buugu ta iire tata ma tin'di eege kamiini.

⁹ "Aaga adini ko'do, ara kadu tümümü aaga kümünü a naguugaara ma serīye, kabbū aaga ka naala ma talaana, küügū aaga kamanaga co kidha ma naguugaara ma anya na dhiidhi no nja tanno iifi no kudumma a'a, aaga öödhī dhorro aaga tasahūüdū kene.

¹⁰ Ara tumma na İnjilī teemadene ka dhidha ka ajeene ka naanya koonā nye'd'de kungngo. ¹¹ Ka kadu kara tümümü aaga kümünü a naguugaara ya, aaga tafa tadinigöögö a'da taalo aaga kussu niimö maada ka teema, aaga eema tumma na tö'dö kada ka niinö no ka ööye miini, kudumma Koronggore tiya Insili ya i'i yungngo eema taalo aaga. ¹² Ara ömö'di tümünü öre yiini ka inde, a pupa tümünü 'bii'bala yiini ka inde, a laala tasilli eema ya kafaafa meene kagirina eege. ¹³ Ara kadu takirimi aaga nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede, ömö'di ya idhi oona ku'bu turi ya oolonadene."

Tatoroko ma 'buugu

(Matta 24.15-28; Lūūka 21.20-24)

¹⁴ "Kada ka tiji 'tanyoro ma 'buugu ka tatoroko ya,' † na taalo kama tagalinggo adene no amang kada tussu aaga na iröönö no, a kadu na ka Yahūūdiya no tarūnō kaco na'dikinya. ¹⁵ Ömö'di ya ka la ko'do ya, taalo atö'dö ku'bu alla aco a 'bügöörī tagona niimö kide.

¹⁶ Ömö'di ya ka siga ya, taalo tafada aco a'duga ten'di yiini. ¹⁷ Am'ba ka iiya tanno agüröönö no nja tanno indine no ka naganuuru tanno miini no. ¹⁸ Aaga afara ka Masala a tumma no tafa tö'dö feele kungngo. ¹⁹ Ka naganuuru tanno miini no ara tagoroo'bo tö'dö ka anya a 'buugu tatoroko, üfürü tagatoroko nggeege taka öc-cö jiddi ma Masala ka tarū'bū 'būdhūlū itaalo a tö'dö nggeege afe'de. ²⁰ Üürü Uugaara ka titaalo anangnga

† 13.14 Danial 9.27

naganuuru na miini kadhügüngü ya, taalo ömö'di ma tagoolonadene ungodho kungngo. Lakiini kudumma kadu tanno oono ka tagesse eege no, mikirí karmuna naganuuru manangnga eege kadhügüngü.

²¹ "Ka uuru tanno miini no üürü ömö'di iki aaga a'da, 'Assa, Almasihi ungnngo kita,' nja iini ka tiki a'da, 'Inni kanna ya,' aaga tafa tamma kini kide. ²² Namasihi na iisini kadu no nja nagane'bi tanna korokoro no, kara sa kabbū 'dala kalinggo eema keefe nja eema ma türü meene ka taama kadu na Masala ka tagesse eege no, üürü kaluna fiini miini. ²³ Nggeege aaga adini ko'do, a'a 'bitingngö nagadünügü a'a eema aaga in'dili kungngo a'da küfürü uuru miini tö'dö.

Tö'dö na 'Bii'bala ma Tadü'd'dü

(Matta 24.29-31; Lūūka 21.25-28)

²⁴ "Lakiini ka naguuru tanno miini no ara sa tatoroko 'do,

'A ndanaaya talifi a tere taalo ara töyeene, ²⁵ A midigi ta'dinggeene ndama 'dotombo'do a türü ma 'dotombo'do tatinggi'di.' ††

²⁶ "Ka uuru tanno miini no ara kadu sa kiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tunggunu aku'bu a tülüügü a türü nja tidhindhi. ²⁷ Assa kagürünü kadhangga niini ka na'buugu tanno tanya ka tiisö na egisö no koonā nye'd'de kungngo, kaco tawaana kadu niini ka tagesse eege no ka 'būdhūlū koonā nye'd'de nja 'dotombo'do.

Talaana ma fa ma indiiye

(Matta 24.32-35; Lūūka 21.29-33)

²⁸ "A 'bitingngö aaga kussu fa ma indiiye, kada kiji i'i ka tasere a dhaaro miini ta kirikiri, aaga tussu a'da kooro ka ndakete. ²⁹ Kada ka tiji eema ya ka talinggo adene nye'd'de ya, ikirí aaga ka tussu a'da uuru miini ka ndakete ka inye. ³⁰ Neema a'a nja aaga dhorro, taalo sere ya tadhe ko'do a'da taalo eema agalinggo adene nye'd'de kungngo. ³¹ 'Dotombo'do nja 'būdhūlū ka tamanyaga kitaalo, lakiini taalo tumma neede ka titaalo."

Taalo ömö'di ussu uuru na Masala

(Matta 24.36-44)

³² "Taalo ömö'di ma tussu uuru na miini no, alla kadhangga ka 'dotombo'do alla 'Bii'bala illi Pupa. ³³ Aaga adinö ko'do aaga tafa tarigide kudumma ada ka titaalo kussu a'da uuru na miini no ka tö'dö aada. ³⁴ Afeene afa ömö'di ya inyi 'di yiini ku'bu ara ka tunggeene anangnga kadu na alinggo no kafa kide, ömö'di ya talinggo linggo niini keefe, iki a taya afa ka inye ya, adinö afa tarigide. ³⁵ Nggeege aaga adinö ko'do kudumma ada kitaalo kussu tafada na ömö'di ma 'di, siiya kungngo alla ooso ka teene, alla a dhimbī ka fara alla ka taka ka taadha. ³⁶ Üürü i'i ö'dö aluna aaga afa taluna aaga ka tarigide. ³⁷ Tumma neede ka tirina aaga no, nadünügü a'a co kadu nye'd'de, 'Aaga adini ko'do."

Tawwa fiini ma tiidi Yasu

(Matta 26.1-5; Lūūka 22.1-2; Yūhanna 11.45-53)

14 'Bitingngö Taanyara ma Tada'da ka Erīidö nja Taanyara ma Dheedhifi füngngö miini anda öreene eera, a naguugaara ma ka'boge nja katalaana

†† 13.25 Asaiya 13.10; Asaiya 34.4

ma serīye tagawwa fiini meene ka tūmmū Yasu kiidi i'i.
² Lakiini eege kiki a'da, "Taalo angnga ka tūūnī nggeege ka taanyara ma tirri i'i dī kadu taga'da 'bu-ugu."

Aka muuru kondho ka Yasu ka oona

(Matta 26.6-13; Yūhanna 12.1-8)

³ Ka Yasu ka taganna ka 'dī kita Samaan ya akaana kutukunya ya, ka Beet Aniya kemmi, aka tadhe a sūgū'de ka nīisō a kondho ma nardiin ma dhorro mo kide magu'daana mo, ma'bōyō sūgū'de muuru kondho iini ka üüdū.

⁴ A kadu könō tagoroo'bo, keemaana ka oona kiki a'da, "Minna agu kondho maga'dadene kungngo?" ⁵ Taalo maaja ka tadenege iini ana gürüüsi ma ürünūn ungodho (gürüüsi 300), angnga tūsümūnaana nakajine miini ka kadu tanno eema ka titaalo kene no," kikirī ka mana hetti aka 'do.

⁶ İkirī Yasu ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga tal-inggo oogo? Aaga aadha oono ka oona, magalinggo ada nīimō ya a'diila ya a'a." ⁷ Kadu no eema ka titaalo kene no kinggide 'do aaga amana eema eene ürürü aaga kasaasa. İlli a'a ya, taalo a'a na taneene nja aaga turi. ⁸ Oogo magüüni a türü tanno oono muuru kondho eede ka oona ka dhidha matindinaana ku'bu ma tatü'bü a'a. ⁹ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kita İnjīllī ka teemadene kide ka 'buugu ka oona nye'd'de kungngo ya, keema tumma ma eema tiya oono ka tagüüni ya a kadu tagiigi oogo iini."

Yahüüsa amma ma Yasu ka tūmmū adene

(Matta 26.14-16; Lüüka 22.3-6)

¹⁰ İkirī tatalaadene na Yasu könō ana ka tanno ada'baaga kafünū eera no ana eere a'da Yahüüsa Askaryüüti tunggeene aco ka naguugaara ma ka'boge ma tūmmünū Yasu eene. ¹¹ Oona ta'diila kene eene kadaföönyō tumma no, kiki iini a'da, ara eege tanangnga gürüüsi iini. İkirī ka adinaana i'i ko'do ma taluna fiini ma tūmmünū i'i eene.

Yasu agu kuri ma tada'da nja kadalaadene tanno iini

(Matta 26.17-25; Lüüka 22.7-14, 21-23; Yūhanna 13.21-30)

¹² Ka uuru tanno dhidha no ma Taanyara ma Dheedhifi ka ndö'dö yeene kaara kidheefele ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö kide ya, a kadalaadene na Yasu tindini i'i kiki iini a'da, "Nasaasa o'o ungnko kico tindinaana kuri ma Tada'da küdü ku'bu kiga?"

¹³ Agürünū kadalaadene niini keera iki eene, "Agolo anya aaga taduna ömō'dī ungngeene a'bandhafala ma 'biidī aaga turna i'i keere. ¹⁴ Kini ka co a 'bügöörī ya, aaga tiki ömō'dī ma 'dī a'da, 'Tatalaana iki a'da la yeede ka tagu kuri ma Taanyara ma Tada'da ka eriidö nja kadalaadene tanno eede i'i iieye?" ¹⁵ Ara talaala aaga ka la ko'do, la ko'do adhabbu akesenja ku'bu ka'diila, aaga tindinaana kuri kaja ku'bu kide."

¹⁶ İkirī kadalaadene na eera no ka co, kaluna tumma na Yasu afa ma tiya iini ka tageema kungngo, ka takindinaana kuri ma tada'da ku'bu.

¹⁷ A 'buugu kanda siiya kungngo ya, a Yasu tö'dö nja kadalaadene tanno iini na ö'dö kada'baaga kafünū eera no. ¹⁸ A kene ka ndemmi ma tagu eema ya, a Yasu tiki, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömō'dī öccö ungnko aja aguri nja a'a ara tūmmünū a'a a kadu."

¹⁹ Oona tatoroko ka kadalaadene kindini i'i ka ungodho, ka ungnodho, "Tumma dhorro taalo a'a namii-ni?"

²⁰ İkirī ka tiki eene, "A könō ana ka tanno na öö'dö kada'baaga kafünū eera no, ara tirri nīisō ka dho nja a'a. ²¹ A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara teyi afa ma tiya ka kasorne ma Masala na insili no katiraana ya kungngo, lakiini am'ba ka ömō'dī tiya ara tūmmünū 'Bii'bala ma Tadü'd'dü a kadu ya, a'diila kini kara tafa tageene-dene."

Kuri ma taamu ya Uugaara

(Matta 26.26-30; Lüüka 22.15-20; 1 Kürünsüs 11.23-25)

²² Kene kagu eema ya, İkirī Yasu ka 'duga miteene anangnga ta'diila a Masala a'düsünū anangnga eene iki, "Aaga la tuu'da neede eege kungngo."

²³ İkirī ka a'duga ker'de anangnga ta'diila a Masala, anangnga eene, kadakooye kide eege in'diili. ²⁴ İkirī ka tiki eene, "Eriidö yeede i'i yungngo, ma timi'di tumma ya uurunja co ka üüdū ma kadu kadhabbu. ²⁵ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro ndama uuru tanno, taalo a'a na tooye 'biidī ma ki'bim'bi, ara uuru neede ka saga tooye i'i kada issi ka tauugaara tanno Masala."

²⁶ Kikirī ka ndaküüwe tūsü köö'dö kürö kaco Anya ma 'Dikidiyö.

Yasu eema ta'düsünū i'i na Bütrüs

(Matta 26.31-35; Lüüka 22.31-34; Yūhanna 13.36-38)

²⁷ İkirī Yasu ka tiki eene, "Ara aaga sa karünö aaga nye'd'de kungngo aaga tinya a'a ku'bu, kudumma sorne ma Masala ka tiki, 'Ara a'a tabbü tadasaana,

kidheefele tanyalagaago.' †

²⁸ Lakiini kede ka tafiki'dö ka inde ya, ara a'a co Jaliil kada kidha."

²⁹ İkirī Bütrüs ka tiki, "Kassa ka tinyi o'o ku'bu eege nye'd'de, taalo a'a nara tinyi o'o ku'bu."

³⁰ A Yasu tiki iini, "Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro ka ooso tanno 'bitingngö no, a'da üfürü dhim'bi taafara teera ya, ara o'o ta'düsünū tumma ma üüdū ka tussu a'a tiidoona."

³¹ A Bütrüs takogoona ma teema tumma niini iki, "Taalo a'a na ta'düsünū o'o assa kata inde, ara a'a teyi nja o'o." A kadalaadene nye'd'de tatiraana nggeege.

Yasu afara ka Masala ka Jetsemaani

(Matta 26.36-46; Lüüka 22.39-46)

³² Köö'dö ka 'buugu tiya ana eere a'da, Jetsemaani ya, İkirī Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Aaga emmi kita ara a'a kaafara ka Masala." ³³ İkirī ka 'duga Bütrüs nja Yaguub nja Yūhanna arooro ka ta'deedene ka oona, ari'ba tūmmü i'i. ³⁴ İkirī Yasu ka tiki eene, "Ka toroko oona eede dhindho kada inde, aaga anna kita aaga tadini ko'do."

³⁵ İsigi co eene ka oona idhilli kungngo, ürürü ku'bu eema nja Masala, amang ka uuru tanno tadhe ko'do iini ka oona, ürürü Masala masaasa. ³⁶ İkirī ka tiki, "Abba, Pupa yeede, eema nye'd'de nana o'o türü miini, 'duga tatoroko no kede ka oona, lakiini taalo tumma ma eedi tiya eede ka asaasa, lakiini afa ma tiya üüdū ka asaasa ya kungngo."

† 14.27 Sakariya 13.7

³⁷ A Yasu tafada aluna eege ka tarigide, ikiri ka tiki a Bütürs, "Samaan narigide o'o sa? Taalo o'o nam-baanya tadinö ana ndanaaya ka unggodho?" ³⁸ Aaga eema nja Masala eege tadinö ko'do ii'di aaga ta'ding-gö ka ta'b'badene. Koronggore asaasa, illi tuu'da kag-i'di."

³⁹ Isigi keere kene ka oona afe'de, eema nja Masala indiri tumma na unggodho no. ⁴⁰ Afada afe'de aduna eege ka tarigide, a tarigide talinggo eege ka iye, taalo kussu niimö meene kadirina iini.

⁴¹ Afada tiidoona iki eene, "Kaleefe aaga tarigide, aaga tagünü? Anda 'dimo! Asa uuru tö'dö. Aaga assa kide, 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tümününja ka iisine ma kadu tanno oroko no. ⁴² Aaga fikik'dö angnga tagunggeene, a ömö'di ya tümünü a'a a kadu ungn-go kede kita."

Tümmü adene na Yasu

(Matta 26.47–56; Lüüka 22.47–53; Yühanna 18.3–12)

⁴³ Kini ka aleefe ateema kungngo ya, a'da adhe Yahüüsa ya kadalaadene ya ndama tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no, nja kadu kungngo iini a maguufi a nakulu'ba, a naguugaara ma ka'boge nja katakana ma seriye nja kadiifi ma anya kagürünü eege. ⁴⁴ Ömö'di ya ümmünü i'i a kadu ya, ala eege ka niimö ma tussu iini iki eene, "Ömö'di yeede ka tööjülü i'i ya, i'i ya miini, aaga ümmü i'i aaga co ku'b'ba iini aaga tafa kini dhorro."

⁴⁵ Ka Yahüüsa ka ndö'dö ya ikiri ka öö'dö ka Yasu kete iki iini, "Ka Tatalaana!" ikiri ka tööjülü i'i. ⁴⁶ Kikiri ka 'dinggö kini ana iisine karefe i'i. ⁴⁷ Ömö'di öccö ana kene a'dingnge ana ko'do kene kete tafanna kulu'ba ma dhonggoro mo, eedhe tasigira ya alinggo nja uugaara ma ka'boge ya ka neeso armuna.

⁴⁸ A Yasu tiki eene, "Kö'dö aaga kürö a maguufi nja nagulu'ba afa a'a ka ka'da 'buugu?" ⁴⁹ Naganeene a'a nja aaga, a naguuru, nalaanaga kadu ka 'booro ma la ma Masala aaga taalo kümü a'a lakiini tumma no ka Kasorne ma Masala no eege kungngo ada kadalnggo iini ungn-go."

⁵⁰ A kadu nye'd'de kungngo tarünö ka inyi i'i ku'bu.

⁵¹ A 'bii'bala inggide ö'dö kini keere ana oona ku'bu illi i'i aramba oona a 'banden'di, kikiri ka tümü i'i.

⁵² İkiri ka tapa eene ka ten'di, ara ka arünö ana oona ku'bu.

Yasu ka kidha ma naguugaara ma Yahüüdü

(Matta 26.57–68; Lüüka 22.54–55, 63–71; Yühanna 18.13–14, 19–24)

⁵³ Kümü Yasu kateefe tunggu co uugaara ma ka'boge, kikiri naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma anya, nja katakana ma seriye ka temmi eege in'dili kungngo. ⁵⁴ A Bütürs tako'd'do kini keere ndama ku'b'ba kalla kaco 'booro ma 'di tiya uugaara ma ka'boge, ikiri ka co aduna kadu katille issi, ille nja eene.

⁵⁵ A naguugaara ma ka'boge nja na ataya ma 'buugu ma temmi ma Yahüüdü tanno kagiri niimö matra tümü Yasu ma tiidi i'i iini, lakiini eege kitaalo kaduna.

⁵⁶ Kudumma kadu kadhabbu kafünü korokoro iini ka oona illi tumma neene kambananjaana ku'bu, kitaalo ka unggodho.

⁵⁷ A kadu könö tafiki'dö ana kene kafünü eema iini ka oona kiki a'da, ⁵⁸ "Kaföonyö ungn-go iini ka tiki a'da,

'Ara a'a tarüdü la ma Masala ya kadu ka tarü'böönö ana iisine ya, na a'a sa karü'bü könö a füngngö iidoona taalo ömö'di arü'böönö ana iisine."

⁵⁹ Nggeege a tumma neene tafada kambananjaana ku'bu.

⁶⁰ İkiri uugaara ma ka'boge ka fiki'dö ko'do kene kidha indini Yasu, "Taalo tumma müüdü ka tatiraana? Ka eema tiya kadu kadeema küdü ko'do ya?"

⁶¹ Akidöönö dhore kungngo, taalo adiri niimö, uugaara ma ka'boge tindini i'i afe'de, "O'o 'dee na Almasihi 'Bii'bala ma Masala mana baraka mo?"

⁶² A Yasu tiki iini, "A'a namiini ara aaga sa kadinö ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka temmi ka Masala ka 'dakeyi ma niisö ma kuri, ka tadhe ka tülügü ka 'dotombo'-do."

⁶³ Uugaara ma ka'boge tarisina ten'di iini ka oona iki, "Ara angnga tasaasa ömö'di ma tadinö ka tumma tanno afe'de?" ⁶⁴ Kaföonyö aaga teela Masala niini, aaga kiki aaga nya 'bitingngö?" Kikiri ka tiki eege nye'd'de kungngo, eege nye'd'de kasaasa i'i a'da eyi.

⁶⁵ A kadu öccö ta'binyni alaaga iini ka oona, kaküd-hü i'i ka iye, kabbü i'i ana iisine, kiki iini, "Eema." A nasigira ta'duga i'i katabbü i'i.

Bütürs a'düsünü Yasu

(Matta 26.69–75; Lüüka 22.56–62; Yühanna 18.15–28)

⁶⁶ Ka Bütürs ka taleefe ka inye ma 'bügööri ka ta'bu-ugu ya a'da mö'dö 'badaada ma alinggo nja uugaara ma ka'boge mo. ⁶⁷ Mikiri ka tasala Bütürs ka tille issi masa kini ko'do miki iini, "O'o ka eyi tiya üüdü naga-neene o'o nja Yasu ya ma Nasira ya!"

⁶⁸ A'düsüniiği iki, "Taalo a'a nussu niimö yüüdü ka teema ya," ikiri kico akürö ndama a 'bügööri. †

⁶⁹ Mikiri 'badaada ka tassa kini ko'do madirina eema a kadu tanno kete no miki, "Ömö'di ya nja eene."

⁷⁰ A'düsüniiği afe'de. Amussu kungngo, a kadu na 'dingnge kete no kiki a Bütürs, "Tumma dhorro o'o nja eene, kudumma üüdü o'o na taga Jaliil."

⁷¹ İkiri ka teela eyi yiini aküdünü eene iki a'da, "Taalo a'a nussu ömö'di yaada ka teema tumma miini ya."

⁷² Amussu kungngo a dhimbi tafara afe'de ikiri Bütürs ka tagiği tumma na Yasu a'da, "A dhimbi ka tüfürü tafara teera ya, ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona," ikiri ka ndafara.

Yasu kidha ma Bilatus

(Matta 27.1–2, 11–14; Lüüka 23.1–5; Yühanna 18.28–38)

15 Ligitaka so'd'do, ikiri naguugaara ma ka'boge nja kadiifi nja katakana ma seriye nja kadu ma la ma kadiifi ma Yahüüdü nye'd'de ka tageema ana ka oona, kikiri ka tümü Yasu kadimi'di i'i kanangnga i'i a Bilatus. ² İkiri Bilatus ka tindini i'i, "O'o no uugaara ma Yahüüdü?"

A Yasu tiki iini, "O'o natiraana."

³ A naguugaara ma ka'boge tafünü tumma ma korokoro kini ka oona kadhabbu. ⁴ A Bilatus tindini i'i afe'de, "Taalo niimö müüdü ka tiraana? Naföonyö o'o eema ya kadu kadeema küdü ko'do ya?"

⁵ A Yasu taalo adiri niimö 'do a Bilatus tidhi adhere.

† A nakasorne könö kiki a'da, afara dhim'bi.

Yasu ümmününja ka inde

(Matta 27.15–26; Lüüka 23.13–25; Yühanna 18.39—19.16)

⁶ A Bilatus katadaada amanaga ömö'di ma pabuusu kürö ungodho ndama pabuusu ya kadu kasaasa ya ka uuru ma taanyara. ⁷ Ömö'di inggide ana eere a'da Barabas aganna ka pabuusu nja kadu tanno oroko no, na kirina kadu ka uuru ma taga'da 'buugu. ⁸ A kadu tawagaana oona, kiki a Bilatus a'da üünī nīimö yiini ka tūūnidene katadaada ya.

⁹ İkirī ka tiki eene, “Kasaasa aaga a'a a'da napa ada ka uugaara ma Yahüüdü?” ¹⁰ Kudumma iini ka tussu a'da naguugaara ma ka'boge kakirimi oona kene küm-münü Yasu iini.

¹¹ A naguugaara ma ka'boge tafünü kadu a'da kapa ka Barabas. ¹² A Bilatus Albunti tiki eene afe'de, “Ara a'a tönnyö ana ömö'di tiya ada ka tūmmünü i'i a'da uugaara ma Yahüüdü ya ma?”

¹³ Keele ka tumma kiki, “Bünnü i'i ka salii'bi.”

¹⁴ İkirī ka tiki eene, “Amana? Agüünī minna ya toroko ya?”

Kakogoona ma tiidhe kiki, “Bünnü i'i ka salii'bi!”

¹⁵ A Bilatus tasaasa kadu ka'diila nja iini nye'd'de kungngo, ikirī ka tapa kene ka Barabas. Kene ka ndab-bü Yasu a tiiso ya, kanangnga i'i eene ma tara co tabünnü i'i ka salii'bi.

Nasigira ka üünī midhi ku'bu ana Yasu

(Matta 27.27–31; Yühanna 19.2–3)

¹⁶ A nasigira tüügü Yasu kaco 'di ma uugaara kawa-gaana nasigira koonā. ¹⁷ Kagirni ten'di ma öödhe mo kini ka oona kadagüüfü tagiya ma immi kagirni kini ka üüdü. ¹⁸ Kööjülü i'i kiki, “Ungngo kööjülü o'o Uugaara ma Yahüüdü.” ¹⁹ Kabbü i'i ka üüdü a tam'bala, ka'binynyi alaaga iini ka oona küürü kini kidha ana küüge. ²⁰ Kene ka ndüünī midhi ku'bu ana i'i ya, kakirni ten'di ma öödhe mo iini ka oona kara kagirni en'di yiini kini ka oona ka'duga i'i ma taco tabünnü i'i ka salii'bi.

Yasu abünnünja ka salii'bi

(Matta 27.32–44; Lüüka 23.26–43; Yühanna 19.17–27)

²¹ Katakümmünü Samaan ya ma Keriwan ya pupa tiya Askander nja Rufas ya, kapusu ada i'i ka tūmmü salii'bi a'da aleefe tunggunu co 'di ndama siga kungngo. ²² Köö'dö ana Yasu ka 'buugu tiya ana eere a'da Jüljüsa ya, 'buugu ma Dho ma Üüdü. ²³ Kanangnga kembelö iini kada tonggoonyo a tūmmü tanno 'diiri no, aanu ka tooye. ²⁴ Kabünnü i'i ka salii'bi, kasümü-naana en'di yiini kene ku'bu kafanna muduru kassa kide ata a'dinggö ka mada. ²⁵ Kabünnü i'i ka salii'bi ana ndanaaya ka iidümmü kafünü egiisö ligitaka kungngo. ²⁶ Kada rigiri tumma kiki, “UGAARA MA YAHÜÜDÜ.” ²⁷ Kabünnü i'i ka salii'bi nja kanyooro keera, ya ndama niisö ma kuri, aya ndama niisö ma küüle. ²⁸ [Afa ma sorne ka tiki, “Kakinaana i'i ka oona nja kadu na oroko no.” †]

²⁹ A kadu ma nafiini tasala kini ka'digi'di nanggüüdü keela i'i kiki, “O'o nara taga'da la ma Masala na o'o sa karü'böönö a füngngö iidoona. ³⁰ Oolona eyi yüüdü, nö'dö ku'bu ndama salii'bi!”

† 15.28 Asaiya 53.12

³¹ A naguugaara ma ka'boge nja kataalaana ma seriye kamidhi i'i afe'de, anno teema ana ka oona kiki a'da, “Oolona kadu öccö assa taalo ambaanya toolona eyi yiini! ³² Aaga fa ka Almasihi tiya, Uugaara ma Israyil ya ö'dö ku'bu ndama salii'bi, amang kidi tiji i'i, ungnö tamma kini.” A kanyooro no bünnünja ku'bu nja iini keera no teela i'i afe'de.

Inde na Yasu

(Matta 27.45–56; Lüüka 23.44–49; Yühanna 19.28–30)

³³ A 'buugu ta ndüüli ka oona nye'd'de uuru kungngo kadara ka muru ma siiya. ³⁴ A 'buugu ka ndamuru ma siiya ana ndanaaya kiidoona ya, ikirī Yasu katadhiya ya ko'do iki, “Iloy, Iloy, lima sebakatani?” I'i iki a'da, “Masala, Masala, minna agu o'o ninyi a'a ku'bu?” †

³⁵ A kadu na 'dingnge kete no taföonyö tumma no kiki a'da, “I'i ya ümmünü İliya.” ³⁶ Ömö'di könö tareere a'duga 'banden'di onyo'do ka kembelö, anangnga ka üüdü ma tam'bala amünügü co iini a'da ooye iki, “Aaga öödhi angnga tasala İliya ka ta'dinigi i'i ku'bu ya.”

³⁷ A Yasu tadhiya ko'd'do agiri tanya na eere no eyi. ³⁸ A ten'di ma la ma Masala töörese ndama oo'do alla aco aa'bu. ³⁹ Uugaara ma nasigira ta'dingnge kete ma salii'bi kini ka föönyö Yasu ka tadhiya asala i'i ka teyi iki, “Tumma dhorro, ömö'di ya 'Bii'bala ma Masala i'i yungngo.”

⁴⁰ Ka kanna iiya kide kadhabbu kadinö co ndama ku'b'ba, Mariyom Almajdaliya minggide nja eene, nja Mariyom niimö ma Yaguub tiya idhilli ya nja Yüüsü, nja Salooma.

⁴¹ Eege kungngo ka kunggeene nja Yasu kalinggo ada iini, kini ka taganna ka Jaliil ya nja tökönö kadhabbu kasirigi co Örsaliim nja iini.

Tatü'böönö ma Yasu

(Matta 27.57–61; Lüüka 23.50–56; Yühanna 19.38–42)

⁴² Ka uuru ma tindinaana oona ku'bu a 'buugu kanda siiya, a'da üfürü uuru ma Sa'bidi tö'dö ya. ⁴³ İkirī Yüüsif ya ma Raama, ya taga adaya ma la ma kadiifi ma Yahüüdü, i'i aganeene indhigi tauugaara na Masala, ikirī ka takuru rüsü ana eedi aco ka Bilatus, iki iini a'da, anangnga oofu ma Yasu iini. ⁴⁴ A Bilatus tadhere iini ka föönyö a'da Yasu anda eyi. Kümünü uugaara ma nasigira indini i'i, “İlli Yasu kada keyi?” ⁴⁵ Kini ka taföonyö tumma ka uugaara ma nasigira ya, ikirī kafa ka Yüüsif a'duga oofu ma Yasu. ⁴⁶ İkirī ka taana ten'di ka'dinaka i'i ku'bu ndama salii'bi, kaküdhü i'i ka oona, katü'bü i'i ka la ma oofu iini ka takii'dödene ka 'dakamba. Kikirī ka tagü'dü misi keere ka inye ma la ma oofu. ⁴⁷ A Maryom Almajdaliya nja Mariyom niimö ma Yüüsü tadinö ka 'buugu tiya eene ka anangnga i'i kide ya.

Tafiki'dö na Yasu Almasihi

(Matta 28.1–8; Lüüka 24.1–12; Yühanna 20.1–10)

16 Ka uuru ma Sa'bidi kanco kürö ya, mikirī Mariyom Almajdaliya nja Mariyom niimö ma Yaguub nja Salooma kadaana kondho meene kaco tasanna ka Yasu ka oona. ² Ka taka ka ndaadha ka uuru ma Lahada ya, a ndanaaya ka ndö'dö ko'do, kikirī ka co la ma oofu. ³ Keema kindini ajeene kiki a'da, “Mada i'i yungn-

†† 15.34 Tüüsü ma Nakaaru 22.1

go atagürü dhembeliili kaja ka ìnye ma la ma oofu 'bitìngngö?" ⁴ Kene kadasala co ya, kaasala dhembeliili ka kürüdene a'da ma dhabbu. ⁵ Kikiri ka co la ma oofu, kasala ömö'di ka temmi ndama niisö ma kuri, a ten'di tiya 'bassa ya ka oona, a ri'ba tümümü eege.

⁶ Ìkiri ka tiki eene, "Aaga fa tari'ba! Ka asaasa aaga Yasu ya ma Nasira ya bünnünja ka salii'bi ya, itaalo kita, afiki'dö, kita iini kada kanna kide ya i'i yungngo.

⁷ Lakiini aaga unggeene aaga co tadirina eema a kadalaadene nja Bütrüs, 'I'i a tadhe aaga aco Jaliil, aaga sa kico tassa kini kanna, afa ma tiya iini kada tirina aaga ya kungngo.'" ⁸ Kafiri a kürö ndama la ma oofu kadhere a ri'ba tümümü eege, ka arünö, kitaalo kadiri-na ömö'di 'do a ri'ba katümmü eege.

Yasu atele oona a Mariyom Almajdaliya

(Matta 28.9-10; Yühanna 20.11-18)

⁹ [Ka Yasu ka fiki'dö ka inde ligitaka so'd'do ka uuru ma Lahada ya, ala oona a Mariyom Almajdaliya ka dhidha mo iini ka tagasoro nagoronggore na oroko no ka oona ka iidümmü kafünü eera no. ¹⁰ Mikiri Mariyom ka tunggeene maco tadirina eema a kadalaadene tanno iini, maco maduna eege ka tamüürü kafara 'do.

¹¹ Kitaalo kamma ka tumma tanno oono, kono ka tiki eene a'da i'i afiki'dö ka inde madadinö kini.

Yasu adele oona a kadalaadene keera

(Lüüka 24.13-35)

¹² A Yasu tatele oona, ana oona töccö ala oona a kadalaadene töccö keera, a'da kunggunu co a nya.

¹³ Kikiri ka tafada kadirina eema a türeene ma kadalaadene, kitaalo kamma ka tumma tanno eene.

Yasu adele oona a kadalaadene na ada'baaga kafünü unggodho no

(Matta 28.16-20; Lüüka 24.36-49; Yühanna 20.19-23; Kadafiini 1.6-8)

¹⁴ Keere kungngo a Yasu tatele oona a kadalaadene tanno iini no ö'dö kada'baaga kafünü unggodho no, a'da kagu eema amana hetti eene kudumma eene taalo kamma nja takidhö ka nanggeedi tanno eene kanu ka tamma ka kadu tanno adinö kini iini ka fiki'dö no.

¹⁵ Ìkiri ka tiki eene, "Aaga unggeene aaga co ka 'büdhülü nye'd'de, aaga co tadünnü tumma ma Ìnjili co a kadu nye'd'de kungngo.

¹⁶ "Ömö'di ya amma ya, ambeesedene oolonadene, ömö'di ya taalo amma ya aama. ¹⁷ Eema ya ara tö'dö ya kadu na tamma ana eere tiya eede kara tasoro naganabu, keema tumma öccö keefe. ¹⁸ Kümümü nöönü ana iisine, kara tooye tümümü taalo niimö a tagu eege 'do, kamana iisine ka kadu tanno amaara no ka nanggüdü ka'diila."

Yasu a'diniginja co 'dotombo'do

(Lüüka 24.50-53; Kadafiini 1.9-11)

¹⁹ Ka Uugaara Yasu ka ndageema nja kadalaadene tanno iini ya, inynyo 'dotombo'do emmi ka Masala ka niisö ma kuri. ²⁰ Ìkiri kadalaadene ka tunggunaana ku'bu kadünnü tumma ma Masala ka na'buugu nye'd'de. A Uugaara tagalinggo nja eene, anangnga türü niini eene ka oona a linggo tanno eene eefe no.]

Lüüka

Tafa'da tumma

Lüüka agarigiri sorne ya nja sorne ma Linggo na Kadafiini, i'i arigiri ada sorne a Yahüüdü nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no. I'i ka eyi tiya iini taalo ataga Yahüüdü, i'i amma ka Yasu. Lüüka eema tumma ma tefe ka 'di nja linggo tanno Yasu na adho ka fiini no amang kaja tagussu.

Lüüka aga arigiri ma teenedene tanno Yühanna ya tatambeese ya nja teenedene tanno Yasu. I'i arigiri ma tumma nja linggo tanno Yühanna ya tatambeese ya, nja eema tiya agüüni adene üfürü Yasu tafü'dü linggo niini.

Lüüka ala angnga a'da tasaasa na Masala ka kadu nye'd'de. A Yasu tagoolona aka ka maara a nagürüünü kö'dö kada'baaga kafünü eera, adagasoro nagana'bu ka ömö'di ka oona. Lüüka anangnga tafeene ma tumma ma ömö'di ma Samira ya amünügü taga Yahüüdü ko'do, ya kanyooro katabbü i'i ya (Lüüka 10). Ala tafeene ma tumma ma 'bii'bala tiya aga'da eema yiini ya, lakiini kini ka tapadaga ka pupa tiya iini ya, a pupa yiini tamma kini a dhodho (Lüüka 15).

Lüüka ala dhügürü nja inde tanno Yasu ka fiki'dö ka inde. Aala oona a kadalaadene tanno iini, kussu a'da i'i efe ka 'di. Yasu iki a'da ara i'i tagürünü Koronggore ya Insili ya kene, ikiri ka tafada aco 'dotombo'do.

1 Kadu kadhabbu karigiri tumma ma eema tiya agalinggo adene kaja ka söödö ya. ²Eege karigiri eema yiidi ka taföonyö ka kadu tanno adinö ka eema tiya ka dhidha ya, kadagalinggo ada a Yasu no. ³Ikiri a'a ka tagiiri tumma na miini no tekere afa meene ka tafü'düdene ka dhidha nye'd'de kungngo, nagiri nunggu o'o no Tiyafilos na ömö'di ya adho ka fiini dhorro ya, ⁴amang küdü tussu a'da ka dhorro tumma nüüdü ka taföonyö no.

Tadiridene ma teenedene ma Yühanna ya tatambeese ya

⁵Ka ürüünü ma tauugaara tanno Hirüdüs, ka anya ma Yahüüdiya, aganna ta'boge kide ana eere a'da Sakariya ama 'bügööri tiya Abiya nja aka tammo iini mana eere a'da Alisabet 'bandaada ma Harüün.

⁶Sakariya nja Alisabet kümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro kaafa kide dhindho. ⁷A eege ka ndakidhindharu a laala titaalo kene kudumma Alisabet ka tamele.

⁸Ikiri uuru ma linggo tanno Sakariya nja kadu tanno iini ka ndö'dö, ikiri ka co talinggo ka Masala kidha.

⁹Tafiigi ma linggo ma ka'boge ikiri tamuduru ka 'dinggö kini ma ta'd'digi kondho ku'bu. Ikiri ka co la ma Masala. ¹⁰A'da kadu kungngo kürö kadhabbu kafara ka Masala a'da ma dhiigö kondho.

¹¹A tadhangga ma Masala tatele oona ndama niisö ma kuri ma fü'deene ma kondho ka tadhigö kide mo.

¹²Ikiri Sakariya ka tasala tadhangga asini ko'do a ri'ba tümü i'i. ¹³A tadhangga tiki iini, "Sakariya, fa tari'ba, maföonyö Masala fara yüüdü, aka müüdü Alisabet mara tagüröönö ma teene 'bii'bala nanangnga eere iini a'da Yühanna. ¹⁴O'o ta'deema a kadu tadhodho kadhabbu ka teenedene tanno iini. ¹⁵Kudumma iini ka tidhindhi kidha ma Uugaara. Taalo ara tooye ngeeli nja

eema tiya üüfü ya, adigine a Koronggore tiya Insili ya a'da aleefe ka niimö ka feelü. ¹⁶Afada a kadu ma Israyil kadhabbu ungu eege ka nafiini tiya Uugaara Masala meene mo. ¹⁷Ara tunggeene ka Masala kidha, a koronggore tiya İliya a türü tanno iini, tafada a kafaafa uuraana eege koona nja laala, a kadu na oroko no talinggo eema ya adho ka fiini ma ta'dara ya, amang kene tindinaana kadu ka Uugaara ku'bu."

¹⁸A Sakariya tiki a tadhangga, "Ara a'a tussu tumma no nya? Sa a'a tadhuru aka meede manda dharu afe'de."

¹⁹A tadhangga tapadaga tumma iini iki, "A'a na Jibrayil, na'dingnge ka Masala kidha. Oogo magürünü a'a a'da nadirina tumma na o'o. ²⁰A 'bitingngö ya ara onngo'do müüdü timi'didene nitaalo nara tussu ka teema idhi a 'bii'bala teenedene kudumma üüdü taalo namma ka tumma tanno eede ara o'o tütü nggeege idhi a tumma neede tö'dö timin'da."

²¹A kadu takamoodo ku'bu kürö ma tindhigi Sakariya kadhere kini ka tütügü co la ma Masala. ²²Kini ka öö'dö kürö, taalo ussu ka teema nja kadu, kikiiri ka tussu a'da i'i asala niimö ya efe ya ka la ma Masala eema nja eene ana iisine itaalo alneege a niinö.

²³Ka Sakariya ka ndatiimö füngngö ma linggo tanno iini ya, ikiri ka tapadaga co 'di kita iini. ²⁴Ndama naganuuru tanno miini no aka miini Alisabet tagüröönö maküdhü eyi yoono ma tagiidi nagatereene kiidümü, miki, ²⁵"Uugaara magüüni tumma no ana a'a ka naganuuru tanno oono ka tassa kede mabbü modolo kede ka oona ka kadu ka teene."

Teenedene na Yasu

²⁶Nagatereene ma tagüröönö tanno Alisabet ka ndö'dö ka iidümmü kafünü ungodho ya, mikiri Masala ka kürünü tadhangga Jibrayil ka anya ming-

gide mana eere a'da Nasira ka Jaliil, ²⁷ ka 'badaada minggide ma tölömü mana eere a'da Mariyom, ömò'di inggide agümmünü oogo ku'bu, ana eere a'da Yüüsif a 'bandaada ma Dawud. ^{†28} A tadhanga co kono, iki oono, "A'a nöjülü o'o, natengese o'o ka kadu ka teene unggodho o'o kungngo! Uugaara taneene nja o'o."

²⁹ A ri'ba tūmmü oogo ma tagesenana eedi ku'bu mi ki a'da töjülü öjö eege kungngo 'bitingngö. ³⁰ İkirı tadhanga ka tiki oono, "Mariyom, fa tari'ba, naduna o'o ta'diila ka Masala kidha. ³¹ Ara o'o tagüröönö neene 'bii'bala nanangnga eere iini a'da Yasu. ³² Ara tıdhındı ara tana eere a'da 'Bii'bala ma Masala tammo ko'do mo, a Masala Uugaara mara tanangnga i'i ka tauugaara tanno pupa tiya iini Dawud. ³³ A tauugaara ma 'dı tiya Yaguub ta'billi a tauugaara niini taalo kara titaalo."

³⁴ A Mariyom tiki a tadhanga, "Ara tumma no tö'dö nya a'da taalo a'a nussu ömò'di ya miide ya?"

³⁵ A tadhanga tapadaga tumma oono iki, "Koronggore ya Insili ya ara tadigi küdü ka oona, a türü ma Masala tammo ka 'dotombo'do mo taküdhü o'o ka oona ka tanangnga tagüröönö o'o, a 'bii'bala yüüdü ka teene ya a tana eere a'da 'Bii'bala ma Masala ya Insili ya. ³⁶ Mında Alisabet ma siliga ma o'o manda dharu mo mungngo magüröönö a nagatereene miini ka ndiidümmü kafünü unggodho, a'da kiki kadu a'da mamele. ³⁷ Kudumma niimö ma takilinigi Masala co kungngo itaalo."

³⁸ A Mariyom tiki, "A'a na madasaga tammo Uugaara, a tumma nüüdü ka tiraana no, fa kene küünidene ana a'a." İkirı tadhanga ka tunggeene.

Mariyom meefe tassa ka Alisabet

³⁹ Mikiri Mariyom ka tunggeene ka naguuru tanno miini no mareere maco anya ma ka na'dikinya ma Yahüüdiya. ⁴⁰ Malla maco kita a Sakariya mööjülü Alisabet. ⁴¹ Ka Alisabet ka taföönyö tööjülü na Mariyom no, a 'bii'bala tafiri ko'do kono ka feelü, a Alisabet tadigini a Koronggore tiya Insili ya. ⁴² Ma'dili ko'do miki, "Manangnga Masala baraka o'o ka iiya ka söödö nye'd'de kungngo, manangnga baraka o'o ma 'bii'bala tiya üüdü ka feelü ya. ⁴³ A'a na mada a niimö ma Uugaara tiya eede tö'dö tassa kede. ⁴⁴ Kede ka taföönyö tööjülü nüüdü, a 'bii'bala tafiri ko'do kede ka feelü a dhodho. ⁴⁵ A'diila nja o'o küdü ka tamma tanno ö'dö nja oono no ndama Uugaara kara talinggo adene."

Tüüsü ma Mariyom

⁴⁶ A Mariyom tiki,

"Eedi yeede indhigi Uugaara ko'do,

⁴⁷ a koronggore yeede tadhodho ada Masala tammo oolona a'a mo.

⁴⁸ Kudumma oono ka tagiiri tiicolo ma eedi tiya madasaga tammo oono.

Ndama uuru tanno ara sere in'dili tindhigi a'a ko'do.

⁴⁹ Kudumma ma eema tiya idhindhi ya Masala tammo ana türü mo kadagalinggo ada a'a ya eere yoono a'da ma insili.

⁵⁰ Mana 'bangnga ma kadu tanno ari'ba oono no, mosso ka sere tiya maco ka tiya.

⁵¹ Magalinggo a türü ma niisö tanno oono, maparsaana kadu na 'dinigi oona neene coo'do no maga'da tumma neene ka nanggeedi no.

⁵² Muurugu naguugaara keere ka tauugaara tanno eene,

maru ka ta'diniga kadu na iicolo ka nanggeedi no ko'do.

⁵³ Manangnga na iire kagu eege no ka tüüsü

maru ka tuuru kadu na üüsü no ka tino ana iisine 'döngngönyö.

⁵⁴ Oogo mafa ka tumma tanno oono ka tadirina a kafaafa ma angnga no,

oogo mandö'dö takinyigi tasaga yoono Israyil, magiigi 'bangnga miini.

⁵⁵ Afa moonno ka tadirina Abrahiim nja kadaada miini, a'da ara oogo tafa kene ta'billi."

⁵⁶ A Mariyom taganeene nja Alisabet a nagatereene kiidoona massa ndapadaga co 'dı kita oono.

Teenedene na Yühanna tatambeese

⁵⁷ Ka uuru ma teene tanno Alisabet ka ndö'dönja oono ya, mikiri ka tageene 'bii'bala. ⁵⁸ A siliga moonno nja kadu tanno akete kono no taföönyö a'da Uugaara ala 'bangnga miini ma dhabbu mo, kikirı ka öö'dö kadhodho nja oono.

⁵⁹ A Alisabet tiyü füngngö iidümmü afünü iidoona ya, a kadu tö'dö ma tara 'bii'bala kanangnga eere ma pupa tiya iini iini a'da Sakariya. ⁶⁰ Mikiri niimö ka anu miki a'da, "Ara tana eere a'da Yühanna."

⁶¹ A kadu tiki oono, "Taalo ömò'di ka siliga tiya üüdü ana eere nggeege." ⁶² İkirı kadu ka tage'de pupa ma 'bii'bala kindini i'i, "Ara o'o tanangnga eere a 'bii'bala a'da mada?"

⁶³ Yungngo a Sakariya ka tarangnga maraayo, ikiri eere kide a'da Yühanna, a kadu tadhere nye'd'de kungngo. ⁶⁴ A Sakariya tadhe ko'do atinggildhe ka onggö'do alneege ana tumma anangnga ta'diila a Masala. ⁶⁵ A kadu nye'd'de kungngo tasini ko'do a ri'ba tūmmü eege. A tumma no tadhala ku'bu a kadu teema iini ka naanya ma Yahüüdiya ka oona 'do. ⁶⁶ A kadu na föönyö tumma no tadhere ka indineene, "Bi-i'bala ya 'dee ara ta minna?" Kudumma a türü tanno Masala kungngo iini ka oona.

Sakariya amana ta'diila a Masala

⁶⁷ A Koronggore ya Insili ya tadigi ka pupa tiya Sakariya ka oona eema ta'diila a Masala iki,

⁶⁸ "Aaga nangnga ta'diila Uugaara, Masala ma Israyil, kudumma oono ka öö'dö ka toolona kadu noonno.

⁶⁹ Magürünü tatoonona ya idhindhi ya kaja ndama 'bügöörı tiya tasaga tiya oono Dawud.

⁷⁰ Afa moonno ka tageema a nagonggö'do ma nagane'bi tanno oono na insili no 'billi,

⁷¹ maru toolona angnga ka diidi ma angnga, nja tanno akirimı angnga no nye'd'de kungngo.

⁷² Maru tala 'bangnga a kafaafa ma angnga, magiigi tumma noonno ka tami'daana na insili no,

⁷³ tumma noonno ka tami'daana nja pupa tiya aja Abrahiim no,

⁷⁴ a'da ara oogo toolona angnga ka diidi ma angnga, amang kaja tafa tari'ba, angnga tagümmü oogo a nanggeedi dhorro.

⁷⁵ A angnga taga kadu tanno a'diila kinsili ka nanggeedi kidha moonoo,
a naganuuru ma tefe ka 'di tanno aja nye'd'de kungngo.

⁷⁶ O'o 'bii'bala, ara o'o ta ne'bi tiya Masala tammo ko'do mo,
na o'o tooso ka Uugaara kidha na o'o co tindinaana fiini iini ku'bu,

⁷⁷ na o'o talaana kadu noono amang kene tussu fiini ma toolonadene,

ma ta'duga tatoroko eene ka oona,
⁷⁸ Masala maaja mana 'bangnga mana muuyu, mara ta'dara töyeene ma toolonadene ma takara kaja ka oona ndama fiini ma ndanaaya.

⁷⁹ Öyeene ada ka kadu tanno emmi ka talüllü nja koronggore ma inde,
ara ka talaala angnga ka fiini tiya a'diila ya."

⁸⁰ A 'bii'bala taginggiridene ka tuu'da nja koronggore, ada kananaga co dhiile assa ka ndadele oona Israyil.

Teenedene na Yasu (Matta 1.18–25)

2 Ka nagürünü tanno miini no kagöö'dö tumma ndama uugaara tiya dhabbu ya ma Rööma ya, Akustus Kayisar, a'da a kadu tinnidene ka naanya ma Rööma koono nye'd'de kungngo. ² Tineene na dhidha no eege kamiini, ka ürünü tiya Kariniyus kada uugaara ma Süüriya ya. ³ A kadu tikiri ka tunggeene kaco naanya tanno eene, ma co takiri nagereene neene ku'bu.

⁴ İkirı Yüüsif ka tunggeene ndama anya ma Nasira ka Jalil matra co Beetlaham ka Yahüüdiya anya ma Dawud ya siliga tiya iini ya. ⁵ Miini kara co takiri nagereene neene ku'bu i'i nja 'bala tammo iini Mariyom, a'da magüröönö. ⁶ Kene ka ndö'dö ka Beetlaham ya, ikiri teene ka öö'dö ka Mariyom. ⁷ Mikiri ka tageene 'bii'bala ma dhidha kada miide, maküdhü i'i ka oona ma'düürü i'i ka ma ma kuri ma leefo, a 'buugu ma füngngö ka titaalo ka la ma kafala.

Katasaana nja kadhangga

⁸ Ka lodho tiya miini ya katasaana kinggide kaguri ana eema ma eriidö, kalagalanjaana kide ooso kungngo. ⁹ İkirı tadhangga ma Masala ka tatele oona eene a türü na Uugaara ta'dara kene ka oona a ri'ba tümümü eege dhindho. ¹⁰ İkirı tadhangga ka tiki eene, "Aaga fa tari'ba kudumma eede nö'dö a'a a tumma aaga kidhindhı ma tanangnga kadu ka tadhodho nye'd'de kungngo. ¹¹ Ka uuru tanno ageenenja Tatoonona yada, ka anya tammo Dawud, Almasiıhi ya Uugaara ya. ¹² Ara aaga tussu a'da tumma neede ka dhorro ara aaga taluna 'bii'bala ka taküdhü oona afüngngö ka ma ma kuri ma leefo."

¹³ Kadhimı ka kadhangga ka tatele oona kadhabbu, anno tö'dö ku'bu ndama a 'dotombo'do küüwe tüüsü kafünügü Masala ko'do.

¹⁴ "Aaga nangnga tidhindhı a Masala ka 'dotombo'do, a ta'diila ka 'büdhülü nja kadu tanno oona ka'diila nja eene no."

¹⁵ Ka kadhangga ka ndanyalagaago kene ka oona kaco a 'dotombo'do ya, kadirinaana tumma eene ka

oona kiki, "Kico aago Beetlaham tassa ka tumma tanno a Masala ka tirina angnga no."

¹⁶ Kikiri kico areere kaduna Mariyom nja Yüüsif nja 'bii'bala kafüngngö ka ma ma kuri ma leefo. ¹⁷ Kene ka ndadinö ka 'bii'bala ya, kikiri ka tagadünügü eene afa ma tiya tadhangga ka tagadünnü ma 'bii'bala tiya kungngo. ¹⁸ A kadu na föönyö tumma no, tadhere ka eema tiya katasaana kadeema ya. ¹⁹ A Mariyom taafa ka tumma tanno nye'd'de mümmü oono madinigöögö miini dhorro. ²⁰ A katasaana tafada küüwe tüüsü kafünügü Masala ko'do ka eema tiya eene ka tadinö kide kataföönyö ka kadhangga kada tirina eene ya.

Tanangnga eere a Yasu

²¹ Ka füngngö tiya 'bii'bala ka ndö'dö iidümmü afünü iidoona ya, keedhe 'bii'bala kanangnga eere iini a'da Yasu afa ma tiya tadhangga ka tanangnga iini a'da müfürü Mariyom tagüröönö ana i'i.

Kö'dö a Yasu ka la ma Masala

²² Ka uuru ma tagala oona tiya eene ka ndö'dö afa ma seriye tiya Müüsa ka tiki, kikiri ka 'duga Yasu kaco Örsaliim iini ma co ndümmünü i'i a Masala. ²³ Seriyey Masala ya kirinja ka sorneya iki a'da, "Aka mara teene 'bii'bala ya dhidha kada miide, ümmününja a Masala." ^{†24} Kene kara tirri 'bii'bala ya, köö'dö ana alambo eera afa ma seriye ma Masala ka tiki. ^{††}

²⁵ Ömö'di inggide aga kanna ka Örsaliim ana eere a'da Samaan, ümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro a Koronggore ya Insili ya yungngo iini ka oona indhigi toolonadene na Israyil. ²⁶ A Koronggore ya Insili ya tiki iini, "Taalo o'o nara teyi a'da taalo o'o nadinö ka Almasiıhi tiya Uugaara ya." ²⁷ A Koronggore tüügü Samaan ko'do, öö'dö ka la ma Masala. Kikiri ka öö'dö ana Yasu ma tara tüüni ada taanyara iini afa ma tiya seriye ka tiraana ka sorneya kungngo. ²⁸ İkirı Samaan ka tabamba i'i ana iisine anangnga ta'diila a Masala iki,

²⁹ "Ka Uugaara, nafa o'o ka tumma tanno üüdü afa müüdü ka takiki kungngo,

sa apa ka tasaga tiya üüdü eyi ta'diila kungngo.

³⁰ Asa a'a tadinö ka toolona tanno üüdü ana ööye tiya eede,

³¹ yüüdü ka takindinaana ku'bu ka kadu kidha nye'd'de ya,

³² töyeene ma talaana kajeene

ma tanangnga türü a kadu tanno üüdü Israyil."

³³ A Yüüsif nja Mariyom tadhere ka eema tiya Samaan ka tagadünnü ma Yasu ya. ³⁴ İkirı Samaan ka anangnga baraka eene ka oona iki a nıimö tammo iini Mariyom, "'Bii'bala ma Masala mö'dö ana i'i ma kadu töccö kara taama, anno toolonadene ka Israyil, Masala mala eene meene ka talinggo i'i, ³⁵ ara tadhere ünggü meene ka nanggeedi mo kürö. Afa kulu'ba mana kuri ma tadhere eedi yüüdü."

³⁶ Aka minggide maka ne'bi, mana eere a'da Hanna 'badaada ma Fanwiil ya, siliga ma Ashiir ya. Manda dharu, maka aneene nja nyuri tiya oono a nagürünü ka iidümmü kafünü eera, ³⁷ magu'du nagürünü kuku-mu kadu ka egiisö kafünü egiisö. Ma'danaga co la ma Masala mümmü oogo ana eedi dhorro mümmü te-

nege mafara kono osooso nja naganuuru kungngo.
³⁸ Mö'dö ka uuru tanno miini no mafünügü Masala ko'-
do madageema tumma a 'bii'bala nja kadu tanno ind-
higi Masala a'da moolona Örsaliim mo.

Tapadaga co Nasira

³⁹ A kene ka ndafara eema nye'd'de afa ma tiya
sorne ma Masala ka tiki ya, kikiri ka tafada kaco Jaliil
ka anya tammo eene ka Nasira. ⁴⁰ A Yasu taginggiri-
dene ana türü adigine a ta'dara a ta'diila ma Masala.

Yasu ungnö ka la ma Masala

⁴¹ A niimö ma Yasu nja pupa tiya iini tunggeene kaco
Örsaliim, ka Taanyara ma tada'da ka eriidö turi kungn-
go a nagürüünü. ⁴² Ka nagürüünü tanno Yasu ka
ndö'dö kada'baaga kafünü eera ya, kikiri ka sirigö co
Örsaliim ka taanyara afa ma tiya eene ka tüüni a
nagürüünü ya kungngo. ⁴³ Ka taanyara ka nco a kürö
kikiri ka tafada, a Yasu toorogo ütü ka Örsaliim a'da
taalo Yüüsif ussu nja Mariyom. ⁴⁴ Eege kiki kide a'da i'i
ungngo ka kadu ka teene, katagunggeene uuru in'diili
kikiri ka tawwa i'i ka kadu ka teene eege nja kadu tan-
no ussu i'i no. ⁴⁵ Kitaalo kaduna i'i, kikiri ka tafada kaco
Örsaliim tawwa i'i. ⁴⁶ Katiiimö füngngö iidoona kassa ka
tuna i'i ka la ma Masala emmi nja katalaana ma seriye
atoodo ka tumma tanno eene indini eege. ⁴⁷ A kadu na
toodo kini no nye'd'de kungngo tadhene ka tussu
eema tanno iini nja tapadaga tumma eene. ⁴⁸ Aga
Mariyom nja Yüüsif ka ndasala i'i, kuurugu oona ku'bu
a niimö tiki iini, "Bii'bala eede minna agu o'o
natagüüni ana ungnö kungngo? A'a nja pupa tiya
üüdü kadhügürü ungnö ma tawwa 'buugu ma o'o
'do."

⁴⁹ İkiri ka tiki eene, "Kawwa aaga 'buugu ma a'a
amana? Taalo aaga kussu a'da ara a'a tanna ka 'di tiya
Pupa tiya eede?" ⁵⁰ Eege taalo kassumunaana ka tum-
ma tanno iini ka teemaga co eene no.

⁵¹ A Yasu tunggeene nja eene kaco Nasira taalo asilli
tumma neene, a niimö tagümmü tumma na miini no
ka eedi mafa kide. ⁵² A Yasu taginggiridene ka tuu'da
nja ta'dara ka Masala kidha nja kadu.

Talaana na Yühanna ya tatambeese ya (Matta 3.1-12; Murkus 1.1-8; Yühanna 1.19-28)

3 Ka Uugaara Tibaariyos Kayisar ka ndagu'du
nagürüünü kada'baaga ana awwa ka tauugaara
tanno iini ya, aga uugaara Bilatus Albunti ka
Yahüüdiya, a Hirüdüs taga uugaara ma Jaliil, a'da aga
uugaara örre yiini Filibüs ka Itooriya nja Tarkunitis,
Lisanios taga uugaara ma Abilina. ² Ka naguuru tanno
Hanan nja Kiyaaafa kada naguugaara ma ka'boge ma la
ma Masala, ka naguuru tanno miini no ka köö'dönja
tumma na Masala a Yühanna 'bii'bala ya Sakariya a'da
ungngo ka dhiile. ³ İkiri ka co a naanya tanno akete ka
Ürdün no ümmünü kadu a'da köö'dö tambeesedene
amang kene taadha ka tatoroko. ⁴ Afa ma ne'bi Asaiya
ka takiri ka sorne,

"Kafara takeere ka dhiile,
Aga indinaana fiini ka Uugaara ku'bu,
ka tadhidho.

⁵ A nagoolo tadigine nye'd'de,

a na'dikinya nja nakürünggürü tadhigiga ku'bu
a nafiini nabuko'dolengge no tadhidho
a narukuteene taki'dinja ku'bu.

⁶ A kadu nye'd'de tiji toolonadene na Masala." ††

⁷ A Yühanna tiki a kadu tanno öö'dö ka tambeese kini
no, "Aaga na laala ma nööni no, mada agalaana aaga,
aaga tiisö a tagoroo'bo tanno ungnö tö'dö no? ⁸ Aa-
ga üüni eema ya a'diila ya amang kada tussu adene a'-
da kaadha aaga ka tatoroko, aaga tafa teema ka
nanggeyi tanno ada a'da Abrahiim ya pupa tiya ada,
ikiri a'a ka tiki aaga, Masala mana türü mata'bele
niigisi no manangnga eege kada laala tiya Abrahiim.
⁹ A 'bitingngö asa kafa tananja ka 'bereere ma fa, fa ya
taalo eene iye ka'diila ya ara ta tendhe apügünja ka
issi."

¹⁰ A kadu tindini i'i kiki, "Ara ungnö tönynyö
'bitingngö?"

¹¹ İkiri Yühanna ka tapadaga tumma eene iki,
"Ömö'di ya ana en'di eera ya, agona a tiya a ten'di ka
titaalo kini ya, a ömö'di ya kuri ka tanna kini ya, osso
kide nja ömö'di tiya 'döngngönyö ya."

¹² A kadu na ama tulu'ba no tö'dö kini ma tambeese
eege kindini i'i kiki, "Ka Tatalaana, ara ungnö tönynyö
'bitingngö?"

¹³ İki eene, "Aaga fa tama tulu'ba ka kadu adhabbu
ada yaada ka asaasa kene ya."

¹⁴ A nasigira tindini i'i, "Ara ungnö tönynyö?"

İki eene, "Aaga fa tarumuru eema ka kadu a rüsü aa-
ga fa tümmü kadu a korokoro. Aaga amma ka tiya a
naguugaara tanno ada kamana aaga ya."

¹⁵ Kadu 'do kakindhigi Almasihi kindini ajeene ma
Yühanna kiki, "Almasihi yungngo?"

¹⁶ İkiri Yühanna ka tiki eene, "Ara a'a tambeese aaga
a 'biidi, lakiini ömö'di inggide ara tö'dö ana türü adagi-
i'bi a'a, taalo a'a nara tambaanya tinggili meena ma
egide tiya iini, i'i yungngo ara tambeese aaga a Ko-
ronggore tiya Insili ya nja issi. ¹⁷ Si'diga ma ungnö iini
ka niisö miini kara tuunu migile ka 'deeli uurugu co
'boode ara kafü issi na taalo kara teyi no ka koforo."

¹⁸ A Yühanna tageema tumma na 'diila no nja kadu
ma eema dhabbu a'da kaadha ka nafiini tanno eene
no. ¹⁹ A Yühanna tageema nja Hirüdüs ya uugaara ya,
kudumma iini ka'duga aka ma örre tiya iini Filibüs
mana eere a'da Herüdiya atagalinggo eema ya toroko
ya dhabbu. ²⁰ A Hirüdüs tagusu tatoroko ka tanno illi
no niini ka tümmü Yühanna ungnö ka pabuuu.

Tambeesedene na Yasu

(Matta 3.13-17; Murkus 1.9-11)

²¹ A kadu tagambeesedene nye'd'de kungngo, a Yasu
tagambeesedene tekere, a kini ka ndeema nja Masala
ya, a 'dotombo'do tatanfa'da. ²² A Koronggore ya Insili
ya tidhi kini ka oona kafeene nja ndalambo. A tumma
tö'dö ndama 'dotombo'do kiki, "O'o na 'Bii'bala yeede
ka asaasa i'i dhorro ya, ka'diila oona eede ma o'o."

Kadaada ma Yasu

(Matta 1.1-17)

²³ Ka nagürüünü tanno Yasu ka ndö'dö kukumu
ömö'di kaco iisine ikiri ka tümmü linggo niini a kadu ti-
ki kide a'da 'bii'bala ya Yüüsif,
'bii'bala ya Aali, ²⁴ 'bii'bala ya Matasat,

† Tö'dö kürö 12.1-27

†† Asaiya 40.3-5

'bii'bala ya Lawi, 'bii'bala ya Maliki,
 'bii'bala ya Yanna, 'bii'bala ya Yüüsif,
²⁵ 'bii'bala ya Matasiyas, 'bii'bala ya Amus,
 'bii'bala ya Nahüm, 'bii'bala ya Hasili,
 'bii'bala ya Najayi, ²⁶ 'bii'bala ya Mat,
 'bii'bala ya Matasiyas, 'bii'bala ya Shamii,
 'bii'bala ya Yüüsif, 'bii'bala ya Yahüüsa,
²⁷ 'bii'bala ya Yünan, 'bii'bala ya Riisa,
 'bii'bala ya Zarbabil, 'bii'bala ya Shaltiil,
 'bii'bala ya Niiri, ²⁸ 'bii'bala ya Maliki,
 'bii'bala ya Adi, 'bii'bala ya Küsam,
 'bii'bala ya Elmidaam, 'bii'bala ya İira,
²⁹ 'bii'bala ya Yashu, 'bii'bala ya Aliyaser,
 'bii'bala ya Yüriim, 'bii'bala ya Matasat,
 'bii'bala ya Lawi, ³⁰ 'bii'bala ya Shamön,
 'bii'bala ya Yahüüsa, 'bii'bala ya Yüüsif,
 'bii'bala ya Yünan, 'bii'bala ya Aliyakiim,
³¹ 'bii'bala ya Maliya, 'bii'bala ya Minan,
 'bii'bala ya Matasa, 'bii'bala ya Nasaan,
 'bii'bala ya Dawud, ³² 'bii'bala ya Yessi,
 'bii'bala ya Obiid, 'bii'bala ya Büwas,
 'bii'bala ya Salmöön, 'bii'bala ya Nahashön,
³³ 'bii'bala ya Aminadab, 'bii'bala ya Admi, 'bii'bala ya
 Arni,
 'bii'bala ya Hasrüün, 'bii'bala ya Fares,
 'bii'bala ya Yahüüsa, ³⁴ 'bii'bala ya Yaguub,
 'bii'bala ya Ishak, 'bii'bala ya Abrahiim,
 'bii'bala ya Tareh, 'bii'bala ya Nahür,
³⁵ 'bii'bala ya Sürüüj, 'bii'bala ya Raw,
 'bii'bala ya Falij, 'bii'bala ya Abir,
 'bii'bala ya Shaleh, ³⁶ 'bii'bala ya Ginan,
 'bii'bala ya Arfakshaad, 'bii'bala ya Sam,
 'bii'bala ya Nööh, 'bii'bala ya Lamak,
³⁷ 'bii'bala ya Mütüsaleh, 'bii'bala ya Akanuk,
 'bii'bala ya Yard, 'bii'bala ya Mahaliil,
 'bii'bala ya Ginan, ³⁸ 'bii'bala ya Anush,
 'bii'bala ya Shiit, 'bii'bala ya Adam,
 'bii'bala ma Masala.

Ta'b'badene na Yasu

(Matta 4.1-11; Murkus 1.12-13)

4 A Yasu tafada ka Ri ma Ürdün a Koronggore ya Insili ya tadigi kini ka oona, a Koronggore tükü i'i ko'do aaco dhiili. ² Adaganna ka dhiili a füngngö ukumu kadu keera, Ebliisi ka ta'b'ba i'i itaalo aagu niimö, kini ka ndatiimö füngngö ya miini ya, ikiri iire ka tüm-mü i'i.

³ İkirı Ebliisi ka tiki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya, iki a misı tammo ma tem'bele kada mi-teene."

⁴ A Yasu tiki iini a'da, "İki sorne a'da, 'Taalo miteene oogo ma ungnö ömö'di keefe ka 'di iini ungnö oogo.' †"

⁵ A Ebliisi tunggu i'i co anya tammo adhonggoro mo ko'd'do aala i'i ka eema ma tauugaara ma 'büdhülü nye'd'de. ⁶ İki iini, "Ara a'a tanangnga eema ya o'o nye'd'de kungngo a türü miini, kudumma iini ka ananja a'a nara tanangnga ömö'di tiya eede ka asaasa i'i ya. ⁷ Küdü kara tüürü ku'bu namma kede ana eedi ya, ara eema ya ta tiya üüdü nye'd'de kungngo."

⁸ A Yasu tiki iini a'da, "Sorne iki a'da, 'Üürü ku'bu ana küüge kidha ma Masala Uugaara müüdü nalinggo ada oono ungnö oogo.' ††"

⁹ İkirı Ebliisi ka 'duga i'i aaco Örsaliim iini, ungnö i'i co 'dasala ma la ma Masala ko'do assa ka tiki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya, pügü eyi yüüdü caa'bu ndama kita. ¹⁰ Kudumma sorne ka tiki a'da, 'Ara Masala tiki a kadhangga ta noono köö'dö tafa küdü.

¹¹ Kara taada o'o ana iisine tanno eene amang ka misı tafa tirini o'o ka awwa.' ††"

¹² A Yasu tiki iini, "İki sorne a'da, 'Fa ta'b'ba Masala Uugaara müüdü ka oona.' ††"

¹³ Ka Ebliisi ka ndafara ta'b'baana niini in'dili ya ikiri ka tinyi i'i ku'bu tikinggi.

Yasu atta linggo niini ka Jaliil

(Matta 4.12-17; Murkus 1.14-15)

¹⁴ A Yasu tafada a türü ma Koronggore aaco Jaliil a tumma niini tussu adene ka naanya ka oona nye'd'de kungngo. ¹⁵ A tagalaana kadu ka naala ma talaana tanno eene, a kadu nye'd'de takindhigi i'i ko'do.

Kadu ma Naasira kanu ka Yasu

(Matta 13.53-58; Murkus 6.1-6)

¹⁶ İkirı Yasu ka co Nasira kita iini ka tasere kide ya, aaco la ma talaana ka uuru ma Sa'bidi afa ma tiya iini katadaada ya kungngo, ikiri ka fiki'dö ma tiri tumma ka sorne. ¹⁷ Kanangnga sorne ma ne'bi Asaiya iini, ikiri ka tafa'da sorne aluna 'buugu ya iki a'da,

¹⁸ "Koronggore ya Uugaara ungnö eede ka oona, kudumma oono ka kürünü a'a nöö'dö teemaga tumma na'diila no co a kadu tanno asangeema no.

Nuurugu kadu na ka pabuusu no kürö, nafa'da kisinsoro ka iye, napa ka kadu tanno anna ka tadasaga no.

¹⁹ Nadirina tumma a kadu ma ürünü tiya Uugaara ka ndö'dö toolona kadu noono." ††

²⁰ İkirı ka tapudaana sorne ka oona, ümmünü ömö'di tiya afa ka la ma talaana ya, ara ka temmi, a kadu na ka la ma talaana no nye'd'de kungngo takiri iye iini ka oona. ²¹ İkirı ka tiki eene, "Tumma naada kataföonyö 'bitingngö no, kagalinggo adene ka uuru tanno."

²² A kadu tafünügü i'i ko'do nye'd'de kadhere ka tumma türü tanno ö'dö kürö ndama niinö tanno iini no, keema kiki a'da, "Taalo 'bii'bala ya Yüüsif ya miini sa?"

²³ İkirı Yasu ka tiki eene, "Nussu a'a a'da ara aaga teema ka tumma no kede ko'do a'da, 'Ka Digtöörö, oolona eyi ya üüdü.' Alinggo eema yüüdü ka tagalinggo ka Kafarnahööm ya ka anya tammo üüdü kita."

²⁴ İkirı ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma ma timin'da aaga, taalo ne'bi ara tasaasadene ka anya tammo iini. ²⁵ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kagan na iya ma nagüüme ka İsrayil ka ürünü tiya ne'bi İliya kadhabbu a'da kakarumeene tomo'do kagu'du nagürünü kiidoona a nagatereene ka iidümmü kafünü ungnö, iire tümümü anya ka oona nye'd'de kungngo. ²⁶ A Masala taalo magürünü İliya ka aka tökömö ma ungnö kungngo, illi aka ma küüme ka

† Seriyə ya eera ya 8.3

†† Seriyə ya eera ya 6.13 † Tüüsü ma nakaaru 91.11-12

†† Seriyə ya eera ya 6.16 †† 4.19 Asaiya 61.1-2

anya ma Sarfa ka Saiyda. ²⁷ A nakünggü'dö taganna ka Israyil kadhabbu ka ürünü tiya ne'bi Eliasa, taalo oolonadene ungodho kungngo, illi Numan ya ma Süüriya ya."

²⁸ A tagoroo'bo түmmü kadu no kanna ka la ma talaana no nye'd'de kungngo kene kataföonyö tumma no. ²⁹ Kikiri ka fiki'dö kuurugu i'i kürö ndama anya kaco nsorondho ma anya tammo oono ka tarü'bününja kide mo matra tagürünügü i'i caa'bu. ³⁰ Lakiini i'i aalugu kene ka söödö ungeene.

Ömö'di ma koronggore tiya toroko ya (Murkus 1.21–28)

³¹ A Yasu ta'barda aaco Kafarnahööm ka Jaliil, alaana kadu ka uuru ma Sa'bidu. ³² A kadu tadhere ka talaana tanno niini kudumma iini ka teema a түrү. ³³ Ömö'di inggide ka la ma talaana a koronggore ma na'bu tiya toroko ya ungnö iini ka oona aadhiya ko'd'do iki, ³⁴ "Ka Yasu ma Nasira, nasaasa o'o minna kidi ka oona? Nö'dö o'o ma taama ungnö? Nussu a'a a'da o'o na mada. O'o na ömö'di tiya Masala ya Insili ya!"

³⁵ İkirı Yasu ka kirnaana kini iki iini, "Ki'döönö! Aayu kürö ka ömö'di tiya ka oona!" İkirı na'bu ka tara'baga i'i co ka kadu ka söödö öö'dö kürö, ömö'di taalo ili oona.

³⁶ A kadu tadhere kindini ajeene kiki a'da, "Tumma öjö eege kungngo, kudumma iini ka teema nja nagoronggore tanno oroko no a түrү kicci a kürö." ³⁷ A eere ya Yasu tanyala ku'bu ka na'buugu ka oona nye'd'de kungngo.

Yasu oolona kadu kadhabbu (Matta 8.14–17; Murkus 1.29–34)

³⁸ A Yasu tö'dö kürö ndama la ma talaana aaco 'di kita Samaan a'da maagu 'bürüdü 'berki miini, kikiri ka tageema nja iini a'da oolona oogo. ³⁹ İkirı ka co iti kono ka oona asanna ka 'bürüdü marooro ka'diila mafiki'dö müüni ada kuri eene.

⁴⁰ A 'buugu ka ndaamu ya, İkirı kadu köö'dö a kadu tanno amaara no kadhoonyo a Yasu, tikiri ka tüm-münü iisine kene ka oona kanggondho oolona eege. ⁴¹ A nagana'bu ticci a kürö ka kadu ka oona dhabbu kidhe keema kiki, "O'o no 'Bii'bala ma Masala!" Agirnaana kene taalo afa kene keema, kudumma eene ka tussu a'da i'i ya Almasihi.

Yasu alaana ka la ma talaana (Murkus 1.35–39)

⁴² Ka taka ka ndaadha İkirı Yasu ka öö'dö kürö aaco 'buugu tiya kadu ka titaalo kide ya, a kadu tagawwa 'buugu miini, kikiri kaluna i'i kümmünü i'i ku'bu i'di tunggeene iny eege ku'bu. ⁴³ İkirı ka tiki eene, "A'a nasaasa teema ka tumma ma tauugaara ma Masala na 'diila no, naco ka kadu ka naanya töccö afe'de, kudumma eege nagürünüdene a'da naco teema tumma no."

⁴⁴ A Yasu tagalaana kadu ka naala ma talaana ka Yahüüdiya nye'd'de kungngo.

Yasu ümmünü kadalaadene na dhidha no (Matta 4.18–22; Murkus 1.16–20)

5 Uuru miini kinggide ka Yasu ka ta'dingnge ka tinggini ma to ma Genisaret, a kadu tarügü kini ka oona ma taföonyö tumma ma Masala. ² İkirı Yasu ka tasala namürkabü keera ka tinggini ma to, a kadu na ümmü kilöögö no tö'dö ko'do ndama eene kagunu nasa'baka. ³ İkirı Yasu ka sirö mürkabü ma Samaan iki iini, "Sigi keere ka 'dukundaala ka oona." İkirı ka temmi ka mürkabü alaana kadu.

⁴ Kini ka ndatiimö tumma niini ya, İkirı ka tiki a Samaan, "Aaga sigi co söödö aaga tara'baga nasa'baka naada co 'biidi aaga tüm-mü kilöögö."

⁵ İkirı Samaan ka tiki a Yasu, "Ka Tatalaana, kad-hügürü ungnö ooso in'dili, ungnö taalo kaduna niimö, lakiini kudumma üüdü ka tiki ara ungnö tara'baga co."

⁶ Kikiri ka tara'baga nasa'baka co 'biidi kümmü kilöögö kadhabbu, a nasa'baka tadigine ka kete ka töörese. ⁷ Kaalaga iisine a köje tanno ka mürkabü tökömö no a'da köö'dö takinyi eene, yungngo eene köö'dö kadigi namürka'bü ateera meene ka ndakete ka töö'di. ⁸ Ka Samaan Bütrüs ka tassa ka tumma tanno ya, İkirı ka tüürü ku'bu ka Yasu kidha ana küüge iki iini, "Tatalaana, sigi co kanna kide ka oona, a'a na ömö'di tiya atoroko ya."

⁹ A Samaan tadhere nja köje nye'd'de kudumma dhabbu ma kilöögö tanno eene ka tüm-möönö no. ¹⁰ A Yaguub nja Yühanna, laala ya Za'bedi na linggo nja iini no tadhere afe'de, İkirı Yasu ka tiki a Samaan, "Fa tari-ba ndama uuru tanno ara a'a tanangnga o'o ka kinne kadu ka ööye ma kilöögö."

¹¹ Kene ka ndafada a namürkabü kaco a tinggini ma to ya, kikiri ka arooro ka'bilnaana eema ku'bu in'dili kungngo kara ka tuurna i'i keere.

Yasu oolona ömö'di ma kutukunya (Matta 8.1–4; Murkus 1.40–45)

¹² A Yasu taganna ka anya tökömö, ömö'di inggide ana kutukunya ka oona, İkirı ka tasala Yasu, üürü kini kidha adho üüdü ku'bu iki iini, "Ka Tatalaana, üürü küdü kara tasaasa ara o'o taagala maara eege ka oona."

¹³ İkirı Yasu ka kilina niisö aa'ba i'i ka oona iki, "Namma a'a sa a'diila ma." A kutukunya tarooro ka titaalo. ¹⁴ İkirı Yasu ka tiki iini, "Fa tadirina ömö'di töccö 'do, lakiini kolo naco tala oona a ta'boge naco tirri oona nüüdü afa ma tiya Müüsa ka tirina ya ma taagala oona nüüdü amang kene tussu iini." †

¹⁵ A tumma na Yasu tanyala ka na'buugu ka oona in'dili kungngo, a kadu tö'dö kini kadhabbu meene ka föönyö tumma niini koolonadene ka maara tammo eene. ¹⁶ Lakiini i'i ungeene agedhe eyi yiini ma teema nja Masala.

Yasu oolona mügüre (Matta 9.1–8; Murkus 2.1–12)

¹⁷ Uuru öccö kinggide iini ka tagalaana kadu a'da na-Fariisi nja katalaana ma seriye tiya Müüsa kungngo kemmi, kö'dö ndama naanya ma Jaliil nja Yahüüdiya

† Laawi 14.1–32

nja Örsaliim, a türü na Masala kungngo a Yasu miini ka toolona kadu ka maara. ¹⁸ A kadu tö'dö a mägüre ka sekede kadagawwa fiini ma tunggu i'i co 'bügööri ma tanangnga i'i ka Yasu kidha. ¹⁹ A kene ka titaalo kaduna fiini kudumma kadu ka tadhabbu ya, kikiiri ka sirö 'dasala kafa'da ööye kunggu i'i caa'bu a sekede tiya iini ka kadu ka söödö ka Yasu kidha.

²⁰ Ka Yasu ka tasala tamma ana eedi neene dhorro no ikiri ka tiki a mägüre, "Ka ömö'di, noolonadene o'o ka tatoroko tanno üüdü."

²¹ Kikiiri katalaana ma seriye nja naFariisi ka tindini ajeene kiki a'da, "Ömö'di öjö i'i yungngo eela Masala unnggo? Taalo ömö'di ma toolona tatoroko illi Masala unngodho oogo!"

²² A Yasu tussu tumma neene ka nanggeedi no, iki eene, "Tumma minna eege kungngo ada ka nanggeedi? ²³ Öjö i'i yungngo ipalapala? Tiki a'da, 'Tatoroko nüüdü koolonadene,' alla tiki a'da, 'Fiki'dö nunggeene?' ²⁴ Amang kada tussu a'da türü kungngo a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka 'büdhülü ma tama tatoroko ka kadu ka oona." İkiri ka tiki a mägüre, "A'a niki o'o fiki'dö na'duga sekede yüüdü naco 'di kita üüdü."

²⁵ Arooro ka fiki'dö kene kidha a'duga sekede yiini ka tafünggö kide ya, aco 'di kita iini afünügü Masala ko'do. ²⁶ A kadu nye'd'de tadhere kafünügü Masala ko'do, a ri'ba tümümü eege kiki, "Kadınö unnggo ka eema keefe ka uuru tanno."

Yasu ümmünü Lawi

(Matta 9.9-13; Murkus 2.13-17)

²⁷ Ndama kannu a Yasu tunggeene, asala ömö'di ya ama tulu'ba ka kadu ya, ana eere a'da Lawi, emmi ka 'buugu ma tulu'ba, ikiri ka tiki iini, "Uurna a'a keere."

²⁸ İkiri ka arooro ka fiki'dö uurna i'i keere a'bilnaana eema yiini ku'bu nye'd'de kungngo.

²⁹ A Lawi tagüüni ada kuri a Yasu dhabbu ka 'di kita iini a kadu ma tulu'ba nja kadu töccö kinggide nja eene kadhabbu. ³⁰ A naFariisi nja katalaana ma seriye tanno eene teema nja kadalaadene tanno Yasu kiki, "Kagu aaga eema aaga tooye nja kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no amana?"

³¹ A Yasu tiki eene, "Taalo kadu na 'diila no kasaasa digtöörö illi kadu no amaara no. ³² Taalo a'a nö'dö tümünü kadu na 'diila no nö'dö a'a tümünü kadu na oroko no a'da kaadha ka tatoroko."

Tindineene ma tümümü tenege

(Matta 9.14-17; Murkus 2.18-22)

³³ A kadu öccö tiki a Yasu, "Kadalaadene na Yühanna nja tanno naFariisi kümmü tenege kafara ka Masala turi, lakiini kadalaadene nüüdü kagu eema kooye."

³⁴ A Yasu tiki eene, "Ara aaga tanangnga kadu na tatarna ka tümümü tenege ka uuru tanno miini no a'da tatarna inggide nja eene? ³⁵ Lakiini uuru kinggide a tatarna kara ta'dugadene kene ka söödö kara saga tümümü tenege ka uuru tanno miini no."

³⁶ A Yasu tadirina tumma eene, "Taalo ömö'di ara töörese ten'di ma issi mo ar'da ka tammo illi mo kudumma a ten'di tammo issi mo mara tiriseene, a ten'di ma illi mo taalo mara co koona nja tammo issi mo. ³⁷ A ömö'di taalo ara tuuru ngeeli na aleefe tedhe no ka 'belde tammo illi mo kudumma ngeeli tanno

aleefe tedhe no, kara töörese 'belde, a ngeeli tuurunja co, a 'belde taga'dadene. ³⁸ Lakiini ara ngeeli na aleefe tedhe no tuurunja ka 'belde tammo issi mo. ³⁹ Taalo ömö'di asaasa tooye ngeeli na aleefe tedhe no a'da andakooye ngeeli na illi no assa ka tiki, 'Ngeeli na illi no ka'diila."

Tindineene ma uuru ma Sa'bidi

(Matta 12.1-8; Murkus 2.23-28)

6 A Yasu tagunggeene ka nasigeene nja kadalaadene tanno iini ka uuru ma Sa'bidi, a kadalaadene niini tikiri ka tuu'bu migile kuuyu kaguri. ² İkiri naFariisi öccö ka tindini eege iki eene, "Minna agu aaga, aaga tüüni eema ya taalo ya ünüidene ka uuru ma Sa'bidi ya?"

³ Yungngo a Yasu ka tiki eene, "Taalo aaga ka kiiiri tumma ka sorne ma Dawud ka tagüüni ka iire ka tümümü i'i nja kadu tanno iini? ⁴ A'da inynyo la ma Masala a'duga Miteene ma Masala, adaguri inya a kadu tanno iini, a'da taalo kadu nye'd'de kaguri illi ka'boge unngodho eege." ⁵ A Yasu tiki eene, "'Bii'bala ma Tadü'd'dü i'i ya uugaara ma Sa'bidi."

Ömö'di ya eyi ka niisö ya

(Matta 12.9-14; Murkus 3.1-6)

⁶ Ka uuru ma Sa'bidi tökönö a Yasu kico la ma taalaana alaana kadu a'da ömö'di inggide eyi ka niisö ma kuri. ⁷ A katalaana ma seriye ma Masala nja naFariisi tadinaana i'i ko'do ma tassa kini ara toolona kadu ka uuru ma Sa'bidi amang kene taluna niimö ya toroko kini ma tümünü i'i a naguugaara. ⁸ Lakiini Yasu ussu tumma neene ka nanggeedi no, ikiri ka tiki a ömö'di tiya eyi ka niisö ya, "Fiki'dö na'dingnge ka kadu kidha." İkiri ömö'di ka fiki'dö a'dingnge kene ka söödö. ⁹ İkiri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tindini aaga, ata'diila kaja kara tüüni eema ya a'diila ya ka uuru ma Sa'bidi alla linggo ma eema tiya toroko ya? Toolona ömö'di eefe ka 'di alla taama i'i?" ¹⁰ İkiri Yasu ka 'dünügü iye eene ko'do assa ka tiki a ömö'di tiya eyi ka niisö ya, "Kilina niisö nüüdü." İkiri ka kilina niisö niini karooro ka'diila. ¹¹ A naFariisi tadiginigo a tagoroo'bo kindini ajeene ma niimö tiya eene kara talinggo ana Yasu ya.

Yasu esse kadafiini na ada'baaga kafünü eera no

(Matta 10.1-4; Murkus 3.13-19)

¹² Ka naguuru tanno miini no, asirigö Yasu co anya ko'do ma co tafara ka Masala, üpü ooso co in'dili miini kafara ka Masala. ¹³ Ka taka ka ndaadha ya, ikiri ka tagümmünü kadalaadene niini, agese kene kada'baaga kafünü eera, anangnga eere eene a'da kadafiini, ¹⁴ Samaan yiini ka anangnga eere iini afe'de a'da Bütrüs ya nja Andraws örre yiini, nja Yaguub nja Yühanna nja Filibüs nja Bartülmaws, ¹⁵ nja Matta nja Tööma nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa nja Samaan tiya eene katümmünü i'i a'da tatagu'daana ka eedi ya, ¹⁶ nja Yahüüsa 'bii'bala ya Yaguub nja Yahüüsa Askaryüüti ya kümmünü Yasu a nadiidi miini.

Yasu alaana afada oloona

(Matta 4.23-25)

¹⁷ İkiri Yasu ka ta'bardaga caa'bu ndama 'dikinya nja kadafiini tanno iini aco 'dolodho, a kadalaadene niini

nja kadu kadhabbu tarügü kini ka oona, kö'dö ndama naanya ma Yahüüdiya nja Örsaliim nja naanya ma Surur nja Saiyda ka tinggini ma to. ¹⁸ Kö'dö taföonyö tumma kini nja iini ka toolona eege ka maara, a kadu na ana nagana'bu ka oona no toolonadene. ¹⁹ A kadu nye'd'de tasaasa tümmü i'i ka oona ana iisine kudumma a türü ka takicci a kürö ndama iini ka oona koolona kadu nye'd'de kungngo.

Dhodhdho nja müürü

(Matta 5.1-12)

²⁰ Assa ka kadalaadene tanno iini ko'do iki, "A'diila oona kada aaga na eema ka titaalo ada no, kudumma ada kaluna tauugaara ma Masala. ²¹ A'diila nja aaga aaga no iire kagu aaga 'bitingngö no, kudumma ada kara saga tüüsü. A'diila nja aaga aaga na afara 'bitingngö no, kudumma ada kara saga takijeene. ²² A'diila nja aaga a kadu kara takirimä aaga, kasoro aaga keela aaga, kanu ka eere tiya eede afa niimö ya toroko ya kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü. ²³ "Aaga adhodho aaga tasiili ka uuru tanno miini no, kudumma eema ungnö ada ka 'dotombo'do adhabbu kudumma kafaafa meene ka kalinggo ana nagane'bi nggeege. ²⁴ Lakiini am'ba kada aaga na ma eema dhabbu no asa aaga taga'duga talingnge naada. ²⁵ Am'ba kada aaga na üüsü 'bitingngö no, ara iire sa kagu aaga. Am'ba kada aaga na kijeene 'bitingngö no, ara aaga sa katamüürü, aaga tafara. ²⁶ Am'ba kada aaga na kadu ka tindhigi aaga ko'do nye'd'de no, kagüünä kafaafa ma aaga a nagane'bi tanna korokoro no nggeege.

Tasaasa nadiidi

(Matta 5.38-48; 7.12)

²⁷ "Lakiini ara a'a tadirina tumma aaga, aaga na too-do ka tumma tanno, aaga asaasa nadiidi naada, aaga ta'diila nja kadu tanno akirimä aaga no. ²⁸ Aaga amana baraka a kadu tanno linggo aaga no, aaga afara ka Masala ma kadu tanno akirimä aaga no. ²⁹ Ka ömö'di kabbü o'o ka tanggarama ya, nafele no iini. Üürü ömö'di a'duga ten'di müüdü ma 'doogo mo nafa ta'dükü ten'di müüdü ma teene mo. ³⁰ A ömö'di kara tasaasa niimö küdü nanangnga iini, a ömö'di kara ta'duga niimö küdü ya fa ta'duga kini afe'de. ³¹ Eema yaada ka asaasa kadu kadüünä ana aaga ya, agüünä ana eege nggeege. ³² "Kada kara tasaasa kadu na asaasa aaga no 'dee, ta'diila naada eege kiye? Kadu na oroko no ka asaasa kadu na asaasa eege no afe'de. ³³ A kada kara talinggo ta'diila nja tanno alinggo ta'diila nja aaga no, ara aaga tö'dö keere aminna? Munda kadu na oroko no küünä nggeege. ³⁴ A kada kara tamana eema a kadu a kömüsü a'da kassa ka tapadaga aaga 'dee, ara aaga tümmü minna kide? Munda kadu na oroko no kamana eema a kadu a kömüsü, amang kene tapadaga eene. ³⁵ Lakiini aaga asaasa kadu na diidi aaga no, aaga ta'diila nja eene, aaga amana eema eene aaga tafa

tam'birina kene. Nggeege ya, ara aaga taluna talingnge naada na dhabbu no, amang kada ta laala tiya Masala ma ko'do mo, kudumma oono mamana eema a kadu tanno taalo kamana ta'diila oono no nja tanno oroko no. ³⁶ Aaga ana 'bangnga ma kadu, afa ma Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya kaana 'bangnga kungngo.

Fa ta'bunu tumma ka kadu könö ka oona

(Matta 7.1-5)

³⁷ "Aaga fa ta'bunu tumma ka kadu könö ka oona, amang ka Masala tafa ta'bunu kada ka oona, aaga fa tümmü kadu amang ka Masala tafa tümmü aaga tekere, aaga eefi ada kadu amang ka Masala ta eefi kada. ³⁸ Aaga amana eema a kadu amang ka Masala tamana aaga, almiti madigine ko'd'do mo, ara aaga ta'duga ana iisine, almiti maada ka talaala eema a kadu kide mo, oogo mungngo a Masala kara talaala eema ada kide." ³⁹ A Yasu tadirina tumma eene iki, "Ara soro tümmünü soro ka tino? Taalo kara ta'dinggö co ööye ateera meene? ⁴⁰ Taalo tatalaadene agii'bi tatalaana yini, kini ka ndussu eema 'do ya assa ka taköje nja iini. ⁴¹ "Minna agu o'o nadinö nde'de no ka örre tiya üüdü ka ööye no, ara o'o ka titaalo nadinö ndagee'di nüüdü ka ööye no amana? ⁴² Ara o'o tiki a örre yüüdü a'da, aayu na'duga 'bandiisi üdü ka ööye nya, ara o'o kafa ka 'bandiisi üdü ka ööye taalo nindineene. Ka 'baga, ungu ndagee'di kürö üdü ka ööye tikinggi, amang küdü tiji 'buugu ta'diila nassa ka tunggu 'bandiisi kürö ndama örre tiya üüdü ka ööye.

Fa nja iye miini

(Matta 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ "Kudumma fa tiya a'diila ya taalo ateene iye na oroko no, fa ya toroko ya taalo ateene iye na a'diila no. ⁴⁴ Kussu kadu fa ana iye miini, taalo kadu karumu indiiye ka fa ma kira, kitaalo karumu ki'bim'bi ka ndhaarü. ⁴⁵ Ömö'di ya a'diila ya amanaga eema ya a'diila ya kürö ndama eedi tiya iini ya a'diila ya, a ömö'di ya toroko ya, eema ya toroko ticci a kürö ndama eedi tiya iini ya toroko ya, niimö ya ka eedi ya i'i yungngo onggo'do ka teema iini."

Katarü'böönö keera

(Matta 7.24-27)

⁴⁶ "Kümmünü aaga a'a a'da, 'Uugaara, Uugaara,' amana aaga sa kitaalo kalinggo a tumma tanno eede? ⁴⁷ Ömö'di ya ara tö'dö kede aföonyö tumma neede alinggo iini ya, ara a'a tiki aaga a'da afeene nja mada? ⁴⁸ Afeene nja ömö'di tiya arü'bü 'di a'dükü'dü atagii'dö atageese kadese ka 'dokon'da assa ka tarü'bünü kide, ka faaya köö'dö akilaana ka 'di, taalo akara tagi'di i'i ka oona, kudumma iini ka tarü'bünja ka 'dokon'da. ⁴⁹ Lakiini ömö'di ya föonyö tumma neede assa ka titaalo alinggo iini ya, afeene nja ömö'di tiya arü'bü 'di ka 'büdhülü ün'dügüngngö a'da taalo ageese kadese. İkirä faaya köö'dö agürü 'di arooro ka 'dinggö areere türrüdü miini ka toroko 'do."

Yasu oolona tasaga ya uugaara ma nasigira ma Rööma

(Matta 8.5-13)

7 Ka Yasu ka ndatimō tumma niini nye'd'de a kadu taföonyö ya, ikiri ka tunggeene aco Kafarnahööm.
² A ömö'di ya alinggo ada uugaara ma nasigira tanno ukumu kadu ka iidümmü no, amaara akete ka teyi, uugaara ma nasigira tasaasa i'i dhorro. ³ Ikiri ka föönyö tumma na Yasu, yungngo iini ka kürünü kadiffi ma Yahüdü ka Yasu, a'da öö'dö toolona ömö'di yiini ka maara. ⁴ Kikiri ka co ka Yasu katagoolomo i'i 'do kiki iini, "Ömö'di ya ama üüdü ka tamünügü i'i ko'do, ⁵ kudumma iini asaasa kadu naaja, i'i yungngo arü'bünü la ma talaana ungnö."

⁶ Ikiri Yasu ka tunggeene nja eene, kini ka ndakete ka 'di ya, ikiri uugaara ma nasigira ka kürünü kateefe miini a'da kiki iini, "Ka Tatalaana, a'da afa ta'digi'di oona üüdü, taalo a'a na'diila müüdü kara co a 'bügööri tiya eede. ⁷ A'a ka eyi tiya eede taalo na'diila meede kara ta'dingnge küdü kidha, lakiini tiri tumma a ömö'di yeede toolonadene. ⁸ A'a ka eyi tiya eede, uugaara ungnö eede tekere na a'a tauugaara ma nasigira tökönö, niki a tiya, 'Unggeene,' ungnö, niki a tiya, 'Aayu,' öö'dö. Niki ömö'di tiya alinggo ada a'a ya, 'Alinggo niimö ya kungngo,' alinggo."

⁹ A Yasu tadhere kini ka taföonyö tumma no afele, assa ka kadu tanno tunggeene nja iini no ko'do iki eene, "Ara a'a tiki aaga nüfürü a'a taduna ömö'di ka tümümü tumma ma Masala ka Israyil afa ömö'di ya."

¹⁰ A kadafiini tikiri ka tafada kaco 'di kaduna ömö'di ya maara ya ka'diila.

Yasu anangnga 'bii'bala ma aka ma küüme keefe ka 'di

¹¹ A taka ka ndaadha ikiri ka tunggeene aco anya tammo ana eere a'da Nayiin mo, a kadalaadene niini tunggeene nja iini a kadu töccö kungngo eene kadhabbu. ¹² Kene ka ndala inye ma anya, kikiri ka toreene nja kadu ka tunggeene ana ömö'di ka tenggere ka teyi, ömö'di ya eyi ya ungnö ka niimö, a'da oogo ma aka ma küüme, a kadu ma anya tammo iini mo kunggeene nja oono kadhabbu. ¹³ Ka Uugaara ka tasala oogo a muuyu moonu tagu i'i, iki oono, "Fa tafara." ¹⁴ Öö'dö kete aa'ba tenggere a niisö a kadu na ümmöönö no töödhi, ikiri Yasu ka tiki iini, "'Bii'bala, a'a niki o'o nafiki'dö." ¹⁵ Ikiri ka fiki'dö emmi ana tumma, yungngo a Yasu ka anangnga i'i a niimö tammo iini.

¹⁶ A ri'ba tümümü kadu in'dil'i kungngo kamana ta'diila a Masala kiki a'da, "Ne'bi ya idhindh'i ya adele oona kaja ka söödö. A Masala tö'dö a toolona a kadu tanno oono." ¹⁷ A tumma ma Yasu tanyala ka Yahüüdiya nye'd'de nja naanya tanno akete koono no.

Yasu nja Yühanna ya tatambeese

(Matta 11.2-19)

¹⁸ A kadalaadene na Yühanna tagadünügü eema ya co iini nye'd'de. ¹⁹ Ikiri ka tagümmünü könö keera kagürünü eege ka Uugaara a'da kaco tindini i'i, "O'o nungngo nara tö'dö alla ungnö tindhigi ömö'di öccö afe'de?"

²⁰ Ka kadu tanno eera no ka ndö'dö kiki a Yasu, "Yühanna ya Tatambeese ya, agürünü ungnö a'da

ungngo tö'dö tindini o'o, o'o nungngo nara tö'dö alla ungnö tindhigi ömö'di öccö?"

²¹ Ka uuru tanno miini no akoolona Yasu kadu kadhabbu ka namaara, adagasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona, afa'da kisinsoro ka iye.

²² Ikiri ka tapadaga tumma a kadalaadene tanno Yühanna iki eene, "Aaga fada aaga co tadiriniga eema a Yühanna ma eema tiya ada ka tadinö kide ya aaga taföonyö ya, kisinsoro kafa'da iye, a namügüre tunggeene, a kadu ma kutukunya tinsili ka oona, a nakinggiri taföonyö eema, a kadu na aaya no tajeene, a kadu na eema ka titaalo kene no taföonyö tumma ma Injili. ²³ A'diila nja ömö'di tiya taalo anu ka tamma tanno eede no."

²⁴ A kadu na Yühanna ka kürünü eege keera no tunggeene, ikiri Yasu ka tadünügü tumma ma Yühanna a kadu iki eene, "Kada kaco lodho 'dee kadinö aaga ka minna? 'Bandam'bala a tanya ka'digi'di i'i ka oona?"

²⁵ Alla kinynyo aaga a kürö aaga taasala minna? Ömö'di ümmü en'di ya ku'daana ya ka oona? Lakiini kadu na ümmü en'di ya agu'daana ya nja kadu tanno eema kada dhabbu kene no, eege kungngo kanna ka nöö'di ma naguugaara. ²⁶ Kinynyo aaga akürö aaga tadinö minna? Ne'bi? Ara tiki aaga a'da ii, lakiini agii'bi ne'bi. ²⁷ Tumma na miini no eege kungngo a sorne ma Masala ka tiki,

'Ara a'a tagürünü tafiini yeede küdü kidha, öö'dö tindinaana fiini üdü kidha.' †

²⁸ Ara a'a tiki aaga, Yühanna idhindh'i adagii'bi laala ya iya kadegeene ya 'do, lakiini ömö'di ya idhilli ka tauugaara ma Masala ya idhindh'i adagii'bi i'i."

²⁹ A kadu nye'd'de taföonyö tumma no nja kadu ma tulu'ba kamma ka tumma ma Masala kudumma Yühanna ka tambeese eege. ³⁰ Illi naFariisi nja kata-laana ma seriye ma Masala kakaanu ka tumma tanno Masala kataanu ka Yühanna ka tambeese eege.

³¹ A Yasu tiki, "Ara a'a tiki a'da kafeene sere ma 'bitingngö nja mada? Kafeene nja minna? ³² Kafeene nja laala tiya anna ka 'dadillö, kiidhe ka köje, 'Kabünü ungnö kaaru aaga, aaga tanu ka sili, ungnö tagüüwe tüüsü ma fara aaga, aaga taalo kafara."

³³ Ö'dö Yühanna ya Tatambeese ya taalo agu miteene, taalo ooye ngeeli, aaga tiki a'da, 'Ti indima.' ³⁴ A 'Bi-i'bala ma Tadü'dü tö'dö agu eema ooye ngeeli, aaga tiki a'da, 'Ömö'di ya aguri, ake ka ngeeli a teefe ma kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no.' ³⁵ Ata'dara ma Masala kussu adene ka kadu nye'd'de kungngo tanno amma ka tumma tanno a Masala no."

Yasu oolona ka aka tammo toroko mo

³⁶ A taga Fariisi könö tagümmünü Yasu a'da aco 'di kita iini ma tagu eema, ikiri ka co 'di emmi ma tagu eema. ^{†37} Maganna aka ka anya tammo iini mo ma toroko mikiri ka tussu a'da Yasu inni kita taga Fariisi agu eema ya, mikiri ka öö'dö a sügü'de ma kondho.

³⁸ Maco ma'dingnge ka Yasu keere mafara, a 'biidi ma iye yoono tasuuru ada kini ka uune muppu ana awu ma üüdü tiya oono, mu'b'bi i'i ka uune, ma'bunaana a kondho.

† Malaki 3.1 †† Tafiigi ma kadu kata emiimi ka nagöyö kanangnga oona ku'bu kassa agu eema.

³⁹ Ka taga Fariisi tiya agümmünü i'i ya ka tasala eema ya kadalinggo adene ya, ikiri ka teema kini ka eedi iki, "Ömö'di ya kata kane'bi ya, ara tagussu aka mo mümmü i'i ka oona mo oogo ma toroko."

⁴⁰ Ikiri Yasu ka tiki, "Samaan, ara a'a tadirina tumma o'o."

Ikiri Samaan ka tiki iini, "Tatalaana, tirina a'a."

⁴¹ Ikiri Yasu ka tiki, "Ömö'di inggide asaasa kömüsü ka kadu ka oona keera, anangnga a tiya homsumiya jine, anangnga a tiya hamsiin jine. ⁴² A niimö titaalo kene ma tanangnga iini ka kömüsü, ikiri kafa kene kide nye'd'de kungngo." Ikiri ka tiki a Samaan, "Ömö'di öjö ana kene tanno era no, ara tasaasa i'i dhindho?"

⁴³ A Samaan tapadaga tumma iini iki, "Niki a'a kide a'da ömö'di ya ma kömüsü dhabbu ya, i'i yungngo agasaasa i'i dhindho."

Ikiri Yasu ka tiki iini, "Nadiri o'o tumma dhorro."

⁴⁴ Ikiri Yasu ka tafele assa ka aka ko'do iki a Samaan, "Niji o'o aka mo? Nö'dö a'a ka 'bügööri tiya üüdü taalo o'o ninyi 'biidi a'a a'da nagala uune iini, lakiini oogo magala a'a ka uune a 'biidi ma iye muppugu ana awu ma üüdü tiya oono. ⁴⁵ Taalo o'o nöjülü a'a dhorro, lakiini oogo marooro ka tu'b'bi a'a ka uune. ⁴⁶ Na o'o taalo nakara ta'bunaana a'a ka üüdü ana uu'ba lakiini oogo ma'bunaana a'a ka uune a kondho. ⁴⁷ Niki a'a ka tiki o'o, atatoroko tanno oono na dhabbu no moolona Masala kono, kudumma oono ka asaasa ana eedi dhorro, ömö'di ya Masala ka toolona kini idhilli ya i'i itaalo asaasa Masala ana eedi dhorro."

⁴⁸ Ikiri Yasu ka tiki oono, "Katanggala tatoroko nüüdü."

⁴⁹ A kadu na agu eema no tindini ajeene kiki, "Ti ya mada ma tama tatoroko ka kadu ka oona?"

⁵⁰ Ikiri Yasu ka tiki aka, "Tamma ka Masala nüüdü ka oolona o'o, ungeene a ta'diila."

Tumma ma tadiniigi (Matta 13.1-9; Murkus 4.1-9)

8 A Yasu tagunggeene ka naanya nja kadafiini tanno iini na ada'baaga kafünü era no, adünnü tumma ma tauugaara na Masala, ² nja iya tökönö na ungeene nja iini no niini ka toolona eege ka nagoronggore tanno oroko no nja maara tökömö, Mariyom meene katümmünü oogo a'da Almajdaliya mo, ma Yasu ka tagasoro nagana'bu ka iidümmü kafünü era kono ka oona, ³ nja Hanna, aka ma Küsi ya afa ka eema tiya Hirüdüs ya, nja Sawsana nja tökönö kadhabbu, kamanaga eema ma eyi tiya eene a Yasu no.

⁴ A kadu tütü ka tawaana oona ka Yasu ka oona köö'dö ndama naanya kadhabbu ikiri ka tirina tafeene ma tumma eene, ⁵ "Afiki'dö taleele ma tara co tadiniigi, kini ka ndadiniigi ya, ikiri migile kömö ka tasuli ka fiini, a kadu tisiraana kide ana uune uyi teeraga. ⁶ Ammo tasuli ka 'dokon'da mafü'döönö mafada maaya kudumma oono taalo maduna tö'döögö. ⁷ A migile kömö tasuli ka immi ka teene mafü'döönö masere nja immi, immi tamiri'di oogo. ⁸ A migile kömö tasuli ka 'büdhülü tiya a'diila ya mafü'döönö, mana iye dhabbu kukumu kadu ka iidümmü (100)."

Ka Yasu ka ndatiimö tumma ya ikiri ka tiki eene, "Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö ya fa kini aföönyö."

Teema tafeene ma tumma (Matta 13.10-17; Murkus 4.10-12)

⁹ A kadalaadene na Yasu tikiri katindini i'i kiki iini, "Kiki tumma no nya?"

¹⁰ A Yasu tiki eene, "Masala manangnga tussu eema na küdhü no ma tauugaara ma Masala tanno aaga, lakiini kadu könö nadünügü a'a eene a tafeene ma tumma,

'Kassa ka tasala taalo kara tijöögö,
Kassa föönyö taalo kara tussu.' [†]

Yasu adünügü tumma ma tadiniigi co a kadu (Matta 13.18-23; Murkus 4.13-20)

¹¹ A Yasu tiki eene, "Tumma no kiki kungngo, migile tumma na Masala eege kamiini.

¹² "Migile ma asuli ka fiini mo, mafeene nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala a Ebliisi tö'dö a'duga kene ka nanggeedi, amang kene tafa tamma kide koolonadene. ¹³ A migile ma asuli ka 'dokon'da mo, kadu na föönyö tumma na Masala kadhodho areere assa ka titaalo kene, kamma ka Masala amussu kungngo. Ka 'buugu ka tatoroko ya kaadha kide. ¹⁴ A migile ma asuli ka immi ka teene mo, mafeene nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala lakiini tadinigöögö nja tasaasa ma eema dhabbu, ikiri ka anangnga eege ka mir'didene kitaalo kö'dö keere ana iye. ¹⁵ Ammo a'dinggö ka 'büdhülü tiya a'diila ya, mafeene nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala kafa kide ana eedi dhorro kana iye a tidhi oona ku'bu.

Lamba mungngo ka koyo (Murkus 4.21-25)

¹⁶ "Taalo ömö'di ara tata issi ka lamba assa ka taküdhü dho kide nja iini ka tunggu co tenggere ka tüm'bü, lakiini ara ta'dala ko'do amang kono töyeene a kadu na tö'dö ka 'bügööri no tiji 'buugu. ¹⁷ Niimö ya aküdhü ya ara tatele oona, a niimö ya kume ya ara tussu adene. ¹⁸ Aaga adinö ko'do, kaföönyö aaga tumma ma Masala nya? Ömö'di ya ana niimö ya ara tagonanja iini adhabbu, a ömö'di ya niimö ka titaalo kini ya a'dugadene kini salla assa ka tiki a'da unngö iini idhilli."

Niimö ma Yasu nja nagöre tanno iini (Matta 12.46-50; Murkus 3.31-35)

¹⁹ A niimö ma Yasu nja nagöre tö'dö tassa kini kitaalo kaduna fiini ma co kini ka 'bügööri kudumma kadu katiti ajeene. ²⁰ Ikiri kadu könö ka tiki iini, "Niimö müüdü nja nagöre tanno üüdü kungngo kürö ka'dingnge ana ko'do ka asaasa tassa küdü."

²¹ Ikiri ka tiki eene, "Niimö meede nja nagöre tanno eede eege kungngo kaföönyö tumma na Masala ka linggo iini."

Yasu arigi tanya (Matta 8.23-27; Murkus 4.35-41)

²² Uuru öccö ka inggide ka Yasu ka taka ka mürkabü nja kadalaadene tanno iini, iki eene, "Kada kata'daga co a tinggini ma to ndama 'dakeyi tinni." Kikiri ka tunggunu co. ²³ A kene ka ndiisö ya, ikiri Yasu ka tiiyü

† Asaiya 6.9

arigide, ikiri tanya ka 'düsöönö dhindho a 'biidi tadigi ka murkabü moonoo kara töö'di atoroko nja eene.

²⁴ Kikiri kadalaadene kaco ka Yasu ka ici i'i ka füngngö kiki iini, "Ka Tatalaana, ka tatalaana! Ara angnga takaaya!"

Ikiri Yasu ka fiki'dö agirnaana ka tanya, a tanya töödhi a 'buugu tamusuli ku'bu amudhudhuli. ²⁵ Yungngo a Yasu ka tiki eene, "Tamma ka Masala naada kiye?"

Kadhere a ri'ba tummy eege kindini ajeene kiki, "Ömö'di öjö i'i yungngo adha sii? A tanya nja 'biidi taföonyö tumma niini."

Yasu oolona ömö'di ma nagana'bu

(Matta 8.28-34; Murkus 5.1-20)

²⁶ Kagiisö a murkabü köö'dö ka anya ma Jarasiin mungngo ka nda'da ma to ndama tafaga co Jaliil. ²⁷ Ka Yasu ka nda ta'daga co 'dukundaala ndama murkabü ya, oreene nja ömö'di ma anya tammo iini mo indima, taalo en'di iini ka oona ma 'billi i'i taalo anna ka 'di illi anna ka naala ma oofö. ²⁸ Kini ka ndasala Yasu ya, ikiri ka tadhya üürü kini kidha ana küüge a'dili ko'd'do iki, "Yasu 'Bii'bala ma Masala tammo ko'do mo nasaasa o'o minna eede ka oona, nasaasa o'o nafa tapusu a'a." ²⁹ Atiraana nggeege kudumma Yasu ka tiki a koronggore tiya atoroko ya a'da öö'dö kürö iini ka oona, kudumma iini ka d'ingigi kini ka oona turi, a kadu tafa kini kimi'di i'i ana jansiiri nja ködhöle armuna, a koronggore ya toroko ya tasanaga i'i co lodho.

³⁰ A Yasu tindini i'i iki iini, "O'o na mada?"

Yungngo iini ka tiki a Yasu, "A'a nana eere a'da, 'Nasigira,'" kudumma nagana'bu kuurunco kini ka oona kadhabbu. ³¹ Kikiri ka tiki a Yasu a'da afa tuurugu eege co ööye tiya adhonggoro ya.

³² A nagüdürü kungngo kaguri ka nsorondho ma anya kadhabbu, a nagana'bu tikiri ka tiki a Yasu a'da, uurugu eege ka nagüdürü tanno miini no ka oona. Yungngo a Yasu katamma kene kide. ³³ A nagana'bu tafiri akürö ka ömö'di ka oona kafiri ka nagüdürü ka oona, a nagüdürü tarünö ndama nsorondho kafiri co 'biidi ka'duuru 'biidi.

³⁴ Yungngo a katasaana katassa ka tumma tanno agüünä adene a nagüdürü no, kikiri ka rünö kaco nöö'di nja nasigeene, kanyala tumma ku'bu 'do. ³⁵ A kadu tö'dö ma tassa ka eema tiya iini ka tagüünä ana ömö'di tiya akindima ya, kaduna ömö'di ya miini ya ka temmi ka Yasu ka uune ana en'di ka oona ka'diila, a ri'ba tummy eege. ³⁶ A kadu na adinö ka Yasu ka toolona ka ömö'di tiya akindima ya tagadünügü co a kadu töcö. ³⁷ Ikiri kadu ma anya ma Jarasiin ka tiki a Yasu a'da ungeene ka anya tammo eene kudumma a ri'ba ka tummy eege ka eema tiya Yasu ka tagalinggo ya. Ikiri ka taka ka murkabü afada. ³⁸ Ömö'di ya Yasu ka tagasoro nagana'bu kini ka oona ya tiki a'da i'i asaasa ta-neene nja iini, lakiini Yasu ka tuuru i'i ka tino iki iini, ³⁹ "Aafada naco 'di kita üüdü naco nadirina eema ya Masala ka tagalinggo ana o'o ya co eene." Ikiri ka tunggeene atagadünügü eema ya Yasu ka tagüünä ana i'i ya ka anya ka oona nye'd'de kungngo.

'Badaada ma Yayros nja aka tammo aa'ba Yasu ka ten'di mo

(Matta 9.18-26; Murkus 5.21-43)

⁴⁰ Ka Yasu ka ndafada, a kadu tada'da i'i kadhabbu kudumma eene katindhigi i'i eege in'dili kungngo. ⁴¹ A ömö'di inggide ana eere a'da Yayiros uugaara ma la ma talaana, ö'dö ka Yasu üürü kini kidha ana küüge olomo i'i a'da aco 'di nja iini, ⁴² kudumma 'badaada ma ungnö iini ma ungnodho a nagürünü noono kö'dö kada'baaga kafünü eera, a maara tummy oogo makete ka teyi.

A kini ka ndungeene ma taca, a kadu türrügü kini ka oona kitaana i'i ka oona. ⁴³ Aka minggide eriidö ka tiisö kono mandagu'du nagürünü kada'baaga kafünü eera madaga'da eema yoono ku'bu a nadigtöörö, mitaalo moonadene. ⁴⁴ Mikiri ka öö'dö ndama iini keere mümmü tinggini ma ten'di tammo iini, eriidö tarooro ka arumeene kono.

⁴⁵ A Yasu tindineene iki a'da, "Mada i'i yungngo aa'ba a'a ka oona ungnö?"

A kadu ta'düsünigü ikiri Bütrüs ka tiki a Yasu, "Ka Tatalaana, kitaana kadu o'o ka oona kadhabbu, na o'o saga tiki a'da mada i'i yungngo aa'ba a'a ka oona?"

⁴⁶ A Yasu tiki, "Ömö'di inggide aa'ba a'a ka oona, nus-su a'a kudumma a türü kö'dö kürö kede ka oona."

⁴⁷ Aka miini mo tussu a'da taalo tumma noono kaküdhüdene ya, a ri'ba tummy oogo mö'dö müürü kini kidha ana küüge ka kadu kidha madirina niimö ya anangnga oogo ka taa'ba i'i ka oona marooro ka toolonadene ka eriidö. ⁴⁸ Ikiri Yasu ka tiki oono, "'Badaada eede, tamma ka Masala nüüdü ka oolona o'o, ungeene a ta'diila ma Masala."

⁴⁹ Ka Yasu kaleefe ateema ya, a'da öö'dö ömö'di ndama 'di kita Yayiros ya uugaara ma la ma talaana ya iki iini, "Ma eyi 'badaada müüdü fa ta'digi'di tatalaana ka oona."

⁵⁰ Ikiri Yasu ka föonyö iki a Yayiros, "Fa tari'ba, amma ka tumma tanno eede ana eedi mara tefe ka 'di."

⁵¹ Kene ka ndala 'di ya, ikiri Yasu ka faga kadu keere kaco 'bügöörö, illi Bütrüs nja Yühanna nja Yaguub nja pupa tiya 'badaada nja niimö. ⁵² A kadu tafara 'badaada, ikiri Yasu ka tiki eene a'da, "Aaga fa tafara taalo meyi, oogo marigide."

⁵³ A kadu takiji Yasu, kudumma eene ka tussu a'da meyi 'badaada. ⁵⁴ Yungngo a Yasu ka ta'diniga oogo ko'do a niisö iki oono, "'Badaada, fiki'dö." ⁵⁵ A koronggore tapadaga kono ka oona marooro ka fiki'dö, a Yasu tikiri ka tiki eene a'da kanangnga eema oono ma kuri. ⁵⁶ A pupa yoono nja niimö tadhere, ikiri Yasu ka tiki eene a'da kafa tadirina tumma na ömö'di töccö.

Yasu agürünü kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no

(Matta 10.5-15; Murkus 6.7-13)

9 A Yasu tagümmünü kadalaadene niini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no, ümmünü türü eene meene ka tasoro nagana'bu nja türü ma toolona ka kadu tanno amaara no. ² Ikiri ka kürünü eege a'da kaco tadünügü tumma ma tauugaara na Masala, koolona kadu ka maara. ³ Anangnga tumma eene iki, "Aaga fa tagufu niimö ada kara tunggeene alla kuufi alla njoko alla kuri alla a ömö'di öccö tafa tagufu en'di

eera. ⁴ 'Bügöörī yaada kara co ya, aaga tütü kide aaga tidhi aaga tunggeene ndama iini. ⁵ Anya ma kadu miini ka titaalo kamma kada mo, aaga ö'dö kürö ndama iini aaga tafidhi ndhüggürü miini kada ka uune amang kene tussu iini." ⁶ Kikiri kadafiini ka tunggeene kosso naanya kadünnü tumma ma İnjilī koolona kadu ka na'buugu koonā nye'd'de kungngo.

Hirüdüs adhere

(Matta 14.1–12; Murkus 6.14–29)

⁷ İkirī Hirüdüs ya uugaara ma Jalil ya, katadhere ka eema tiya alinggo adene ya kudumma kadu könö ka tiki a'da Yühanna afiki'dö ka inde. ⁸ Anno tiki a'da İliya adele oona a kadu, könö tiki a'da ne'bi ma 'billi adele oona. ⁹ A Hirüdüs tiki, "Narmuna a'a Yühanna ka üüdü a ömö'di öccö i'i yungngo eede ka föönyö tumma miini, afa ma tiya kungngo?" Atagasaasa takassa ka Yasu.

Yasu anangnga kuri a kadu tanno ö'dö na alif ka iidümmü no

(Matta 14.13–21; Murkus 6.30–44; Yühanna 6.1–14)

¹⁰ Aga kadafiini na Yasu ka ndafada ya kikiri ka tirina eema yeene ka tagüüni ya a Yasu, ikiri ka 'duga eege nja iini ungodho eege kaco anya tammo ana eere a'da Beet Sayida mo. ¹¹ A kadu tütü kadussu 'buugu miini kuurna i'i keere, ada'da eege adageemaga tumma ma tauugaara ma Masala eene, oolona kadu na asaasa toolonadene ka maara no.

¹² Ka 'buugu ka ndamuru ma siya ikiri kadafiini na Yasu no na ö'dö kada'baaga kafünü eera no köö'dö kiki iini, "Uuru kadu ka tino kaco naanya nja nasigeene tanno kete no amang kene taluna eema ma taguri nja 'buugu ma füngngö kudumma lodho yungngo."

¹³ İkirī Yasu ka tapadaga tumma eene iki, "Aga nangnga eema eene kaguri."

Kiki iini, "Taalo niimö kidi illi miteene mungngo iidi miidümmü a kilöögö keera, illi kidi kara co tana ada kuri a kadu tanno in'dili no." ¹⁴ Kadu na nagiide no kö'dö na alif kiidümmü.

İkirī Yasu ka tiki a kadalaadene, "Aga nangnga kadu ka temmi kadu keera aco iisine." ¹⁵ Kikiri ka anangnga kadu ka temmi kadu keera aco iisine. ¹⁶ İkirī ka 'duga miteene miidümmü mo nja kilöögö tanno eera no, as-a co 'dotombo'do anangnga ta'diila a Masala, a'düsü-naana ku'bu assa ka anangnga a kadalaadene a'da kasümnaana ka kadu ku'bu. ¹⁷ A kadu taguri küüsü nye'd'de kungngo kinyi türeene miini ku'bu, a kadalaadene tawagaana koonā kadigi nasinggili kada'baaga kafünü eera.

Bütrüs amma ka Yasu dhorro

(Matta 16.13–19; Murkus 8.27–29)

¹⁸ A Yasu tageema nja Masala ungodho i'i ka uuru kinggide a'da kadalaadene niini kinggide nja iini ikiri ka tindini eege, "Kadu 'dee, kiki a'da a'a na mada?"

¹⁹ Kikiri ka tiki iini, "Kadu könö kiki a'da o'o na Yühanna ya Tatambeese ya, anno tiki a'da İliya, anno tiki a'da ne'bi ma 'billi afiki'dö ka inde."

²⁰ İkirī Yasu ka tiki eene, "Aga kiki a'da a'a na mada?" A Bütrüs tikiri ka tiki iini, "O'o na Almasihi ya Masala."

Yasu eema tumma ma dhügürü tiya iini nja inde

(Matta 16.20–28; Murkus 8.30–9.1)

²¹ İkirī Yasu ka anangnga tumma eene dhorro a'da kafa tadirina tumma no ömö'di töccö. ²² Yungngo iini ka tiki a kadafiini tanno iini, "Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tadhügürü 'do, a kadifi nja naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye ma Masala tanu kini, kiidi i'i afiki'dö ka inde a füngngö iidoona."

²³ İkirī Yasu ka tiki a kadu in'dili, "Ömö'di ya tö'dö kede keere ya fa kini a'düsünü eyi yiini a'duga salii'bi yiini ö'dö kede keere turi kungngo. ²⁴ Ömö'di ya asaasa toolona eyi yiini ya aama i'i, a ömö'di ya aama eyi yiini kudumma a'a ya, ara toolonadene. ²⁵ Ara ömö'di tö'dö keere a minna kini kara tana eema ma 'büdhülü in'dili kungngo ara ka taama eyi yiini? ²⁶ Ömö'di ya ana modolo ma a'a nja tumma tanno eede ya, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tana modolo miini kini ka tö'dö ka tidhindhi tanno iini nja tidhindhi tanno Pupa nja kadhangga tanno insili no. ²⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu könö kungngo aja kita taalo kara tassa ka inde illi kassa ka tauugaara tanno Masala."

Tadele oona

(Matta 17.1–8; Murkus 9.2–8)

²⁸ Kene ka ndaganeene a füngngö andö'dö iidümmü afünü iidoona ya, ikiri Yasu ka 'duga Bütrüs nja Yühanna nja Yaguub kasirö anya ma Yasu kara co teema nja Masala kide. ²⁹ Ka Yasu ka ndeema nja Masala ya, ikiri dhugudha yiini ka tatem'bele, en'di yiini ta'bassa kali-maana. ³⁰ A kadu tatele oona keera, Müüsa nja İliya keema nja Yasu. ³¹ Kadele oona a tidhindhi ma Masala keema nja iini ka inde tanno iini niini ka teyi ka Örsalim no. ³² A tarigide tümmü Bütrüs nja köje, kene kajeene ya, kikiri ka tasala tidhindhi na Yasu nja kadu tanno a'dingnge nja iini no. ³³ Aga kadu kantunggeene kene koonā ya, ikiri Bütrüs ka tiki a Yasu, "Ka Tatalaana, a'diila 'do kaja kara taganna kita, katabünnü ligangga ku'bu iidoona, müüdü ma ungodho, ammo Müüsa ma ungodho, ammo İliya ma ungodho." I'i taalo ussu niimö miini ka teema.

³⁴ Ka Bütrüs ka taleefe ateema ya ka'dügüllü nja tülügü kö'dö kaküdhü eege ka oona, a ri'ba tümmü kadalaadene kaco ka tülügü ka teene. ³⁵ A tumma tö'dö ndama tülügü kiki, "Bii'bala yeede ka tagesse i'i ya yungngo, aaga föönyö tumma niini." ³⁶ Ka tumma ka ndataalo ya, kaasala Yasu ungodho i'i, kikiri ka takumu oona taalo kadirina eema yeene kada adinö kide ya a ömö'di 'do ka naguuru tanno miini no.

Yasu oolona 'bii'bala ka na'bu

(Matta 17.14–18; Murkus 9.14–27)

³⁷ Kene ka nda'bardaga ku'bu ndama anya ka taka ka ndaadha kungngo ya, a kadu toreene nja iini dhabbu.

³⁸ A ömö'di talneege ka kadu ka teene iki, "Ka Tatalaana, ma oolona ka 'bii'bala tiya eede ya ungodho kede ya. ³⁹ Koronggore ya toroko aga kö'dö kini iyini i'i co iidhe üpü ndoore ka niinö, ütü kadhügürü ana i'i taalo ara tapa kini areere 'do. ⁴⁰ Nageema a'a nja kadalaadene tanno üüdü a'da kasoro i'i illi eege taalo kana türü ma toolona i'i."

⁴¹ Ìkírì Yasu ka tiki eene, “Aaga oroko aaga na sere ma 'bítíngngö no, taalo aaga kúmmü tumma ma Masala ana eedi, ara a'a taneene nja aaga taagaada nambaanya aaga?” Ìkírì ka tiki ömö'di, “Ungge 'bii'bala yüüdü a'a kita.”

⁴² Ka 'bii'bala ka leefe tunggunu ka Yasu ya, ìkírì na'bu ka tara'baga i'i co 'búdhülü asigiridene, ìkírì Yasu ka kirnaana ka na'bu, a 'bii'bala ta'diila anangnga i'i a pupa tiya iini. ⁴³ A kadu tadhere ka tidhindhi ma Masala.

Yasu eema tumma ma inde tanno iini afe'de
(Matta 17.22–23; Murkus 9.30–32)

Kene kaleefe tadhere ka eema tiya Yasu ka tagalinggo ya, ìkírì Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, ⁴⁴ “Aaga fa tüürü ma niimö tiya eede kara tadirina aaga ya, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tümmü adene ananja a kadu.” ⁴⁵ A kadalaadene taalo kassumunaana ka tumma tanno iini ka teema no. Kudumma eene kataküdhü, amang kene tafa tussu, kari'ba tindini i'i miini.

Mada yungngo idhindhi
(Matta 18.1–5; Murkus 9.33–37)

⁴⁶ A kadalaadene takam'bana njaana ko'do a tumma a'da ömö'di öjö i'i yungngo adhabbu ana kene. ⁴⁷ Ìkírì Yasu ka tussu tumma neene ka nanggeedi no, ìkírì ka a'duga 'bii'bala ya idhilli ya anangnga i'i ka 'dingnge keni kete. ⁴⁸ Iki eene, “Ömö'di ya ara tamma ka 'bii'bala tiya idhilli ya ana eere ma a'a ya, ara tamma kede. A ömö'di ya ara tamma kede ya, ara tamma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya. Kudumma ömö'di tiya taalo ara tümmü eedi yiini ka tadhabbu ka kadu ka söödö ya i'i yungngo idhindhi.”

⁴⁹ Ìkírì Yühanna ka tiki a Yasu, “Tatalaana, kaduna ungnö ömö'di ka tasoro nagana'bu ka kadu ka oona ana eere tiya yüüdü, ungnö tasaasa tafaga i'i keere kide kudumma iini taalo ömö'di tiya aja.”

⁵⁰ Ìkírì Yasu ka tiki eene, “Aaga fa tafaga i'i keere kudumma ömö'di tiya taalo a diidi aaga ya i'i ya ömö'di tiya ada.”

Daara ma Samira anu ka Yasu

⁵¹ Ka uuru tanno Yasu ka ndaco a 'dotombo'do ka ndakete ya, ìkírì ka tunggeene a rüsü ma co Örsaliim. ⁵² Ìkírì ka kürünü kadafiini kooso keni kidha kikirì ka co daara ma Samira ya ma co tindinaana 'buugu iini ku'bu. ⁵³ Lakiini kadu ma daara tiya miini ya, taalo kamma keni kudumma iini ka tunggunugu co Örsaliim. ⁵⁴ Ka kadalaadene tanno iini Yühanna nja Yaguub ka tassa ka tumma tanno ya kiki iini, “Ka Uugaara, nasaasa o'o ungnö a'da ungnö tatümmünü issi ndama 'dotombo'do köö'dö tafinne eege?” ⁵⁵ Ìkírì Yasu ka tafele agirnaana kene. ⁵⁶ Kikirì ka tunggeene kaco daara tökönö.

Kadu no uurna Yasu keere no
(Matta 8.19–22)

⁵⁷ Kene ka ndunggeene ka nafiini ya, ìkírì ömö'di könö ka tiki iini, “Ara a'a tuurna o'o keere kita üüdü ka co kita.”

⁵⁸ Ìkírì Yasu ka tapadaga tumma iini, “Kijeene kungngo a nasura, a nafü kungngo uyi, illi 'Bii'bala ma

Tadü'd'dü taalo 'buugu miini ka anangnga üüdü yiini kide.”

⁵⁹ A Yasu tiki ömö'di töccö afe'de, “Aayu kede keere.” Ömö'di tiki iini, “Ka Tatalaana, fa kede naco tatü'bü pupa yeede.”

⁶⁰ Yungngo a Yasu ka tiki iini, “Fa ka kadu tanno aaya no katü'bü kadu neene na aaya no, ara o'o ka co teema tumma ma tauugaara ma Masala.”

⁶¹ A ömö'di öccö tiki a Yasu, “Nasaasa a'a tuurna o'o keere uugaara, lakiini fa kede tikinggi naco tattogo kadu ma 'di tiya eede.”

⁶² A Yasu tiki iini, “Ömö'di ya tümmünü niisö ka dhongga ma taleele, assa ka tasasala keere ya, taalo ara tamö'di ma tauugaara ma Masala.”

Yasu agürünü kadalaadene kadhabbu

10 Ndama kita miini kita ìkírì Uugaara Yasu ka tagesse kadu könö kukumu kadu kiidoona kaco iisine kafünü eera, agürünü eege kerra, kooso keni kidha ka naanya nja na'buugu tanno iini ka asaasa co no. ² Iki eene, “Kadhabbu linggo ka siga illi kadu ma linggo taalo kadhabbu, aaga eema nja Uugaara ma alinggo amang keni tagürünü kadu ma tö'dö talinggo linggo niini. ³ Aaga agolo, ara a'a tagürünü aaga afa kidheefe na aneene nja needi no. ⁴ Aaga fa tagufu njoko, aaga tafa ta'duga 'belde nja egiide, aaga tafa tööjülü ömö'di ka fiini.

⁵ “Di yaada kara co ya, aaga tööjülü kadu miini ka dhidha. ⁶ Üürü ömö'di ma tasaasa tööjülü inggide ya, ara tööjülü naada taneene nja iini, üürü anu ka tööjülü tanno ada ya, a tööjülü naada tütü kada. ⁷ Aaga anna ka 'di tiya eene ya, aaga taguri aaga tooye eema yeene kamana aaga ya, kudumma ömö'di tiya alinggo ya, aguri talingnge ma linggo tanno iini, aaga tafa tunggunaana ka nöö'di ün'dügüngngö. ⁸ Anya maada kaco mo, a kadu miini tamma kada no aaga agu kuri yeene kara tinyi aaga ya. ⁹ Aaga oolona kadu na maara no, aaga tiki eene a'da, 'Asa tauugaara ma Masala takete kada. ¹⁰ Anya maada kara co a kadu miini tanu kada mo aaga ungnö aaga co a nafiini miini aaga tiki, ¹¹ 'Münda ndhünggürü ma anya tammo ada na amma'da kidi ka uune no, kafidhi ungnö eege ku'bu, lakiini aaga tussu a'da tauugaara na Masala ka ndakete. ¹² Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara uuru ma tahükümü ma kadu ma Sadöma ara tapal-pala adagii'bi kadu ma anya tammo.”

Naanya no taalo kamma ka Masala no
(Matta 11.20–24)

¹³ A Yasu tütü ka tiki, “Am'ba ka kadu ma anya ma Korosiin no, am'ba küdü Beet Sayida, kudumma eema ma türü tanno agalinggo adene kada no kara tagalinggo adene ka Suur nja Saiyda ara kadu takaadha ka tatoroko ma 'billi kadu kemmi ka nataliisi nja fü'dö.

¹⁴ Lakiini Suur nja Saiyda ka uuru ma Masala ka ndaümmü kadu kada misaana ka oona kii'bi aaga.

¹⁵ O'o na Kafarnahööm no, na'diniga o'o oona nüüdü coo'do ara o'o saga tapügünja ka 'buugu ma inde.”

¹⁶ Iki a kadalaadene tanno iini, “Ömö'di ya aföönyö tumma naada ya, i'i aföönyö tumma neede, a ömö'di ya anu kada ya, i'i anu kede, a ömö'di ya anu kede ya i'i anu ka ömö'di tiya agürünü a'a ya.”

Tafada na kadalaadene

¹⁷ A kadalaadene na kukumu kadu kiidoona kaco iisine kafünü eera no, tafada kadhodho kiki a Yasu, "Ka Tatalaana, munda nagana'bu kaföonyö tumma niidi ana eere tiya yüüdü."

¹⁸ Apadaga tumma eene iki, "Nasala a'a Ebliisi ka'dinggö ku'bu ndama oo'do afa talimi ma toambo'do kungngo. ¹⁹ Nanangnga a'a türü aaga a'da aaga tisiri ka nöönī nja na'baja, aaga tii'bi türü na diidi, a niimö ma tara tili aaga ka oona titaalo. ²⁰ Aaga fa tadhodho a'da nagana'bu kaföonyö tumma naada, lakiini aaga adha aaga dhodho kudumma a nagereene tanno ada karigirinja ka sorne ka 'dotombo'do."

Yasu adhodho

(Matta 11.25–27; 13.16–17)

²¹ Ka uuru tanno miini no agadhodho Yasu a Korong-gore tiya Insili ya iki, "Pupa yeede, nanangnga a'a ta'diila o'o no Uugaara ma 'dotombo'do nja 'büdhülü kudumma o'o ka taküdhü eema ya nitaalo nala a kadu tanno a'dara nja tanno ussu eema no, ara o'o kaala a laala tiya idhiidhi ya. Ii Pupa, o'o nasaasa nggeege.

²² "Pupa yeede anangnga eema a'a nye'd'de. Taalo ömö'di ma tussu 'Bii'bala illi Pupa. Kitaalo kussu Pupa, illi 'Bii'bala nja kadu tanno a 'Bii'bala ka tagesse eege ma tatele oona iini." ²³ Afele kadalaadene iki eene ka unggondho, "A'diila nja ömö'di tiya adinö ka eema tiya ada kadinö kide ya. ²⁴ A'a tiki aaga, nagane'bi kadhabbu nja naguugaara kasaasa tadinö ka eema tiya ada kijöögö ya kitaalo kijöögö, kasaasa taföonyö eema yaada kaföonyö ya kitaalo kaföonyö."

Taga Samira ya a'diila ya

²⁵ A tatalaana ma seriyē tafiki'dö ma ta'b'ba Yasu iki iini, "Ka Tatalaana, ara a'a tönynyö amang kede taluna tefe ka 'di ta'billi?"

²⁶ İkirī Yasu ka tiki iini, "Seriyē ya Müüsa iki nya? Nasaana i'i ku'bu nya?"

²⁷ İkirī ka tiki a Yasu, "Asaasa Uugaara Masala müüdü ana eedi dhorro ana oona tanno üüdü a türü tanno üüdü ana üüdü tiya üüdü nye'd'de,† no 'Asaasa ömö'di ya kete küdü ya afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.††"

²⁸ A Yasu tiki iini, "Nussu o'o ka tiraana timin'da, al-inggo nggeege amang küdü taluna tefe ka 'di."

²⁹ İkirī tatalaana ma seriyē ka asaasa tagildhe eyi yini, ikirī ka tiki a Yasu, "Mada i'i yungngo akete kede ungnngo?"

³⁰ Yungngo a Yasu ka tiki iini, "Ömö'di inggide akung-gunu aku'bu ndama Örsaliim unggunu co Ariiha ikirī kanyooro ka tako'do kini ka tabbü i'i kakirnö en'di iini ka oona kassa kafa kini kada inde. ³¹ A'da adhe ta'boge adigaala ka fiini tiya miini ya, ikirī ka tasala i'i ka 'büdhülü adheedhe ko'do. ³² A taga Lawi tö'dö adigaala ka fiini tiya miini ya asala i'i adheedhe kini ko'do unnggeene. ³³ A taga Samira tagunggeene ka fiini tiya miini ya ikirī ka tasala i'i ka 'büdhülü a muuyu miini tagu i'i. ³⁴ İkirī ka co kini, asiri uu'ba nja kembelö kini ka nagöola ami'daana a'diniga i'i ka kisine aco lokon-

† Seriyē ya eera ya 6.5 †† Lawi 19.18 ‡ Kadu ma Lawi no linggo ka la ma Masala

da iini atakindinaana i'i ku'bu ka'diila. ³⁵ A taka ka ndaadha ya, ikirī taga Samira ka 'duga nakajine keera anangnga ömö'di ma lokonda iki, 'Afa kini namana eema iini salla adhabbu kede kara tafada na a'a saga nanangnga faana miini o'o.' ³⁶ Ana ka kadu tanno iidoona no 'dee mada i'i yungngo üüdü ka ijöögö akete ka ömö'di tiya kanyooro ka tabbü i'i ya?"

³⁷ İkirī ka tiki iini, "Ömö'di ya ana 'bangnga miini ya." Yungngo a Yasu ka tiki iini, "Kolo naco tüüni nggeege."

Yasu inynyo tassa ka Marsa nja Mariyom

³⁸ Ka Yasu ka tunggeene nja kadalaadene tanno iini ya, kikirī ka co daara. Aka minggide mana eere a'da Marsa mada'da i'i aco 'di kita oono. ³⁹ İnye moonoo mana eere a'da Mariyom magemmi ka 'büdhülü ka Yasu kete matoodo kini ka teema. ⁴⁰ A Marsa takiirada ku'bu anno kadüüni ada eema a kafala mikirī ka öö'dö ka Yasu miki iini, "Ka Tatalaana, taalo agu'du o'o ka oona ka inye tammo eede kafa kede nalinggo ungnodho a'a? İki oono möö'dö takinyi linggo a'a."

⁴¹ A Yasu tatümmünü oogo, "Marsa, Marsa, na'deedene o'o ka oona nadinigöögö ma eema dhabbu, ⁴² lakiini niimö inggide ungnodho asaasadene, yungngo a Mariyom ka tümümü niimö ya a'diila ya, ömö'di ka titaalo ara ta'duga kono ya."

Yasu alaana kadu ka fara ka Masala

11 A Yasu tageema nja Masala ka 'buugu inggide kini ka ndaadha kide ya, ikirī tatalaadene yiini öccö ka tiki iini, "Ka Tatalaana, alaana ungnngo ka teema nja Masala afa ma Yühanna ka tagalaana kadalaadene niini kungngo."

² İkirī ka tiki eene, "Kada ka tafara ka Masala ya, aaga tiki kungngo,

'Pupa yiidi,
fa ka eere tiya yüüdü idhindhī,
a tauugaara nüüdü tö'dö.

³ Nanangnga kuri ma uuru tanno ungnngo.

⁴ 'Duga tam'baga niidi kidi ka oona,
afa miidi ka afa ka kadu tanno üüni tatoroko ana ungnngo no.

Fa tafa kidi ungnngo ta'dinggö ka ta'b'badene,
[lakiini oolona ungnngo ka tatoroko]. ‡†

⁵ İkirī ka tiki eene, "Mada ana kada ara co ka teefe miini ka 'di ooso ka teene iki, 'Ka teefe ma a'a, kona miteene a'a miidoona a kömüsü. ⁶ Kudumma teefe ma a'a ö'dö kede ka 'di a niimö meede ka nanangnga iini titaalo.'

⁷ "Yungngo a teefe miini ka tiki iini ndama la, 'Fa tanyamanya a'a ka oona, ka teere ka inye, a'a nungngo ka tenggere nja laala tiya eede, niidi ka fiki'dö ma tanangnga niimö o'o.' ⁸ Ara a'a tiki aaga, assa ka titaalo afiki'dö ma tanangnga iini a'da a teefe miini ya miini, lakiini kudumma miini ka anyamanya i'i ka oona ara tafiki'dö anangnga niimö yiini ka asaasa ya.

⁹ "Yungngo eede ka tiki aaga, aaga arangnga amang ka Masala tanangnga aaga, aaga awwa aaga taluna, aaga dhoodho inye ka fa'danja aaga. ¹⁰ Kudumma ömö'di tiya arangnga ya ananja iini, ömö'di ya awwa

†† Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru ungnodho. ‡† Matta 6.13

ya ara taluna, a ömö'di ya dhoodho inye ya ka pa'danja iini.

¹¹ "Pupa öjö yungngo a 'bii'bala tiya iini kara tasaasa midigilöögö kini, agala ka anangnga ni iini? ¹² Nja iini ka asaasa tünsüle kini, anangnga 'baja iini? ¹³ Aaga kada oroko kungngo kussu aaga kamana eema ya in'di-ila a laala tiya ada. Ara taköje nya ka Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya kara tanangnga Koronggore ya In-sili ya a kadu tanno asaasa no?"

Yasu nja Balsabül

¹⁴ Uuru kinggide ka Yasu ka tagasoro koronggore ya möri ya ka ömö'di ka oona, aga koronggore ka öö'dö kürö ya ömö'di teema, a kadu tadhere. ¹⁵ Lakiini kadu könö kiki, "Ti asoro nagoronggore no oroko ka kadu ka oona a türü tanno Balsabül ya uugaara ma naganabu ya." ¹⁶ A kadu könö tiki iini a'da aala niimö ya idhindhi eene ndama 'dotombo'do meene ka ta'b'ba i'i.

¹⁷ İkirı Yasu ka tussu tumma neene iki eene, "Ka tauugaara kara tasümünü njaana ku'bu ya kara tatangga'-da, a 'di ya tasümünü njaana ku'bu ya ara türüdü.

¹⁸ Ka tauugaara tanno Ebliisi kara tasümünü njaana ku'bu 'dee ara ta'dingnge aminna? Kudumma ada ka tiki a'da a'a nasoro naganabu ka kadu ka oona a türü tanno Balsabül. ¹⁹ Üürü a'a nasoro naganabu a türü tanno Balsabül 'dee, ara kadu naada tasoro eege aminna? Kara tümmü aaga. ²⁰ Üürü a'a nasoro naganabu a türü ma niisö tanno Masala amang kada tussu a'da tauugaara na Masala ka ndö'dö kada.

²¹ "Ömö'di ya ana türü ana eema ma koro'bo ara tafa ka 'di tiya iini taalo eema yiini ara ta'dugadene. ²² Lakiini üürü ömö'di ya ana türü adagii'bi i'i ara tako'do kini ii'bini kini ya, ara tamuru eema ma koro'bo yiini ka takürü kide ka oona a'duga eema nye'd'de asümü-naana ka kadu ku'bu.

²³ "Ömö'di ya taalo aneene nja a'a ya i'i ya diidi ma a'a, a ömö'di ya taalo awaana kadu koono nja a'a ya, i'i aparsaana eege ku'bu.

Tafada na na'bu

²⁴ "Ka koronggore tiya toroko ya kara tö'dö kürö ka ömö'di ka oona ya, ikiri ka talöole ka dhiile asaasa 'bu-ugu ma talingnge kide. Üürü taalo aluna ya, ikiri ka tiki, 'Ara a'a tafada naco 'di tiya eede ka öö'dö kürö ndama iini ya.' ²⁵ İkirı ka co aluna 'di ka tinsili ka takidinja ku'bu. ²⁶ İkirı ka tafada aaco ö'dö a töccö ka iidümmü kafünü eera karisi kini ko'do kafiri kini ka oona kanna kide, a ömö'di ya miini ya, tatoroko adagi-i'bi yiini ka dhidha ya."

Dhodho na timin'da no

²⁷ Ka Yasu ka taleefe teema ya, aka talneege ka kadu ka teene miki iini, "A'diila nja aka tammo ageene o'o ma takindine o'o mo." ²⁸ A Yasu tiki, "Ara tagala ka'diila nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala kalinggo ii-ni no."

Tasaasa türü ma Masala

²⁹ A kadu tarügü ka Yasu ka oona, ikiri ka tiki, "Sere ya oroko kasaasa tassa ka türü ma Masala eege kitaa-lo kara talanja eene illi no akalanja a ne'bi Yünan no.

³⁰ Afa ma ne'bi Yünan ka takalanja a kadu ma Ninawa aga türü nggeege ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ta türü ma sere ma 'bitingngö. ³¹ Ara Uugaara ma küülü tafiki'dö ka uuru ma Masala kara tö'dö tümmü sere ya, mümmü eege kudumma oono ka öö'dö ndama ku'b'-ba möö'dö taföönyö tumma na Siliman, a'a nungngo nagii'bi Siliman. ³² Ara kadu ma Ninawa tafiki'dö ka uuru ma tahükümü kara tö'dö no nja sere tiya 'bitingngö ya kümmü kadu, kudumma eene kaadha ka tatoroko tanno eene kene ka taföönyö tumma na Yünan, a'a no kita nagii'bi Yünan."

Töyeene ma tuu'da

³³ "Taalo ömö'di ara tata issi ka lamba assa ka taküd-hü nja iini ka anangnga ka dho ka tüm'bü, lakiini ara ta'dala ko'do a kadu na iji co 'bügöörı no, tiji 'buugu iini. ³⁴ İiye eege kungngo ka töyeene ma tuu'da, ka iye tanno üüdü kara ta'diila ara tuu'da nüüdü ta töyeene, iye nüüdü tara tatoroko ya ara oona nüüdü talüllü.

³⁵ Aaga dini ko'do kudumma töyeene tanno ada ka oona no, kara tanangnga aaga ka talüllü. ³⁶ Üürü oona nüüdü ka öyeene nye'd'de kungngo ya a 'ba'dakeyi öc-cö taalo kara talüllü ya, kara töyeene 'do afa ma lamba ka ta'dara töyeene küdü ka oona nye'd'de kungngo."

Yasu ümmü naguugaara ma Yahüüdü

³⁷ Ka Yasu ka taleefe teema ya ikiri taga Fariisi könö ka tiki iini a'da kaco 'di tagu eema nja iini, kiki'ri ka co 'di kemmi ma tagu eema. ³⁸ A taga Fariisi tadhere kini ka anaana iye ka Yasu ka agu eema a'da taalo agala iisine ka dhidha assa aguri.

³⁹ İkirı Uugaara Yasu ka tiki iini, "Aaga naFariisi no kagunu aaga ker'de nja dho ndama 'dugeere miini, ara nanggeedi naada kadigine a tallogo nja tatoroko ma eema dhabbu. ⁴⁰ Ka nagaaga, taalo ömö'di ya agalinggo 'dugeere ma niimö yungngo agalinggo teene miini sa? ⁴¹ Aaga amana eema yaada a kadu tanno iini ka titaalo kene no amang ka eema tiya ada tinsili nye'd'de kungngo.

⁴² "Am'ba kada aaga naFariisi no, kamana aaga eema ma naana nja eema tiya ada ka leele ya a Masala, aaga sa kadüüni tö'bö, aaga tanu ka eema tiya dhorro ya, aaga tanu ka tasaasa ma Masala, kama aaga ma tagalinggo nggeege aaga tafa tagüüni tö'bö ana eege. ⁴³ "Am'ba kada aaga naFariisi no, kasaasa aaga tem-miimi ka kadu kidha ka naala ma talaana, aaga tasaasa kadu kööjülü aaga ka nafiini.

⁴⁴ "Am'ba kada aaga na afeene nja naala ma oofu ki-taalo kussu adene no. A kadu na unggeene kide ko'do no taalo kussu a'da naala ma oofu eege kamiini."

⁴⁵ Yungngo a tatalaana ma seriye ka tiki iini, "Ka Tata-laana, ka tumma tanno üüdü ka teema na o'o neela ungnö afe'de."

⁴⁶ İkirı Yasu ka tiki, "Am'ba kada aaga na katalaana ma seriye no, kadho aaga kadu ka oona a tümmü eema ya indhi ya, aaga taalo ka kara tamünügü 'baniisö eene ma takinyi ta'dina nja eene.

⁴⁷ "Am'ba kada ka arü'bü aaga naala ma oofu ma naganabi a'da kafaafa ma aaga eege kungngo kagirina

† Matta 16.4; Murkus 8.12 †† 11.30 Yünan 3.5 † 11.31 1 Naguu-gaara 10.1-10; 2 Akhbar 9.1-12 †† Laawi 27.30 Nanangnga 'dakeyi ma eema ma siga.

eege. ⁴⁸ Kussu aaga tamma ka linggo tanno kafaafa ma aaga ka tagalinggo no, eege kagirina nagane'bi aaga tarü'bü naala ma ofo neene. ⁴⁹ Yungngo a tumma ma tussu ma Masala ka tiki, 'Ara a'a tagürünü nagane'bi nja kadafiini kene kassa kagirina könö kapusu könö.' ⁵⁰ Ara a'a tasaasa faana ka sere tiya ma eriidö ma nagane'bi tanno ada ka kirina eege jiddi ma 'büd-hülü ka tarü'bü adene no, ⁵¹ jiddi ma eriidö tiya Habiiil nja eriidö tiya Sakariya ya agiididene ka söödö ma miisi ma tirri nja la ma Masala ya. Ara a'a tiki aaga a'da ara a'a tasaasa eriidö ya ka sere tiya kadu tanno in'diili kungngo. †

⁵² "Am'ba kada aaga no katalaana ma seriye no, kudumma ada ka 'duga nangafata ma tussu eema, alla aaga co alla aaga tafa ka kadu tanno asaasa co no kaco."

⁵³ Kini ka leefe ateema tumma no ya, ikiri katalaana ma seriye nja nafariisi karooro ka tamidhi i'i kar'd-naana eema iini dhabbu. ⁵⁴ Kadinö ana i'i ko'do ma tasaasa i'i kadiri tumma amang kene tafünü eema ma korokoro iini ka oona.

Fa tiisini kadu

(Matta 10.26–27)

12 Uuru kinggide a kadu kadagawaana oona kadhabbu kiti ajeene anno tisiraana ka köje, ikiri Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Aaga ümmü eyi yaada ka tigii'di ma nafariisi ka oona, kudumma eene ka tiisini kadu. ² Taalo niimö anna ka küdhü a'da taalo ussudene aya anna ka kume ya ara tadherenja kürö. ³ Eema yaada ka teema ka 'buugu ka talüllü ya ara taföonyödene uuru kungngo, tumma naada ka ayaaya ajeene iini no ka naala no kara saga teemadene ka naala ko'do."

Kari'ba angnga a mada

(Matta 10.28–31)

⁴ "Kadu eede ara a'a tadirina tumma aaga, aaga fa tari'ba a kadu tanno ara tiidi tuu'da ün'dügünggö no kassa kitaalo katambaanya tüüni niimö no. ⁵ Lakiini aaga ödö nadirina ömö'di yaada kara tari'ba iini ya aaga, aaga ari'ba ömö'di tiya ana türü ma tiidi aaga apügü aaga ka issi ma Jahanam ya, nikiri a'a ka tiki aaga, ömö'di ya i'i yungngo ada kara tari'ba iini. ⁶ Taalo kadu kanadene ana uyi iidümmü ana nagirisi keera? Lakiini taalo Masala müürü ma tökönö unggodho kungngo. ⁷ Mündä awu ma nanggüüdü tanno ada aginnidene nye'd'de kungngo aaga fa tari'ba kudumma ada ka tagiibi uyi dhabbu."

Tamma nja tanu ka Yasu

(Matta 10.32–33; 12.32; 10.19–20)

⁸ "Ara a'a tiki aaga, ömö'di ya ara tamma kede kidha ma kadu ya, a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tamma kini kidha ma kadhangga tanno Masala. ⁹ A ömö'di ya ara ta'düsünü a'a ka kadu kidha ya, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ta'düsünü i'i kidha ma kadhangga tanno Masala.

¹⁰ "Ömö'di ya eela 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ya, ara tafa kini illi ömö'di ya eela Koronggore ya Insili ya, taalo Masala mara tafa kini.

¹¹ "Kada kara tadünggü ma co naala ma talaana nja ada kara tuurugunja kidha ma naguugaara no iifi no, iya aaga tafa tadinigöögö a'da ara aaga tummööno ka nanggeyi tiya ada nya nja ada kara tiki a'da minna kene kidha. ¹² Kudumma a Koronggore tiya Insili ya ara talaana aaga ka uuru tanno miini no ka niimö tiya ada kara teema ya."

Tumma ma tafeene ma ömö'di tiya üüsü aa'baga ya

¹³ Ikiri ömö'di könö ka kadu ka teene ka tiki a Yasu, "Ka Tatalaana, iki a örre tiya eede a'da asümünaana eema ma ta pupa kid'i ku'bu."

¹⁴ Ikiri Yasu ka tiki iini, "Ka ömö'di, mada anangnga a'a ka tauugaara ma tasümünaana eema kada ku'bu?"

¹⁵ A Yasu tiki a kadu, "Aaga dinö ko'do aaga tafa tallo-go, taalo ömö'di efe ka 'di ana eema tiya adhabbu ya."

¹⁶ A Yasu tadirina tumma eene iki, "Ömö'di inggide a siga tanno iini ka tageene eema dhabbu. ¹⁷ Ikiri ka teema unggodho i'i iki, 'Ara a'a tönynyö 'bitingngö? A 'buugu ka titaalo kede ma tanangnga eema yeede ka taleele ya kide."

¹⁸ "Ikiri ka tiki, 'Ara a'a tüüni kungngo ara a'a türrüdü na'boode neede no, ara a'a ka rü'bü ya dhabbu ya, nawagaana migile kide nja eema tiya nye'd'de kungngo. ¹⁹ Na a'a saga tiki ka eyi tiya eede, Eema ungngo üüdü a'diila adhüküdhükü ara taneene a nagürüünü kadhabbu, lingnge naguri nooye nadhodho."

²⁰ "Mikiri Masala ka tiki iini, 'Ka 'baga, ka ooso tanno ara Masala ta'duga tefe ka 'di nüüdü küdü. Eema yüüdü ka tagawaana koono ya, ara ta tiya mada?"

²¹ A Yasu tiki, "Afeene nja kadu tanno awaana eema koono dhabbu ma eyi tiya eene no, lakiini eege kitaalo küüsü kidha ma Masala."

Fa tadinigöögö

(Matta 6.25–34)

²² A Yasu tiki a kadalaadene tanno iini, "Aaga fa tadinigöögö ma nanggeyi tanno ada a'da ara aaga tagu minna nja ada kara taluna en'di ma oona kiga. ²³ Tefe ka 'di ka kii'bi kuri oona tagiibi en'di. ²⁴ Aaga iiri nakaaru taalo kadiniigi kitaalo karaana ka nasigeene, taalo na'boode kene nja nagüdhü, a Masala saga amana kuri eene aaga kagu'daana ka Masala ka oona aaga tagiibi uyi. ²⁵ Mada ana kada ara tagusu ürüünü unggodho ka tefe ka 'di tanno iini kara tadinigöögö.

²⁶ Uürü taalo aaga kambaanya ligeema ya dhiidhi ya, aminna agu aaga, aaga tadinigöögö ma türeene miini.

²⁷ "Aaga iiri togoogo ma lodho inggiridene nya, taalo kadhügürü kaya a kusuka kitaalo küüfü en'di. Ara a'a tadirina tumma aaga, mündä Siliman ka tidhindhi ma tauugaara tanno iini 'do taalo akümmü en'di ka'diila afa tangatogoogo ka unggodho. ²⁸ Ooyo ya afü'döönö ka siga 'bitingngö, a taka taadha üpünja ka issi atinyogo, magala Masala ka kagiri en'di eene ka oona, aada aaga adha taalo ma tagirni en'di ada ka oona, ma aaga no taalo kümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro no. ²⁹ Aaga fa tasaasa kuri aaga tafa tasaasa tooye aaga fa tadinigöögö. ³⁰ Eema ya i'i yungngo a kadu ma 'büdhülü kasaasa, lakiini Pupa yaada ussu a'da kasaasa aaga eema ya. ³¹ Lakiini aaga asaasa tauugaara ma Masala eema ya nye'd'de kungngo assa ka kusunja kada kide.

† 2 Akhbar 24.20–21; Matta 23.35

Eema ka 'dotombo'do

(Matta 6.19–21)

³² "Ligidheefele ya dhiidhi ya, aaga fa tari'ba kudum-ma Pupa tiya ada ka'diila oona iini ma tara tanangnga tauugaara aaga. ³³ Aaga tanege ana eema tiya ada aaga tasümünaana gürüüsi miini ka kadu tanno eema ka titaalo kene no. Aaga amanaga eema ya agu'daana ada ka oona ya co 'buugu tiya kü'düü'dü ka titaalo kara talimaana ya, aaga tanangnga ya ka 'dotombo'do kita iini ka titaalo ataama, a tanyooro taalo ara co itaalo ara taala'ba. ³⁴ 'Buugu ya eema tiya ada ka tanna kide ya, i'i yungngo a nanggeedi tanno ada kara tanna kide."

Kadu ma linggo no adho ka fiini no

³⁵ "Aaga indinaana oona ku'bu aaga timi'di nanggeedi ma linggo aaga tafa ka nagalamba tanno ada kafinne. ³⁶ Afa kadu na indhigi ömö'di ma 'di ara ka öö'dö ndama 'buugu ma tarna kina kara tafada öö'dö adhogo 'nye kafa'da areere. ³⁷ A'diila nja kadu tanno miini no ka ömö'di ma 'di kara tö'dö aluna eege ka adinö. Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara takirno ten'di iini ka oona anangnga eege ka temmi ara ka amanaga kuri eene. ³⁸ A'diila nja eene kina kara tö'dö ooso ka teene üürü a na'bu ma taka aluna eege ka adinö nggeege. ³⁹ Amang kada tussu a'da ömö'di ma 'di kara tagussu a'da ara tanyooro tö'dö aada ya, ara tadinö itaalo ara tafa ka 'di tiya iini anyoorodene.

⁴⁰ "Aaga adinö ko'do turi kudumma ada ka titaalo kussu uuru na 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö iini no."

⁴¹ İkirı Bütrüs ka tiki iini, "Ka Tatalaana, nadünügü o'o tumma no ungnö alla nja kadu in'diili kungngo?"

⁴² A Uugaara Yasu tiki, "Amada i'i yungngo adho ka fiini a'dara, a ömö'di ma 'di ara tanangnga i'i kafa ka 'di amana kuri a kadu tanno ma linggo no ka uuru miini? ⁴³ A'diila nja ömö'di tiya miini ya ka ömö'di tiya iini ka talinggo ada iini ya ka tö'dö aluna i'i ka talinggo nggeege. ⁴⁴ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara tanangnga eema yiini nye'd'de kungngo afa kide.

⁴⁵ Lakiini ka ömö'di tiya alinggo kara tiki ana eedi ka teene a'da taalo ömö'di ma 'di ara tö'dö areere, İkirı ka arooro ka abbü kadu na linggo no nja iya aagu eema ooye ngeeli ake kide. ⁴⁶ Ka ömö'di kara tafada ka uuru tanno iini ka titaalo ussu, itaalo ussu a'da ara tö'dö aada, İkirı ka ta'dekeraana i'i ku'bu anangnga i'i kafeene nja kadu tanno taalo kaföonyö eema no.

⁴⁷ "A ömö'di ya alinggo assa ka tussu taneene na ömö'di ma linggo assa ka titaalo alinggo a fiini tiya iini ka asaasa ya, ara tabbü adene niini tadhabbu. ⁴⁸ A ömö'di ya linggo a'da taalo ussu taneene na ömö'di assa ka tüüni eema ma tara tanangnga i'i ka abbü adene, taalo ara tabbü adene dhindho. Ömö'di ya eema ka ananja iini dhabbu ya asaasadene kina dhabbu, ömö'di ya eema ka tümününja iini dhabbu ara tanangnga ku'bu dhabbu.

Yasu nja kadu ma 'büdhlü

(Matta 10.34–36)

⁴⁹ "Nö'dö a'a tüpü İssi ka 'büdhlü, a'a nasaasa eege a'da kassa andafinne. ⁵⁰ Namma a'a ka tambeese tan-

no agu'daana dhindho no, nadinigöögö meene a'da ka öö'dö talinggo adene. ⁵¹ Kiki aaga kide a'da a'a nö'dö a ta'diila a kadu ka 'büdhlü? Taalo nggeege, nö'dö a'a tanangnga kadu kanu aana ka oona.

⁵² Ndama uuru tanno kadu ma 'bügöörı tiya ungnodho ya ka iidümmü kara tanu aana ka oona, anno iidoona no takirimi na eera no anno eera no takirimi no iidoona no. ⁵³ A pupa takirimi 'bii'bala yiini, a 'bii'bala takirimi pupa yiini, a niimö takirimi 'badaada moono a 'badaada takirimi niimö moono, a niimö ma 'bii'bala takirimi taada moono, aka ma 'bii'bala takirimi taada moono."

Nagoola ma nagürünü

(Matta 16.2–3)

⁵⁴ A Yasu tiki a kadu afe'de, "Kada kara tiji tülügü ka tunggunu ko'do ndama ta'buugu ya, aaga tiki a'da ara toambo'do tede 'bitingngö, a'da timin'da. ⁵⁵ Aga tanya kara tiisö a ko'do ndama küülü, aaga tiki a'da ara 'buugu tagu'daana, a'da timin'da. ⁵⁶ Ka nagaaga, kussu aaga ka tassumunaana taneene ma eema ma 'büdhlü nja 'dotombo'do, a minna agu aaga taalo kussu tesaana eema ma 'bitingngö ku'bu?"

A'diila nja diidi tiya üüdü

(Matta 5.25–26)

⁵⁷ "Minna agu aaga, aaga taalo kiiri niimö ma eyi tiya ada ya dhorro ya, yaada kara talinggo ya? ⁵⁸ A küdü kara tunggunugu co kita uugaara nja diidi ma o'o kardha ku'bu neema tumma ma ta'diila nja iini ka fiini, kudumma iini kara tümünü o'o a uugaara, a uugaara tanangnga o'o a tasigira, a tasigira tanangnga o'o ka pabuusu. ⁵⁹ Ara a'a tiki o'o, taalo o'o nara tö'dö kürö ndama kanna üürü taalo o'o nanangnga gürüüsi ku'bu nye'd'de kungngo."

Taadha ka tatoroko

13 Ka uuru tanno miini no kadirina kadu eema a Yasu ma kadu ma Jaliil tanno Bilatus ka kirina eege ka la ma Masala assa ka takonyaana eriidö yeene ka oona nja eriidö ma eema ma eriidö tiya eene ka tirri iini ya. ² İkirı Yasu ka tiki eene, "Kiki aaga kide a'da tatoroko na kadu ma Jaliil na miini no eege ka oroko ka tagii'bi kadu ma Jaliil nye'd'de, yungngo eene ka kirinadene? ³ Taalo nggeege, ara a'a tiki aaga, kada ka titaalo kaadha ka tatoroko tanno ada no, ara aaga taaya nye'd'de afa meene kungngo. ⁴ A kadu na ada'baaga ana awwa kafünü iidoona no, a sala ka tür-rüdü kene ko'do ka Salwam kaaya no, kiki aaga kide a'da tatoroko neene kagii'bi tatoroko na kadu ma Örsaliim nye'd'de kungngo? ⁵ Ara a'a tiki aaga a'da taalo nggeege, üürü taalo aaga kaadha ka tatoroko tanno ada no, ara aaga taaya nye'd'de afa meene kungngo."

Tafeene ma tumma ma İndiye no taalo kana İiye no

⁶ Afada adirina tafeene ma tumma eene iki, "Ömö'di inggide fa ma İndiye afü'döönö kina ka raaga ma ki'bim'bi, İkirı ka co asaasa tarmuna aluna eege taalo kageene. ⁷ İkirı ka tiki a ömö'di tiya afa ka raaga ya, 'Andö'dö kede nagürünü kiidoona eede ka ticci ka İndiye tanno ma tasaasa tarumu İye miini nitaalo naduna, bünügü eege co kaga'da 'büdhlü amana?"

⁸“A ömō'dī ya alinggo ka raaga ya tiki iini, 'Fa kini ömō'dī eede, ka ürüünü tiya ara a'a ka tasigi'di i'i ka tüm'bü nanangnga tümükodho kide. ⁹Üürü keene iyye fa kene, üürü taalo keene ka ürüünü tiya ungunu tö'dö ya na o'o sa ka bünnügü co.”

Yasu oolona aka makür'dü ka 'dugeere ka uuru ma Sa'bidi

¹⁰Uuru ma Sa'bidi ka inggide ka Yasu ka tagalaana kadu ka la ma talaana. ¹¹A'da aka minggide a naganabu ka'dinggö kono ka oona mamaara makür'dü ka 'dugeere magu'du nagürüünü kada'baaga ana awwa kafünü iidoona taalo mambaanya ta'dingnge madhidho 'do. ¹²Ka Yasu ka tasala oogo ikiri ka tüm-münü oogo iki, “Ka aka mo, madanggala maara üdü ka oona.” ¹³Ümmünü iisine oono ka oona, marooro ka fiki'dö madhidho mamana ta'diila a Masala.

¹⁴Ikiri uugaara ma la ma talaana ka koroo'bo kudumma Yasu ka toolona aka ka uuru ma Sa'bidi iki a kadu tanno ka la no, “Füngngö ungnö ada iidümmü afünü ungnodho maada ka talinggo kide, aaga ö'dö aaga toolonadene kide, taalo ka uuru ma Sa'bidi.”

¹⁵Ikiri Uugaara Yasu ka tiki eene, “Ka nagaaga, taalo ömō'di öccö ana kada ara tagildhe kisine yiini nja kodha tiya iini ka uuru ma Sa'bidi ka 'buugu ma kuri aco tunggu i'i co tooye 'biidi? ¹⁶Aka mo ma 'badaada tammo Abrahiiim Ebliisi ka timi'di oogo a nagürüünü kada'baaga ana awwa kafünü iidoona, taalo ama oono kara tatinggildhe ka uuru ma Sa'bidi?”

¹⁷Kini ka tiri tumma no, a modolo tüm-mü kadu na ka diidi i'i no, ara kadu in'diili katadhodho ma eema tiya iini ka tagüünü ya a'diila ya nye'd'de kungngo.

Tafeene ma tumma ma tanuure

¹⁸Ikiri ka tiki, “Tauugaara ma Masala 'dee ara a'a tiki a'da kafeene nja minna? ¹⁹Kafeene nja ndaniyye ma tanuure ka ömō'di ka 'duga adadini ada ka siga tanno iini kafü'döönö kasere kada fa tiya dhabbu ya, a uyi ma 'dotombo'do taküüfünü nafü ka naseldhe miini.”

Tafeene ma tumma ma tigüidi

²⁰Afada iki afe'de, “Ara a'a tiki a'da kafeene tauugaara ma Masala afa minna? ²¹Kafeene nja tigüidi aka ka a'duga makoonyaana ka müsö ma dhabbu, elö tüüfü nye'd'de.”

Fiini ya iciri ya (Matta 7.13–14, 21–23)

²²A Yasu takunggunaana ku'bu ka naanya alaana kadu ka fiini a'da ungunu co Örsaliim. ²³Ikiri ömō'di könö ka tiki iini, “Ka Tatalaana, kadu kadhili eege kungngo kara toolonadene?”

A Yasu tapadaga tumma eene, ²⁴“Aaga kardha ku'bu aaga tagilaana ka iyye tanno iciri no, ara a'a tadirina aaga, kadu kadhilbu kara tasaasa co ka tauugaara ma Masala, illi eege taalo kambaanya. ²⁵Aga ömō'di ma 'di kara tafiki'dö eere ka iyye, aaga ta'dingnge ana ko'do kürö, aaga tadhodho iyye aaga tiki, 'Ömō'di eede, fa'da iyye ungnö.”

“Ikiri ka tiki, 'Taalo a'a nussu aaga, aaga ka ma kiga.’

²⁶“Aaga tikiri ka tiki, 'Kagu ungnö eema ungnö ta-gooye nja o'o, na o'o tagalaana kadu ka nafiini tanno iidi.’

²⁷“Ikiri ka tiki aaga, 'Taalo a'a nussu aaga, aaga kö'dö ndama kiga, aaga sigi co kanna kede ka oona, aaga in'diili kungngo aaga na oroko no.’ ²⁸Aaga tafara aaga tabbunaana igini ka oona, kada kara tasala Abrahiiim nja Ishak nja Yaguub nja nagane'bi in'diili kungngo ka tauugaara ma Masala aaga tuurugunja co kürö. ²⁹Ara kadu sa köö'dö ndama fiini ma ndanaaya nja ta'buugu nja küüle nja küülü nja na'buugu koono nye'd'de kungngo köö'dö temmi ka tauugaara ma Masala kagu eema. ³⁰Kadu na kanna keere no kaco kidha, a kadu na kanna kidha no tapadaga oona keere.”

Yasu asaasa Örsaliim (Matta 23.37–39)

³¹Ka uuru tanno miini no, köö'dö naFariisi ka Yasu kiki iini, “Kolo kürö nunggeene kita kudumma Hirüdüs asaasa tiidi o'o.”

³²Ikiri ka tiki eene, “Aaga ungnö aaga co tiki a sura tammo a'da, 'A'a nungngo nasoro nagana'bu ka kadu ka oona noolona kadu ka maara 'bitingngö nja taka, ka naguuru tanno iidoona no, ara a'a tatiimö linggo no nye'd'de.’ ³³Lakiini ara a'a tunggeene ka fiini tiya eede ka uuru tanno nja taka nja taka eege, kudumma ne'bi taalo ara teyi kürö ma Örsaliim.

³⁴“Ka Örsaliim, Örsaliim, nagirina o'o nagane'bi natiidiri kadafiini na ünggürününja küdü no, naguuru kadhilbu eede ka tasaasa tawaana laala yüüdü koono afa koogoro mawaana linsiö kono ka agedhe, aaga taalo kasaasa. ³⁵Aaga assa ka 'di tiya ada ungnö ara tinyi kada ku'bu. Ara a'a tiki aaga taalo aaga kara tassa kede afe'de, illi ada kara tiki, 'Baraka ka ömō'di tiya ö'dö ana eere ma Uugaara ya.” †

Yasu oolona ömō'di ka maara

14 A Yasu co kita dhabbu ma naFariisi ka uuru ma Sa'bidi töccö tagu eema kide, a kadu tadinö ana i'i ko'do. ²A'da ömō'di ungnö iini kidha a maara alüfülü ka oona. ³Ikiri Yasu ka tiki a katalaana ma seriye nja naFariisi, “A'diila aja kara toolona ömō'di ka uuru ma Sa'bidi alla atoroko?” ⁴Ikiri ka ki'döönö, yungngo a Yasu ka tüm-mü ömō'di ka niisö oolona i'i uuru i'i ka tino.

⁵Assa ka tiki eene, “Mada ana kada a 'bii'bala tiya iini üürü kodha yiini ka 'dinggö co össe ka uuru ma Sa'bidi taalo ara tareere ungnö i'i ko'do?” ⁶Taalo niimö meene kateema.

Tataafala nja tiicölo ka eedi

⁷Ikiri Yasu ka iji kadu na agümmünüdene no, katesse na'buugu ka kadu kidha kemmi kide, ikiri ka tirina tafeene ma tumma neene, ⁸“Üürü agümmünü ömō'di o'o ma tö'dö ka tarna ya, fa temmi ka kere tanno kidha no, kudumma ömō'di töccö inggide agümmünüdene adhabbu o'o. ⁹Nggaaga ömō'di ya agümmünü aaga ya tö'dö iki o'o, 'Fa ka ömō'di tiya ka 'buugu tiya üüdü, a modolo tüm-mü o'o naco temmi keere. ¹⁰Lakiini ka kadu kara tüm-münü o'o, kolo nemi ka 'buugu tiya keere ya amang ka ömō'di tiya

† 13.35 Tüüsü ma Nakaaru 118.26

agümmünü kadu ya, kara tö'dö iki o'o, 'Ömö'di eede, fiki'dö naco temmi ka fiini ma ndanaaya kanna.'

Nggeege ya taalo modolo mara tagu o'o ka kadu kidha. ¹¹ Kudumma ömö'di tiya 'dinigi oona niini coo'do ya, ara ta'diniginja ku'bu, ömö'di ya ümmü eyi yiini ka tidhilli ya ara ta'diniginja coo'do."

¹² Yungngo a Yasu ka tiki ömö'di tiya agümmünü kadu ya, "Küdü kara tümmünü kadu a kuri ma uuru nja ooso kungngo ya, fa tümmünü kateefe ma o'o nja nagöre tanno üüdü nja siliga ma o'o nja tanno kete küdü no nja tanno ana eema dhabbu no, kudumma eene kara tümmünü o'o tekere kapadaga eema yüüdü o'o ka ööye miini. ¹³ Lakiini küdü kara tümmünü kadu a kuri ya, ümmünü kadu na eema ka titaalo kene no nja kadu tanno namügüre no nja tanno sogo'do no nja tanno kisinsoro no. ¹⁴ A'diila nja kadu kara tüüni nggeege ana eege kudumma eene taalo kara tapadaga eema o'o ka ööye miini, ara sa kananja o'o ka uuru ma tafiki'dö ma kadu tanno a'diila no."

Tafeene ma tumma ma taanyara tanno dhabbu no

¹⁵ A ömö'di könö ana ka kadu tanno emmi no ka taföönyö ikiri ka tiki a Yasu, "A'diila nja ömö'di tiya ara temmi agu eema ka tauugaara ma Masala ya."

¹⁶ Ikiri Yasu ka tiki iini, "Ömö'di inggide agüüni eema ma kuri dhabbu adagümmünü kadu kadhabbu a'da köö'dö taguri. ¹⁷ Ikiri ka kürünü ömö'di ma linggo yiini ka uuru ma kuri, a'da aco tiki a kadu tanno miini no a'da kasa andö'dö kudumma kuri andananja ku'bu.

¹⁸ "Ka'dükü co kawwa eema ma tümmöönö ka nanggeyi tanno eene, a ya dhidha ya tiki iini, 'Naleefe a'a taana siga, yungngo eede kara co ndassa kide nasaasa o'o a'da nafa kede naco.'

¹⁹ "A könö tiki iini, 'Naana a'a nagodha ka iidümmü ka trenggele a'a nunggunu co nda'b'ba eege, nasaasa o'o a'da nafa kede naco.'

²⁰ "Aya tiki, 'Narna a'a aka taalo a'a nara tambaanya tö'dö.'

²¹ "Ikiri ömö'di ya alinggo ya, ka öö'dö adirina eema ya kadu kadageema ya iini, ömö'di ma 'di a tagaroo'bo tümmü i'i, ikiri ka tiki ömö'di tiya alinggo ada iini ya, 'Kolo akürö areere ka nafiini ma anya a narukuteene miini, nöö'dö a kadu tanno eema katitalo kene no nja tanno namügüre no nja tanno asogo'do nja tanno kisinsoro no.'

²² "Ikiri ömö'di ya linggo ya ka tiki iini, 'Ka ömö'di eede, nagalinggo a'a afa tiya üüdü ka tiki ya a na'bu-ugu öcö kinggide ka 'döngngönyö.'

²³ "Ikiri ömö'di ka tiki iini, 'Kolo a nafiini ma anya ku'b'ba nja eere ma nsaara nöö'dö a kadu kadigi 'bügööri yeede. ²⁴ Ara a'a tiki aaga, taalo ömö'di ana ka kadu tanno agümmünüdene no ara tagolo kuri yeede."

Minna asaasadene ka talaana tanno Yasu

²⁵ A kadu tunggeene nja Yasu kadhabbu ikiri ka tafele iki eene, ²⁶ "Ömö'di ya öö'dö kede assa ka taalo anu ka pupa tiya iini nja niimö, nja aka tammo iini, nja laala tiya iini, nja nagöre tanno iini, nja naginye tanno iini, adagii'bi tasaasa ma eyi tiya iini ya, taalo ara tatalaadene tiya eede. ²⁷ A ömö'di ya taalo a'duga salii'bi

yiini uurna a'a keere ya taalo ara tatalaadene tiya eede.

²⁸ "Mada ana kada asaasa tarü'bü 'di ya dhonggoro ya assa ka taalo emmi tikinggi inni eema yiini kara tarü'böönö iini ya, ara ta'dimo kini ka arü'böönö iini?

²⁹ Kudumma iini kara tanggaaga kadese ku'bu assa ka titaalo ambaanya tarü'be, a kadu na unggeene ka fiini no nye'd'de kungngo, tadini i'i kamidhi i'i. ³⁰ Keema kiki a'da, 'Ömö'di ya ata tüm'bü ma tarü'böönö ku'bu assa ka taalo ambaanya tarü'be 'di.'

³¹ "Üürü uugaara inggide asaasa co ka soore ka uugaara töccö, taalo ara temmi tikinggi iiröönö ara i'i tambaanya teema koro'bo nja iini a nasigira kö'dö na alif kada'baaga nja uugaara tiya a nasigira kö'dö na alif kukumu ömö'di no? ³² Üürü taalo atambaanya, ara tagürünü kadu kaco toreene nja iini a'da aleefe ku'b'ba, kimi'di tumma a ta'diila nja iini. ³³ Nggeege ya üürü ömö'di ana kada itaalo afa ka eema tiya iini nye'd'de ya, taalo atambaanya ta tatalaadene tiya eede.

³⁴ "Tangga'dala ka'diila, lakiini kene ka ndasügüni 'dee kara tamana minna kide? ³⁵ Taalo kara ta'diila nja 'büdhülü kitaalo kara ta'diila nja tommokodho, kara tadhifi co akürö.

"Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö ya, fa kini aföönyö."

Dheefele ya aama ya

¹⁵ A kadu na ama talu'ba no nja tanno oroko no kanna ka Yasu kete katoodo kini. ² Ikiri naFariisi nja katalaana ma seriye kada a'digineene kiki, "Ömö'di ya asaasa kadu na oroko no agu eema nja eene."

³ Ikiri ka tageema nja eene a tafeene ma tumma tanno iki, ⁴ "Mada ana kada ana kidheefele kukumu kadu ka iidümmü, aya taama ana kene unggodho taalo ara tinyi no kukumu kadu ka iidümmü aaco akürö unggodho no, ka lodho ara kaco ndawwa dheefele ya aama ya idhi aduna? ⁵ Kini ka tuna i'i akarasa kini ka 'dakeyi adhodho. ⁶ Aco 'di ümmünü kateefe miini nja kadu tanno kete kini no iki eene, 'Aaga dhodho nja a'a kudumma eede ka tuna dheefele yeede ya agaama ya. ⁷ Yungngo eede kara tiki aaga, ara dhodho tanna ka 'dotombo'do nggeege ana ömö'di tiya atoroko ya unggodho kara taadha ka tatoroko tanno iini öö'dö ka Masala agii'bi kadu kukumu kadu ka iidümmü aaco akürö unggodho, na insili no taalo kasaasa taadha ka tatoroko."

Jine ya aama ya

⁸ "Üürü aka minggide mana nakajine † kada'baaga assa ka taama unggodho, taalo mara tüfü issi ka lam-ba makinye 'di mawwa jine amussu midhi maduna i'i? ⁹ Kono kara taduna ya, mümmünü kateefe moono nja kadu tanno akete kono no miki, 'Aaga dhodho nja a'a kudumma eede ka tuna jine yeede ya agaama ya. ¹⁰ Yungngo eede ka tiki aaga a'da kadhangga ma Masala katadhodho ana ömö'di tiya toroko unggodho ka taadha ka tatoroko."

'Bii'bala ya aama ya

¹¹ Ikiri Yasu ka tiki, "Ömö'di inggide ana laala eera. ¹² Ikiri 'bii'bala ya idhilli ya ka tiki, 'Pupa, sa nangnga

† Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru unggodho.

eema yeede a'a ndama almaala.' İkirī ka sümūnaana almaala yiini kene ku'bu. ¹³ A fūnggō idhilli kungngo ya, İkirī 'bii'bala ya idhilli ya ka tawagaana eema yiini koono nye'd'de, unggene aaco a naanya ku'b'ba, ataga'da eema yiini ka eema ma weerō ün'dügünggō.

¹⁴ Kini ka ndaga'da eema nye'd'de ya, assa iire tūmmū naanya no miini no ka tatoroko, andasaasa kuri. ¹⁵ İkirī ka co ka ömō'dī ma anya tammo iini mo, aco talinggo nja iini, İkirī ka tuuruğu i'i co nasigeene tanno iini ma taguri a nagūdūrū. ¹⁶ İire tūmmū i'i dhindho asaasa tagu 'bisinggisi ya nagūdūrū ya, illi ömō'dī ma tanangnga iini taalo.

¹⁷ 'İkirī ka apadaga ka eyi tiya iini iki, 'Kadu no alinggo ada pupa tiya eede kagu eema dhabbu, ara a'a ka tanna kita ana iire. ¹⁸ Ara a'a tafiki'dō naco ka pupa tiya eede niki iini, Pupa yeede, nagūūni a'a tam'bagā kidha ma Masala a kidha ma o'o. ¹⁹ Taalo a'a nama tūmmūndene kada 'bii'bala tiya üüdū, ümmū a'a ka tamō'dī tiya alinggo ya ün'dügünggō.'

²⁰ 'İkirī ka tunggeene aaco ka pupa tiya iini, a pupa yiini taasala i'i ka tadhe ku'b'ba a 'bangnga miini tūmmū i'i, İkirī ka rünō aaco kini ümmū i'i iti kini ka oona ööjülū i'i. ²¹ İkirī 'bii'bala yiini ka tiki iini, 'Pupa yeede, nagūūni a'a tam'bagā kidha ma Masala ana o'o afe'de, taalo a'a nama tūmmūndene kada 'bii'bala tiya üüdū.'

²² 'Yungngo a pupa tiya iini kadirina eema a kadu tanno alinggo ada iini no, 'Aaga ö'dō a ten'di tammo a'diila mo areere, aaga tagirni kini ka oona, aaga tagirni ndaneema iini ka 'baniisō aaga tagirni egīide iini ka uune. ²³ Aaga ö'dō a 'bamiide tiya iindhī ya, aaga teedhe angnga taguri angnga tagadhodho. ²⁴ Kudumma 'bii'bala tiya eede ya, aga eyi ada unggō efe ka 'dī, adagaama adunadene.' Kikiri kanda dhodho 'do.

²⁵ 'A'da 'bii'bala ya dhabbu ya inni ka siga, kini ka ndafada ka siga assa ndakete ka 'dī ya, İkirī ka föönyō tūüsū nja siili. ²⁶ Yungngo iini ka tagūmmūnū ömō'dī öccō ya alinggo ya, indini i'i a'da, 'Minna inggide?'

²⁷ Yungngo iini ka tiki iini, 'Örre yūüdū afada ka a'diila, a pupa yūüdū tikiri ka teedhe 'bamiide ya iindhī ya.'

²⁸ 'İkirī ka koroo'bo a'dükū co 'bügöörī, a pupa yiini tö'dō kürō atakilli i'i a'da aaco. ²⁹ İkirī ka tiki a pupa tiya iini, 'Nalinggo ada a'a o'o a nagürūnū dhabbu, nitaa-lo nasilli tumma nūüdū, taalo o'o nakara tūmmūnū 'banggoromo a'a unggodho kungngo a'da nadhodho nja kateefe ma a'a iini. ³⁰ Lakiini ka 'bii'bala tiya üüdū ya atömū eema yūüdū nye'd'de nja katemelō, kini ka tafada, na o'o tedhe 'bamiide ya iindhī ya iini.'

³¹ 'A pupa yiini tiki iini, 'Bii'bala eede, nanna o'o ka 'dī nja a'a turi, eema yeede yūüdū i'i ya miini. ³² Lakiini a'diila nja angnga kara tagadhodho angnga taka'deema kudumma örre tiya üüdū ya aga eyi ada unggō efe ka 'dī, adagaama adunadene.'"

Ömō'dī ya alinggo a ta'dara ya

16 A Yasu tadirina tumma a kadalaadene tanno iini afe'de, "Ömō'dī inggide ana eema dhabbu, ömō'dī öccō inggide alinggo nja iini, ömō'dī könō tikiri ka tafūnaana eema ömō'dī tiya ma eema ya iki a'da, 'Ömō'dī yūüdū ka anangnga i'i ka afa ka eema tiya üüdū ya aga'da 'do.' ² İkirī ka tagūmmūnū i'i iki iini, 'Eema minna i'i yungngo eede ka föönyō ma o'o unggō? Tirina niimō yūüdū ka tagūni ana almaala tiya

eede ya a'a, taalo o'o nara tafa ka eema tiya eede afe'de ndama uuru tanno.'

³ 'A ömō'dī ya linggo teema ka eyi tiya iini, 'Ömō'dī yeede ya ara tafada a'duga linggo no kede, ara a'a tōnynyō 'bitinggō? Taalo a'a nara tambaanya leele, a modolo ma tarangnga tagu a'a.' ⁴ İkirī ka tiki, 'Nussu a'a niimō yeede kara tūūni ya, amang ka ömō'dī ma linggo kara tasoro a'a ya, a kadu tamma kede ka nöö'dī tanno eene.'

⁵ 'İkirī ka tagūmmūnū kadu ma kömüsū tanno ömō'dī ma linggo tanno iini iki ada könō, 'Ömō'dī yeede ya 'dee asaasa küdü ka oona aanya?'

⁶ 'Tiki iini, 'Nadhafala ma uu'ba kukumu kadu kiidūmmū.'

'Tiki iini, 'Duga waraga nemmi areere nakiri kide eema a kadu keera kaco iisine.'

⁷ 'Tiki ada öccō, 'Ömō'dī yeede asaasa küdü ka oona aanya?'

'Tiki iini, 'Taliisi ma migile kö'dō alif.'

'İkirī ka tiki iini, 'Duga waraga nakiri kide a'da eema ukumu kadu kada'baaga ta egīisō (800).'

⁸ 'İkirī ömō'dī ya ma eema ka tindhigi ömō'dī ya alinggo nja iini ya ko'do ya taalo adho ka fiini ya, kudumma iini ka tagūni a ta'dara. Kudumma laala ma 'büdhülū tiya ka'dara kadagii'bi laala ma töyeene kadalinggo nja kadu tanno eene. ⁹ Nikiri a'a ka tiki aaga, aaga ümmū kateefe ma aaga ana eema ma 'büdhülū, kini kara titaalo ya, kara tamma kada ka 'buugu ma tefe ka 'dī ta'billi.

¹⁰ 'Ömō'dī kara tafa ka niimō tiya idhilli ya ara tafa ka tiya adhabbu ya, a ömō'dī ya üūni ada kadu ku'bu a niimō idhilli ya ara tūūni ada kadu ku'bu ana eema tiya dhabbu ya. ¹¹ Üürü taalo aaga kafa ka almaala ma 'büdhülū 'dee, mada yungngo ara tamma kada ana eema tiya dhorro ya? ¹² Üürü taalo aaga kafa ka eema tiya kadu tökōnō a mada i'i yungngo ara tamana eema yaada aaga?'

¹³ 'Taalo ömō'dī ara tambaanya talinggo ada kadu keera, kudumma iini kara tanu ka tiya ara ka asaasa öccō, nja iini ka föönyō tumma no ada öccō amidhi öccō, aaga taalo kara tambaanya talinggo ada a Masala nja almaala.'

¹⁴ A naFariisi tagatodo kini kamidhi i'i kudumma eene kasaasa almaala dhindho. ¹⁵ İkirī ka tiki eene, 'Kümmū aaga nanggeyi naada ka'diila ka kadu kidha, lakiini Masala mussu nanggeedi naada ka teene, kudumma eema tiya kadu katūmmū i'i ka ku'daana ya atoroko ka Masala kidha.

¹⁶ 'Aga kanna seriye kide nja talaana ma nagane'bi idhi a Yühanna ya Tatambeese ya tö'dō. Ndama uuru tanno miini no, a kadu tagalaanadene a tumma ma tauugaara ma Masala, a kadu könō takardha ku'bu ma tasaasa co a rüsū kungngo. ¹⁷ Lakiini tamanyaga ma 'büdhülū nja 'dotombo'do taalo agu'daana afa titaalo ma 'ba'dakeyi ma seriye unggodho kungngo.

¹⁸ 'Ömō'dī ya adheene nja aka tammo iini atarna kömō ya, i'i ya atemelō, a ömō'dī ya arna aka ma nyuri ka dheene nja oono mo i'i ya atemelō.

Liyasiri nja ömō'dī ma almaala

¹⁹ 'A ömō'dī inggide ana almaala dhabbu, ümmū en'di ya agu'daana ya nja tiya iindhī ya ka oona, ümūnaana kadu ka 'dī kita iini a naguuru kagu eema.

20 A ömö'di inggide ana eere a'da Liyasiri taalo eema kini, eema ya in'di yungngo iini ka oona nye'd'de kungngo, emiimi kini ka inye ma 'bügöörī. 21 Asaasa tera türeene ma kuri tiya ömö'di ma eema ka aguri ya, a tiini ticci atö'dö kanyege'de eema yiini ya in'di ya.

22 "A ömö'di ya eema ka titaalo kini ya teyi, a kadhangga ta'duga i'i kanangnga i'i ka Abrahiim kete, ömö'di ya ana almaala ya, teyi afe'de adatü'büdene.

23 Ömö'di ya ana almaala ya, andanna ka 'buugu ma inde üüni muuyu assa coo'do asala Abrahiim ku'b'ba nja Liyasiri ka temmi kini kete. 24 İkirī ka tümünü eene iki, 'Ka Pupa yeede Abrahiim, oolona kede, kürünü Liyasiri allo üüdü ma 'baniisö tiya iini ka 'biidi öö'dö iini a'a natala kede ka onngo'do, kudumma eede nungngo ka issi nüüni muuyu.'

25 "İkirī Abrahiim ka tiki iini, "Bii'bala eede, nagiiği o'o yüüdü ka ndaga'duga eema ya a'diila yüüdü ka takaleefe ka 'dī, ara Liyasiri ka ta'duga dhügürü, i'i 'bitingngö anda'duga talingnge niini ara o'o ka tüüni muuyu kannā. 26 Eema ya in'diilī kungngo koolo unngo iidi ka söödö nja aaga adhonggoro, taalo ömö'di ma tassumunaana ka tada'da kide aco ada kannā, ömö'di yaada taalo tassumunaana ka tada'da kide öö'dö kidi kita.'

27 "İkirī ömö'di ya ma almaala ya ka tiki, 'Pupa yeede Abrahiim, nasaasa a'a o'o nagürünü Liyasiri ka 'di tiya pupa tiya eede, 28 aco tadirina eema a nagöre tanno eede no iidümmü no amang kene tafa tö'dö ka 'buugu ma dhügürü tiya.'

29 "Yungngo Abrahiim ka tiki iini, 'Müüsa unngo eene nja nagane'bi, fa kene katoodo kene.'

30 "İkirī ömö'di ka tapadaga tumma iini, 'Taalo nggege Pupa yeede Abrahiim, lakiini ka ömö'di ungodho kara tafiki'dö ndama inde aco kene kara taadha ka tatoroko.'

31 "İkirī Abrahiim ka tiki iini, 'Kene ka titaalo kaföonyö tumma na Müüsa nja nagane'bi, ömö'di saga fiki'dö ndama inde taalo kara tamma.'"

Tatoroko

(Matta 18.6-7, 21-22; Murkus 9.42)

17 İkirī Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Eema ya amana kadu ka talinggo tatoroko ya ara tö'dö, lakiini am'ba ka ömö'di tiya ara talinggo ya. 2 Ara ta'diila eene kara timi'dina arru iini ka eyi kimi'dina ka misi ka pügü co to afa tamana ma kadu tanno dhiidhi no ka talinggo eema ya toroko ya. 3 Aaga adinö ko'do, ka öre tiya üüdü kara tüüni tatoroko kirnaana kini, üürü aadha kide ya nafa kini. 4 Üürü agüüni tatoroko ana o'o tiidümmü afünü eera ka uuru ka ungodho ya, assa ka tapadaga küdü tiidümmü afünü eera assa ka tiki o'o a'da afada i'i aadha kide, na o'o tafa kini."

Tamma ka Masala

5 A kadafiini tiki a Uugaara, "Tigini tamma ka Masala unngo."

6 İkirī Yasu ka tapadaga tumma eene, "Kada kara tamma ka Masala ana eedi idhilli afa ndaniye ma tanuure, aaga tiki a indiiye tanno, 'Fannadene nadhonja ka to,' kara taföonyö tumma naada.

7 "Mada ana kada ömö'di ka leele iini ka siga nja iini ka kuri a ki'biini, öö'dö ndama lodho iki iini, 'Ereere

nemmi nagu eema? 8 Ara tagala ka tiki iini, 'Indinaana oona nüüdü nindinaana kuri kede ku'bu nindhigi a'a naguri nooye, o'o sa ka öö'dö taguri nooye.' 9 Ömö'di ya linggo ya 'dee ara ta'diila nja iini kini kara taföonyö tumma na ömö'di tiya iini? 10 Kafeene aaga nggege kada kara tüüni niimö ya kadu ka tiki a'da aaga tüüni ya, aaga tiki, 'Ungngo ka kasaga ma linggo ün'dügüngngö, unngo tagalinggo eema ya ananja unngo a'da unngo talinggo ya.'"

Yasu oolona kadu ma kutukunya kada'baaga

11 Aga Yasu ka ndungeene ka fiini ma tara co Örsaliim adigaala ka Samira nja Jalil. 12 Kini ka co daara inggide ikiri ka toreene nja kadu kana kutukunya ka oona kada'baaga, kikiiri ka töödhī ku'b'ba. 13 Kalneege ko'd'ldo kiki, "Yasu tatalaana, ana 'bangnga ma unngo."

14 İkirī Yasu ka tassa kene iki eene, "Aaga ungeene aaga co alaga oona naada co ka'boge." A kene ka tunggunugu co ya kikiiri ka tinsili ka oona.

15 A könö unngo eene assa kini ka a'diila ya, afada afünügü Masala ko'do dhindho. 16 Ömö'di ya miini ya ataga Samira üürü ka Yasu kidha ana küüge nja dhugudha amana ta'diila iini. 17 İkirī Yasu ka tiki, "Taalo katanggaladene kada'baaga sa, anno iidümmü kafünü egüisö no kiie? 18 Taalo ömö'di ana kene afada öö'dö tindhigi Masala ko'do illi töölöge ya?" 19 İkirī Yasu ka tiki iini, "Fiki'dö nunggeene, tamma ka Masala nüüdü ka oolona o'o."

Tö'dö ma tauugaara tanno Masala

(Matta 24.23-28, 37-41)

20 A naFariisi tindini i'i kiki, "Ara tauugaara na Masala tö'dö aada?"

Iki eene, "Taalo ömö'di ara tadinö ka tö'dö ma tauugaara ma Masala. 21 Ömö'di tafa tiki a'da, 'Ungngo kita,' nja iini ka tiki a'da, 'Inni kannā,' kudumma tauugaara tanno Masala kungngo ada ka nanggeedi."

22 Iki a kadalaadene tanno iini, "Uuru kinggide kassa ka öö'dö, aaga tasaasa tassa ka uuru tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka ungodho kungngo taalo aaga kara tijöögö. 23 Ara kadu saga tiki aaga a'da, 'Ungngo kita,' nja iini, 'Inni kannā,' aaga fa co, aaga tafa tuurna ömö'di öccö keere. 24 Kudumma uuru ma tö'dö tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tafeene nja talimaana ma tombo'do na limi ku'b'ba kasa ka öö'dö töyeene ka 'dakeyi töccö no. 25 Lakiini i'i ara tadhügürü ana eema dhabbu tikinggi a sere ya ma 'bitingngö ya tanu kini.

26 "Afa ma tiya agüüni adene ka naguuru tanno Nööh no, ara tüünidene ka naguuru tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü. 27 Kagu kadu eema kooye ngeeli karna ajeene idhi Nööh co a mürkabü ka teene, a faaya tö'dö agirina eege nye'd'de kungngo.

28 "Nja tiya agüüni adene ka naguuru tanno Luut no afe'de, kaguri kadu kooye, kanadene ana eema kaana eema, kaleele karü'bü nöö'di. 29 Lakiini ka Luut ka öö'dö kürö ndama Sadöma a Masala tunggu issi ku'bu nja albaarü kide ndama 'dotombo'do mafine eege nye'd'de kungngo.

30 "Ara tafiigi nggege ka uuru tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tatele oona. 31 Ömö'di ya aganna ka la ko'do ka uuru tanno miini no ya, taalo ara tö'dö ku'bu aco a'duga eema yiini ka 'bügöörī, a ömö'di ya ka siga ya taalo ara tapadaga oona keere. 32 Aaga agüigi aka

ma Luut mo. ¹³³ Ömö'di ya asaasa toolona eyi yiini ya ara taama i'i, ömö'di ya aama eyi yiini ya oolona eege. ³⁴ Ara a'a tiki aaga ka ooso tanno miini no ara kadu tafü ka tenggere tanno unggodho no keera, könö ta'-dugadene aya tütü. ³⁵ A iya keera kawöönö ka 'doonya ma unggodho, a kömö ta'-dugadene ammo tütü. ³⁶ [A kadu na nagiide no tanna ka siga keera, ökönö ta'-dugadene aya tütü. †]”

³⁷ A kadalaadene tindini i'i kiki, “Ka Uugaara, ara tumma no talinggo adene kiga?”

İkiri ka tiki eene, “Buugu ya niimö ka teyi kide ya ara nagolo tarügü kide.” ‡

Tafeene ma tumma ma aka ma küüme nja uugaara

18 A Yasu tageema nja kadalaadene tanno iini, a tafeene ma tumma a'da kafara ka Masala turi kafa tagi'di. ² Iki eene, “Aganna uugaara ka anya minggide taalo ari'ba a Masala itaalo ari'ba a kadu. ³ Aka ma küüme taganna ka anya tammo iini mo, maleele kini ka oona miki iini, ‘Ümmöönö kede kudumma diidi ma a'a.’

⁴ “Atakanu ka tumma tanno oono, lakiini kono ka ndakaleele kini ka oona ya, ikiri ka tiki ka eyi tiya iini, ‘Taalo a'a nari'ba a Masala nitaalo nari'ba a kadu. ⁵ Ara a'a tammöönö ka aka ma küüme tammo, kudumma oono ka anyamanya a'a ka oona, kudumma oono mara tütü ka taleele kede ka oona manyamanya a'a ka oona.”

⁶ İkiri Uugaara Yasu ka tiki, “Aaga toodo ka eema tiya uugaara tiya üüni ada kadu ku'bu ya ka teema. ⁷ Taalo Masala mara toolona kadu noono ka tagesse eege no, na afara kono ooso a naguuru? Mara tadoono ku'bu manangnga iyye eene? ⁸ Yungngo eede ka tiki aaga, mara tareere möödhî kene, lakiini 'Bii'bala ma Tadü'd'dü 'dee ara taluna tamma ka 'büdhülü kini kara tö'dö?”

Tafeene ma tumma ma taga Fariisi nja ömö'di ma tulu'ba

⁹ A Yasu tageema ka tumma co kadu kinggide küm-mü nanggeyi neene a'da eege ka'diila kamidhi kadu öccö, ¹⁰ “Kadu kinggide keera kasirigö co la ma Masala ma tafara ka Masala, könö a taga Fariisi, aya tamö'di ma tulu'ba. ¹¹ İkiri taga Fariisi ka fiki'dö adageema ka eyi tiya iini iki, 'Nanangnga a'a ta'diila o'o Masala, taalo a'a nafeene nja türeene ma kadu na ama eema ya kadu na, nüüni ada kadu ku'bu no, nja tanno afüngngö anyooro no, taalo a'a nafeene nja ömö'di ma tulu'ba tiya. ¹² Nümmü a'a tenege teera ka üsbü unggodho namana faana ma la ma Masala ku'bu nye'd'de.’

¹³ “Lakiini ömö'di ma tulu'ba öödhî ku'b'ba taalo asaasa tadini co 'dotombo'do, agala ka dhüüdhü orro iki, 'Ana 'bangnga ma a'a Masala kudumma eede ka tatoroko.’

¹⁴ “Ara a'a tiki aaga, ömö'di ma tulu'ba ya inynyö öö'di kita iini ka'diila, ara taga Fariisi ka tütü a tatoroko tanno iini. Ömö'di ya 'dinigi oona niini coo'do ya ara ta'diniginja ku'bu, ömö'di ya ümmü eyi yiini ka tidhilli ya ara ta'diniginja coo'do.”

† Takwiin 19.15–26 †† 17.36 Matta 24.40 ‡ Ka uuru ma tapusu adene kara tö'dö ara aaga tussu 'buugu miini.

Yasu nja laala tiya dhiidhi ya

(Matta 19.13–15; Murkus 10.13–16)

¹⁵ A kadu tö'dö ana laala iini a'da ümmünü iisine eene ka oona, a kadalaadene niini tasala eege kagir-naana kene. ¹⁶ Lakiini Yasu agümmünü eege, “Aaga fa ka laala köö'dö kede aaga tafa tafaga eege keere, kudumma tauugaara ma Masala kungngo eene. ¹⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya taalo amma ka tauugaara ma Masala afa 'bii'bala kungngo taalo ara co.”

Ömö'di ya ana almaala ya

(Matta 19.16–30; Murkus 10.17–31)

¹⁸ A tadiifi tindini i'i iki, “Ka Tatalaana ya a'diila ya, ara a'a tönynyö nassa ka aluna tefe ka 'di ta'billi?”

¹⁹ İkiri Yasu ka tiki iini, “Minna agu o'o nümmünü a'a a'da na'diila? Taalo ömö'di ma ta'diila illi Masala unggodho oogo. ²⁰ Nussu o'o tumma no iki a'da, 'Fa tatemelö, fa tagirina kadu, fa tanyooro, fa tafünü korokoro ka kadu ka oona, ümmü pupa yüüdü nja niimö tammo üüdü.” ††

²¹ İkiri ka tiki a Yasu, “Nagalinggo a'a eema ya 'do a'da nakaleefe a'a taga idhilli.”

²² Ka Yasu ka ndaföönyö tumma niini no iki, “Niimö inggide unggodho öreene, adanege ana eema tiya üüdü nye'd'de nasümunaana ka kadu tanno iini ka titaalo kene no amang ka eema tanna küdü ka 'dotombo'do, na o'o sa ka öö'dö kede keere.” ²³ Ömö'di tamüürü kini ka taföönyö tumma no kudumma iini ka ana eema dhabbu. ²⁴ Yungngo a Yasu ka iji i'i ka koroo'bo, ikiri ka tiki, “Kiideene co ka tauugaara ma Masala ka kadu tanno ana eema dhabbu no. ²⁵ Taalo tadigaala ka ööye ma ibiri ara tiideene ana malaga, afa co ka tauugaara ma Masala ka tiideene ka kadu tanno ana eema dhabbu no.”

²⁶ A kadu na föönyö no tiki, “Amada i'i yungngo ara toolonadene adha?”

²⁷ İkiri Yasu ka tiki, “Niimö ya iideene a kadu ya ara Masala talinggo.”

²⁸ İkiri Bütrüs ka tiki iini, “Kafa ungnö ka eema tiya iidi ara ungnö ka tuurna o'o keere.”

²⁹ A Yasu tiki iini, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya inyî 'di yiini ku'bu nja aka tammo iini, nja nagöre nja pupa nja niimö nja laala tiya iini kudumma tauugaara ma Masala ya, ³⁰ ara taluna eema dhabbu ka kusunja kini kide, a 'bitingngö nja tefe ka 'di ta'billi.”

Yasu adiri tumma ma inde tanno iini tiidoona

(Matta 20.17–19; Murkus 10.32–34)

³¹ A Yasu tümmünü kadafiini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no iki eene, “Angnga kungngo kara tasirigö co Örsaliim 'bitingngö a tumma na sorne ma nagane'bi kadageema ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara talinggo adene. ³² Ara tümmününja a kajeene kadaana i'i kalama keela i'i ka'binyinyi alaaga iini ka oona. ³³ Kassa kabbü i'i kiidi i'i, assa ka fiki'dö ka inde a füngngö iidoona.”

³⁴ A kadalaadene kitaalo kussu eema yiini ka teema ya, kudumma eene kaküdhüdene kitaalo kussu.

†† 18.20 Tö'dö kürö 20.12–16; Seriyé ya eera ya 5.16–20

Yasu afa'da soro ka iyye
(Matta 20.29–34; Murkus 10.46–52)

³⁵ Aga Yasu ka ndakete ka Ariiha ya a'da soro unngongo emmi ka tinggini ma fiini arangnga. ³⁶ Kini ka föönyö a kadu kadhabbu katunggeene ya, ikiri ka tindineene, "Minna yungngo?" ³⁷ Kikiri ka tiki iini a'da, "Yasu ya ma Nasira ya, i'i yungngo unngongo kita."

³⁸ Ümmüneene dhindho iki, "Yasu, 'bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a."

³⁹ A kadu na unngongo kidha no tagirnaana kini a'da aki'döönö. Illi i'i iidhe ko'd'do, "Ka 'bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a."

⁴⁰ A Yasu töödh'i iki eene a'da köö'dö ana i'i, kini ka ndöö'dö kete ikiri Yasu ka tindini i'i, ⁴¹ "O'o nasaasa a'a a'da nönyö ana o'o?"

Ikiri soro ka tiki, "Nasaasa a'a tiji 'buugu, ömö'di eede."

⁴² Ikiri Yasu ka tiki iini, "Iji 'buugu, tamma nüüdü ka oolona o'o." ⁴³ Arooro kiji 'buugu urna Yasu keere amana ta'diila a Masala. Ka kadu ka ndiji tumma no, kindhigi Masala ko'do.

Yasu nja Zaka

19 A Yasu co Ariiha adheedhe ko'do. ² Ömö'di unngongo ka Ariiha uugaara ma kadu ma tulu'ba ana almaala dhabbu ana eere a'da Zaka. ³ Ö'dö asaasa tassa ka ömö'di tiya ana eere a'da Yasu ya, lakiini i'i ya adhüküdhükü, taalo iji Yasu kudumma a kadu katiti ajeene. ⁴ Ikiri ka rünö aaco ka kadu kidha asirö fa ma indiiye amang kini tiji i'i, kudumma Yasu kara tadi-gaala kide. ⁵ Ka Yasu ka ndala kita miini kita ya, assa coo'do asala i'i iki iini, "Zaka, aayu ku'bu areere, kudumma eede kara co tanna ka 'di kita üüdü ka uuru tanno."

⁶ Ikiri ka öö'dö ku'bu areere oreene nja iini adhodho. ⁷ Ka kadu kadasala tumma no ya, ka'digineene kiki a'da, "Unngongo aco tanna ka 'di tiya ömö'di tiya atoroko ya."

⁸ A Zaka tafiki'dö iki Uugaara, "Ka Tatalaana, ara a'a tanangnga dhüdhü ma eema tiya eede a kadu tanno eema katitaalo kene no, üürü nagüüni ada ömö'di ku'bu a niimö, napadaga co iini ököje nja tiya iini ya ta egiisö."

⁹ Yungngo Yasu ka tiki iini, "Ndama uuru tanno ka ö'dö toolona ka 'di tiya, kudumma ömö'di tiya, i'i ya 'bii'bala tiya Abrahim afe'de. ¹⁰ Kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ö'dö tawwa kadu na aama no oolona eege."

Tafeene ma tumma ma gürüüsi ma linggo

¹¹ Ka Yasu ka ndakete ka Örsaliim, a kadu na toodo ka tumma no kiki kide a'da tauugaara ma Masala kara tatele oona 'bitingngö, ütü ka teema, ¹² iki, "Ömö'di inggide tadiifi, unngongo aco anya ku'b'ba maco tümününja ka tauugaara kide assa ka tafada. ¹³ Ikiri ka tagümmünü kadu na linggo nja iini no kada'baaga adakinaana nakajine ma dahaba † eene ku'bu iki eene, 'Aaga anadene iini ara a'a ka öö'dö.'

¹⁴ "A kadu ma anya tanno iini taalo ka asaasa i'i yungngo eene kagürünü kadu ka urna keere kiki,

† Jine ma dahaba ököje nja mahiyya ma nagatereene kiidoona.

'Taalo unngongo kasaasa ömö'di ya ka tauugaara tiya iidi.'

¹⁵ "A kadu tümünü ömö'di ya miini ya ka tauugaara afada aco 'di adagümmünü kadu niini ka anangnga nakajine eene no amang kini tassa kide, ömö'di öccö aluna ka tiya iini aanya. ¹⁶ Aya dhidha ya tö'dö iki, 'Ömö'di eede, naluna a'a ka jine tiya nakajine kada'baaga.'

¹⁷ "Ikiri ömö'di ka tiki iini, 'O'o no ömö'di ma linggo tiya dhorro ya, a'diila nja o'o nafa o'o ka niimö tiya id-hilli ya, ara o'o tauugaara ma naanya kada'baaga.'

¹⁸ "Aya tö'dö kini iki, 'Ömö'di eede, jine yüüdü ya, naduna a'a kide nakajine kiidümmü.'

¹⁹ "Ikiri ka tiki iini, 'Ara o'o tauugaara ma naanya kiidümmü.'

²⁰ "A könö tö'dö iki, 'Ka ömö'di eede, jine yüüdü unngongo a'a naküdhü a'a i'i ka mandii. ²¹ Kudumma eede ka ri'ba o'o kudumma üüdü o'o na ömö'di taalo nasaasa kadu, narumuru eema a'da taalo yüüdü, nama eema a'da taalo o'o nadiniigi.'

²² "Ikiri ka tiki iini, 'Ara a'a tümü o'o a tumma tanno üüdü, o'o na ömö'di ma linggo ya toroko ya nussu o'o a'da a'a taalo nasaasa kadu narumuru eema ka kadu na ama eema yeede ka titaalo nadiniigi ya. ²³ A minna agu o'o nanu ka tanangnga jine yeede a kadu tanno alinggo ana gürüüsi no amang kede tafada nöö'dö taluna i'i köö'dö keere dhabbu?'

²⁴ "Ikiri uugaara ka tiki a kadu tanno 'dingnge kini kete no, 'Aaga 'duga jine kini aaga tanangnga ömö'di tiya ma nakajine kada'baaga ya.'

²⁵ "Kikiri ka tiki iini, 'Ka ömö'di eede, nakajine kungngo iini kada'baaga.'

²⁶ "Ikiri ka tiki, 'Ara a'a tadirina aaga, ömö'di ya ana niimö agusunja kini kide, ömö'di ya niimö ka titaalo kini ya, yungngo kini ya a'dugadene. ²⁷ A kadu na diidi ma a'a no taalo kasaasa a'da na a'a tauugaara tiya eene no aaga ö'dö ana eege kita, aaga tagirina eege kede kidha."

Yasu inynyö Örsaliim

²⁸ A Yasu tageema tumma no, unngongo asirö ma tara co Örsaliim. ²⁹ Kini ka ndakete ka Beet Faji nja Beet Aniya ka 'dikinya tanno ana eere a'da Anya ma 'Dikidiyö mo, ikiri ka kürünü kadalaadene keera. ³⁰ Iki eene, "Agolo anya tanno ada kidha mo, kada kara co ya aaga taluna 'bing kisine ka timi'dinja ku'bu üfürü ömö'di takaka kide 'do aaga kildhe i'i aaga tö'dö iini.

³¹ Ka ömö'di kara tindini aaga ya a'da, 'Kinggilaana aaga amana ya?' Aaga iki iini a'da, 'Uugaara asaasa i'i.'"

³² A kadafiini na eera no co kaluna afa ma tiya Yasu kadirina eene ya kungngo. ³³ A kene katinggili 'bing kisine ya a kadu miini tiki, "Minna agu aaga, aaga tinggili 'bing kisine?"

³⁴ Kikiri ka tiki, "Uugaara asaasa." ³⁵ Kö'dö iini a Yasu kakese en'di yeene ka 'bing kisine a Yasu taka kide.

³⁶ A kini ka ndunggeene a kadu takese en'di yeene ka fiini.

³⁷ Kini ka ndakete ka nsorondho ma Anya ma 'Dikidiyö ya, ikiri kadalaadene kadhabbu katadhodho kindhigi Masala ko'do keema dhindho ka eema ma türü tiya eene kada kadinö kide ya nye'd'de, kiki a'da,

³⁸ "A'diila ka Uugaara tiya öö'dö ana eere ma Masala ya,

fa ka ta'diila ka öö'dö ka 'dotombo'do nja tidhindhí ka fiini ma ndanaaya."

³⁹ A naFariisi öccö ungnö ka kadu ka teene ya iki a Yasu, "Ka Tatalaana, iki ka kadalaadene tanno üüdü a'-da ka ki'döönö."

⁴⁰ Apadaga tumma eene iki, "Ara a'a tadirina aaga, a kadu no saga ki'döönö ya, ara niigisi tiidhe."

Yasu ya afara kudumma Örsaliim

⁴¹ Kini ka ndakete ka Örsaliim assa kono afara kudumma oono. ⁴² İkirí ka tiki, "Küdü kara tagussu fiini ma ta'diila ka uuru tanno. Lakiini 'bitingngö allafa küdü ka iye. ⁴³ Uuru öccö ka inggide a diidi tiya üüdü kara takedhe o'o ka oona kasege ar'da küdü ka oona ka ku'du o'o ko'do ka oona in'diili kungngo. ⁴⁴ Kürrüdü ana o'o nja laala tiya üüdü ya inggide ya taalo kara tafa ka misi küdü ka oona kudumma üüdü taalo nussu uuru ma tö'dö tanno Masala ma toolona o'o."

Yasu inynyo la ma Masala

⁴⁵ İkirí ka co la ma Masala arooro ka tasoro kadu na anadene ana eema kide no, uuru ege co akürö.

⁴⁶ Eema nja eene iki, "Sorne ma Masala iki a'da, "Di yeede ya, 'di ma tafara ka Masala, aaga ka anangnga i'i ka tatura ma kanyooro."

⁴⁷ Adagalaana kadu ka la ma Masala a naganuuru a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye nja kadiifi ma anya tasaasa tiidi i'i. ⁴⁸ Kitaalo kaluna fiini ma tiidi i'i kudumma kadu nye'd'de kungngo ka asaasa i'i ka toodo kini.

Türü na Yasu

20 Uuru kinggide iini ka talaana kadu ka la ma Masala adünügü tumma eene, ikiri a naguugaara ma ka'boge ka öö'dö kini nja katalaana ma seriye nja kadiifi. ² Kiki iini, "Tirina ungnö, türü öjö ege kungngo üüdü ka talinggo eema ya iini? Mada i'i yungngo anangnga türü na o'o dhorro ungnö?"

³ İkirí Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tindini aaga a tumma ka ungnö, aaga tirina a'a, ⁴ tambeese na Yühanna 'dee ka ö'dö ndama 'dotombo'do alla ndama kadu?"

⁵ Kadageemaana ka oona ungnö ege kiki, "Aja kara tiki a'da, 'Ndama 'dotombo'do ya,' ara tiki a'da, 'Minna agu aaga, aaga taalo kamma kini?' ⁶ Akaja kara tiki a'da, 'Ndama kadu ya,' ara kadu tatiidiri angnga nye'd'de kungngo, kudumma eene ka tussu a'da Yühanna a ne'bi."

⁷ Yungngo eene ka tiki iini a'da, "Taalo ungnö kussu a'da köö'dö ndama kiga."

⁸ İkirí Yasu ka tiki eene, "A'a ka eyi tiya eede taalo a'a nara tiki aaga a'da türü na mada ege kungngo eede ka talinggo eema ya iini."

Tafeene ma tumma ma kaleele

⁹ İkirí ka ndeema nja kadu a tumma tanno iki eene, "Ömö'di inggide akodho ki'bim'bi adagümmünü kaleele anangnga eene, ara ka tunggeene atügöögö.

¹⁰ "Ka uuru ma taraana miini ka ndö'dö ya, ikiri ka kürünü ömö'di ma linggo yiini kene a'da kanangnga faka ma iye ma ki'bim'bi tanno iini, kiki ka tabbü i'i kuuru i'i ka tino ana iisine kada 'döngngönyö.

¹¹ Agürünü ömö'di könö afe'de, katabbü ya miini ya

afe'de katakeela i'i kuuru i'i ka tino ana iisine 'döngngönyö. ¹² İkirí ka kürünü könö kassa kanda iidoona, katabbü i'i kanangnga nagoala iini ka oona kapügü i'i co kürö ndama raaga ma ki'bim'bi.

¹³ "A ömö'di ma ki'bim'bi tiki, 'Ara a'a tönnyö 'bitingngö? Ara a'a tagürünü 'bii'bala yeede ka asaasa i'i ya, amang kene tasala i'i ka ri'ba."

¹⁴ "Kene ka ndasala i'i ya ka ndeema kiki a'da, 'Ömö'di ya ara takarna ka ki'bim'bi, katagiidi i'i, angnga takarna ka eema.' ¹⁵ Kapügü i'i co kürö ndama raaga ma ki'bim'bi, katagiidi i'i."

İkirí Yasu ka tiki, "Ara ömö'di ma raaga ma ki'bim'bi tönnyö ana ege? ¹⁶ Ara tö'dö agirina kaleele, anangnga ki'bim'bi a kadu tökönö."

A kadu na toodo kini no tiki, "A Masala tafa tö'dö iini."

¹⁷ Assa kene ko'do iki eene, "Tumma no ka sorne kiki a'da minna?"

'Misi ma katarü'böönö yaada kanu kide mo, oogo mungngo ma misi ma kadese.' [†]

¹⁸ Ömö'di ya a'dinggö ka misi tammo miini mo ya ara tadhösö, ömö'di ya oono ka 'dinggö kini ko'do ya manyiki'daana i'i ku'bu."

Faana ma tulu'ba

¹⁹ A katalaana ma seriye nja naguugaara ma ka'boge tasaasa tümümü i'i ka uuru tanno miini no, illi ege kar-i'ba a kadu kudumma eene ka tussu a'da i'i eema tafeene ma tumma no kene ka oona.

²⁰ Katadinö ana i'i ko'do, ka kürünü kadu kini kummü eyi yeene kada kadu tanno a'diila no, amang kene tümümü i'i a 'bandumma kummünü i'i uugaara ma Yahüüdiya nja türü tanno iini. ²¹ Kikiri ka tindini i'i, "Ka Tatalaana, kussu ungnö a'da o'o neema tumma na dhorro no nja talaana tanno üüdü no, taalo nari'ba a ömö'di, illi o'o neema tumma ma fiini ma Masala ma timin'da. ²² A'diila aja kara tamana tulu'ba a Kayisar al-la taalo a'diila?"

²³ İkirí Yasu ka tussu ünggü meene iki eene a'da,

²⁴ "Aaga lage jine a'a, koronggore ya mada i'i yungngo, eere ya mada i'i yungngo?"

Kiki iini, "Ya Kayisar."

²⁵ Yungngo Yasu ka tiki eene, "Aaga anangnga niimö ya Kayisar a Kayisar, aaga tanangnga niimö ya Masala a Masala." ²⁶ Kitaalo kassumunaana ka tumma meene kara tümümü i'i iini ka kadu kidha, kadhere ka tumma tanno iini kakumu oona.

Tafiki'dö ka inde

²⁷ A Sadügiin no midhi tafiki'dö ka inde no tö'dö kini ka indini i'i, ²⁸ "Ka Tatalaana, Müsa arigiri ada angnga a'da, 'Ka örre tiya ömö'di kara teyi a'da aka mo ungnö iini a 'bii'bala titaalo kini, örre yiini ta'duga oogo eene ada laala örre tiya iini.' ^{††29} Kadu kinggide ka nagöre ka iidümmü kafünü eera, aya dhidha ya tarna aka eyi a'da taalo 'bii'bala iini. ³⁰ Aya asigi kini ya ta'duga aka eyi a'da taalo 'bii'bala iini. ³¹ Aya iidoona ya ta'duga oogo, idhi na iidümmü kafünü eera no taaya a'da taalo laala eene ege in'diili. ³² Aka mikiri ka teyi afe'de. ³³ Oogo 'dee mara ta aka tammo mada ka uuru

† 20.17 Tüüsü ma Nakaaru 118.22 †† Seriyeye eera ya 25.5-6

ma tafiki'dö ka inde, kudumma oono ka ta aka ma kadu ka iidümmü kafünü eera?"

³⁴ İkirı Yasu kiki eene, "Kadu ma 'bühülü karna ajeene. ³⁵ Lakiini kadu na ma tafiki'dö ka inde no, kara tefe ka 'di ta'billi taalo karna, kitaalo karna ajeene.

³⁶ Eege kara tafeene nja kadhangga taalo kara taaya, eege ka laala tiya Masala, kada laala ma tafiki'dö ka inde. ³⁷ A Müüsa adinö kide aala a kadu a'da tafiki'dö ka inde ka inggide ka 'bamfa ka tafinne, kini ka tüm-münü Masala a'da, 'Masala ma Abrahiim nja Masala tammo Ishak nja Masala tammo Yaguub.' ^{†38} Taalo Masala ma kadu tanno ake no, lakiini Masala ma kadu tanno adinö no, kudumma eene nye'd'de kafe ka 'di ana oogo."

³⁹ A katalaana ma seriye tiki iini a'da, "Nadiri o'o tumma dhorro, tatalaana." ⁴⁰ Kitaalo ka'duga rüsü ma tindini i'i ma niimö töccö afe'de.

Almasihi ya Masala

⁴¹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Keema kadu a'da Almasihi a 'Bii'bala tiya Dawud nya? ⁴² Ara Dawud ka eyi tiya iini ka tiki ka Sorne ma Tüüsü a'da,

'İki Uugaara a Uugaara tiya eede,

Emmi kede ka niisö ma kuri,

⁴³ ara a'a ka anangnga o'o ka siri ka diidi tiya üüdü ana uune.' ^{††}

⁴⁴ Aga Dawud ka ndümmünü i'i a'da, 'Uugaara 'dee,' assa kanda 'bii'bala tiya iini nya?"

Yasu nja katalaana ma seriye

⁴⁵ A Yasu tiki a kadalaadene tanno iini a'da, kadu kinggide nye'd'de kaföonyö, ⁴⁶ "Aaga adinö ko'do kudumma katalaana ma seriye no asaasa tunggeene ka nafiini ana en'di ma oona tiya kadhanggoro ya, kasaasa kadu ka jöjölü eege ka namansala nja na'buugu ma tamiimi no kidha ka naala ma talaana nja 'buugu ma eema ma taguri ya dhidha kana taanyara no. ⁴⁷ Kiisini iya ma nagüme kagu eema yeene, kafara ka Masala tafifinni amang ka kadu tiki a'da eege ka'diila, eege no miini no, tapusu adene neene kara tatoroko dhindho."

Faana ya aka ma küüme

21 İkirı Yasu ka tiiri 'buugu asala kadu na ana eema dhabbu no katamana faana yeene ka dho ka la ma Masala. ² Asala aka ma küüme eema ka titaa-lo kono mafaana ana girisi keera. ³ İkirı ka tiki, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, aka ma küüme ma 'döngngönyö mo, mafaana adhabbu a kadu nye'd'de kungngo. ⁴ Ya öreene ka kadu tanno ya, i'i yungngo eene kanangnga ka faana ma la ma Masala, lakiini oogo ka ta'döngngönyö kungngo manangnga yoono ka niisö ya ku'bu nye'd'de kungngo."

Taga'dadene ma la ma Masala

⁵ A kadu könö teema a'da la ma Masala akasedene a niigisi ka'diila ana eema tiya a'diila ka teene miini kananja a Masala, a Yasu tiki eene, ⁶ "Uuru kinggide kara sa köö'dö, eema yaada kadinö kide ya, taalo misi

ma ungodho mara türeene ka madöoje ko'do kara türrüdü nye'd'de kungngo."

Dhügürü nja tüünı midhi

⁷ Kikiri ka tindini i'i, "Ka Tatalaana, ara tumma no tal-inggo adene aada sii? A niimö minna i'i yungngo aja kara tussu iini a'da ara talinggo adene?"

⁸ İkirı ka tiki eene, "Aaga adinö ko'do a'da ii'di ömö'di öccö taama aaga, kudumma kadu kadhabbu kara sa köö'dö ana eere tiya eede kiki, 'A'a namiini,' a'da, 'Uuru miini ka ndakete.' Aaga fa co eene keere. ⁹ Kada kaföonyö a'da koro'bo inggide a tagoroo'bo ma 'buugu, aaga tafa tari'ba kudumma iini ara tö'dö tikinggi, lakiini i'i titaalo ma 'bühülü küfürü tö'dö."

¹⁰ İkirı ka tiki eene, "Ara kadu teema koro'bo ka naanya, a tauugaara tadiidi tauugaara könö. ¹¹ A 'bühülü tatinggi'di dhindho ka na'buugu kadhabbu a iire tüm-mü kadu, a maara tüm-mü kadu kadhoonyo a ri'ba tagu kadu, eema tatele oona ka 'dotombo'do adhabbu keefe.

¹² "Keema tiya miini ya ka taleefe ya, ara kadu tüm-mü aaga kanangnga ka pabuusu küünı midhi ku'bu ana aaga, kümmünü aaga a kadu ma naala ma tatalaana nja pabuusu, kümmünü aaga a naguugaara nja kadiifi kudumma a'a. ¹³ Eema ya miini ya ara tafa kada aaga teema kudumma ma tefe ka 'di neede co kadu. ¹⁴ Aaga idhi oona ku'bu, aaga tafa tadinigöög a'da ara aaga tüm-möönö ka eyi tiya ada nya? ¹⁵ Kudumma eede kara tanangnga tumma aaga nja tussu eema, nadiidi naada tatiminaana ka tii'baana ma aaga, itaalo ara tiki a'da ka oroko aaga. ¹⁶ Ara kupupa naada nja nakaniimö tanno ada, nja nagöre tanno ada nja siliga ma aaga nja kateefe ma aaga sa katüm-münü aaga a kadu kiidi könö ana kada. ¹⁷ A kadu takirimi aaga nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede. ¹⁸ Taalo ndanawu ka ungodho kungngo kara takara ta suli ada ka nanggüüdü. ¹⁹ Aaga idhi oona ku'bu dhorro amang kada toolonadene.

Yasu eema tumma ma tatangga'da ma Örsaliim

²⁰ "Kada kara tasala nasigira ka takedhe Örsaliim ka oona ya, aaga tussu a'da taga'dadene noono ka ndakete. ²¹ A kadu na ka Yahüüdiya no, fa kene ka rünö ka sirö na 'dikinya, a kadu na ka anya ka teene no, tarünö ka co akürö ndama oono, a kadu na aganna ka nasigeene no kitaalo ka co anya ka teene.

²² Kudumma uuru ma tapusu adene, amang ka tumma tanno ka kirinja ka sorne no co ööye miini. ²³ Am'ba ka iya tanno agüröönö no nja tanno indine no ka naguuru tanno miini no, kudumma tagoroo'bo kadhabbu kara tö'dö ka 'bühülü a tagoroo'bo ma Masala talinggo kadu. ²⁴ Kagirinadene a kulu'ba, ökönö tüm-mü adene kada ömö'di ma pabuusu kaco ajeene nye'd'de ana eege, ajeene tisiraana ka Örsaliim idhi uuru neene tatiimö."

Tö'dö na 'Bii'bala ma Tadü'd'dü

²⁵ "Eema tatele oona ka ndanaaya nja tere nja midigi keefe, a kadu ka ajeene 'do tadhere kari'ba, afara ma 'biidi ka to ara talumuli ajeene a tafiri coo'do ma 'biidi. ²⁶ A kadu öccö kara ta'dinggeene, ari'ba kagu eege nja tindhigi niimö ya ara tö'dö ka 'bühülü ya, kudumma

† Tö'dö kürö 3.1-12 †† Tüüsü ma nakaaru 110.1

türü ma 'dotombo'do ka 'digi'di ajeene. ²⁷ Ka uuru tanno miini no, ara kadu tiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tunggeene ka tülüügü a türü nja tidhindhü. ²⁸ Ka eema tiya ka ndalinggo adene ya, aaga afiki'dö aaga ta'diniga nanggüdü naada coo'do kudumma ta oolonadene tanno ada ka ndakete."

Tafeene ma tumma ma indiiye

²⁹ Adirina tumma eene, "Aaga assa ka fa ma indiiye nja naafa nye'd'de kungngo. ³⁰ Kene ka ndasiri dhaaru ya, ikiri aaga ka tussu a'da kooro ka ndakete.

³¹ Nggeege ada kadasala eema ya, amang ka tussu a'da tauugaara na Masala ka ndakete.

³² "Ara a'a tadiri tumma aaga dhorro, ara eema talinggo adene nye'd'de kungngo a'da üfürü sere ya co.

³³ Ara 'dotombo'do nja 'bühülü tammanyaga lakiini tumma neede taalo kara titaalo.

Tadinö ko'do

³⁴ "Aaga adinö ko'do, aaga tafa takiiirada ka tooye ngeeli aaga take kide, a tadinigöögö ma eema ma 'bühülü, kudumma uuru tanno miini no kara tatiri aaga. ³⁵ Kudumma iini afeene nja toore ma ta'dinggo ka kadu ka 'bühülü nye'd'de kungngo. ³⁶ Aaga adinö aaga tafara ka Masala turi kungngo, amang kada taduna fiini ma toolonadene ka eema tiya ara tö'dö ya, amang kada ta'dingnge kidha ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü."

³⁷ A Yasu tagalaana kadu ka la ma Masala uuru kungngo, a 'buugu kara tooso kungngo ungeene aco tiiyü co 'dikinya tammo ana eere a'da Anya ma 'Dikidiyö mo. ³⁸ A kadu tilli ka fiki'dö so'd'do ma co la ma Masala ka toodo kini ka teema.

Yahüüsa ümmünü Yasu a kadu

22 A uuru ma Taanyara ma Dheedhifi no ana eere a'da Taanyara ma Tada'da ka Eriidö no ka ndakete ² A naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriyé tagawwa fiini meene kara tiidi i'i kudumma eene ka ri'ba a kadu.

³ Ikiri Ebliisi ka 'dinggo ka Yahüüsa ka oona yeene ka tümmünü i'i a'da Askaryüüti ya, i'i ya ta'ba ma kadalaadene tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no.

⁴ Ungeene ateefe timi'di tumma nja naguugaara ma ka'boge nja nasigira tanno afa ka la ma Masala no ara tümmü i'i nya ümmünü eene. ⁵ Kadhodho 'do ka timi'di tumma nja iini a'da ara eege tanangnga gürüüsi iini.

⁶ Amma ikiri ka adinaana i'i ko'do ma taluna fiini ma tümmünü i'i eene a'da taalo kadu kussu.

Yasu agu kuri ma tada'da nja kadalaadene tanno iini
(Matta 26.17-25; Murkus 14.12-21; Yühanna 13.21-30)

⁷ Ikiri uuru ma Miteene ma Dheedhifi ka ndö'dö yeene kaara kidhefele ma Taanyara ma eriidö kide ya.

⁸ Yungngo a Yasu ka kürünü Bütürs nja Yühanna iki eene, "Aaga ungeene aaga co tindinaana kuri ma Tada'da kaja ku'bu."

⁹ Kikiri ka tiki iini, "Kiga i'i yungngo üüdü ka asaasa unnggo ka co tindinaana eema kide?"

¹⁰ Apadaga tumma eene iki, "Kada kara co anya ya ara aaga toreene nja ömö'di a'bandhafa ma 'biidi unnggo iini aaga uurna i'i keere ka 'di tiya iini kara co ya. ¹¹ Aaga iki a ömö'di ma 'di, 'Tatalaana iki o'o a'da, la

yeede kara tagu kuri ma Tada'da kide nja kadalaadene tanno eede i'i ya iye?" ¹² I'i ara tala aaga ka la tiya 'doo-go ya adhabbu akesenja ku'bu. Aaga indinaana 'bu-ugu ya miini ya ku'bu." ¹³ Kikiri ka co kaluna afa ma tiya iini kadirina eene ya kungngo, kadakindinaana kuri ma eriidö ku'bu.

Kuri ma taamu ya Uugaara ya eere ya

(Matta 26.26-30; Murkus 14.22-26; 1 Kürünsüs 11.23-25)

¹⁴ Ka uuru ma tagu kuri ma eriidö ka ndö'dö ikiri Yasu ka temmi nja kadafiini tanno iini ma tara tagu eema. ¹⁵ Ikiri ka tiki eene, "Agu iire a'a ma tagu eema ma eriidö nja aaga a'da nüfürü a'a tadhügürü. ¹⁶ Ara a'a tiki aaga a'da, ndama uuru tanno, taalo a'a nara taguri afe'de illi alinggo adene ka tauugaara tanno Masala."

¹⁷ A Yasu ta'duga ker'de anangnga ta'diila a Masala iki, "Aaga la aaga tasümunaana kada ku'bu. ¹⁸ Ara a'a tiki aaga a'da, taalo a'a nara tooye ngeeli ma ki'bim'bi afe'de ndama uuru tanno idhi a tauugaara na Masala tö'dö."

¹⁹ A'duga miteene anangnga ta'diila a Masala asümunaana ku'bu anangnga eene iki, "Tuu'da no eege kungngo na nanja kudumma aaga, aaga alinggo maada ka tagiigi a'a iini."

²⁰ A'duga ker'de nggeege afe'de eene ka ndagu eema iki, "Ker'de mo ma ma timi'di tumma ma 'bitingngö ana eriidö tiya eede ya uurunco co kudumma aaga ya. ²¹ Lakiini niisö na ömö'di tiya ara tümmünü a'a a kadu ya, kungngo kita nja a'a. ²² 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara teyi afa ma Masala ka tatiraana 'billi, lakiini am'b'ba ka ömö'di tiya ara tümmünü i'i a kadu ya." ²³ Ikiri kadafiini ka tindini ajeene kiki a'da kamada eege kamiini ka asaasa talinggo tumma no.

Mada i'i yungngo adhabbu

²⁴ Kadiisaana ka oona unngodho eege kiki a'da, mada i'i yungngo adhabbu ana kene unnggo. ²⁵ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Naguugaara ma ajeene ka naguugaara meene, a kadifi tasaasa tümmünüdene a'da kateefe ma kadu.

²⁶ "Lakiini aaga ya taalo kara tafiigi nggeege, fa ka ömö'di tiya adhabbu ana kada ya ümmü eyi yiini ka tidhilli, aya dhabbu ya, tafeene nja ömö'di tiya alinggo ada a kadu ya. ²⁷ Amada i'i yungngo adhabbu, ömö'di ya emmi agu eema ya alla ya alinggo ya? Ya emmi ya i'i yungngo adhabbu, a 'bitingngö a'a nungngo ada ka söödö afa ömö'di ya alinggo ya. ²⁸ Aaga kungngo köödhi nja a'a ka dhügürü tiya eede ya. ²⁹ Ara a'a tanangnga tauugaara aaga afa ma pupa tiya eede ka anangnga a'a kungngo. ³⁰ Ara aaga taguri aaga tooye nja a'a ka tauugaara tanno eede, aaga temmi ka nagöoyö afa naguugaara, aaga tümmü siliga ma Israyil na ada'baaga kafünü eera no."

Bütürs ara ta'düsünü Yasu

³¹ Ikiri Yasu ka tiki, "Samaan, Samaan, Ebliisi unnggo asaasa ta'deke'de aaga afa migile. ³² Lakiini nafara a'a ka Masala kudumma o'o a'da atamma nüüdü tafa taa-ma, a küdü kara tafada ya, nanangnga nagöre nüüdü ka tidhi oona ku'bu."

³³ Yungngo a Samaan ka tiki iini, "Ka Tatalaana, na amma a'a ka co ka pabuusu na eyi nja o'o."

³⁴ Ìkiri Yasu ka tiki iini, "Ara a'a tiki o'o no Bùtrüs no, ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona a'da üfürü dhimbä tafara."

³⁵ Ìkiri ka tiki akadafiini tanno iini, "kede ka tagürünü aaga a'da taalo njoko nja 'belde ada nja egüide ka kasaasa aaga niimö?"

Kiki a'da, "Kaw."

³⁶ Ìkiri ka tiki eene, "A 'bitingngö ya, ömö'di ma gürüüsi a'duga nja njoko, ömö'di ya kulu'ba ka titaalo kini ya, atannege a ten'di tiya iini aana kulu'ba iini."

³⁷ Ara a'a tiki aaga, Tumma na sorne ka tiki a'da, "Kada kinni i'i nja kanyooro, † kara tatiimö a tumma na kirinja ku'bu ma a'a no, kara tö'dö timin'da."

³⁸ Kiki iini, "Ka Tatalaana, magulu'ba mungngo iidä ki-ta meera."

Ìkiri ka tiki eene, "Ma 'dimo."

Yasu afara ka Masala ungodho i'i

³⁹ Ìkiri ka öö'dö kürö aaco Anya ma 'Dikidiyö afa ma tiya iini ka tadaada ya, a kadalaadene niini tuurna i'i keere. ⁴⁰ Kene ka ndala 'buugu ya, iki eene, "Aaga fara ka Masala i'di aaga ta'dingngö ka ta'b'badene."

⁴¹ Asigi co ku'b'ba kene ka oona üürü ku'bu eema nja Masala. ⁴² Ìkiri ka tiki, "Ka Pupa yeede, üürü nasaasa o'o na'duga ker'de ma dhügürü mo kede ka oona, taalo tasaasa ma eedi tiya eede eege kamiini, lakiini üürü tasaasa ma eedi tiya üüdü fa kene küünidene." ⁴³ A tadhangga tatele oona ndama 'dotombo'do uu'bu i'i ka eedi. ⁴⁴ Akardha ku'bu afara ka Masala dhindho idhi a 'biidi ma dhugudha tasuuru afa ma eriidö a'dölö ka 'büdhülü.

⁴⁵ Ìkiri ka fiki'dö ka 'buugu ma teema nja Masala aaco ka kadalaadene aduna eege karigide, kudumma eene ka tamüürü. ⁴⁶ Ìkiri ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga tarigide? Aaga fiki'dö, aaga tafara ka Masala i'di aaga ta'dingngö ka ta'b'badene."

Tümmü adene na Yasu

⁴⁷ Kini ka taleefe teema ya, a'da kadhe kadu ana Yahüüsa ungnö eene kidha, tatalaadene ya Yasu ana ka tanno ada'baaga kafünü eera no, ö'dö ka Yasu ööjülü i'i. ⁴⁸ Ìkiri Yasu ka tiki iini, "Ka Yahüüsa, nüm-münü o'o 'Bii'bala ma Tadü'd'dü a kadu a tööjülü?"

⁴⁹ Ka kadalaadene ka ndiji eema ya üünidene ya kiki, "Ka Uugaara, ungnö tabbü eege a nagulu'ba?" ⁵⁰ A könö tabbü ömö'di ma linggo ya uugaara ma ka'boge ka neeso ma niisö ma kuri armuna.

⁵¹ A Yasu tiki eene, "Aaga fa kide." Ümmü i'i ka neeso arooro ka lime.

⁵² Yungngo a Yasu ka tiki a naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma nasigira ma la ma Masala nja kadiifi tanno öö'dö kini no, "Tanyooro i'i yungngo ada ka co kini a magulu'ba a maguufi? ⁵³ Naganna a'a nja aaga ka la ma Masala a naguuru, taalo aaga kümmü a'a, lakiini uuru naada eege kungngo tauugaara ma talüllü eege kungngo."

Bùtrüs a'düsünü Yasu

⁵⁴ Kikiri ka'duga i'i ka co 'di tiya uugaara ma ka'boge iini, a Bùtrüs tako'd'do kene keere ndama ku'b'ba. ⁵⁵ A nasigira tafülle issi ka 'dadillö ma 'di kemmi, a Bùtrüs temmi kene ka söödö. ⁵⁶ Aka ma linggo mo tasala i'i ka temmi ille issi manaana iye iini miki, "Ömö'di ya aganeene nja Yasu."

⁵⁷ A'düsünüigi iki, "Aka mo, taalo a'a nussu ömö'di ya."

⁵⁸ Amussu kungngo ya, ömö'di öccö tasala i'i iki, "O'o nja eene."

A Bùtrüs tiki iini, "Ömö'di, taalo a'a nja eene."

⁵⁹ Kada kaneene a 'buugu tamuru ya, ömö'di könö tütü kadussu i'i iki, "Tumma dhorro, ömö'di ya a kaneene nja iini kudumma iini ama Jaliil afe'de."

⁶⁰ Ìkiri Bùtrüs ka tiki iini, "Ka ömö'di, taalo a'a nussu niimö yüüdü ka teema ya." A kini ka aleefe ateema ya, a dhimbä tafara. ⁶¹ Ìkiri Uugaara ka tafefe assa ka Bùtrüs. A Bùtrüs tagiigi tumma na Uugaara nja iini a'da, "Ka dhimbä ka tufürü tafara ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona." ⁶² Ìkiri ka öö'dö kürö adafara fara ya dhiiri ya.

Nasigira küünä midhi ana Yasu

⁶³ A kadu na afa ka Yasu no tüünä midhi ku'bu ana i'i kabbü i'i. ⁶⁴ Ka küdhü i'i ka iye, kassa ka tindini i'i, "Mada i'i yungngo abbü o'o, tiraana?" ⁶⁵ Keema tumma kini ko'do kadhabbu keela i'i.

Yasu ungnö ka naguugaara kidha

⁶⁶ Ka taka ka ndaadha ya, a kadiifi ma Yahüüdü temmi, eege no naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye, köö'dö ana Yasu kide. ⁶⁷ Kiki iini, "Üürü o'o na Almasihi tirina ungnö."

A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Kede kara tadirina aaga, taalo aaga kara tamma. ⁶⁸ A kede kara tindini aaga taalo aaga kara tadirina a'a. ⁶⁹ Ndama uuru tanno, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü temmi ka türü ma niisö ma kuri tanno Masala."

⁷⁰ Kikiri ka tiki eege in'dili kungngo, "O'o no 'Bii'bala ma Masala?"

Ìkiri ka tiki, "Kiki aaga a'da a'a namiini."

⁷¹ Yungngo eene ka tiki, "Kasaasa angnga taföönyö ka ömö'di afe'de? Angnga ana oona ma angnga kaföönyö angnga ndama niinö tanno iini."

Kadu kö'dö ana Yasu ka Bilatus kidha

(Matta 27.1-2, 11-14; Murkus 15.1-5; Yühanna 18.28-38)

23 A naguugaara tafiki'dö nye'd'de küügü Yasu ka-co ka Bilatus ana i'i. ² Kikiri ka tafünü tumma iini ka oona kiki, "Kaduna ungnö ömö'di ya agirnaana kadu ka oona afünü kadu a'da kafa tamana tulu'ba a Kayisar iki a'da i'i ya Almasihi ya uugaara."

³ Yungngo a Bilatus ka tindini i'i, "O'o na uugaara ma Yahüüdü?"

A Yasu tiki iini, "O'o natiraana."

⁴ Ìkiri Bilatus ka tiki a naguugaara ma ka'boge nja kadu nye'd'de, "Taalo a'a naduna niimö ya toroko ya ka ömö'di tiya." ⁵ Kütü ka tumma tanno eene kiki, "I'i ya agirnaana kadu ka oona a talaana tanno iini ka Yahüüdiya ndama Jaliil alla öö'dö kita."

† Asaiya 53.12.

Yasu ungnjo ka Hirüdüs kidha

⁶ A Bilatus taföönyö a'da ömö'di ya ama Jaliil iki, "Ömö'di ya 'dee, i'i ya taga Jaliil?" ⁷ Kini ka ndussu a'da Yasu ama ma anya tammo Hirüdüs, ikiri ka tuurugu i'i co Hirüdüs kudumma Hirüdüs ka uuru tanno miini no agöö'dö ka Örsaliim. ⁸ Ka Hirüdüs ka tasala Yasu ya oona ta'diila kini 'do kudumma iini ka tasaasa takassa ka Yasu magaada kudumma iini ka taföönyö tumma iini kadhabbu, asaasa tassa kini ka talinggo niimö keefe. ⁹ Adakindini i'i ma eema dhabbu, itaalo apadaga tumma iini ungnodho kungngo. ¹⁰ Ikiri naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye ka fikidö kako-goono ma tüüfünü eema iini ka oona. ¹¹ A Hirüdüs tagüünü midhi ku'bu ana i'i nja nasigira tanno iini küünü tatoroko ana i'i kagirni ten'di ma limaana mo kini ka oona apadaga i'i co a Bilatus. ¹² A Hirüdüs taroro ka'diila nja Bilatus ka uuru tanno miini no, a'da kadiidi ajeene ka dhidha.

Yasu ümmününja ka tiididene

(Matta 27.15-26; Murkus 15.6-15; Yühanna 18.39-19.16)

¹³ A Bilatus tagümmünü naguugaara ma ka'boge nja kadiifi nja kadu 'do. ¹⁴ Iki eene, "Kö'dö aaga ana ömö'di tiya a'a aaga tiki a'da i'i ya aga'da kadu ka nanggüüdü, na a'a takindini i'i kada kidha, taalo a'a naduna niimö yaada ka tummü i'i kudumma miini ya. ¹⁵ A Hirüdüs afe'de taalo aluna niimö kini kudumma iini ka tapadaga i'i angnga, a ömö'di ya taalo agüünü niimö ma tanangnga i'i ka teyi. ¹⁶ Ara a'a tabbü i'i nassa ka tapa kini." [¹⁷ A Bilatus ka tadaada apaapa ka ömö'di ungnodho ndama pabuuusu ka uuru ma taan-yara. ¹⁷]

¹⁸ A kadu teela ka tumma ko'do, "Tidi ömö'di ya ara o'o ka tapa ka Barabas!" ¹⁹ Barabas ya anna ka pabuuusu kudumma iini ka taga'da 'buugu ka anya nja tagiidi ömö'di.

²⁰ A Bilatus tageema nja eene afe'de kudumma iini ka asaasa tapa ka Yasu. ²¹ Kütü ka tiidhe kiki, "Bünnü i'i ka salii'bi! Bünnü i'i ka ma salii'bi!"

²² Ikiri ka tiki eene asa ndiidoona a'da, "Ömö'di ya 'dee agüünü minna ya toroko ya? Taalo a'a naduna niimö kini ya ma tiidi i'i ya, ara a'a tabbü i'i nassa ka apa kini." ²³ A kadu tütü kiidhe a tumma ko'd'do kasaasa i'i ka bünnünja ku'bu, kakogoono ma tiidhe. ²⁴ A Bilatus tamma ka tumma tanno eene a'da eyi. ²⁵ Ara ka tapa kene ka Barabas tiya ungnjo ka pabuuusu ya ka kirnaana kadu ka oona, adagiidi ömö'di kene ka asaasa a'da öö'dö kürö, ara ka tummünü Yasu eene kudumma nanggeedi tanno eene ka asaasa.

Yasu ungnjo ka salii'bi

(Matta 27.32-44; Murkus 15.21-32; Yühanna 19.17-27)

²⁶ Kene ka ndüügü Yasu kunggeene iini ya, kikiiri ka tummü Samaan ya ma Keriwan ya, anda fada ka siga kanangnga salii'bi iini ungngeene ka Yasu keere.

²⁷ A kadu tuurna i'i keere kadhabbu ana iiya kungngo eene ka dhüüdühü naaro a muuyu miini kagu eege. ²⁸ A Yasu tafele assa kene iki, "Ka iiya ma Örsaliim, aaga fa tafara kede, aaga afara nanggeyi naada nja laala tiya ada. ²⁹ Naguuru kinggide kara sa köö'dö a kadu tema

† 23.17 Matta 27.15; Murkus 15.6

kiki, 'A'diila nja iiya tanno taalo kagüröönö no, kitaalo kageene kitaalo kindine laala no.' ³⁰ Kiki a naanya a'da, 'Kürüdü kidi ko'do,' iki a kürünggürü, 'Küdhü ungnjo ka oona.' ^{†31} A kene ka ndalinggo kungngo ya a 'bamfa tiya kikiiri 'dee, ara tafaanya nja 'bamfa tiya arume ya.' [‡]

³² Köö'dö a kadu tanno oroko no keera ma tara tiidi eege nja Yasu. ³³ Kene ka ndala 'buugu ya ana eere a'da, Dho ma Üüdü ya, kabünnü i'i ka salii'bi nja kadu tanno eera na weerö no, ya ndama niisö ma kuri aya ndama niisö ma küüle. ³⁴ Ikiri Yasu ka tiki, "Pupa yeede, fa kene kudumma eene taalo kussu niimö yeene ka talinggo ya." Kasümünaana en'di yiini kene ku'bu, kafanna muduru miini.

³⁵ A kadu ta'dingnge kadinö a naguugaara neene tamidhi i'i kiki, "Oolona kadu könö, toolona eyi yiini adha, üürü i'i ya Almasihi ya Masala ka tagesse i'i ya."

³⁶ A nasigira tö'dö küünü midhi ku'bu ana i'i afe'de kamanaga kembelö iini, ³⁷ Kiki, "Oolona eyi yüüdü üürü o'o na uugaara ma Yahüüdü."

³⁸ Kada rigiri tumma ka bünnü kini ka üüdü ma salii'bi a'da, "Uugaara ma Yahüüdü i'i yungngo."

³⁹ Ömö'di öccö ana ka kadu tanno ka salii'bi na eera no, teela i'i iki iini, "Taalo o'o na Almasihi sa? Oolona eyi yüüdü noolona ungnjo."

⁴⁰ A könö tagirnaana kini iki iini, "Taalo o'o nari'ba a Masala, o'o napusu adene ka eema tiya miini ya? ⁴¹ Tampusu adene naaja no, ka timin'da kapusu adene angnga kudumma aja ka tagüünü tam'baga lakiini i'i taalo agüünü niimö ya toroko ya."

⁴² Ikiri ka tiki, "Agiigi tumma a'a Yasu, kütü kara co ka tauugaara tanno üüdü."

⁴³ Ikiri Yasu ka tiki, "Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, uuru no ara o'o tanna ka 'di ma singgi nja a'a."

Inde na Yasu

(Matta 27.45-56; Murkus 15.33-41; Yühanna 19.28-30)

⁴⁴ A 'buugu kanda uuru ka teene ya a ndüüli tö'dö ka 'büdhülü nye'd'de idhi a ndanaaya tö'dö kiidoona siiya kungngo. ⁴⁵ A ndanaaya talifi, a ten'di ma la ma Masala tarisina njaana ku'bu ka söödö. ⁴⁶ A Yasu tadhiya ko'd'do, "Pupa yeede, nümmünü a'a koronggore yeede üüdü ka niisö." Iki nggeege eyi.

⁴⁷ Aga uugaara ma nasigira tanno ukumu kadu ka iidümmü no ka tasala eema ya afünügü Masala ko'do, iki, "Aga'diila ömö'di ya dhorro." ⁴⁸ A kadu na kanna kide dhabbu no ka tadinö ka eema tiya no kafada kadhüüdühü naaro kunggeene. ⁴⁹ A kateefe ma Yasu nja iiya nye'd'de kungngo na ö'dö nja iini ndama Jaliil no kadinö ka eema tiya ndama ku'b'ba.

Tatü'büdene na Yasu

(Matta 27.57-61; Murkus 15.42-47; Yühanna 19.38-42)

⁵⁰ Ömö'di inggide taga adaya ma la ma kadiifi ma Yahüüdü ana eere a'da Yüüsif a'diila ümmü tumma ma Masala dhorro. ⁵¹ Taalo agamma ka eema tiya Yahüüdü ka talinggo ya, i'i ya ma anya ma Yahüüdiya mana eere a'da Raama mo, i'i akindhigi tauugaara na Masala. ⁵² Ikiri ka co ka Bilatus asaasa oofu ya Yasu. ⁵³ Ikiri ka ta'dinigi i'i ku'bu ndama salii'bi a'bürü i'i ka

†† 23.30 Hawsha 10.8 ‡ A kadu ka talinggo tatoroko ana Yasu a'da taalo agüünü niimö ya toroko 'dee, a'da kara sa kafaanya nja ömö'di tiya atoroko ya?

oona a ten'di, atü'bü i'i ka la ma oofu tiya assadene ka 'dokon'da, üfürü ömö'di tatü'büdene kide. ⁵⁴ Ka uuru tanno miini no, kindinaana kadu oona ku'bu ma uuru ma Sa'bidi ka ndakete. ⁵⁵ A iiya no kata'da ka Yasu keere ndama Jaliil no kunggeene nja Yüüsif kada kana ka la ma oofu, kadadinö ka oofu tiya iini ananja kide nya. ⁵⁶ Kafada kateefe tindinaana kondho nja rusu ku'bu, kalingnge ka uuru ma Sa'bidi afa ma Sorne ma seriye ka tiki ya kungngo.

Tafiki'dö na Yasu ka inde

(Matta 28.1-10; Murkus 16.1-8; Yühanna 20.1-10)

24 Iiya killi kafiki'dö ligitaka so'd'do ka uuru ma Lahada köö'dö ka la ma oofu a kondho tammo eene ka takindinaana ku'bu mo. ² Kaduna dhembeliili ka 'dugadene ka inye ma la ma oofu. ³ Kaco teene miini taalo kaluna oofu ya Uugaara Yasu kide. ⁴ Kene ka ndadhere ya, kadhimi ka kadu ka tatele oona eene keera ana en'di ka oona kalimaana. ⁵ Ari'ba tūmmü eege küssülü iye ka 'büdhülü a kadu na miini no tiki, "Kawwa aaga ömö'di ya adinö ya ka kadu tanno aaya no ka teene amana? ⁶ Itaalo kita lakiini i'i afiki'dö, aaga kiigi tumma niini ka tadirina aaga ka Jaliil no, ⁷ kini ka takiki a'da, "Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tūmmününja ka kadu tanno oroko no ka iisine kabünnü i'i ka salii'bi asasa ka fiki'dö a füngngö iidoona." ⁸ Yungngo eene ka tagiigi tumma niini.

⁹ Kafada ndama la ma oofu kadirina eema a kadafiini no ö'dö kada'baaga kafünü unggodho no nja türeene ma kadu nye'd'de kungngo ma eema tiya nye'd'de. ¹⁰ Na Mariyom Almajdaliya nja Hanna nja Mariyom niimö ma Yaguub nja iiya tökönö kunggeene nja eene no kadirina eema ya a kadafiini. ¹¹ A kadafiini taalo kamma ka tumma tanno iiya, kiki kide a'da tumma ün'dügünggö. ¹² Lakiini Bütrüs afiki'dö a'diga co la ma oofu, itigili ku'bu asala en'di unggodho i'i afada adhere ka eyi tiya iini ka eema tiya agüüni adene ya.

Tino ma tra co Imwas

(Murkus 16.12-13)

¹³ Ka uuru tanno miini no Kadu kinggide keera ka kadalaadene kunggeene ma tra co anya tammo ana eere a'da Imwas ma ku'b'ba ka Örsaliim ana nameele ka iiddümmü kafünü eera. ¹⁴ Kada keemaana ka oona unggodho eege ma eema tiya agüüni adene ya nye'd'de kungngo. ¹⁵ A kene ka ndeemaana ka oona kam'bana ko'do a tumma ya, ikiri Yasu ka eyi tiya iini ka öö'dö kene kete unggene nja eene. ¹⁶ Lakiini iye neene kaküdhü taalo kussu i'i 'do.

¹⁷ İkirı ka tindini eege, "Tumma minna eege kungngo ada kadeema iini a'da kunggeene aaga no?"

Köödhı kamüürü. ¹⁸ A könö ya ana eere a'da Kaliyubas tiki iini, "O'o nungngo nefe ka Örsaliim unggodho o'o nitaalo nussu eema ya agalinggo adene kide ka naguuru tanno ya?"

¹⁹ İkirı Yasu ka tiki, "Minna agüüni adene?"

Kiki iini, "Eema ya agalinggo adene ana Yasu ya ma Nasira ya i'i ya aga ne'bi ana türü ma tumma nja linggo kidha ma Masala nja kadu nye'd'de kungngo.

²⁰ Naguugaara ma ka'boge nja kadiifi tanno aja kümmü i'i ma tiidaana kabünnü i'i ka salii'bi. ²¹ Kagümmü unggö i'i a'da i'i yungngo ara toolona İsrayıil adha ya a füngngö ma eema tiya agalinggo adene ya anda

iidoona 'bitingngö. ²² Lakiini iiya niidi tökönö kinggide kanangnga unggö katadhere. Kunggeene ligitaka so'd'do kaco la ma oofu. ²³ Kitaalo kaluna oofu yiini, kafada köö'dö kiki unggö a'da kaduna eege kadhangga kiki eene a'da i'i adinö. ²⁴ A kadu öccö tunggeene ana ka kadu tanno iidi ka co la ma oofu, kaduna afa ma tiya iiya ka tiraana ya kungngo, lakiini eege taalo kasala i'i."

²⁵ İkirı Yasu ka tiki eene, "Ka nagaaga aaga kadoono aaga ku'bu a tūmmü Masala, ma tumma tanno naganebi katatiraana no nye'd'de. ²⁶ Taalo Almasiıhi ara tadhüürü üüni muuyu assa ka co ka tidhindhi tanno iini?" ²⁷ Ada kadünügü tumma ma eyi tiya iini na ikirinja ka nakasorne ndama seriye tiya Müüsa nja naganebi nye'd'de kungngo.

²⁸ Kene ka ndakete ka anya tammo eene ka tunggunugu co mo, a Yasu tüüni eyi yiini a'da i'i unggunugu co a 'buugu tiya agu'b'ba ya. ²⁹ Kamma'da kini kiki iini a'da, "Aneene nja unggö kudumma 'buugu kanda siiya ooso ka ndö'dö." İkirı ka co ma co taneene nja eene.

³⁰ A kene ka ndemmi ma tara tagu eema ya, a Yasu ta'duga miteene anangnga ta'diila a Masala, a'düsünü anangnga eene. ³¹ İye tatanfa'da kene kussu i'i, ikiri ka tamanyaga eene ka oona. ³² Aya tiki a tööje, "Taalo tunugu abaana kaja ka naaro, kini ka tageema nja angnga ka fiini adagadünügü eema ya ka kasorne ma Masala ya angnga?"

³³ Karooro ka tafada kaco Örsaliim, kaduna kadafiini na ada'baaga kafünü unggodho no katemmi nja kadu töccö na aneene nja eene no. ³⁴ Kadageema kiki, "Afiki'dö Uugaara aala oona a Samaan timin'da." ³⁵ İkirı kadalaadene na eera no ka tirina eema ya agalinggo adene ka fiini ya, kene ka tussu Uugaara kini ka 'düsünü miteene.

Yasu adele oona a kadalaadene tanno iini

(Matta 28.16-20; Murkus 16.14-18; Yühanna 20.19-23; Kadafiini 1.6-8)

³⁶ Aga kadalaadene na eera no ka ndeema ya, ikiri Yasu ka 'dingnge kene ka söödö iki, "A'a nööjülü aaga."

³⁷ A ri'ba tūmmü eege ka'deedene ka oona kiki kide a'da eege kaasala koronggore. ³⁸ Yungngo iini ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga ta'deedene, aaga tasanaana nanggeedi ku'bu? ³⁹ Aaga assa kede ka iisine nja uune, a'a namiini, aaga aa'ba a'a ka oona aaga tiiröönö, taalo tuu'da ka koronggore nja ku'buuni afa maada ka tinö kede kungngo."

⁴⁰ Atiraana nggeege aala iisine niini eene nja uune tanno iini. ⁴¹ Lakiini eege kütü taalo kamma, eene katadhere a dhodho tagu eege ka oona dhindho ikiri ka tiki eene, "Niimö ma taguri unggö ada kita?"

⁴² Kagona 'bamidigilöögö ma ku'dudene mo iini. ⁴³ A'duga adaguri kene kidha.

⁴⁴ İkirı ka tiki eene, "Tumma neede ka tadirina aaga a'da nagaleefe a'a nja aaga no a'da tumma nakasorne ma seriye tiya Müüsa nja kasorne ma naganebi nja sorne ma Tüüsü ma nakaaru na keema tumma ma a'a no kara talinggo adene ana a'a nye'd'de kungngo."

⁴⁵ Yungngo iini ka tafa'da eege ka nanggüüdü amang kene tussu ka sorne. ⁴⁶ İkirı ka tiki eene, "Tumma na kakirinja ka sorne kiki a'da Almasiıhi ara tadhüürü afiki'dö ndama inde a naguuru kiidoona. ⁴⁷ Ara

kadu tadünnü tumma ana eere tiya iini ma kadu kataadha ka tatoroko, ma toolona tam'baga, kata tüm'bü miini ndama Örsaliim kadhala ka kadu nye'd'de kungngo. ⁴⁸ Aaga kungngo kadinö ka eema tiya. ⁴⁹ Ara a'a tunggu niimö ya Pupa tiya eede ka tati-raana aaga ya, aga aganna ka anya ma Örsaliim ara türü köö'dö kada ka oona ndama fiini ma ndanaaya.”

Yasu asirigö co 'dotombo'do

(Murkus 16.19–20; Kadafiini 1.9–11)

⁵⁰ İkirī ka öö'dö kürö ana eege kaco Beet Aniya a'diniga iisine coo'do anangnga baraka eene. ⁵¹ A kini ka ndamana baraka eene ya, asigi keere eene ka oona asasa ka ta'diniginja co 'dotombo'do. ⁵² Küürü ku'bu kama kini, kafada kaco Örsaliim kadhodho dhorro. ⁵³ Kan'danaga co la ma Masala turi kungngo, kamana ta'diila a Masala.

Yühanna

Tafa'da tumma

Yühanna aga tafiini tiya Yasu ana ka kadu na ö'dö kada'baaga kafünü eera no. I'i eema tumma ma eema keefe ma Yasu ka talinggo no nja talaadene tanno iini ka tamana a kadu no. Yühanna anangnga kadu ka tussu a'da Yasu i'i ya ömö'di dhorro i'i ya Masala afe'de.

Sorne ala angnga a'da Yasu ya tumma tanno Masala nja tumma ma tö'dö ka 'bühülü. Yühanna ya tatambeese ya ümmünü i'i a'da dhüggü ma Masala, ala angnga a'da inde niini kara tatirri tanno ara ta'duga tatoroko ma 'bühülü. Yasu i'i ya Almasihi ya nagane'bi ma 'billi kadageema tumma tö'dö ma 'billi tanno iini. Yühanna eema tumma ma tasaasa tanno Yasu ka kadu tanno iini nja tumma ma ta'baga eege ka nanggeedi taamu kungngo a'da üfürü tümü adene (Yühanna 13—17). Abünnünja ku'bu afiki'dö ka inde aala oona niini a kadu tanno iini a naguuru kadhabbu (Yühanna 18—21).

Tumma na Masala ka tuu'da

1 Ka dhidha kaganna tumma kide, a tumma tagana ka Masala, a tumma eege ka Masala. ² I'i ka dhidha aganeene nja Masala. ³ Eema nye'd'de ö'dö ndama iini, üürü taalo i'i taalo eema adaganna kide.

⁴ Tefe ka 'di kungngo iini, a tefe ka 'di niini tamana töyeene a kadu nye'd'de. ⁵ A töyeene ada ka talüllü, a talüllü taalo kambaanya türü na töyeene.

⁶ Ömö'di inggide adele oona ana eere a'da Yühanna, a Masala ka kürünü i'i. ⁷ I'i ö'dö teema tumma ma töyeene tanno iini ka tadinö kide no co kadu amang kene tamma ka Masala in'dili ndama tumma tanno iini. ⁸ I'i ka eyi tiya iini taalo a töyeene, i'i ö'dö teema tumma ma töyeene sugi. ⁹ I'i ya töyeene tanno dhorro no, kö'dö ka 'bühülü ma tanangnga töyeene ka kadu ka oona.

¹⁰ Aganna ka 'bühülü, a Masala tarü'bü 'bühülü ana i'i, a kadu ma 'bühülü taalo kussu i'i. ¹¹ Ö'dö ka kadu ma anya tanno iini, lakiini kadu niini taalo kamma kini. ¹² Lakiini kadu na amma kini no, nja tanno kamma ka eere tiya iini no, anangnga tauugaara eene kada laala ma Masala. ¹³ Eege no taalo kageenedene ndama tuu'da nja eriidö kitaalo kageenedene ndama miide lakiini kageenedene ndama Masala.

¹⁴ A tumma ta ömö'di adaganeene nja angnga, angnga tadinö ka tidhindhä tanno iini, tidhindhä na 'Bii'bala ya ungodho ya, ya ö'dö ndama Pupa adigine a türü nja timin'da. ¹⁵ Yühanna ijögö, adageema ko'd'do iki a'da, "Ömö'di yeede ka takiki a'da ara tö'dö kede keere ya i'i yungngo, i'i idhindhä adagii'bi a'a kudumma iini ka taganeene a'da naleefe a'a takitaalo."

¹⁶ Adigi baraka ma türü tanno iini kaja ka oona, adadigine türü kaja kide turi. ¹⁷ Kudumma Masala manangnga serije a Müüsa ö'dö iini angnga, lakiini türü nja timin'da tanno dhorro no kö'dönja angnga ndama Yasu Almasihi. ¹⁸ Taalo ömö'di ma tadinö ka Masala, lakiini Masala ma ungodho ma 'Bii'bala ya

unggodho ya, ya ka Pupa ka tügüle ya i'i yungngo anangnga oogo ka tussu adene.

Tumma na Yühanna ya tatambeese ya (Matta 3.1–12; Murkus 1.2–8; Lüüka 3.15–17)

¹⁹ A tumma na Yühanna ka tiraana no eege kungngo a Yahüüdü kagürünü ka'boge nja Lawiin ndama Örsaliim ma co tindini i'i, "O'o na mada?" ²⁰ Ütü ka tamma itaalo a'düsüniigi, iki a'da, "Taalo a'a na Almasihi."

²¹ Kikiri ka tiki iini, "O'o na mada ma? O'o na İliya?"

Iki, "Taalo a'a na İliya."

Kiki iini, "O'o na ne'bi?"

Iki eene, "Kaw."

²² Keere kungngo kikiri ka tiki iini, "O'o na mada, amang kidi tapadaga tumma co ka kadu tanno kürünü ungnö no. Niki o'o ka eyi tiya yüüdü nya?"

²³ A Yühanna tiki,

"Abbü ömö'di takeere ka dhüile,

'Aga indinaana fiini ka Uugaara ku'bu, ka tadhidho,"

† afa ma tiya ne'bi Asaiya ka tiki ya kungngo.

²⁴ A naFariisi eege kungngo kagürünüdene. ²⁵ Kikiri ka tindini Yühanna kiki iini, "Üürü taalo o'o na Almasihi, nitaalo na İliya, nitaalo na ne'bi o'o nambeese kadu amana?"

²⁶ A Yühanna tiki eene, "Ara a'a tambeese a 'biidi, lakiini ömö'di ungnö ada ka söödö ada katitaalo kussu i'i. ²⁷ I'i yungngo a tö'dö kede keere taalo a'a natambaanya tinggili meena ma egiide tiya iini."

²⁸ Tumma no kalinggo adene ka Beet Aniya ka nda'da ma Ri ma Ürdün kita Yühanna ka takambeese kide ya.

Yasu i'i ya dhüggü ma Masala

²⁹ Ka taka tökönö a Yühanna taasala Yasu ka tunggunu kini, ikiri ka tiki, "Aaga assa ka dhüggü tiya Masala ya ara ta'duga tatoroko ka 'bühülü ya i'i yungngo. ³⁰ I'i yungngo eege ka tageema tumma miini a'da, 'Ömö'di inggide atö'dö kede keere kudumma iini

† 1.23 Asaiya 40.3

aganna eede kidha adhabbu a'a.'³¹ Taalo a'a nakussu i'i, illi a'a nö'dö tambeese a 'biidi amang kini tatele oona a kadu ma Israyil."

³² İkirı Yühanna ka adinö kide iki, "Niji a'a Korong-gore ka öö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do afeene nja ndalambo idhi kini ka oona. ³³ Taalo a'a nara tagussu i'i, illi ömö'di ya kürünü a'a ka öö'dö tambeese a 'biidi ya, iki a'a a'da, 'Ömö'di yüüdü ka tasala Korong-gore ya ka tidhi kini ka oona ütü kide ya, i'i yungngo ara tambeese a Korong-gore tiya Insili ya.'³⁴ A'a nadinö kini nussu a'da 'Bii'bala ma Masala i'i ya miini."

Kadalaadene na Yasu na dhidha no

³⁵ Ka taka tökönö a Yühanna ta'dingnge afe'de nja kadalaadene tanno iini na eera no. ³⁶ Kini ka tasala Yasu ka öö'dö adigaala, a Yühanna tasala i'i iki, "Aaga as-sa ka dhünggü ma Masala."³⁷ A kadalaadene na eera no taföonyö iini ka teema, kikirı ka turna Yasu keere. ³⁸ A Yasu tassa keere, asala eege kato'd'do kini keere, ikirı ka tiki eene, "Kasaasa aaga minna?"

Kiki, "Rabi" (a'da Tatalaana), "'di yüüdü inggiga?"

³⁹ İkirı ka tiki eene, "Aaga ö'dö aaga co tassa co."

Kikirı ka co kateefe tassa kita iini ka tanna kide kita, kadaganeene nja iini ka uuru tanno miini no, amuru ma siiya.

⁴⁰ A könö ana ka kadalaadene tanno eera no kaföonyö tumma na Yühanna kuurna Yasu keere no, ana eere a'da Andraws örre ya Samaan Bütürs.

⁴¹ Niimö ya Andraws ka talinggo ka dhidha ya i'i aduna örre yiini Samaan iki iini, "Kaduna ungnö Almasiya" (a'da Almasihi).

⁴² Öö'dö ana i'i a Yasu, ikirı Yasu ka tassa kini iki, "O'o na Samaan 'bii'bala ya Yühanna, ara o'o tana eere a'da Kifa" (a'da 'dokon'da).

Yasu ümmünü Filibüs nja Nasanayiil

⁴³ Aga taka ka ndaadha ya a Yasu tasaasa co Jaliil, ikirı ka tuna Filibüs, iki iini, "Aayu kede keere."⁴⁴ A Filibüs, i'i ya ma Beet Sayida, anya ma Andraws nja Bütürs. ⁴⁵ A Filibüs taduna Nasanayiil, iki iini, "Kaduna ungnö ömö'di ya Müüsa ka tarigiri ada ka sorne ma Masala nja sorne ma nagane'bi ya, Yasu 'bii'bala ya Yüüsif ya ma Nasira ya."

⁴⁶ A Nasanayiil tiki iini, "Niimö ya a'diila inggide atö'dö ndama Nasira?"

A Filibüs tiki iini, "Aayu kolo tassa kide."

⁴⁷ Ka Yasu ka taasala Nasanayiil ka tunggunu kini ya, ikirı ka tiki iini, "Taga Israyil ya dhorro ya i'i yungngo taalo korokoro kide."

⁴⁸ A Nasanayiil tiki iini, "Nussu a'a nya?"

A Yasu tiki iini, "Nasala a'a o'o ka tüm'bü ma indiiye a'da üfürü Filibüs tagümmünü o'o."

⁴⁹ İkirı Nasanayiil ka tiki, "Tatalaana, o'o na 'Bii'bala ma Masala. O'o na Uugaara ma Israyil."

⁵⁰ İkirı Yasu ka tiki iini, "Namma o'o kudumma eede ka tiki a'da a'a nasala o'o ka tüm'bü ma indiiye. Ara o'o sa adinö ka eema adhabbu a tiya."⁵¹ İkirı ka tiki iini, "Tumma dhorro, ara a'a tadirina aaga, ara tiji 'dotombo'do ka tatafa'da, a kadhangga ma Masala tasirigö coo'do ka'dinggö ku'bu ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka oona." †

† 1.51 Takwiin 28.12

Yasu a'bele 'biidi kada ngeeli

² Ka füngngö kanda iidoona ya, a tarna taganna ka Kaana ka Jaliil, a niimö ma Yasu taganna kide, ² a kadu tagümmünü Yasu nja kadalaadene kaco ka tarna. ³ Ka kadu kanda 'duuru ngeeli ya, ikirı niimö ma Yasu ka tiki iini, "Taalo ngeeli köreene kene."

⁴ A Yasu tiki oono, "Ka aka mo, minna yüüdü nja a'a. Küfürü uuru neede tö'dö."

⁵ A niimö ma Yasu tiki a kadu tanno alinggo no, "Niimö yiini ka tiki aaga a'da aaga talinggo ya aaga linggo."

⁶ A nadhafala kinggide ka iidümmü kafünü ungnodho, kagalinggo adene a misi, kadu ma Yahüüdü ka tadaada kagodene a nadhafala, aya tadigine a 'biidi dhabbu. ^{†7} İkirı Yasu ka tiki a kadu tanno alinggo no, "Aaga tigi nadhafala a 'biidi," kikirı ka tigaana ö'dö ka niimö miini. ⁸ İkirı ka tiki eene, "Bitingngö aaga indi ökönö aaga tunggo co uugaara ma linggo." Kikirı ka tinya iini.

⁹ Kini ka tagolo 'biidi ata'bele kada ngeeli ya, a'da taalo ussu a'da kö'dö ndama kiga, lakiini kasaga na amana ngeeli a kadu no, eege kungngo kussu, adagümmünü tatarna yeene. ¹⁰ İki iini, "Kadu 'do kamana ngeeli na itoto no a kadu ka dhidha, a kadu kandaaya kide ya, kikirı kamana na 'biidi no eene. Lakiini nagala o'o ka afa ka ngeeli tanno itoto no, na o'o sa ka öö'dö iini 'bitingngö adha."

¹¹ Yasu ala eema keefe nja türü nja tidhindhi tanno iini a kadu ka Kaana ka Jaliil ka dhidha a kadalaadene niini tadinö kide kamma kini.

¹² Ndama kanna a Yasu tasülü ku'bu nja niimö tammo iini nja nagöre tanno iini nja kadalaadene tanno iini kaco Kafarnahööm, kagünü kide a füngngö idhilli.

Yasu asoro kadu na anadene no ka la ma Masala

(Matta 21.12-13; Murkus 11.15-17; Lüüka 19.45-46)

¹³ Aga Taanyara ma Tada'da ka Eriidö ma Yahüüdü kanda kete ya, ikirı Yasu ka sirigi co Örsaliim. ¹⁴ Aduna kadu ka la ma Masala, kanadene ana eefo nja kidheefe nja alambo, a'da kadu na aregere gürüüsi no kungngo kemmi ka naterbeesa. ¹⁵ İkirı ka takaaya feeri ma naaru adagasoro eege ka 'booro ma la ma Masala nye'd'de kungngo, nja kidheefe nja eefo apudu naterbeesa ku'bu asanaana gürüüsi ya kadu tanno aregere no. ¹⁶ İkirı ka tiki a kadu tanno kanadene ana alambo no, "Aaga 'duga eema ya kita, aaga fa tanangnga 'di ya Pupa tiya eede ka ta'buugu ma tanadene."¹⁷ A kadalaadene niini tagiigi eene katiki a'da, "Ka Masala, tasaasa ma la tiya üüdü kagu'du a'a ka eedi." ‡

¹⁸ İkirı Yahüüdü ka tiki iini, "La türü ungnö niidi ka tussu iini a'da ara o'o talinggo tumma no?"

¹⁹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga arüdü la ma Masala ya na a'a sa ka arü'böönö a füngngö iidoona."

²⁰ A Yahüüdü tiki, "La ma Masala ya, arü'bü adene a nagürüünü a kadu keera kafünü kide ka iidümmü afünü ungnodho (46), na o'o sa ka tarü'böönö a füngngö iidoona nya?"²¹ Lakiini la ma Masala ya Yasu ka teema tumma miini ya, eema tumma ma tuu'da tanno iini. ²² A kini ka fiki'dö ndama inde ya, a

†† 2.6 Lawi 11.33; 15.12 ‡ 2.17 Tüüsü ma Nakaaru 69.9

kadalaadene niini tagiigi tumma no, kamma ka tumma ma sorne ma Masala nja tumma tanno Yasu ka tatiraana no.

²³ Kini ka taganna ka Taanyara ma Tada'da ka Erüidö ka Örsaliim ya, a kadu tamma ka eere tiya iini kadhabbu kene ka tadinö ka türü ma eema tiya iini ka talinggo keefe ya. ²⁴ Lakiini Yasu taalo üürü kene ka oona kudumma iini ka tussu kadu nye'd'de kungngo.

²⁵ Kudumma iini taalo ama ömö'di ka tirina tumma ömö'di iini, kudumma iini ka tussu nanggeedi na kadu.

Yasu alaana Niködimus

3 A 'bitingngö taga Fariisi inggide uugaara ma Yahüüdü ana eere a'da Niködimus, i'i ya ta'ba ma naFariisi. ² Unggeene ooso kungngo aco ka Yasu iki iini, "Rabi, (a'da Tatalaana) kussu ungnö a'da o'o na tatalaana ya ö'dö ndama Masala ya. Taalo ömö'di ma tambaanya talinggo eema keefe afa ma tiya üüdü ka talinggo ya itaalo illi ka Masala ka taneene nja iini."

³ A Yasu tiki iini, "Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, taalo ömö'di ma tassa ka tauugaara ma Masala illi iini ka tageenedene afe'de."

⁴ A Niködimus tiki iini, "Ara ömö'di teenedene nya iini ka tadhhabbu? Atapadaga ka niimö ka feelü assa ka teenedene afe'de?"

⁵ A Yasu tiki, "Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, taalo ömö'di ma tara co ka tauugaara ma Masala illi kini ka teenedene ndama 'biidi nja Koronggore. ⁶ Ömö'di ya ageenedene ndama tuu'da ya i'i ya tuu'da, lakiini ömö'di ya ageenedene ndama Koronggore ya i'i ya koronggore. ⁷ Fa tadhre ka tumma tanno eede ka tiki o'o no a'da, 'Aaga teenedene afe'de.' ⁸ Tanya kiisö co kita eene kasaasa, aaga taföönyö tiisö miini, lakiini aaga sa katitaalo kussu kita eene köö'dö ndama iini kita, aaga taalo kussu kita eene kiisö co, nggeege kafeene nja ömö'di tiya ara teenedene ndama Koronggore ya." ⁹ A Niködimus tiki, "Tumma no katalinggo adene nya?"

¹⁰ A Yasu tiki iini, "O'o no tatalaana ma Israyil, na o'o sa ka titaalo nussu tumma no?" ¹¹ Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, keema ungnö niimö yiidi ka tussu ya, ungnö tadirina niimö yiidi ka tadinö kide ya, illi aaga taalo kamma ka tumma tanno iidi. ¹² Nageema a'a nja aaga ma eema ma 'büdhülü aaga taalo kamma, ara aaga tamma nya kede kara teema nja aaga ana eema ma 'dotombo'do?' ¹³ Taalo ömö'di ma tasirö 'dotombo'do illi 'Bii'bala ma Tadü'd'dü i'i yungngo ö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do. ¹⁴ Afa ma tiya Müüsa ka taga'dala ni ko'do ka dhüile kungngo ya, † ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ta'dinanja ko'do nggeege, ¹⁵ amang ka kadu tanno amma kini no taluna tefe ka 'di ta'billi.

¹⁶ "Kungngo Masala masaasa kadu nye'd'de, mikiri ka kürünü 'Bii'bala yoono ya ungnö ya, amang ka kadu tanno amma kini no tafa taama, lakiini kataluna tefe ka 'di ta'billi. ¹⁷ Taalo Masala magürünü 'Bii'bala yoono ka kadu a'da ümmü eege, lakiini moono ka toolona kadu ana i'i. ¹⁸ Ömö'di ya amma ka 'Bii'bala ya, taalo ara tahükümüdene, a ömö'di ya taalo amma kini ya, ümmü adene, kudumma iini taalo amma ka 'Bii'bala ma Masala tiya ungnö ya. ¹⁹ A tahükümü no, kudumma töyeene kö'dö ka 'büdhülü, illi kadu ka asaasa talüllü ka tagi'bi töyeene, kudumma eene ka

† 3.14 Tineene 21.9

talinggo eema ya toroko ya. ²⁰ Ömö'di ya linggo eema ya toroko ya anu ka töyeene, itaalo ara co ka 'buugu tiya öyeene ya, kudumma eene kari'ba a kadu katiji eema yiini ka talinggo ya. ²¹ Lakiini ömö'di ya alinggo eema ya dhorro ya, anna ka 'buugu tiya öyeene ya, amang ka kadu tiji linggo niini kussu a'da fiini ma Masala i'i ya miini."

Yasu nja Yühanna tiya Tatambeese ya

²² İkirü Yasu ka tunggeene aco anya ma Yahüüdiya nja kadalaadene tanno iini, adaganna kide nja eene atagambeese eege. ²³ A Yühanna takambeese afe'de ka Een Nün, kete ma Saliim, kudumma 'biidi ka tadhhabbu kide, a kadu ticci ka tambeesedene kide. ²⁴ A'da aleefe Yühanna üfürü co ka pabuusu. ²⁵ A taga Yahüüdü ta'bununjaana ku'bu ka tumma nja kadalaadene tanno Yühanna, kudumma tagunaana ma taanyara. ²⁶ Kikirü ka öö'dö ka Yühanna kiki iini, "Rabi, (a'da Tatalaana) ömö'di ya aganna ka nda'da ma Ürdün nja o'o ya yüüdü ka tageema tumma miini ya, inni kanna ambeese, a kadu ticci kini kide."

²⁷ A Yühanna tiki eene, "Taalo ömö'di ma ta'duga niimö ün'dügüngngö illi ka Masala ka anangnga iini ndama 'dotombo'do. ²⁸ Aaga ka nanggeyi tanno ada kaföönyö aaga eede ka tiki a'da, 'Taalo a'a na Almasi-ihü, illi a'a nagürünüdene kini kidha.' ²⁹ Ömö'di ya arna ya i'i yungngo a nyori ma aka. A teefe ma tatarna i'i a'dingnge atoodo ka tumma tanno iini adhodho kini ka föönyö tumma niini, a 'bitingngö dhodho neede ka ndafaradene kudumma iini. ³⁰ I'i ama tasisigi co aadha, ara a'a ka tapapataga keere."

Ömö'di ya ö'dö ndama 'dotombo'do ya

³¹ Ömö'di ya öö'dö ku'bu ndama oo'do ya, i'i yungngo ka kadu kidha nye'd'de, ömö'di ya anna ka 'büdhülü ya, i'i ya ama 'büdhülü eema tumma ma kadu ma 'büdhülü. Aya ö'dö ndama 'dotombo'do ya i'i yungngo ka kadu kidha nye'd'de kungngo. ³² Eema tumma niini ka tadinö kide adaföönyö no, lakiini taalo ömö'di ungnö kungngo amma ka tumma tanno iini. ³³ Ömö'di ya amma ka tumma tanno iini ussu a'da tumma na Masala ka dhorro. ³⁴ Ömö'di ya Masala ka kürünü i'i ya, eema tumma ma Masala, kudumma Masala manangnga Koronggore a kadu a'da taalo faana kide. ³⁵ A Pupa asaasa 'Bii'bala ümmünü eema iini ka niisö nye'd'de kungngo. ³⁶ Ömö'di ya amma ka 'Bii'bala ya ara taduna tefe ka 'di ta'billi, ömö'di ya taalo amma ka 'Bii'bala ya, taalo ara tassa ka tefe ka 'di, ara tütü ka tapusu adene ma Masala.

Yasu nja aka ma Samira

4 A naFariisi taföönyö a'da Yasu alaana kadalaadene ambeese eege kadhabbu a kadu tanno Yühanna. ² Tumma dhorro Yasu ka eyi tiya iini taalo akambeese, lakiini kadalaadene niini eege kungngo kagambeese kadu. ³ Ka Yasu ka tussu tumma no ya, ungnö ka Yahüüdiya afada aaco Jaliil. ⁴ I'i ama tunggeene adho ka Samira.

⁵ Ö'dö ka anya ma Samira mana eere a'da Sukar, makete ka 'buugu tiya Yaguub ka anangnga a 'bii'bala tiya iini Yüüsif. ^{††} Össe ma Yaguub makete kita miini

†† 4.5 Takwiin 48.22

kita, aga Yasu ka tagunggeene agi'di, ikiri ka temmi ka tinggini ma össe ka uuru ka teene. ⁷ Aka ma Samira mö'dö ma tindi 'biidi, ikiri Yasu ka tiki oono, "Nya 'biidi a'a nooye." ⁸ Kudumma kadalaadene tanno iini ka ungueene kaco tana eema ma taguri ka anya.

⁹ Mikiri aka ma Samira ka tiki iini, "O'o na taga Yahüüdü a'a na madaga Samira, o'o saga asaasa 'biidi kede a'da nooye nya?" Kudumma Yahüüdü taalo kungunaana koonna nja kadu ma Samira.

¹⁰ Ikiri Yasu ka tiki oono, "Küdü ka tussu eema ya Masala ka amana a kadu ya, na o'o tagussu ömö'di ya arangnga 'biidi küdü a'da ooye ya, ara o'o takindini a'a ara a'a takinya 'biidi ma tefe ka 'di o'o."

¹¹ Aka tiki iini, "Ka ömö'di eede, taalo rembe küdü, össe tadhonggoro na o'o sa taluna 'biidi ma tefe ka 'di kiga? ¹² Pupa yiidi Yaguub anangnga össe mo unguo adakooye 'biidi kide i'i nja laala tiya iini nja eema ma eriidö tiya iini, o'o nagii'bi Yaguub?"

¹³ A Yasu tiki oono, "Ömö'di ya tooye 'biidi ya ara tenege tagu i'i afe'de, ¹⁴ lakiini ömö'di yeede ka tinyi 'biidi iini ooye ya, taalo tenege ka tagu i'i afe'de turi. A 'biidi yeede ka tinya iini ya ara ta nduguli ma tefe ka 'di kini ka oona ta'billi."

¹⁵ Aka tiki iini, "Nya 'biidi ya a'a ömö'di eede, amang ka tenege tafa tagu a'a nafa tö'dö tügü 'biidi kita."

¹⁶ Iki oono, "Kolo tümmünü nyuri yüüdü na o'o sa ka tafada nöö'dö kita."

¹⁷ Aka tiki, "Taalo nyuri eede."

A Yasu tiki oono, "Tumma dhorro eege kungungo üüdü ka teema a'da, 'Taalo nyuri üüdü,' ¹⁸ kudumma naganyori kada kannu küdü kiidümmü, aya küdü 'bitingngö ya taalo nyuri yüüdü i'i ya miini a tumma nüüdü ka timin'da."

¹⁹ Aka tiki, "Niji o'o kada ne'bi ömö'di eede. ²⁰ Kafaafa ma unguo kagümmü Masala ka 'dikinya tammo, aaga na Yahüüdü no tiki a'da, Örsaliim 'buugu ma tüm-mü Masala kide."

²¹ A Yasu tiki oono, "Ammu ka tumma tanno eede aka, uuru kinggide aaga sa ka tüm-mü Pupa taalo ka 'dikinya tammo alla ka Örsaliim. ²² Aaga na ma Samira no kamma aaga ka niimö tiya ada ka titaalo kussu ya, unguo na Yahüüdü no kümmü unguo niimö yiidi ka tussu ya, kudumma toolona ka tö'dö ndama Yahüüdü. ²³ Lakiini uuru kinggide kara sa köö'dö eege kungungo kandö'dö 'bitingngö a kadu na ümmü Masala timin'da no kasa ka tüm-mü Pupa a koronggore nja timin'da, eege kungungo ka kadu tanno ümmü Pupa ka asaasa eege no. ²⁴ Masala ma Koronggore, a kadu na ümmü oogo no, kümmöönö a koronggore dhorro."

²⁵ Aka tiki iini, "Nussu a'a a'da Almasiya (ana eere a'da Almasihi) atö'dö. Kini ka tö'dö ara tadirina eema unguo in'dili kungungo."

²⁶ A Yasu tiki oono, "A'a nungungo neema nja o'o kungungo a'a namiini."

²⁷ Amussu kungungo ya ikiri kadalaadene niini ka tafada, kaduna i'i ka teema nja aka kadhere. Lakiini taalo ömö'di ana kene iki iini a'da, "Nasaasa o'o minna kono?" nja iini ka tiki a'da, "Neema o'o nja oono amana?"

²⁸ Aka tinyi see'de ma 'biidi yoono ku'bu mara tapadaga co anya miki a kadu, ²⁹ "Aaga kö'dö aaga tassa ka ömö'di tiya adirina eema yeede ka tagalinggo ya nye'd'de kungungo. Taalo tanggaaga ta Almasihi i'i ya

miini?" ³⁰ Kikiri ka öö'dö kürö ndama anya köö'dö ka kini.

³¹ Kita miini kita ya, ikiri kadalaadene ka tiki a Yasu, "Tatalaana agu eema."

³² Ikiri ka tiki eene, "Kuri unguo eede ka kuri taalo aaga kussu i'i."

³³ Kikiri ka tindini ajeene kiki, "Ö'dö ömö'di ana eema ma kuri iini?"

³⁴ A Yasu tiki eene, "Kuri yeede a'da nalinggo linggo na ömö'di tiya agürünü a'a ya natiimö eege. ³⁵ Taalo aaga kiki a'da, 'A nagatereene ka egiisö a kadu sa karaana? Ara a'a tiki aaga, aaga afa'da iye aaga tassa co nasigeene asa migile tarume masa ta'bassa ma tasaasa taradene. ³⁶ A tatarana ma migile ara ta'duga faana yiini, awagaana migile koonna ma tefe ka 'di ta'billi, ömö'di ma siga tadhodho nja ömö'di tiya araana ya. ³⁷ A tumma na adiridene no tö'dö dhorro a'da, 'Ömö'di öccö adiniigi aya taraana.' ³⁸ Nagürünü a'a aaga a'da aaga co tara migile ka siga tanno ada katitaalo kadhügürü iini no, ömö'di könö agadhügürü iini aaga tara migile ma dhügürü tiya iini."

Kadu ma Samira kadhabbu kamma ka Masala

³⁹ A kadu ma anya ma Samira kadhabbu kamma kini ka tumma tanno oono ka tirina eene no, kudumma oono miki a'da, "Ti ya tirina eema yeede ka tagalinggo ya nye'd'de kungungo." ⁴⁰ A kadu ma Samira köö'dö kini kiki iini a'da, aneene nja eene, ikiri ka taganeene nja eene afünggö eera. ⁴¹ A kadu na amma kini no tadhabbu kudumma eene kataföonyö tumma niini. ⁴² Kiki aka, "Taalo unguo kamma kudumma iidi ka taföonyö küdü sugi, lakiini unguo kaföonyö, unguo tadinö kide ma eyi tiya iidi ungodho unguo, unguo tussu a'da ömö'di ya i'i ya Tatoonona ma kadu ma 'büdhülü timin'da."

Yasu oolona 'bii'bala

⁴³ Ka Yasu ka ndiyyü füngngö eera ya, ikiri ka tunggeene aco Jaliil. ⁴⁴ (A Yasu ka eyi tiya iini iki a'da, "Taalo ne'bi asaasadene ka anya tammo iini.") ⁴⁵ Kini ka ndala Jaliil ya, a kadu miini tada'da i'i kudumma eene ka taganna ka Örsaliim ka Taanyara ma Tada'da ka Eriidö ma Yahüüdü kadadinö ka eema tiya iini ka tagalinggo ya in'dili kungungo.

⁴⁶ Ikiri ka öö'dö ka Kaana ka Jaliil kita iini ka ta'bele 'biidi kada ngeeli ya. Ömö'di ma Kafarnahööm ya alinggo nja uugaara ya, a 'bii'bala tiya iini ka tamaara.

⁴⁷ Ikiri ka föonyö a'da Yasu ö'dö ka Jaliil ndama Yahüüdiya ya, ikiri ka öö'dö kini, asaasa i'i a'da öö'dö ka Kafarnahööm oolona 'bii'bala yiini kini ka ndakete ka teyi.

⁴⁸ Ikiri Yasu ka tiki iini, "Taalo aaga ka tamma illi aaga tiji türü nja eema keefe."

⁴⁹ Ikiri ömö'di ka tiki iini, "Ka ömö'di eede, aayu ku'bu a'da üfürü 'bii'bala yeede teyi."

⁵⁰ Ikiri Yasu ka tiki, "Unggeene! 'Bii'bala yüüdü efe ka 'di." Ömö'di tamma ka tumma tanno Yasu ungueene.

⁵¹ Kini ka tunggeene ka fiini ya, ikiri ka toreene nja kadu tanno alinggo nja iini no kiki iini, "'Bii'bala yüüdü adinö."

⁵² Ikiri ka tindini eege, "A'diila aada?"

Kiki iini a'da, "Ka ooso uuru ka teene, i'i yungngo a 'bürüdü ka taadha kini." ⁵³ A pupa ma 'bii'bala tagiigi a'da tamana ya Yasu ka tiki iini a'da, "Adinö 'bii'bala yüüdü." İkiriri ka tamma kini nja kadu ma 'di tiya iini.

⁵⁴ Eema yiini ka tagalinggo a türü teera kini ka öö'dö ka Jaliil ndama Yahüüdiya.

Yasu oolona mügüre

5 Ka uuru tökönö, a Yasu tunggeene asirigö co Örsaliim ka taanyara ma Yahüüdü. ² Ka Örsaliim kete ma inye ma kidheefe dhömbö inggide napese kiidümmü, a kadu ma Yahüüdü kümmünü i'i a'da Beet Saiyda ya. ³ A kadu na maara no ka tinggini ma napese no, kisinsoro nja tanno sogo'do no nja namügüre [ka'-dana ka 'biidi a'da atinggi'di. ⁴ Kudumma tadhangga ma Uugaara ka ta'barda ka 'biidi atinggi'di. Ömö'di ya tafiri ka 'biidi a'da atinggi'di ya, ömö'di ya 'bardaga ka 'biidi ya, ara toolonadene ka maara tammo agu i'i mo.] ⁵ Ömö'di inggide akamaara a nagürünü kuku ömö'di kaco iisine kafünü kide iidümmü afünü iidoona. ⁶ Aga Yasu ka tasala i'i ka füngngö nggeeye ya, ussu a'da illi ka maara, ikiriri ka tiki iini, "Nasaasa o'o ta'diila?"

⁷ Ömö'di ya maara ya tiki iini, "Ka ömö'di eede, taalo ömö'di ma ta'dinigi a'a co dhömbö a 'biidi ka tatinggi'di na a'a tasaasa co, ömö'di öccö tadhe a'a."

⁸ İkiriri Yasu ka tiki iini, "Fiki'dö na'duga sekede yüüdü nunggeene." ⁹ Ömö'di tarooro ka'diila ka 'buugu miini kungngo a'duga sekede yiini unggene, a niimö ya 'do agalinggo adene ka uuru ma Sa'bidi, ¹⁰ ikiriri Yahüüdü katiki ömö'di tiya oolonadene ya, "Uuru ma Sa'bidi seriye iki taalo o'o nama tummu sekede yüüdü kide."

¹¹ İkiriri ka tiki eene, "Ömö'di ya nangnga a'a ka'diila ya iki a'da, 'Na'duga sekede yüüdü nunggeene."

¹² Kikiriri ka tindini i'i, "Mada i'i yungngo iki o'o a'da na'duga sekede yüüdü nunggeene?"

¹³ Ömö'di taalo ussu mada i'i ya miini, kudumma Yasu ka talugu ka kadu tanno dhabbu no ka teene.

¹⁴ Keere kungngo ya, a Yasu taluna i'i ka la ma Masala iki iini, "O'o 'bitingngö sa o'o ta'diila, fa co talinggo eema ya toroko ya, i'di niimö tagu o'o dhindho."

¹⁵ İkiriri ömö'di ka tunggeene aco adirina eema a Yahüüdü a'da Yasu i'i yungngo anangnga i'i ka'diila.

Tefe ka 'di a 'Bii'bala

¹⁶ İkiriri Yahüüdü ka talinggo Yasu 'do kudumma iini ka tüüni tumma no ka uuru ma Sa'bidi. ¹⁷ İkiriri Yasu ka tiki eene, "Pupa yeede alinggo a naganuuru na a'a talinggo afa miini kungngo." ¹⁸ A Yahüüdü takogoona ma tasaasa tiidi Yasu, taalo kudumma iini kanu ka tumma ma Sa'bidi sugi, lakiini i'i iki afe'de a'da Masala a Pupa tiya iini ümmü eyi yiini kada köje nja Masala.

¹⁹ İkiriri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo 'Bii'bala ma tambaanya talinggo niimö unggodho i'i, alinggo eema yiini ka adinö ka Pupa tiya iini ka talinggo ya, a niimö ya Pupa ka talinggo ya ara 'Bii'bala talinggo afa miini kungngo. ²⁰ Yungngo a Pupa ka asaasa 'Bii'bala alaala i'i ka eema tiya iini ka talinggo ya in'diili. Nggeeye ara aaga tadhere kini kara tala eema iini dhabbu adagii'bi ya. ²¹ Afa ma Pupa ka tinci kadu ka inde amana eege keefe ka 'di, a 'Bii'bala tamana tefe ka 'di ömö'di tiya iini ka asaasa tanangn-

ga iini ya. ²² A Pupa taalo a tummu kadu ka eyi tiya iini, kudumma iini ka tummunü tauugaara a 'Bii'bala.

²³ Amang ka kadu nye'd'de tafünügü 'Bii'bala ko'do afa meene katafünügü Pupa ko'do, a ömö'di ya taalo afünügü 'Bii'bala ko'do ya, i'i taalo atafünügü Pupa ya agürünü i'i ya.

²⁴ "Tumma dhorro eede ka tadirina aaga, ömö'di ya föönyö tumma neede amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya, ataluna tefe ka 'di ta'billi taalo a tahükümdene, kudumma iini ata'da ka inde aco ka tefe ka 'di.

²⁵ Tumma dhorro eede ka tirina aaga, uuru kinggide kassa ka öö'dö eege kandö'dö 'bitingngö, a kadu na aaya no kassa ka föönyö tumma na 'Bii'bala ma Masala, ömö'di ya toodo kini ya a tefe ka 'di. ²⁶ Afa ma Pupa ka eefe ka 'di ka eyi tiya iini, i'i anangnga tefe ka 'di a 'Bii'bala ka eyi tiya iini. ²⁷ Ümmünü tauugaara iini ka niisö ma tummu kadu, kudumma iini kada 'Bii'bala ma Tadü'd'dü.

²⁸ "Aaga fa tadhere ka tumma tanno, uuru kinggide kassa ka öö'dö a kadu no ka naala ma oofu no kassa ka föönyö tumma niini nye'd'de kungngo, ²⁹ a kadu na kalinggo eema ya a'diila ya, kafiki'dö ndama inde kaco ka tefe ka 'di, a kadu na linggo tatoroko no kafiki'dö ndama inde kaco ka hetti. ³⁰ Taalo a'a nara tambaanya tüüni niimö ndama eyi tiya eede, a'a nüüni afa meede ka aföönyö ya, tahükümü neede ka dhorro taalo üüni ada kadu ku'bu, kudumma eede taalo nasaasa niimö ma eyi tiya eede, lakiini tasaasa ma eyi tiya ömö'di tiya agürünü a'a ya.

Teema tumma ma Yasu

³¹ "Eede ka tageema tumma ma eyi tiya eede, ara tumma neede tagatoroko. ³² Ömö'di öccö inggide eema tumma ka üdü ma a'a, nussu a'a a'da tumma niini ka teema ma a'a no ka dhorro.

³³ "Kagürünü aaga kadu ka Yühanna, adagadünnü tumma na dhorro no. ³⁴ Taalo a'a namma ka tumma tanno kadu, lakiini a'a neema tumma no ada amang kada toolonadene. ³⁵ Yühanna aga lamba tammo afinne ma öyeene mo, aaga tasaasa tadhodho a töyeene tanno iini ana ndanaaya ka unggodho.

³⁶ "Tumma ma a'a kadhabbu a tanno Yühanna. Kudumma linggo tanno Pupa ka tanangnga a'a a'da natiiimö no, eege kungngo eede ka talinggo eema a'da Pupa agagürünü a'a. ³⁷ A Pupa ya agürünü a'a ya ka eyi tiya iini, ageema tumma ma a'a. Taalo aaga kaföönyö 'bugeyi yiini alla aaga tadinö ka oona tanno iini, ³⁸ a tumma niini titaalo ada ka nanggeedi, kudumma ada ka titaalo kamma ka ömö'di tiya iini ka agürünü ya. ³⁹ Aaga tiiri kasorne kudumma ada katiki kide a'da tefe ka 'di ta'billi kinggide, lakiini eege kungngo keema tumma ma a'a, ⁴⁰ lakiini aaga taalo kasaasa tö'dö kede amang kada taluna tefe ka 'di.

⁴¹ "Taalo a'a narangnga tafününja ko'do ka kadu, ⁴² kudumma eede ka tussu aaga. Nussu a'da tasaasa ma Masala kitaalo ada ka nanggeedi. ⁴³ Nö'dö a'a ana eere ma Pupa tiya eede, aaga taalo kamma kede, lakiini ka ömö'di tökönö ka tö'dö ana eere tiya iini ya, ara aaga tamma kini. ⁴⁴ Ara aaga tamma nya ada ka tafünügü njaana ko'do unggodho aaga, lakiini taalo aaga kasaasa takardha ku'bu aaga taluna tafünügünja ko'do na ö'dö ndama Masala tammo unggodho mo?"

⁴⁵ “Aaga fa tiki kide a'da ara a'a tasigi aaga kidha ma Pupa. Omö'di ya ara tasigi aaga ya inggide, Müüsa yaada ka takiki iye iini ko'do ya a'da i'i ara tasigi aaga. ⁴⁶ Kada ka tagamma ka Müüsa ya, ara aaga tagamma kede, kudumma iini ka tarigiri ada ka sorne ma a'a. ⁴⁷ Lakiini kada katitaalo kamma ka tumma tanno iini ka tarigiri no 'dee, ara aaga tamma ka tumma tanno eede nya?”

Yasu anangnga kuri a kadu na alif ka iidümmü
(Matta 14.13–21; Murkus 6.30–44; Lüüka 9.10–17)

6 Ndama kanna a Yasu tadigaala ka to ma Jaliil (mana eere a'da to ma Tabariya mo), ² a kadu tur-na i'i keere kadhabbu, kudumma eene ka tadinö ka türü tanno iini ka tüüni oolona kadu na maara no. ³ A Yasu tasirö 'ba'dakinya, emmi i'i nja kadalaadene tanno iini. ⁴ A uuru ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö ma Yahüüdü kanda kete. ⁵ İkirî Yasu ka laga iye ko'do asala kadu ka tunggunu kini kadhabbu, İkirî ka tiki a Filibüs, “Ara angnga tana kuri kiga ma tanangnga a kadu tanno kaguri?” ⁶ I'i atiraana nggeege ma ta'b'ba Filibüs ka eedi, a'da illi ka tussu niimö yiini ka talinggo ya.

⁷ İkirî Filibüs ka tiki iini, “Kaja ka tana miteene ana miya jine keera † taalo mara ta'dimo ka ömö'di ungodho ara taluna 'bandamiteene idhilli.”

⁸ A tatalaadene yiini öccö ya ana eere a'da Andraws örre ya Samaan Bütrüs tiki iini, ⁹ “Bii'bala ungnö kita a miteene ma sayeer ma ungnö iini miidümmü a kilöögö keera, illi eege taalo kara ta'dimo ka kadu tanno in'dili no?”

¹⁰ İkirî Yasu ka tiki eene a'da, “Aaga nangnga kadu ka temmi.” A 'buugu ya miini ya ooyo inggide dhabbu a kadu temmi kide a kadu na nagiide no kö'dö na alif kiidümmü. ¹¹ İkirî Yasu ka tadhifi namiteene anangnga ta'diila a Masala adakinaana ka kadu ku'bu tamana ya ma ta'dimo kene ya a tagalinggo a kilöögö tanno eera no nggeege.

¹² A kene ka ndüüsü ya, İkirî ka tiki a kadalaadene tanno iini, “Aaga wagaana türeene miini koono öccö tafa taama.” ¹³ Kadagawaana türeene ma miteene ma sayeer miidümmü ma kadu ka taguri, kadigi nasinggili kada'baaga kafünü eera.

¹⁴ Aga kadu katassa ka türü tanno Yasu ka tagalinggo no kiki a'da, “Tumma dhorro, ne'bi ya ara tö'dö ka 'büdhülü ya i'i yungngo.” ¹⁵ A Yasu tussu a'da eege ka asaasa tūmmü i'i kanangnga i'i ka tauugaara a rüsü, İkirî ka taculu ungodho i'i asirö anya.

Yasu ungeene ka 'biidi
(Matta 14.22–27; Murkus 6.45–52)

¹⁶ Ka 'buugu kanda siiya, a kadalaadene niini ta'bar-da ka to ma Jaliil, ¹⁷ kaka ka mürkabü kadigaala ma co Kafarnahööm a 'buugu tooso a'da taalo Yasu ala eege koono. ¹⁸ İkirî tanya ka tiisö dhindho a to co kamuli muli. ¹⁹ Kene ka ndarmuna 'buugu tamana ma nameele kiidoona alla ka egjisö kasala Yasu ka tunggeene ka 'biidi ungunu ka mürkabü ari'ba tūmmü eege. ²⁰ İkirî ka tiki eene, “A'a namiini aaga fa tari'ba.” ²¹ Kikiri ka asaasa tamünügü i'i ka mürkabü, a mürkabü tarooro ka ala 'buugu yeene ka tunggunu co ya.

† Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru ungodho.

²² Aga taka kandaadha a kadu na kanna ka nda'da ma to no, kussu tumma mürkabü ka taganna kide ma ungodho, a Yasu taalo aka kide nja kadalaadene tanno iini, lakiini kunggeene ungodho eege. ²³ Lakiini namürkabü könö kö'dö ndama Tabariya köödhî ka tinggini ma to kita eene ka tagu miteene kide, ka Yasu ka tanangnga ta'diila a Masala kide ya. ²⁴ A kadu kandussu a'da Yasu taalo kanna alla kadalaadene niini kikiri ka taka ka namürkabü kaco tawwa 'buugu ma Yasu ka Kafarnahööm.

Yasu a miteene ma tefe ka 'di

²⁵ Kene kaduna i'i ka nda'da ma to kiki iini, “Ka Tata-laana, nö'dö o'o kita aada?”

²⁶ A Yasu tapadaga tumma eene iki, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo aaga kawwa 'buugu ma a'a kudumma ada katadinö ka eema tiya eede ka tagalinggo keefe ya, lakiini kudumma ada ka tagu miteene aaga tüüsü. ²⁷ Aaga fa talinggo a kuri tiya ara titaalo ya, lakiini a kuri tiya ara tütü ka tefe ka 'di ta'billi ya, ya 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tanangnga aaga. Kudumma Masala ma Pupa mo mabünnü hitimi yoono kini ka oona ussudene.”

²⁸ Kiki iini, “Ara ungnö talinggo eema ya Masala ka asaasa ya nya?”

²⁹ A Yasu tapadaga tumma eene, “Linggo na Masala eege kungngo ömö'di ya Masala ka agürünü i'i ya, i'i yungngo Masala ka asaasa aaga tamma kini.”

³⁰ Kikiri ka tindini i'i, “La türü ungnö amang kidî tas-kide ungnö tamma küdü. Ara o'o talinggo minna? ³¹ Kafaafa ma angnga kagu alman ka dhiile afa ma tiya sorne ka tiki ya kungngo, 'I'i anangnga miteene eene ndama 'dotombo'do kadaguri.” †

³² A Yasu tiki eene, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo Müüsa i'i yungngo amana miteene aaga ndama 'dotombo'do. Pupa yeede ungodho i'i yungngo amanaga miteene ma dhorro mo aaga ndama 'dotombo'do. ³³ Miteene ma Masala oogo mö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do manangnga tefe ka 'di a kadu ma 'büdhülü.”

³⁴ Kiki iini, “Tatalaana, amana miteene miini mo ungnö 'bücca kungngo.”

³⁵ İkirî Yasu ka tiki eene, “A'a nungngo na miteene ma tefe ka 'di, ömö'di ya tö'dö kede ya taalo iire tagu i'i, aya tamma kede ya taalo tenege ka tagu i'i turi.

³⁶ Lakiini afa meede ka takiki aaga, kadinö aaga kede aaga sa kitaalo kamma. ³⁷ Ömö'di ya Pupa ka tūmmünü i'i a'a ya amma kede, ömö'di ya ö'dö kede ya taalo a'a nara tapadaga i'i ku'bu. ³⁸ Kudumma eede taalo nö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do ma tö'dö talinggo linggo ma eyi tiya eede, lakiini a'a nö'dö talinggo linggo na ömö'di tiya agürünü a'a ya. ³⁹ A niimö ya ömö'di tiya agürünü a'a iini ya a'da natafa ka kadu tanno oono ka anangnga a'a no kaama, lakiini niji eege ka inde nye'd'de kungngo ka uuru ma tafiki'dö ka uuru na eere no. ⁴⁰ A tumma na Pupa tiya eede ka asaasa no eege kamiini, ömö'di ya tasala ka 'Bii'bala amma kini ya ataluna tefe ka 'di ta'billi ara a'a ta'dina i'i ko'do ka uuru tanno eere no.”

⁴¹ A Yahüüdü ta'digineene kudumma Yasu ka tiki a'da, “A'a na miteene tammo ö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do mo.” ⁴² Kiki, “Taalo Yasu ya 'bii'bala tiya

†† 6.31 Tö'dö kürö 16.4

Yüüsif sa? Assa tiki 'bitingngö a'da i'i öö'dö ndama 'dotombo'do nya?"

⁴³ A Yasu tiki eene, "Aaga fa tisaana ka oona ungodho aaga. ⁴⁴ Taalo ömö'di a tö'dö kede illi Pupa ya kürünü a'a ya, ka tuurugu i'i a'a, nanangnga i'i ka fiki'dö ka uuru tanno eere no. ⁴⁵ Ikinja ka sorne ma nagane'bi, 'A'da ara Masala talaana eege nye'd'de.' † Ömö'di ya föönyö tumma na Pupa ussu iini ya ö'dö kede. ⁴⁶ Taalo ömö'di öccö adinö ka Pupa, illi ömö'di ya ö'dö ndama Masala ya i'i yungngo adinö ka Pupa. ⁴⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya amma kede ya a taluna tefe ka 'di ta'billi. ⁴⁸ A'a na miteene ma tefe ka 'di. ⁴⁹ Kafaafa ma aaga kagu alman ka dhiiile kaaya. ⁵⁰ Lakiini ömö'di ya agu miteene ma ö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do mo, taalo ara teyi. ⁵¹ A'a nungngo na miteene ma tefe ka 'di ma öö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do mo. Ömö'di ya tagu miteene mo ya eefe ka 'di ta'billi. A miteene meede ka tanangnga iini mo, tuu'da neede eege kamiini, neede ka öö'dö iini ma kadu ma 'büdhülü keefe ka 'di iini."

⁵² A Yahüüdü tisaana ka oona ungodho eege dhindho kiki, "Ara ömö'di ya tanangnga tuu'da niini angnga taguri nya?"

⁵³ İkirī Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kada katitaalo kagu tuu'da na 'Bii'bala ma Tadü'd'dü aaga tooye eriidö yiini ya, taalo aaga kataluna tefe ka 'di. ⁵⁴ Lakiini ömö'di ya agu tuu'da neede adakooye eriidö yeede ya ara tefe ka 'di ta'billi, ara a'a tiji i'i ka inde ka uuru na eere no. ⁵⁵ Tuu'da neede eege kungngo kuri tiya dhorro ya, eriidö yeede i'i yungngo ama tooyedene dhorro. ⁵⁶ Ömö'di ya agu tuu'da neede adakooye eriidö yeede ya amma'da kede a'a tamma'da kini. ⁵⁷ Afa ma Pupa tiya efe ka 'di ya ka kürünü a'a na a'a tefe ka 'di kudumma Pupa, ömö'di ya agu a'a ya, ara tefe ka 'di kudumma a'a. ⁵⁸ Miteene ma ö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do mo oogo mungngo. Kafaafa ma aaga kagu alman kaaya, lakiini ömö'di ya agu miteene mo ara tefe ka 'di ta'billi."

⁵⁹ Yasu adiri tumma no kini ka tagalaana kadu ka la ma talaana ka Kafarnahööm.

Tumma ma tefe ka 'di ta'billi

⁶⁰ A kadalaadene niini kadhabbu kaföönyö tumma no kiki, "Kiideene tumma no 'do, mada i'i yungngo a tambaanya tatoodo ka tumma tanno?"

⁶¹ A Yasu tussu a'da kadalaadene niini keemaana ka oona ikiri ka tiki eene, "Kiideene tumma no ana aaga?"

⁶² Ara tafaanya ada ka tiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tasirigö co a 'buugu tiya iini ka öö'dö ndama iini ka dhidha ya? ⁶³ Koronggore ya Masala i'i yungngo amana tefe ka 'di a kadu illi tuu'da taalo ka talinggo niimö, tumma neede ka tirina aaga no Koronggore i'i ya miini nja tefe ka 'di. ⁶⁴ Lakiini kadu könö kungngo ada ka söödö taalo kamma." Yasu iki nggeege kudumma iini ka tagilli ka tagussu ka dhidha a'da kadu kinggide taalo kamma kini, ussu a'da mada i'i yungngo atümmünü i'i a kadu ngo. ⁶⁵ İkirī ka tiki, "I'i yungngo eede ka tiki aaga a'da taalo ömö'di ma tö'dö kede illi a türü tanno Pupa tiya eede."

⁶⁶ Ndama uuru tanno miini no a kadalaadene niini kadhabbu kapadaga oona keere taalo kunggeene nja iini. ⁶⁷ İkirī Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini na ö'dö

† 6.45 Asaiya 54.13

kada'baaga kafünü eera no, "Aaga tekere taalo aaga kasaasa tunggeene?"

⁶⁸ İkirī Samaan Bütrüs ka tiki iini, "Ka Uugaara, ara unngco co ka mada a'da tumma ma tefe ka 'di ta'billi kungngo üüdü? ⁶⁹ Kamma unngco katussu a'da o'o na ömö'di ma Masala ya Insili ya."

⁷⁰ İkirī Yasu ka tiki eene, "Taalo a'a nungngo nagesse aaga na ada'baaga kafünü eera no? Lakiini ömö'di ungodho ana kada, Ebliisi." ⁷¹ (I'i eemaga ka Yahüüsa 'bii'bala ya Samaan Askaryüüti ko'do, kudumma iini i'i yungngo ara atümmünü i'i a kadu a'da i'i ka eyi tiya iini ama kadalaadene tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no.)

Yasu nja nagöre tanno iini

7 Ndama tiya miini ya a Yasu takunggunaana ku'bu ka Jaliil, i'i taalo asaasa tunggeene ka Yahüüdiya, kudumma Yahüüdü kasaasa tiidi i'i. ² Ka uuru ma Taanyara ma nagangga ma Yahüüdü ka ndakete ya, ³ ikiri nagöre niini ka tiki iini, "Unggeene kita naco Yahüüdiya amang ka kadalaadene tanno üüdü tadinö ka eema tiya üüdü ka talinggo ya. ⁴ Taalo ömö'di ma talinggo niimö ka küdhü assa ka asaasa kadu ka tussu i'i. Üürü o'o nalinggo eema ya, la eyi yüüdü a kadu in'dili." ⁵ Nagöre niini ka eyi tiya eene taalo kagamma kini.

⁶ İkirī Yasu ka tiki eene, "Küfürü uuru neede tö'dö, lakiini aaga ya, naganuuru na in'dili no naada eege kamiini. ⁷ Taalo kadu ma 'büdhülü kakirimī aaga, lakiini eege kakirimī a'a kudumma eede ka teema ka tatoroko tanno eene. ⁸ Agolo ka taanyara, taalo a'a nara co ka taanyara tanno, kudumma uuru tanno eede küfürü tö'dö." ⁹ İki eene nggeege ara ka tütü ka Jaliil.

¹⁰ Aga nagöre tanno iini ka tunggeene ka co ka taanyara ya, ikiri ka taculu aaco eene keere taalo 'biini. ¹¹ A Yahüüdü tagawwa 'buugu miini ka taanyara kindini ajeene kiki a'da, "İnggiga sii?"

¹² A kadu takayaaya ajeene kini ko'do, a könö tiki, "I'i ömö'di a'diila." Anno tiki, "Kaw i'i aga'da kadu ka nanggüdü iisini eege." ¹³ Taalo ömö'di ma teema tumma miini 'biini kungngo kudumma eene kari'ba a naguu-gaara ma Yahüüdü.

Yasu alaana kadu ka uuru ma taanyara

¹⁴ Aga taanyara ka ndadhidhi miini ya, ikiri Yasu ka tunggeene aaco la ma Masala alaana kadu. ¹⁵ A Yahüüdü tadhere kiki, "Ussu tumma ka kasorne nya a'da taalo akalaanadene?"

¹⁶ İkirī Yasu ka tiki eene, "Talaana neede taalo ndama a'a lakiini ndama ömö'di tiya agürünü a'a ya. ¹⁷ Ömö'di ya asaasa talinggo tumma na Masala ya, ara tussu a'da talaana neede no kö'dö ndama Masala alla a'a neema ndama eyi tiya eede. ¹⁸ Ömö'di ya eema tumma ma eyi tiya iini ya, i'i ya asaasa tümmü eyi yiini ka tidhindhi, lakiini ömö'di ya ümmü ömö'di ya agürünü i'i ka tidhindhi ya, i'i adünnü tumma timin'da taalo korokoro kide. ¹⁹ Taalo Müüsa i'i yungngo anangnga seriye aaga? Lakiini taalo ömö'di ungodho ana kada ümmü seriye. Minna agu aaga aaga tasaasa tiidi a'a?"

²⁰ A kadu nye'd'de tiki iini, "Na'bu unngco üüdü ka oona. Mada asaasa tiidi o'o 'bitingngö?"

²¹ Ìkírì Yasu ka tiki eene, “Nagalinggo a'a türü ka ungodho, aaga tadhere nye'd'de kungngo. ²² Müüsa iki aaga a'da aaga taradene, a'da taalo taradene na Müüsa eege kamiini, lakiini kö'dö ndama kafaafa, aaga tara 'bii'bala ka uuru ma Sa'bidi. ²³ A kada kara tara laala ka uuru ma Sa'bidi amang kada tafa taga'da tumma na Müüsa, minna agu aaga aaga tagoroo'bo nja a'a a'da a'a noolona ömö'di ka uuru ma Sa'bidi nya? ²⁴ Aaga fa түmmü niimö ndama kürö miini aaga түmmü niimö ndama teene miini ya adho ka fiini ya.”

Yasu 'dee i'i ya Almasihi?

²⁵ A kadu ma Örsaliim könö tiki, “Taalo ömö'di ya kadu kasaasa tiidi i'i ya i'i yungngo? ²⁶ Aaga assa kini ka teema ka kadu kidha 'biini kungngo kitaalo kindini i'i. Alla naguugaara kandussu dhorro a'da Almasihi i'i ya miini? ²⁷ Lakiini kussu unguno kita ömö'di tiya ka öö'dö ndama iini kita ya, lakiini Almasihi kara tö'dö ya taalo ömö'di ma tussu a'da ö'dö ndama kiga?”

²⁸ Ìkírì Yasu ka alneege ko'd'do kini ka talaana kadu ka la ma Masala iki, “Kussu aaga a'a aaga tussu a'da nö'dö a'a ndama kiga, taalo a'a nö'dö ndama eyi tiya eede, lakiini ömö'di ya agürünü a'a ya i'i yungngo adhorro. Aaga taalo kussu i'i, ²⁹ illi a'a nussu i'i kudumma eede ka öö'dö ndama iini, i'i yungngo agürünü a'a.”

³⁰ Kikiri ka asaasa түmmü i'i, illi ömö'di ma түmmünü niisö iini ka oona itaalo, kudumma uuru tanno iini ka üfürü tö'dö. ³¹ Illi kadu kungngo kaköje ka teene kadhabbu kamma kini kiki, “Almasihi ka tö'dö 'dee ara talinggo eema kadhabbu keefe ii'bi ömö'di ya?”

³² Ìkírì naFariisi ka föönyö a kadu kayaaya ajeene ka Yasu ko'do ma eema tiya. Ìkírì naguugaara ma ka'boge nja naFariisi kagürünü nasigira ma la ma Masala ma co түmmü i'i. ³³ Ìkírì Yasu ka tiki eene, “Ara a'a tagünü nja aaga idhilli, na a'a saga tunggeene naco ka ömö'di tiya agürünü a'a ya. ³⁴ Ara aaga sa katawwa 'buugu ma a'a aaga taalo ka taluna a'a koona, a 'buugu yeede kara co ya, taalo aaga katambaanya tö'dö kide.”

³⁵ Ìkírì Yahüüdü ka teemaana ka oona ungodho eege, “Ömö'di ya asaasa co kiga angnga taalo kara taluna i'i? Ara co 'buugu tiya kadu tanno aja kadanna kide kasana njaana ku'bu ka kadu ma Yünan ka teene alaana kadu ma Yünan? ³⁶ Minna iini ka teema a'da, 'Ara aaga tawwa a'a taalo aaga ka taluna a'a, a 'buugu yeede ka co ya taalo aaga katambaanya tö'dö kide?”

³⁷ Ka uuru ma taanyara tanno eere no na idhindhí no, ìkírì Yasu ka fikidö alneege ko'd'do iki, “Ömö'di ya tenege kagu i'i ya öö'dö kede ooye. ³⁸ Ömö'di ya amma kede ya afa ma Sorne ka tiki, 'Ara nduguli ma 'biidi ma tefe ka 'di tiisö kini ka eedi.” ³⁹ Nggeege i'i eema tumma ma Koronggore ma kadu tanno amma kini kara sa köö'dö tamma, kudumma uuru tanno miini no taalo Koronggore agananja eene, kudumma iini ka üfürü taga'duga tidhindhí.

⁴⁰ Ka taföönyö tumma niini, a kadu könö kiki, “Ömö'di ya i'i ya ne'bi dhorro.” †

⁴¹ A kadu könö tiki a'da, “I'i ya Almasihi.”

A könö tütü ka tindineene, “Ara Almasihi tö'dö ndama Jaliil nya? ⁴² Taalo Sorne iki a'da Almasihi ara tö'dö ndama laala tiya Dawud, ndama Beetlaham anya ma Dawud?” ⁴³ A kadu tasümünü njaana ku'bu kudum-

ma Yasu. ⁴⁴ A kadu könö tasaasa түmmü i'i, illi ömö'di ma taada i'i ka oona kungngo taalo.

Naguugaara ma Yahüüdü taalo kamma ka Yasu

⁴⁵ A nasigira ma la ma Masala tapadaga ka naguugaara ma ka'boge nja naFariisi, a kadu na miini no tiki eene, “Minna agu aaga taalo kö'dö ana i'i?”

⁴⁶ Ìkírì nasigira ka tapadaga tumma eene kiki, “Taalo ömö'di ma tageema tumma afa ma tanno jiddi ma 'bil-li.”

⁴⁷ Ìkírì naFariisi ka tiki eene, “Tiisini aaga afe'de?”

⁴⁸ Taalo ömö'di inggide ungodho ana ka naguugaara nja naFariisi amma kini? ⁴⁹ Lakiini kadu na in'dili no taalo kussu seriye ya Müüsa ka öö'dö iini, eege kungngo linggi kagu eege.”

⁵⁰ Ìkírì Niködimus ya ta'ba ma naFariisi ya, agöö'dö ka Yasu ka dhidha ya ka tindini eege, ⁵¹ “Seriye yaaja 'dee ümmü ömö'di a'da taalo ageema tumma, angnga taföönyö angnga tussu niimö yiini ka tagalinggo ya?”

⁵² Kiki iini, “O'o no ma Jaliil afe'de sa? Iiri ka sorne, taalo aaga ka taluna ne'bi ma tö'dö ndama Jaliil.”

⁵³ [A kadu tikiri ka tunggeene ka unggondho kaco nöö'di tanno eene.

Aka ma temelö mo

8 Lakiini Yasu unggeene aco Anya ma 'Dikidiyö.

² Afada lititaka so'd'do kungngo öö'dö ka la ma Masala, ìkírì kadu ka öö'dö kini nye'd'de kungngo emmi alaana eege. ³ Ìkírì naFariisi nja katalaana ma seriye köö'dö ana aka a kadu katümmü oogo ka afüngngö nja ömö'di, kanangnga oogo ka 'dingnge kene kidha, ⁴ kikiri ka tiki iini, “Ka tatalaana, aka mo mümmü adene ka füngngö nja ömö'di. ⁵ A Müüsa iki ka seriye tiya iini a'da, aka afa ma tammo, maridene a niigisi. A 'bitingngö niki o'o nya?” ⁶ Eege kadiri tumma no meene kasaasa tawwa i'i ka eyi, amang kene tasigi i'i. Illi Yasu iti ku'bu arigiri ka 'büdhülü a 'baniisö.

⁷ Kene kandakogoona ma tindini i'i 'do ya, ìkírì ka fikidö iki eene, “Ömö'di ya üfürü tagüüni tatoroko ya a'duga misi iiri oogo iini ka dhidha.” ⁸ Afada iti ku'bu arigiri ada ka 'büdhülü. ⁹ A kene kandaföönyö tumma no ya, a modolo түmmü eege karooro katanculu ka unggondho kunggeene na iifi no ka dhidha, anno idhi-idhi no turna eege keere a Yasu tütü ungodho i'i aka tütü ka 'dingnge ana ko'do ka 'buugu tiya oono. ¹⁰ Ìkírì Yasu ka ta'diniga oona ko'do iki oono, “Ka aka, kadu na ö'dö ana o'o no kiye? Taalo ömö'di ma түmmü o'o ana kene?”

¹¹ Miki, “Kaw, taalo ömö'di Uugaara.”

Ìkírì Yasu ka tiki oono, “A'a tekere taalo a'a natüüni niimö ana o'o, unggeene nafa co tüüni tatoroko no afe'de.”]

Yasu i'i ya töyeene ma 'büdhülü

¹² A Yasu tageema nja eene afe'de iki, “A'a nungngo na töyeene ma 'büdhülü. Ömö'di ya urna a'a keere ya, taalo atunggeene ka ndüüli a taneene a töyeene ma tefe ka 'di koona.”

¹³ Ìkírì naFariisi ka tiki iini, “Neema o'o tumma ma eyi tiya üüdü, taalo tumma nüüdü ka dhorro.”

¹⁴ A Yasu tiki eene, “Üürü a'a neema a'a tumma ma eyi tiya eede, tumma neede ka tatimin'da, kudumma

† 7.22 Takwiin 7.10; Lawi 12.3 †† 7.40 Yühanna 1.21

eede nussu a'a a'da a'a nò'dò ndama kiga, nussu 'buugu yeede kara co ya. Lakiini aaga taalo kussu kita eede kòò'dò ndama iini ya, aaga titaalo kussu 'buugu yeede kara co ya. ¹⁵ Kìirì aaga tuu'da ma òmò'dì ndama kùrò ün'dügüngngò illi a'a taalo nalinggo nggeege ana eege. ¹⁶ Kede ka tüm-mü kadu ya, ara tüm-mü adene neede ta timin'da, kudumma eede taalo a'a nalinggo unggodho a'a, lakiini a'a na'dingnge nja Pupa tiya agürünü a'a ya. ¹⁷ Katarigirinja ka Seriyè tiya ada, kadu keera ka tadinò ka niimò a tatimin'da. ¹⁸ A'a nungngo neema tumma ma eyi tiya eede, a Pupa yeede ya agürünü a'a ya, i'i ussu tumma neede afe'de."

¹⁹ Kìkìrì ka tiki iini, "Pupa yüüdü i'i iye?"

A Yasu tiki eene, "Taalo aaga kussu a'a alla aaga taalo kussu Pupa yeede. Kada kadussu a'a ara aaga tagussu Pupa yeede afe'de." ²⁰ Yasu adiri tumma no a'da unnggo akete ka 'buugu ma tonso gürüüsì ka la ma Masala iini ka talaana kadu. Taalo òmò'dì ma tüm-mü i'i kudumma uuru tanno iini ka üfürü tò'dò.

Yasu eema nja Yahüüdü

²¹ Ìkìrì Yasu ka tiki eene afe'de, "Ara a'a tunggeene, aaga sa katawwa 'buugu ma a'a, aaga taaya ka tatoroko tanno ada. A 'buugu yeede kara co ya taalo aaga ka tambaanya tò'dò kide."

²² Ìkìrì Yahüüdü ka tiki, "I'i a tiidi eyi yiini? Kudumma iini ka tiki, 'Kita eede ka co taalo aaga ka tambaanya tò'dò kide?"

²³ Iki eene, "Aaga kama ta'buugu kita, lakiini a'a nò'dò ndama fiini ma ndanaaya aaga kama 'büdhülü tiya, a'a taalo nama 'büdhülü tiya. ²⁴ I'i yungngo eede ka tiki aaga a'da, ara aaga taaya ka tatoroko tanno ada, kada katitaalo kamma kede a'da a'a namiini."

²⁵ Kìkìrì ka tiki iini, "O'o na mada?"

A Yasu tiki, "Nagadirina a'a aaga ka dhidha. ²⁶ Tumma kungngo eede kadhabbu eede ka teema napusu aaga iini. Lakiini òmò'dì ya agürünü a'a ya tumma niini ka timin'da, a niimò yeede ka taföonyö kini ya nadirina a kadu."

²⁷ Kitaalo kussu a'da Yasu eema tumma ma Pupa tiya iini. ²⁸ Ìkìrì ka tiki eene, "Kada ka ta'diniga 'Bii'bala ma Tadü'd'dü coo'do, ara aaga sa ka tussu a'da a'a namiini, taalo a'a nalinggo niimò ma eyi tiya eede nitaalo natiraana a'da taalo Pupa akalaana a'a. ²⁹ A Pupa ya agürünü a'a ya aneene nja a'a taalo afa kede unggodho a'a, kudumma eede ka talinggo eema yiini ka asaasa ya." ³⁰ Kini ka tirina tumma no ya, a kadu tamma kini kadhabbu.

Laala ya Abrahiim

³¹ Ìkìrì Yasu ka tiki a Yahüüdü tanno amma kini no, "Üürü aaga ka tütü ka talaana tanno eede ya, ara aaga ta kadalaadene tanno eede dhorro. ³² Aaga tussu tumma na dhorro no a tumma na dhorro no toolona aaga."

³³ Kiki iini, "Ungngo ka kadaada ma Abrahiim, unnggo taalo ka kasaga tanno òmò'dì töccö, o'o sa ka tiki unnggo a'da ara unnggo sa kada kadu tanno dhorro no nya?"

³⁴ Ìkìrì Yasu ka tiki eene, "Tumma dhorro eede ka tadirina aaga, òmò'dì ya üünì tatoroko ya, ara tadasaga ma eema tiya toroko ya. ³⁵ A tasaga taalo ara tanna ka 'dì turi nja kadu miini, lakiini 'bii'bala i'i yungngo a tanna ka 'dì ta'billi. ³⁶ Aaga 'Bii'bala ka toolona aaga ka tadasaga ya, ara aaga toolonadene ka tadasaga ma timin'da. ³⁷ Nussu a'a a'da aaga ka kadaada ma Abrahiim. Lakiini aaga kasaasa tiidi a'a kudumma tumma tanno eede kitaalo ada ka nanggeedi. ³⁸ A'a neema tumma neede ka tadinò kide kidha ma Pupa tiya eede ya, aaga talinggo eema yaada ka taföonyö ka pupa tiya ada ya."

³⁹ Kiki iini, "Pupa yiidì a'da Abrahiim."

Ìkìrì Yasu ka tiki eene, "Kada ka talaala tiya Abrahiim ya, ara aaga tagalinggo eema ya Abrahiim ka tagalinggo ya. ⁴⁰ Lakiini aaga 'bitingngö kasaasa aaga tiidi a'a, a'a nungngo nadünügü tumma na dhorro no aaga afa ma tanno eede ka taföonyö ka Masala no. Abrahiim ka eyi tiya iini taalo agalinggo linggo no. ⁴¹ Kalinggo aaga eema ya pupa tiya ada."

Kiki iini, "Taalo unnggo ka laala ma nyooro, Pupa unnggo iidì unggodho i'i ya Masala."

⁴² Ìkìrì Yasu ka tiki eene, "Üürü Pupa yaada a'da Masala ya ara aaga tasaasa a'a, kudumma eede ka òò'dò ndama Masala nòò'dò kada, taalo a'a nò'dò ma eyi tiya eede, lakiini Masala magürünü a'a. ⁴³ Minna agu aaga taalo aaga kussu tumma neede ka teemaga co aaga no? Kudumma ada katitaalo ka asaasa tatoo-do ka tumma tanno eede. ⁴⁴ Aaga ka laala tiya pupa tiya ada Ebliisi, aaga tasaasa tuurna tumma na pupa tiya ada keere. I'i ya tatagirina kadu ka dhidha, taalo ümmü a tumma na dhorro no katitaalo kini. I'i ya korokoro, i'i ka eyi tiya iini akorokoro 'do, kudumma iini ya korokoro ada pupa tiya kadu tanno korokoro no. ⁴⁵ Aaga taalo kamma kede kudumma eede ka teema tumma ma tatimin'da na dhorro no. ⁴⁶ Mada ana kada ka tüm-mü a'a ka linggo tanno toroko no? Üürü a'a neema a'a tumma ma timin'da a minna agu aaga taalo kamma kede? ⁴⁷ Òmò'dì ya ò'dò ndama Masala ya, ara taföonyö tumma na Masala ka teema no. Niimò ya anangnga aaga ka titaalo kaföonyö ya kudumma aaga taalo ka kadu tanno Masala."

Yasu nja Abrahiim

⁴⁸ Ìkìrì Yahüüdü ka tiki, "Taalo unnggo kadiri tumma dhorro kidi ka tiki a'da o'o no taga Samira, na'bu unnggo üüdü ka oona?"

⁴⁹ A Yasu tiki eene, "Taalo na'bu eede ka üüdü illi a'a nindhigì Pupa yeede ko'do illi aaga kamidhi a'a. ⁵⁰ Taalo a'a nindhigì eyi yeede ko'do, lakiini òmò'dì inggide asaasa, i'i yungngo atümmü kadu. ⁵¹ Ara a'a tadirina tumma dhorro, òmò'dì ya alinggo a tumma tanno eede no, taalo a tassa ka inde koona."

⁵² Ìkìrì Yahüüdü ka tiki iini, "Asa unnggo tamma 'bitingngö a'da na'bu unnggo üüdü ka üüdü, eyi Abrahiim a nagane'bi taaya, na o'o sa ka tiki a'da òmò'dì ya ümmü tumma nüüdü ya taalo ara tassa ka inde ta'billi. ⁵³ O'o nagii'bi pupa yiidì Abrahiim, ya eyi ya nja nagane'bi tanno aaya no? Nümmü o'o eyi yüüdü kada minna 'do?"

⁵⁴ Ìkìrì Yasu ka tiki eene, "Kede ka tindhigì eyi yeede ko'do ya, taalo ara ta'diila, Pupa yeede i'i yungngo indhigì a'a ko'do, yaada ka tiki a'da Masala maada oogo

miini. ⁵⁵ Taalo aaga kussu oogo, illi a'a nungngo nussu oogo. Kede ka tiki a'da taalo a'a nussu oogo ya, ara a'a takorokoro afa ma aaga kungngo. A'a nussu oogo nümmü tumma noono. ⁵⁶ Pupa yaada Abrahiim adinigöögö ma tasaasa tassa ka uuru tanno eede ka tö'dö no, adadini kide oona ta'diila kini."

⁵⁷ A Yahüüdü tiki iini, "Nagürünü nüüdü küfürü tö'dö a kadu keera kaco iisine, o'o niji Abrahiim nya!"

⁵⁸ A Yasu tiki eene, "Tumma dhorro eede ka tirina aaga ka Abrahiim ka tüfürü tageenedene ya a'a ninggide." ⁵⁹ Kikiri ka kona niigisi ma tadiidiri i'i iini, lakiini Yasu aculu amanyaga kene ka söödö ungeene ka la ma Masala.

Yasu oolona soro

9 Uuru kinggide a Yasu ka tunggeene ka fiini, asala ömö'di ageenedene kada soro. ² A kadalaadene niini tindini i'i, "Ka Tatalaana, mada i'i yungngo agüüni tatoroko, ömö'di ya alla pupa yiini nja niimö tammo iini, anangnga i'i ka tageenedene kada soro?"

³ A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Taalo i'i ya agüüni tatoroko alla pupa nja niimö eege kungngo kagüüni tatoroko, lakiini i'i ageenedene kada soro amang ka türü tanno Masala tijidene kini ka oona.

⁴ Ara a'a talinggo eema ya ömö'di tiya agürünü a'a a'-da a uuru 'buugu, kudumma 'buugu kada ooso ya, taalo ömö'di ma tambaanya linggo. ⁵ Kede ka tanna ka 'bühülü ya, a'a na töyeene ma 'bühülü."

⁶ Atiraana nggeege assa a'binyinyi alaaga ka kuraaga akordhe 'bandam'bala iini asigiaana ka soro ka iye.

⁷ İkiri ka tiki iini, "Unggeene, naco taagala iye ka dhömbö ma Salwam" (ya ana eere a'da, Tagürüniigi), İkiri kico aagala iye aco öö'di ka iji 'buugu.

⁸ A kadu na kete kini no nja tanno ussu a'da aga soro aatarangnga, anno tiki, "Taalo ömö'di ya aagemmi aatarangnga ya i'i yungngo sa?" ⁹ A kadu könö tiki, "İi, i'i ya miini."

Anno tiki, "Kaw, afeene nja iini."

İlli i'i ka eyi tiya iini iki, "A'a namiini."

¹⁰ Kikiri ka tiki iini, "Katanfa'da iye nüüdü nya?"

¹¹ İkiri ka tiki eene, "Ömö'di ya ana eere a'da Yasu ya, oojolo tam'bala amirijaana kide ka iye iki a'a a'da, 'Naco a dhömbö ma Salwam naco tatanggala kide, 'nikiri ka co nagala nasala 'buugu."

¹² Kikiri ka tiki iini, "I'i iye?"

İki eene, "Taalo a'a nussu."

NaFariisi kindini toolonadene

¹³ Kikiri ka a'duga ömö'di ya aga soro ya, köö'dö ana i'i a naFariisi. ¹⁴ A'da uuru ma Sa'bidi eege kungngo ka Yasu ka tagalinggo tam'bala afa'da ömö'di ka iye iini.

¹⁵ İkiri naFariisi ka tindini i'i kiki iini a'da, iji 'buugu nya. İkiri ka tiki eene, "Anangnga tam'bala eede ka iye natanggala a 'bitingngö nasala 'buugu."

¹⁶ A naFariisi könö tiki, "Taalo ömö'di ya ö'dö ndama Masala, kudumma iini taalo ari'ba uuru ma Sa'bidi."

Anno tiki, "Üürü ömö'di atoroko atambaanya talinggo eema keefe afa ma tiya kungngo nya?" A tumma ta'bana ko'do kene.

¹⁷ Kikiri ka tiki a soro, "Niki o'o a'da i'i afa'da o'o ka iye, o'o niki nya ka tumma tanno?"

İkiri ka tiki eene, "I'i ya ne'bi."

¹⁸ A Yahüüdü taalo kamma a'da ömö'di ya aga soro assa ndiji 'buugu, kikiri ka kürünü ka pupa tiya iini nja niimö köö'dö. ¹⁹ Kindini eege kiki eene, "Bii'bala yaada i'i yungngo ada katiki a'da ageenedene kada soro? A 'bitingngö i'i iji 'buugu nya?"

²⁰ A pupa yiini nja niimö tiki, "Kussu ungnö a'da 'bi-bala yidi i'i yungngo, ageenedene kada soro. ²¹ Lakiini i'i iji 'buugu 'bitingngö nya, taalo ungnö kussu mada afa'da i'i ka iye, taalo ungnö kussu, aaga indini i'i. I'i anda dhabbu, i'i ara tadirina tumma ma iye tiya iini aaga." ²² Eege kiki nggeege kudumma eene ka ri'ba a Yahüüdü, kudumma eene ka tiki a'da ömö'di ya amma ka Yasu a'da i'i Almasihi ya, kasoro i'i ka la ma talaana. ²³ I'i yungngo a pupa tiya iini nja niimö katiki a'da, "Aaga indini i'i kudumma iini ka ndasere."

²⁴ A naFariisi tafada kadagümmünü ömö'di ya aga soro ya afe'de, kindini i'i kiki iini, "İndhigi Masala ko'do kussu ungnö a'da ömö'di ya atoroko."

²⁵ İkiri ka tiki a'da, "Taalo a'a nussu a'da i'i atoroko alla taalo atoroko, nussu a'a niimö ungnö, naga soro a'a a 'bitingngö niji a'a 'buugu."

²⁶ Kafada kindini i'i, "Agüüni minna ana o'o? Afa'da o'o ka iye nya?"

²⁷ İki eene, "Nilli a'a ka tagadünügü aaga itaalo inyino ada ka nanggüüdü, aaga kasaasa taföönyö minna afe'de? Alla aaga kasaasa ta kadalaadene tanno iini afe'de?"

²⁸ Kikiri ka teela i'i kiki iini, "O'o nungngo na tata-laadene tiya iini, illi ungnö kadalaadene tanno Müsa. ²⁹ Kussu ungnö a'da Masala mageema nja Müsa, lakiini ömö'di ya taalo ungnö kussu ö'dö ndama kiga."

³⁰ İkiri ömö'di ka tiki eene, "Kaneene tumma naada nya, ömö'di afa'da a'a ka iye aaga sa ka tiki a'da taalo aaga kussu a'da ö'dö ndama kiga? ³¹ Kussu ungnö a'da Masala taalo maföönyö tumma na kadu tanno oroko no, illi oogo maföönyö tumma na ömö'di tiya aföönyö tumma noono alinggo iini ya. ³² Taalo ömö'di ma taföönyö jiddi ma nagürünü 'do a'da ömö'di inggide afa'da ömö'di ka iye ka tageenedene kada soro.

³³ Üürü ömö'di ya taalo ö'dö ndama Masala ya, taalo takambaanya talinggo eema afa ma tiya kungngo."

³⁴ Kikiri ka tiki iini, "O'o nama talaana ungnö üdü ka tageenedene a tatoroko 'do kungngo?" Kikiri ka taga-soro i'i kuurugu i'i co kürö.

Tasoro ma koronggore

³⁵ A Yasu taföönyö a'da eege kagasoro i'i, kini ka toreene nja iini, İkiri ka tiki iini "Namma o'o ka 'Bii'bala ma Tadü'dü?"

³⁶ Ömö'di tiki, "I'i ya mada ömö'di eede, amang kede tamma kini."

³⁷ A Yasu tiki, "O'o niji i'i 'bitingngö, tumma dhorro i'i yungngo eema nja o'o 'bitingngö."

³⁸ İkiri ka tiki, "Namma a'a Uugaara." Üürü ku'bu kini kidha.

³⁹ İkiri Yasu ka tiki iini, "Nö'dö a'a ka 'bühülü ma tümümü kadu, amang ka kadu tanno kisinsoro no tiji 'buugu, anno iji 'buugu no ta kisinsoro."

⁴⁰ İkiri naFariisi könö na kanna kini kete no kaföönyö kiki iini minna, "Ungngo ka kisinsoro afe'de?"

⁴¹ A Yasu tiki eene, "Kada ka takisinsoro taalo tatoroko ka taganna kada koono. Lakiini kiki aaga a'da

kiji aaga 'buugu ya ara tatoroko naada tütü kada ka oona."

Yasu i'i ya tadasaana tiya dhorro ya

10 A Yasu tiki, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya taalo inynyo a 'booro ma kidheefe ndama inye ma ondo ya, ara ka kilaana ndama eere miini ya i'i ya tanyooro. ² Illi ömö'di ya inynyo ndama inye ya, i'i ya tadasaana ya dhorro ya. ³ A ömö'di ya afa ka inye ya tafa'da inye iini, a kidheefe taföonyö tumma niini ümmünü kidheefe ka nagereene tanno eene kaföonyö uurugu ege kürö. ⁴ İkirı ka tuurugu kidheefe kürö aaco kene kidha kurna i'i keere kudumma eene ka tussu 'bugeyi yiini. ⁵ Ömö'di ya taalo yeene ya, kasala i'i karünö kitaalo ka-co iini keere, kudumma eene ka titaalo kussu 'bugeyi yiini." ⁶ A Yasu tadirina tafeene ma tumma eene, lakiini taalo kinyonyo eene ka nanggüüdü.

⁷ İkirı Yasu ka tiki eene afe'de, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, a'a nungngo na inye ma ondo ma kidheefe. ⁸ Kadu na öö'dö kede kidha 'do no, kanyooro ege kamiini, a kidheefe taalo kaföonyö tumma neene. ⁹ A'a nungngo na inye, ömö'di ya tigaala kide ya, oolonadene aaco öö'dö kürö aduna kuri. ¹⁰ Taalo tanyooro a tunggeene ün'dügünggö illi unggunu ka nyooro, aara kidheefe agirina, lakiini a'a nö'dö amang kene taluna tefe ka 'di na tigne no.

¹¹ "A'a na tadasaana tiya dhorro ya. A tadasaana ya dhorro ya ara teyi kudumma kidheefe tanno iini. ¹² Ömö'di ya asaana a faana ya, taalo a tadasaana ma kidheefe. Lakiini kini ka tasala ti ka tunggunu ka kidheefe arünö inyi kidheefe ku'bu, a ti tümümü ege maparsaana ege ku'bu. ¹³ Ömö'di ya asaana a kidheefe a'da taalo ka niini no, ara tarünö kudumma eene taalo ka agu'du i'i ka oona.

¹⁴ "Lakiini a'a nungngo na tadasaana tiya dhorro ya, nussu a'a kidheefe neede, a kidheefe neede tussu a'a. ¹⁵ Afa ma Pupa ka tussu a'a nussu Pupa, ara a'a teyi ka üüdü ma kidheefe tanno eede. ¹⁶ Kidheefe könö kungngo eede kitaalo ka 'booro tiya, ara a'a co tö'dö ana ege afe'de, ka taföonyö tumma neede nuuraana ege koono ka unggodho a tadasaana unggodho. ¹⁷ Niimö ya Pupa tiya eede ka asaana a'a ya, kudumma eede ka tüpü eyi yeede co amang kede taluna afe'de. ¹⁸ Taalo ömö'di ma ta'duga kede, lakiini a'a nara tanangnga ege ku'bu ma eyi tiya eede. A türü kungngo eede ma tanangnga ege ku'bu a türü kungngo eede ma tan'dinaga ege ko'do afe'de. Tumma no, na'duga ege ka Pupa tiya eede."

¹⁹ A tumma ta'bana ko'do ka Yahüüdü kasümünü njaana ku'bu kudumma tumma tanno. ²⁰ A kadu ana kene kadhabbu tiki, "Na'bu ungnö iini ka üüdü atangga'da ka üüdü, katoodo aaga ka tumma tanno iini amana?"

²¹ Anno tiki, "Taalo tumma ma ömö'di tiya ana na'bu ka oona ege kungngo. Ara na'bu tambanya tafa'da ömö'di ya soro ya ka iye?"

Yahüüdü kanu ka Yasu

²² A Taanyara ma tirri ma la ma Masala tadhe ka Örsaliim a'da afeefe 'buugu, ²³ a Yasu takunggunaana ku'bu ka fangga tammo Siliman ka la ma Masala.

²⁴ İkirı Yahüüdü ka tarügü kini ka oona kiki iini, "Ara o'o talüülü ungnö ka iye taagaada? Tirina tumma ungnö dhorro o'o na Almasihi?"

²⁵ İkirı Yasu ka tiki eene, "Nadirina a'a aaga, lakiini aaga taalo kamma ka tumma tanno eede, eema yeede ka talinggo ana eere ma Pupa tiya eede ya, i'i yungngo ada ka tussu iini. ²⁶ Lakiini taalo aaga kara tamma kede kudumma ada katitaalo ka kidheefe tanno eede.

²⁷ Kidheefe neede kaföonyö tumma neede nussu ege, ko'd'do kede keere. ²⁸ Namana a'a tefe ka 'di ta-billi eene, kitaalo ka taaya 'do, ömö'di ma tamuru ege kede ka niisö kungngo taalo. ²⁹ Pupa yeede i'i yungngo anangnga ege a'a, i'i yungngo agii'bi kadu nye'd'de kungngo, ömö'di ma tamuru ege ka Pupa tiya eede ka niisö kungngo itaalo. ³⁰ A'a nja Pupa ka unggodho ungnö."

³¹ Afe'de ikirı Yahüüdü ka tadhifi niigisi afe'de ma tadiidiri i'i, ³² ikirı Yasu ka tiki eene, "Kiji aaga eema ya a'diila yeede ka tagalinggo ya dhabbu a Pupa ka anangnga a'a, öjö i'i yungngo ada kasaasa tadiidiri a'a kudumma miini ngo?"

³³ A Yahüüdü tiki iini, "Taalo ungnö kasaasa tadiidiri o'o kudumma eema tiya üüdü ka talinggo ya a'diila ya, lakiini kudumma teela Masala nüüdü! O'o na ömö'di ün'dügünggö na o'o sa ka tümümü eyi yüüdü kada Masala."

³⁴ İkirı Yasu ka tiki eene, "Taalo tumma no ka kirinja ka serıye tiya ada, 'A Masala ka tiki, Aaga namasala?' ³⁵ A kini kara tümünü ege a'da 'namasala,' a'da ege kungngo a tumma ma Masala ka öö'dö kene, a Sorne ma Masala taalo ara taama, ³⁶ Kiki aaga nya ma ömö'di tiya Pupa ka tagesse i'i kada tiya oono dhorro magürünü i'i ka 'büdhülü. Minna agu aaga tümümü a'a a'da a'a neela Masala kudumma eede ka tiki a'da a'a na 'Bii'bala ma Masala? ³⁷ Kede ka titaalo nalinggo lingno na Pupa ya, aaga fa tamma kede. ³⁸ Lakiini na a'a sa ka talinggo ya, salla aaga saga taalo kamma kede, aaga amma ka eema keefe tiya ada kara tussu a'da Pupa ungnö eede, a'a na Pupa." ³⁹ Kasaasa tarefe i'i, lakiini adulu'bi kene ku'bu.

⁴⁰ Afada aco ada'da to ma Ürdün kita Yühanna ka takambeese kide ka dhidha ya anna kide. ⁴¹ A kadu tö'dö kini kadhabbu kiki, "Taalo Yühanna agalinggo niimö unggodho keefe, lakiini tumma niini ka tiraana ma ömö'di tiya ka tatimin'da." ⁴² A kadu tamma ka Yasu kadhabbu kanna.

Inde na Liyasiri

11 A maara tümümü ömö'di inggide ana eere a'da Liyasiri ama Beet Aniya, ama daara tammo Mariyom nja inye tammo oono Marsa. ² A Mariyom mo, oogo mungngo muuru kondho ka Yasu ka uune matakuppu ana awu tiya oono, örre yoono i'i yungngo amaara, ana eere a'da Liyasiri. ³ Mikirı Mariyom nja Marsa ka kürünü ka Yasu kiki iini, "Ka Uugaara, teefe ma o'o yüüdü ka asaana i'i ya amaara."

⁴ Ka Yasu ka föonyö tumma no ya iki, "Taalo maara ma inde oogo miini, lakiini tidhindhi ma Masala, amang ka 'Bii'bala ma Masala tidhindhi iini." ⁵ A Yasu tagasaana Marsa nja inye tammo oono nja Liyasiri. ⁶ Lakiini i'i ütü kanna iyyü kide naganuuru keera kini ka aföonyö a'da Liyasiri amaara, ⁷ ikirı ka tiki a

kadalaadene tanno iini, "Aaga ö'dö ungnogo tapadaga co Yahüüdiya."

⁸ İkirî kadalaadene niini ka tiki iini, "Ka Tatalaana kete kungngo kasaasa Yahüüdü tiidi o'o a niigisi ara o'o tagapadaga co kanna afe'de?"

⁹ İkirî ka tiki a'da, "Taalo uuru ka ungnodho ka ndanaaya kada'baaga kafünü eera? Ömö'di ka tunggeene uuru kungngo taalo ataseene kudumma iini ka adinö ka töyeene ma 'büdhülü nye'd'de."

¹⁰ Ömö'di ya ungnogoo ooso kungngo ya, ataseene kudumma töyeene ka titaalo kini." ¹¹ İki nggeege assa ka tafada iki eene, "Teefe ma angnga Liyasiri arigide, a'a tunggeene naco tiji i'i."

¹² İkirî kadalaadene ka tiki iini, "Uugaara, üürü i'i arigide ya ara ta'diila." ¹³ Yasu ageema tumma inde taalo tarigide ma timin'da, kiki kide a'da füngngö ma tarigide ün'dügüngngö.

¹⁴ İkirî Yasu ka tirina eene dhorro, "Liyasiri eyi, ¹⁵ ka'diila oona eede kudumma aaga amang kada tamma a'da taalo a'a naganna kanna nja iini, aaga fiki'dö angnga co kini kanna."

¹⁶ İkirî Töoma yeene ka tümünü i'i a'da Miiso ya, ka tiki a köje tanno a kadalaadene no, "Kico tekere angnga co takaaya nja iini."

Yasu uu'bu nagınye na Liyasiri ka eedi

¹⁷ İkirî Yasu ka ala kanna aduna Liyasiri ka la ma oofoo andatiimö füngngö egıısö. ¹⁸ A Beet Aniya ma ku'b'ba ka Örsaliim ana nameele keera, ¹⁹ a Yahüüdü kadhabbu kö'dö ka fara kuu'bu Marsa nja Mariyom eege ka eedi kidhi oona ku'bu ma örre tiya eene. ²⁰ Mikiri Marsa ka föönyö a'da Yasu inni ö'dö ya, mikiri ka öö'dö kürö marogo kini ara Mariyom ka tütü ka 'bügöörü.

²¹ A Marsa tikiri ka tiki a Yasu, "Ka Uugaara, üdü ka taganna kita, taalo örre yeede ara takeyi. ²² Lakiini nütü a'a ka tussu a'da ara Masala tanangnga niimö yüüdü ka asaasa kono ya o'o."

²³ İkirî Yasu ka tiki oono, "Ara örre yüüdü tafiki'dö ka inde afe'de."

²⁴ Mikiri Marsa ka tiki iini, "Nussu a'a a'da atafiki'dö ka inde ka uuru ma tafiki'dö tanno eere no."

²⁵ İkirî Yasu ka tiki oono, "A'a nungngo na tefe ka 'di nja tafiki'dö. Ömö'di ya amma kede ya ara tefe ka 'di, munda kini kara teyi. ²⁶ Ömö'di ya efe ka 'di amma kede ya, taalo teyi. Namma o'o ka tumma tanno?"

²⁷ Miki iini, "İi, namma a'a Tatalaana, namma a'a a'da o'o na Almasiıhi, 'Bii'bala ma Masala ya atö'dö ka 'büdhülü ya."

²⁸ Ka Marsa ka tiraana nggeege ya, mikiri ka tafada maco ka Mariyom matagümmünü oogo mayaaya oogo miki, "Ö'dö Tatalaana asaasa 'buugu ma o'o." ²⁹ A Mariyom tikiri ka fiki'dö kono ka taföonyö tumma no, marooro ka tunggeene maco ka Yasu. ³⁰ A'da üfürü Yasu tala daara aleefe ka 'buugu tiya Marsa ka takoreene nja iini kide ya. ³¹ Ka Yahüüdü na köö'dö kafara ka Mariyom ka 'di no, kasala oogo ka fiki'dö areere maco kürö, kuurna oogo keere, kiki kide a'da oogo ma co la ma oofoo tafara kide.

³² A Mariyom tö'dö ka 'buugu tiya Yasu ka taganna kide ya, kono ka tasala Yasu ya, müürü kini kidha ana küüge miki iini, "Ka Tatalaana, küdü ka taganna kita taalo örre yeede ara takeyi."

³³ Aga Yasu ka iji oogo ka fara a Yahüüdü na öö'dö nja oono no tafara nja oono, oona tö'dö kini ko'do angooro tümümü i'i a koronggore. ³⁴ İkirî ka tiki, "Katü'bü aaga i'i kiga?"

Kiki iini, "Aayu kolo tassa kide, Uugaara."

³⁵ A Yasu tafara.

³⁶ İkirî Yahüüdü ka tiki, "Aaga assa kini agasaasa i'i nya."

³⁷ Lakiini kadu könö kiki, "T'i afa'da soro ka iıye taalo atanangnga Liyasiri keefe ka 'di?"

Yasu iji Liyasiri ka inde

³⁸ Oona tangooro ka Yasu afe'de öö'dö ka la ma oofoo, a misı mungngo ka inye ma tumba. ³⁹ İkirî ka tiki, "Aaga kürünügü misı keere."

A Marsa ma inye tammo Liyasiri mo tiki, "Ka Tatalaana, anda unynya, ungnogo iini ka la ma oofoo füngngö egıısö."

⁴⁰ İkirî Yasu ka tiki oono, "Taalo a'a niki o'o a'da küdü ka tamma, na o'o tiji tidhindhi na Masala?" ⁴¹ Kikiri ka a'dina misı. A Yasu tassa coo'do iki, "Nanangnga a'a ta'diila o'o Pupa yeede, kudumma üüdü ka föönyö tumma neede. ⁴² Nussu a'a a'da ara o'o taföonyö kede a naguuru. Lakiini a'a neema nggeege amang ka kadu tanno kita nja a'a no, tamma a'da o'o nagürünü a'a."

⁴³ Kini ka tiraana nggeege, ikiri ka alneege ko'd'do iki, "Liyasiri, aayu kürö." ⁴⁴ Ömö'di ya eyi ya, ikiri ka öö'dö kürö ka timi'didene ka uune nja iisine ana en'di adimi'didene ka iıye a ten'di, ikiri Yasu ka tiki eene, "Aaga kildhe eema iini ka oona aaga tafa kini ungnogoo."

Ünggü ma tiidi Yasu

⁴⁵ A Yahüüdü könö kadhabbu na öö'dö tassa ka Mariyom no, tiji eema ya Yasu ka tagalinggo ya kamma kini. ⁴⁶ Lakiini kadu könö ana kene keefe tadirina eema a naFariisi ma eema tiya Yasu ka tagalinggo ya. ⁴⁷ A naguugaara ma ka'boge nja naFariisi temmi ka la ma kadııfi ma Yahüüdü ma tiiri tumma no kiki, "Ara angnga takönyö ana ömö'di tiya, iini ka talinggo eema dhabbu keefe. ⁴⁸ Kaja ka tafa kini nggeege ara kadu tamma kini nye'd'de a kadu ma Rööma tö'dö taga'da anya maaja nja la ma Masala tiya aja."

⁴⁹ İkirî könö ana kene ana eere a'da Kiyaafa ya aga uugaara ma ka'boge ka ürünü tiya miini ya ka tiki, "Taalo aaga kussu niimö 'do, ⁵⁰ taalo aaga kussu a'da a'diila ka ömö'di kara teyi ka üüdü ma kadu amang ka kadu tafa taaya in'dili." ⁵¹ Lakiini Kiyaafa taalo adiri tumma no ndama eedi tiya iini, kudumma iini kada uugaara ma ka'boge ka ürünü tiya miini ya, ikiri ka teema ussu a'da Yasu a teyi ka üüdü ma kadu ma Yahüüdü. ⁵² Lakiini taalo a teyi ka üüdü meene ungnodho eege, lakiini ka üüdü ma kadu tanno Masala na asananjaana ku'bu ka ajeene no anangnga eege kada ungnodho. ⁵³ Ndama uuru tanno miini no kandawwa fiini ma tiidi i'i.

⁵⁴ Nggeege taalo Yasu aga ungnogoo ku'bu 'biini kungngo ka söödö ma Yahüüdü, agala ka tunggeene aco a riifö tiya kete ka dhiile ka anya tammo ana eere a'da Afraim mo, ada kamma kide nja kadalaadene tanno iini.

⁵⁵ Aga Taanyara ma Tada'da ka Eriidö ma Yahüüdü ka ndakete ya, a kadu ma naanya 'do tö'dö ka Örsaliim ma tindinaana oona ku'bu a'da aleefe uuru ma tirri.

⁵⁶ Kawwa 'buugu ma Yasu kindini ajeene ka la ma Masala kiki, "Kiki aaga nya? Ara tö'dö ka taanyara alla taalo atö'dö?" ⁵⁷ İkirî naguugaara ma ka'boge nja na-Fariisi ka tiki a'da ömö'di ya yassu 'buugu ma Yasu ya, atiraana a kadu tümümü i'i.

Aka masanna kondho ka Yasu ka uune ka Beet Aniya
(Matta 26.6-13; Murkus 14.3-9)

12 Ka füngngö ka ndöreene iidümmü afünü ungodho ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö, İkirî Yasu ka öö'dö ka Beet Aniya ka 'di tiya Liyasiri yiini ka tiji i'i ka inde ya. ² Kadagüünî ada eema ma kuri ma ooso iini, a Marsa oogo mungngo malinggo ada eene, a Liyasiri taguri nja eene. ³ Mikirî Mariyom ka 'duga sügü'de ma kondho a kadu kaana kagu'daana agalinggo adene ana nardiin ya dhorro ya, masanna ka Yasu ka uune ma'bunaanago ana awu ma üüdü tiya oono a 'bügöörî tafilli a kondho. ⁴ İkirî Yahüüsa Askaryüüti, ya tatalaadene ya, assa ka tümünü Yasu a kadu ya ka anu kide, ⁵ "Taalo a'diila aja katenege a kondho tammo ana nakajine kö'dö na miya kiidoona kanangnga a kadu tanno eema ka titaalo kene no?" ⁶ Taalo i'i atiraana nggeege a'da i'i ya ana 'bangnga meene, lakiini kudumma iini kada tanyooro i'i yungngo ümmü njoko ma gürüüsi, anggona kide ma eyi tiya iini.

⁷ İkirî Yasu ka tiki, "Aaga fa kono, oogo mafa ka kondho tammo ma uuru ma tatü'büdene tanno eede.

⁸ Kadu na eema ka titaalo kene no kaneene nja aaga turi kungngo, lakiini a'a taalo nara taneene nja aaga turi."

⁹ A Yahüüdü kadhabbu taföönyö a'da Yasu ungnö ka Beet Aniya, İkirî ka co tassa kini kara kaco tassa ka Liyasiri tiya Yasu ka anangnga i'i ka fikî'dö ndama inde. ¹⁰ I'i yungngo a naguugaara ma ka'boge kadimi'di tumma ma tiidi Liyasiri afe'de. ¹¹ Kudumma ma Liyasiri Yahüüdü kadhabbu ka ungnöe kaco ka Yasu kamma kini.

Yasu inynyo Örsaliim

(Matta 21.1-11; Murkus 11.1-11; Lüüka 19.28-40)

¹² İkirî kadu na öö'dö ka Örsaliim ka taanyara no, kaföönyö a'da Yasu inni ara tö'dö kanna. ¹³ Kikiri ka a'buna iisine ma naafa ma tamuru koreene nja iini kidihe kiki, keema a'da,

"Tidhindhî."

"Aaga nangnga baraka ka ömö'di tiya ara tö'dö ana eere ma Uugaara ya." †

"Aaga nangnga baraka ka Uugaara ma Israyil."

¹⁴ İkirî ka tuna 'bing kisine aka kide afa ma tiya sorne ka tiki ya kungngo,

¹⁵ "Fa tari'ba, 'badaada ma Sahyüün, assa, uugaara yüüdü tunggunu atö'dö aka ka 'bing kisine tiya idhilli ya." ††

¹⁶ Ka uuru tanno miini no taalo kadalaadene niini kussu niimö miini illi eene kadagiigi i'i kini ka tafünügünja ko'do, sorne ageema tumma miini, eege kagalinggo ada eema ya iini. ¹⁷ Kadu na kunggeene nja iini no kini ka tagümmünü Liyasiri kürö ndama la ma oofö iji i'i ndama inde kadünügü tumma miini co kadu. ¹⁸ A kadu tö'dö kürö kadhabbu koreene nja iini kudumma eene ka taföönyö a'da i'i agalinggo eema keefe. ¹⁹ İkirî naFariisi ka teemaana ka oona ungnöe eege, "Taalo niimö maaja kara talinggo, aaga assa ka kadu in'diili ka tuurna i'i keere nya."

Yasu eema tumma ma inde tanno iini

²⁰ A kadu ma Yünan kagöö'dö nja kadu tanno köö'dö ka Örsaliim ka uuru ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö. ²¹ Köö'dö ka Filibüs ya ma Beet Sayida ka Jaliil ya kiki iini, "Ömö'di eede, kasaasa ungnö tassa ka Yasu." ²² İkirî Filibüs ka tirina Andraws, a Filibüs tunggeene nja Andraws ka tirina a Yasu.

²³ İkirî Yasu ka tiki eene, "Uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka ndö'dö miini ka tafünügünja ko'do. ²⁴ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, üürü taalo ndaniie ma tinggile ka asuli ka 'büdhülü keyi ya, a tütü ungnöe eege. Lakiini kene ka teyi ya, kara tö'dö ana iieye kadhabbu. ²⁵ Ömö'di ya asaasa eyi yiini ya ara taama, ömö'di ya a'düsünü eyi yiini ka 'büdhülü tiya, ara tafa kene ma tefe ka 'di ta'billi. ²⁶ Ömö'di ya asaasa talinggo ada a'a ya, fa kini urna a'a keere, kita eede ka tanna kide ya, ara talinggo ada a'a, ömö'di ya alinggo ada a'a ya, ara Pupa yeede tamünügü i'i ko'do.

²⁷ "Kalullu oona eede a 'bitingngö ara a'a tiki nya? Ara a'a tiki a'da, 'Pupa yeede, oolona a'a ka uuru tanno?" Kaw, kudumma tumma tanno, eege kungngo eede ka öö'dö ka uuru tanno. ²⁸ Pupa yeede, fa ka eere tiya üüdü idhindhî."

A tumma tö'dö ndama 'dotombo'do, "Nanangnga a'a i'i ka tidhindhî nara tafa kini idhindhî afe'de." ²⁹ A kadu na kanna kide no kataföönyö kiki a'da baana ma tombo'do, anno tiki a'da tadhangga ageema nja iini.

³⁰ İkirî Yasu ka tiki, "Taalo tumma no kö'dö kudumma ma a'a, eege kö'dö kudumma aaga. ³¹ A 'bitingngö uuru no, uuru ma kadu ma 'büdhülü ka tagümmü adene eege kungngo, a 'bitingngö uuru no ara uugaara ma 'büdhülü atasarodene. ³² Kede ka ta'digi coo'do ndama 'büdhülü, ara a'a tagufu kadu nja a'a nye'd'de kungngo." ³³ Atiraana nggeege ma tala eege ka inde tanno iini kara teyi no.

³⁴ A kadu nye'd'de tiki iini, "Kaföönyö ungnö ka seriye ka tiki a'da, Almasihi ara tütü ka 'di ta'billi, o'o sa köö'dö nya niki a'da ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara ta'digi coo'do? 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ya i'i ya mada?"

³⁵ İkirî Yasu ka tiki eene, "Ara töyeene tagünü nja aaga idhilli, aaga ungnöe ka töyeene ii'di ndüüli tanggaaga tala aaga ka oona, kudumma ömö'di tiya ungnöe ka ndüüli ya taalo ussu 'buugu yiini ka tunggunu co ya. ³⁶ Aaga ümmü töyeene ana eedi dhorro, kudumma eene kungngo ada 'bitingngö amang kada ta laala tiya töyeene." Ka Yasu ka alneege nggeege ya, ungnöe itaalo.

† 12.13 Tüüsü ma Nakaaru 118.25-26 †† 12.15 Sakariya 9.9

Yahüüdü kanu ka tamma ka Yasu

³⁷ A'da agalinggo ada eema keefe ya eene kidha 'do, kassa kitaalo kamma kini. ³⁸ Afa ma tumma tanno ne'bi Asaiya ka tiraana no ka timin'da iki,

“Ka Uugaara, mada i'i yungngo amma ka tumma tanno aja?

A mada i'i yungngo a niisö tanno Masala ka alanja iini ungnö?” †

³⁹ Taalo kambaanya tamma kini kudumma Asaiya ka tiki afe'de,

⁴⁰ “Masala ma'binynei eege ka iïye manangnga eege ka takidhö ka nanggeedi, amang kene tafa tiji 'buugu ana iïye tanno eene, kafa tussu eema a nanggeedi tanno eene, amang kene tafada na a'a toolona eege.” ††

⁴¹ Asaiya adiri tumma no kudumma iini ka tasala tidhinda ma ta'diila tanno Yasu, adageema tumma miini.

⁴² Lakiini naguugaara ma Yahüüdü kadhabbu ka eyi tiya eene kamma ka Yasu. Lakiini eege taalo kasaasa kadu ka tussu iini, kudumma eene kari'ba a naFariisi iidi tasoro eege ka la ma talaana. ⁴³ Eege kasaasa kadu ka tafünügü eege ko'do dhabbu kii'bi tafünügü ko'do na Masala.

⁴⁴ İkirı Yasu kaalnege ko'd'do iki, “Ka ömö'di ka tamma kede ya, taalo i'i ya amma kede sugi, lakiini i'i amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya. ⁴⁵ Ömö'di ya iji a'a ya, iji ömö'di ya agürünü a'a ya. ⁴⁶ A'a na töyeene tanno ö'dö ka 'büdhülü no, ömö'di ya amma kede ya taalo tanna ka ndüüli.

⁴⁷ “Ömö'di ya föönyö tumma neede assa ka titaalo amma kide ya, taalo a'a natümmü i'i. Kudumma eede taalo a'a nö'dö tümmü kadu ma 'büdhülü, a'a nö'dö toolona kadu ka 'büdhülü. ⁴⁸ Ömö'di ya anu kede itaalo amma ka tumma tanno eede ya, ömö'di ma tümmü i'i inggide, a tumma neede ka tiraana no katümmü i'i ka uuru tanno eere no. ⁴⁹ Taalo a'a neema tumma ma eyi tiya eede, lakiini Pupa ya agürünü a'a ya, i'i yungngo anangnga tumma a'a a'da nö'dö tatiraana neema iini. ⁵⁰ A'a nussu a'da tumma niini, eege ka tefe ka 'di ta'billi. A tumma neede ka teema no ara a'a tatiraana afa ma tiya Masala ka tiki ya kungngo.”

Yasu agunu kadalaadene niini ka uune

13 Ka Taanyara ma Tada'da ka Eriidö ka ndakete ya, a'da ussu Yasu a'da uuru miini ka ndunggeene ka 'büdhülü ma co ka Pupa tiya iini. I'i asaasa kadu niini na ka 'büdhülü no asaasa eege dhorro ta'billi. ² Ka Yasu ka ndemmi ooso kungngo ma tagu eema nja kadalaadene tanno iini, İkirı Eblıisi ka iisini Yahüüsa Askaryüüti 'bii'bala ya Samaan, ya ümmünü Yasu a naguugaara. ³ A Yasu ussu a'da Pupa yiini ümmünü eema iini ka niisö nye'd'de. Ussu a'da i'i ö'dö ndama Masala ara tapadaga ka Masala afe'de. ⁴ İkirı ka fikidö ka kuri akirnö ten'di miini, aramba dhiiri niini a ten'di. ⁵ İkirı ka tuuru 'biidi ka dho agunu

kadalaadene niini ka uune, uppu a ten'di tammo iini ka mi'di dhiiri iini mo.

⁶ Kini ka nö'dö ka Samaan Bütrüs ya, İkirı Samaan ka tiki iini, “Ka Tatalaana, ara o'o tagunu a'a ka uune?”

⁷ İkirı Yasu ka tiki iini, “O'o 'bitingngö ya, taalo o'o nussu niimö yeede ka talinggo ya, lakiini ara o'o saga tussu taka öccö.”

⁸ İkirı Bütrüs ka tiki iini, “Taalo o'o nara tagunu a'a ka uune 'do.”

A Yasu tiki iini, “Kede ka titaalo natagunu o'o ka uune ya, taalo o'o nara toso ka niimö nja a'a.”

⁹ İkirı Samaan Bütrüs ka tiki, “Ka Tatalaana, fa tagala a'a ka uune ungnö eege, agala a'a ka iisine nja üüdü afe'de.”

¹⁰ İkirı Yasu ka tiki iini, “Ömö'di ya agoode ya, a tinsili ka oona 'do, taalo ama tagoodene ka oona nye'd'de, illi uune sugi, kinsili aaga lakiini taalo aaga nye'd'de kinsili ka nanggeedi.” ¹¹ Yasu iki a'da, “Taalo aaga nye'd'de kinsili ka nanggeedi,” kudumma iini ka tussu a'da mada i'i yungngo atümmünü i'i a naguugaara.

¹² A kini ka ndagala eege ka uune agirni ten'di iini ka oona afada aco a 'buugu ma kuri, iki eene, “Kussu aaga niimö yeede ka talinggo ana aaga ya? ¹³ Kümmünü aaga a'a a'da 'Tatalaana' nja 'Uugaara,' a'da tumma dhorro kudumma a'a namiini. ¹⁴ A 'bitingngö a'a na Uugaara nja Tatalaana nagunu a'a aaga ka uune, aaga tekere aaga kunu ajeene ka uune. ¹⁵ Nala a'a aaga ka fiini miini amang kada talinggo afa meede ka tagalinggo ada kungngo. ¹⁶ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo ömö'di ya linggo ya agii'bi ömö'di yiini ka talinggo nja iini ya, a tafiini taalo agii'bi ömö'di ya agürünü i'i ya. ¹⁷ A 'bitingngö sa aaga tussu fiini ya dhorro ya, ara aaga taluna baraka kada kara talinggo iini.”

¹⁸ “Taalo a'a neema tumma aaga nye'd'de, nussu a'a kadu neede ka tagesse eege no, lakiini tumma na Sorne ma Masala ka takiki no kara co ööye miini a'da, 'Ömö'di ya agu kuri yeede ya apadaga kede alinggo a'a.’ ¹⁹ Ara a'a tadirina aaga 'bitingngö a'da küfürü tünidene, amang kene kara tö'dö aaga tamma a'da a'a namiini. ²⁰ Tumma dhorro ara a'a tadirina aaga, ka ömö'di tiya amma ka kadu tanno eede ka kürünü eege no, amma kede, ömö'di ya amma kede ya, i'i ya amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya.”

Yasu eema tumma ma tümmü adene tanno iini

(Matta 26.20–25; Murkus 14.17–21; Lüüka 22.21–23)

²¹ Ka Yasu ka ndageema tumma ya, oona tarooro ka ta'deedene kini, İkirı ka tiki eene, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di inggitta ana kada atümmü a'a ümmünü a'a a kadu.”

²² İkirı kadalaadene ka tasalaana ka oona ungnö eege, kadhere taalo kussu ömö'di yiini ka teema kini ka oona ya. ²³ A tatalaadene inggide a Yasu ka asaasa i'i, emmi kini kete. ²⁴ İkirı Samaan Bütrüs ka tage'de i'i ana üüdü indini i'i, “Mada i'i yungngo iini ka teema kini ka oona?”

²⁵ İkirı tatalaadene ya miini ya ka tasigi ka Yasu kete indini i'i, “Tatalaana, mada i'i ya miini ungnö sii?”

²⁶ İkirı Yasu ka tiki iini, “Ömö'di yeede ka tata miteene ka kala nanangnga iini ya.” İkirı Yasu ka tindi miteene

† 12.38 Asaiya 53.1 †† 12.40 Asaiya 10

‡ 13.18 Tüüsü ma Nakaaru 41.9

ata ka kala anangnga a Yahüüsa Askaryüüti 'bii'bala ya Samaan. ²⁷ Ka Yahüüsa ka ndagu miteene ya, ikiri Ebli-isi ka taka kini, ikiri Yasu ka tiki iini, "Üüni niimö yüüdü ka asaasa talinggo ya, nafa tadoono ku'bu." ²⁸ A kadu na emmi ma tagu eema no, taalo kussu a'da i'i iki iini nggeege amana? ²⁹ A Yahüüsa i'i yungngo amünügü njoko ma gürüüsü eene, kikirí ka tiki kide a'da Yasu agürünü i'i a'da aaco tana eema ma taanyara nja iini kara co tagona eema a kadu tanno eema ka titaalo kene no. ³⁰ Ka Yahüüsa ka tamü miteene, arooro kico kürö a'da aga ooso 'buugu.

Tumma na issi no

³¹ Kini kico kürö ikiri Yasu ka tiki, "Bitingngö ara 'Bi-i'bala ma Tadü'd'dü tafünügünja ko'do, a Masala tafünügü ko'do kini. ³² Üürü tidhindhí na Masala kungngo iini ka oona, ara Masala tanangnga 'Bii'bala ka tidhindhí ana oogo, mara tanangnga i'i ka tidhindhí areere. ³³ Laala eede, taalo a'a nara tagünü nja aaga dhabbu. Ara aaga saga tawwa a'a taalo aaga ka taluna a'a afa ma tiya eede ka tirina a Yahüüdü ya kungngo, ara a'a tadirina aaga 'bitingngö. 'Buugu yeede kico ya, taalo aaga ka tö'dö kide.

³⁴ "Ara a'a tadirina tumma na issi no aaga, aaga asaasa ajeene afa meede ka asaasa aaga kungngo, aaga asaasa ajeene. ³⁵ Kada kasaasa ajeene ya, ara kadu nye'd'de kungngo tussu a'da aaga kadalaadene tanno eede."

Yasu eema tumma ma ta'düsünü i'i na Bütürs (Matta 26.31-35; Murkus 14.27-31; Lüüka 22.31-34)

³⁶ Ikiri Samaan Bütürs ka tiki iini, "Ara o'o co kiga sii Uugaara?"

A Yasu tiki iini, "Buugu yeede kara co ya taalo o'o nara tambaanya co eede keere 'bitingngö, lakiini ara o'o saga co eede keere ka uuru töccö."

³⁷ Ikiri Bütürs ka tiki iini, "Ka Uugaara, minna tagu a'a nitaalo natambaanya co üdü keere 'bitingngö? Namma a'a ka teyi ka üdü ma o'o."

³⁸ A Yasu tiki iini, "Ara o'o teyi ka üdü ma a'a? Tumma dhorro eege kungngo eede ka tadirina o'o, ka dhimbí ka tífürü tafara ya, ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona."

Yasu a fiini ma co ka Pupa

14 "Aaga fa ta'deedene ka nanggeedi. Aaga amma ka Masala aaga tamma kede afe'de. ² Naala kungngo ka 'di tiya Pupa tiya eede dhabbu, üürü taalo nggeege, taalo a'a nagadirina aaga ara a'a co tindinaana 'buugu kada ku'bu. ³ A kede kara co, naco tindinaana 'buugu ada ku'bu ya, nafada nöö'dö ta'duga aaga nja a'a, aaga co tanna ka 'buugu ya kara co tanna kide ya nja a'a. ⁴ Kussu aaga fiini ma 'buugu tiya eede kara co ya."

Yasu a fiini ma co ka Pupa

⁵ Ikiri Tööma ka tiki iini, "Ka Tatalaana, taalo ungnö kussu kita üdü kara co ya, ara ungnö tussu fiini nya?"

⁶ A Yasu tiki iini, "A'a nungngo na fiini, a'a nungngo na dhorro nja tefe ka 'di. Taalo ömö'di ma co ka Pupa illi ndama a'a. ⁷ Kada kussu a'a dhorro ya, ara aaga

tagussu Pupa yeede afe'de. Ndama uuru tanno kussu aaga i'i aaga tadinö kini."

⁸ A Filibüs tiki iini, "Ka Uugaara, la ungnö ka Pupa sugi."

⁹ Ikiri Yasu ka tiki iini, "Ka Filibüs, naneene a'a nja aaga magaada 'do na o'o saga taalo nussu a'a? Ömö'di ya adinö kede ya, i'i ya adinö ka Pupa, na o'o saga tiki a'da la ungnö ka Pupa nya? ¹⁰ Taalo o'o namma a'da a'a na ka Pupa a Pupa ungnö eede? Tumma neede ka teemaga co o'o no, taalo a'a neema eege ndama eyi tiya eede, lakiini Pupa ya anna kede ka oona ya, i'i yungngo alinggo linggo niini.

¹¹ "Aaga amma ka tumma tanno eede kede ka tiki aaga a'da a'a na ka Pupa a Pupa ungnö eede. Lakiini üürü aaga taalo kamma kede, aaga amma kudumma linggo ka eyi tiya iini. ¹² Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya amma kede ya a talinggo eema yeede ka talinggo ya, kara tüüni kii'bi i'i kudumma eede kara tunggeene naco ka Pupa tiya eede. ¹³ A niimö yaada ka asaasa ana eere tiya eede ya, ara a'a talinggo amang ka Pupa tindhiginja ko'do ka 'Bii'bala. ¹⁴ Kada kara tasaasa niimö öccö ana eere tiya eede ara a'a talinggo.

Yasu eema tö'dö ma Koronggore tiya Insili ya

¹⁵ "Kada katasaasa a'a ara aaga tümümü tumma neede. ¹⁶ Ara a'a tarangnga Pupa yeede anangnga Tatamünügü ko'do öccö aaga aneene nja aaga ta'billi, ¹⁷ i'i ya Koronggore ma timin'da ya. Ya kadu ma 'büdhülü taalo ka tambaanya tamma kini ya, kudumma eene taalo kiji i'i kitaalo kussu i'i. Lakiini aaga kungngo kussu i'i, kudumma iini ara tütü nja aaga anna kada ka oona. ¹⁸ Taalo a'a nara tinyi aaga ku'bu kada nagüülö, ara a'a tafada nöö'dö kada. ¹⁹ A fungngö idhilli kungngo, taalo kadu ma 'büdhülü kara tiji a'a, lakiini aaga kungngo katassa kede, kudumma eede ka eefe ka 'di, aaga tefe ka 'di tekere. ²⁰ Ka uuru tanno miini no, ara aaga tussu a'da a'a na ka Pupa tiya eede, aaga kungngo eede, a'a nungngo ada. ²¹ Ömö'di ya amma ka tumma tanno eede afa kide i'i ya asaasa a'a, ömö'di ya asaasa a'a ya, a Pupa yeede tasaasa i'i, a'a tasaasa i'i nadele oona neede iini."

²² Ikiri Yahüüsa, (taalo Yahüüsa Askaryüüti i'i ya miini) ka tiki iini, "Ka Tatalaana, minna agu o'o nadele oona ungnö nitaalo natatele oona a kadu ka 'buugu koono 'do?"

²³ A Yasu tiki iini, "Ömö'di ya asaasa a'a ya, ara taföönyö talaana neede. A Pupa yeede tasaasa i'i, ungnö tö'dö kini ma taneene nja iini. ²⁴ Ömö'di ya taalo asaasa a'a ya, taalo ataföönyö talaana neede, a tumma no taalo neede, tumma na Pupa yeede ka kürünü a'a iini.

²⁵ "Nadirina tumma aaga 'bitingngö a'da naleefe a'a nja aaga. ²⁶ Lakiini Tatamünügü ko'do, Koronggore ya Insili ya, ya Pupa tiya eede ka tagürünü i'i ana eere tiya eede, i'i yungngo ara talaana aaga, aaga tagiigi eema yeede ka tagadünügü aaga ya nye'd'de kungngo.

²⁷ "Ara a'a tinyi ta'diila kada ku'bu, nanangnga ta'diila neede aaga taalo atafeene afa ya kadu ma 'büdhülü kamana aaga kungngo, aaga fa ta'deedene ka nanggeedi aaga tafa tari'ba. ²⁸ Kaföönyö aaga eede ka tiki aaga a'da, 'Ara a'a tunggeene na saga tafada

nöö'dö kada.' A kada ka tasaasa a'a ara aaga tagad-hodho kudumma eede ka tiki a'da ara a'a co ka Pupa kudumma Pupa adhabbu a'a. ²⁹ Nilli a'a ka tirina aaga 'bitingngö a'da üfürü tüünidene amang kene tara tüünidene, aaga tamma kide. ³⁰ Taalo a'a nara teema tumma nja aaga dhabbu kudumma uugaara ma 'büd-hülü ara tö'dö, lakiini i'i taalo uugaara ma a'a, ³¹ lakiini amang ka kadu ma 'büd-hülü tussu a'da nasaasa a'a Pupa, a tumma na Pupa ka tirina a'a no nalinggo a'a iini.

"Aaga fiki'dö angnga tunggeene ndama kita.

Yasu i'i ya taki'bim'bi tanno dhorro no

15 "A'a na taki'bim'bi tanno dhorro no, a Pupa yeede i'i ya yungngo afa ka ki'bim'bi. ² Seldhe yeede ya taalo ana i'ye ya adhege i'i co, a seldhe ya ara tana i'ye ya indinaanago amang kini tana i'ye dhabbu. ³ A 'bitingngö kinsili aaga kudumma a tumma tanno eede ka tirina aaga no. ⁴ Aaga amma'da kede afa ma a'a nja aaga kungngo, seldhe taalo ara teene unggodho i'i illi kini ka tütü kada ki'bim'bi, aaga kafiigi nggeege, kada katitaalo kamma'da kede ya, taalo aaga kara tö'dö keere ana i'ye.

⁵ "A'a na taki'bim'bi aaga ka naseldhe, ömö'di ya ütü nja a'a ya a'a tütü kini, atö'dö a tööyö dhabbu, lakiini kede ka titaalo ya, taalo aaga kara tütü niimö.

⁶ Ömö'di ya taalo ütü nja a'a ya, i'i afeene nja seldhe tiya kadhifinja co arume, naseldhe na miini no ka'-dugadene kadhifinja ka issi kafinne. ⁷ Kada kara tütü nja a'a a tumma neede tütü kada, niimö yaada ka tasaasa ya, ara aaga taluna. ⁸ Ara Pupa yeede tidhindhi kada ka tö'dö ana i'ye dhabbu, nggeege ara aaga ta kadalaadene tanno eede.

⁹ "Nasaasa a'a aaga afa ma Pupa tiya eede ka asaasa a'a kungngo, 'bitingngö aaga tütü ka tasaasa ma a'a. ¹⁰ Kada kara tafa ka tumma tanno eede, ara aaga tütü ka tasaasa tanno eede, afa meede ka afa ka tumma tanno Pupa tiya eede nütü ka tasaasa tanno iini. ¹¹ A'a nadirina aaga nggeege amang ka dhodho tanno eede tütü kada a dhodho tanno ada tatiimö. ¹² Tumma neede eege kungngo, a'da aaga tasaasa ajeene afa meede ka asaasa aaga kungngo. ¹³ Taalo tasaasa ma tidhindhi afa ma tanno kungngo, ma ömö'di ka tüpü eyi yiini eyi ka üüdü ma kateefe miini. ¹⁴ Aaga ka kateefe ma a'a, kada kara talinggo a tumma tanno eede ka anangnga aaga no. ¹⁵ Taalo a'a nara tummünü aaga a'da kasaga ndama uuru tanno, kudumma a tasaga taalo ussu niimö ya ömö'di tiya iini ka talinggo ya nye'd'de. Lakiini ara a'a tummünü aaga a'da kateefe ma a'a, kudumma eede ka tirina eema nye'd'de yeede ka taföönyö ka Pupa tiya eede ya aaga. ¹⁶ Taalo aaga kungngo kagesse a'a, lakiini a'a nagesse aaga nagürünü aaga ma co tö'dö ana i'ye tanno ara teene ta'billi no, niimö yaada ka asaasa ana eere tiya eede ya, ara Pupa tanangnga aaga. ¹⁷ A tumma neede eege kungngo, aaga tasaasa ajeene dhorro.

Kadu ma 'büd-hülü taalo kasaasa kadalaadene

¹⁸ "Ka kadu kara takirimi aaga, aaga tagiigi a'da kakirimi a'a ka dhidha. ¹⁹ Kada kara ta kadu ma 'büd-hülü ya, ara kadu ma 'büd-hülü tasaasa aaga kada kadu tanno eene. Kudumma eede ka tagesse aaga ka

'büd-hülü, aaga taalo kama iini afe'de i'i yungngo a kadu ma 'büd-hülü kanu kada. ²⁰ Aaga agiigi tumma neede ka tageema nja aaga no, 'Taalo ömö'di ya alinggo ya agii'bi ömö'di yiini ka talinggo nja iini ya.' Kene ka takirimi a'a ya, kara takirimi aaga afe'de, a kene kara taföönyö talaana neede ya, kara taföönyö tumma naada. ²¹ Kara talinggo ana aaga nggeege nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede, kudumma eene taalo kussu ömö'di ya agürünü a'a ya. ²² Kede kara tafa tagö'dö nadageema nja eene ya, taalo tatoroko ka tagö'dö kene ka oona, lakiini 'bitingngö taalo niimö ma takara kene ka oona iini afe'de, kudumma eene ka ndaföönyö. ²³ Ömö'di ya kirimi a'a ya, i'i ya akirimi Pupa yeede afe'de. ²⁴ Kede ka tafa tagalinggo eema kene ka söödö ya, a'da taalo ömö'di könö agalinggo nggeege, taalo tatoroko ka tö'dö kene, lakiini eege 'bitingngö ka adinö ka eema keefe, kassa ka tütü kadakirimi a'a, nja Pupa tiya eede. ²⁵ Lakiini amang ka tumma tanno kakirinja ka Sorne ma seriyé tiya eene ya tö'dö timin'da, 'Eege kakirimi a'a a'da taalo nagüüni tatoroko.' †

²⁶ "Ka Tatamünügü ko'do ka öö'dö, yeede kara tagürünü kada ndama Pupa, Koronggore ma timin'da ya icci kürö ndama Pupa ya, i'i yungngo ateema tumma ma a'a. ²⁷ Lakiini aaga tekere ara aaga teema tumma ma a'a co a kadu kudumma ada kada kaneene nja a'a ka dhidha.

16 "Nadirina a'a tumma no aaga in'dili kungngo i'i'di aaga tapadaga keere ka tumma tanno eede.

² Ara aaga sa kadasorodene ka naala ma talaana, tumma dhorro uuru kinggide kara sa köö'dö, a kadu na kirina aaga no tiki kide a'da eege kalinggo ada a Masala. ³ Eege kalinggo nggeege kudumma eene katitaalo kussu Pupa yeede kitaalo kussu a'a. ⁴ Nadirina a'a tumma no aaga, amang ka uuru tanno miini no kara tö'dö, aaga tagiigi a'da nagadirina a'a aaga, taalo a'a nagadirina aaga ka dhidha kudumma eede ka taleefe taganeene nja aaga.

Linggo na Koronggore tiya Insili ya

⁵ "A 'bitingngö ara a'a tunggeene naco ka ömö'di tiya agürünü a'a ya, taalo ömö'di öccö ana kada tindini a'a a'da, 'Ara o'o co kiga?' ⁶ Kudumma eede ka tiri tumma no, aaga tummü nanggeedi. ⁷ Lakiini ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, agala ka'diila nja aaga eede kara tunggeene adha, kede ka titaalo nunggeene, taalo Tatamünügü ko'do ya afa kada ya ara tö'dö, lakiini kede kara tunggeene ara a'a tagürünü i'i kada. ⁸ A kini kara tö'dö ya, aala tatoroko ma kadu ma 'büd-hülü eene nja ta'diila nja tahükümü tanno Masala. ⁹ Kudumma tatoroko, kudumma eene taalo kamma kede.

¹⁰ Kudumma eene taalo kummü tumma ma Masala ta'diila, yungngo eede kara tunggeene naco ka Pupa, aaga taalo ka tiji a'a afe'de. ¹¹ Kudumma tahükümü, asa uugaara ma 'büd-hülü tahükümüdene.

¹² "Tumma kungngo eede kadhabbu eede ka asaasa tadirina aaga, lakiini aaga 'bitingngö ya, taalo aaga kara tambaanya eege. ¹³ Aga Koronggore ma timin'da ya kara tö'dö, assa ka talaana aaga ka eema tiya timin'da ya nye'd'de kungngo. Kudumma iini taalo eema tumma ma eyi tiya iini, lakiini i'i ara teema tumma niini ka taföönyö no, ara teema nja aaga ma niimi tiya tö'dö

† Tüüsü ma nakaaru 35.19; Tüüsü ma nakaaru 69.4

ya. ¹⁴I'i ara tindhigi a'a ko'do, kudumma iini ka ama tumma neede adünügü aaga. ¹⁵Eema ya ka Pupa tiya eede ya nye'd'de yeede i'i ya miini. Yungngo eede ka tiki aaga a'da Koronggore ara ta'duga tumma kede anangnga aaga ka tussu eege.

Fara ara tatem'bele kada dhodho

¹⁶“Amussu kungngo ya taalo aaga kara tiji a'a, amussu kungngo afe'de ara aaga tiji a'a.” ¹⁷İkiri kadalaadene niini könö ka tindini ajeene unggodho eege kiki a'da, “Minna yungngo iini ka teema iki a'da, 'Amussu kungngo taalo aaga kara tiji a'a, amussu kungngo ara aaga tiji a'a,' ana 'Kudumma eede kara co ka Pupa?'” ¹⁸Kindini ajeene kiki a'da, “Minna i'i yungngo ana eere a'da, 'Idhilli unngo? Taalo angnga kussu niimö yiini ka teema ya.”

¹⁹İkiri Yasu ka tussu a'da eege kasaasa tindini i'i, ikiri ka tiki eene, “Aaga kindini ajeene ma niimö tiya eede ka teema ya, 'Idhilli kungngo taalo aaga kara tiji a'a, idhilli kungngo ara aaga tiji a'a?’” ²⁰Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara aaga sa kafara, aaga tüünü ngooro ara kadu ma 'bühülü katadhodho. Ara aaga tadinigöögö aaga tiki iye ku'bu, lakiini tadinigöögö naada no kassa ka ta'bele kada dhodho. ²¹Aka kara teene 'bii'bala a tin'd'di, kudumma uuru ma teene tanno oono ka ndö'dö, lakiini ka 'bii'bala kara teenedene ya, müürü ma tin'd'di miini kono ka tadhodho kudumma oono ka tageene ada ömö'di ka 'bühülü. ²²A 'bitingngö aaga kafiigi ngeege, kadinigöögö aaga 'bitingngö lakiini kede ka tafada ya, ara nanggeedi naada sa katadhodho ömö'di ma ta'duga kada kungngo itaalo.

²³“Ka uuru tanno miini no, taalo aaga ka tasaasa niimö kede, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, niimö yaada katasaasa ka Pupa ana eere tiya eede ya, ara tanangnga aaga. ²⁴Ta'bitingngö taalo aaga karangnga niimö öccö ana eere tiya eede, aaga arangnga ara tananja aaga amang ka dhodho tanno ada tatiimö.

²⁵“Nadiri a'a tumma aaga a tafeene ma tumma ün'dügünggö, lakiini uuru kinggide kassa ka öö'dö taalo a'a nara teema a tafeene ma tumma nja aaga, ara a'a teema tumma ma Pupa tiya eede nja aaga 'biini kungngo. ²⁶Ka uuru tanno miini no ara aaga tarangnga ana eere ma a'a taalo a'a natiki a'da ara a'a tarangnga Pupa ka üüdü ma aaga. ²⁷Kaw, Pupa ka eyi tiya iini kungngo ya, asaasa aaga kudumma ada ka asaasa a'a, aaga tamma a'da a'a nöö'dö ndama Pupa. ²⁸A'a nöö'dö ndama Pupa nöö'dö ka 'bühülü, a 'bitingngö ara a'a tinyi 'bühülü ku'bu napadaga ka Pupa.”

²⁹İkiri kadalaadene niini ka tiki iini, “O'o 'bitingngö neema o'o tumma dhorro, taalo o'o neema eege a tafeene ma tumma. ³⁰A 'bitingngö kussu unngo a'da nussu o'o eema nye'd'de kungngo, na o'o taalo nama ömö'di ka tindini o'o ma niimö 'do, i'i yungngo iidi ka tamma a'da nöö'dö o'o ndama Masala.”

³¹İkiri Yasu ka tiki eene, “Sa aaga tamma keere kungngo. ³²Uuru kinggide kara tö'dö, eege ka ndö'dö 'bitingngö, aaga sa ka tanyala njaana ku'bu, ömö'di tapadaga co 'buugu tiya iini unggodho i'i aaga tinyi a'a ku'bu unggodho a'a, lakiini taalo a'a nara taneene

unggodho a'a kudumma ma Pupa tiya eede ataneene nja a'a.

³³“Nadirina a'a eema ya aaga amang kada taluna ta'diila kede, ara aaga tadhügürü ka 'bühülü tiya, lakiini aaga fa tari'ba, nagii'bi a'a türü ma 'bühülü.”

Yasu afara ka Masala ma eyi tiya iini

17 Ka Yasu ka tiri tumma no ya, assa co 'dotombo'-do iki,

“Pupa, asa uuru tö'dö, indhigi 'Bii'bala yüüdü ko'do amang kini tafünügü o'o ko'do. ²O'o nanangnga tauugaara ma kadu nye'd'de iini, amang kini tanangnga tefe ka 'di ta'billi a kadu nye'd'de nüüdü ka anangnga iini no. ³A tefe ka 'di ta'billi meene ka tussu a'da, o'o na Masala tammo dhorro mo unggodho mo, kussu Yasu Almasihi yüüdü ka kürünü i'i ya. ⁴Nö'dö a'a a tidhindhü o'o ka 'bühülü kita ma tatiimö linggo nüüdü ka anangnga a'a a'da nalinggo no. ⁵Nangnga tidhindhü a'a 'bitingngö küdü kidha Pupa yeede a tidhindhü na kanna kede nja o'o no a'da üfürü 'bühülü tagalinggo adene.”

Yasu afara ka Masala kudumma kadalaadene tanno iini

⁶“Nanangnga eere yüüdü ka tussu adene ka kadu tanno üüdü ka anangnga eege ka 'bühülü no. Kadu nüüdü eege kamiini, nanangnga o'o eege a'a kiki ka föönyö tumma nüüdü dhorro. ⁷A 'bitingngö eege kussu a'da eema yüüdü ka anangnga a'a nye'd'de ya, ö'dö ndama o'o. ⁸Nadirina tumma nüüdü ka tirina a'a no eene kamma kide. Eege kussu a'da tumma dhorro a'da nöö'dö a'a ndama o'o, kamma a'da o'o nagürünü a'a. ⁹Ara a'a tafara ka Masala kudumma eene. Taalo a'a natafara kudumma a kadu ma 'bühülü, lakiini kudumma a kadu tanno üüdü ka anangnga a'a no, kudumma eene kada kadu tanno üüdü. ¹⁰Eema ya inggide nye'd'de yüüdü i'i ya miini, aya küdü ya nye'd'de, yeede i'i ya miini. A'a tidhindhü ana eege. ¹¹Taalo a'a nara tütü ka 'bühülü, illi eege kara tütü kide, ara a'a tö'dö küdü, Pupa yeede ya Insili ya, afa kene a türü ma eere tiya üüdü ka anangnga a'a ya, amang kene ta unggodho, afa ma o'o nja a'a kada unggodho kungngo. ¹²Kede ka taganeene nja eene ka 'bühülü ya nakafa a'a kene ana eere tiya üüdü ka anangnga a'a ya, nakafa a'a kene taalo könö ana kene aama illi ömö'di ya illi ka tagaama ya afa ma tiya Sorne ka tiki ya kungngo.

¹³'Bitingngö ara a'a tö'dö küdü, a'a nadiri tumma no kede ka aleefe ka 'bühülü, amang ka dhodho tanno eede tanna kene ka oona. ¹⁴Nadirina tumma nüüdü eene, illi kadu ma 'bühülü kanu kene kudumma eene ka titaalo kama 'bühülü, afa ma a'a taalo nama 'bühülü. ¹⁵Taalo a'a niki o'o a'da na'duga eege ka 'bühülü, lakiini na o'o tafa kene kudumma Ebliisi. ¹⁶Eege taalo kama 'bühülü a'a taalo nama 'bühülü afe'de. ¹⁷Nanangnga eege ka tinsili a tumma tanno üüdü na dhorro no, kudumma tumma tanno üüdü ka dhorro. ¹⁸A'a nagürünü eege ka 'bühülü afa müüdü ka kürünü a'a ka 'bühülü kungngo. ¹⁹Nanangnga a'a eyi yeede ka tinsili kudumma eene, amang kene tinsili tekere ka tumma tanno üüdü na dhorro no.”

Yasu afara ka Masala ma kadu tanno amma no

²⁰ “Taalo a'a nafara kene kudumma eene unggodho eege, lakiini a'a nafara ka kadu tanno ara tamma kede no a tamma ka tumma tanno eene. ²¹ Nanangnga eege kada unggodho nye'd'de kadanna kaja ka oona, afa ma o'o ka tanna kede, a'a nungngo küdü, fa kene tekere kanna kaja ka oona amang ka kadu ma 'büd-hülü tussu a'da o'o nagürünü a'a. ²² Nunggu a'a tid-hiindhü nüüdü ka anangnga a'a no nanangnga eene, amang kene ta unggodho afa ma angnga kada unggodho kungngo. ²³ A'a nungngo eene ka oona o'o nungngo eede ka oona amang kene ta unggodho tatiimö amang ka kadu tussu a'da o'o nagürünü a'a, o'o nasaasa eege afa müüdü ka asaasa a'a kungngo. ²⁴ Ka Pupa, o'o nanangnga eege a'a nasaasa eege a'da kaneene nja a'a ka 'buugu tiya eede ka tanna kide ya, amang kene tiji tidhiindhü nüüdü ka anangnga a'a no, kudumma üüdü ka asaasa a'a a'da üfürü 'büd-hülü tarü'bü adene. ²⁵ Ka Pupa ya a'diila ya, salla kadu ma 'büd-hülü taalo kussu o'o illi a'a nungngo nussu o'o, a kadalaadene tussu a'da o'o nagürünü a'a. ²⁶ Nanangnga eege ka tussu o'o nara tala eege kide amang ka tasaasa tanno kede no, tanna kene, a'a ka eyi tiya eede nanna kene.”

Tümmü adene na Yasu

(Matta 26.47–56; Murkus 14.43–50; Lüüka 22.47–53)

18 Ka Yasu ka tiimö fara ka Masala ya, öö'dö kürö nja kadalaadene tanno iini kada'da Koolo ma Kitröön 'booro inggide ka 'buugu tiya miini ya, ikiri ka co nja kadalaadene tanno iini. ² A'da ussu Yahüüsa ya agümmünü i'i a kadu ya, ussu 'buugu ya, kudumma Yasu ka takicci tanna inggide nja kadalaadene tanno iini. ³ Ikiri Yahüüsa ka öö'dö ka 'booro nja nasigira nja kadu tanno afa ka naguugaara ma ka'boge nja tanno naFariisi no kagürünü eege a'da ka'duga lamba nja issi ma tam'bala kafinne nja eema ma koro'bo. ⁴ Ikiri Yasu ka toreene nja eene a'da ussu niimö ya atalinggo adene ana i'i ya, iki eene, “Kasaasa aaga mada?”

⁵ Kiki, “Yasu ya ma Nasira ya.”

A Yasu tiki eene, “A'a nungngo,” a'da Yahüüsa ya ümmünü i'i a kadu yungngo a'dingnge nja eene. ⁶ Aga Yasu ka tiki eene a'da, “A'a nungngo ya,” kadagitigi keere ka'dinggo ka 'büd-hülü.

⁷ Ikiri Yasu ka tindini eege afe'de, “Kasaasa aaga mada?”

Kiki a'da, “Yasu ya Nasira ya.”

⁸ Ikiri Yasu ka tiki eene a'da, “A'a niki aaga, a'a nungngo, üürü aaga kasaasa a'a, aaga fa ka kadu tanno kunggeene.” ⁹ A tumma niini ka tatiraana no co ööye miini, “Taalo a'a naama ömö'di öccö unggodho ana ka kadu tanno üüdü ka nanangnga a'a no.”

¹⁰ A'da kulu'ba ma dhonggoro mo mungngo a Samaan Bütrüs, ikiri ka fanna armuna tasigira ya uugaara ma ka'boge ka neeso ma kuri, ya ana eere a'da Malkis ya.

¹¹ Ikiri Yasu ka tiki a Bütrüs, “Apadaga kulu'ba ma dhonggoro mo müüdü co la miini, taalo a'a nara tooye ker'de ma dhügürü tiya Pupa tiya eede ka anangnga a'a sa?”

Yasu unnggo kidha ma Hanan

¹² Ikiri nasigira nja uugaara tiya eene nja nasigira ma la ma Masala ka tümmü Yasu kadimi'di i'i. ¹³ Ka'duga Yasu kaco ka Hanan ana i'i ka dhidha, ya 'berki ma Kiyaafa ya i'i ya uugaara ma ka'boge ka ürüünü tiya miini ya. ¹⁴ A Kiyaafa ya i'i yungngo akiki a Yahüüdü a'da, “A'diila ka ömö'di unggodho ka teyi ka üüdü ma kadu.”

Bütrüs a'düsünü Yasu

(Matta 26.69–70; Murkus 14.66–68; Lüüka 22.55–57)

¹⁵ A Samaan Bütrüs nja tatalaadene töccö tako'd'do ka Yasu keere. Kudumma a tatalaadene tiya miini ya, tagussu ajeene nja uugaara ma ka'boge, aco nja Yasu ka 'booro tiya uugaara ma ka'boge. ¹⁶ Ikiri Bütrüs ka töödhü ka inye ndama kürö, a tatalaadene öccö, ya uugaara ma ka'boge ka tussu i'i ya, tapadaga co kürö adageema nja 'badaada tammo mafa ka inye mo, oogo mungngo munggu Bütrüs co a 'bügöörü. ¹⁷ Ikiri 'badaada ma fa ka inye mo, ka tiki a Bütrüs, “Taalo o'o na tatalaadene tiya ömö'di tiya?”

A Bütrüs tiki, “Taalo a'a nja iini.”

¹⁸ Ikiri kadu ma linggo nja nasigira kafülle issi, ka'dingnge ana ko'do kille issi kudumma ma 'buugu ka tiicolo, ikiri Bütrüs ka a'dingnge ille issi nja eene.

Uugaara ma ka'boge indini Yasu

(Matta 26.59–66; Murkus 14.55–64; Lüüka 22.66–71)

¹⁹ Ikiri uugaara ma ka'boge ka tindini Yasu ma kadalaadene tanno iini nja talaana tanno iini. ²⁰ A Yasu tiki iini, “Nageema a'a nja kadu ana ndanaaya ko'do nalaana kadu 'bucca ka naala ma talaana nja la ma Masala kita Yahüüdü ka tamiimi kide eege nye'd'de ya, na a'a taalo nageema niimö öccö unggodho ka küdhü. ²¹ O'o nindini a'a amana? Indini kadu na föönyö kede no, niki a'a a'da minna, eege kussu niimö yeede ka tageema ya.”

²² Aga Yasu ka tiraana nggeege ya, ikiri tasigira ökönö aganna kine kete a abbü i'i ka tanggarama iki iini, “Neema o'o nja uugaara ma ka'boge nggeege amana?”

²³ Ikiri Yasu ka tiki iini, “Üürü nadiri a'a niimö ya toroko ya, tiri i'i ka kadu kidha, üürü nadiri a'a tumma na dhorro no a minna agu o'o nabbü a'a?” ²⁴ Ikiri Hanan ka timi'di i'i uurugu i'i co Kiyaafa ya uugaara ma ka'boge ya.

Bütrüs a'düsünü Almasihi teera tiidoona

(Matta 26.71–75; Murkus 14.69–72; Lüüka 22.58–62)

²⁵ Ka Samaan Bütrüs ka 'dingnge ille issi ya, kikirü ka tiki iini, “Taalo o'o na tatalaadene tiya iini?”

A'düsünigü iki, “Taalo a'a nja iini.”

²⁶ Ikiri könö ana ka kadu ma linggo tanno uugaara ma ka'boge ya siliga ma ömö'di tiya Bütrüs ka rumuna i'i ka neeso ya, iki iini, “Taalo a'a nadinö küdü ka 'booro nja iini?”

²⁷ A Bütrüs ta'düsünü i'i afe'de a'da arooro dhimbü ka tagolo fara.

Yasu ungnö ka Bilatus kidha

(Matta 27.1-2, 11-14; Murkus 15.1-5; Lüüka 23.1-5)

²⁸ A Yahüüdü tikiiri ka a'duga Yasu ndama kita ka Kiyaafa kaco 'di tiya uugaara ma Rööma lititaka so'd'ido, a Yahüüdü taalo kinynyo 'di tiya uugaara, kudumma eene taalo kasaasa tanyoro ka uuru ma taanyara amang kene tagu kuri ma Tada'da ka Eriidö. ²⁹ İkirı Bilatus ka öö'dö kene kürö indini eege, "Kümmü aaga ömö'di ya amana?"

³⁰ Kiki, "Kini ka tafa tagüünı nıimö ya tatoroko ya, taalo ungnö kara tagöö'dö ana i'i o'ö." "

³¹ İkirı Bilatus ka tiki eene, "Aaga 'duga i'i aaga tüm-mü i'i a tumma ma seriye tiya ada."

Kiki iini, "Taalo ungnö kama tüm-mü i'i ma tiidi i'i."

³² A tumma na Yasu ka tiraana a'da inde niini kara tatiimö timin'da.

³³ İkirı Bilatus ka co la ma tauugaara atümmünü Yasu iki iini, "O'ö na uugaara ma Yahüüdü?"

³⁴ A Yasu tiki iini, "O'ö natiraana ungnö o'ö alla kadu könö kadirina o'ö ma a'a?"

³⁵ İkirı Bilatus ka tiki, "A'a na Yahüüdü sa? Kadu nüüdü nja naguugaara ma ka'boge kümmü o'ö köö'dö ana o'ö kede, nagalinggo o'ö minna?"

³⁶ İkirı Yasu ka tiki iini, "Tauugaara neede taalo kama 'büdhülü tiya, ka tauugaara tanno eede ka taga ama 'büdhülü ya, ara kadu neede tafaga Yahüüdü keere ka tüm-mü a'a, a tauugaara neede kitaalo kama 'büdhülü."

³⁷ İkirı Bilatus ka tiki iini, "O'ö no uugaara 'ba?"

A Yasu tiki iini, "O'ö niki a'da a'a na uugaara, i'i yungnö eede ka tageenedene nöö'dö ka 'büdhülü amang kede tadünnü tumma na dhorro no, ömö'di ya adho ka fiini ma timin'da ya, ara taföönyö tumma neede."

³⁸ İkirı Bilatus ka tiki iini, "Minna yungnö a dhorro ngo?" Kini ka tiraana nggeege İkirı ka co ka Yahüüdü kürö afe'de iki eene, "Taalo a'a naduna nıimö ya toroko ya ma tüm-mü i'i iini. ³⁹ Lakiini tafigi ma aaga katadaada napaapa a'a ka ömö'di ma pabuusu ka uuru ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö, kasaasa aaga a'a a'da napa ka uugaara ma Yahüüdü?"

⁴⁰ Keela ka tumma ko'do nye'd'de kungnö kiki, "Kaw, fa tapa ka ömö'di tiya, apa ka Barabas." A Barabas agosso ka taga'da 'buugu.

Yasu ümmü adene ma teyi

19 İkirı Bilatus ka anangnga kadu katabbü Yasu. ² A nasigira tagu'daana tagiya ma immi koona kanangnga kini ka üüdü kagirni ten'di ma tauugaara ma öödhe mo kini ka oona. ³ Keema kini ka oona, "A'a nööjülü uugaara ma Yahüüdü," kabbü i'i ka karama.

⁴ A Bilatus tapadaga ka Yahüüdü iki eene, "Ara a'a turugun i'i kada kürö amang kada tussu a'da taalo a'a naluna nıimö ya toroko ya kini." ⁵ İkirı Yasu ka öö'dö kürö ana tagiya ma immi ka üüdü a ten'di ma tauugaara ma öödhe mo ka oona, İkirı Bilatus ka tiki eene, "Aaga assa ka ömö'di ungnö."

⁶ Aaga naguugaara ma ka'boge nja nasigira ka tasala i'i ya, keela ka tumma kiki, "Bünnü i'i ka salii'bi! Bünnü i'i ka salii'bi!"

İkirı Bilatus ka tiki eene, "Aaga 'duga i'i aaga tabünnü ka salii'bi ungnö aaga taalo a'a naluna nıimö ya toroko ya kini ma tüm-mü i'i."

⁷ A Yahüüdü tiki iini, "Tumma ma seriye nıidi kiki a'da, i'i ama teyi, kudumma iini ka tüm-mü eyi yiini kada 'Bii'bala ma Masala."

⁸ Ka Bilatus ka taföönyö tumma neene no ya, a ri'ba tüm-mü i'i dhindho. ⁹ Apadaga co la ma tauugaara afe'de iki a Yasu, "O'ö no ma kiga 'do?" A Yasu tagin'di iini dhore kungnö. ¹⁰ İkirı Bilatus ka tiki iini, "Taalo o'ö nasaasa teema nja a'a? Taalo o'ö nussu a'da türü kungnö eede, ma tapa küdü, alla nabünnü o'ö ka salii'bi?"

¹¹ İkirı Yasu ka tiki iini, "Taalo o'ö nana türü ma a'a, taalo Masala manangnga üürü o'ö, lakiini ömö'di ya ümmünü a'a o'ö ya, tatoroko niini kadhabbu a tatoroko tanno üüdü."

¹² A Bilatus taka'b'ba oona ma tasaasa tapa ka Yasu, lakiini Yahüüdü kiidhe ko'do kiki, "Küdü ka tapa kini taalo o'ö na teefe ma Kayisar. Kudumma ömö'di tiya ümmü eyi yiini kada uugaara ya i'i ya diidi tiya Kayisar."

¹³ Ka Bilatus ka ndaföönyö tumma no ya, İkirı ka tuuru Yasu co kürö ara ka temmi ka kööyö ma tauugaara ka 'buugu tiya ana eere a'da 'dokon'da ya, (a kadu ma Yahüüdü ka tüm-müneene a'da Kabatha).

¹⁴ Uuru ma Juma eege kamiini, na kadu ka tindinaana oona ku'bu ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö no, a'da asa 'buugu ta uuru ka teene, İkirı ka tiki a Yahüüdü, "Uugaara yaada ungnö."

¹⁵ Keela ka tumma kiki, "Aaga iidi i'i. Aaga iidi i'i. Bünnü i'i ka salii'bi."

İkirı Bilatus ka tiki eene, "Niidi uugaara yaada?"

İkirı naguugaara ma ka'boge ka tiki, "Taalo uugaara kidi illi Kayisar."

¹⁶ Keere kungnö İkirı Bilatus ka anangnga i'i eene kaco tabünnü i'i ka salii'bi, kikiiri ka 'duga Yasu kunggeene iini.

Yasu abünnünja ka salii'bi

(Matta 27.32-44; Murkus 15.21-32; Lüüka 23.26-43)

¹⁷ İkirı Yasu ka öö'dö kürö a'duga salii'bi yiini aco a 'buugu tiya ana eere a'da Dho ma Üüdü ya, (ya kadu ma Yahüüdü ka tüm-münü i'i a'da Jüljüsa ya). ¹⁸ Kabünnü i'i ka salii'bi kanna nja kadu keera, ömö'di öcö ka 'dakeyi tiya aya ka 'dakeyi tiya, a Yasu tanna kene ka söödö. ¹⁹ İkirı Bilatus ka ta'dala ndagee'di ko'do ka salii'bi adarigiri ada kide a'da, "YASU YA MA NASIRA YA I'I YA UUGAARA MA YAHÜÜDÜ." ²⁰ A Yahüüdü kadhabbu tagiiri tumma no, kudumma a 'buugu tiya miini ya akete ka anya, karigiri ada kide a tumma ma Yahüüdü nja tangga Latiini nja tangga Yünan. ²¹ İkirı naguugaara ma ka'boge ma Yahüüdü ka tiki a Bilatus, "Fa tarigiri a'da, 'Uugaara ma Yahüüdü,' lakiini arigiri a'da, 'Ömö'di ya iki a'da i'i ya Uugaara ma Yahüüdü."

²² İkirı Bilatus ka tiki eene, "Nıimö yeede ka tarigiri ya, atütü nggeege."

²³ Ka nasigira ka bünnü Yasu ka salii'bi ya, ka'duga en'di yiini kasümünaana kene ku'bu egisö, a tasigira ya ta'duga yiini, aya ta'duga yiini, ka'duga ten'di ma oona miini mar'dadene ndama ta'doogo möö'dö ku'bu taalo mar'dadene nye'd'de. ²⁴ A nasigira tökönö tiki, "Kada fa tagodho aana ten'di ma oona ku'bu, illi

angnga tafanna muduru angnga takiiroönö mara ta'dinggö ka mada?" Amang ka tumma ma sorne co ööye miini,

"Kasümünaana en'di yeede kene ku'bu kafanna tamuduru ma ten'di tammo eede." †

I'i yungngo nasigira ka tüüni.

²⁵ A kadu na kanna ka salii'bi tiya Yasu kete no, niimö miini nja iñye tammo niimö, Mariyom aka ma Kilooba nja Mariyom Almajdaliya. ²⁶ A Yasu tasala niimö miini ka 'dingnge nja tatalaadene tiya iini ka asaasa i'i ya, ikiri ka tiki a niimö tammo iini, "Aka mo, 'bii'bala yüüdü i'i yungngo," ²⁷ ikiri ka tiki a tatalaadene, "Niimö müüdü oogo mungngo." Ndama uuru tanno miini no ikiri tatalaadene ka a'duga oogo aaco 'di tiya iini.

Inde na Yasu

(Matta 27.45–56; Murkus 15.33–41; Lüüka 23.44–49)

²⁸ Ikiri Yasu ka ndussu a'da asa eema nye'd'de tafaradene ikiri ka tiki, "Kagu tenege a'a." †† Afa ma tiya Sorne ka tiki ata tiimö. ²⁹ A'da maganna dho kide madigine a kembelö, kikiri ka mi'dini sifinja ka 'boola ma timerö kollo ka kembelö kunggu coo'do kümmünü kini ka niinö. ³⁰ Aga Yasu ka tagolo kembelö iki, "Asa eema tafaradene nye'd'de." Iti ku'bu eyi.

Yasu üfudene ka tügüle

³¹ Ka uuru tanno miini no kindinaana kadu oona ku'bu ma uuru ma Sa'bidi, ikiri Yahüüdü ka tiki a Bilatus a'da, afa kene ka'buna kadu na bünnünja ka salii'bi no ka uune kunggu eege ku'bu, kudumma Yahüüdü taalo kasaasa oofu yeene ka tütü ka salii'bi ka uuru ma Sa'bidi, kudumma uuru ma Sa'bidi idhindhü. ³² Ikiri nasigira köö'dö ka'buna uune na ömö'di tiya dhidha ya nja tiya eere ya na bünnünja ku'bu nja Yasu no. ³³ A kene kandö'dö ka Yasu ya, kaduna i'i ka teyi itaalo ka'buna i'i ka uune. ³⁴ Lakiini tasigira könö üfü i'i ka tügüle a kandha eriidö tö'dö kürö nja 'biidü. ³⁵ Ömö'di ya adinö kide ya eema tumma dhorro, i'i ussu a'da eema i'i tumma dhorro amang kada tamma. ³⁶ Amang ka tumma tanno sorne ka tiki no, co ööye miini, "Taalo ku'ba yiini ungodho kungngo ara ta'bunadene." ††† A sorne tiki afe'de, "Ara kadu sa kiji ömö'di ya üfü i'i ya." ††

Tatü'büdene na Yasu

(Matta 27.57–61; Murkus 15.42–47; Lüüka 23.50–56)

³⁸ Ikiri Yüüsif ya ma Raama ya aga tatalaadene tiya Yasu ka küdhü, kudumma iini ka ri'ba a Yahüüdü, ö'dö iki a Bilatus anangnga Yasu iini, ikiri ka 'duga oofu ya Yasu. ³⁹ Ikiri Niködimus ya agöö'dö ka Yasu ooso kungngo ya nja Yüüsif, ö'dö a kondho matonggoonyo a felengidhi tamana ma nakajine kukumu kadu kidoona kaco iisine ana awwa. ⁴⁰ Kikiri ka 'duga Yasu ka'bürü i'i ka oona a ten'di nja kondho afa tatü'böönö na Yahüüdü no kungngo. ⁴¹ Kita eene ka tabünnü Yasu kide ya, raaga inggide, ka raaga tiya miini ya la ma oofu inggide aleefe takii'dödene, ömö'di tufürü

† 19.24 Tüüsü ma Nakaaru 22.18 †† 19.28 Tüüsü ma Nakaaru 22.15; Tüüsü ma Nakaaru 69.21 †† 19.36 Tüüsü ma Nakaaru 34.20 ††† 19.37 Sakariya 12.10

tatü'büdene kide. ⁴² Kikiri ka tü'bü Yasu kide kudumma eene ka 'digaana, kudumma uuru ma tindinaana oona ku'bu, a la ma oofu akete kene taalo agu'b'ba.

Uuru ma tafiki'dö na Yasu

20 Ka uuru ma Lahada mikiri Mariyom Almajdaliya ka tunggeene ligitaka so'd'do a'da aleefe 'bu-ugu tirifirifi maco la ma oofu maluna dhembelili ka a'-dugadene ka iñye. ² Mikiri ka tareere maco ka Samaan Bütrüs nja tatalaadene tiya Yasu ka asaasa i'i ya, miki eene, "Ka'duga Uugaara ka la ma oofu ungodho taalo kussu kanangnga i'i kiga."

³ Ikiri Bütrüs nja tatalaadene töccö kaco la ma oofu. ⁴ Kada kiisö ateera meene ka dhidha illi tatalaadene aküpü Bütrüs aaco la ma oofu ka dhidha. ⁵ Iti ku'bu asala co teene miini asala en'di yeene ka ta'bürü i'i ka oona iini ya, illi i'i taalo inynyo la ma oofu ka teene. ⁶ A Samaan Bütrüs tö'dö kini keere arooro kico la ma oofu asala en'di ka 'büdhülü. ⁷ A mandiili ma aganna ka Yasu ka üüdü mo ta'dukunjaana ko'do, ungodho oogo, taalo makete ka en'di ma tatü'böönö. ⁸ Keere kungngo, ikiri tatalaadene ya adhe a Bütrüs ya, kico la ma oofu asala amma kide. ⁹ Kudumma eene ka tufürü tagussu tumma na ka Sorne ma Masala no, iki a'da Yasu ara tafiki'dö ndama inde. ¹⁰ Ikiri kadalaadene ka tafada kaco 'di tiya eene.

Yasu atele oona a Mariyom Almajdaliya

(Matta 28.9–10; Murkus 16.9–11)

¹¹ A Mariyom ta'dingnge ana ko'do ka la ma oofu kürö mafara, miti ku'bu ka la ma oofu mafara, ¹² maasala kadhangga keera ana en'di ka oona kada ka'bassa katemmi ka 'buugu tiya Yasu ka taganna kide ya, ökönö emmi ndama üüdü, aya ndama uune.

¹³ A kadhangga na eera no tiki oono, "Ka aka mo, minna agu o'o nafara?"

Miki eene, "Ka'duga Uugaara yeede, taalo a'a nussu kanangnga i'i kiga?" ¹⁴ Kono ka tiki nggege ya, maasala keere maasala Yasu ka 'dingnge ana ko'do mitaalo mussu a'da Yasu i'i ya miini.

¹⁵ Ikiri Yasu ka tiki oono, "Ka aka mo, minna agu o'o nafara? O'o nasaasa mada?"

Miki kide a'da ömö'di ma 'booro i'i ya miini, miki iini, "Ka ömö'di eede, üürü o'o na'duga i'i 'dee, la a'a kita üdü ka anangnga i'i kide ya amang kede co ta'duga i'i."

¹⁶ Ikiri Yasu ka tiki oono, "Ka Mariyom."

Mikiri ka tassa kini mussu i'i, miki iini, "Rabbuni," Tatalaana a tangga Yahüüdü.

¹⁷ Ikiri Yasu ka tiki oono, "Fa tümmü a'a ka oona a niisö, kudumma eede ka tufürü tasirigö coo'do ka Pupa, lakiini ungeene naco ka nagöre tanno eede no niki eene a'da, 'Ara a'a co ka Pupa tiya eede a'da a Pupa tiya ada, Masala meede a'da ma tammo ada afe'de."

¹⁸ Mikiri Mariyom Almajdaliya ka tafada maco madirina eema a kadalaadene a'da oogo madinö ka Uugaara, oogo madirina eene a'da i'i ya tirina tumma no oono.

Yasu atele oona a kadalaadene tanno iini
(Matta 28.16–20; Murkus 16.14–18; Lüüka 24.36–49)

¹⁹ Ka uuru ma Lahada siiya kungngo ka kannu kadalaadene ka la, keere ka naginyeene eene kari'ba a Yahüüdü. İkirı ka öö'dö a'dingnge kene ka söödö, iki eene, "A'a nööjülü aaga." ²⁰ İkirı ka ala iisine eene nja tügüle, kikirı kadalaadene ka tadhodho kene ka tasala Uugaara. ²¹ İkirı Yasu ka tiki eene afe'de, "Nööjülü aaga, afa ma Pupa ka kürünü a'a kungngo, ara a'a tagürünü aaga." ²² Kini ka tiraana nggeege ya, ikirı ka fülle ada kene ka oona iki eene, "Aaga 'duga Koronggore ya Insili ya. ²³ Üürü aaga kaadha ka tatoroko tanno ömö'di kara taadha, üürü aaga taalo kaadha kene, taalo kara taadha."

Yasu atele oona a Tööma

²⁴ A tatalaadene ökönö ana kene no ö'dö kada'baaga kafünü eera no ana eere a'da Tööma (a'da Miiso) aki-taalo, ya Yasu ka tagöö'dö kene. ²⁵ İkirı kadalaadene ka tiki iini, "Kadinö unngo ka Uugaara."

İkirı ka tiki eene, "Taalo a'a nara tamma illi eede ka tasala kijeene ma namusmara kini ka iisine nanangnga 'baniisö yeede ka 'buugu ma namusmara, nanangnga iisine neede kini ka tügüle."

²⁶ Ka füngngö ka ndö'dö iidümmü afünü iidoona ya, a kadalaadene kungngo ka la afe'de a'da Tööma inggide nja eene a'da kateere naginyeene, ikirı Yasu ka öö'dö a'dingnge kene ka söödö iki eene, "A'a nööjülü aaga."

²⁷ İkirı ka tiki a Tööma, "Aayu a 'baniisö tiya üüdü kita nassa kede ka niisö nöö'dö, aayu a niisö nanangnga kede ka tügüle nafa ta'doore ka eedi, lakiini namma."

²⁸ İkirı Tööma ka tiki, "Uugaara yeede nja Masala tammo eede."

²⁹ İkirı Yasu ka tiki iini, "Ka Tööma, namma o'o kudumma üüdü ka tadinö kede! A'diila ada a kadu tanno amma a'da taalo kijöögö no."

³⁰ Eema inggide adhabbu keefe, a Yasu ka tagalinggo ka kadalaadene kidha, illi i'i taalo ikirinja ka sorne tiya. ³¹ Illi eema ya ikirinja kita, amang kada tamma a'da Yasu i'i ya Almasihi 'Bii'bala ma Masala, amang kada taluna tefe ka 'di ana eere tiya iini ada kara tamma kini.

Yasu atele oona a kadalaadene tanno na iidümmü kafünü eera no

21 A Yasu tala oona a kadalaadene tanno iini afe'de ka tinggini ma to ma Tabariya. ² A'da kaganeene nja Samaan Bütrüs nja Tööma yeene ka tümünü i'i a'da Miiso ya, nja Nasanayil ya ama Kaana ma ka Jaliil mo, nja laala tiya Za'bedi, nja kadalaadene tanno Yasu könö keera. ³ İkirı Samaan Bütrüs ka tiki eene, "Ara a'a co takinne kilöögö."

Kikirı ka tiki iini, "Ara unngo co nja o'o tekere." Kikirı ka öö'dö kürö kaka ka mürkabü, lakiini eege ka ooso tanno in'dili no taalo kummü midigilöögö 'do.

⁴ Ligitaka kungngo a Yasu ta'dingnge ka tinggini ma to, a kadalaadene taalo kussu a'da Yasu i'i ya miini.

⁵ İkirı ka tümünü eege iki eene, "Kateefe ma a'a taalo aaga kummü midigilöögö?"

Kiki iini a'da, "Kaw."

⁶ İki eene, "Aaga ra'baga sa'baka co 'biidi ndama 'dakeyi ma niisö ma kuri ma mürkabü amang kada tümümü niimö." Kikirı ka tara'baga sa'baka co kitaalo kambaanya töösi, kudumma iini ka tigrine a kilöögö.

⁷ İkirı tatalaadene ya Yasu ka asaasa i'i ya, ka tiki a Bütrüs, "Uugaara i'i ya miini!" Areere kungngo ya ka Samaan Bütrüs ka föönyö iini ka tiki a'da Uugaara ya miini, ikirı ka kirni ten'di iini ka oona kudumma iini ka taganeene ana oona ku'bu afiri co 'biidi. ⁸ İkirı kadalaadene ökönö ka öö'dö a mürkabü köösi sa'baka adigine a kilöögö kide, kudumma eene kitaalo ka ku'b'ba ka tinggini ma to illi namitiri kö'dö miya. ⁹ A kene ka ndö'dö ko'do ka 'dukundaala ya, kasala issi ma kiya ka finne a kilöögö kide nja miiteene.

¹⁰ İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga ö'dö a kilöögö tanno ada ka tümöönö 'bitingngö no."

¹¹ İkirı Samaan Bütrüs ka öö'dö ko'do asirö mürkabü asisigi sa'baka ka 'büdhülü kadigine a kilöögö kadhabbu köö'dö 153, lakiini salla kada dhabbu tanno eene no taalo sa'baka öörese. ¹² İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga ö'dö aaga tagu eema." Taalo öccö ana kene a'buna eedi ma tindini i'i a'da, "O'o na mada?" Kudumma eene katussu a'da i'i ya Uugaara. ¹³ İkirı Yasu ka öö'dö a'duga miiteene anangnga eene nja kilöögö afe'de.

¹⁴ Anda iidoona ka Yasu ka tatele oona a kadalaadene tanno iini jiddi miini ka takafiki'dö ndama inde.

Yasu nja Bütrüs

¹⁵ Kene kandaguri ya, ikirı Yasu ka tiki a Samaan Bütrüs, "Samaan 'bii'bala ya Yühanna nasaasa o'o a'a natagii'bi tasaasa na kadu tanno nye'd'de kungngo?"

İki iini a'da, "İi, Uugaara, nussu o'o a'da nasaasa a'a o'o."

İkirı Yasu ka tiki iini, "Asaana a kidheefe tanno eede."

¹⁶ Afada indini i'i afe'de, "Ka Samaan 'bii'bala ya Yühanna, nasaasa o'o a'a dhorro?"

A Samaan tiki iini, "İi, Uugaara nussu o'o a'da a'a nasaasa o'o."

İkirı Yasu ka tiki iini, "Asaana a kidheefe tanno eede."

¹⁷ Afada indini i'i tiidoona afe'de, "Ka Samaan 'bii'bala ya Yühanna, nasaasa o'o a'a?"

İkirı Bütrüs ka koroo'bo kudumma Yasu ka tindini i'i tiidoona a'da, "Nasaasa o'o a'a." İkirı ka tiki, "Ka Uugaara, nussu o'o eema nye'd'de kungngo, nussu a'da nasaasa a'a o'o."

A Yasu tiki iini, "Asaana a ki'biini tanno eede. ¹⁸ Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, küdü ka takaleefe takadhili ya, naga kirni en'di küdü ka oona ungodho o'o nunggunaana ku'bu kita üdü ka asaasa co kita, lakiini küdü kanda dhabbu ya ara o'o ta'diniga iisine nüüdü coo'do ara ömö'di ökönö ka kirni ten'di ümmünü o'o ka tino matara co a 'buugu tiya üüdü ka titalo nasaasa co ya." ¹⁹ A Yasu atiraana nggeege kudumma iini ka tussu inde na Bütrüs kara teyi, indhigi Masala ko'do iini no, ikirı ka tiki iini, "Uurna a'a keere."

²⁰ A Bütrüs tasala keere asala tatalaadene ya Yasu ka asaasa i'i ya, ka to'd'do kene keere, i'i yungngo agöö'dö ka Yasu kita eene kagu eema ooso kungngo, a'dangnga 'dugeere ka Yasu iki iini, "Ka Uugaara, mada i'i yungngo ara tümünü o'o a kadu ngo?" ²¹ Aga

Bütrüs ka tasala i'i ya, iki a Yasu, "Ka Uugaara, niki o'o nya ka taya?"

²² A Yasu tiki iini, "Üürü kede ka asaasa i'i ka eefe ka 'dī ara a'a ka öö'dö, aminna yüüdü inggide? Aayu kede keere." ²³ A tumma no tanyala ku'bu ka kadu 'do a'da tatalaadene ya taalo ara teyi, lakiini Yasu taalo iki a Bütrüs a'da i'i taalo a teyi, lakiini iki iini, "Kede kara tasaasa a'da eefe ka 'dī ara a'a köö'dö, aminna yüüdü inggide?"

²⁴ Tatalaadene ya miini ya i'i yungngo adinö ka eema tiya adarigiri ada ka sorne, ungnö tussu a'da tumma niini ka timin'da.

²⁵ Eema inggide adhabbu a Yasu ka talinggo üürü arigiridene nye'd'de ya, niki a'a a'da taalo kasorne miini na arigiridene no kara ta'dimo ka 'büdülü nye'd'de.

Kadafiini

Tafa'da tumma

Ömö'di ya arigiri sorne ya, i'i ya Lüüka, sorne ya ütü ka teema tumma na Lüüka ka tarigiri ada ka İnjiili tamma Lüüka. Sorne ya eema tumma ma kadu tanno Yasu ka tanyalaana tumma ma İnjiili ma Yasu ku'bu a türü tanno Koronggore tiya Insili ka Örsaliim nja Yahüüdiya nja Samira nja tökönö ka na'buugu töccö. Tamma ka Yasu kaganna ka kadu ma Yahüüdü kadhadha assa ka tanyala ka na'buugu koono in'dili.

Koronggore ya Insili ya ö'dö a türü ka a kadu tanno Yasu ka oona ka Örsaliim ka uuru tanno ö'dö a kadu keera kaco iisine no (Taanyara ma Koronggore). Türü niini kalaala eema eene kamana türü a naguugaara tanno eene ka oona. Tumma na kadu tanno adünnü tumma ma İnjiili kakirinja ka sorne tiya, talaana na kalaala angnga kiji talaana ma İnjiili ma Yasu a kadu ka naanya kadhoonyo.

1 Ka Tiyafiles, nagarigiri a'a ka sorne tiya eede ya dhidha ya, ma Yasu ka tafü'dü linggo ka dhidha adagalaana kadu iini nye'd'de, ² kadara ka uuru tanno iini ka co a 'dotombo'do no. A'da anangnga türü ma Koronggore ya Insili ya eene adadünügü tumma a kadafiini tanno niini ka tagesse eege no. ³ Agalaala oona eene ka adinö kini ka fiki'dö ka inde adagalaala eema eene dhabbu adaganeene nja eene a füngngö ukumu kadu keera adageema tumma ma tauugaara ma Masala nja eene. ⁴ Kini ka agu eema nja eene ikiri ka tiki eene, "Aaga fa tunggeene ka Örsaliim, aaga öödhigi niimö ya Pupa ka takiki aaga aaga taföonyö kede ya. ⁵ Yuhanna akambeese kadu a 'biidi, aaga 'bitingngö ara aaga tambeesedene a Koronggore tiya Insili ya a füngngö miini anda öreene idhilli."

Yasu inynyo a 'dotombo'do
(Murkus 16.19-20; Lüüka 24.50-53)

⁶ A kadafiini tarügü kini ka oona kindini i'i kiki iini, "Uugaara uuru no 'dee ara o'o tapadaga tauugaara a kadu ma Israyil?"

⁷ A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Taalo aaga kama tussu nagürüünü na Masala ka takindinaana ku'bu a türü tanno oono no. ⁸ Lakiini Koronggore ya Insili ya a ta'dingngö kada ka oona anangnga türü aaga, aaga tadünnü tumma na üünidene ana a'a ka Örsaliim nja Yahüüdiya nja Samira nja 'büdhülü ka oona nye'd'de kungngo." ⁹ Ka Yasu ka tiri tumma no ya, assa ka ta'diniginja co 'dotombo'do kadinö kini keere a tülüügü taküdhü i'i ka oona kitaalo kiji i'i afe'de.

¹⁰ Kene ka adini kini keere ka tunggunu co 'dotombo'do, kadhimi kadu keera ana en'di ka oona kada ka'bassa. ¹¹ Kiki eene, "Ka kadu ma Jaliil, minna agu aaga, aaga ta'dingnge ko'do aaga tadinö co 'dotombo'do? Yasu ya inyi aaga ku'bu ya, a'diniginja co 'dotombo'do, assa ka tafada afa ma tiya ada kiji i'i ka tunggunu co ya kungngo."

Matias akarna ka 'buugu tiya Yahüüsa

¹² İkiri kadalaadene ka tapadaga co Örsaliim ndama anya minggide mana eere a'da Anya ma 'Dikidiyö, makete ka Örsaliim. ¹³ Kene ka tö'dö ka Örsaliim ya kasirigö co 'dasala ko'do kita eene ka füngngö kide ya, eege na Bütrüs nja Yuhanna, nja Yaguub nja Andraws, nja Filibüs nja Tööma, nja Bartülmaws nja Matta, nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa, nja Samaan ya tatagu'daana ka eedi ya, nja Yahüüsa 'bii'bala ya Yaguub. ¹⁴ Eege nye'd'de kungngo kafara ka Masala turi ana eedi ungodho, nja iya töccö nja Mariyom niimö ma Yasu nja nagöre tanno iini.

¹⁵ Ka uuru tanno miini no a Bütrüs afiki'dö ma teema, nja kadu tanno amma ka Yasu no, a kadu na kanna kide nja eene no, kukumu kadu ka iidümmü ukumu ömö'di (120) iki, ¹⁶ "Nagöre eede, tumma na Koronggore tiya Insili ya na Dawud ka tagadünnü ka sorne 'billi no, kinynyo ööye miini a'da Yahüüsa ya ka alaala kadu ka Yasu kümü i'i ya. ¹⁷ I'i agosso ka linggo tanno nja angnga."

¹⁸ Gürüsü yiini ka 'duga ka kadu tanno ümmü Yasu ya, eenege siga iini, a'dingngö a'buna üüdü ku'bu adhösönjaana ku'bu, eema ma eedi tö'dö kürö nye'd'de kungngo. ¹⁹ A tumma no tussu adene ka Örsaliim koono nye'd'de kungngo, kidhi kanangnga eere a 'buugu tiya miini ya a'da Hakil Dama (Lodho ma Erüdü.)

²⁰ A Bütrüs tiki, "Sorne ma Tüüsü ma nakaaru tiki, 'Ara 'di yiini ta'dongngönyö, a tööyö niini titaalo.'[†] İki afe'de,

'Ara ömö'di öccö tagala ka 'buugu tiya iini.'^{††}

²¹ Kadu kungngo aja 'bitingngö kaneene nja angnga, ndama uuru tanno Uugaara Yasu ka takafiki'dö a linggo, ²² ma uuru tanno Yuhanna ka takambeese i'i no, idhi aaco a 'dotombo'do, ikiri angnga ka asaasa tüm-

[†] 1.20 Tüüsü ma Nakaaru 69.25 ^{††} 1.20 Tüüsü ma Nakaaru 109.8

mü ömò'di öccò ana kene ya tadinò kide nja angnga ka tafiki'dò ka inde tanno Yasu."

²³ Kikiri kagona kadu keera, Yüüsif ya ana eere a'da Barsaba ya, eere ma töögöje yiini a'da Yustus, nja tiya ana eere a'da Matiyas ya. ²⁴ Kikiri ka tageema nja Masala kiki, "Ka Masala, o'o nussu nanggeedi na kadu nye'd'de, la ungnö ka ömò'di tiya üüdü ka asaasa ana ka kadu tanno eera no. ²⁵ Amang kini tafiki'dò a linggo ma tafiini na Yahüüsa ka tinyi ku'bu no, ungnö ateeffe taluna inde niini." ²⁶ Kafanna muduru, a tameerö ta'dinggö ka Matiyas, akoonyo oonana ka kadafiini tanno ada'baaga kafünü ungnö no.

Tò'dò ma Koronggore tiya Insili ya

2 Ka Taanyara ma Koronggore ka ndò'dò ya, a kadalaadene tarügü ka 'buugu ungnö kanna kide. ¹² Kadhimì ka tumma ko'do ndama 'dotombo'do, afa tanya no iisò dhindho no, ka tigi ka 'bügöörì tiya eene ka tanna kide ya. ³ Kadhimì ka nagonggo'do kafeene nja issi. Kasümünü njaana kene ka nanggüdü ka'dingnge kide. ⁴ A Koronggore ya Insili ya tò'dò kene ka oona nye'd'de, keema tumma öccò a'da taalo neene, a Koronggore tanangnga türü kene ka oona keema.

⁵ Ka uuru tanno miini no a'da sa Yahüüdü na ümmü tumma ma Masala no, tò'dò ka Örsaliim ndama na'buugu koono nye'd'de kungngo. ⁶ Kene kandaföonyö tumma no ya, kawagaana oona kadhere, kudumma ömò'di kaföonyö tumma niini ka teemadene no. ⁷ Kadhere kiki, "Ma kadu na eema no 'dee taalo kadu ma Jalil eege kamiini sa? ⁸ Angnga sa ka tò'dò nya ndaföonyö tumma ma anya tammo aja eene ka teema? ⁹ Kadu no kö'dò ndama Parsiya nja Madiya nja Alam nja naaya ma Naato Keera nja Yahüüdiya nja Kabadökiya nja Büntüs nja Asiya, ¹⁰ nja Frajya nja Bamfiliya nja Misiri nja riifö ma Libya ka Kerivan nja kadu ma Röoma na anna kita no. ¹¹ Nja kadu ma Kireet nja Piirigide nja Yahüüdü nja kajeene tanno amma ka Masala tammo Yahüüdü no, angnga sa kaföonyö kene kadeema tumma naaja keema tumma ma Masala na 'diila no." ¹² A kadu tadhere nye'd'de keema kiki, "Minna yungngo 'bitingngö?"

¹³ A kadu öccò tiiri eege kadamidhi ka oona kiki a'da, "Eege kaaya ka ngeeli."

Bütrüs ageema nja a kadu

¹⁴ İkirì Bütrüs ka fiki'dò nja kadafiini tanno ö'dò kada'baaga kafünü ungnö no alneege ko'do iki eene, "Aaga Yahüüdü nja kadu ma Örsaliim 'do, akatodo ka tumma tanno eede no kara teeme no. ¹⁵ Aaga keema a'da kadu na kaaya ka ngeeli kaleefe ndanaaya ta iidümmü kafünü egiisö ligitaka kungngo, a tumma no taalo ka timin'da. ¹⁶ Tumma no na ne'bi Jüwiil ka tageema eege kungngo,

¹⁷ 'Masala makiki a'da,

Ka naguuru tanno eere no
na a'a sa ka tuuru Koronggore yeede ka kadu ka oona in'dili kungngo.

A laala yaada ya nagiide ya nja tanno iya no tema tumma a kümböödö.

A kadimöögö tiji tumma neede,

† 2.1: Lawi 23.15–21; Serije ya eera ya 16.9–11

a kümböödö tagu kadu na iifi no.

¹⁸ Nuuru Koronggore yeede
ka iya ka oona nja nagiide no ümmü tumma ma a'a ka uuru tanno miini no,
keema tumma neede.

¹⁹ Nalinggo eema ka 'dotombo'do keefe,
nalinggo ya ka 'büdhülü keefe,
a 'buugu ta eriidö nja issi nja ndhiigö dhabbu.

²⁰ A ndanaaya talifi

a tere ta eriidö

a'da küfürü uuru na Uugaara na öyeene kidhindhi no tö'dò.

²¹ Ömò'di ya amma ka eere ma Uugaara ya ara toolonadene.' ††

²² "Kadu ma Israyil aaga föönyö tumma no, Yasu ya ma Nasira ya Masala manangnga türü iini adagalinggo eema keefe kada ka söödö aaga tussu i'i, adagalinggo eema dhabbu keefe adale'bele eema a türü tanno Masala, aaga tussu iini. ²³ Kini ka tümününja aaga ya, a'da milli Masala ka tagussu iini, aaga tümü i'i aaga tabünnü ka salii'bi aaga tafa ka kadu tanno oroko no ka tagiidi i'i. ²⁴ I'i yungngo a Masala ka tagildhe türü ma inde kini ka oona afiki'dò, inde taalo ka tümü i'i. ²⁵ Kudumma Dawud ka tadori tumma miini iki,

'Niji a'a Uugaara kede kidha turi kungngo,
kudumma iini anna kede ka niisö ma kuri
amang ka ri'ba tafa tagu a'a.

²⁶ İkirì eedi yeede ka'diila, a onngo'do meede tadhodho nawe tüüsü nindhigi Masala
kudumma tuu'da tanno eede afe'de kara tindhigi Masala.

²⁷ Kudumma o'o taalo o'o natafa kede nütü ka 'buugu ma inde

taalo o'o natafa ka ömò'di tiya üüdü ya insili ya anna ka 'buugu tiya tasürdö ya.

²⁸ Nalaala a'a ka fiini ma tefe ka 'di,

ara o'o saga tadigi a'a a dhodho kidha ma o'o." †

²⁹ A Bütrüs tiki, "Nagöre eede, aaga afa kede nadirina tumma aaga dhorro, eyi pupa yaaja Dawud atatü'bü-dene a la ma oofö yiini ungnö aja kita ta'bitingngö.

³⁰ I'i aga ne'bi, ussu a'da Masala maküdüönö ada iini miki iini a'da ara oogo masa anangnga 'bandaada miini könö ka kööyö tiya iini. ³¹ A Dawud illi ka tasala tumma na Masala ka talinggo adageema a'da Almasihi a tafiki'dò ka inde iki,

'Taalo Masala matafa kini ka 'buugu ma inde
a tuu'da niini taalo ka tasürdö.'

³² Yasu afiki'dò ka inde a türü tanno Masala, angnga tijiögö angnga in'dili kungngo. ³³ Aga Masala ka ta'dina i'i ko'do manangnga i'i kono ka niisö ma kuri, i'i a'duga ka Pupa Koronggore ya Insili ya kada tiraana ya, uuru kaja ka oona i'i yungngo ada ka adinö kide 'bitingngö aaga taföonyö.

³⁴ "A Dawud taalo asirö 'dotombo'do, i'i ka eyi tiya iini iki,

'İki Uugaara a Uugaara tiya eede,

Emmi kede ka niisö ma kuri,

³⁵ ara a'a ka anangnga o'o ka siri ka diidi tiya üüdü ana uune.' ††

†† 2.21 Jüwiil 2.28–32 † 2.28 Tüüsü ma Nakaaru 16.8–11 †† 2.35 Tüüsü ma Nakaaru 110.1

³⁶ “Amang ka kadu ma Israyil tussu dhorro a'da Yasu yaada ka tagiidaana ya, Masala manangnga i'i kada Uugaara ada Almasihi.”

³⁷ A kadu ka taföonyö tumma na Bütrüs, a tumma no tala eege ka nanggeedi, kindini Bütrüs nja kadafiini könö kiki, “Ungngo 'bitingngö ara ungnö tönynyö, nagöre iidi?”

³⁸ A Bütrüs tiki eene, “Aaga aadha ka eema tiya toroko ya, aaga tambeesedene ka unggondho ana eere ma Yasu Almasihi a'duga tumma na toroko no kada ka oona, a Koronggore tiya Insili ya tananja aaga. ³⁹ Tumma na Masala ka teema a'da aaga tindhigi oogo nja laala tiya ada nja kadu tanno ku'b'ba no na üm-münü Uugaara a'da Masala maaja mo.”

⁴⁰ Agadünügü eema eene ma eema adhabbu iki eene, “Aaga oolonadene aaga taadha ka sere tiya toroko ya ka oona.” ⁴¹ A kadu na amma ka tumma tanno iini no kakambeesedene, a kadu öccö tö'dö kene na alif ka iidoona.

Taneene na kadu ma kaniisa

⁴² Kada kümmünü nanggeyi neene ka talaana tanno kadafiini kagu eema ka 'buugu tiya unggodho ya kafara ka Masala eege nye'd'de. ⁴³ A kadafiini tagalinggo eema dhabbu keefe a türü tanno Masala ari'ba tüm-mü kadu nye'd'de kungngo. ⁴⁴ A kadu na amma ka Yasu no, tumma neene ka unggodho kafaana ka oona, kosso ka eema. ⁴⁵ Kanadene ana ana almaala tiya eene nja eema ma nasigeene tiya eene kosso ka gürüsi nja kadu tanno iini na eema ka titaalo kene no ku'bu. ⁴⁶ Kicci toreene turi ka la ma Masala ka Örsaliim ana eedi unggodho, kagoreene ka nöö'di tanno eene kagu eema ka'deema. ⁴⁷ Küüwe tüüsü ka dhodho ada a Masala a kadu tamma ka tumma tanno eene nye'd'de, a Uugaara tagusu kadu tanno oolonadene no ka köje 'bücca kungngo.

Tafiki'dö ma mügüre

3 Uuru kinggide Bütrüs nja Yühanna co la ma Masala ana ndanaaya kiidoona amuru ma siiya ma taco tafara ka Masala. ² A kadu tadhe ana ömö'di ka tageenedene kada mügüre. Kamanaga i'i ka inye ma la ma Masala ya ana eere a'da inye na 'Diila a naguuru no arangnga kadu na icci no. ³ Kini ka tasala Bütrüs nja Yühanna kata ungunugu co ya, ikiri ka rangnga eege a'da kanangnga niimö iini. ⁴ Kikiri ka tasala kini ko'do, a Bütrüs tiki iini, “Assa kidi!” ⁵ Ikiri ka adinö eege iki kide a'da ka tanangnga niimö iini.

⁶ A Bütrüs tiki iini, “Taalo gürüsi kede, a dahaba titaalo kede lakiini yungngo eege ara tanangnga o'o, ana eere ma Yasu Almasihi ya ma Nasira ya, fiki'dö nunggeene.” ⁷ Ümmü i'i ka niisö ma kuri a'dina i'i ko'do, uune tarooro ka takidhö ka uuru miini, ⁸ Afiki'dö imbiiri unggunaana ku'bu, aaco la ma Masala ka teene nja eene, ungeene imbiiri indhigi Masala ko'do. ⁹ A kadu tadinö i'i nye'd'de ka tunggeene indhigi Masala ko'do. ¹⁰ Kussu a'da ömö'di ya kanna ka inye ma la ma Masala tiya ana eere a'da A'diila ya atarangnga ya, i'i ya miini kuurugu oona ku'bu kadhere ka niimö tiya küünidene ya.

Tumma na Bütrüs ka la ma Masala

¹¹ Aga ömö'di tiya arangnga ya tama'da ka Bütrüs nja Yühanna ka fangga tammo Siliman mo, a kadu nye'd'de tadhere kisi kene keere.

¹² Ka Bütrüs ka tasala eege nggeege ya iki eene, “Ka kadu ma Israyil minna agu aaga, aaga tadhere ka eema tiya agalinggo adene ya? Minna agu aaga tadinö ungnö afa ungnö ka anangnga ömö'di ya ka fiki'dö a türü tanno iidi a ta'diila tanno iidi? ¹³ Masala ma kadaada ma angnga, Masala ma Abrahiim nja Ishak nja Yaguub. Oogo mungngo manangnga türü ka tatasaga tiya oono Yasu yaada ka ta'düsünü i'i ka Bilatus kidha, aaga tümünü i'i a kadu tanno diidi i'i no kada kiidi i'i. A Bilatus ta kasaasa tapa kini illi aaga kanu. ¹⁴ Kanu aaga ka ömö'di tiya a'diila insili ya ara aaga ka tapa ka tatagirina kadu. ¹⁵ Kagiidi aaga nduguli ma tefe ka 'di illi Masala miji i'i ka inde ungnö tadinö kide. ¹⁶ Tamma ana eere tiya Yasu, ömö'di yaada kiji, aaga tussu a'da kapadaga türü kini ya, eere ya Yasu nja tamma na öö'dö ndama iini no ka anangnga i'i ka oolonadene 'do yaada kijöögö aaga in'dili ya.

¹⁷ “A 'bitingngö nagöre eege, nussu a'a aaga ka linggo a'da taalo aaga kussu afa ma naguugaara tanno ada ka tagüüni. ¹⁸ A Masala tatiimö ada kide ka tumma tanno oono ka tageema a nagane'bi nye'd'de a'da Almasihi a tadhögürü. ¹⁹ Aaga aadha ka eema tiya toroko ya aaga tamma ka Masala amang kono toolona tatoroko naada ka oona no. ²⁰ Amang ka Uugaara tafa'da fiini ya a'diila ya aaga ka Yasu Almasihi afa moonoo ka tageema. ²¹ Ara töodhi ka 'dotombo'do ara uuru ka öö'dö ma Masala ka anangnga eema in'dili ka issi afa moonoo ka tageemaga co nagane'bi tanno oono na insili no 'billi. ²² Müüsa iki a'da, ‘Masala Uugaara müüdü massa ka kürünü ne'bi afa ma a'a kungngo aaga taföonyö tumma niini ka teema nja aaga no. ²³ Ömö'di ya taalo taföonyö tumma na ne'bi tiya miini ya, atakedhekanja keere ndama ka söödö.’ ²⁴ “A nagane'bi nye'd'de ndama Samwiil nja tanno ö'dö kini keere no, kageema tumma tö'dö ma uuru tanno. ²⁵ Aaga kungngo kakarna ka nagane'bi nja timi'di tumma tanno Masala nja kafaafa ma aaga miki Abrahiim, ‘Laala yüüdü tanangnga kadu ka aduna baraka ka 'büdhülü nye'd'de.’ ²⁶ A Masala manangnga tasaga yoono ka fiki'dö ndama inde magürünü i'i kada ana baraka ka dhidha amang kada taadha ka tatoroko.”

Tahükümü na Bütrüs nja Yühanna

4 Ka Bütrüs nja Yühanna tadünügü eema a kadu ya, a ka'boge nja uugaara ma kadu tanno afa ka la ma Masala no nja Sadügiin tadhe ko'do kene ka oona. ² Kagoroo'bo a'da eege kalaana kadu a'da kadu kara tafiki'dö ka inde ana Yasu. ³ Kümmü eege kanangnga ka pabuusu kudumma 'buugu kanda siiya ara taka kataadha. ⁴ A kadu kadhabbu kaföonyö Bütrüs nja Yühanna kadeema kamma ka Yasu, kadu na nagiide no kö'dö na alif kiidümmü.

⁵ Ka taka ka taadha ya a naguugaara ma Yahüüdü nja katalaana ma seriye nja kadifi temmi ka 'buugu

† 3.22 Seriye ya eera ya 18.15, 18 †† 3.23 Seriye ya eera ya 18.19
‡ 3.25 Takwiin 22.18; 26.4

tiya ungodho ya ka Örsaliim. ⁶ Nja Hanan uugaara ma ka'boge nja Kiyaafa nja Yühanna nja Askander nja siliga ma uugaara ma ka'boge in'diili. ⁷ Kikiri ka tagümmünü Bütürs nja Yühanna kanangnga eege ka 'dingnge kene kidha kindini eege, "Kagalinggo aaga eema ya ana eere töccö nja türü töccö?"

⁸ A Koronggore tiya Insili ya tuurunja ka Bütürs ka oona iki eene, "Ka naguugaara ma anya nja kadifi ma anya, ⁹ katindini ungnö 'bitingngö ma ömö'di tiya maara ya a'da a'diila nya? ¹⁰ Amang kada tussu iini aaga kadu ma Israyil nye'd'de kungngo a'da ömö'di ya 'dingnge kada kidha ya a'diila ana eere tiya Yasu Almasiini ya ma Nasira ya, yaada ka tagiidi i'i ya, aaga tabünnü i'i ka salii'bi ya, a Masala tiji i'i afiki'dö ka inde. ¹¹ I'i ya

'Misi ma katarü'böönö yaada kanu kide mo, oogo mungngo ma misi ma kadese.' †

¹² Taalo toolona illi ana eere tiya Yasu, eere titaalo ma toolona kadu ka 'büdhülü, i'i yungngo Masala ka kürünü i'i ma toolona angnga."

¹³ Ka kadu ma la ma kadifi kiji rüsü na Bütürs nja Yühanna, oona tadhere kene kuurunja ku'bu kene kaföönyö a'da eege taalo ka kalaanadene illi eege kandussu a'da eege kaganeene nja Yasu. ¹⁴ Kiji ömö'di ya oolonadene ka 'dingnge kene kete, kikiri ka titaalo kiji niimö ma ta'bunnjaana ku'bu miini. ¹⁵ Kikiri ka tiki eene a'da kunggeene ka la ma kadifi kikiri ka teema ana ka oona. ¹⁶ Kiki, "Ara angnga tönynyö a kadu tanno eera no 'bitingngö? Kudumma kadu ma Örsaliim nye'd'de kussu a'da kadu no eema keefe angnga taalo ka tussu ka 'düsüniigi. ¹⁷ Kudumma ma tumma ka tanyalanjaana ku'bu, angnga tiki eene, kafa teema ana eere ma Yasu ka kadu kidha taalo kasaasa eege ka tanyala ku'bu."

¹⁸ Kikiri ka tagümmünü eege kiki eene a'da, kafa taalaana kadu, kafa teema ana eere ma Yasu. ¹⁹ Lakiini Bütürs nja Yühanna kiki, "Aaga iiröönö ka nanggeyi tanno ada öjö i'i yungngo adhorro ka Masala, ungnö taföönyö tumma naada alla na Masala. ²⁰ Ungngo teema tumma ma eema tiya iidi ka tadinö kide yungngo taföönyö ya."

²¹ Kene kanda kuuru ri'ba eene ka nanggeedi ya kapa kene kunggeene, kitaalo kaluna fiini ma tapusu eege, kudumma kadu nye'd'de ka tafünügü Masala ko'do ka eema tiya agalinggo adene ya. ²² Kudumma ömö'di tiya oolonadene ya, nagürüünü niini ko'do a kadu keera.

Kadu ma kaniisa kafara ka Masala

²³ Ka naguugaara ka tapa ka Bütürs nja Yühanna, kafada kaco ka kadu tanno eene kadirina eema ya naguugaara ma ka'boge nja kadifi kadirina eene ya. ²⁴ Kene ka taföönyö tumma no ya, kafara ka Masala ana eedi ungodho, kiki, "Ka Uugaara, o'o narü'bü 'dotombo'do nja 'büdhülü nja to ana eema tiya kide ya nye'd'de. ²⁵ Dawud ageema tumma nüüdü a Koronggore tiya üüdü ya Insili ya iki,

'Minna agu ajeene kafiki'dö ka linggo ajeene, a kadu ana eema tiya atoroko ya?

²⁶ Kafiki'dö naguugaara ma 'büdhülü ka timi'di tumma nja naguugaara ka 'buugu nye'd'de kungngo

ma takiriimi Masala Uugaara nja Almasiini.' ††

²⁷ Hirüdüs nja Bilatus Albunti ya nja kadu ma Israyil nja kadu ma kajeene ka anya tammo kümmü tumma ka kirimi Yasu tatalinggo yüüdü ya insili ya yüüdü ka tümünü i'i kada Almasiini ya. ²⁸ Kagalinggo tatoroko nüüdü killi kadageeme a türü tanno üüdü a'da kara tünidene. ²⁹ A 'bitingngö Uugaara, iiri rüsü neene nja ungnö no, nanangnga türü a kasaga tanno üüdü ka eema tumma nüüdü a'da kitaalo ungnö kari'ba.

³⁰ Kilina niisö nüüdü noolona kadu na maara no nüüni eema keefe ana eere ma tasaga tiya yüüdü Yasu ya Insili ya."

³¹ Kene ka teema nja Masala ya, a 'buugu tatinggi'di, a Koronggore ya Insili ya taka ka kadu nye'd'de, kadünnü tumma ma Masala ari'ba titaalo.

Kadu ma kaniisa kosso ka eema

³² A kadu ma kaniisa taganna ana eedi ka ungodho kosso ka eema, taalo ömö'di ma tiki a'da eema yiini yungngo. ³³ A kadafiini talaana kadu keema iini a'da Yasu Uugaara afiki'dö ndama inde, a türü na Masala tu'bu eege ka nanggeedi in'diili, ³⁴ Taalo ömö'di ma tasaasa niimö, kudumma kadu kanadene a nöö'di nja nasigeene kaamana eema miini ka 'buugu tiya ungodho ya, ³⁵ kasümunaana ku'bu a ömö'di ya ta'duga tamana yiini ka asaasa ya.

³⁶ Afe'de a Yüüsif taga Lawi ya ma Kuburus, ya kadafiini kanangnga eere iini a'da, Barnaba tafireeri.

³⁷ Adanege a siga tanno iini a'duga gürüüsü miini ö'dö iini a kadafiini.

Hananiya nja aka tammo iini Safiira

5 'Bitingngö ömö'di inggide ana eere a'da Hananiya, agatanege a siga tanno iini nja aka tammo iini mana eere a'da Safiira. ² Karmuna türeene ma gürüüsü ku'bu ma eyi tiya iini a'da mussu, ara ka öö'dö a türeene miini anangnga a kadafiini kidha.

³ A Bütürs tiki iini, "Ka Hananiya, minna agu o'o nafa ka Ebliisi aaco küdü ka eedi niisini Koronggore ya Insili ya? Narmuna türeene ma gürüüsü ma siga? ⁴ Taalo siga nüüdü eege kamiini a'da nafürü o'o tagatenege iini? A kene kanda tennege taalo o'o nama tafa ka gürüüsü ma eyi tiya üüdü? Minna agu o'o nalinggo tumma afa ma tanno kungngo. O'o niisini Masala taalo o'o niisini kadu."

⁵ Aga Hananiya ka föönyö tumma no ya, a'dingngö eyi, ari'ba tümümü kadu na föönyö tumma no. ⁶ A kadimöögö kö'dö ka'bürü i'i ka oona a ten'di, ka'dina i'i katü'bü i'i.

⁷ Ka ndanaaya ka öö'dö kiidoona ya, aka miini töö'dö a'da taalo mussu niimö ya agüüni adene ya. ⁸ A Bütürs tindini oogo iki oono, "Tirina tumma a'a dhorro ma eema ma siga tiya ada ka tanadene iini ya, i'i yungngo?"

Miki, "Ii, i'i ya miini."

⁹ A Bütürs tiki oono, "Kimi'di aaga tumma nja nyuri yüüdü aaga ta'b'ba Koronggore ya Uugaara amana? Assa! Ka ton'do ma uune tanno kadu tanno a'duga nyuri yüüdü katü'böönö ka inye, kara ta'duga o'o afe'de!" ¹⁰ Marooro ka 'dingngö ka Bütürs kidha meyi. A kadimöögö tö'dö kaduna oogo ka teyi, ka'dina oogo

† 4.11 Tüüsü ma Nakaaru 118.22

†† 4.26 Tüüsü ma Nakaaru 2.1-2

katü'böönö ka nyuri kete. ¹¹ A ari'ba tūmmü kadu ka kaniisa nye'd'de nja kadu tanno föönyö no nye'd'de.

Toolona kadu a türü tanno Masala

¹² A kadafiini tagalinggo eema keefe kadhabbu nja türü kidha ma kadu. A kadu na amma no in'diili kicci toreene turi ka fangga tammo Siliman. ¹³ Taalo ömö'di unngodho kungngo ma taga'da tumma neene, lakiini kadu nye'd'de kamma kene kafünügü eege ko'do. ¹⁴ A kadu na amma ka Masala no tamanya kadhabbu nagide nja iya. ¹⁵ A kadu tama kadu na maara no kamana eege ka nafiini ka'düürü eege ka kere nja akede, ka Bütrüs ka tunggeene ya, a tallappa niini tagilaana kene ka oona ka'diila. ¹⁶ A kadu takicci ka Örsaliim ndama na'buugu tanno akete no, a kadu tanno maara no nja kadu tanno indima no koolonadene nye'd'de.

Kadafiini kanaanja ka pabuusu

¹⁷ Uugaara ma ka'boge nja kadu tanno iini na Sadügiin no kadigine akirimi. ¹⁸ Kūmmü kadafiini kuuru eege ka pabuusu. ¹⁹ İkirı tadhangga ma Uugaara ka öö'do ooso kungngo, aafa'da inye ma pabuusu uuru kadafiini kürö iki eene, ²⁰ "Aaga unnggeene, aaga co la ma Masala, talaana kadu ka tumma ma tefe ka 'di na Masala ka ö'dö iini no."

²¹ Kamma ka tumma kaco la ma Masala ligitaka so'd'do kalaana kadu.

Uugaara ma ka'boge nja kadu tanno iini nja la ma kadafiini ma Yahüüdü tagürünü kadu kaco tö'dö a kadafiini ndama pabuusu. ²² A nasigira co pabuusu taalo kaduna ömö'di kide, kafada köö'dö ka naguugaara. ²³ "Kaduna unnggo pabuusu kada teere a kadu na afa kide no ka'dingnge ana ko'do ka naginyeene, lakiini kidi ka tafa'da eege, unnggo taalo kaduna ömö'di ka teene miini." ²⁴ Uugaara ma nasigira tanno afa ka la ma Masala no nja naguugaara ma ka'boge, kene ka taföönyö tumma no ya, oona tadhere kene kuurunja ku'bu, kiki, "Kaneene tumma no nya?"

²⁵ İkirı ömö'di öccö ka ö'dö iki eene, "Kadu naada ka tadhifi eege ka pabuusu no, kinni ka la ma Masala kalaanaka kadu!" ²⁶ Uugaara ma nasigira ma la ma Masala nja kadu tanno iini ta üügü kadafiini ta'diila kungngo, kudumma eene kari'ba ii'di kadu tadhifi eege.

²⁷ A kene ka öö'dö a kadafiini ka naguugaara kidha, ikiri uugaara ma ka'boge ka tiki eene, ²⁸ "Kageema unnggo nja aaga dhabbu a'da aaga tafa talaana kadu ana eere tiya talaana naada kadhala ka Örsaliim ka oona nye'd'de, kasaasa aaga tagirni inde ma ömö'di tiya kidi ko'do?"

²⁹ A Bütrüs nja kadafiini tiki, "Ara unnggo taföönyö tumma na Masala taalo unnggo kataföönyö tumma na kadu. ³⁰ Masala ma kupupa tanno aja, miji Yasu ka inde yaada ka tagiidi i'i aaga kabünnü i'i ka salii'bi ya. ³¹ Masala oogo mungngo ma'dinigi i'i ko'do ka niisö ma kuri tanno oono, manangnga i'i kada Uugaara nja tatoroko ma kadu ma İsrayil amang kene taadha ka tatoroko a Masala tafa kene. ³² Unnggo ya kadino unnggo ka eema tiya nye'd'de, a Koronggore ya İnsili ya Masala ka anangnga i'i a kadu tanno aföönyö tumma niini no."

³³ Aaga naguugaara taföönyö tumma no, kagoroo'bo kasaasa tagirina eege. ³⁴ İlli ömö'di inggide ana eere a'da Gamalayil taga Fariisi, i'i a talaana ma seriye, a kadu nye'd'de tindhigi i'i ko'do, afiki'dö ka la ma kadifi ma Yahüüdü, ikiri ka tiki a kadafiini kuuru kadu co kürö tikinggi. ³⁵ İkirı ka tiki eene, "Kadu ma İsrayil, aaga aadha ka tumma tanno ada ka asaasa talinggo a kadu tanno no. ³⁶ Afiki'dö ömö'di inggide ana eere a'da Südas, kete kungngo ümmü eyi yiini kada dhabbu, a kadu tuurna i'i keere miya ka egiisö. Adagiididene a kadu tanyalanjaana ku'bu a tumma miini titaalo.

³⁷ Afe'de a Yahüüsa ya ma Jalil ya adele oona ka uuru tanno kadu kadaginni kadu no, a kadu tisi kini keere kadhabbu. Eyi afe'de, a kadu na isi kini keere no, tanyalanjaana ku'bu. ³⁸ A 'bitingngö ya ara a'a tiki aaga, kadu afa ma tanno aaga fa talinggo a tumma tanno eene, tumma neene ka talaana kadu iini no, kassa ka titaalo kene kada tumma ün'dügüngngö. ³⁹ A kene kada tumma ma Masala eege kamiini, taalo aaga ka tarigi eege, ii'di aaga tüüni ada tagoroo'bo ada ku'bu nja Masala."

⁴⁰ A kadu tumma ka tumma tanno iini. Kadagümmünü kadafiini, katabbü eege kuuru eege ka tino kiki eene, kafa talaana kadu ana eere tiya Yasu.

⁴¹ A kadafiini tunggeene kadhodho, kudumma Masala manangnga eege ka tambaanya dhögürü kudumma eere tiya Yasu. ⁴² A kadafiini taalo kaadha ka talaana kadu 'bucca kungngo, ka la ma Masala nja nöö'di kalaana kadu kadünügü tumma ma İnjilii a'da Yasu i'i ya Almasihi.

Kadu ma linggo no iidümmü kafünü eera no

6 Ka naguuru tanno miini no, asa kadalaadene tadhabbu kagusaana ka köje. A Yahüüdü na eema tangga Yünan no, ta'digineene keema a'da Yahüüdü na eema tangga Ebraniin no küüni tö'bö ana iya ma nagüüme tanno eene ku'bu taalo kamana eema ma takuri eene 'bucca kungngo. ² İkirı kadafiini na ada'baaga kafünü eera no ka tagümmünü kadalaadene öccö kiki eene, "Taalo a'diila unnggo a kadüüni tö'bö a tumma ma Masala ara unnggo katöodhi kasümünaana eema ma kuri ku'bu ün'dügüngngö. ³ Nagöre eede akö'dö a kadu ka iidümmü kafünü eera na ussudene no na adigine a Koronggore tiya İnsili ya nja tussu eema, angnga tanangnga linggo no eene. ⁴ Ara unnggo kadafara ka Masala unnggo tagalaana kadu ka tumma tanno oono."

⁵ A tumma na ta'diila ka kadalaadene ka oona kümümü İstifanüüs, ya amma ka Masala dhorro ana eedi ya, adigine a Koronggore tiya İnsili ya, nja Filibüs nja Brokoros nja Nikanors nja Temon nja Braminas, nja Nikola ya ma Antakiya ya amma ka tumma ma Yahüüdü ya. ⁶ Kö'dö ana eege kidha ma kadafiini kümümü iisine kene ka nanggüüdü kafara ka Masala.

⁷ A tumma na Masala takanyala ku'bu, a kadalaadene tö'dö kadhabbu ka Örsaliim a ka'boge tumma ka Yasu kadhabbu.

Tümmü adene na İstifanüüs

⁸ A türü na Masala tadigi ka İstifanüüs ka oona alinggo eema kefe ale'bele eema a kadu tadhere. ⁹ A kadu

ma la ma talaana tiya ana eere a'da La ma kasaga na apa kene no, nja kadu ma Keriwan nja kadu ma Iskan-dariya, nja kadu ma Kilikiya nja kadu ma Asiya 'do, ka'bununjaana ku'bu nja iini a tumma. ¹⁰ A Masala tanangnga türü ma tumma Istifanüüs, a tumma niini tiligi kene kadagii'bi eege. ¹¹ Kafünü kadu öccö kanangnga niimö eene a'da kiki, "Kaföönyö angnga i'i eela Müüsa nja Masala!"

¹² Kagirnaana ka kadu ka oona nja kadiifi nja kata-laana ma seriye, kümmü Istifanüüs kaco la ma kadiifi ma Yahüüdü iini. ¹³ Kö'dö a kadu kafünü korokoro ka Istifanüüs ka oona kiki, "Ömö'di ya öödhî ka teela la ma Masala nja tumma seriye tiya Müüsa turi kungngo. ¹⁴ Kaföönyö ungnö iini ka tiki a'da, Yasu ya ma Nasira ya, ara tagü'dügü la ma Masala ya co, aadha kadu ka tumma tanno Masala na Müüsa ka öö'dö iini angnga no."

¹⁵ A kadu na emmi nye'd'de ka la ma kadiifi ma Yahüüdü, tassa ka Istifanüüs ko'do kasala dhugudha yiini kafeene nja dhugudha ma tadhangga.

Tumma na Istifanüüs nja naguugaara ma Yahüüdü

7 İkirî uugaara ma ka'boge ka tiki Istifanüüs, "Tum-ma no 'dee ka timin'da?"

² Istifanüüs tapadaga tumma eene iki, "Nagöre eede nja kafaafa ma a'a, aaga toodo kede! Masala ma id-hindhî mo matele oona a pupa tiya aja Abrahiim kini ka takaleefe ka anya ma Naato Keera a'da üfürü co Haran. ³ Miki iini, 'Ninyi anya müüdü ku'bu nja siliga ma o'o ara o'o ka tunggeene naco anya tammo meede kara tala o'o kide mo.' ⁴ İkirî Abrahiim ka tinyi anya ma Kaldan ku'bu ara kico Haran emmi kide. A pu-pa tiya iini ka teyi, a Masala ta'duga i'i manangnga ka 'büdhülü tiya ada ka tanna kide 'bitingngö ya. ⁵ Ka uuru tanno miini no, taalo Masala manangnga niimö iini ma 'büdhülü tiya taalo makara tarmuna 'bam'bu-ugu iini. A Masala tiki iini a'da oogo matanangnga 'büdhülü a kadaada ma iini kakarna kide, kudumma Abrahiim üfürü 'bii'bala taganna kini. ⁶ A Masala tiki iini, 'Laala yüüdü kara ta köloge ka anya tammo taalo tanno eene. Eege kara ta kasaga küünî midhi ku'bu ana eege a nagürünü na miya ka egiisö. ⁷ Lakiini ara a'a tapusu anya ma üünî eege kada kasaga mo, kassa ka tunggeene ka anya tammo iini mo, köö'dö tafara kede ka 'buugu tiya.' ⁸ A Masala tikiri ka timi'di tum-ma nja Abrahiim, ma taradene meene ka tussu adene iini. İkirî Abrahiim ka teene Ishak atiiimö fungngö iidümmü afünü iidoona, eedhe i'i. Ishak tara 'bii'bala yiini Yaguub, a Yaguub tara kafaafa ma angnga na ada'baaga kafünü eera no.

⁹ "A kafaafa ma angnga tagagirimi Yüüsif ka tanege ana i'i kaco Misiri iini, a Masala taganeene ma taafa ki-ni. ¹⁰ A Masala toolona i'i ka dhügürü tiya in'dili ya, manangnga tussu eema iini tumma tanno a'diila niini, a Faröön ya uugaara ma Misiri ya, tasaasa i'i ümmünü eema iini nye'd'de ada uugaara. ¹¹

¹² "A iire tammü Misiri nye'd'de nja anya ma Kanaan, a kuri titaalo a migile taga taalo a kafaafa ma angnga. ¹³ İkirî Yaguub ka föönyö a'da migile mungngo ka Misiri ya, i'i agürünü kafaafa ma angnga ka tino neene

† 7.3 Takwiin 12.1†† 7.4 Takwiin 11.31; 12.4‡ 7.5 Takwiin 12.7 †† 7.7 Takwiin 15.13-14 †† 7.10 Takwiin 41.39-41 ††† 7.11 Takwi-in 42.1-2

na dhidha no. ¹³ A kini ka kürünü eege afe'de, a Yüüsif tala eyi yiini a nagöre tanno niini, a Faröön tussu kadu na Yüüsif. ¹⁴ A Yüüsif tagürünü ka pupa tiya iini nja kadu tanno iini nye'd'de, na öö'dö kadu kiidoona kada'baaga ana awwa no. ¹⁵ A Yaguub tö'dö ka Misiri, eyi kide nja kafaafa ma angnga nye'd'de. ¹⁶ Ka'duga eege kaco Shakiim katatü'bü eege ka la ma oofö tiya Abrahiim ka taana ka laala tiya Hamüür ka Shakiim ana gürüsi ya.

¹⁷ "Ka uuru ma tafi'di tumma na Masala nja Abrahiim, a kadu naaja kakogoona kadhabbu ka Misiri. ¹⁸ A kadu tammü uugaara öccö ka Misiri taalo ussu Yüüsif.

¹⁹ Adagüünî ada kadu naaja ku'bu ada kapusu kafaafa ma angnga no ma ta'bunu eege ka tapüüpü laala ya aleefe tageenedene co, amang kene tafa tefe ka 'di.

²⁰ Ka naguuru tanno miini no ageenedene Müüsa a 'diila 'do atiiimö nagatereene kiidoona ka 'di tiya pupa tiya iini. ²¹ Ka kadu ka taanu kini, a 'badaada ma Faröön ta'duga i'i ma tinggiri i'i kada 'bii'bala tiya oono. ²² A Müüsa takalaadene ka tussu eema ma Misiri. Ana türü ma teema tumma nja alinggo.

²³ "Kini ka ndagu'du nagürünü a kadu keera ya, i'kirî ka tunggeene aaco toso kadu niini ma Israyil. ²⁴ İkirî ka tasala taga Misiri ka abb' taga Israyil akaraka i'i keere adagiidi taga Misiri. ²⁵ A Müüsa takiki a'da ara nagöre niini tussu a'da Masala ma toolona eege, ndama niisö tanno iini, lakiini eege taalo kussu. ²⁶ Ka uuru töccö kadu ma Israyil keera kabbü ajeene, adagümmünü eege ma tindinaana eege ku'bu. İki eene, 'Aaga 'dee, a'da aaga ka nagöre sa kasaasa tili ajeene amana?"

²⁷ "Ömö'di öccö tagürünügü i'i keere kini ka oona iki, 'Mada anangnga o'o kada uugaara tiya iidi? ²⁸ Nasaasa o'o tiidi a'a afa müüdü ka tagiidi ta Misiri ka ooso kungngo?' ²⁹ A Müüsa ka föönyö tumma no ya, i'kirî ka rünö aaco anya ma Midian, adaganna kide kada tajeene adageene laala eera kide.

³⁰ "Kini ka tatiimö nagürünü a kadu keera ya, a tad-hangga ma Masala tatele oona iini ka 'dikinya ka dhiile ma Siina ka issi ka finne ka ndhaaru. ³¹ A Müüsa tad-here kini ka tasala issi ka finne ka ndhaaru, asigi kide kete amang kini tijöögö, a Masala tammünü i'i ndama issi ka teene, ³² A'a na Masala ma kafaafa ma o'o, Masala ma Abrahiim nja Ishak nja Yaguub.' Ari'ba tøm-mü Müüsa taalo a'duga rüsü ana eedi ma tassa co.

³³ "A Masala tiki iini, 'Kirnö egide ku'bu küdü kuune, kudumma 'büdhülü tiya üdüd ka 'dingnge kide ya 'büdhülü ya insili ya i'i ya miini. ³⁴ A'a niji dhügürü ya kadu tanno eede ka Misiri naföönyö fara yeene, i'kirî a'a ka öö'dö ku'bu ma toolona eege. Aayu nagürünü o'o ka Misiri.'

³⁵ "A Müüsa ya kadu tanno iini ka tagaanu kini kiki iini, 'Mada anangnga o'o kada uugaara tiya iidi?' I'i yungngo Masala ka kürünü i'i ada uugaara atoolona a türü tanno tadhangga na alanja iini ka ndhaaru no.

³⁶ Unggu kadu kürö ndama Misiri a türü tanno Masala niini ka talinggo eema keefe a kadu ka Misiri nja tada'-da ma to ma Dhöyö mo nja dhiile a nagürünü a kadu keera. ³⁷ A Müüsa ka eyi tiya iini iki a kadu ma Israyil, 'Ara Masala sa nangnga ne'bi aaga a tö'dö ndama aaga afa ma a'a kungngo. ³⁸ A Müüsa i'i yungngo nja

††† 7.19 Tö'dö kürö 1.10-11, 22§ 7.21 Tö'dö kürö 2.2-10 §† 7.30 Tö'dö kürö 3.1-10 §†† 7.37 Seriyé ya eera ya 18.15

kadu ma Israyil ka dhiile ungnge ka söödö ma kafaafa ma angnga, nja tadhanga ya ageema nja iini ka 'dikinya ma Siina, anangnga tumma ma tefe ka 'di iini öö'dö iini angnga. †

³⁹ "Lakiini kafaafa ma angnga kanu kini kitaalo kaföönyö tumma niini, a nanggeedi neene kasaasa tapadaga co Misiri. ⁴⁰ Kiki a Harüün, 'Adina namasala kunggeene kaja kidha mo, kudumma ungnge taalo kussu niimö ya ümmü Müüsa ya a'da i'i yungngo ö'dö ana angnga ndama Misiri.' ⁴¹ Kadadina masala kafeene nja 'bileefo kataraana eema iini kadhodho a niimö kadadina a niisö meene ya. ⁴² A Masala tummu eyi yoono eene ka oona mafa kene kafara ka midigi, afa ma tiya ka takirinja ka sorne ma nagane'bi, 'Ka laala ya Israyil! Aaga 'dee kara aaga eema a'a ka dhiile kanna

ka nagürüünü tanno kukumu kadu keera no?

⁴³ U'u, lakiini ka'duga aaga fangga ma Muluk a timidigi ma masala tammo Romfan, namasala yaada kadadina ma tafara kono.

Ara a'a tuurugu aaga co kajeene keere ma Babil.' ††

⁴⁴ "A kafaafa ma angnga kaganna fangga eene a tumma ma teema tumma ma Masala kide nja eene ka dhiile. Afa ma tiya Masala ka tiki iini, a'da üün'i afa miini ka ijöögö kungngo. ⁴⁵ A kafaafa ma angnga ta'duga fangga ka niisö ma Yashu ka öö'dö iini nja eene kene ka tamuru 'büd'hülü ya kajeene a Masala ka tagasoro eege kene kidha. Fangga maganna kanna ka 'büd'hülü idhi uuru na Dawud ka öö'dö. ⁴⁶ A Masala tasaasa Dawud ma 'diila nja iini, a Dawud tiki oono a'da ara i'i tarü'bünü la a Masala tammo Yaguub. ⁴⁷ Lakiini Sili-man i'i yungngo arü'bü la oono. †††

⁴⁸ "Lakiini Masala taalo manna ka naala na arü'bü adene ana iisine no, afa ma tiya ne'bi ka tiraana ya kungngo,

⁴⁹ 'Uugaara iki, 'Buugu ma temmi tiya eede ka 'do-tombo'do,

a 'büd'hülü 'buugu ma uune tiya eede.

'Di ya faanya i'i yungngo ada ka tarü'bünü a'a?

'Buugu ma taneene yeede i'i iie?

⁵⁰ Taalo iisine neede eege kungngo kagalinggo eema ya nye'd'de kungngo? †††

⁵¹ "Aaga takidhó ka nanggüdü a nanggeedi aaga nakinggiri no! Kafeene aaga nja kafaafa ma aaga, kaleefe aaga tanu ka Koronggore tiya Masala ya Insili ya. ⁵² Kafaafa ma aaga ka küün'i tatoroko ana nagane'bi kagirina kadu na keema tumma ma tö'dö na ömö'di tiya adho ka fiini yaada ka tummu i'i, aaga tagi-idi i'i ya. ⁵³ Ka'duga aaga tumma na Masala ka kadhangga ka niisö aaga sa katitaalo kalinggo iini."

⁵⁴ Ka kadu ka föönyö tumma no Istifanüüs no, kagoroo'bo kadiginigo ka nanggeedi kabbünaana igini neene kini. ⁵⁵ Lakiini Koronggore ya Insili ya tadigi ka Istifanüüs ka oona, assa co a 'dotombo'do asala tidhindhí ma Masala, a Yasu ka 'dingnge ka Masala ka niisö ma kuri. ⁵⁶ Istifanüüs tiki, "Niji a'a 'dotombo'do ka tatanfa'da a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ta'dingnge ka niisö ma kuri tanno Masala!"

⁵⁷ Kafiri ko'do keela ka tumma ko'd'do, kaküdhü iisine, kako'do kini eege in'dili. ⁵⁸ Kasisigi i'i co kürö ndama anya ma Örsaliim ma tadiidiri i'i a niigisi. A kadu na adini kide no takirnö en'di eene ka oona, kümmünü ömö'di tiya ana eere a'da Sawl ya.

⁵⁹ Katiidiri Istifanüüs a niigisi, ikiri ka tummüneene iki, "Ka Uugaara Yasu, 'duga koronggore yeede!" ⁶⁰ Üürü ku'bu adhiya ko'd'do iki, "Uugaara, fa tummu eege ka tatoroko tanno kene no." Kini ka tiraana nggeege ya eyi.

Sawl alinggo kadu na amma ka Yasu no

8 A Sawl tagamma ka tiidene tanno Istifanüüs. A kadu ka naguuru tanno miini no, kagalinggo kadu na amma ka Yasu no kakirimí eege ka Örsaliim. A kadu na amma ka Yasu no, tarünö kanyalanjaana ku'bu nye'd'de kungngo, kapadaga co fiini ma Yahüüdiya nja Samira. Illi kadafiini, eege kungngo kütü ka Örsaliim. ² A kadu könö na amma ka Masala no, tatü'bü Istifanüüs, kadafara i'i dhorro. ³ A Sawl tagunggeene ma taga'da kaniisa, öleele ka nöö'di ümmü kadu na nagide no nja iiya amanaga eege ka pabuuu.

Linggo na Yasu kala Samira

⁴ A kadu na kanyalagaago no, taköleele kadünügü tumma ma Masala co kadu. ⁵ A Filibüs ta'barda aaco anya ma Samira adünügü tumma na Almasihi co kadu kide. ⁶ A kadu tagatodo ka tumma tanno iini ana eedi ungnge, kudumma eene ka taföönyö tumma ma eema keefe yiini ka talinggo a türü tanno Masala ya. ⁷ Kudumma nagoronggore tanno oroko no ka tam'biri kürö ka kadu ka oona dhabbu kiidhe dhindho. A kadu toolonadene, namügüre dhabbu nja tanno sogo'do no. ⁸ A kadu ka anya ka oona nye'd'de tadhodho ka'deema.

⁹ A tadegeene inggide ana eere a'da Samaan, i'i agalinggo eema ya idhindhí ya dhabbu anangnga kadu ma Samira tadhere kini nye'd'de kungngo. A'diniga oona coo'do a'da ya i'i ya ömö'di tiya idhindhí ya. ¹⁰ A kadu nye'd'de tisi kini keere, na iifi no nja tanno dhiidhi no kiki, "Ömö'di ya türü na Masala, eege kamiini naaja ka tummünü eege a'da tidhindhí no." ¹¹ A kadu tisi kini keere kudumma iini ka amana eege ka tadhere nggeege 'bücca a tageene tanno iini no. ¹² Kene ka tamma ka tumma tanno Filibüs ka teema tumma ma İnjiili ma Tauugaara ma Masala nja eere tiya Yasu Almasihi ya, a kadu na nagide no nja iiya tagambeesedene. ¹³ A Samaan tamma ka tumma tanno Yasu adakambeesedene öleele nja Filibüs, adinö ka eema yiini ka tagalinggo a türü tanno Masala no adhere.

¹⁴ A kadafiini na kanna ka Örsaliim no taföönyö a'da kadu ma Samira tamma ka tumma tanno Yasu. Kikiri ka kürünü Bütürs nja Yühanna kene. ¹⁵ A kene ka ndala Samira ya, kadageema nja Masala amang kene ta'duga Koronggore ya Insili ya. ¹⁶ Kudumma iini taalo ö'dö ka ömö'di töccö ka oona illi eege kakambeesedene ana eere tiya Uugaara Yasu. ¹⁷ Bütürs nja Yühanna kümmünü iisine eene ka nanggüdü a Koronggore ya Insili ya tö'dö kene ka oona.

¹⁸ A Samaan taasala Masala ka anangnga Koronggore ya Insili ya ana Bütürs nja Yühanna kümmünü iisine a kadu ka oona ya, ikiri ka 'duga gürüüsi amana

† 7.38 Tö'dö kürö 19.1—20.17; Serije ya eera ya 5.1—33 †† 7.43 Amus 5.25—27 † 7.44 Tö'dö kürö 25.9, 40 †† 7.45 Yashu 3.14—17 †† 7.46 2 Samwiil 7.1—16 ††† 7.47 1 Naguugaara 6.1—38 ††† 7.50 Asaiya 66.1—2 § 7.51 Asaiya 63.10

eene. ¹⁹Iki eene, "Aaga anangnga türü no a'a meede ka tümünü iisine neede ka ömö'di ka oona a Koronggore ya Insili tö'dö kini ka oona!"

²⁰A Bütürs tiki iini, "O'o nja gürüüsi tiya yüüdü nye'd'de agolo ka issi, o'o niki kide a'da o'o natana eema ya Masala ka amana a kadu ya ana gürüüsi."

²¹Linggo niidi nitaalo nara toso kide ka linggo tanno nja unngo, kudumma eedi tiya yüüdü taalo a 'diila nja Masala. ²²Aadha ka tatoroko tanno üüdü no, ara o'o ka fara ka Masala amang kono ta'duga tumma na toroko no kudu ka eedi. ²³Niji o'o ka 'diiri afa tokotente a tatoroko timi'di o'o dhindho."

²⁴A Samaan tapadaga tumma eene iki, "Aaga eema nja Uugaara amang ka tumma tanno tafa tili a'a ka oona."

²⁵Ka Bütürs nja Yühanna ka tageema tumma ma Uugaara, kiki ka tafada kaco Örsaliim kadünnü tumma ma İnjiili co kadu ka nadaara ma Samira dhabbu.

Filibüs akambeese taga Habese

²⁶A tadhangga ma Masala tiki a Filibüs, "Fiki'dö ungeene nasülügü caa'bu ka fiini tiya ö'dö ndama Örsaliim ma co Kaza ka dhiiile." ²⁷A Filibüs tafiki'dö ungeene, aduna taga Habese adheemu, afa ka almaala tiya uugaara ma Habese in'dili oogo mana eere a'da Kantaka mo. I'i agöö'dö ka Örsaliim ma tafara ka Masala. ²⁸Kini ka tafada ya, akaka ka karru tammo iini iiri ka sorne ma ne'bi Asaiya. ²⁹A Koronggore ya Insili ya tiki a Filibüs, "Ungeene naco ka karro tammo kete mo."

³⁰A Filibüs tisi kono keere aföonyö ömö'di ka tiiri sorne ma ne'bi Asaiya iki iini, "Nussu niimö yüüdü ka taföonyö kide ya?"

³¹Iki iini, "Ara a'a tussu nya a'da taalo ömö'di ma tadünügü a'a?" İki ka tiki a Filibüs a'da, "Aaga emmi nja a'a."

³²A tumma niini ka tiiri ka sorne no, "Eege kungngo afa dheefele ma tatendhe mo, afa dhünggü ki'döönö a kadu kateppe musa kono ka oona

taalo akara taafa'da niinö.

³³Taalo küüni eema ya a'diila ana i'i kanyooro eema yiini

kadagüüni midhi ku'bu ana i'i, tefe ka 'di niini ka'dugadene ka 'büdhülü, taalo ömö'di ma tambaanya teema tumma ma kadaada miini." †

³⁴Ömö'di tiki a Filibüs, "Tirina a'a 'ba ne'bi 'dee iki a'da minna a tumma tanno eema tumma ma eyi tiya iini alla tumma ma ömö'di tökönö?" ³⁵İki Filibüs ka tagadünügü tumma ma İnjiili ma Yasu no iini alaana i'i ka tumma tanno ka sorne no.

³⁶A kene ka tagunggeene kaala 'buugu ma 'biidi, ömö'di tiki iini ka tindini Filibüs iki iini, "Biidi yungngo, amana i'i yungngo ara tafaga a'a keere ka tambeesedene?" ³⁷[A Filibüs tiki iini, "Taalo niimö ma tafaga o'o keere ka tambeesedene üürü namma o'o ana eedi ka teene dhorro." Ömö'di tiki, "Namma a'a a'da Yasu Almasihi ya 'Bii'bala ma Masala."]

³⁸İki ka tarigi karro ka'barda co 'biidi nja Filibüs, a Filibüs takambeese i'i. ³⁹Kene köö'dö ko'do ndama 'biidi ya, a Koronggore ma Masala Uugaara ta'duga

† 8.33 Asaiya 53.7-8

Filibüs, a dheemu taalo asala i'i afe'de, lakiini ungeene adhodho ka fiini. ⁴⁰A Filibüs taluna eyi yiini ka Ashdüd, ungeene eema tumma ma İnjiili co kadu ka na'buugu nye'd'de idhi aala Kaiysariya.

Saul amma ka fiini tiya Yasu

⁹A Sawl tütü ka talinggo kadalaadene na Uugaara Yasu ma tagirina eege, ungeene aaco ka uugaara ma ka'boge. ²Asaasa waraga kini ma co naala ma talaana ka Demasak, ma co tümü kadu na nagide no nja iya na amma ka fiini tiya Yasu öö'dö ana eege ka Örsaliim.

³A kini ka tunggeene asa takete ka Demasak ya, ikiri 'dotombo'do karooro ka talimi ka öyeene ada kini ka oona. ⁴İki ka 'dinggö ka 'büdhülü, aföonyö ömö'di ka tümüneene iki iini, "Sawl, Sawl, minna agu o'o nal-inggo tatoroko ana a'a?"

⁵A Sawl tiki, "O'o na mada Uugaara?"

A Yasu tapadaga tumma iini iki, "A'a na Yasu yüüdü ka talinggo tatoroko ana i'i ya. ⁶Fiki'dö 'bitingngö naco anya kara saga tirina niimö yüüdü kara tüüni ya."

⁷A kadu na kunggeene nja Sawl no töödhü, taalo keema, kaföonyö tumma, lakiini taalo kiji ömö'di. ⁸A Sawl tafiki'dö ndama 'büdhülü afa'da iye asa taalo iji niimö. A kadu tümü i'i ka niisö kümmünü i'i ka tino kaco a Demasak iini. ⁹Adaganeene a füngngö iidoona taalo iji 'buugu itaalo agu eema itaalo ooye 'biidi.

¹⁰A tatalaadene ka Demasak ana eere a'da Hananiya. A Uugaara Yasu tageema nja iini a kümböödü miki iini, "Hananiya."

Apadaga tumma iini iki, "İi, Uugaara."

¹¹Uugaara Yasu tiki iini, "Fiki'dö naco a fiini tiya ana eere a'da Dhidho ya, naco tindini ömö'di inggide ama Tarsuus ana eere a'da Sawl. Ka 'di tiya Yahüüsa inni kide eema nja Masala. ¹²Asala ömö'di a kümböödü ana eere a'da Hananiya öö'dö ümmünü iisine iini ka oona iji 'buugu."

¹³A Hananiya tiki, "Uugaara Yasu, kadu dhabbu kiki a'a a'da ömö'di agüüni tatoroko a kadu tanno üüdü ka Örsaliim. ¹⁴I'i a'duga waraga ka naguugaara ma ka'boge, ma tö'dö kümmü kadu na amma kudu no anangnga eege ka pabuusu."

¹⁵Uugaara Yasu tiki iini, "Kolo kini kudumma eede ka tagesse i'i aaco teema ka tumma neede co kadu tanno kitaalo ka Yahüüdü no nja naguugaara nja kadu ma Israyil. ¹⁶Ara a'a tala kini ka ööye, ara tambaanya dhügürü ma linggo ma eere tiya eede."

¹⁷A Hananiya co 'di anangnga iisine ka Sawl ka üüdü iki, "Örre yeede Sawl, Uugaara Yasu ya adele oona o'o ka fiini tiya üüdü ka öö'dö ndama iini ya i'i agürünü a'a kudu amang kudu taafa'da iye natiji 'buugu na'duga Koronggore ya Insili ya." ¹⁸Eema tarooro ka tasuli ndama iini ka iye afa mudhangga asala 'buugu adakambeesedene. ¹⁹İki ka tagu eema a türü niini tapadaga kini. A Sawl taganna ka Demasak nja kadalaadene füngngö idhilli.

Sawl alaana kadu ka Demasak

²⁰A Bölis tarooro ka tadünügü eema a kadu ka naala ma talaana a'da Yasu ya 'Bii'bala ma Masala. ²¹A kadu na föonyö no tadhere kiki, "Taalo ömö'di ya kalinggo kadu ka Örsaliim kudumma eere tiya Yasu? I'i ya ö'dö

kita ma tūmmū kadu na amma ka Yasu ma tunggu eege co naguugaara ma ka'boge?"²² Lakiini Sawl ako-goona ma tana türü, anangnga Yahüüdü no kanna ka Demasak no ka tadhere kini ka teema dhorro a'da Yasu i'i ya Almasihi.

²³ Ka füngngö ka tafijo dhabbu ya ikiri Yühanna ka timi'di tumma ma tiidi i'i. ²⁴ A tumma no tala i'i kafünü ku'bu ana i'i ka inye ma anya ooso kungngo ana uuru meene ka tiidi i'i kini kaco kürö. ²⁵ Lakiini kadu niini ka a'duga i'i ooso kungngo ka'dinigi i'i caa'bu ndama ööye ma ar'da.

²⁶ Aga Sawl ka ö'dö ka Örsaliim, asaasa taneene nja kadalaadene ya kari'ba iini kitaalo kamma kini a'da i'i ya tatalaadene. ²⁷ Lakiini Barnaba a'duga i'i öö'dö ana i'i a kadafiini. Adagadünügü tumma eene iki, Sawl ka tino tanno iini iji Uugaara nya, Uugaara tageema nja iini. Adirina eema eene a'da Sawl agadünügü tumma co kadu ma Demasak ana eere tiya Uugaara a'da taalo ri'ba kini ka eedi.

²⁸ İkirı Sawl ka tunggunaana ku'bu nja kadafiini ka Örsaliim, eema tumma na Uugaara Yasu a'da taalo ri'ba kini ka eedi. ²⁹ Adageema nja Yahüüdü na eema tangga Yünan no, a'bununjaana ku'bu nja eene lakiini eege kasaasa tiidi i'i. ³⁰ A kadalaadene ka ndussu ya, ka'duga i'i kunggu co Kaiysariya ndama kanna kuu-rugu i'i co Tarsuus. ³¹ A kaniisa ma Yahüüdiya nja Jaliil nja Samira teema ta'diila. Midhi oona ku'bu a kadu tadhabbu ka anya a türü tanno Koronggore tiya Insili ya kaneene a ri'ba ma Uugaara.

Bütrüs ungnö ka Lidda

³² A Bütrüs ta kunggeene ka na'buugu nye'd'de, alla öö'dö ka kadu tanno Masala ka Lidda. ³³ Aluna ömö'di inggide a mügüre ana eere a'da Inas, ungnö iini ka 'büdhülü nagürünü ka iidümmü kafünü iidoona. ³⁴ A Bütrüs tiki iini, "Inas, Yasu Almasihi oolona o'o. Fiki'dö na nindinaana eema ma füngngö yüüdü ku'bu a niisö ma o'o." Arooro ka fiki'dö. ³⁵ A kadu ma Lidda nja kadu ma Saron tadinö ka eema tiya nye'd'de kamma ka Uugaara Yasu.

³⁶ Madatalaadene maganna ka Yaafa mana eere a'da Tabiita mana eere tangga Yünan a'da Dorkas (a'da kosaala) mamana eema a kadu tanno eema kitaalo kene no, ma linggo eema ya a'diila ya. ³⁷ Ka uuru tanno miini no mümmü maara oogo meyi. Kagala oogo ka oona kunggu co la tiya ta'doogo ya. ³⁸ A Lidda makete ka Yaafa, a kadalaadene taföönyö a'da Bütrüs ungnö ka Lidda kagürünü kadu kini keera kiki iini a'da, Öö'dö areere afa tadoono ku'bu.

³⁹ A Bütrüs tikiri ka fiki'dö areere afada nja eene kaco Yaafa, a kene ka ndalaana ya, kiki'i ka 'duga i'i kaco la tiya 'doogo ya. İiya ma nagüme toreene nja iini kafara kalaala en'di ya Dorkas ka tar'daana yeene kono ka takaleefe ka 'di. ⁴⁰ A Bütrüs tuurugu kadu kürö ndama la nye'd'de, ara katüürü ku'bu afara ka Masala. İkirı ka tasala ka oofö ma ko'do iki oono, "Tabiita, fiki'dö." Mikiri ka tafa'da iyye, masala Bütrüs mafiki'dö memmi. ⁴¹ Ümmü oogo ka niisö mafiki'dö. Adagümmünü kadu ma Masala nye'd'de nja iiya ma nagüme anangnga oogo eene ka adinö. ⁴² A tumma no tadhala ka Yaafa nye'd'de, a kadu tamma ka Uugaara Yasu kadhabbu. ⁴³ A Bütrüs tagünü a füngngö dhabbu ka

Yaafa ka 'di tiya ömö'di tiya linggo ödeene ya ana eere a'da Samaan ya.

Kornolius agümmünü Bütrüs

10 Ömö'di inggide aganna ka Kaiysariya ana eere a'da Kornolius, aga uugaara ma nasigira na ö'dö miya no ma Rööma tanno ana eere a'da Tiliyani no.

² Ari'ba a Masala nja kadu ma 'di tiya iini, asaasa kadu nye'd'de amana eema a kadu na eema katitaalo kene no, afara ka Masala turi.

³ İkirı ka tasala a kümböödö tadhangga ma Masala ana ndanaaya kiidoona amuru ma siiya ka tunggunu kini atümmünü i'i, "Ka Kornolius!"

⁴ Assa kini ko'do ka tari'ba ka oona iki iini, "Niki o'o nya ömö'di eede?"

A tadhangga tiki iini, "Ta fara ka Masala nüüdü no nja linggo tanno yüüdü na 'diila no, Masala mussu tumma miini. ⁵ 'Bitingngö agürünü kadu ka Yaafa a'da köö'dö ana ömö'di tiya ana eere a'da Samaan yeene ka tūmmünü i'i a'da Bütrüs ya. ⁶ I'i yungngo ka 'di tiya ömö'di tiya linggo ka ödeene ana eere a'da Samaan, 'di iini ka tinggini ma to."

⁷ Ka tadhangga tiya ageema nja iini ya ka tunggeene, ikiri ka tagümmünü kadu na linggo nja iini no keera nja tasigira tiya amma ka Masala ya ungnodho. ⁸ Adirina eema tiya agüünü adene ya nye'd'de agürünü eege ka Yaafa.

⁹ Kene ka tunggeene ligitaka kungngo kasa ndö'dö kete ka anya ma Yaafa ya. A Bütrüs tasirigi co la ko'do ma teema nja Masala uuru ka teene. ¹⁰ İkirı iire ka tūmmü i'i asaasa tagu eema. Kene ka tūünü ada eema ma taguri iini ya, eyigi ko'do, ¹¹ asala a kümböödö 'dotombo'do ka tatafa'da, asala niimö afeene nja ten'di adhabbu afi'dadene ka karama ada egisö miini ungnunu ku'bu ka 'büdhülü. ¹² Madigine ana eema ma 'büdhülü ana eema ma eriidö, nja eema tiya ürneene ya nja uyi ma 'dotombo'do. ¹³ Aföönyö tumma kiki, "Bütrüs, fiki'dö naraana naguri."

¹⁴ A Bütrüs tiki, "Uugaara, taalo a'a nagu eema ya toroko ya nja tiya nyoro ya."

¹⁵ A tumma tiki iini afe'de, "Niimö ya Masala ka talinggo ka'diila ya, fa tiki a'da atoroko." ¹⁶ A tumma no tūünidene tiidoona, a ten'di tarooro ka a'dugadene mapadaga 'dotombo'do.

¹⁷ A Bütrüs tabbü falandaana asanaana eedi ku'bu ma eema tiya iini ka tijöögö ya, a kadu na Kornolius ka agürünü eege no kaduna 'di kada 'dingnge ana ko'do ka inye. ¹⁸ Kümmünü kadu kindineene kiki a'da, "Samaan ya ana eere a'da Bütrüs ya 'dee ö'dö kita?"

¹⁹ A Bütrüs tütü ka tesenana eedi ku'bu ma eema tiya iini ka tijöögö ya, a Koronggore ya Insili ya tiki iini, "Kadu kungngo kürö ka iidoona kasaasa o'o, ²⁰ fiki'dö na caa'bu nunggeene nja eene nafa tari'ba kudumma eede, a'a nungngo nagürünü eege."

²¹ A Bütrüs tö'dö ku'bu iki a kadu, "A'a nungngo ada katawwa 'buugu ma a'a, kö'dö aaga tiki nya?"

²² A ömö'di tiki, "Kö'dö ungnö ndama Kornolius ya uugaara ma nasigira. I'i ya ömö'di a'diila ari'ba a Masala, kadu ma Yahüüdü in'dili ka'diila nja iini. Tadhangga ya insili ya tiki iini a'da nöö'dö ka 'di kita iini, amang kini taföönyö niimö yüüdü kara teema ya."

²³ İkirı Bütrüs ka tagümmünü kadu köö'dö kada kafala tiya iini.

²⁴ Īkiri Būtrūs ka öö'dö kita Kornolius ka Kaiysariya, ka taka ka ndaadha. Kaduna Kornolius ka tindhigī eege nja kadu tanno iini nja kateefe miini. ²⁵ Aga Būtrūs kaco a 'bügöörī, a Kornolius toreene nja iini üürü ku'bu kini kidha. ²⁶ A Būtrūs ta'diniga i'i ko'do iki iini, "Fiki'dö, a'a na ömö'di afa o'o!"

²⁷ Aaco 'bügöörī eema nja iini, aduna kadu kadhabbu. ²⁸ A Būtrūs iki eene, "Kussu aaga a'da ungnō na Yahüüdū no, taalo ungnō kongoonyo ajeene nja kadu tanno taalo ka Yahüüdū no, ungnō taalo kaco nöö'di tanno eene, lakiini Masala mala a'a a'da nafa tūmmū kadu öccō katoroko kanyoro. ²⁹ A kadu kada kūmmūnū a'a ya nadheedhe ko'do, nikiri ka tindini aaga, aaga kūmmūnū a'a amana?"

³⁰ A Kornolius tiki, "Nafara a'a ka Masala ka 'di tiya eede, a fūngngō ka egīsō, nūmmū tenege ana ndanaaya kiidoona amuru ma siya, nasala ömō'di kede kidha ana en'di ka oona kada 'bassa. ³¹ Iki a'a, 'Kornolius, maföonyō Masala fara yūüdū mussu eema ya a'diila yūüdū ka talinggo ya. ³² Agürünū kadu ka Yaafa ka ömō'di inggide ana eere a'da Samaan ya ana eere a'da Būtrūs. I'i yungngo ka 'di tiya ömō'di tiya linggo ka ödeene ana eere a'da Samaan, 'di yiini ka tinggini ma to.' ³³ Nikiri a'a ka kūrūnū kadu areere, a tö'dö nüüdū ka'diila. Angnga kungngo ka Masala kidha, 'bitingngō nye'd'de ma aja ka taföonyō niimō ya Uugaara ka tiki o'o ya."

³⁴ Īkiri Būtrūs ka tiki a'da, "'Bitingngō sa a'a tussu a'da Masala dhorro ya taalo mūmmū ka ömō'di öccō, taalo mambanaana kadu ku'bu. ³⁵ Ömō'di ya ri'ba oono ya, üünī eema ya a'diila ya, mamma kini. ³⁶ Kussu aaga a'da Masala magürünīgi a tumma tanno oono möö'dö iini a kadu ma Israyil a'da keema tumma ma Īnjīlī na'diila ma Yasu Almasihi ma Uugaara ma kadu ĩn'dīlī ya. ³⁷ Kussu aaga eema ya agalinggo adene ka Yahüüdiya, tata tūm'bū ka Jaliil ndama tambeese tanno Yūhanna ka tagūmmūneene iini. ³⁸ Yasu ya ma Nasira ya, Masala manangnga türū ma Koronggore ya Insili ya iini, adakoleele ka na'buugu üünī eema ya a'diila ya, oolona kadu ĩn'dīlī na türū ma Ebliisi ka tuurunjā kene ka oona no, kudumma Masala ka taganeene nja iini.

³⁹ "Ungngo kadīnō ka eema tiya iini ka tagalinggo ya a'diila ya kanaanya ma Yahüüdiya nja Örsaliim kabūnū i'i ka salii'bi kada kiidaana. ⁴⁰ Lakiini Masala manangnga i'i ka fiki'dö ka la ma oofō a fūngngō iidoona manangnga i'i ka takalaala oona a kadu, ⁴¹ taalo adele oona a kadu nye'd'de, illi kadu na Masala ka tagesse eege kadhadha no. Ungngo kadīnō kini ungnō taguri nja iini ungnō tagooye nja iini kini ka afiki'dö ka inde. ⁴² Anangnga tumma ungnō iki a'da ungnō tadūnūgū eema a kadu a'da Masala manangnga i'i kara tūmmū kadu na aaya no nja tanno adīnō no. ⁴³ A nagane'bi nye'd'de tageema a tumma miini kiki a'da, ömō'di ya amma kini ya ara Masala toolona tatoroko kini ana eere tiya iini."

⁴⁴ Ka Būtrūs ka aleefe teema kungngo ya ĩkiri Koronggore ya Insili ya ka ö'dö ka kadu tanno katoodo kini no ka oona nye'd'de kungngo. ⁴⁵ A Yahüüdū na amma ka Yasu no kunggeene nja Būtrūs no tadhere kene kiji Masala ka anangnga Koronggore ya Insili ya a kadu tanno taalo ka Yahüüdū no ka oona afe'de.

⁴⁶ Kudumma eene ka föonyō kene kageema tumma

taalo neene kindhigī Masala ko'do. A Būtrūs tiki, ⁴⁷ "Koronggore ya Insili ya ö'dö ka kadu tanno ka oona, afa ma angnga, amada i'i yungngo tafaga eege keere ka tambeesedene?" ⁴⁸ Anangnga eege ka tambeesedene ana eere tiya Yasu Almasihi, kasaasa i'i a'da agünū nja eene a fūngngō idhilli.

Tumma na Būtrūs ka Örsaliim

11 A kadafiini nja kadu tanno amma ka Yasu ka Yahüüdiya no taföonyō a'da kadu na taalo ka Yahüüdū no kamma ka tumma tanno Masala. ² Aga Būtrūs ka öö'dö ka Örsaliim ya, a Yahüüdū na kamma ka Yasu no teema tatoroko iini kiki iini, ³ "Ninynyo o'o ka 'di tiya kadu na taalo karadene no natagu eema nja eene."

⁴ A Būtrūs tadirina eema ya agüünī adene ana i'i ya iki, ⁵ "Nageema a'a nja Masala ka anya ma Yaafa, nasala eema a kūmböödō, niimō afeene nja ten'di adhabbu imi'didene ka na'dugugini iini ada egīsō miini, a'bardaga ku'bu ndama 'dotombo'do idhi öö'dö kete. ⁶ Nasala co niji eema ma eriidō kide nja eema ma toroko ma dhiile nja tiya ũrneene ya nja uyi.

⁷ Naföonyō a'a tumma ka tiki a'a, 'Ka Būtrūs, fiki'dö naara eema ya naguri.'

⁸ "Na a'a tiki, 'Taalo a'a nasaasa, Uugaara! Kede ka ta-neene 'do ma 'billi taalo a'a nagu niimō ya toroko ya nja tiya nyoro ya kede ka niinō.'

⁹ "A tumma tö'dönja a'a ndama 'dotombo'do afe'de kiki, 'Niimō ya Masala kadagalinggo ka'diila ya, fa tiki a'da atoroko.' ¹⁰ Adiridene tiidoona, ĩkiri eema ka tapadaga co 'dotombo'do nye'd'de.

¹¹ "Ka uuru tanno miini no kö'dö kadu kiidoona ka'dingnge ana ko'do ka ĩnye ma ondo ma 'di tiya eede ka tanna kide ya, kagürünūdene ndama Kaiysariya. ¹² A Koronggore ya Insili ya tiki a'a nunggeene nja eene nafa tūmmū rümū. A nagöre na iidūmmū ka afünū ungnōdho no tunggeene nja a'a ma co Kaiysariya, ungnō co 'bügöörī tiya Kornolius. ¹³ Iki ungnō a'da ĩji i'i tadhangga ka 'di kita iini ka 'dingnge iki iini, 'Kūrūnū kadu ka Yaafa kaco tö'dö ana Samaan, ya kadu ka tūmmūnū i'i a'da Būtrūs ya.

¹⁴ Adūnūgū tumma müüdū ka toolonadene nja kadu ma 'di tiya üüdū nye'd'de kungngo.'

¹⁵ "A kede ka ndeema ya, a Koronggore ya Insili ya tö'dö kene ka oona afa ma tiya iini ka tagö'dö kaja ka oona ka dhidha ya. ¹⁶ Nagīgī a'a tumma na Uugaara Yasu ka tatiraana no, 'Yūhanna akambeese a 'biidi illi aaga ara tambeesedene a Koronggore tiya Insili ya.'

¹⁷ Masala 'dee kono ka anangnga eema a kadu tanno afa moonō ka anangnga angnga kaja ka tamma ka Uugaara Yasu Almasihi, nggeege 'dee a'a na mada natakara ka tumma tanno Masala?"

¹⁸ Ka kadu ka ndaföonyō tumma na Būtrūs ka tageema no kidhi oona ku'bu kindhigī Masala ko'do ki-ki, "'Bitingngō kussu ungnō a'da Masala mafa ka kadu na taalo ka Yahüüdū no a'da kaadha ka tatoroko tanno eene kö'dö ka fiini tiya dhorro ya nja fiini ma tefe ka 'di."

Kaniisa ma ka Antakiya mo

¹⁹ A kadu na amma ka Yasu kanyalagaago kudumma inde tanno Istifanüüs kunggeene kalla kaco Finikiya nja Kuburus nja Antakiya kitaalo keema tumma ma Yasu co kadu nye'd'de illi Yahüüdü ungodho eege.

²⁰ Lakiini kadu könö kungngo eene kama Kuburus nja Keriwan kö'dö ka Antakiya kadünügü eema a kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, keema ka tumma ma Uugaara Yasu na 'diila no co eene. ²¹ A Masala taganeene nja eene a kadu dhabbu tamma ka Uugaara Yasu.

²² A kadu ma kaniisa ka Örsaliim no taföönyö tumma no, kikirä ka kürünü Barnaba ka Antakiya. ²³ A kini kinco asala ta'diila ma Masala, a dhodho uu'bu eege ka nanggeedi nye'd'de ma tidhi oona ku'bu ka Uugaara ana eedi dhorro. ²⁴ A Barnaba ömö'di a'diila a adigine a Koronggore tiya Insili ya nja tamma ka Yasu dhorro, a kadu kadhabbu tamma ka Uugaara Yasu.

²⁵ A Barnaba co Tarsuus ma co ndawwa Sawl. ²⁶ A kini ka aluna i'i öö'dö ka Antakiya iini kagu'du ürüünü ungodho kadagalaana kadu na amma ka Yasu kadhabbu. Eere tananja a kadalaadene ka Antakiya ka dhidha a'da na masihiin.

²⁷ Ka naguuru tanno miini no, kö'dö nagane'bi ndama Örsaliim kaco Antakiya. ²⁸ A könö tafiki'dö ana kene ana eere a'da Akabüs, a Koronggore ya Insili ya tanangnga türü kini ka oona adageema iki, a'da iire inggide atoroko, ara ta'duga 'buugu ka oona nye'd'de. Iire ya miini ya agöö'dö ka ürüünü tiya Kayisar Kalödiyös. ²⁹ A kadalaadene tiki a'da ara eege tonsoona eema ka oona ömö'di ya asaasa tanangnga ku'bu tamana ma türü tanno iini kagürüniigi kunggu co nagöre no ka Yahüüdiya. ³⁰ Kadagüünä nggeege, kagürüniigi ana eema co kadifi ma kaniisa nja Sawl nja Barnaba.

Bütrüs ö'dö kürö ndama pabuusu

12 Afiki'dö Uugaara Hirüdüs ka uuru tanno miini no ma talinggo kadu ma kaniisa 'do. ² Adagiidi Yaguub ya örre tiya Yühanna ya anangnga kadu ka teedhe i'i ka eyi a kulu'ba. ³ A kini ka tassa ka oona ka'diila ka Yahüüdü, iini ka tagiidi Yaguub ya, ümmü Bütrüs ka uuru ma Taanyara ma Dheedhifi. ⁴ Kini ka tammü i'i anangnga i'i ka pabuusu anangnga nasigira kafa kini kanggiisö, asaasa tapusu i'i kidha ma kadu ka Taanyara ma Tada'da ka Eriidö kara co kürö.

⁵ Kini ka tanangnga i'i ka pabuusu ya, a kadu ma kaniisa tafara ka Masala turi kudumma iini.

⁶ Ka ooso tanno Hirüdüs ka asaasa tala i'i a kadu no, a Bütrüs tagarigide ka söödö ma nasigira keera adimi'didene ana killi keera a'da nasigira könö kanangnga ka iinye ma pabuusu kafa kide. ⁷ Amussu kungngo a tadhangga ma Masala tadhe, a 'buugu ta'dara öyeene ka pabuusu ka teene. İkirä tadhangga ka abbü Bütrüs ka oona iji i'i iki iini, "Fiki'dö areere!" A nakilli tasuli kini ka iisine.

⁸ A tadhangga tiki iini, "Mi'di jönnö yüüdü nimi'di egiide yüüdü." A Bütrüs tagalinggo nggeege, assa ka tiki iini, "Kirni ten'di yüüdü ma kürö mo küdü ka oona nuurna a'a keere." ⁹ İkirä ka tuurna i'i keere kaco kürö, itaalo ussu a'da tumma dhorro eege kungngo a tad-

† 12.2 Lüüka 5.10

hangga ka tagüünä, iki kide a'da kümböödö. ¹⁰ Ata'da ka nasigira tanno dhidha no a tanno asigi kide no kö'dö ka iinye ma ndaliili tanno afaga co anya no katanfa'da ungodho eege köö'dö kürö kada kunggeene ka fiini a tadhangga tarooro kadheene nja Bütrüs.

¹¹ A Bütrüs tajeene iinye ta'dara kini iki, "Sa a'a tussu a'da Masala magürünü tadhangga, öö'dö ta'duga ka Hirüdüs ka iisine nja tatoroko tanno Yahüüdü ka asaasa tüünä ana a'a."

¹² Adakiki iinye ku'bu, amussu kungngo ungeene aaco kita Mariyom niimö ma Yühanna ya kadu ka tammünü i'i a'da Murkus ya, a'da kadu kungngo ka 'bügöörä kadhabbu ka kafara ka Masala. ¹³ İkirä Bütrüs ka tadhogo ka iinye na eera no, a 'badaada ma linggo nja eene mo, mana eere a'da Rawda ma öö'dö tassa kide. ¹⁴ Kono ka tussu a'da 'bugeyi ya Bütrüs i'i ya miini, mafanna üüdü areere maco a 'bügöörä taalo mafa'da iinye oona ka'diila kono miki eene a'da, "Bütrüs unnggo ka iinye."

¹⁵ Kiki oono, "Ta'bala ün'dügünggö." Mütü ka tema tumma noono kiki oono a'da, "Tadhangga yiini i'i ya miini."

¹⁶ A Bütrüs tütü ka abbü iinye kidhi kaafa'da iini, kene ka taasala i'i kadhere. ¹⁷ Alaga niisö coo'do iki eene a'da ka ki'döönö adagadünügü tumma na Masala ka tunggu i'i kürö ndama pabuusu no iki eene, "Aaga tiri-na tumma no a Yaguub † nja kadu tanno aja," İkirä ka öö'dö kürö aaco a 'buugu töccö.

¹⁸ Ka taka ka ndaadha a ri'ba tammü nasigira kindini ajeene a'da, minna agüünä adene ana Bütrüs? ¹⁹ İkirä Hirüdüs ka kürüniigi a'da köö'dö ana i'i kitaalo kaluna i'i, adakindini nasigira anangnga kadu kagirina eege.

İkirä Hirüdüs ka tunggeene ndama Yahüüdiya aco tanna ka Kaiysariya.

Inde na Hirüdüs

²⁰ A Hirüdüs tagoroo'bo nja kadu ma Suur nja kadu ma Saiyda. Eege 'bitingngö kimi'di tumma ka ungodho, kö'dö ka Hirüdüs. Kadhadha kadakilli Bilastos ya alinggo ada Hirüdüs ya, kasaasa ta'diila kudumma kuri tiya eene ka ticci tö'dö ndama anya tammo Uugaara Hirüdüs.

²¹ Ka uuru tanno iini ka tema nja eene no, İkirä ka kirni ten'di ma tauugaara iini ka oona emmi ka kööyö ma tauugaara eema nja kadu. ²² A kadu tafiiri kiki, "Tumma na Masala eege kungngo taalo tumma ma ömö'di eege kamiini." ²³ İkirä tadhangga ma Masala ka abbü i'i kudumma iini taalo anangnga ta'diila a Masala, İkirä a'diino ka tatamü i'i eyi.

²⁴ A tumma ma Masala tadhala ku'bu kadhabbu.

²⁵ Ka Barnaba nja Sawl ka ndatiimö linggo kafada ndama Örsaliim ya, a Yühanna ya ana eere a'da Murkus ya turna eege keere.

Barnaba nja Sawl kümmününja ka linggo

13 Akaganna nagane'bi ka kaniisa ma Antakiya nja katalaana, Barnaba, nja Shamön ya ana eere a'da Nijer, nja Lokios ya ma Keriwan ya, nja Manayiin ya teefe ma Hirüdüs tiya uugaara ya miini ka takadhilli, nja Sawl. ² Kene ka talinggo ada a Masala kafara küm-

†† 12.17 Kadafiini 15.13; Galatiya 1.19

mü tenege, a Koronggore ya Insili ya tiki eene, "Aaga apa kede ka Barnaba nja Sawl kalinggo linggo neede ka tagümmünü eege iini no." ³ Kene ka tümümü tenege kafara ka Masala ya. Kümünü iisine neene eene ka nanggüdü kuuru eege ka tino.

Barnaba nja Sawl kalaana kadu ka Kuburus

⁴ A Koronggore ya Insili ya tagürünü eege ka Salükiya ndama kita miini kita kunggeene a mürkabü kaco Kuburus. ⁵ A kene kaala Salamis ya kadünügü tumma ma Masala a kadu ka naala ma talaana ma Yahüdü, a Yühanna Murkus takinyi linggo eene ka uuru tanno miini no. †

⁶ Katunggeene kada'da jazeera ma Kuburus nye'd'de munda anya ma Bafos, kaduna tadegeene ma Yahüdü, ümmü eyi yiini kada na'bi akorokoro ana eere a'da Bara-Yasu. ⁷ I'i ya teefe ma ömö'di tiya uugaara ma Rööma ya ma Kuburus ya ana eere a'da Sercius Bölis, ömö'di ya miini ya a'dara adagümmünü Barnaba nja Bölis iki eene a'da keemaga tumma ma Masala co iini. ⁸ Lakiini tadegeene ya ana eere a'da Elimas, afaga eege keere asaasa tafünü i'i a'da afa tamma ka tumma tanno Yasu. ⁹ A Koronggore ya Insili ya tö'dö ka Sawl, ya ana eere afe'de a'da Bölis ya, assa ka tadegeene ko'do. ¹⁰ Iki iini, "Ma o'o 'bii'bala ma Ebliisi no, nanu o'o ka eema tiya a'diila ya, eedi yüüdü adigine ana eema tiya toroko nja korokoro! Taalo o'o nasaasa taadha ka taga'da fiini ma Uugaara ya dhorro ya? ¹¹ Ara niisö na Masala sa ka abbü o'o, ara takinsoro taalo o'o nara tiji ndanaaya a naguuru." Eema tarooro ka tarifirifi kini ka iye a'baana 'buugu, asaasa ömö'di ma tümününü i'i ka tino.

¹² Ka uugaara ka tasala eema ya agalinggo adene ya, amma adakadhere ka talaana tanno.

Bölis nja Barnaba ko'do ka Antakiya ka Besidiya

¹³ A Bölis taka ka mürkabü nja köje ndama Bafos kaco Barga ka Bamfiliya, a Yühanna Murkus tadheene nja eene aco Örsaliim. ¹⁴ Illi eege kunggeene ndama Barga ka co Antakiya ka Besidiya, kaco la ma talaana ka uuru ma Sa'bidi kemmi. ¹⁵ Ka ömö'di kanda kiiri sorne ma seriyenja sorne ma nagane'bi ya, a naguugaara ma la ma talaana tagürünü kene kiki, "Nagöre ma ungnö, üürü tumma ma tafünügü ko'do kungngo ada, aaga tadirina a kadu."

¹⁶ A Bölis tafiki'dö alaga niisö coo'do iki, "Kadu ma Israyil nja kajeene tanno ümmü Masala no, aaga toodo kede. ¹⁷ Masala ma kadu ma Israyil magona kafaafa manangnga eege kada dhabbu yeene kadaganna ka Misiri munggu eege kürö ndama anya tammo a türü ma niisö tanno oono. ¹⁸ I'i aganeene nja eene ka dhiile adakidhi oona ku'bu nja eene a nagürünü a kadu keera. ¹⁹ Magirina kadu ka naanya ka iidümmü kafünü eera ka Kanaan manangnga 'büdhülü yeene a kadu tanno oono kakarna kide. ²⁰ Eema ya 'do agalinggo adene a nagürünü kö'dö namiya ka egiisö ada'baaga ka iidümmü (450).

"Masala massa kanangnga eege kada naguugaara ma tahükümü eege idhdhi ürünü tiya ne'bi Samwiil tö'dö. ²¹ Kadarangnga Masala a'da mümmünü uugaara ya dhabbu yeene, a Masala tümününü Sawl 'bi-

† 13.5 Kadafiini 12.25

i'bala ya Kaise eene kada uugaara i'i ya siliga tiya Binyamiin, adaganna kada uugaara a nagürünü kadu keera. ²² Mikiri ka tuurugu i'i keere ka tauugaara mara kanangnga Dawud kide, miki, 'Eedi yeede amma ka Dawud 'bii'bala ya Yessi dhorro, i'i ara talinggo eema yeede ka asaasa ya.'

²³ "A Masala tanangnga Yasu ka tageenedene kada 'bandaada ma Dawud tatoonona ma kadu ma Israyil afa ma tiya oono ka tageema ya kungngo. ²⁴ Ka Yasu ka tüfürü tö'dö ya, a Yühanna tageema tumma ma taadha ka tatoroko nja tambeese ma kadu ma Israyil nye'd'de. ²⁵ Aga Yühanna ka ndakete ka tatiimö linggo niini ya ikiri ka tiki eene, 'Kiki aaga kide a'da a'a ungnö na tö'dö sa? Taalo a'a na ömö'di tiya ada ka tindhigi ya. Kaw, i'i yungngo ara tö'dö kede keere, taalo a'a natambaanya tinggili meena ma egiide tiya iini.'

²⁶ "Kadu eege ka laala ya Abrahiim nja kajeene tanno ümmü tumma ma Masala no, magürünigi a tumma ma toolona ma angnga. ²⁷ Lakiini kadu ma Örsaliim nja naguugaara tanno eene taalo kussu Yasu, kitaalo kussu tumma ma nagane'bi neene kadiiröönö a naguuru ma Sa'bidi. Kene ka tahükümü Yasu ya, kanangnga tumma na nagane'bi ka co ööye miini. ²⁸ A'da taalo kaduna niimö ma tiidi i'i, kiki a Bilatus ya uugaara ma Rööma ya a'da iidi i'i. ²⁹ Kene ka ndatiimö tumma na arigirinja ka nakasorne miini no, ka'dinigi i'i ku'bu ndama salii'bi kunggu i'i co la ma oofö. ³⁰ Lakiini Masala miji i'i ndama inde. ³¹ I'i adele oona a kadu a füngngö dhabbu, a kadu tanno öö'dö nja iini ndama Jaliil kaco Örsaliim no, a 'bitingngö eege kungngo keema tumma niini.

³² "Ungngo kadünügü tumma ma İnjili aaga na Masala ka takatirna a kafaafa ma angnga no. ³³ Masala magalinggo ada angnga no laala tiya eene ya kono ka anangnga Yasu ka tafiki'dö ka inde. Afa ma sorne ma Tüüsü ma nakaaru ma eera mo katiki, 'O'o na 'bii'bala tiya eege,

ka uuru tanno nageene a'a o'o.' ††

³⁴ Masala mafiki'dö i'i ka inde, i'i taalo asürdö ka la ma oofö afa moonö ka takiki a'da,

'Ara a'a tanangnga baraka ya insili ya ma timin'da aaga yeede ka adirina a Dawud ya.' ‡

³⁵ Miki ka sorne ma Tüüsü ma Nakaaru, 'Taalo o'o na tafa ka tata'diila tiya üüdü assa ka tasürdö.' ††

³⁶ "Lakiini Dawud kini ka ndalinggo tumma na Masala kini ka aleefe ka 'di nye'd'de eyi ada tü'büdene ka kafaafa miini kete a tuu'da niini tasürdö. ³⁷ Illi ömö'di ya Masala ka fiki'dö i'i ka inde ya taalo tuu'da niini ka sürdö.

³⁸ "Kadu eege, keemaga ungnö tumma na Masala co aaga ana eere ma Yasu, ara tatoroko naada ta'dugadene. ³⁹ Ömö'di ya amma ka Yasu ya a toolonadene ka eema tiya tumma tanno Müüsa taalo kambaanya talinggo ya. ⁴⁰ Aaga adinö ko'do iidi tumma na nagane'bi kadirigiri no tö'dö kada.

⁴¹ "Aaga adinö kide, aaga no midhi eema no, aaga dhere aaga taaya, ara a'a talinggo eema ka nagürünü tanno ada ya ömö'di sa ka tirina aaga ya taalo aaga katamma kide.'" ‡

†† 13.33 Tüüsü ma Nakaaru 2.7 ‡ 13.34 Asaiya 55.3 †† 13.35 Tüüsü ma Nakaaru 16.10 ‡† 13.41 Habakök 1.5

⁴² Aga Bölis nja Barnaba ka ndö'dö kürö ndama la ma talaana ya, a kadu tasaasa a'da köö'dö teema tumma ma eema tiya ka uuru ma Sa'bidi tiya ungunu tö'dö ya. ⁴³ Ka kadu ka ndanyalaga, a Yahüüdü dhabbu nja tanno ö'dö kada Yahüüdü no turuna Bölis keere nja Barnaba kadageema nja eene kuu'bu eege ka nanggeedi a'da kütü ka türü ma Masala.

⁴⁴ Aga uuru ma Sa'bidi ka ndö'dö ya, a kadu ma anya tagawaana oona ma taföönyö tumma ma Uugaara Yasu. ⁴⁵ Aga Yahüüdü ka tasala kadu kadhabbu ya, oona takirimi kene keela i'i kafaga i'i keere ka teema tumma niini.

⁴⁶ A Bölis nja Barnaba takuru rüsü kapadaga tumma eene, "Ungngo kama tageemaga tumma na Masala co aaga ka dhidha. Lakiini kanu aaga kide aaga tümümü nanggeyi naada a'da aaga taalo ka tefe ka 'di ta'billi, ungnö 'bitingngö ara ungnö co ka kajeene.

⁴⁷ Kudumma Uugaara ka tiki angnga,

'A'a nanangnga o'o ka öyeene ada kajeene, ma toolona kadu ka 'büdhülü nye'd'de kungngo.'" †

⁴⁸ A kadu ma kajeene taföönyö tumma na Bölis, eege kadhodho kindhigi tumma na Uugaara. A kadu na amma ka Masala no nye'd'de, kagedsedene ma co ka tefe ka 'di ta'billi.

⁴⁹ A tumma na Masala kanyala ka na'buugu koono nye'd'de. ⁵⁰ Illi Yahüüdü kagafünaana naguugaara ma anya küüfünü iya tammo iifi na ari'ba a Masala no nja kadiifi ma anya. Kagalinggo Bölis nja Barnaba, kakirimi eege kasoro eege ka anya tammo eene. ⁵¹ İkirı Bölis nja Barnaba ka tafidhe ndhünggürü eene ka uune kagoroo'bo nja kadu ma anya kunggeene kaco İkonıya. ⁵² A kadu na amma ka Masala no, tadiginigo adhodho nja Koronggore tiya Insili ya.

Bölis nja Barnaba kö'dö ka İkonıya

14 A Bölis nja Barnaba co la ma talaana ma Yahüüdü katadaada ka İkonıya, kadageema ka tumma a Yahüüdü nja kadu taalo ka Yahüüdü no kadhabbu, kamma ka tumma ma Uugaara Yasu. ² A Yahüüdü no anu ka tumma no, takafünü kadu na taalo ka Yahüüdü no, kaga'da eege ka nanggüüdü kada diidi ma nagöre tanno eene na amma ka Yasu no. ³ Lakiini Bölis nja Barnaba kütü ka anya kadünügü tumma ma Uugaara Yasu a kadu a rüsü. Uugaara ya miki a'da tumma neene katimin'da manangnga türü eene ma talinggo eema ma türü nja tale'bele eema keefe.

⁴ A kadu ma anya tasümünü njaana ku'bu, kadu no nja Yahüüdü, anno nja na Bölis nja Barnaba kadafiini. ⁵ Yahüüdü nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no nja naguugaara tanno eene, kasaasa tüünı tatoroko ana eege ma tadiidiri eege a niigisi. ⁶ Ka tumma tanno ka tasurugu kene ka iisine ya kikiiri ka rünö kaco Lestra nja Derba nja na'buugu tiya kete kene ya ka anya ma Ligööniya. ⁷ Keemaga tumma ma İnjili a kadu kanna.

Bölis ö'dö ka Lestra nja Derba

⁸ Ömö'di inggide ka Lestra ageenedene kada mügüre, taalo ungnö 'do. ⁹ Kini ka tatoodo ka Bölis ka teema ya, İkirı Bölis ka tagiiri i'i aduna i'i amma ana eedi ma toolonadene. ¹⁰ A Bölis tiki iini, "Fiki'dö nüm-

mü 'buugu ana uune tanno üüdü nunggeene!" İkirı kafiri ko'do ungnö.

¹¹ Ka kadu ka ndasala eema ya Bölis ka tagüünı ya, kiidhe a tumma ma Ligööniya, "Namasala kö'dö kaja ku'bu kafeene nja ömö'di." ¹² Kagona eere a Barnaba a'da Masala Siyus, kanangnga eere a Bölis a'da Masala Hürmüs kudumma iini ana tumma. ¹³ A ta'boge ma Siyus, la ma masala mungngo iini kürö ma anya, ö'dö a tuli ma naafa nja nagodha ana ka İnye ma anya asaasa tirri eege nja kadu.

¹⁴ Ka Barnaba nja Bölis ka taföönyö tumma no ya, köörese en'di ku'bu eene ka oona, ka'digaana ka kadu kiidhe kene, ¹⁵ "Hööy kadu, minna i'i yungngo ada ka talinggo? Ungngo ka kadu afa aaga, kö'dö ungnö teema ka tumma na 'diila no aaga taadha ka tatoroko tanno, aaga tamma ka Masala ma efe ka 'di mo marü'bü 'dotombo'do nja 'büdhülü nja to nja eema tiya inggide ya nye'd'de. ¹⁶ Mafa kadu ka nagürüünü ma 'billi ka tagalinggo a fiini tiya eene ün'dügünggö.

¹⁷ Illi oogo madini ka eema yoono ka tagalinggo ka'diila ya, manangnga tombo'do ka ede ada aaga, manangnga eema ka'diila ka uuru miini manangnga eema ma kuri aaga dhabbu a nanggeedi ta'diila kada." ¹⁸ A Bölis nja Barnaba ka'buna njaana ku'bu nja kadu ma tafaga eege keere ka tirri eege kidhi kaadha.

¹⁹ A Yahüüdü könö tö'dö ndama Antakiya nja İkonıya kada kafünaana kadu ka Bölis, katiidiri i'i kapügü i'i kürö ndama anya kiki kide a'da eyi. ²⁰ A kadu na amma ka Yasu no tarügü kini ka oona, afiki'dö aaco anya. Aga taka ka ndaadha ya, köö'dö kürö nja Barnaba kaco Derba.

Tapadaga co Antakiya ka Süuriya

²¹ A Bölis nja Barnaba tagadünügü tumma na Yasu a kadu ka Derba a kadu tamma kadhabbu kafada kapadaga co Lestra. Ndama Lestra kunggeene kaco İkonıya nja Antakiya ka Besidiya. ²² Kütü kadünügü tumma ma Masala eene kuu'bu eege ka nanggeedi a'da kümmü tumma ma Yasu ana eedi dhorro kiki eene, "Angnga ama co ka tadhügürü na dhabbu no amang kaja co ka tauugaara ma 'dotombo'do ma Masala." ²³ 'Buugu yeene kaco ya kümmünü kadiifi ka linggo ma kaniisa, kassa ndafara ka Masala kümmü tenege kassa tümünü eege ka niisö tanno Uugaara Yasu yeene ka tamma kini ya.

²⁴ Kunggeene ateera meene kadhe ka anya ma Besidiya ko'do köö'dö ka Bamfiliya. ²⁵ Kadageema tumma ma Masala ka Barga kassa ka tunggeene kaco Atalia. ²⁶ Ndama kanna kunggeene kadigaala ka to kapadaga co Antakiya ka Süuriya meene ka tagümmünü eege ka niisö ma Masala kudumma linggo tanno eene ka tagalinggo 'bitingngö no, ka tiimö.

²⁷ Kene kala Antakiya ya, kawagaana kadu ma kaniisa ka oona, eema ya Masala ka tagalinggo nja eene mafa'da fiini a kadu na taalo ka Yahüüdü no kamma kono. ²⁸ Kagünü dhabbu nja kadalaadene.

Temmi ma kadafiini nja kadiifi ka Örsaliim

15 A kadu tö'dö ndama Yahüüdiya kalaana kadu ma kaniisa kiki eene, "Toolonadene kitaalo illi aaga taradene afa ma tiya Müusa ya kungngo." ² A Bölis nja Barnaba ta'bunnjaana ku'bu nja eene

† 13.47 Asaiya 49.6

kisaana ka oona. Kikiri ka tiki a Bölis nja Barnaba nja kadu töccö tindini kadafiini nja kadifi ka Örsaliim.

³ Aga kadu ma kaniisa ka kürünü eege ya, kadigaala ka Finikiya nja Samira kadünügü tumma ma kadu tanno taalo ka Yahüüdü no katamma ka Yasu, oona ta'di-ila kadu kadhodho. ⁴ A kene ka ndala Örsaliim, a kadu ma kaniisa kadada'da eege, kadafiini nja kadifi kene ka tagadünnü eema ya Masala ka tagalinggo ana eege nye'd'de. ⁵ A kadu na amma ka tumma tanno Yasu no naFariisi no tiki a'da, "Kadu na taalo ka Yahüüdü no fa kene karadene kümmü tumma ma seriye tiya Müüsa."

⁶ A kadafiini nja kadifi temmi ma tassa ka tumma tanno. ⁷ Kene ka ta'bununjaana ku'bu a tumma dhabbu ya, a Bütrüs tafiki'dö iki eene, "Nagöre eede, kussu aaga a'da 'billi Masala magesse a'a kada ka söödö amang ka kadu na taalo ka Yahüüdü no taföonyö tumma ma İnjiili kamma kide. ⁸ Masala oogo mussu nanggeedi, mamma kene manangnga Koronggore ya Insili eene afa moonno ka anangnga angnga. ⁹ Taalo kambananjaana ku'bu nja angnga. Oogo magala eege ka nanggeedi kene ka tamma kono. ¹⁰ Ka'b'ba aaga Masala ka eedi amana aaga tanangnga linggo na indhi no a kadalaadene, kafaafa ma angnga nja angnga taalo angnga kambaanya tümöönö? ¹¹ Kamma angnga a'da ara angnga toolonadene a türü tanno Yasu, eege afe'de katoolonadene nggeege."

¹² A kadu nye'd'de taki'döönö dhore katoodo ka Barnaba nja Bölis kadünügü eema ma türü ya Masala ka tanangnga eege ka talinggo ya ka söödö ma kadu tanno taalo ka Yahüüdü no. ¹³ Kene ka ndaadha ka tumma ya, Yaguub tiki eene, "Nagöre eede, aaga too-do ka tumma tanno eede. ¹⁴ Iki Samaan aaga a'da Masala masaasa kadu na taalo ka Yahüüdü no ma kona kadu kene ka söödö kada tanno oono. ¹⁵ Tumma no kagoreene nja tumma tanno nagane'bi ka sorne ma Masala tiya,

¹⁶ 'Afe'de, ara a'a tafada nöö'dö tarü'bü la ya Dawud ya arüdü ya afe'de. Ara a'a tarü'bünü ka naguudhu miini na'diniga i'i coo'do.

¹⁷ A kadu nye'd'de co ka Masala nja kadu na taalo ka Yahüüdü no nye'd'de no eede ka tagümmünü eege kada kadu tanno eede no. A Masala marü'bü eema nye'd'de oogo mungngo ma eema 'do.

¹⁸ Masala manangnga eema ka tussu adene ma 'billi. †

¹⁹ "Tumma neede a'da angnga tafa tanangnga i'i ka tindhä a kajeene tanno ö'dö ka Masala no. ²⁰ Lakiini angnga kara tarigiri ada waraga co eene, angnga tiki eene a'da kafa tagu kuri ma tirri ma eema ma namasala ya nyoro ya nja füngngö kadhoonyo nja tuu'da ma eema tiya amiri'didene ya nja eriidö. ²¹ Tumma na Müüsa ka tiki a kadu ma 'billi ka naanya kiiri ka naala ma talaana ka naguuru ma Sa'bidi ka anya ka oona in'dili."

Waraga ma co ka kajeene tanno amma ka Masala no

²² İkiri kadafiini nja kadifi nja kadu ma kaniisa 'do timi'di tumma ma tümümü kadu keera ma tagürünü eege ka Antakiya nja Barnaba nja Bölis, kikiri ka tümümü Yahüüsa yeene ka tümünü i'i a'da Barsaba ya nja

Siila, kadu na ussudene a kadu tasaasa eege no.

²³ Katarigiri waraga kanangnga eene iki,

Kadafiini nja kadifi nja nagöre tanno ada kunggu unnggo waraga ya co a kadu na taalo ka Yahüüdü na amma ka fiini tiya Yasu no ka Antakiya nja Süüriya nja Kilikiya.

Kafaanya aaga.

²⁴ Kaföonyö unnggo a'da kadu kinggide kö'dö kanna a'da taalo unnggo ka kürünü eege, kaga'da aaga ka nanggüüdü. ²⁵ Ungngo in'dili kimi'di tumma ma tagesse kadu unnggo tagürünü eege kada nja örre ma angnga tiya Barnaba nja Bölis, ²⁶ kadu na üpü nanggeyi neene co kudumma eere tiya Uugaara tiya aja Yasu Almasihi. ²⁷ Ungngo tikiri ka kürünü Yahüüsa nja Siila a'da kadirina aaga a tumma ma niinö ma eema tiya iidä ka rigiri ya. ²⁸ İjidene ka'diila a Koronggore tiya Insili nja unnggo a'da unnggo tafa tudhu aaga ka oona ana eema tiya indhi ya, ma eema ya asaasadene ya. ²⁹ Aaga fa taadha ka kuri ma tirri ma eema ma namasala nja eriidö nja uu'da ma niimö tiya kamir'didene ya nja taneene ma temelö. A'diila nja aaga kada kara taadha ka eema tiya. A Masala taneene nja aaga.

³⁰ Kunggeene kaco Antakiya, kadagümmünü kadu na ka kaniisa no kanangnga waraga eene. ³¹ A kadu takiröönö kadhodho ka tafünügünja tanno iini. ³² A Siila nja Yahüüsa eege ka eyi tiya eene ka nagane'bi kagadünügü eema a kadu ma kaniisa dhabbu ma tuu'bu eege ka nanggeedi ka tamma ka Masala. ³³ Kene ka tagünü ka Antakiya a kadu tattogo eege ana baraka ma ta'diila kaco ka kadu tanno kagürünü eege no. ³⁴ [A Siila tütü kanna, ara Yahüüsa ka tafada unngodho i'i.] ³⁵ A Bölis nja Barnaba tütü ka Antakiya, kalaana kadu ka tumma ma Uugaara Yasu nja kadu kungngo eene dhabbu.

Bölis adheene nja Barnaba

³⁶ Kene ka tatiimö naganuuru kadhilli a Bölis tiki kungngo a Barnaba, "Aayu angnga ndapadaga keere ka naanya tanno aja ka tagalinggo tumma ma Uugaara Yasu kide no angnga tiiri taneene ma kadu tanno aja kide." ³⁷ A Barnaba tasaasa Yühanna ya ana eere a'da Murkus ya ka tunggeene nja eene, ³⁸ illi Bölis anu kini kico nja eene kudumma iini ka adheene nja eene ka Bamfiliya itaalo agalinggo nja eene. ³⁹ Ka'digineene kadheene, Barnaba ta'duga Murkus kunggeene a tigaala ka to kaco Kuburus. ⁴⁰ İkiri Bölis ka a'duga Siila kunggeene ka Antakiya a kadu ma kaniisa tattogo eege a ta'diila tanno Uugaara Yasu. ⁴¹ Kadigaala ka Süüriya nja Kilikiya, keema tumma ma Yasu a kadu ka nakaniisa a'da kaneene a türü tanno Yasu dhorro.

Timosaws unnggeene nja Bölis nja Siila

16 A Bölis tö'dö ka Derba nja Lestra. A tatalaadene inggide kanna ka Lestra ana eere a'da Timosaws, a niimö miini ma mada Yahüüdü mümmü tumma ma Yasu dhorro, a pupa yiini taga Yünan. ² A kadu ma kaniisa ma Lestra nja Ikoniya teema tumma ta'diila tanno iini. ³ A Bölis tasaasa ta'duga i'i nja iini, ikiri ka teedhe i'i kudumma 'buugu tiya eene kaco ya, kadu ma Yahüüdü kussu a'da pupa yiini ataga Yünan. ⁴ Kene

† 15.18 Amus 9.11-12; Asaiya 45.21

ka tunggeene kosso naanya keema ka tumma na kadu ma kaniisa a'da kaföonyö tumma na kadafiini nja kadifi no ka Örsaliim amang kene talinggo iini. ⁵ A kadu ma kaniisa tümme tumma na Yasu dhorro ana eedi kafa kide, a kadu tagusunja ka köje a naganuuru.

Tumma na ö'dönja Bölis ka Tarwas

⁶ Kadigaala ka anya ma Frajya nja Galatiya, kudumma Koronggore tiya Insili ya kafaga eege keere ka tadünnü tumma ma Yasu ka Asiya. ⁷ Kene ka ndakete ka Miisiya ya kasaasa co Basiiniya, a Koronggore ya Yasu tafaga eege keere kaco. ⁸ Kagilaana ka Miisiya köö'dö ka Tarwas. ⁹ Aga 'buugu ka ndooso kungngo ya, a Bölis tasala ömö'di a kümböödö i'i taga Makadoniya ka a'dingnge ana ko'do ümmünü i'i iki, "Aayu ka Makadoniya noolona ungnö!" ¹⁰ Aga Bölis ka tasala tumma no ya, ungnö tarooro ka tunggeene ma taco Makadoniya kudumma iidi ka tussu a'da Masala mümmünü a'da ungnö co talaana kadu ka tumma noono kide.

Lidiya mamma ka Yasu

¹¹ Ungnö taka ka mürkabü ka Tarwas ma co Samotrakiya, a taka taadha ungnö co a Niyabulis. ¹² Ndama kita miini kita ungnö co Filippi, ka anya ma dhabbu mo ka Makadoniya, ma kadu ma Rööma katümmönö. Ungnö taganna kide naguuru kadhabbu.

¹³ A ka uuru ma Sa'bidi ungnö tö'dö kürö ungnö co a tinggini ma ri, ungnö tiki kide a'da ungnö taduna 'buugu ma Yahüüdü kadeema nja Masala kide, ungnö taduna iya kemmi, ungnö temmi kene ka oona ungnö tageema nja eene. ¹⁴ Aka minggide ma'toodo kidi ka tumma, mana eere a'da Lidiya ma ma anya Tiyatira, manadene ana en'di ma öödhe mümmü tumma na Masala ana eedi, Uugaara Yasu tafa'da oogo ka üüdü ma toodo ka Bölis ka teema. ¹⁵ Kono ka tagambeesedene nja kadu ma 'di tiya oono ya, miki ungnö, "Kada ka tussu a'da a'a namma ka Yasu dhorro ya, aaga ö'dö ka 'di tiya eede aaga tanna kide." Matakü'buna ungnö ka nanggeedi ungnö tamma kono kide.

Bölis nja Siila kungngo ka pabuusu ka Filippi

¹⁶ Uuru kinggide kidi ka tunggunu kafara ka Masala ya, ungnö tikiri ka toreene nja aka madasaga ma hatta. Oogo magawaana gürüüsi koono dhabbu, mada hatta mamana ömö'di tiya oono kada tasaga tiya oono ya. ¹⁷ Mikiri ka to'do ka Bölis keere nja ungnö, meema ko'do miki a'da, "Kadu ma Masala ma ko'do mo, eege kungngo kalaala aaga ka fiini ma toolonadene." ¹⁸ Malinggo nggeege turi kungngo a'dooko atoroko ka Bölis ka oona, ikiri ka tassa kono ko'do iki a koronggore tiya toroko ya, "A'a niki o'o ana eere tiya Yasu Almasihi a'da ö'dö kürö kono ka oona." Ikiri ka arooro ka ö'dö kürö.

¹⁹ A kadu tanno oono ka tassa ka almaala kata arumeene itaalo ya, kikiiri ka tümme Bölis nja Siila kaco 'dadillö ma seriye ana eege. ²⁰ Kümmünü eege a naguugaara ma anya kiki eene, "Kadu na eera no ka Yahüüdü kassa ö'dö taga'da anya maaja. ²¹ Kalaana kadu a tumma kefe taalo kunggeene nja tumma tanno aja ungnö taalo kalinggo iini ungnö no ma Rööma."

²² A kadu ko kamuli muli ka linggo eege. A naguugaara ma anya tarisinana en'di ka Bölis ku'bu nja Siila kanangnga kadu kada abbü eege. ²³ Kada abbü eege 'do kanangnga eege ka pabuusu, kikiiri ka tiki a tasigira ma pabuusu a'da afa kene dhorro. ²⁴ Ka ömö'di ma pabuusu ka taföonyö tumma no ya, ikiri ka tuuru eege co pabuusu ka teene afin'da eege ka ndagee'di amang kene tafa tarünö.

²⁵ A Bölis nja Siila ka ooso ka teene kafara ka Masala, küüwe tüüsü, a kadu na ka pabuusu no tatoodo kene kide. ²⁶ A 'buugu tarooro ka tatinggi'di dhindho a naginyeene ka tatafa'da, a nakilli tatinggildhe ka kadu tanno ka pabuusu no nye'd'de kungngo. ²⁷ Ömö'di ma pabuusu tajeene ka tarigide asala naginyeene ka tafa'danja ku'bu, iki kide a'da karünö kadu na anna ka pabuusu, ikiri ka afanna kulu'ba asaasa tiidi eyi yiini.

²⁸ A Bölis tiidhe ya ko'do iki iini, "Fa tiidi eyi yüüdü. Ungnö ka inggitta nye'd'de."

²⁹ Ikiri ömö'di ma pabuusu ka agürünü ka issi arünö aco co pabuusu ka teene ikiri ka tüürü ku'bu ana küüge ka Bölis kidha nja Siila a'deedene ka oona.

³⁰ Ikiri ka tuurugu eege kürö iki eene, "Ka kadu eede, ara a'a tönynyö amang kede toolonadene?"

³¹ Kikiiri ka tiki iini, "Amma ka Uugaara Yasu amang küdü toolonadene nja kadu ma 'di tiya üüdü." ³² Kada kadünügü tumma ma Uugaara Yasu co iini nja kadu ma 'di tiya iini. ³³ A'duga eege ka ooso tanno miini aagala nagoola na in'di no, arooro ka tambeesedene nja kadu ma 'di tiya iini. ³⁴ A'duga eege aco ö'di nja eene anangnga kuri eene adhodho nja kadu ma ö'di tiya iini, kudumma eene ka tamma ka Masala.

³⁵ A taka ka ndaadha ya a naguugaara ma anya tagürünü nasigira kiki eene a'da, "Kapa ka kadu tanno eere no."

³⁶ A ömö'di ma pabuusu tadirina tumma no a Bölis, iki iini a'da, "Naguugaara kiki a'da, a kadu tapa kada aaga tunggeene, a 'bitingngö aaga ungnö a ta'di-ila."

³⁷ A Bölis tiki, "Kabbü ungnö ka kadu kidha a'da taalo kageema seriye a'da ungnö ka kadu ma Rööma kanangnga ungnö ka pabuusu. A 'bitingngö kasaasa tapa kide kume kume ün'dügüngngö, taalo ungnö katunggeene. Fa kene köö'dö tuurugu ungnö kürö."

³⁸ A nasigira ta'duga tumma no, kunggu co naguugaara. Kene ka ndussu a'da Bölis nja Siila ka ma Rööma, a ri'ba tümme eege. ³⁹ Kikiiri ka ö'dö kene kiki eene, "Aaga fa kidi, kussu ungnö a'da tatoroko niidi eege kamiini." Kuurugu eege kürö kiki eene a'da kunggeene kaco anya tökönö. ⁴⁰ Kene köö'dö kürö ndama pabuusu kunggeene kaco kita Lidiya, kagoreene nja kadu ma kaniisa kuu'bu eege ka nanggeedi kikiiri ka tunggeene.

Bölis nja Siila ka Tasalanüki

17 Ka kilaana ka Amifibulis nja Apolinia köö'dö ka Tasalanüki, Tasalanüki la ma talaana ma Yahüüdü minggide. ² Ikiri Bölis ka co la ma talaana afa ma tiya iini ka tüüni katadaada ya alaala eege ka sorne ma Masala adageema a naganuuru ma Sa'bidi kidoona. ³ Adünügü co eene a'da Almasihi ya Masala ka kürünü i'i a tö'dö ö'dö tadhügürü idhi eyi afiki'dö ka inde iki eene a'da, "Yasu i'i yungngo eede ka teema ka tumma miini co aaga yungngo Almasihi." ⁴ A kadu

na Yahüüdü könö tamma kuurna tumma na Bölis keere nja Siila, nja kadu ma Yünan dhabbu na ümmü tumma ma Masala dhorro no, nja iya ma anya tanno iifi no.

⁵ A Yahüüdü tadigine a kirimi, kateefe tawagaana na-gaaga ka oona nja kadu ma weerö nja tanno orro tino ün'dügüngngö no, kiidhe kalinggo weerö, kaco anya köö'dö ka 'di kita Yason kö'dö tummu Bölis nja Siila, ma tummunü eege a kadu. ⁶ Kitaalo kaduna eege, kikiiri ka tükkü Yason nja kadu könö na amma ka Yasu no, ma tunggu eege co naguugaara ma anya kiidhe kiki a'da, "Kadu kagirnaana kadu ka oona ka na'buugu nye'd'de kungngo eege kungngo kita. ⁷ Eege kafala tanna Yason, eege 'do kanu ka tumma tanno Kayisar, kiki a'da, 'Uugaara öccö inggide ana eere a'da Yasu."

⁸ A tumma no tagu'du eege ka oona 'do nja naguugaara ma anya. ⁹ Kikiiri kanangnga Yason nja kadu töcö ka taafa nanggeyi neene kassa ka tapa eene kunggeene.

Bölis nja Siila kungngo ka Beeriya

¹⁰ A kadu ma kaniisa tuurugu Bölis nja Siila co Beeriya ooso kungngo. Kene ka aala ya, kaco la ma talaana ma Yahüüdü. ¹¹ A kadu ma Beeriya ka'diila kadagii'bi kadu ma Tasalanüki, kudumma eene ka tagatoodo ka tumma ma Masala a tasaasa ma eedi dhorro kiiri Sorne a naguuru ma tiiri eema ya Bölis ka tiki ya a timin'da. ¹² A Yahüüdü tamma ka tumma tanno eene kadhabbu a nagiide ma Yünan nja iya tanno iifi no kadhabbu.

¹³ A Yahüüdü ma Tasalanüki tussu a'da Bölis anna ka Beeriya alaana kadu ka tumma ma Masala kuurna i'i keere kaco taga'da tumma kafünaana kadu kini. ¹⁴ A kadu ma kaniisa tikiri ka tuurugu Bölis co fiini ma to, lakiini Siila nja Timosaws kütü ka Beeriya. ¹⁵ A kadu na kunggeene nja Bölis no teefe tattogo i'i co Asiina, kikiiri ka tafada kaco Beeriya, a Bölis tagürünü eege a tumma ka Siila nja Timosaws a'da köö'dö kini keere areere.

Bölis aganna ka Asiina

¹⁶ Ka Bölis ka tindhigi Siila nja Timosaws ka Asiina ya, agoroo'bo kini ka tasala ka eema ma namasala ka anya kadhabbu. ¹⁷ Ikiiri ka ta'bununjaana ku'bu ka la ma talaana nja Yahüüdü nja kadu ma Yünan tanno ari'ba a Masala no nja kadu tanno iini ka taduna eege ka mansala a naguuru no.

¹⁸ A kadu na ussu eema no kinggide kana eere a'da Abikooriin nja Rwaakiin ka'bununjaana ku'bu a tumma nja iini, a kadu könö kungngo eene tiki, "Minna ada tar'daana eema tiya ka asaasa tatiraana?"

A kadu öccö tiki, "I'i eema tumma namasala keefe." Eege kiki nggeege kudumma Bölis ka teema tumma ma Yasu nja tafiki'dö ka inde.

¹⁹ Kikiiri ka 'duga Bölis kaco a 'banya ka 'buugu tiya ana eere a'da Ariusbaküüs, kiki iini, "Kasaasa ungnngo tussu talaana na issi no üüdü ka öö'dö iini no?"

²⁰ Kudumma talaana tanno üüdü kefe, ungnngo taalo kassumunaana kide, ungnngo tasaasa tussu minna i'i ya miini ungnngo." ²¹ A kadu ma Asiina nja kajeene tanno kanna kanna no, koraana tino ku'bu ün'dügüngngö

taalo kalinggo niimö, lakiini kaana tumma katoodo ku'bu ma tumma tanno aleefe tabbü 'dala no.

²² A Bölis tafiki'dö a'dingnge ana ko'do ka kadu ka söödö iki eene, "Ka kadu ma Asiina! Niji aaga ka tummu namasala naada a nanggeedi dhorro. ²³ Nakunggunaana a'a ku'bu ka anya tammo ada niiri naala ma masala naada, naduna 'buugu ma tirri kömö ada kadakiri kide a'da taalo aaga kussu oogo. Oogo mungngo eege ka teema tumma moonoo aaga.

²⁴ Masala magalinggo 'buugu nye'd'de ana eema tiya inggide ya 'do oogo ma Uugaara ma 'büdhülü nja 'dotombo'do taalo manna ka naala tanno kadu ka türböönö ana iisine no. ²⁵ Taalo angnga kama tamana eema oono, angnga taalo talinggo ada oono ana iisine mitaalo masaasa eema kudumma oono mungngo mana eema a kadu manangnga tefe ka 'di eene nja teela tanya ana eema nye'd'de. ²⁶ Marü'bü kadu nye'd'de ka 'büdhülü ndama ömö'di ungnodho, manangnga 'büdhülü eene nye'd'de, madagalinggo ada naganuuru eene, madagalaala eege ka na'buugu meene ka tanna kide. ²⁷ Nggeege ya, kene ka aduna 'buugu moonoo kaduna oogo, oogo taalo magu'b'ba kaja ku'bu. ²⁸ 'Kefe angnga ka 'di ana oogo, angnga takunggunaana ku'bu angnga tefe 'di.' Afa ma katüüfö tüssü tiya ada ka takiki, 'Angnga ka laala tiya oono.'

²⁹ "Kaja kada laala tiya Masala, taalo angnga kama tiki a'da Masala magalinggo adene dahaba nja fudda nja niigisi ya adinadene a niisö ma ömö'di nja ta'dara miini. ³⁰ A Masala mafa ka kadu kene ka titaalo kussu oogo mümmünü kadu ka na'buugu ka oona nye'd'de a'da kaadha ka tatoroko kapadaga kono. ³¹ Uuru kinggide kono ka tagümmü kadu ka 'buugu ka oona nye'd'de ana ömö'di tiya oono ka tummunü i'i a'da öö'dö tummu kadu ya, maala a kadu kono ka fiki'dö i'i ka inde."

³² Kene ka föönyö tumma ma tafiki'dö ka inde, a kadu könö kamidhi i'i, a könö tiki iini, "Kasaasa ungnngo taföönyö tumma ma tafiki'dö ka inde no afe'de."

³³ Ikiiri Bölis ka öö'dö kürö ungngeene. ³⁴ A kadu könö kamma ka tumma tanno iini kaco iini keere, ömö'di öcö ana eere a'da Diyanisos i'i ya taga adaya ma Ariusbaküüs, aka ma minggide mana eere a'da Damariis a kadu töccö nja eene.

Bölis ka Kürünsüs

18 Ndama tiya, ikiiri Bölis ka tinyi Asiina ku'bu aco Kürünsüs. ² Aduna taga Yahüüdü kide ama Büntüs ana eere a'da Akilla aleefe tagunggeene ndama Italiya nja aka tammo iini mana eere a'da Berskilla, kudumma Kayisar Kalödiyös ya uugaara ma Rööma ya agasoro Yahüüdü nye'd'de a'da kunggeene ka Rööma. A Bölis tunggeene ma tassa kene. ³ Adaganeene nja eene adagalinggo nja eene kudumma iini ka talinggo naheema afa meene kungngo. ⁴ Adaga'bununjaana ku'bu nja Yahüüdü nja kadu ma Yünan ka naguuru ma Sa'bidi ka la ma talaana, ma tasaasa eege a'da kamma ka tumma tanno iini.

⁵ Ka Siila nja Timosaws ka öö'dö ndama Makadoniya ya, a Bölis taadha ka eema nye'd'de ara kanaana iye ka tagadünnü tumma ma Masala eemaga co a Yahüüdü a'da Yasu i'i ya Almasihi. ⁶ Kanu ka tumma tanno iini keela i'i, ikiiri ka tafidhi ten'di miini eene, iki eene, "Erüdü yaada kada ka nanggüüdü, nagu'b'ba ka-

da ara a'a kunggeene ndama uuru tanno naco kajeene könö."

⁷ Uuggeene ndama kanna aco 'di tiya ömö'di ya tajeene akete ka la ma talaana ana eere a'da Tito Yustus ümmü Masala ana eedi dhorro. ⁸ A Krisbus ya uugaara ma la ma talaana ya tamma ka Uugaara Yasu, i'i nja kadu tiya iini nye'd'de kungngo. A kadu ma Kürünsüs kadhabbu taföonyö tumma na Bölis, kamma ka Yasu kakambeesedene.

⁹ Uugaara tageema nja Bölis ooso kungngo a kumböödö iki iini, "Fa tari'ba eema! Fa taki'döönö. ¹⁰ A'a nja o'o, taalo ömö'di a tüünü niimö ana o'o. Kudumma kadu kungngo eede ka anyi tammo kadhabbu."

¹¹ Adaganna kide ana ürünü unggodho a nagatereene ka iidümmü kafünü unggodho alaana kadu ka tumma ma Masala.

¹² A kadu ma Rööma tümmünü Kalion ka tümmü tauugaara ma Akaiya, a Yahüüdü tawagaana ka 'büdhülü kümmü Bölis kaco ka naguugaara iini. ¹³ Kiki, "Ömö'di ya aga'da kadu ka nanggüdü asaasa eege katümmü tumma ma Masala ka fiini tiya diidi ma seriye."

¹⁴ İkirı Bölis ka asaasa teema, a Kalion tiki a Yahüüdü, "Kini ka tatumma tanno toroko no nja eema ma taga'da 'buugu eege kamiini ya ara tagatoodo ka tumma tanno ada natakindinaana ku'bu. ¹⁵ Üürü tumma eema ma ker'de ker'de nja tindiri nja nagereene nja tumma ma seriye tanno ada, aaga indinanago unggodho aaga kudumma eede taalo a'a nasaasa ta uugaara ma tumma tanno." ¹⁶ İkirı ka tagasoro eege kunggeene.

¹⁷ Kümmü Sustanis ya uugaara ma la ma talaana ya eege in'diili kungngo katabbü i'i ka Kalion kidha a Kalion tanangnga iye eene taalo indineene.

Tapadaga co Antakiya

¹⁸ A Bölis taganna ka Kürünsüs dhabbu, a kadu ma kaniisa tattogo. I'i adigaala ka to nja Berskilla nja Akilla ma taco Süüriya. Adagemmedene ka Kankariya, kudumma iini ka timi'di tumma ma Masala. ¹⁹ Kene köö'dö ka Afosus ka 'buugu ya Bölis ka adheene nja Berskilla Akilla aco la ma talaana eema tumma ma Masala nja Yahüüdü. ²⁰ Kikirı ka tiki iini a'da agünü nja eene dhabbu, illi i'i anu. ²¹ Lakiini kini ka tunggeene iki eene, "Ka Masala ka tafa kede ara a'a tafada." İkirı ka tunggeene ka Afosus adigaala ka to. ²² İkirı ka ta'barda ka Kaiysariya, ndama kanna asirigö co Örsaliim öjölü kadu ma kaniisa, a'barda aco Antakiya. ²³ Kini ka tagünü kide idhilli ya, i'kirı ka tunggeene aco Galatiya nja Frajya öö'dö a kadu ma kaniisa ka nanggeedi a'da kakardha ku'bu dhorro.

Apölös inynyo Afosus inynyo Kürünsüs

²⁴ A taga Yahüüdü inggide ama Iskandariya ana eere a'da Apölös, ö'dö ka Afosus ussu ka tadünnü eema, ussu tumma ma sorne ma Masala dhorro. ²⁵ Akalaana kadu i'i ka fiini tiya Uugaara adageema tumma kadhabbu dhorro, adageema ma Yasu ka'diila a'da ussu tambeese na Yühanna sugi. ²⁶ Kini ka teema ka la ma talaana a rüsü, i'kirı Berskilla nja Akilla ka föönyö, kikirı ka 'duga i'i kaco öö'di kita eene iini kadagalaana i'i ka fiini ma Masala tiya dhorro ya.

²⁷ Apölös tasaasa tunggeene aco Akaiya, a kadu ma kaniisa ma Afosus taguu'bu i'i ka eedi kagürünü i'i a

waraga ma co tunggu a kadu ma kaniisa ka Akaiya iini a'da kamma kini aneene nja eene. A kini ka ndala Akaiya, a ta'diila nja kadu tanno amma ka Masala no. ²⁸ Kudumma iini ka tagii'bi Yahüüdü ka kadu kidha a tumma, alaala tumma ka kasorne ma Masala a'da Yasu i'i Almasihi.

Bölis unnggo ka Afosus

¹⁹ Ka Apölös ka taganna ka Kürünsüs ya, a Bölis tunggeene atigaala ka naanya ka söödö öö'dö ka Afosus aduna kadalaadene könö kide. ² İkirı ka tiki eene, "Kada katamma ka Yasu 'dee ka'duga aaga Koronggore ya Insili ya?"

Kiki iini, "Taalo unnggo kussu a'da Koronggore ya Insili ya inggide."

³ İkirı ka tiki, "A tambeese na mada eege kungngo ada?"

Iki iini, "Tambeese na Yühanna."

⁴ A Bölis tiki, "Akambeese Yühanna tambeese ma taadha ka linggo ma eema tiya toroko ya, ageema nja kadu a'da kamma ka ömö'di ya tö'dö kini keere ya i'i ya Yasu." ⁵ A kene ka taföonyö tumma no ya, kadakambeesedene ana eere tiya Uugaara Yasu. ⁶ Ka Bölis ka tümmünü iisine kene ka oona ya, a Koronggore ya Insili ya tö'dö kene ka oona, karooro ka teema tumma taalo neene, keema tumma ma Masala. ⁷ A kadu kinggide kö'dö kada'baaga kafünü eera.

⁸ A Bölis tiki ka co la ma talaana eema tumma kanna a'da taalo ri'ba kini ka eedi, asaasa a'da kamma ka tauugaara ma Masala. ⁹ A kadu öccö tanu kide kamidhi tumma niini keema tatoroko kanu ka fiini tiya Yasu kidha ma kadu könö. A Bölis taadha kene ka oona a'duga kadalaadene nja iini, adünügü tumma eene turi ka 'buugu ma talaana ya Tiranus. ¹⁰ Utü kadagalinggo nggeege a nagürünü keera idhi iki a Yahüüdü ma Asiya nja kadu ma Yünan taföonyö tumma na Uugaara Yasu.

Laala ya Sakawa

¹¹ A Masala tanangnga Bölis ka talinggo eema ya idhindhı keefe. ¹² A kadu tama namendeeli nja en'di tiya iini kamana a kadu tanno maara no ka oona. A maara talimi kene, a nagoronggore na oroko no taadha kene ka oona. ¹³ A Yahüüdü könö kunggunaana ku'bu kasoro nagoronggore na oroko no, kikirı ka asaasa tasoro nagana'bu kürö ana eere tiya Uugaara Yasu. Kiki a'da, "Ana eere tiya Yasu afa Bölis ka teema iini ya, a'a niki aayu kürö." ¹⁴ Uugaara ma ka'boge ma Yahüüdü inggide, ana eere a'da Sakawa, laala unnggo iini iidümmü afünü eera kalinggo eema ya miini ya.

¹⁵ A koronggore ya toroko ya tiki eene, "Nussu a'a Yasu nussu Bölis aaga ka mada?" ¹⁶ Ömö'di ya ana koronggore ya toroko ya tako'do kene atabbü eege adagii'bi eege kikirı ka rünü ana oona kada 'döngngönyö a nagöola ka oona.

¹⁷ A kadu ma Afosus, Yahüüdü nja kadu ma Yünan taföonyö tumma no nye'd'de a ri'ba tümmü eege, eere ya Uugaara Yasu tidhindhı. ¹⁸ A kadu na amma ka Yasu no tö'dö kadhabbu kamma ka kadu kidha a'da eege kagalinggo eema ya toroko ya. ¹⁹ A kadegeene takawagaana ka sorne ka kadu kidha nye'd'de kungngo küfü issi kide, kadakineene tamana miini kaduna i'i

ö'dö nakajine hamsiin alif. ¹²⁰ Nggeege tumma na Uugaara Yasu tanyala ka na'buugu kadhabbu, kinggiri-dene a türü.

²¹ Ka eema tiya agüünü adene ka ndatiimö ya, ikiri Bölis ka asaasa tunggeene aco Makadoniya nja Akaiya assa ka tunggeene aco Örsaliim, ikiri ka tiki, "Kede ka taala kanna ya ara a'a co tassa co Rööma." ²² Agürünü kadu na akinyi linggo iini no keera, Timosaws nja Arastus ka Makadoniya ara kütü ka Asiya agünü kide.

Taga'da 'buugu ka Afosus

²³ A kadu taga'da ajeene ka Afosus ka uuru tanno miini no kudumma fiini tiya Uugaara Yasu. ²⁴ Tamodoo'-do inggide ana eere a'da Dimitrios adina eema ma masala ma Artamis ana fudda ma kadu tafara kono. I'i nja kadu tanno iini kanadene nja kadu ana gürüsi dhabbu. ²⁵ İkirı ka tawagaana kadu na linggo eema nja iini no koono iki eene, "Kussu aaga a'da almaala yaaja kö'dö ndama linggo tanno. ²⁶ Aaga adinö kide aaga taföönyö ömö'di ya ana eere a'da Bölis ya, i'i anangnga kadu kadhabbu ka föönyö tumma niini atafaga eege keere kafara ka masala, kalinggo tanno ka Afosus nja Asiya. İki a'da namasala na alinggo adene ana iisine no, taalo Masala dhorro oogo miini. ²⁷ A tumma no ka toroko 'do kara tanangnga kadu ka teema diidi ma angnga. Kara tamidhi la ma masala ma Artamis ma dhabbu mo. Kara tanangnga oogo ka titaalo, oogo mungngo a kadu kafara kono ka Asiya nja 'buugu ka oona nye'd'de."

²⁸ A kadu ka taföönyö tumma no ya, ikiri kagoroo'bo kiidhe, "Artamis ma Afosus idhindhı!" ²⁹ Amussu kungngo ya, anya nye'd'de co kalumuli. A kadu tarefe Kayos nja Arestarkos, eege kama Makadoniya, kunggeene nja Bölis küügü eege kaco 'dadillö ma ta'bala. ³⁰ A Bölis tasaasa co ka kadu ka teene ka 'dadillö, a kadu ma kaniisa sa faga i'i keere ka co. ³¹ A kadu ma Asiya na iifi no eege ka kateefe ma Bölis tagürünü tumma iini a'da afa co tarigi eyi yiini ka tumma tanno, aaco 'dadillö.

³² A kadu nye'd'de teema tumma kadhoonyo, aya teema tumma niini kefe aya teema niini ungodho i'i, könö taalo kussu niimö yeene ka öö'dö kide ya. ³³ A Yahüüdü tikiri ka tuurugu ka Askander ka kadu kidha kiki a'da i'i ya kalinggo tumma no, ikiri ka alaga niisö coo'do asaasa teema. ³⁴ Kene ka ndussu a'da i'i ya taga Yahüüdü ya, eege in'dili kungngo kiidhe a tumma ka ungodho kabbü tageere 'do idhi katafara ndanaaya keera, kene katiidhe kiki a'da, "Artamis, Masala ma Afosus! Magu'daana ma idhindhı."

³⁵ Ömö'di ma anya ya arigiri ya, tanangnga kadu kada mudhudhuli iki, "Ka kadu ma Afosus, kadu ka 'buugu koono in'dili kussu a'da anya maaja Afosus oogo mafa ka la ma masala ma dhabbu mo Artamis nja korongore tiya oono ya a'dinggö ku'bu ndama 'do-tombo'do mo? ³⁶ Taalo ömö'di ma tiki a'da katoroko tumma no, aaga idhi oona ku'bu aaga taadha ka tatoroko. ³⁷ Aaga kö'dö a kadu no kita, lakiini eege taalo kanyooro eema ka la ma masala alla keela masala tammo aja. ³⁸ Üürü Dimitrios nja kadu tanno linggo nja iini no, tumma kungngo eene nja kadu, fa kene kaco teema seriye ka naguugaara kidha, ka uuru miini na dhorro no. ³⁹ Üürü tumma kungngo ada afe'de, ka-

teemadene ka fiini tiya dhorro ya kidha ma naguugaara. ⁴⁰ A'a niki, i'di kadu tapügü tumma kaja ka oona ma tagirnaana kadu koono kalinggo adene ka uuru tanno. A fiini ma aja ka'düsüniigi titaalo." ⁴¹ A kini ka ndageema nggeege ya uuru kadu ka tino.

Bölis inynyö Makadoniya nja Akaiya

20 Ka kadu ka ndaadha ka tiidhe a 'buugu tamudhudhuli ka Afosus ya, ikiri Bölis ka tagümmünü kadu ma kaniisa adageema nja eene uu'bu eege ka eedi ikiri ka tattogo eege ungeene aco Makadoniya. ² İkirı ka tunggeene ka na'buugu eema tumma ma Masala dhabbu nja kadu tanno amma ka Masala no, uu'bu eege ka nanggeedi. İkirı ka öö'dö ka Akaiya. ³ Adaganna kide a nagatereene kiidoona, a kini ka ndasaasa tadigaala ka to ma taco Süüriya ya, ikiri Yahüüdü ka üünü ünggü ma tiidi i'i, ikiri ka tussu tumma no asaasa tunggeene a fiini ma Makadoniya. ⁴ I'i ungeene nja Subatros 'bii'bala ya Berus ya ma Beeriya ya, nja Arestarkos nja Skontos ya ma Tasalanüki ya, nja Kayos ya ma Derba ya, nja Timosaws, nja Tikikos nja Trifimöös ya ma anya ma Asiya. ⁵ Kadhe unngö kaco Tarwas ka takindhigi inggide. ⁶ Unngö tunggeene unngö tadho ka to ndama Filipipi ka Taanyara ma Dheedhifi kinyinyo kürö, unngö tagureene nja eene ka Tarwas a füngngö kiidümmü, unngö taganna kide a füngngö ka iidümmü kafünü eera.

Bölis inynyö Tarwas

⁷ A ka uuru ma Lahada ooso kungngo unngö temmi ma takoreene ma kaniisa ikiri Bölis ka adünügü tumma ma Masala a kadu, idhi a 'buugu tooso ka teene kudumma iini ka asaasa tunggeene ligitaka kungngo. ⁸ Kaganna nagalamba ka la ka ta'doogo kadhabbu kita iidü katemmi kide kita. ⁹ A tadimöögö inggide emmi ka ka tinggini ma subaga ma la, ana eere a'da Aftikös, ka Bölis ka leefe teema ya, a tarigide ta'duga i'i anyege'de ku'bu a'dinggö caa'bu ndama kürö ndama la ko'do ka'dina i'i ka teyi. ¹⁰ A Bölis ta'barda ku'bu iti i'i kini ka oona, iki eene, "Aaga afa ta'deedene ka oona. I'i adinö!" ¹¹ A Bölis tasirigi co la a'duga miteene a'düsüni adaguri. Adageema nja kadu a taka taadha ikiri ka tunggeene. ¹² A kadu tö'dö a 'bii'bala ka adinö, a nanggeedi neene ta'barda ku'bu.

Bölis inynyö Miletos

¹³ Unngö tunggeene, unngö co mürkabü, unngö tunggeene ma co Asos ma co a'duga Bölis nja unngö ndama kanna kudumma iini ka tadirina unngö no a'da i'i asaasa tunggeene ana awwa aaco. ¹⁴ A kini ka ala unngö ka Asos ya, unngö tanangnga i'i ka mürkabü unngö tunggeene ma co Metilina. ¹⁵ Ka taka ka taadha, unngö tunggeene a mürkabü, unngö tö'dö ka Kios. A füngngö kanda iidoona ya, unngö tala kete ma Samos, unngö tö'dö ka Milits a füngngö tiya egüisö ya. ¹⁶ Kudumma Bölis ka asaasa tadheedhe ka Afosus ko'do kudumma iini taalo asaasa tatoodo ku'bu ka Asiya kini ka 'digaana ma taco Örsaliim a'da üfürü uuru ma Taanyara ma Koronggore.

† Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru ungodho.

Tumma na Bölis nja kadiifi ma Afosus

¹⁷ Ka Bölis ka taganna ka Milits i'i agürünü tumma co kadiifi ma kaniisa ma Afosus. ¹⁸ Kene ka öö'dö a tumma iini, iki eene, "Kussu aaga a'da nakan'deene a'a nja aaga ka naganuuru tanno in'dili no, ka uuru tanno eede ka öö'dö ka Asiya ta'bitingngö. ¹⁹ Nagalinggo a'a linggo na Uugaara Yasu ana eedi ka tinsili, taalo nüm-mü eyi yeede kada niimö, nalinggo ada Uugaara Yasu a 'biidi ka iye, ana eema tiya toroko ya Yahüüdü ka tagüünü ana a'a ya. ²⁰ Taalo a'a nürü niimö öccö keere ma tö'dö keere a niimö aaga, nagalaana aaga ka na'buugu nye'd'de kadara co nöö'di tanno ada.

²¹ Nadagadünügü eema a Yahüüdü nja kadu ma Yünan a'da kaadha ka eema tiya toroko kamma ka Uugaara yaaja Yasu.

²² "Ka uuru tanno ara co Örsaliim, a Koronggore ya Insili ya ka tuurugu a'a co, nitaalo nussu a'da ara a'a co aduna minna kide. ²³ Kudumma Koronggore tiya Insili ya eema nja a'a ka na'buugu neede ka taco no a'da dhügürü nja naaru ma timi'di a'a kindhigi a'a. ²⁴ Lakiini a'a taalo nüm-mü eyi yeede kada niimö tiya agu'daana indhi ya, kudumma eede ka asaasa tatiimö linggo na Uugaara Yasu ka tummünü a'a no, nalaana a'a kadu ka tumma ma İnjiili ma türü tanno Masala.

²⁵ "Nussu a'a a'da taalo aaga kataasala ka dhugudha tiya eede ndama uuru tanno, aaga neede ka taganeene nja aaga nadageema tumma ma tauugaara ma Masala nja aaga no. ²⁶ Nageema a'a tumma nja aaga uuru tanno a'da, nagu'b'ba a'a ka eriido ma kadu nye'd'de. ²⁷ Nageema tumma ma Masala nja aaga dhabbu nitaalo nürü niimö öccö keere. ²⁸ Aaga adinö ko'do ma nangnga eyi tanno ada, nja kadu tanno a Koronggore tiya Insili ya ka anangnga aaga kafa kene no. Aaga ka katasaana ma kaniisa tammo Masala moonno ka taana ana eriido tiya oono mo. ²⁹ Nussu a'a a'da kede ka tunggeene, a kadu öccö tafiri kada ka teene afa needi na taalo kana 'bangnga ma kadu no kungngo. ³⁰ A kadu könö kungngo ada ka söödö kadaga'da kadu ma kaniisa ka nanggüüdü kiisini eede ka urna eede keere. ³¹ Aaga adinö ko'do, aaga agiigi nagürüünü na iidoona no taalo a'a naadha ka teema nja aaga osooso a naguuru a 'biidi ka iye.

³² "A'a 'bitingngö nüm-münü aaga ku'bu a Masala nja tumma ma türü tanno Masala, ma tanangnga türü aaga manangnga takarna ka eema ka kadu tanno oolonadene no. ³³ Kede ka taneene nja aaga, taalo a'a nasaasa gürüüsü nja en'di ka ömö'di ma eyi tiya eede. ³⁴ Kussu aaga tumma meede ka talinggo ana iisine tanno eede nöö'dö ana eema ma eyi tiya eede nja kadu tanno linggo nja a'a no. ³⁵ Turi nageema a'a tumma aaga a'da angnga takinyi kadu na eema ka titaalo kene no, aaga agiigi tumma na Uugaara Yasu ka eyi tiya iini ka tiraana a'da, 'A'diila tamana eema a kadu adagii'bi a tamaana ka kadu."

³⁶ Aga Bölis ka ndatiimö tumma niini ya, üürü ku'bu nja kadu nye'd'de kafara ka Masala. ³⁷ İkirı eede ka tattogo Bölis, kafara eede in'dili a 'biidi ka iye. ³⁸ Niimö ya dhorro tanangnga nanggeedi ka toroko kene kagoroo'bo ya, tumma iini ka tiki eene a'da, "Taalo aaga ka tasala ka dhugudha tiya eede afe'de." Kikiri ka tattogo i'i co mürkabü ka to.

Bölis unngö ka Örsaliim

²¹ A kidi ka adheene nja eene, unngö tapadaga co fiini ma Kos ya, a taka taadha unngö co Rodes ndama kannu unngö co Batra. ² Unngö taluna mürkabü kannu ma tunggeene ma co Finikiya, unngö taka kide unngö tunggeene. ³ Kidi ka ndasala Kuburus ya, unngö tinyi oogo ndama niisö ma küüle, unngö tapadaga co fiini ma Süüriya. Unngö tapadaga ka Suur, ara kadu kadadhifigi eema ku'bu ndama mürkabü. ⁴ Unngö taluna kadu na Yasu kannu, unngö tagünü nja eene füngngö iidümmü afünü eera. A Koronggore ya Insili ya tanangnga eede ka tiki a Bölis a'da afa tasirigi co Örsaliim. ⁵ Kede ka ndatiimö taneene nja eene kannu ya, unngö tö'dö kürö unngö tunggeene. Kattogo unngö eede nye'd'de kungngo nja iya tanno eene nja laala tiya eene, unngö tütürü ku'bu ka tinggini ma to unngö tafara ka Masala. ⁶ Kikiri ka tattogo unngö, unngö taka ka mürkabü kara ka tafada kaco nöö'di tanno eene.

⁷ Ndama Suur unngö tala Butlmaws, unngö tööjülü kadu ma kaniisa kide unngö tiyü nja eene füngngö unngodho. ⁸ A taka taadha unngö tunggeene unngö co Kaiysariya, unngö co 'di tiya Filibüs ya alaana kadu ka tumma ma İnjiili ya i'i yungngo a kadu ka tagümmünü eede ka iidümmü kafünü eera ma linggo ma kaniisa. ⁹ Unngö taganeene nja iini. ⁹ A laala ya lömü ya unngö iini egisö, kiji tumma ma Masala. Keemaga tumma ma Masala co a kadu.

¹⁰ Kidi ka ndatiimö füngngö dhabbu nja eene ya, a ne'bi inggide ana eere a'da Akabüs ö'dö ndama Yahüüdiya. ¹¹ Ö'dö ka 'di a'duga jönnö ya Bölis afin'di uune niini nja iisine iki, "Koronggore ya Insili ya iki a'da, 'Ömö'di ma jönnö tiya, ara Yahüüdü timi'di i'i nggeede ka Örsaliim kummünü i'i a kajeene."

¹² Kidi ka taföonyö tumma no ya, unngö nja kadu tanno iidi kete no unngö tageema nja Bölis a'da afa tasirigi co Örsaliim. ¹³ İkirı Bölis ka tiki, "Minna agu aaga, aaga tafara aaga taga'da a'a ka eedi? A'a taalo namma ma timi'didene sugi, nagala a'a kindinaana eyi yeede co teyi ka Örsaliim kudumma eere tiya Uugaara Yasu." ¹⁴ A kidi ka ndagi'di kine keere ka tumma ya, ikiri unngö ka tiki, "Fa ka tumma tanno Uugaara Yasu kalinggo adene."

¹⁵ Ka naganuuru ka ndatiimö ya, unngö tindinaana oona ku'bu unngö tunggeene ma co Örsaliim. ¹⁶ A kadu könö ma kaniisa tunggeene nja unngö ndama Kaiysariya, kateefe tattogo unngö co 'di tiya Manason ya ma Kuburus ya, i'i tatalaadene ya Yasu ma 'billi.

¹⁷ Kidi kaala Örsaliim ya, a kadu ma kaniisa takoreene nja unngö kadhodho. ¹⁸ Ka taka ka ndaadha a Bölis tunggeene nja unngö ma co kita Yaguub, a kadiifi ma kaniisa tö'dö kide nye'd'de kungngo. ¹⁹ İkirı Bölis ka tööjülü eede adagadünügü eema ya Masala ka anangnga i'i ka tagalinggo ada kajeene no. ²⁰ Kene ka taföonyö tumma niini no, kindhigi Masala ko'do. Kikiri ka a Bölis, "Nijöögö o'o örre ma angnga, Yahüüdü na alif kadhabbu kamma ka tumma tanno Yasu illi eede in'dili kagu'daana ka nanggeedi ma seriye. ²¹ Eede kaföonyö a'da o'o nalaana Yahüüdü na anna ka kajeene ka teene no a'da kaadha ka seriye tiya Müüsa. O'o tadünügü eema eene a'da kafa tara

laala yeene, kafa talinggo ana eema tiya kadaada ma angnga ma 'billi ya. ²² Angnga 'bitingngö ara ta könyonyö? Kudumma eene ka taföonyö a'da o'o nö'dö. ²³ Niimö yiidä ka tiki o'o a'da nalinggo, kadu kungngo iidi ka egiisö kimi'di tumma ma Masala. ²⁴ 'Duga eege aaga co taagala oona ka la ma Masala nja eene nanangnga faana ma temme nanggüüdü neene ku'bu amang ka kadu tussu nye'd'de a'da tumma ma o'o neene ka taföonyö no taalo katimin'da, nunggeene o'o ka fiini tiya seriye tiya Müüsa afa meene kungngo. ²⁵ A kadu na amma ka Yasu a'da taalo ka Yahüüdü no, kunggugu ungnö tumma eene a'da kümmü eyi yeene ka kuri ma tirri ma eema ma namasala nja eriidö nja eema tiya kadu kamir'daana ya nja füngngö kadhoonyo."

²⁶ A Bölis ta'duga kadu na egiisö no a taka ka ndaadha, kanangnga nanggeyi neene ka tinsili. İkirri kaco la ma Masala ma tadiri tumma a ta'boge ma naguuru ma tatiimö tinsili, amang kene tara eema yeene.

Bölis ümmü adene ka la ma Masala

²⁷ A füngngö ya iiddümmü afünü eera ya ka ndakete ka tatiimö ya, a Yahüüdü ma Asiya tasala Bölis ka la ma Masala. Kadagafünaana kadu kini kümmü i'i. ²⁸ Kiiidhe kiki, "Ka kadu ma İsrayil! Aaga akinyi ungnö, ömöd'i ya i'i yungngo alaana kadu nye'd'de ka na'buugu eela kadu ma İsrayil nja seriye ya Müüsa nja 'buugu tiya. Nja iini ka öödö a kadu ma Yünan ka la ma Masala kanyoro 'buugu ya insili ya." ²⁹ Eege kiki nggeege kudumma eene ka tiji Trifimöös ya ma Afosus ya ka tunggeene nja Bölis ka anya, kiki kide a'da Bölis a'duga i'i aco la ma Masala nja iini.

³⁰ Anya co kamuli muli nye'd'de, a kadu tagedhe Bölis kümmü i'i kasisigi i'i co kürö ndama inye ma la ma Masala karooro ka teere kide. ³¹ Kene ka ndasaasa tiidi Bölis ya, İkirri uugaara ma nasigira ya dhabbu ya ma Rööma ka taföonyö a'da Örsaliim nye'd'de kungngo minynö kamuli muli. ³² İkirri ka kürünü nasigira köödö kene areere. A kene ka ndasala nasigira nja uugaara tiya eene ya, kikirri ka taadha ka baana ma Bölis.

³³ Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tö'dö kini kete iki eene a'da kimi'di i'i ana killi keera, İkirri ka tindini kadu miini a'da, "Mada i'i ya miini, i'i agalinggo minna?" ³⁴ A kadu tambanjaana ku'bu a tumma niini, uugaara ma nasigira ya dhabbu ya itaalo ussu tumma niini dhorro, İkirri ka tiki a nasigira a'da ka üügü Bölis kaco 'buugu tiya eene iini. ³⁵ A kene ka ndala kadhiki, İkirri nasigira ka ta'diniga i'i ko'do kudumma kadu katili i'i ka oona. ³⁶ Kudumma eene ka tagöödö kene keere kiidhe a'da, "Aaga iidi i'i!"

Bölis ümmü ka eyi tiya iini

³⁷ Ka Bölis ka ndakete kaco a 'buugu ma nasigira ya, İkirri ka tiki uugaara ma nasigira ya dhabbu ya, "Bandumma ungnö eede ka asaasa tadirina o'o?"

Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tiki iini, "Tara a'da nussu o'o tangga Yünan? ³⁸ Taalo o'o na taga Misiri ya kirnaana ka kadu ka oona kambele, üügü kadu na alif ka egiisö ma koro'bo aco a dhiile iini?"

³⁹ İkirri Bölis ka tiki, "A'a na taga Yahüüdü nanna a'a ka Tarsuus ka Kilikiya anya ma dhabbu mo. Fa kede neema nja kadu."

⁴⁰ İkirri ka tapa kini a'da eema, İkirri Bölis ka 'dingnge ka kadhiki alaga niisö ko'do a kadu. A 'buugu tamud-hudhuli, adageema nja eene a tumma ma Yahüüdü iki eene.

22 "Aaga föönyö aaga na kafaafa ma a'a no nja nagöre tanno eede, tumma neede ka tadirina aaga 'bitingngö meede ka tümööno ka eyi tiya eede." ² Kene ka föönyö iini ka teema tangga Yahüüdü ya, kamusuli ku'bu.

İkirri Bölis ka tiki, ³ "A'a na taga Yahüüdü nageene-dene a'a ka Tarsuus ma Kilikiya, illi a'a nasere ka anya tammo. A Gamalayil akalaana a'a ka tumma ma seriye ma kadaada ma angnga ana eedi dhorro nasaasa linggo ma Masala afa tiya ada ka talinggo 'bitingngö ya.

⁴ Nadagalinggo kadu na ümmü fiini ya na amanaga eege ka inde, kanangnga kadu na nagide no nja iiya ka pabuusu. ⁵ Uugaara ma ka'boge nja naguugaara ma Yahüüdü nye'd'de kadinö kede. Nama a'a tumma kene co nagöre tanno aja ka Demasak, nafada naco kannna ma tö'dö a kadu ka Örsaliim ma tapusu adene."

Bölis eema tumma miini ka tamma ka Yasu

(Kadafiini 9.1-19; 26.12-18)

⁶ "Kede ka ndakete ka Demasak, uuru ka teene a 'buugu ta'dara öyeene kede ka oona a 'dotombo'do tali-mi. ⁷ Na'dingngö ka 'büdhülü, naföonyö ömöd'i ka tümünü a'a, 'Sawl, Sawl, minna agu o'o nalinggo a'a?"

⁸ "Niki, 'O'o na mada, Uugaara?"

"İki, 'A'a na Yasu ya ma Nasira yüüdü ka talinggo i'i ya. ⁹ A kadu na kunggeene nja a'a no, kiji töyeene kassa kitaalo kaföonyö tumma na ömöd'i ya eema nja a'a ya.

¹⁰ "İkirri a'a ka tiki, 'Nasaasa a'a ka tönynö 'bitingngö, Uugaara?"

"İkirri ka tiki a'a, 'Fiki'dö naco Demasak, ara kadu sa kadirina eema o'o ma niimö tiya üüdü ka talinggo ya."

¹¹ Töyeene na limi no kakafa a'a ka iyye taalo niji 'buugu, a kadu na ungnö nja a'a no tagümmünü a'a ka tino ungnö co Demasak.

¹² "Ömöd'i inggide ana eere a'da Hananiya akümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro, a Yahüüdü na kannna ka Demasak no nye'd'de kungngo kadinö ka ta-neene tanno iini. ¹³ İkirri ka öödö a'dingnge kede kete iki, 'Örre yeede Sawl, asala 'buugu.' İkirri a'a ka arooro ka tasala 'buugu.

¹⁴ "İkirri ka tiki, 'Masala ma kafaafa ma angnga magesse o'o manangnga o'o ka tussu fiini yoono, nasala ta'diila niini, naföonyö tumma niini. ¹⁵ Ara o'o tadünügü eema yüüdü ka tadini kide na o'o taföonyö ya co a kadu nye'd'de. ¹⁶ Minna agu o'o 'bitingngö nadoono ku'bu? Fiki'dö nambeesedene, a tatoroko tatanggala küdü ka oona ninsili ana eere tiya iini."

Masala magürünü Bölis ka kajeene

¹⁷ "Nikiri a'a ka tafada naco Örsaliim. A kede ka ndafara ka Masala ka la ma Masala ya, neyigi ko'do.

¹⁸ Nikiri a'a ka tasala Uugaara ka tiki a'a, 'Areere nöödö kürö ndama Örsaliim, kudumma eene taalo kara tamma ka tumma tanno üüdü ka teema ma a'a no."

¹⁹ "Nikiri a'a ka tiki, 'Ka Uugaara, eege kussu tumma no dhorro, kadakici co naala ma talaana nümmü kadu na amma ka fiini tiya namanaga a'a eege ka

pabuusu nabbü eege. ²⁰ Ka uuru tanno kadu ka tagiidi Istifanüüs no a'da a'a ninggide, namma ka inde tanno iini nataafa ka en'di tiya kadu tanno kiidi i'i no.'

²¹ "İkiri Uugaara Yasu ka tiki a'a, 'Aayu ara a'a tagürünü o'o naco co 'buugu ya a ku'b'ba, a kadu tanno taalo ka Yahüüdü no."

²² A kadu tagatodo ka Bölis kini ka ndiri tumma no ya, kikiiri ka teele ka tumma ko'd'do, "Aaga kiidi ömö'di ya apa ka anya. Kudumma iini taalo ama tefe ka 'di 'do.'" ²³ Kikiiri ka ndiidhe, kapüpügü en'di yeene kasanaana kuraaga coo'do. ²⁴ Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tanangnga nasigira ka a'duga Bölis kaco 'buugu ma nasigira ka teene ana i'i kabbü i'i kindini i'i a'da minna agu Yahüüdü kiidhe kini ka oona afa ma tiya kungngo. ²⁵ Kene kafin'di i'i ku'bu ma tabbü i'i, ikiri Bölis ka tiki uugaara ma nasigira ya a'dingnge kini kete ya, "A'diila kada nggeege maada ka tabbü ömö'di ya taga Rööma a'da taalo aaga kageema seriye, aaga taalo tussu niimö ya agu i'i ya?"

²⁶ Uugaara ma nasigira ka taföonyö tumma no ya, areere aco ka uugaara ma nasigira ya dhabbu ya iki iini, "Ara o'o talinggo minna? Ömö'di ya a taga Rööma."

²⁷ İkiri uugaara ma nasigira ya dhabbu ya ka öö'dö ka Bölis iki iini, "Eema nja a'a dhorro, o'o na taga Rööma?"

A Bölis tiki iini a'da, "İi."

²⁸ Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tiki iini, "Nafaana a'a ana almaala dhabbu amang kede tataga Rööma."

İkiri Bölis ka tiki iini, "A'a ya, nageenedene a'a kide."

²⁹ A kadu na asaasa takindini i'i no, karooro kaadha kini ka oona. A ri'ba tümümü uugaara ma nasigira ya dhabbu ya kini ka ndussu a'da i'i imi'di Bölis ya taga Rööma ya a nakilli.

Bölis ka kadiifi ma Yahüüdü kidha

³⁰ Ka taka ka ndaadha a uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tasaasa tussu niimö ya anangnga Yahüüdü ka tümümü Bölis ka tumma iini ya, agildhe nakilli iini ka oona, iki a naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma la ma Yahüüdü nye'd'de a'da köö'dö temmi. İkiri ka tapa ka Bölis öö'dö kene ka teene.

23 A Bölis tassa ka kadu tanno emmi ka la ma kadiifi ma Yahüüdü iki, "Nagöre eede, naga 'diila a'a nja tumma ma Masala ana eedi ka tinsili ta'bitingngö." ² A Hananiya ya uugaara ma ka'boge ya, ka tiki a kadu na a'dingnge ka Bölis kete no, kabbü Bölis ka niinö. ³ İkiri Bölis ka tiki iini, "Ara Masala tabbü o'o, o'o na 'dakala tiya lokoladene kata'bassa ya. Nemi kanna nümü a'a afa ma seriye ka tiki no, namana o'o ka abbü adene ka'bana ko'do nja tumma ma seriye tiya Masala?"

⁴ A kadu na a'dingnge ka Bölis kete no kiki, "Neela o'o uugaara ma ka'boge tiya Masala?"

⁵ İkiri Bölis ka tiki, "Ka kadu eede, taalo a'a nakussu a'da i'i ya uugaara ma ka'boge ma Masala, kudumma Sorne ma Masala ka tiki a'da, 'Aaga tafa teela uugaara ma kadu tanno üüdü.'" †

⁶ A Bölis tussu a'da kadu könö ka naFariisi öccö ta Sadügiin, ikiri ka alneege ka kadu ka teene iki, "Ka kadu, a'a na Fariisi 'bii'bala ma Fariisi, nümü adene

a'a 'bitingngö kudumma eede ka tamma nussu a'da tafiki'dö ma inde ka inggide."

⁷ İki iini ka tirina tumma no, a tumma ta'bana ko'do kene, naFariisi nja Sadügiin kasümününjaana ku'bu.

⁸ Kudumma Sadügiin taalo kamma a'da ara kadu tafiki'dö ka inde, kitaalo kamma a'da kadhangga kinggide nja nagoronggore, a naFariisi kamma kide nye'd'de. ⁹ A kadu tiidhe ko'do, a naFariisi könö na alaana kadu ka tumma ma seriye tiya Masala ka'dingnge ko'do kam'bana ka tumma kiki, "Taalo ungnö kaduna niimö ya toroko ya ka ömö'di tiya. Aminna üürü koronggore alla tadhangga ageema nja iini."

¹⁰ A kadu takardha ku'bu ta'bununjaana ku'bu a tumma ko'd'do a ri'ba tümümü uugaara ma nasigira ya dhabbu ya, iidi kadu taresana Bölis ku'bu, ikiri ka kürünü nasigira a'da ka'barda kaco tamuru i'i kene ka söödö kunggu i'i co 'buugu ma nasigira.

¹¹ Ka ooso töccö Uugaara Yasu ka tatele oona a Bölis, iki iini, "Kardha ku'bu! Afa müüdü ka tageema tumma neede ka Örsaliim ya, ara o'o teema tumma neede nggeege ka Rööma."

Ünggü ma tara tiidi Bölis

¹² Ka taka ka ndaadha a Yahüüdü timi'di tumma, kanu kagu eema kanu katooye ara eege katiidi Bölis.

¹³ A kadu na mi'di tumma no kadhabbu kö'dö ukumu kadu keera (40). ¹⁴ Kikiiri ka öö'dö ka naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma anya kiki eene, "Kümmü ungnö eedi taalo ungnö katagu eema illi ungnö tiidi Bölis. ¹⁵ Aaga kürünü ka uugaara ma nasigira ya dhabbu ya aaga na naguugaara no aaga tiki a'da uuguru Bölis aaga, a'da aaga asaasa tassa ka niimö tiya inggide ya, ara ungnö takadho ka fiini ungnö tindinaana oona ku'bu ma tiidi i'i ka fiini ma ta ungnö kada kita."

¹⁶ A moole ma Bölis taföonyö ünggü ma tumma no, ikiri ka co ka Bölis ka 'buugu ma nasigira adirina eema iini. ¹⁷ İkiri Bölis ka tümünü uugaara ma nasigira iki iini, "Duga 'bii'bala ya naco tunggu i'i co uugaara ma nasigira ya dhabbu ya, kudumma tumma kungngo iini ma co tadirina iini." ¹⁸ A uugaara ma nasigira ta'duga i'i ateefe tunggu i'i co uugaara ma nasigira ya dhabbu ya iki iini, "Ömö'di ya ka pabuusu ya, ya ana eere a'da Bölis ya agümmünü a'a iki a'da nö'dö a 'bii'bala tiya o'o, kudumma tumma kungngo iini ma tadirina o'o."

¹⁹ Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tümümü i'i ka niisö kasigi keere, ikiri ka tindini i'i, "Minna inggide, tirina a'a?"

²⁰ İki, "Yahüüdü kimi'di tumma ma tasaasa tiki o'o a'da nuurugu Bölis kadha ma naguugaara taka kudumma eene ka asaasa tussu niimö ya kini ya dhorro.

²¹ O'o fa tamma kene kide, kudumma kadu kinggide kö'dö kukumu kadu keera kafünnügü ku'bu ana i'i, eege kanu kagu eema kanu ka 'biidi ara eege katiidi Bölis, eege 'bitingngö kindinaana oona ku'bu, kindhigi o'o."

²² Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tuuru 'bii'bala ka tino iki iini, "Fa tiki ömö'di a'da nadirina eema a'a."

† 23.5 Tö'dö kürö 22.28

Bölis ö'dö ka Uugaara Fileks

²³ Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tagümmünü naguugaara ma nasigira keera iki eene, "Aaga ümmünü nasigira na ö'dö ukumu kadu kada'baaga (200), a kadu ma naguttu kö'dö a kukumu kadu kiidoona kaco iisine (70), a kadu ma nakandha tö'dö a ukumu kadu kada'baaga (200) ma co Kaiysariya ana ndanaaya ka iidümmü kafünü egüisö ooso kungngo. ²⁴ Aaga tagona muttu a Bölis aka kide aco ka Uugaara Fileks."

²⁵ Adarigiri waraga ungu co Uugaara Fileks iki iini kide,

²⁶ "A'a na Kalödiyös Lisias nagarigiri waraga a Fileks, ya uugaara ya, nafaanya o'o."

²⁷ Yahüüdü kummü ömö'di ya kasaasa tiidi i'i. A kede ka tussu a'da i'i ya taga Rööma ya, nikiri a'a ka tareere nja nasigira tanno eede noolona i'i. ²⁸ Nasaasa a'a tussu niimö yeene ka asaasa tummü i'i ka tumma iini ya, nikiri a'a ka öö'dö ana i'i ka la ma kadiifi ma Yahüüdü tiya eene. ²⁹ Nussu a'da eege kummü i'i ka tumma ma seriye tiya eene, lakiini tumma no taalo kama tadiidi miini, taalo ama tanangnga i'i ka teyi alla anna ka pabuusu. ³⁰ Nikiri a'a ka föönyö a'da eege kiyyü ku'bu ana i'i ma tiidaana, i'i yungngo eege ka tunggugu i'i o'o 'bitingngö. A'a tekere nikiri ka tiki a kadu tanno ümmü i'i no, a'da kasigi i'i küdü ma tumma tiya eene kadiidi i'i kide ya."

³¹ A nasigira tagalinggo a tumma tanno uugaara tiya eene, ka'duga Bölis ooso kungngo kaco Antibtris. ³² A taka ka ndaadha ya, ikiri nasigira na ungeene no ka tafada kaco 'booro, ara kadu ma naguttu kico tattogo i'i. ³³ A kadu ma naguttu ka ndala Kaiysariya ya, kunggu Bölis co Uugaara Fileks kanangnga waraga iini.

³⁴ Ikiri ka takiröönö indini Bölis ma anya tammo iini ka öö'dö ndama iini mo. A kini ka ndussu a'da i'i ama Kilikiya ya, ³⁵ iki iini, "Ara a'a sa kaföönyö tumma a kadu tanno ümmü o'o no kene ka tö'dö." Ikiri ka tiki a nasigira a'da kaafa ka Bölis ka 'di tiya Hirüdüs.

Yahüüdü kasigi Bölis

24 A füngngö ka ndö'dö iidümmü ya ikiri uugaara ma ka'boge Hananiya ka co Kaiysariya nja naguugaara ma anya ökonö, nja ömö'di tiya ümmöönö ka kadu ya ana eere a'da Tartullos, kadakasigi Bölis ka Uugaara Fileks. ² Ka uugaara ka tagümmünü Bölis, ikiri Tartullos ka tiki, "Uugaara Fileks, kadu niidi kaneene ta'diila kudumma o'o, nja eema tiya a'diila ya adhabbu ya, kudumma üdü ka ta'dara nja tamünügü ungnö ko'do. ³ Ungngo ya kamma ungnö ka eema tiya turi nja 'buugu ka oona nye'd'de kungngo a tamana ta'diila. ⁴ A'a taalo nasaasa teema tumma kadhabbu, ungnö kasaasa o'o a'da natoodo kide a 'bandumma idhilli kungngo.

⁵ "Kaduna ungnö ömö'di ya ka aga'da 'buugu, afünaana Yahüüdü ka oona ka na'buugu nye'd'de, i'i ya uugaara ma kadu tanno uruna Yasu ya ma Nasira ya keere. ⁶ I'i asaasa tanyoro la ma Masala, yungngo iidi ka tagümmü i'i. [Ungngo kasaasa tahükümü i'i tamana ma seriye tanno aja ⁷ lakiini uugaara ma nasigira ya dhabbu ya Lisias tamuru i'i kidi ka iisine a rüsü kungngo. ⁸ Ikiri ka tiki a nadiidi tiya iini a'da köö'dö a tumma tanno eene kasigi iini no o'o.] Küdü kara tindi-

ni i'i ma eema nye'd'de ya, ara o'o tussu eema yiidi ka tummü i'i ya nye'd'de."

⁹ A Yahüüdü tafünügü sigiri, anno tö'dö kiki a'da tumma no katimin'da.

Bölis ümmünü ka eyi tiya iini ka Fileks kidha

¹⁰ Ikiri Fileks ka tage'de Bölis a'da öö'dö teema, ikiri Bölis ka tiki, "Nussu a'a a'da o'o na uugaara ma anya tammo a nagürüünü kadhabbu, ikiri ri'ba taalo kagu a'a eede kara tummöönö ka eyi tiya eede. ¹¹ Afa müdü ka tussu eema ya 'do, ninyo a'a Örsaliim ka linggo ma Masala a füngngö ada'baaga kafünü eera. ¹² A Yahüüdü taalo kaduna a'a ka na'buugu ka ta'bununjaana ku'bu nja ömö'di ka la ma Masala taalo nagirnaana kadu ka oona ka anya nja naala ma ta-laana. ¹³ Eege ya taalo ka takara tadiri niimö yeede ka tagalinggo dhorro ya. ¹⁴ Lakiini a'a namma a'da a'a nümümü tumma ma Masala tammo kupupa tanno aja ka fiini tiya eene ka tummüneene a'da korokoro ya. A'a namma ka tumma ma seriye nja tumma tanno nagane'bi ka tageema no ka nakasorne ma Masala no, ¹⁵ nindhigi Masala afa meene ka tindhigi oogo kungngo, kadu nye'd'de ka tafiki'dö ka inde nja tanno oroko no nja tanno 'diila no. ¹⁶ A'a nindinaana oona neede ku'bu na insili ka eedi nja Masala nja kadu.

¹⁷ "Naleefe a'a tö'dö eede ka takitaalo a nagürüünü kadhabbu, nöö'dö ana eema ma tonsoona a kadu tanno eede kita, ara ka öö'dö tirri. ¹⁸ Nagalinggo a'a eema ya, kaduna a'a ka la ma Masala natüimö a'a linggo ma tanangnga tuu'da ka tinsili. A'da kitaalo kadu kadhabbu kide nja a'a nitaalo nagirnaana kadu ka oona. ¹⁹ Lakiini Yahüüdü könö kö'dö ndama anya ma Asiya, kene kara taganna kita kidha ma o'o ka tagöö'dö küdü ka tadiri niimö yeene ka tasigi a'a ka tumma iini ya, ürü eege kussu niimö miini. ²⁰ A 'bitingngö ya fa kene kadirina niimö yeene ka aduna a'a ka tagalinggo ya, eede ka ta'dingnge ka 'buugu ma temmi ma Yahüüdü. ²¹ Lakiini tumma neede ka tageema kene kidha eede ka 'dingnge, 'Aaga ümmü a'a ka uuru tanno kudumma eede ka tamma a'da kadu kara tafiki'dö ka inde."

²² A Fileks illi ka tagussu fiini ya Yasu, ikiri ka tanyalaana kadu ku'bu iki, "Ka Lisiya uugaara ma nasigira ya dhabbu ya ka tö'dö kita ya a'a sa öö'dö tassa ka tumma tanno ada no." ²³ Ikiri ka tiki a uugaara ma nasigira a'da kafa ka Bölis, afa tafaga i'i keere ka teema nja kadu tanno ticci tassa kini no nja kateefe miini ma takinyi linggo iini no.

Bölis ö'dö ka Uugaara Fileks kidha nja Trusilla

²⁴ Kene ka tagünü a füngngö idhilli kungngo ya, ikiri Fileks ka öö'dö nja aka tammo iini madaga Yahüüdü mo, mana eere a'da Trusilla, atümmünü Bölis atoodo ka tumma tanno iini no ma tamma ka Yasu Almasihi no. ²⁵ Aga Bölis ka ndageema tumma ma ta'diila ma nanggeedi nja tummü eyi nja tahükümü ma Masala kara tö'dö no, a ri'ba tummü Fileks iki iini, "Unggeene 'bitingngö ya ara sa ka tummünü o'o taka öccö afe'de kede ka tasaasa." ²⁶ A Fileks tindhigi Bölis a'da agona gürüüsi iini, ümmünaana i'i 'bucca kungngo eema nja iini.

²⁷ Aga nagürüünü ka ndö'dö keera ya a Borkios Fistö tagala ka 'buugu tiya iini. A Fileks tasaasa

Yahüüdü a'da ka'diila nja iini, ikiri ka afa ka Bölis ütü ka pabuusu.

Bölis ungu tumma niini co Kayisar

25 Aga Fistös ka öö'dö ka anya ma Yahüüdiya ya atimö füngngö iidoona ka Kaiysariya, ungeene ndama Kaiysariya asirigö co Örsaliim. ² A naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma Yahüüdü tagadünügü eema ya Bölis ka tagalinggo ya. Kindini Fistös ³ a'da a'duga Bölis ungu i'i co Örsaliim, kudumma eene kasaasa tiyü ku'bu ana i'i ka fiini ma tiidi i'i. ⁴ A Fistös tiki, "Ara Bölis tütü ka pabuusu ka Kaiysariya, kudumma eede ka co kanna ereere. ⁵ Aaga fa ka naguugaara tanno ada kaco ka Kaiysariya nja a'a, ümmü ömö'di ya agalinggo niimö ya toroko ya, ka tiraana."

⁶ Ka Fistös taganeene a füngngö iidümmü afünü iidoona alla füngngö ada'baaga, ungeene asülügü co Kaiysariya, ka taka ka taadha ikiri ka temmi ka 'buugu ma seriye, iki a'da agöö'dö ana Bölis. ⁷ Aga Bölis ka ndö'dö ya, a Yahüüdü no ö'dö ndama Örsaliim no tarügü kini ka oona, kafünaana kini ana eema dhabbu kitaalo kaduna niimö kini atoroko iini ka tagalinggo.

⁸ A Bölis tinggili tumma no kini ka eyi iki, "Taalo a'a nagalinggo niimö ya toroko ya ana Seriyé tiya Yahüüdü nitaalo a'a nagüüni niimö ya toroko ya ka la ma Masala nitaalo nadirina tumma na toroko no ka uugaara ma Rööma ya ka oona 'do."

⁹ A Fistös tasaasa ta'diila nja Yahüüdü, ikiri ka tiki a Bölis, "Nasaasa o'o co Örsaliim naco teema seriye kide kidha ma tumma tanno?"

¹⁰ A Bölis tiki, "A'a na'dingnge ka 'buugu ma seriye tiya uugaara ma Rööma Kayisar, nara tahükümüdene ka seriye tiya kita. Nussu o'o tumma nye'd'de a'da a'a taalo nagalinggo niimö ya toroko ya ana Yahüüdü.

¹¹ Üürü nagalinggo a'a niimö ya toroko ya ma tiidi a'a, taalo a'a nanu ka teyi. Üürü tumma neene ka teema taalo ka timin'da ya, taalo ömö'di ma tummu a'a ümmünü a Yahüüdü. Ara a'a tunggu seriye yeede co uugaara ma Rööma."

¹² A Fistös tageema nja kadu tanno iini ungodho eege ikiri ka tapadaga tumma a Bölis, "Nunggu seriye yüüdü co uugaara ma Rööma."

Bölis inynyö ka Uugaara Agriiba kidha nja Barniki

¹³ A füngngö kinco akürö idhilli kungngo ya, Uugaara Agriiba nja Barniki tö'dö ka Kaiysariya kö'dö tööjülü Fistös. ¹⁴ Kene ka tagünü nja eene dhabbu ya, ikiri Fistös ka tirina tumma seriye ya Bölis Uugaara Agriiba iki iini, "Ömö'di inggide a Fileks ka tinyi i'i ka pabuusu.

¹⁵ Kede ka öö'dö ka Örsaliim a naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma Yahüüdü tasigi i'i kede kiki a'da nümünü i'i ka inde. ¹⁶ Nikiriri a'a ka tiki eene, 'Tafiigi mungngo kada kadu ma Rööma taalo angnga kummü ömö'di ün'dügüngngö a'da taalo ö'dö ka kadu tanno asigi i'i no kidha, illi kaföönyö niimö yiini ka tagalinggo kussu iini ya.' ¹⁷ A kene ka öö'dö kita nja a'a narooro kaco a 'buugu ma seriye nitaalo nadoono ku'bu a tumma ma tasigi, ka taka ka ndaadha nikiri ka tiki a kadu a'da köö'dö ana i'i. ¹⁸ A kadu na ümmü i'i no tageema tumma neene kitaalo kadiri niimö ya toroko ya ma tahükümü i'i iini ya, na a'a tiki kide a'da kadiri niimö yeede ka asaasa ya. ¹⁹ Tumma kungngo eene nja

iini ka'bununjaana ku'bu ma Masala tammo eene, ma ömö'di inggide ana eere a'da Yasu akeyi, illi Bölis iki a'da adinö. ²⁰ Nikiriri a'a ka ndabbü falandaana, nikiri ka tindini Bölis niki iini, üürü asaasa co teema seriye yiini ka Örsaliim. ²¹ Lakiini Bölis ungu tumma niini co uugaara ya dhabbu ya Kayisar, a'da assa kide. Yungngo eede ka tiki a'da ütü ka pabuusu kita nassa ka tuurugu i'i co Kayisar."

²² İkiri Agriiba ka tiki a Fistös, "Nasaasa a'a taföönyö tumma na ömö'di tiya."

İkiri Fistös ka tiki iini, "Ara o'o sa föönyö taka."

²³ A taka ka ndaadha, Agriiba tö'dö nja Barniki ka 'buugu ma seriye. Adigine a kadu ma anya tanno iifi no a naguugaara ma nasigira, ikiri Fistös ka kürüniigi a'da köö'dö ana Bölis, ikiri ka öö'dö. ²⁴ A Fistös tiki, "Ka Uugaara Agriiba nja kadu tanno emmi kita no nye'd'de kungngo, ömö'di yaada kidha ya agasigi kadu ma Yahüüdü i'i kede nye'd'de kungngo, ka Örsaliim nja kita ka Kaiysariya, kiidhe keema a'da afa tefe ka 'di. ²⁵ Illi a'a taalo naduna niimö kini ya toroko ya ma tiidi i'i, illi i'i ya ungu seriye yiini co Kayisar. Yungngo eede ka asaasa tuurugu i'i co iini. ²⁶ Illi a'a taalo naduna niimö ya dhorro ya ma tarigiri ada a Kayisar, yungngo eede ka öö'dö ana i'i aaga, nja o'o ka eyi tiya üüdü, o'o na Uugaara Agriiba no, aaga tindini i'i ma tumma tanno ka linggodene no, ara a'a tussu niimö meede ka tarigiri ada a Kayisar. ²⁷ Taa'baga eege kungngo eede, meede ka tuurugu ömö'di co pabuusu a'da taalo a'a nadiri niimö yiini ka tagalinggo ya."

Bölis ümmöönö ka eyi tiya iini

26 İkiri Agriiba ka tiki a Bölis, "Nasaasa o'o a'da na kildhe tumma no küdü ka eyi."

İkiri Bölis ka alaga niisö coo'do ma tara tummööno ka eyi tiya iini iki, ² "Ka Uugaara Agriiba, ka'diila oona eede kede ka a'dingnge küdü kadha ka uuru tanno ma tinggili tumma no kede ka eyi, napadaga tumma na Yahüüdü na Yahüüdü kafünü kede ka oona no nye'd'de. ³ O'o nussu tumma na Yahüüdü ana eema tiya eene ka ta'bununjaana ku'bu iini ya, nasaasa eedi yüüdü adhonggoro ma niimö tiya eede ka teema ya.

⁴ "Yahüüdü nye'd'de kussu jiddi ma taneene tanno eede yeede ka taleefe ta kidhilli nakinggiridene a'a ka anya tammo eede nja kadu ka Örsaliim afe'de. ⁵ Eege kussu a'a ma 'billi, kussu a'da a'a nafa ka tumma ma Masala tanno eede, na a'a taganeene kada taga Fariisi üürü eege kasaasa tadiri tumma a'da nuuruna na nafiini ma Masala keere nadagümmöönö dhorro. ⁶ A 'bitingngö nümümü adene a'a, kudumma eede ka tindhigi tumma na Masala ka tageemaga a kafaafa ma angnga no. ⁷ I'i yungngo siliga ma İsrayil na ada'baaga kafünü eera no katindhigi tö'dö niini kummü Masala osooso a naguuru, nggeege Uugaara yungngo Yahüüdü katüfünü tumma eede ka oona. ⁸ Amana i'i yungngo aaga taalo kamma a'da Masala minci kadu ka inde?"

⁹ "A'a tekere nakiki kide a'da ara a'a tadiidi ma eere tiya Yasu ya ma Nasira ya a türü tanno eede in'diili.

¹⁰ Nagalinggo a'a nggeege ka Örsaliim, na a'a tamana kadu kadhabbu na amma ka Yasu no ka pabuusu, a türü ma naguugaara ma ka'boge tagafünü tumma ma korokoro kede ka oona, a kene ka tagirinadene ya, nadagamma kene ka take. ¹¹ Nadagapusu eege ka

naala ma talaana, na'bunu eege ka'düsünü tumma Yasu, nagakardha ku'bu nakirimi eege, naco naanya ma kajeene nalinggo eege kide.

Bölis eema tumma ma tamma ka Yasu

(Kadafiini 9.1-19; 22.6-16)

¹² "Nunggeene ma co Demasak a naguugaara ma ka'boge kagürünü a'a a türü ma tauugaara tanno eene. ¹³ A kede ka tunggeene ka fiini ma co Demasak uuru ka teene ya, ka uugaara, nasala a'a öyeene ka 'dotombo'do, alimaana adagii'bi ndanaaya, öyeene kede keere nja kadu tanno unnggeene nja a'a no.

¹⁴ Ungngo ta'dinggo ka 'bühülü unngngo nye'd'de naföonyö tumma neene a tangga Yahüüdü, 'Sawl, Sawl, minna agu o'o nalinggo a'a? Taalo o'o namma talinggo a'a, ara tiideene nja o'o küdü kara tüünü midhi ku'bu ana a'a.'

¹⁵ "Nikiri a'a ka tiki, 'O'o na mada, ömö'di eede?'

"A Yasu tiki, 'A'a na Yasu tiya üüdü ka talinggo ajeene ana i'i ya. ¹⁶ Fiki'dö na'dingnge ana ko'do ana uune tanno üüdü, a'a nala oona o'o nanangnga o'o kada ömö'di ma linggo, neema tumma ma eema tiya üüdü ka tadinö kide ma a'a ya nja eede kara tala o'o ya.

¹⁷ Ara a toolona o'o ka kadu ma Israyil nja kajeene tanno eede ka tagürünü o'o kene no. ¹⁸ Amang küdü tafa'da eege ka iye kafada ndama 'buugu tiya lüllü ya kara köö'dö ka töyeene, kinyi türü na Ebliisi ku'bu kara kico ka türü tanno Masala, amang katamma kede tanno eene ara a'a toolona eege ka tatoroko tanno eene, ara a'a tamma kene kada kadu tanno iini kudumma eene ka tamma kede.'

Bölis eema tumma ma linggo tanno iini

¹⁹ "A ndama uuru tanno, o'o no Uugaara Agriiba, ni-taalo a'a nanu ka tumma tanno ö'dö ndama 'dotombo'do no. ²⁰ Na a'a tagadünügü tumma a kadu ma Demasak ka dhidha, nja kadu ma Örsaliim nja naanya ma Yahüüdiya nye'd'de, nassa co ka kajeene in'dili, nadünügü eema eene a'da kaadha ka tatoroko kara ka tapadaga ka Masala, kalinggo linggo na ussu a'da kaadha ka tatoroko no. ²¹ Yungngo Yahüüdü ka tüm-mü a'a ka la ma Masala, kasaasa tiidi a'a. ²² Lakiini Masala mafa kede ta'bitingngö amang kede teema tumma noono co kadu tanno dhiidhi no nja tanno iifi no. Nitaalo neema niimö öccö illi tumma na Müüsa ka tageema nja nagane'bi no. ²³ A'da Almasiichi a tad-hügürü ünü muuyu, afiki'dö ka inde ka dhidha, adadünügü eema ya Yahüüdü nja kajeene nye'd'de atöyeene ma toolonadene."

²⁴ Aga Bölis ka aleefe tinggili tumma iini ka eyi ya, ikiri Fistös ka alneege a tumma ko'do iki, "Ka Bölis, nindima o'o! Talaana na dhabbu no kanangnga o'o ka tindima!"

²⁵ İkirı Bölis ka tapadaga tumma iini iki, "Taalo a'a nindima nya ömö'di eede, a'da a'a neema tumma na dhorro na adho ka fiini no. ²⁶ Uugaara ussu eema ya, ara teema nja iini a'da taalo ri'ba eede ka eedi. Nussu a'a taalo niimö ma ta'düsünü ada iini, kudumma meene taalo kagalinggo adene ka küdhü. ²⁷ Ka Uugaara Agriiba, namma o'o ka tumma ma nagane'bi? Nussu a'a a'da namma o'o kide."

²⁸ İkirı Agriiba ka tiki a Bölis, "Nasaasa o'o tanangnga a'a kada Almasiichi ka 'bandaneene tiya idhilli kungngo ya?"

²⁹ A Bölis tiki iini, "Üürü idhilli üürü adhabbu, nasaasa a'a Masala a nangnga o'o nja kadu tanno föönyö 'bitingngö no a'da aaga tafeene nja a'a illi ka nakilli neede no eege kungngo katitaalo kada."

³⁰ İkirı Uugaara Agriiba nja Fistös nja Barniki ka fiki'dö nja kadu tanno emmi nja eene no. ³¹ A kadu tanyalagaago keema a'da, "Ömö'di ya taalo agüüni niimö ma tiidi i'i itaalo ama tunggu i'i ka pabuusu."

³² A Agriiba tiki a Fistös, "Ömö'di ya ama kadu ka tapa kini, kini kara tafa tunggu tumma niini co uugaara ma Rööma."

Bölis aco Rööma a mürkabü

27 A kudumma ka tatiimö ma iidi katunggeene unngngo tadigaala ka to ma co Italiya ya, a kadu tanangnga Bölis uugaara ma nasigira tanno uugaara ma Rööma ana eere a'da Yüliyos no nja kadu töccö na ka pabuusu no. ² Ungngo taka ka mürkabü ma öö'dö ndama Atramiit, unngngo tapadaga co naanya ma Asiya, unngngo tagiisö ka to unngngo tiisonögö nja Arestarkos ya ma Makadoniya ya ö'dö ndama Tasalanüki. ³ Ungngo tala Saiyda a taka ka ndaadha, a Yüliyos tanangnga ta'diila a Bölis, afa kini aco ka ka-teefi miini ka inynya eema yiini ka asaasa ya. ⁴ A kidi ka tunggeene ka to kete ma Kuburus kudumma tanya ka talinggo unngngo. ⁵ A kidi ka tigaala ka to kete ka tinggini ma Kilikiya nja Bamfiliya, unngngo ta'barda ka Mira ma Likiya mo kannna. ⁶ Uugaara ma nasigira taluna mürkabü ma ö'dö ndama Iskandariya ma unngunu co Italiya anangnga unngngo taka kide. ⁷ A mürkabü tagiisö ana unngngo amussu a füngngö dhabbu, a tanya tagalinggo unngngo kafaga unngngo keere kaala Kanitos. Ka tanya ka faga unngngo keere ma tadheedhe ko'do, unngngo tafada ta'barda kide, unngngo takete ka Kireet ndama üüdü ma Salmon. ⁸ Ungngo tagunggeene kete ka tinggini ma to a dhügürü, unngngo tala 'buugu ya ana eere a'da Mawani ya a'diila ya kada kete ma anya ma Lisiila.

⁹ Ungngo taganeene dhabbu, a kadu tüpü tenege co, a tino tiideene. İkirı Bölis ka teema nja kadu a'da kindinaana oona ku'bu kadinö ko'do. ¹⁰ İki, "Ka kadu, niji a'a tino no taalo ka'diila tatoroko kungngo aja kidha kadhabbu taalo ka mürkabü nja eema tiya inggide ya unngodho i'i, nja nanggeyi tanno aja afe'de."

¹¹ Lakiini uugaara ma nasigira amma ka tumma tanno ömö'di ma mürkabü nja taloglaana ko'do ara kitaalo amma ka tumma tanno Bölis. ¹² A 'buugu yeene ka öö'dö kide ya taalo a'diila meene ka tanna kide feele kungngo, adhabbu ma a kadu töccö tikiri ka tiki a'da kunggeene a mürkabü kaco a Finikis, ka anya ma Kireet kannna kide ara feele kico kürö Finikis kudumma tanya taalo iisö kannna.

Tanya ka linggo to

¹³ Ka tanya ka ndaiisö ndama küülü amussu ya, kiki kide a'da eege kico a 'buugu tiya eene ka asaasa ya, kikirı ka fanna ndaliili ma afi'danja ku'bu ka aru ma mürkabü mo, kara ka tunggeene ka tinggini ma to ma Kireet. ¹⁴ Lakiini a tanya karooro tö'dö a türü ndama

fiini ma Kireet ana eere a'da Orokilion. ¹⁵ A tanya tagürü mürkabü, a mürkabü taalo mambaanya türü ma tanya. İkirî tanya ka arünö ana oogo kiisö co 'buugu tiya eene kiisö co yiini. ¹⁶ Ungngo tagungeene ka 'dakeyi ma 'banya minggide mana eere a'da Kawda, ungnö ta'beene nja tanya ungnö tidhi, ungnö taluna 'bamürkabü ma idhilli mo ma ka mürkabü ma dhabbu mo keere. ¹⁷ Kene ka ta'diniga oogo co mürkabü tammo dhabbu mo ka teene ya, kikirî ka afin'da mürkabü ma dhabbu mo ku'bu a naaru ka tüm'bü miini ma timi'dinaana oogo ka oona ka söödö. Kari'ba kudumma mürkabü ka tarünö mafiri ka ndüdüürü kete ma Libya, kagildhe naaru, kapa ka mürkabü a tanya tagürünü oogo ko'do. ¹⁸ Ka taka ka ndaadha a tanya takogoona ma tiisö dhindho, kikirî kama eema ka mürkabü kapügü ka 'biidi ka to. ¹⁹ Ka füngngö kanda iidoona ya kikirî ka a'duga eema ya indhi ya ka mürkabü nye'd'de kungngo kadhifi ka 'biidi ka to. ²⁰ Ungngo tiyyü füngngö a dhabbu a'da taalo ungnö kasala ndanaaya nja midigi, a tanya tütü ka tiisö a naguuru, ungnö titaalo kamma a'da ara ungnö toolonadene afe'de.

²¹ A kadu ma mürkabü taganeene ana iire a füngngö dhabbu, eene taalo kagolo niimö, ikirî Bölis ka fik'i'dö iki eene, "Kadu eede, aaga föönyö tumma neede, aaga tafa tunggeene ka Kireet a tatoroko no tafa taduna aaga taga'da eema kaja. ²² A'a 'bitingngö nuu'bu aaga ka nanggeedi, a'da aaga tidhi oona ku'bu kudumma taalo ömö'di ungnö kungngo ana kada ataama, illi mürkabü ungnö oogo ma tatangga'da. ²³ Tadhanga ma Masala tammo eede ka tümümü oogo ana eedi dhorro nja eede ka talinggo ada oono mo, mö'dö kete koosoki. ²⁴ Iki a'a, 'Ka Bölis, fa tari'ba, nütü o'o ka aco ka uugaara ma Rööma, Masala manangnga kadu na ungnö nja o'o no ka niisö ma o'o.' ²⁵ Aaga idhi oona ku'bu dhorro, namma a'a ka Masala tumma na adirina nja a'a no kaco ööye miini. ²⁶ 'Biidi ya tanya ka talinggo i'i ya tagürünügü angnga co jazeera tökönö."

Mürkabü ma'bunanjaana ku'bu

²⁷ Kidi ka ndatiimö füngngö ada'baaga kafünü egiisö, kaleefe ungnö talööle ka To ma Adriya, ooso ka teene a kadu ma mürkabü tiki kide a'da eege ka ndakete ka tinggini ma to. ²⁸ Kene ka ineene ta'buugu ma to ya, kalaga co afe'de kaduna namitiri kö'dö ukumu kadu keera (40) kasigi co idhilli kungngo kalaga co afe'de kaduna namitiri ukumu ömö'di aco iisine ya (30). ²⁹ Ari'ba tümümü eege eene katiki kide a'da mürkabü madirini oona ka 'buugu tiya niigisi ya, kikirî ka kadhifi eliili na afi'dadene ka naaru no keere ma mürkabü ka egiisö, kara kafara ka Masala a'da a taka taadha. ³⁰ A kadu ma mürkabü ta'b'baana oona ku'bu ma tasaasa tarünö ndama kunggu mürkabü ma idhilli mo co 'biidi, kummü nanggeyi niini a'da eege kasaasa tunggugu ndalili na afi'danja ka naaru no ka mürkabü kidha. ³¹ İkirî Bölis kita iki a uugaara ma nasigira nja nasigira tanno iini, "Üürü kadu ma mürkabü taalo kütü ka teene miini ya taalo tefe kide ata." ³² A nasigira tikiri ka rumuna naaru ma mürkabü ta ma idhilli mo kafa kene ka'dinggö ka 'biidi.

³³ Ligitaka so'd'do, a Bölis tiki eene in'dili a'da kagu eema, iki eene, "Ka füngngö ada'baaga afünü egiisö na eere no, taalo aaga kagolo niimö ma taguri. ³⁴ Nikirî

a'a ka asaasa a'da aaga tagu eema, amang kada tefe ka 'di, andanaw kungngo ungnö kungngo taalo kara tasuli kata ka nanggüdü." ³⁵ Kini ka tiki nggeege ya, ikirî ka a'duga meteene anangnga ta'diila a Masala kene kidha nye'd'de kungngo, ikirî ka 'düsünü arooro ka taguri. ³⁶ Kikirî ka tidhi oona ku'bu eege in'dili katagu eema. ³⁷ Ungngo no ka mürkabü kö'dö miya-teene ana sita sabiini (276). ³⁸ Kene ka ndüüsü ya, kikirî ka rara'baga migile co to amang ka mürkabü ta 'balapala.

³⁹ Ka taka ka taadha a kadu ma mürkabü taalo kussu 'buugu yeene kö'dö kide ya, lakiini eege kasala tinggini ma to ana ndamugu, kikirî ka asaasa tüügü mürkabü co 'buugu tiya miini ya. ⁴⁰ Karumuna eliili ya afi'dadene ka naaru ya ma mürkabü kafa kene ka'dinggö co to. Kakildhe naaru na ma ta'diniga ten'di coo'do ka mürkabü amang ka tanya ta'duga oogo kapadaga co tinggini ma to iini. ⁴¹ Lakiini mürkabü mirri ana oona ka ndamugu ka 'biidi ka teene üdü miini töö'di, taalo agasigi oona, eere miini ta'bunnjaana ku'bu a türü ma tanya nja 'biidi.

⁴² A nasigira tasaasa tagirina kadu na ka pabuusu no amang kene tafa kabbü 'biidi kaco a tinggini ma to karünö. ⁴³ Lakiini uugaara ma nasigira asaasa toolona Bölis, ikirî ka faga eege keere. Iki a kadu na ussu ka abbü 'biidi no kaco ka tinggini ma to ka ndanda ka dhidha, ⁴⁴ ikirî a kadu könö saga tuurna eege keere anno karefe kee'di anno taka ka türeene ma mürkabü ma tangga'da mo ka idhi kala tinggini ma to ka'diila.

Bölis ungnö ka to ma Malta

28 Kidi ka öö'dö ko'do ndama 'biidi ya, ungnö tikiri ka tussu a'da 'buugu ya ana eere a'da Malta. ² A kadu miini tamma kidi kadagüünî tataafala ana ungnö ka'diila, kafülle ada issi ungnö ma tille kudumma 'buugu ka tiicolo a tombo'do ka teede. ³ Aaga Bölis ka awaana kee'di koono anangnga ka issi ya, taliili a tagu'daana ma issi tala ni, afiri akürö ndama ndagee'di a'dukunjaana ka Bölis ka niisö. ⁴ A kadu ma naanya tikiri ka tassa kini ka ta'dukunjaana, kikirî ka teemaana ka oona ungnö eege kiki a'da, "Ömö'di ya agirina kadu, asa ka toolonadene ka to illi Masala taalo ma tafa kini efe ka 'di." ⁵ Lakiini Bölis asanaga ni ka issi, i'i taalo ili adene ka oona. ⁶ Katoodo ku'bu miini ka tüüfü ka niisö nja iini ka'dinggö eyi. Kene kanda katoodo ku'bu dhabbu, a niimö ya toroko ya taalo agu i'i ya, kafada a tumma kiki, "Masala oogo mungngo?"

⁷ Kete ma 'buugu tiya Bölis ka tanna kide ya siga no uugaara ma anya kungngo ana eere a'da Böbliös, kide anangnga ungnö ka 'di taganeene nja iini a füngngö iidoona ataafa kide 'do. ⁸ A pupa tiya Böbliös tagamaara a 'bürüdü nja 'booyo, ikirî Bölis ka co iini ka la ümmünü niisö kini ka oona adageema nja Masala moolona i'i. ⁹ Kini ka tagüünî adene nggeege ya, ikirî kadu na amaara no köö'dö ka iini nye'd'de anangnga eege ka'diila. ¹⁰ A kadu tagüünî tateefe na 'diila ana ungnö, ka inya eema ma taguri ka fiini ungnö.

Tino na Bölis ma tara co Rööma

¹¹ Ungngo tafara nagatereene kanda iidoona ya, ungnö tikiri ka taka ka mürkabü ma ö'dö ndama

Iskandariya, mana koronggore ma nagiiso ma namasala keera kungngo oono ka üüdü, oogo matiiimö feele kita miini kita. ¹² Ungngo ta'barda ka anya ma Siirakoos, ungnngo tagünü kide füngngö iidoona.

¹³ Ungngo tikiri ka tunggeene ka 'di, ungnngo tarooro a 'dakeyi ma to, ungnngo tala anya ma ana eere a'da Rikion kene ka ndiyyü füngngö eera ya, ikiri tanya ka öö'dö ndama küülü, ligitaka kungngo tala Batyüli a füngngö tiya anda iidoona ya. ¹⁴ Ungngo taluna kadu ma kaniisa kide, kiki ungnngo a'da ungnngo tagünü nja eene a füngngö iidümmü afünü eera. Nggeege ungnngo tala Rööma. ¹⁵ A nagöre ma angnga taföönyö a'da kunggunu ungnngo tö'dö, kunggeene kalla köö'dö ka Mansala ma Abüyös nja Nalokonda tanno iidoona no ma toreene nja ungnngo. Ka Bölis ka asala kadu no, anangnga ta'diila a Masala idhi oona ku'bu.

Bölis ungnngo ka Rööma

¹⁶ Kidi kico Rööma ya, a nasigira tanangnga Bölis ka 'buugu tiya iini ungnngo i'i nja tasigira tiya afa kinyi ya.

¹⁷ Kene ka ndiyyü tiidoona ya, ikiri Bölis ka tagüm-münü kadiifi ma Yahüüdü na anna ka Rööma no a'da köö'dö tamma iini. Kene ka ndemmi nja iini ya, ikiri ka tiki eene, "Kadu eede, taalo a'a nagalinggo niimö ya toroko a kadu tanno aja nitaalo nadiri tamma no toroko ka eema ma kadaada ma angnga ma 'billi no ka oona, lakiini Yahüüdü kummü a'a ka Örsaliim kummünü a'a a kadu ma Rööma. ¹⁸ A kadu ma Rööma tagindini a'a, kasaasa tapa kudumma eede taalo a'a nagüünü tamma na tatoroko no, ma tanangnga a'a ka teyi. ¹⁹ Lakiini Yahüüdü kanu, nikiri a'a ka tunggu seriye yeede co uugaara ma Rööma, lakiini a'a taalo nasaasa teema niimö ya toroko ya a kadu tanno eede ka oona. ²⁰ I'i yungngo eede ka tummünü aaga a'da tö'dö, tamma nadirina aaga. Nakilli na a'bununja kede ka iisine no, kudumma ömö'di ya kadu ma Israyil ka tindhigi i'i ya."

²¹ Kikiri ka tiki iini, "Taalo waraga ö'dönja ungnngo ndama Yahüüdiya ma tamma o'o, ömö'di taalo ö'dö ndama nagöre ma angnga kanna adirina niimö ungnngo ma o'o a tamma taalo kadirinja ungnngo ma üüdü ka tatoroko. ²² Lakiini ungnngo kasaasa taföönyö tamma nüüdü, kudumma ungnngo ka tussu kadu ka na'buugu kadhabbu eene kanu ka tamma tanno."

²³ Kikiri ka timi'di tamma köö'dö ka Bölis ka 'di, eege kadhabbu ka uuru töccö. Ikiri Bölis ka ndeema nja eene, kadara ma ligitaka kungngo, a 'buugu ta siya, eema tamma ma tauugaara ma Masala asaasa eege katussu Yasu ndama tamma ma seriye tiya Müusa nja kasorne ma nagane'bi. ²⁴ A kadu könö tamma ka tamma tanno iini anno tanu kide. ²⁵ A kene ka tufürü tanyalagaago kita iini, kudumma tamma tanno eene taalo kinyinyo ka oona, a Bölis tiki eene, "Tamma na Koronggore tiya Insili ya ka timin'da a ne'bi Asaiya ka tirina a kadaada ma aaga no,

²⁶ 'Kolo ka kadu tanno niki eene,

Aaga sa föönyö taalo aaga ka tussu, aaga sa kadinö kide taalo aaga ka tijöögö.

²⁷ Nanggeedi na kadu tanno kakidhö afa niigisi, köödhi iisine neene, ka'bürü iyye neene, amang kene tafa taföönyö ana iisine tanno eene, nja eene kafa tiji 'buugu ana iyye tanno eene, kussu a nanggeedi tanno eene kaadha ka tatoroko na a'a toolona eege.' †

²⁸ "Nggeege nasaasa a'a a'da aaga tussu toolona na Masala kagürünüdene co kadu ma kajeene, kara tatodo kide." ²⁹ [Kini ka ndageema tamma no ya, ikiri Yahüüdü tö'dö kürö ka'digineene kisaana ka oona.]

³⁰ A Bölis taganna ka Rööma a nagürünü keera ka 'di tiya iini kada afaana ya, amma ka kadu tanno icci tassaasa kinyi ka 'di no nye'd'de. ³¹ Adünügü tamma ma tauugaara ma Masala co kadu, alaana eege ka tamma tanno Uugaara Yasu Almasihi a'da taalo ri'ba kinyi ka eedi.

† 28.27 Asaiya 6.9, 10

Rööma

Tafa'da tumma

Bölis ya tafiini ya arigiri ada aaga waraga ma co ka kadu ma kaniisa ka anya ma Rööma kudumma iini ka asaasa tadünügü eema ma tumma tanno adünnüdene ka na'buugu tökönö ya, i'i asaasa co tassa ka kadu ma kaniisa ka Rööma na linggo nja eene idhilli, assa ka tunggeene aco Aspaniya. I'i iki a'da tumma ma İnjili na Yasu ka anangnga kadu katussu a'da Masala manangnga kadu nye'd'de ka 'diila nja oono ka tamma tanno eene ka eema tiya Yasu ka talinggo ya. Bölis iki a'da Abrahiim aga ungodho nja Masala atamma kono, taalo kudumma eema tiya iini ka talinggo ya. Kudumma aja kasaasa Masala, kafa angnga ka Koronggore tiya İnsili ya alaala angnga ka taneene amang kaja taganeene afa ma tiya Masala anangnga kataneene ya kungngo. Bölis adiri tumma ma kadu ma kaniisa kara taneene kada kadu ka ungodho (Rööma 12.15) i'i ya ageema tumma ma tasaasa kadu könö kadara ka kadu tanno taalo kamma kaja kakirimı angnga no, angnga taföonyö tumma na naguugaara tanno aja. I'i ööjülü kateefe miini ka Rööma a nagereene tanno eene (Rööma 16).

Tööjülü

1 Tumma no kö'dö ndama Bölis ömö'di ma linggo ya Yasu Almasihi Masala magesse i'i a'da ada tafiini eema tumma ma Masala tanno 'diila no. ² Yoono ka tafi'di yoono ka tiri tumma miini 'billi, a nagane'bi tatiraana ka sorne ma Masala. ³ A'da tumma na 'diila no eege kamiini, ma 'Bii'bala tiya oono Yasu Almasihi Uugaara yaaja i'i ageenedene kada tadü'd'dü ama 'bügöörı tiya Uugaara Dawud. ⁴ Ussudene a'da i'i ya 'bii'bala ma Masala kini ka fiki'dö ka inde a türü ma Koronggore tiya İnsili ya, i'i ya Uugaara tiya yaaja Yasu Almasihi. ⁵ Yasu anangnga türü a'a meede kada tafiini ana eere tiya iini, nümünü kadu ma kajeene nye'd'de kamma kini kaföonyö tumma niini. ⁶ Nja aaga afe'de, Masala magümmünü aaga a'da aaga ka kadu tanno Yasu Almasihi. ⁷ Waraga ya, a'a nunggu aaga ka Rööma nye'd'de kungngo, Masala masaasa aaga madagesse aaga ka kadu tanno oono na insili no fa ka Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu Almasihi tanangnga türü aaga nja ta'diila.

Bölis asaasa co Rööma

⁸ Ka dhidha, namana a'a ta'diila a Masala tammo eede ana eere tiya Yasu Almasihi kudumma aaga nye'd'de kungngo, a'a nüünı nggeege kudumma kadu ka 'buugu koona nye'd'de kungngo keema tumma ma tamma ka Masala tanno ada. ⁹ A Masala meede ka tamma kono a koronggore neema tumma noono na 'diila no ana eere ma 'bii'bala tiya oono ya adinö kede ka tagiigi tumma ma aaga a naguuru. ¹⁰ Ka fara tiya eede 'bucca ya, nafara a'a ka Masala a'da makara tafa'da fiini a'a a'da nö'dö tassa kada. ¹¹ Nasaasa a'a tö'dö tassa kada amang kaja toso ka tumma koronggore tanno ananja a'a no anangnga aaga kana türü. ¹² Tumma no a'da tafünügü aaga ko'do angnga toso ka tafünügü njaana ko'do ka tamma ma Masala tanno

aja ka nanggeedi no. ¹³ Nagöre eede, taalo a'a nasaasa a'da aaga türü, kudumma eede nasaasa a'a tö'dö kada kannu 'bucca kungngo a niimö miini sa ka faga a'a keere nasaasa a'a tamanaga kadu a Yasu afa ma tiya eede ka tüünı nja kajeene ya kungngo. ¹⁴ Kudumma kömüsü tammo kadu nye'd'de kungngo mungngo eede ka eyi, kadu ma Yünan nja kadu tanno taalo ka Yünan nja kadu tanno 'dara no nja tanno nagaaga no. ¹⁵ Tumma no kanangnga a'a ka asaasa tö'dö tadünügü tumma na 'diila no co aaga no ka Rööma no.

¹⁶ Taalo modolo magu a'a ma tumma ma Masala tanno 'diila no, kudumma meene ka tatürü ma Masala ma toolona kadu na amma nye'd'de ka kadu ma Yahüüdü ka dhidha nja kajeene afe'de. ¹⁷ Tumma na Masala na 'diila no kiki a'da Masala manangnga kadu ka'diila nja oono ndama tamma nja tamma afa ma sorne ka tiki, "Ömö'di ya a'diila ka eedi ya efe ka 'di a tamma." †

Tagoroo'bo na Masala

¹⁸ Kudumma tagoroo'bo tanno Masala ka ö'dö ndama 'dotombo'do ma kadu tanno oroko no, na üünı tatoroko no, kadu na küdhü tumma ma timin'da ana eema tiya toroko ya. ¹⁹ Tussu ma Masala kussu adene kene ka oona kudumma Masala ka ala kene ka ööye. ²⁰ Jiddi ma Masala ka tarü'bü 'büdhülü, a taneene noono taküdhü türü noono ta'billi nja ta Masala tanno oono, kussu adene ka eema tiya Masala ka tagalinggo ya, taalo ömö'di ma tiki a'da taalo i'i ussu. ²¹ Kussu Masala kassa ka taalo kafünügü oogo ko'do kitaalo kanangnga ta'diila oono kada Masala, nanggüüdü neene koroko a nanggeedi neene tadigine ana ndüüli kanagaaga. ²² Kümmü nanggeyi neene kada 'dara, kagala kada nagaaga. ²³ Kagere tidhındhi ma Masala mara tütü ka 'di ta'billi mo kara kafara ka eema tiya eene ka tagalinggo ana iisine ya, ömö'di ya ara titaalo nja uyi nja eema ma eriidö nja eema tiya ürneene ya.

† 1.17 Habakök 2.4

²⁴ Nggeege yungngo a Masala ka tūmmūnū eege a tallogo ma nanggeedi tanno eene ümmūnū eege a tatoroko, ma tūūni midhi ku'bu a tuu'da tanno eene eege ka ungodho eege. ²⁵ Kagere tumma ma Masala na dhorro no a korokoro. Kamma kafara ka eema tiya Masala ka tarū'bōönō ya kafa ka Masala tammo agalinggo eema mo, midhindhī ta'billi mo. Amiin.

²⁶ Nggeege yungngo a Masala ka anangnga eege a tatoroko ma midhi, iya neene tagere fūngngō ya dhorro ya a tiya taalo a dhorro ya. ²⁷ A nagiide afe'de kaadha ka fūngngō tiya dhorro ya nja iya, kara kaliili ajeene a temelō ma nagiide ungodho eege, a nagiide tūūni modolo nja nagiide kōnō a tapusu adene kene ka nanggeyi tanno eene ka tatoroko tanno eene kadūūni no.

²⁸ Kudumma eene taalo kasaasa tafa ka tussu eema ma Masala, ikiri Masala ka tūmmūnū eege a tatoroko ma nanggūūdū tanno eene muuru eege ka talinggo ya taalo ama talinggo adene ya. ²⁹ Kadigine a tatoroko, a taga'da 'buugu, a tallogo ma iya nja nagiide nja tallogo ma eema, a'bugu'buugu ün'dūgūngō. Kadigine a kirimi, a tagirina kadu nja tadiidi, ana ünggū, a tadhe kadu. ³⁰ Keema ka kadu ko'do, kadiidi ma Masala. Keela kadu, ka'diniga oona coo'do, kawwa tatoroko, taalo kafōönyō tumma na kafaafa meene. ³¹ Taalo ka'dara, taalo kafa ka timi'di tumma. Taalo kana 'bangnga, taalo kana muuyu. ³² A'da kussu a'da ömō'di ya üūni tatoroko nggeege ya ara teyi, taalo kalinggo sugi, kagala kada dhodho a kadu tanno üūni nggeege no.

Tapusu adene ma Masala

2 Nggeege taalo o'o nara tūmmōönō ka eyi tiya üūdū, na o'o saga faanya nūmmū kadu a'da eege ka oroko, a'da nalinggo o'o eema yeene ka talinggo ya, kudumma üūdū ka teema nggeege ya, o'o nūmmōönō ka eyi tiya üūdū. ² Kussu angnga a'da Masala mūmmū kadu kada timin'da, ömō'di ya linggo eema afa ma tiya miini ya. ³ Ömō'di eede, nakiki kide üdū ka teema a'da kadu na kūūni eema ya toroko ya, a'da nūūni o'o ma eyi tiya üūdū ara o'o tō'dō kürō ka tapusu adene tanno Masala? ⁴ Alla o'o namidhi 'bangnga moonō nja tidhi oona ku'bu tanno oono nja muuyu tammo oono, taalo ussu a'da tiicolo na Masala ka kūnaana o'o ka taadha ka tatoroko. ⁵ Lakiini a tatoroko tanno üūdū nja takidhō ka eedi tanno nūūdū no, nawaana o'o tagoroo'bo üdū ka oona ma uuru ma tagoroo'bo a tapusu adene na Masala na dhorro no a tussu adene. ⁶ Masala mara tapusu ömō'di kada köje nja linggo tanno iini. ⁷ Kadu no üūni eema ya a'diila ya, kawwa tidhindhī nja tinsili ma eedi a tütü ka 'di ara Masala tanangnga tefe ka 'di ta'billi eene. ⁸ Kadu kōnō kadhegedhe nanggeyi neene, taalo kafōönyō eema ya dhorro ya, lakiini kafōönyō eema ma tatoroko ara Masala tagoroo'bo nja eene. ⁹ Am'ba ka kadu tanno alinggo tatoroko no, Yahüüdū ka dhidha nja kadu na taalo ka Yahüüdū no. ¹⁰ Tidhindhī nja tiicolo nja ta'diila kara tananja ömō'di tiya üūni eema ya a'diila ya, Yahüüdū ka dhidha nja kadu na taalo ka Yahüüdū no. ¹¹ Kudumma Masala taalo müūni ada ömō'di kōnō ku'bu.

¹² Kadu na üūni tatoroko a'da kitaalo kussu seriye no eege kara taaya a'da taalo kussu seriye afe'de. A kadu

na ussu seriye kassa tūūni tatoroko no kara tahükümüdene ana seriye. ¹³ Taalo kadu na föönyō tumma ma seriye eege kungngo ka'diila kidha ma Masala, lakiini kadu na linggo tumma ma seriye no, eege kungngo ka'diila. ¹⁴ Kadu no ajeene no taalo ka Yahüüdū no, kadu na seriye katitaalo kene no kene ka talinggo a tumma ma seriye a'da taalo seriye ya Müūsa kene. ¹⁵ Kiki a'da tumma na seriye kōō'dō iini no, karigirinja kene ka nanggeedi, a nanggeedi neene nja nanggūūdū tussu taka öccō ka'buna tumma eene ka oona taka no kūmmōönō kene. ¹⁶ Ka uuru tanno Masala kara tūmmū kadu na kūdhu nanggeedi neene no afa ma tumma tanno Yasu Almasihi neede ka teemaga co aaga no. ¹⁷ Nūmmū o'o eyi yūūdū a'da o'o no taga Yahüüdū namma'da ka seriye nabbū 'daniisō a Masala. ¹⁸ Üürü o'o nussu fiini yoono nasana eema ya a'diila yūūdū ka kalaadene kide ya ndama seriye ya. ¹⁹ Nussu a'a a'da o'o nalaala kisinsoro ka fiini, na o'o tatōyeene ma kadu tanno anna ka talüllü no. ²⁰ O'o na tatalaana ma nagaaga, o'o na tatalaana ma laala tiya dhiidhi ya, kudumma üūdū ka tussu eema ma seriye timin'da nye'd'de kungngo. ²¹ A kūdū ka ndalaana kadu, taalo o'o nara talaana eyi yūūdū? O'o niki a'da kafa tanyooro ara o'o ka tanyooro? ²² O'o nakiki a'da kadu tafa tatemelō, na o'o tatemelō? O'o na'dūsūnū eema namasala na o'o saga tanyooro naala miini?

²³ O'o na'diniga oona ko'do a'da o'o nana seriye ya Masala, ara o'o ka tamidhi Masala naga'da seriye yoono? ²⁴ Sorne iki a'da, "Aaga kanangnga kajeene ka-teela eere ya Masala." ²⁵ Tatendhe ka'diila kene katūmmū tumma ma seriye, lakiini kūdū kara tanu ka seriye ara o'o tafeene nja kadu tanno taalo katendhe no.

²⁶ Üürü ömō'di ya taalo atendhe ya ümmū tumma ma seriye, taalo ara tūmmū adene afa ömō'di ya tendhe ya? ²⁷ Ömō'di ya taalo atendhe ka tuu'da assa ka tūmmū tumma ma seriye ya, taalo ara tūmmū kadu na atendhe no a'da seriye ungnō eene kassa aga'da.

²⁸ Taalo ömō'di ya tendhe ka tuu'da ya i'i ya taga Yahüüdū dhorro, taalo tatendhe ma tuu'da eege kungngo kasaasadene. ²⁹ Lakiini taga Yahüüdū ya kūdhu ya i'i yungngo ataga Yahüüdū, taradene ma eedi a Koronggore taalo a sorne i'i yungngo a taradene, i'i yungngo a Masala ka tafünügū i'i ko'do taalo kadu.

3 A 'bitingngō 'dee niimō ya Yahüüdū kōō'dō keere iini i'i ya i'ye? A taradene kō'dō keere aminna?

² Kadhabbu nafiini, ka dhidha Masala magūmmūnū Yahüüdū ka tumma tanno oono. ³ Üürü ömō'di inggide taalo amma? Ara tanu ka tamma tanno eene tanangnga Masala ka aadha ka tamma tanno eene?

⁴ U'u, tumma na Masala ka timin'da anangnga ömō'di ka korokoro nye'd'de. Sorne iki,

"Tumma nūūdū kara tussu adene afe'de ka 'buugu ma seriye ara tumma nūūdū tii'baana." ††

⁵ Üürü tatoroko naaja kala ta'diila 'biini kungngo ara angnga tiki nya? Masala oogo müūni ada kadu ku'bu, kono ka öō'dō a tagoroo'bo tanno oono angnga? A'a neema 'bitingngō ka tamō'di. ⁶ U'u, üürü taalo nggeege ara Masala tasigi kadu nya? ⁷ Üürü korokoro yeede anangnga tumma na Masala ka tadorro a tidhindhī tanno oono, na a'a sa tasigidene ka tamō'di tiya toroko ya amana? ⁸ Aminna agu angnga taalo kiki a'da, "Kada kūūni tatoroko amang ka ta'diila tō'dō"?

† 2.6 Tüüsü ma Nakaaru 62.12

†† 3.4 Tüüsü ma Nakaaru 51.4

Kadu könö kakeela a'a kasigi a'a a'da a'a nadiri tumma na miini no, eege ka saga tahükümüdene kada adho ka fiini.

Kadu nye'd'de koroko

⁹ İkirî angnga kara tiki a'da minna? Angnga kagii'bi kajeene? Taalo nggeege 'do, assa ungnngo takiki a'da Yahüüdü nja kajeene 'do kungngo ka tauugaara ma tatoroko. ¹⁰ Sorne iki,

"Taalo ömö'di ma ta'diila, salla ungnodho kungngo taalo.

¹¹ Taalo ömö'di ma tussu, taalo ömö'di ma tasaasa Masala.

¹² Kadu nye'd'de kaama kadagüüni tatoroko eege in'diili, taalo ömö'di ungnodho üüni niimö ya a'diila ya, taalo ungnodho kungngo." †

¹³ "Na'bugeyi neene ka naala ma oofa no tanfa'da no, nagonggo'do neene kama korokoro." ††

Tümmü ma nöönî kungngo eene ka naniinö. ‡

¹⁴ "Naniinö neene kadigine ana linggi nja ta'diiri." ††

¹⁵ "Uune neene kiisö ka tüüfü eriidö.

¹⁶ Kaga'da 'buugu küüni eema ya toroko ya kita eene kara co kide ya.

¹⁷ Fiini ma ta'diila taalo kussu." ††

¹⁸ "Taalo ri'ba ma Masala eene ka ööye." †††

¹⁹ Kussu angnga niimö ya seriye ka teema ya, i'i adünügü co kadu tanno ka niisö ma seriye no, amang ka naniinö takidöönö, a kadu nye'd'de ka 'büdhülü tö'dö kidha ma Masala. ²⁰ Kudumma linggo ma seriye taalo ka tanangnga ömö'di ka 'diila ka Masala kidha, kudumma seriye amana angnga ka tussu tatoroko.

Tadho ka fiini nja Tamma

²¹ Lakiini 'bitingngö kö'dö ta'diila na Masala a'da taalo seriye a'da seriye nja tumma ma nagane'bi kadinö kini. ²² Oogo mö'dö a tinsili a tamma ka Yasu Almasihi kudumma taalo tambanjaana ku'bu nja ömö'di tiya amma ya. ²³ Kudumma kadu nye'd'de kungngo ka oroko, taalo kussu fiini ma Masala. ²⁴ Lakiini Masala manangnga eege ka 'diila a'da taalo faana kide afaana ana eere ma Yasu Almasihi ya oolona eege ya.

²⁵ Masala manangnga i'i kada niimö ma tirri, ma tamma ka eriidö tiya iini, oogo magüüni nggeege ma tala ta'diila noono, kudumma ka tidhi oona ku'bu tanno oono afa ka tatoroko kadagüüni adene ka dhidha.

²⁶ Mala ta'diila noono ka ürüünü ma 'bitingngö amang kono tanangnga kadu na amma ka Yasu no ka tinsili.

²⁷ Niimö ya amana angnga ka ta'diniga oona coo'do i'i ya iye? Ara angnga ta'diniga oona coo'do aminna? A lingngo? U'u lakiini a tamma. ²⁸ Kiki inggide a'da ömö'di ara tinsili a tamma ka Masala a'da taalo alinggo a tumma ma seriye. ²⁹ Ara Masala ta Masala tammo Yahüüdü ungnodho eege? Alla oogo ma kajeene nye'd'de afe'de, ii oogo ma Masala ma tammo kajeene afe'de. ³⁰ Kudumma Masala ma ungnodho, manangnga Yahüüdü ka 'diila a tamma kono afa moonö ka amana kajeene ka 'diila a tamma. ³¹ Nggeege ara

angnga ta kaadha ka seriye a tamma? U'u ara angnga tagümmünü seriye ku'bu.

Abrahiim amma ka Masala ana eedi

4 Ara angnga tiki a'da faafa ma angnga Abrahiim aduna minna? ² Üürü Masala manangnga i'i ka tinsili kudumma linggo tanno iini, ara tabbü 'daniisö, lakiini taalo kidha ma Masala. ³ Sorne iki nya? "Amma Abrahiim ka Masala, a Masala tanangnga ta'diila ka tamma tanno iini." ††† Ömö'di ya linggo ya ara ta'duga faana yiini, taalo faana yiini ananja iini ün'dügüngngö, lakiini taalo a kömüsü linggo niini eege kamiini. ⁵ Lakiini taalo o'o nara tanangnga Masala ka tamma küdü kudumma linggo tanno üüdü ka tüüni no, Masala mamma ka kadu tanno oroko no kudumma eene ka tamma kono.

⁶ Dawud adiri tumma na miini no kini ka tageema ma baraka ma ömö'di tiya Masala ka a'duga tatoroko miini a'da taalo agüüni niimö.

⁷ "A'diila nja kadu tanno a tatoroko no a tatoroko tanno eene ka'dugadene

a tatoroko neene tadünggüdhü.

⁸ A'diila nja ömö'di tiya Masala taalo minni tatoroko niini ya." †

⁹ Dhodho 'dee eege kama taradene sugi, alla titaalo katendhe? Angnga tiki a'da Masala manangnga ta'diila Abrahiim kudumma iini ka tamma. ¹⁰ Lakiini agalingngo adene nya? Kini ka ndatendhe alla iini ka takaleefe?

Taalo karadene lakiini ka dhidha taalo keere. ¹¹ I'i a'duga tatendhe kada kala ma tala tamma tanno iini ka Masala mamma kini ka ta'diila a'da üfürü tatendhe. Abrahiim ya pupa ma kadu nye'd'de ya amma lakiini taalo akatendhe amang ka ta'diila tananja eene. ¹² Ada pupa tiya kadu tanno tendhe no, nunggunu ka fiini ma tamma tiya Abrahiim ya, taalo akatendhe, assa katamma ka Masala ya.

¹³ Taalo seriye yungngo a Masala ka timi'di tumma nja Abrahiim nja laala tiya iini miini katakarna ka 'büdhülü, lakiini a ta'diila ma tamma ka Masala. ¹⁴ Kene kara taga kadu ma seriye eege kungngo kara takarna ka 'buugu, ara tamma ma Masala taga'dadene a timi'di tumma tatangga'da. ¹⁵ Kudumma seriye amana Masala ka koroo'bo, ka seriye kara titaalo ya, taalo niimö ya toroko ya a tanna kide.

¹⁶ Timi'di tumma kama tamma a'da taalo faana kide amang kini tütü ka laala tiya Abrahiim nye'd'de kungngo, taalo seriye ungnodho i'i, lakiini ma kadu tanno amma afa ma Abrahiim no kungngo, kudumma iini kada pupa tiya aja angnga in'diili kungngo. ¹⁷ Afa ma sorne ka tiki, "Nanangnga o'o kada pupa ma kadu kadhabbu." †† I'i ya pupa tiya aja kidha ma Masala tammo iini ka tamma kono mo, Masala mamana tefe ka 'di ka kadu tanno ake no, mafada a kadu manangnga eege keefe ka 'di. ¹⁸ Taalo tindhigi kaganna ka Abrahiim miini kara tana laala, lakiini Abrahiim amma ka Masala ütü ka tindhigi ada Pupa, afa ma Masala ka tadirina iini, "Ara kadaada ma o'o tadhabbu afa midigi." †††¹⁹ A nagürüünü na Abrahiim ka ndö'dö kukumu kadu ka iidümmü taalo agi'di ka fiini ma Masala, a'da iji tuu'da niini ka nda inde a feelü ma aka tammo iini manda eyi afe'de. ²⁰ Taalo a'doore ka eedi ma tumma

† 3.12 Tüüsü ma Nakaaru 14.1-3 †† 3.13 Tüüsü ma Nakaaru 5.9

‡ 3.13 Tüüsü ma Nakaaru 140.3 †† 3.14 Tüüsü ma Nakaaru 10.7

†† 3.17 Asaiya 59.7-8 ††† 3.18 Tüüsü ma Nakaaru 36.1

††† 4.3 Takwiin 15.6; Galatiya 3.6 † 4.8 Tüüsü ma Nakaaru

32.1-2 †† 4.17 Takwiin 17.5 ††† 4.18 Takwiin 5.5

tanno Masala ka takiki iini no, tamma kanangnga türü iini ka oona afünügü Masala ko'do. ²¹ Ussu dhorro a'da Masala mara tütü ka tamma tanno oono ka takiki no. ²² Kudumma tamma ka Masala tanno Abrahiim no ikiri Masala ka tamma kini manangnga i'i ka ta'diila. ²³ Taalo sorne iki a'da Masala manangnga i'i ka tinsili kudumma iini unggodho i'i. ²⁴ Lakiini kudumma angnga afe'de, angnga na Masala ka anangnga angnga ka ta'diila kaco ka tamma kono manangnga Uugaara yaja Yasu ka fiki'dö ka inde. ²⁵ Ümmününja ka inde kudumma tatoroko tanno aja, afiki'dö efe ka 'di miini, amang kini tanangnga angnga ka a'diila nja Masala.

Ta'diila nja dhodho

5 Ka Masala ka tanangnga angnga ka tinsili ya ka tamma tanno aja no, a taneene ta'diila kaja oono ana eere tiya Uugaara Yasu Almasihi. ² I'i ö'dö ana angnga a tamma ka türü tanno aja ka tanna kide no, angnga tadhodho a tindhigi ma tidhindhi ma Masala. ³ Taalo nggeege sugi, lakiini angnga tadhodho afe'de ka dhügürü, angnga tussu a'da dhügürü ara tö'dö a tidhi oona ku'bu, ⁴ tidhi oona ku'bu ta'b'badene eege kamiini, a ta'b'badene tindhigi eege kamiini. ⁵ A tindhigi naaja no taalo kara taama, kudumma Masala ka tuuru tasaasa aja ka nanggeedi a Koronggore tiya Insili ya Masala ka anangnga angnga ya. ⁶ Ka tagi'di tanno aja no, eyi Almasihi ka üüdü ma kadu tanno oroko no, ka uuru tanno Masala ka takiki no. ⁷ Minna agu ömö'di eyi ka üüdü ma ömö'di tiya a'diila ya üürü ma ömö'di tiya adho ka fiini ya, ara ömö'di takardha ku'bu eyi afe'de. ⁸ Lakiini Masala mala angnga a'da tasaasa noono ka anangnga Almasihi ka teyi ka üüdü ma angnga a'da koroko angnga. ⁹ Ka inde tanno iini, ma'diila Masala nja angnga, ara tafaanya aja kara tagoolonadene ka tapusu adene tanno Masala. ¹⁰ Üürü Masala ma'diila nja angnga ka inde ma 'bii'bala tiya oono a'da ka diidi ma oono, ara tafaanya kaja kara toolonadene a tefe ka 'di tanno iini a'da muuraana angnga koono. ¹¹ Afe'de angnga tagadhodho a Masala ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ya aja kaluna ta'diila kini ya.

Adam nja Almasihi

¹² Tatoroko kö'dö ka 'büdhlü ana ömö'di unggodho a tatoroko eege kö'dö ana inde, inde sa ka co ka kadu nye'd'de kudumma kadu ka toroko. ¹³ Tatoroko ka kana ka 'büdhlü a'da a leefe seriye ya Müüsa takitaalo, lakiini, kita seriye ka titaalo kide ya taalo tatoroko kinidene. ¹⁴ Lakiini kaganna inde ka 'büdhlü ka Adam kadara ka uuru tanno Müüsa, salla kadu na taalo kagüüni no afa tatoroko no Adam. Adam i'i yungngo aga koronggore ma ömö'di tiya ara tö'dö ya. ¹⁵ Lakiini türü ya ananja angnga, taalo afeene nja tatoroko, üürü inde kö'dö ka 'büdhlü ana ömö'di unggodho, a faaya ma türü tanno Masala nja türü tiya oono ya ö'dö a türü tanno ömö'di unggodho Yasu Almasihi. ¹⁶ Afe'de kambananjaana tamma tiya amananja angnga ya nja tatoroko ma ömö'di unggodho. Tasigi kö'dö a tatoroko ka unggodho köö'dö a tahükümüdene, lakiini eema ya Masala ka amana angnga ya asoro tatoroko kadhabbu ka angnga kadu ka'diila. ¹⁷ Üürü inde kö'dö a tatoroko ma ömö'di unggodho, ara

tafaanya a tefe ka 'di ana ömö'di unggodho Yasu Almasihi, kadu na aluna türü nja niimö tiya Masala ka anangnga ta'diila a kadu ya.

¹⁸ Afa ma tatoroko ma ömö'di unggodho ka tuuru kadu ka tasigidene, nggeege tekere ta'diila ma ömö'di unggodho anangnga kadu ka 'diila nye'd'de kaluna tefe ka 'di. ¹⁹ Kudumma tasilli eema tanno ömö'di unggodho kanangnga kadu katoroko, nggeege afe'de kataföonyö tanno ömö'di unggodho kanangnga kadu kadhabbu ka 'diila.

²⁰ A seriye ö'dö a tatoroko tadigi ku'bu, a 'buugu ya tatoroko kada dhabbu kide ya, a türü ma Masala tadhabbu 'do. ²¹ Salla a tatoroko saga tümmününja ka inde ya, nggeege tekere ara türü tümmününja ka ta'diila ma tefe ka 'di ta'billi ana Uugaara tiya aja Yasu Almasihi.

Tefe ka 'di nja Almasihi

6 Ara angnga tiki a'da minna, ara angnga takütü kadüüni tam'baga amang kaja taduna türü kadhabbu? ² Kaw, angnga no aaya ka tatoroko no, ara angnga taganna kide nya afe'de? ³ Taalo aaga kussu a'da kaja ka tagambeesedene ana eere tiya Yasu Almasihi ka kambeesedene angnga ma taaya nja iini? ⁴ Angnga tatü'büdene nja iini, angnga takaaya nja iini a tambeese. Aga Pupa ka anangnga i'i ka fiki'dö ka inde a türü ma tidhindhi tanno oono ara angnga taganna ka tefe ka 'di tanno issi no.

⁵ Akaja kara ta unggodho nja iini ka tafeene ma inde tanno iini ara angnga tafeene nja iini ka tefe ka 'di tanno iini. ⁶ Kussu ungngo a'da ömö'di yaaja ya illi ya agabünnünja ka salii'bi nja iini amang ka tuu'da ma tatoroko titaalo nja iini, amang kaja tafa taga kasaga ma tatoroko. ⁷ Kudumma ömö'di tiya eyi ya ö'dö kürö ndama tatoroko. ⁸ A kaja kara takaaya nja Almasihi, angnga tagamma a'da ara angnga tefe ka 'di nja iini. ⁹ Kussu angnga a'da Masala mafiki'dö Almasihi ka inde itaalo ara teyi afe'de, inde taalo kara ta uugaara miini afe'de. ¹⁰ Kudumma iini eyi ka üüdü ma tatoroko ta unggodho ta'billi a tefe ka 'di niini tefe ka 'di ma Masala eege kamiini. ¹¹ Aaga tekere aaga ümmü nanggeyi naada ka taaya kudumma tatoroko, lakiini aaga tefe ka 'di nja Masala, aaga tefe ka 'di nja Masala nja Uugaara tiya aja Yasu Almasihi.

¹² Aaga tafa ka tatoroko kanna kada ka tuu'da tanno ada na aaya no, amang kada tafa tisi ka tatoroko ma eema ma tuu'da keere. ¹³ Aaga fa tümmünü nanggeyi naada a tatoroko afa eema ma tam'baga, lakiini aaga ümmünü nanggeyi naada a Masala adha, afa kadu na öö'dö ndama inde köö'dö ka tefe ka 'di no, ümmü tuu'da naada iini afa eema ma ta'diila. ¹⁴ A tatoroko taalo kara ta uugaara ma aaga afe'de, kudumma ada ka titaalo ka tauugaara ma seriye afe'de aaga kungngo ka türü ma Masala.

Kasaga na ta'diila no

¹⁵ A 'bitingngö 'dee nya? Ara angnga tagüüni tatoroko kudumma aja ka titaalo ta tauugaara tanno seriye, lakiini ka tauugaara tanno türü? Kaw.

¹⁶ Naföonyö eema yiini afa ma tasaga, üürü o'o na tasaga ma tatoroko nara tuurugu o'o ka inde, üürü taföonyö nara tuurugu o'o ka ta'diila. ¹⁷ Angnga

tanangnga ta'diila a Masala kudumma ada kada ka-gasaga ma tatoroko, lakiini aaga ka kuurna fiini ma eedi ma talaana tanno ada ka tagümmöönö no. ¹⁸ Aaga tagildhe nanggeyi naada ka eema ma tam'baga koono a kada kasaga ma ta'diila. ¹⁹ A'a neema tumma ma tadü'd'dü, kudumma tuu'da ka tagi'di kudumma ada ka anangnga nanggeyi naada ka tadasaga ma eema ma nyoro 'bitingngö agümmünü nanggeyi naada ka ta'diila nja talinggo ma tinsili ma eedi. ²⁰ Yaada kataleefe taga kasaga ma eema ma tatoroko ya, ka ku'b'ba aaga ka ta'diila ma Masala ku'bu. ²¹ Kö'dö aaga keere aminna ka eema tiya ada kana modolo miini 'bitingngö ya, eema ya miini ya ö'dö ana inde. ²² A 'bitingngö kada köö'dö kürö ka eema ma tatoroko ya aaga ta kasaga ma Masala ara aaga tö'dö keere a tinsili nja tefe ka 'di ta'billi. ²³ Kudumma faana ma tatoroko inde eege kamiini a türü na Masala eege ka tefe ka 'di ta'billi ana Uugaara tiya aja Yasu Almasihi.

Tö'dö kürö ndama Seríye

7 Aaga fa türü nagöre eege, neema a'a nja aaga na ussu seriye no, taalo seriye ta uugaara ma ömö'di illi kini ka tefe ka 'di. ² Aka marnadene mo, mungngo ka niisö ma seriye ma nyuri tiya oono kini ka leefe ka 'di, lakiini kini ka teyi taalo mara tanna ka seriye afe'de. ³ A kono kara tagona nyuri könö a'da aleefe nyuri yoono ka 'di ya, mana eere a'da matemelö lakiini nyuri ka teyi, taalo mara tanna ka seriye mitaalo mada temelö afe'de kono kata aka tammo ömö'di könö.

⁴ Nggeege nagöre eege, kaaya aaga ka seriye a tuu'da tanno Almasihi, amang kada ta tanno ömö'di ya fiki'dö ka inde ya amang kada tö'dö keere a tööyö a Masala. ⁵ Yaaja kataleefe a teene ma tuu'da ma tatoroko, a tatoroko tagüüni adene ana seriye kaja ka tuu'da amang kaja tö'dö a tööyö ma inde. ⁶ Lakiini 'bitingngö ka kaaya angnga ka niimö tiya imi'di angnga ku'bu ya, köö'dö angnga kürö ndama seriye amang kidi talinggo ada Masala a fiini na issi no ma Koronggore ma 'bitingngö taalo ka fiini ma 'billi, ya agakirinja ka sorne ma seriye ya.

⁷ Ara angnga tiki nya? Ara seriye tatoroko? Taalo nggeege, taalo a'a nakussu a'da minna yungngo a tallogo, üürü taalo seriye iki a'da, "Fa tallogo." ¹⁸ Lakiini tatoroko kaduna fiini kükkü tallogo ko'do eege ka oona, kudumma seriye katitaalo a tatoroko teyi. ⁹ Nageefe a'a ka 'di ka dhidha a'da taalo seriye, ka tö'dö a tatoroko tefe 'di ara a'a ka teyi. ¹⁰ A kanüün ya ama ma tefe ka 'di kuuru a'a ka inde. ¹¹ Kudumma tatoroko karuna fiini ma seriye. Kii'sini a'a iini ka tagiidi a'a. ¹² Seriye ka eyi tiya iini ya insili nja kanüün insili adho ka fiini ya a'diila ya. ¹³ A niimö ya a'diila ya ara tanangnga a'a ka teyi? Kaw, taalo nggeege, lakiini tatoroko kö'dö ana inde a'a ma tagüüni niimö ya a'diila ya amang kene tussu adene a'da ka tatoroko, atagalinggo ana seriye amang kene tala tatoroko na dhorro no.

¹⁴ Kussu angnga a'da seriye ama koronggore, lakiini a'a taalo nama koronggore natennege a'a afa tasaga ma tatoroko. ¹⁵ Taalo a'a nussu niimö yeede ka talinggo ya, kudumma niimö eege kasaasa talinggo ya, taalo a'a nalinggo, niimö yeede kaanu kide ya i'i yungngo

† 7.7 Tö'dö kürö 20.17; Seríye ya eera ya 5.21

eege ka talinggo i'i. ¹⁶ A kede ka talinggo niimö yeede kaanu kide ya, namma a'da seriye a dhorro. ¹⁷ Taalo a'a nungngo nalinggo niimö yeede kitaalo nasaasa ya. Lakiini tatoroko neede ka oona no. ¹⁸ Nussu a'a a'da taalo niimö ya a'diila ya eege ka oona, anna ka tuu'da ma ta ömö'di, nümmü a'a tumma ma tasaasa tüüni niimö ya a'diila ya, lakiini taalo a'a nambaanya. ¹⁹ Ta'diila neede kasaasa no taalo a'a nalinggo eege lakiini tatoroko neede kaanu kide no eege kungngo eege ka talinggo eege. ²⁰ A kede ka talinggo niimö yeede kaanu kide ya, taalo a'a nungngo nalinggo, lakiini tatoroko neede ka oona no, eege kungngo kalinggo.

²¹ A seriye ala a'a ka niimö tiya afa a'a keere ka talinggo niimö yeede ka asaasa ka'diila ya, lakiini tatoroko eege kungngo eege ka oona. ²² Ka eedi tiya eege ka teene, nadhodho a'a kudumma seriye ma Masala. ²³ Lakiini a'a niji seriye könö kede ka oona alinggo ajeene ana seriye tiya kede ya, yeede ka tamma kide, ya uurugu a'a ka seriye ma tatoroko yeede ka tuu'da ya. ²⁴ A'a na ömö'di taalo a'deema! Mada ara toolona a'a ka tuu'da ma inde tanno? ²⁵ Nanangnga ta'diila a Masala a Yasu Almasihi Uugaara yaaja. Ndama üüdü tiya eege nalinggo ana seriye ma Masala, nalinggo ana seriye ma tatoroko a tuu'da tanno eege.

Tefe ka 'di ma Koronggore

8 Nggeege 'bitingngö taalo tahükümü ka kadu tanno Almasihi Yasu no. ² Kudumma seriye ma Koronggore ma tefe ka 'di ana eere ma Almasihi Yasu anangnga ka tahürü ndama seriye ma tatoroko nja inde. ³ Niimö ya seriye ka tagi'di ka linggo miini ya, tuu'da ma tatoroko kanangnga eege ka tagi'di. Masala magürünü 'Bii'bala yoono afa ömö'di ya toroko ya, ada kümmü tatoroko ka tuu'da. ⁴ Amang ka eema tiya seriye kasaasa kaja ya co ööye miini angnga na unggene ka fiini ma Koronggore no taalo ka fiini ma tuu'da.

⁵ Kadu na linggo ana eema ma tuu'da no, kanaana iye ka eema ma tuu'da, a kadu no alinggo ana eema ma Koronggore no kanaana iye ka eema ma Koronggore. ⁶ Kudumma linggo ma eema ma tuu'da, inde eege kamiini, lakiini tanaana iye ka eema ma Koronggore tefe ka 'di nja ta'diila, eege kamiini. ⁷ Kudumma tanaana iye ka eema ma tuu'da ya tadiidi ma Masala eege kamiini, taalo ümmü tumma ma seriye tiya Masala, taalo a tana türü ma tümmöönö. ⁸ A kadu no ümmü fiini ma eema ma tuu'da no, taalo kara tanangnga Masala ka asaasa eege. ⁹ Lakiini aaga taalo kunggeene ka fiini ma eema ma tuu'da, lakiini ka fiini ma Koronggore ma Masala unngö ada ka oona, lakiini ömö'di ya Koronggore tiya Almasihi ka titaalo kini ya i'i taalo ömö'di yiini. ¹⁰ Üürü Almasihi aneene nja aaga ara tuu'da naada taaya kudumma tatoroko, a koronggore ya tefe ka 'di naada kudumma ta'diila.

¹¹ Üürü Koronggore ya Masala anangnga Yasu ka fiki'dö ka inde ya aneene nja aaga, ömö'di ya afiki'dö Almasihi ka inde ya, ara tanangnga tuu'da naada na aaya no kefe ka 'di a Koronggore tiya oono ya aneene nja aaga ya.

¹² Nagöre eege, linggo dhorro eege kungngo aja, lakiini taalo angnga kama taneene taneene ma tuu'da. ¹³ Üürü kaneene aaga taneene ma tatoroko ya, ara aa-

ga taaya, lakiini kada kara taaya ka Koronggore ma eema tiya toroko ma tuu'da ya, ara aaga tefe ka 'di.
¹⁴ Kudumma kadu tanno aneene a Koronggore ma Masala no eege ka laala ma Masala. ¹⁵ A koronggore yaada ka 'duga ya taalo üüni tadasaga ana aaga afe'de anangnga aaga ka ri'ba, lakiini anangnga aaga kada laala ma Masala, angnga tagümmünü, "Abba," a'-da Pupa yeede. ¹⁶ A Koronggore ya ussu tumma ma nagoronggore tanno aja a'da angnga ka laala ma Masala. ¹⁷ Uürü angnga ka laala ma Masala ara angnga ta'duga baraka yoono ka takindinaana ku'bu ya, ara angnga takarna ka eema ma Masala, angnga nja Almasihi, a kaja kara tagosso ka dhügürü nja iini ya, ara angnga tagosso ka türü tanno iini.

Tidhindhī na tö'dö no

¹⁸ Niji a'a dhügürü ya ka 'bühülü 'bitingngö ya, taalo ara taköje nja tidhindhī tanno ara tö'dö kaja ka oona no. ¹⁹ Kudumma eema tiya Masala ka tarü'böönö nye'd'de indhigi Masala a'da aala laala tiya oono. ²⁰ Nggeege eema ya Masala ka tina atangga'da ka nanggüüdü, lakiini taalo kudumma ma tasaasa tatanga'da ka nanggüüdü. Masala magalinggo nggeege ka tindhigi. ²¹ Eema ya Masala ka tadina ka eyi tiya eene kara tö'dö kürö ndama tatoroko tanno eene köö'dö ka tidhindhī ma tahürra ma laala tiya Masala. ²² Kussu angnga a'da eema ya Masala ka tagalinggo ya nye'd'de kungngo ya, kafara 'bitingngö afa tin'di ma teene. ²³ Lakiini taalo eema ya miini ya ungodho i'i lakiini angnga na ana Koronggore ka dhidha no kadhügürü angnga afe'de ka tuu'da angnga takindhigi Masala ma'duga angnga moolona tuu'da naaja. ²⁴ Kudumma aja kara takindhigi Masala angnga toolonadene, lakiini tindhigi na ijidene no taalo tindhigi eege kamiini, ara ömö'di tindhigi niimö yiini kijöögö ya nya? ²⁵ A kaja kara tagandhigi niimö yaaja ka titaalo kijöögö ya, ara angnga tindhigi i'i a tidhi oona ku'bu.

²⁶ A Koronggore tö'dö afe'de ma takinyi tagi'di naaja, angnga taalo kakussu kafara ka Masala afa ma tiya oona ka asaasa ya illi Koronggore ka eyi tiya iini eema tumma ma angnga ka Masala kidha tumma miini ka iideene. ²⁷ Masala miji nanggeedi mussu niimö ya Koronggore ka asaasa ya, i'i ümmöönö ka kadu ma Masala afa ma tiya oona ka asaasa ya. ²⁸ Kussu angnga a'da eema nye'd'de alinggo a ta'diila ma kadu tanno asaasa Masala no, eege kungngo a Masala ka tümünü eege ndama eedi tiya oono. ²⁹ A kadu noono ka tagesse eege no kadhada, magümmünü eege ka dhidha no anangnga eege kafeene nja 'bii'bala tiya oono Yasu ya dhidha ka nagöre tanno kadhabbu no. ³⁰ A kadu noono ka tagesse ka dhidha magümmünü eege, manangnga eege ka'diila ka nanggeedi nja oono, oogo afe'de manangnga eege ka tidhindhī.

³¹ Ara angnga takiki nya ka tumma tanno, uürü Masala nja angnga 'dee mada i'i yungngo ara tadiidi ma angnga afe'de? ³² Masala taalo mana 'bangnga ma 'bii'bala tiya oono, lakiini mümmü i'i ka inde ka üüdü ma angnga nye'd'de, assa ka titaalo ara tanangnga eema angnga iini nye'd'de nya? ³³ Mada i'i yungngo ara tümümü kadu na Masala ka tagesse eege no? A'da oogo mungngo moolona eege. ³⁴ A mada yungngo a tümümü kadu? A'da Almasihi eyi, afiki'dö afe'de anna

ka niisö ma kuri ma Masala eema tumma angnga.

³⁵ Mada i'i yungngo ara tadhagaana angnga ku'bu nja tasaasa tanno Almasihi, tagoroo'bo ma 'buugu, tüüni nja ku'bu, kirimi, iire, alla taneene ana oona ku'bu alla inde? ³⁶ Sorne iki,

"Kadhügürü angnga ka üüdü ma o'o a nagürünü, ungnge tafeene nja ki'biini ma taraana." †

³⁷ Lakiini angnga kadhügürü tiya nye'd'de kungngo ya, kagii'bi angnga eege a türü ma ömö'di tiya asaasa angnga ya. ³⁸ Nussu a'a dhorro a'da kitaalo inde, a tefe ka 'di titaalo alla kadhangga, alla naguugaara ma kadhangga, alla türü ma eema ma 'bitingngö ya ara tö'dö taka öccö ya, ³⁹ alla türü ma 'bühülü alla türü ma 'dotombo'do alla eema öccö ya Masala ka tadina ya ara tambaanya tadhagaana angnga ku'bu nja tasaasa ma Masala tanno Uugaara Yasu Almasihi.

Masala nja kadu ma Israyil

9 Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro ana eere ma Almasihi taalo a'a nakorokoro eedi yeede ussu a'a a Koronggore tiya Insili ya. ² Namüürü a'a 'do, tin'di kungngo eede ka eedi taalo kaadha. ³ Nagala a'a ka tasaasa ka eyi tiya eede a'da a linggi tagu na a'a takaadha ka fiini tiya Almasihi kudumma siliga ma a'a nja nagöre tanno neede. ⁴ Eege ka laala tiya Israyil na Masala ka tümümü eege kada laala tiya oono no, nja tidhindhī nja timi'di tumma nja seriye nja tümümü Masala nja tindhigi. ⁵ Kafaafa kungngo eene, Almasihi ö'dö ka tuu'da, i'i yungngo a Masala ma eema nye'd'de. Masala mafünügü nja ko'do ta'billi. Amiin.

⁶ Taalo a'a niki a'da, tumma na Masala ka tami'daana no kaama. Taalo kadaada ma Israyil ka Israyil nye'd'de. ⁷ Taalo laala ya Abrahiim ka laala tiya Abrahiim nye'd'de. Masala miki Abrahiim, "Ara laala tanna küdü ana Ishak." ††⁸ Taalo laala ma tuu'da ya, laala ma Masala, lakiini laala ma timi'di tumma eege kungngo a Masala ka tümümü eege kada laala tiya Abrahiim. ⁹ A timi'di tumma kiki kungngo, "Ara a'a tö'dö a 'buugu kafiigi kungngo a Sara teene 'bii'bala." ††¹⁰ Taalo sugi ma tumma eege kungngo, lakiini Rifiga magüröönö nja ömö'di ungodho, pupa yaaja Ishak. ¹¹ A kene ka tüfürü tageenedene, taalo küüni eema ya a'diila ya nja tiya atoroko ya, amang ka tumma tanno Masala ka tagesse no tütü ka ööye miini, ¹² taalo a tumma alinggo, lakiini kudumma tümüneene tanno iini. Miki Masala a Rifiga, "Ara 'bii'bala ya idhilli ya tüüni tadasaga ada ya dhabbu ya." ††¹³ Afa ma tiya sorne ka tiki a'da, "Nasaasa a'a Yaguub nanu ka Iiso." †

¹⁴ Ara angnga tiki nya? Masala müüni ada kadu könö ku'bu? Kaw. ¹⁵ Kudumma Masala ka tiki a Müüsa, "Ara a'a tana 'bangnga ma ömö'di tiya eede ka asaasa kana 'bangnga miini ya, nana muuyu ma ömö'di tiya eede kana muuyu miini ya." †††

¹⁶ Lakiini taalo tumma ma eedi tiya ömö'di nja niimö tiya iini ka asaasa ya, lakiini 'bangnga ma Masala ungodho oogo. ¹⁷ Kudumma sorne ka tiki a Faröön, "Na'diniga a'a o'o ko'do amang ka türü tanno eede tussu adene küdü amang ka eere tiya eede tafara ka 'buugu ka oona in'diili kungngo." †††¹⁸ Oogo mana 'bangnga

† 8.36 Tüüsü ma Nakaaru 44.22 †† 9.7 Takwiin 21.12 † 9.9 Takwiin 18.10, 14 †† 9.12 Takwiin 25.23 †† 9.13 Malaki 1.2-3 ††† 9.15 Tö'dö kürö 33.19 ††† 9.17 Tö'dö kürö 9.16

ma ömö'di tiya oono ka asaasa ya, manangnga nanggeedi na kadu töccö ka takidhö.

¹⁹ Ara aaga tiki a'a a'da, "Minna agu Masala mümmü angnga ana eedi? Mada i'i yungngo ara tambaanya türü noono?" ²⁰ O'o na mada napadaga tumma a Masala? Niimö ya arü'bü adene ya ara tiki ömö'di tiya arü'bü i'i ya, "Minna agu o'o natarü'bü a'a kungngo?" ²¹ Ömö'di ya arü'bü tam'bala ya 'dee, taalo üüni ma eyi tiya iini? Arü'bü niimö ya a'diila arü'bü ya toroko ya. ²² I'i yungngo a Masala ka tagüüni, oogo masaasa tala tagoroo'bo noono nja türü tanno oono, ma idhi oona ku'bu tafifinni ana eema ma tagoroo'bo ma tara taama. ²³ Oogo afe'de masaasa tala tüüsü ma tidhindhī noono na dhabbu no, na küüninja kaja ka oona kada niimö ma 'bangnga tammo oono angnga yoono ka tindinaana angnga ku'bu ma tidhindhī tanno oono no. ²⁴ Oogo magümmünü angnga afe'de a'da taalo angnga ka Yahüüdü angnga ka kajeene afe'de. ²⁵ Afa moono ka tiki ka sorne ma Hawsha,

"Ara a'a tūmmünü kadu no taalo ka kadu tanno eede no kada kadu tanno eede no,

eede ka titaalo nasaasa oogo mo ara a'a tūmmü oogo kada tammo eede ka asaasa oogo mo.

²⁶ Buugu yeene kara tiki eene kide a'da,

Taalo aaga ka kadu tanno eede, ara aaga tana eere a'da laala ya Masala tammo efe ka 'di mo."

²⁷ Asaiya tageema tumma ma kadu ma Israyil, "Sa aaga tagöje nja ndamugu ma to ara türeene miini toolonadene.

²⁸ Kudumma Uugaara mara tapusu kadu na ka 'büd-hülü no." ^{††}

²⁹ Asaiya ageema iki,

"Üürü taalo Uugaara ma nasigira mafa ka laala ya, ara angnga ta kafeene nja Sadöma angnga ta kafeene nja Amuura." [‡]

Israyil nja Almasiichi

³⁰ Ara angnga tiki nya? Kajeene na taalo kasi ka ta'diila keere no, kaduna ta'diila lakiini a tamma ka Masala.

³¹ Lakiini Israyil no iisö ka seriye keere no, ka ta'diila no taalo kambaanya tala seriye ya a'diila ya koono.

³² Amana? Kudumma eene ka tagalinggo nggeege a'da taalo tamma kene ka eedi, lakiini afeene afa linggo ma seriye, kikirī ka seene ka misī tammo kara ka fiini mo. ³³ Afa ma sorne ka tiki,

"A'a nungngo nara tanangnga misī ma taseene ka Sahyüün ka kadu ka fiini

nja misī ma ta'dinggö, ömö'di ya amma kini ya taalo ara tana modolo." ^{‡†}

10 Nagöre eede, niimö yeede ka asaasa ana eedi dhorro ya a'da tafara ka Masala neede a'da a kadu ma Israyil toolonadene. ² Niji a'a tagu'daana ka nanggeedi neene ma Masala, lakiini tagu'daana ka nanggeedi neene taalo kama tussu eema. ³ Eege taalo kussu fiini ya Masala ka amana kadu ka'diila nja oono, ka'b'ba tanangnga nanggeyi neene ka'diila ungodho eege, eege taalo kamma ka fiini tiya Masala ka amana kadu ka'diila. ⁴ Almasiichi i'i yungngo eere ma Seriye, amang ka ömö'di tiya amma kini ya, ta'diila nja Masala.

[†] 9.20 Asaiya 29.16; 45.9 ^{††} 9.28 Asaiya 10.22–23 [‡] 9.29 Asaiya 1.9 ^{††} 9.33 Asaiya 8.14; 28.16

Toolona ka kadu nye'd'de

⁵ Kudumma Müüsa ka takiki a'da, "Ara ömö'di ta'diila ka seriye nya, ömö'di ya ümmü tumma ma seriye ya ara tefe ka 'di iini." ^{‡‡6} A ta'diila a tamma ka Masala kiki, "Fa tiki ka eedi tiya üüdü a'da, Mada i'i yungngo ara tasirö co 'dotombo'do?" ^{‡‡‡} anangnga Almasiichi ka öö'dö kaja ku'bu. ⁷ Nja, "Ömö'di tiya ta'dinggö co ööye?" ^{‡‡‡} nja iini ka anangnga Almasiichi ka öö'dö ndama inde. ⁸ Lakiini iki a'da minna? "Tumma ka kete küdü ka niinö nja eedi." ⁹ Eege ka tumma ma tamma naaja ka tadünügü co kadu no. ⁹ Küdü kara teema ana onggö'do tammo üüdü a'da Yasu Uugaara, namma ana eedi tiya üüdü a'da Masala manangnga i'i ka fiki'dö ndama inde ya ara o'o toolonadene. ¹⁰ Tamma ana eedi kara tanangnga aaga ka 'diila nja Masala a tumma a nanggo'do tanangnga ömö'di ka toolonadene. ¹¹ Sorne ma Masala iki, "Ömö'di ya amma kini taalo ataama." ^{‡†12} Taalo ta'bakala kada ka Yahüüdü nja ömö'di tiya taalo a taga Yahüüdü ya kudumma Masala tammo eene nye'd'de, mamana eema a kadu tanno amma kono no nye'd'de kungngo. ¹³ Kudumma, "Ömö'di ya amma ka eere ma Uugaara ya ara toolonadene." ^{‡††}

¹⁴ Eege kara tūmmünü oogo nya a'da taalo kamma kono? Kara tamma kono nya a'da taalo kaföönyö? Kara taföönyö nya a'da taalo ömö'di ma tagadünügü eene? ¹⁵ Eege kara teema nya ara taalo Masala magürünü i'i? Afa ma sorne ka tiki, "Ka'diila uune no kadu tanno adünnü tumma ma Masala no." ^{‡†16} Lakiini taalo eege in'diili kamma ka tumma tanno Masala, kudumma Asaiya ka tiki a'da, "Ka Uugaara, mada i'i yungngo ara tamma ka tumma tanno aja?" ¹⁷ Kamma ka tumma ma Masala aja kara taföönyö tumma na Almasiichi. ¹⁸ Lakiini ara a'a tiki aaga, taalo kaföönyö? Kaföönyö sorne iki,

"Tumma no ka nyala ka 'buugu koono nye'd'de kungngo

nja 'büdhülü koono in'diili." ^{‡††}

¹⁹ Lakiini ara a'a tiki aaga a'da, kadu ma Israyil taalo kussu? Akiki Müüsa ka dhidha,

"Ka kirimī aaga kadu na taalo ka kadu tanno eede no, ara a'a tanangnga kadu öccö na taalo kussu eema no kanangnga o'o ka koroo'bo." ^{‡†}

²⁰ Asaiya akuru rüsü iki,

"Kaduna kadu na taalo kagawwa a'a no,

a'a nussudene ka kadu tanno taalo kawwa a'a no." ^{‡†}

²¹ Lakiini i'i eema ka Israyil,

"Namünügü a'a niisö uuru in'diili

a kadu tanno oroko taalo kaföönyö eema kasilli tumma." ^{‡††}

Masala taalo manu ka kadu ma Israyil

11 Nikirī a'a ka tiki a'da, Masala 'dee manu ka kadu tanno oono? Kaw! A'a ka eyi tiya eede a'a na taga Israyil 'bandaada ma Abrahiim ndama siliga tiya Binyamiin. ² Taalo Masala manu ka kadu tanno oono ka taqilli ka tagesse eege no. Alla taalo aaga kussu a'-

^{‡‡} 10.5 Lawi 18.5 ^{‡††} 10.6 Seriye ya eera ya 30.13 ^{‡†††} 10.7

Seriye ya eera ya 30.13 [§] 10.8 Seriye ya eera ya 30.14 ^{‡†} 10.11

Asaiya 28.16 ^{‡††} 10.13 Jüwiil 2.28–32 ^{‡†} 10.15 Asaiya 52.7

^{‡††} 10.18 Tüüsü ma Nakaaru 19.4 ^{‡†} 10.19 Seriye ya eera ya 32.21

[§] 10.20 Asaiya 65.1 ^{‡††} 10.21 Asaiya 65.2

da miki Masala ka sorne ma İliya nya, iini ka tasigi kadu ma Israyil ka Masala, ³ "Ka Masala, kagirina naganane'bi nüüdü kürrüdü niigisi ma tirri illi a'a nungngo nöreene ungodho a'a kasaasa tiidi a'a" [†] ⁴ Lakiini tumma na Masala kiki iini nya? "Türeene ma kadu kinggide kö'dö sa'ba alif taalo küürü ku'bu a nagüüge ka 'Baala kidha." ^{††} Aga ürüünü tiya 'bitingngö ya afe'de, türeene ma kadu kinggide a Masala ka tagesse eege a türü. ⁶ Üürü tessadene a türü, taalo ma kara tama linggo aya ma linggo ya i'i ya iye, illi a türü takütü ka türü.

⁷ Minna inggide afe'de? Ya Israyil katasasa ya taalo kaduna ka kadu tanno Masala ka tagesse eege no eege kungngo kaduna. Lakiini türeene miini kakidhö ka nanggeedi. ⁸ Afa ma sorne ka tiki,

"Manangnga Masala koronggore ma taa'baga eene, iye taalo kiji 'buugu, iisine taalo kaföonyö eema kadara ka uuru tanno." [‡] ⁹ A Dawud tiki,

"Fa ka 'buugu ma kuri tiya eene ada küdhi ada saraka akara eene ka fiini, üünü midhi ku'bu ana eege.

¹⁰ Iye neene talüdhü ku'bu amang kene tafa tiji 'buugu kagür'dü

a na'dugeere neene tagür'dü kiti ku'bu turi." [‡]

¹¹ A'a nindineene, aser'de awwa ya Yahüüdü ka'ding-gö ta'billi? Kaw, lakiini taser'de neene kanangnga kajeene ka toolonadene anangnga Israyil ka takirimi eege. ¹² Üürü taser'de neene kanangnga kadu ka tüüsü ya a tagi'di neene kanangnga kajeene ka tüüsü ara tafaanya kene kara tadigi ku'bu.

¹³ A'a neema nja aaga na kajeene no, kudumma a'a na tafiini ma kajeene, a'a na 'dinigi oona coo'do ka linggo tanno eede. ¹⁴ A'a nasaasa tanangnga kadu neede tana kirimi amang kede toolona türeene meene. ¹⁵ Üürü tanu neene kanangnga Masala ka'diila nja kadu ka 'büdhülü, aminna ungnö ka tamma tanno eene, illi tefe ka 'dī ka inde. ¹⁶ Üürü 'dakeyi ma tigiidi ma insili kono ka ananja a Masala ya, ara tigiidi nye'd'de ta insili. [‡] Üürü 'bereere insili ya, ara kolelle tinsili tekere.

¹⁷ Üürü kolelle könö ka'bunadene, o'o taga 'dikidiyö ma dhiile ka tendhe ma tamma'da ka kolelle tammo ütü ka 'dikidiyö tiya dhorro a 'bitingngö kosso aaga ka baraka tiya Masala ka tadirina Abrahim ya. ¹⁸ Fa ta'diniga eyi yüüdü ko'do a kolelle, üürü o'o na'diniga eyi yüüdü coo'do taalo o'o na 'bereere dhorro. Lakiini 'dikidiyö ya dhorro ya i'i yungngo ümmü o'o. ¹⁹ Lakiini ara o'o tiki, "Katendhe kolelle no amang kede tamma'da kide." ²⁰ Tumma dhorro, lakiini eege ka'bunadene kudumma eene taalo kamma, o'o nütü ka tumma ma tamma tanno üüdü, fa ta'diniga oono nüüdü coo'do, lakiini ari'ba. ²¹ Üürü Masala taalo mana 'bangnga ma kolelle tanno dhorro no, taalo mara tana 'bangnga ma o'o.

²² 'Bangnga ma Masala nja tagoroo'bo, a tagoroo'bo ada ka kadu tanno a'dinggo no, lakiini 'bangnga ma Masala nja o'o ka anangnga o'o ka tütü ka 'bangnga tammo. Üürü o'o taalo nütü ka 'bangnga tanno, ara o'o tarumeene afe'de. ²³ A kene kara taadha ka

tatoroko tanno eene no, ara Masala tamana kuri eene, kudumma Masala mambaanya tamana kuri eene afe'de. ²⁴ Üürü o'o natendhe ndama fa ma 'dikidiyö ma dhiile, kama'da ka 'dikidiyö tiya dhorro ya, ara ta'diila nja eene ka 'dikidiyö tiya dhorro ya.

Masala mana 'bangnga ma kadu nye'd'de

²⁵ Nagöre eede, taalo a'a nasaasa a'da aaga tafa tussumma na kume no, ii'di aaga tūmmü nanggeyi naada kada 'dara, takidhö ka nanggüüdü tanno kadu na Israyil kara saga titaalo ka kajeene dhabbu kara tamma ka Almasihi. ²⁶ Nggeege ara kadu ma Israyil toolonadene in'dili afa ma sorne ka tiki kungngo, "Ara tatoonona tö'dö ndama Sahyüün

agala tatoroko ka laala tiya Yaguub ka oona. ²⁷ A timi'di tumma neede eege kungngo meede kara tagala tatoroko neene." ^{‡‡}

²⁸ Kadu ma Israyil kadhabbu 'bitingngö kadiidi ma Masala, kudumma eene kanu ka tumma ma İnjili, agala ka'diila nja aaga na kajeene no. Lakiini Masala masaasa eege magesse eege kudumma ma timi'di tumma noono nja kadaada meene. ²⁹ Masala taalo mara tafada ana eema tiya oono ka amana a kadu ya, mitaalo mara tüürü ma kadu tanno oono ka tagesse eege no. ³⁰ Afa maada ka tasilli tumma na Masala ka dhidha, a 'bitingngö moolona aaga kudumma ma tasilli eema tanno eene. ³¹ Eege 'bitingngö ka tasilli tumma amang kene taluna 'bangnga afe'de afa 'bangnga ma Masala nja aaga. ³² Kudumma Masala ka anangnga kadu nye'd'de ka pabuusu ma tasilli eema amang kono tana 'bangnga kene ka oona in'dili.

Tafünügü Masala ko'do

³³ Kadhonggoro tüüsü na Masala nja ta'dara tanno oono nja tussu eema tanno oono. Ka iideene tussu linggo noono nja tussu nafiini noono.

³⁴ Sorne iki, "Mada i'i yungngo ussu tumma na Uugaara a mada i'i yungngo a talaala oogo ka fiini?" ^{‡‡}

³⁵ "A mada i'i yungngo anangnga niimö oono amang kono tapadaga iini." [§]

³⁶ Kudumma eema nye'd'de kö'dö ndama oono kada tiya oono, ara co kono. A tindhigi kungngo oono turi ta'billi. Amiin.

Tefe ka'dī na Almasihi

12 Nagöre eede, a'a niki aaga a 'bangnga ma Masala a'da aaga tūmmünü nanggeyi naada ka eema ma tirri tiya insili ya a tefe ka 'dī tanno Masala ka tamma kide ya, tūmmü Masala ma koronggore naada eege kamiini. ² Aaga tafa tafeene nja eema ma 'büdhülü ya ma 'bitingngö ya, lakiini aaga agere nanggüüdü naada kada ma 'bitingngö amang kada tussu fiini ya Masala ya dhorro ya, fiini ya Masala ya a'diila ya adho ka fiini ya.

³ A'a niki aaga a türü tanno ümmününja a'a no a'da ömö'di tafa tūmmü eyi yiini ka tii'baana, lakiini ümmü eyi yiini ka ta'dara, ka taköje nja tiya Masala ka anangnga iini ya ka tamma ka Masala tanno iini. ⁴ Afa ma naseldhe kungngo aja ka tuu'da tanno ungodho

† 11.3 1 Akhbar 19.10, 14 †† 11.4 1 Akhbar 19.18 ‡ 11.8 Seriyé ya eera ya 29.4; Asaiya 29.10 †† 11.10 Tüüsü ma Nakaaru 69.22–23 ‡‡ 11.16 Tineene 15.20–21

‡‡† 11.27 Asaiya 9.20–21; Armiya 31.33–34 ‡‡‡ 11.34 Asaiya 40.13 § 11.35 Ayüb 41.11

no kadhabbu, lakiini linggo neene taalo ka ungodho. ⁵ Nggeege kadhabbu angnga, lakiini tuu'da naaja ka ungodho ka Almasihi, angnga ka ungodho. ⁶ Linggo ma ta'dara kambananjaana ku'bu ma türü tanno Masala ka anangnga angnga no, ömö'di teema tumma na Masala ka anangnga iini a tamma ma eedi tiya iini. ⁷ Ömö'di ya ussu ka talinggo ya, fa kini alinggo, aya ussu ka talaana ya fa kini alaana. ⁸ Ömö'di ya ussu ka tafünügü kadu ko'do ya fa kini alaana kadu kide, ömö'di ya amana eema a kadu ya fa kini amana eema a ta'diila ma eedi, ömö'di ya indinaana kadu ku'bu ya fa kini alinggo dhorro, ömö'di ya ana 'bangnga fa kini üüni ana eedi ka tinsili.

⁹ Kasaasa tasaasa na dhorro no, aaga aadha ka eema tiya toroko ya ara aaga ka tümümü fiini ya a'diila ya. ¹⁰ Aaga asaasa ajeene kada nagöre aaga tümümü ajeene a nanggeedi dhorro. ¹¹ Aaga fa tagi'di ka linggo keere aaga alinggo a tagu'daana, aaga tümümü Masala ana eedi ka teene. ¹² Aaga dhodho ka tindhigi ma Masala, aaga tidhi oona ku'bu ka 'buugu ka tatoroko nja aaga, aaga tafara ka Masala turi kungngo. ¹³ Aaga osso ka eema tiya ada nja kadu ma kaniisa yeene ka asaasa ya, aaga tamana eema eene.

¹⁴ Aaga amana baraka a kadu tanno alinggo aaga no, aaga amana baraka eene aaga tafa teela eege. ¹⁵ Aaga dhodho nja kadu tanno dhodho no, aaga fara nja kadu tanno fara no. ¹⁶ Aaga faana ka oona, aaga fa ta'diniga oona coo'do, aaga fa tümümü nanggeyi naada a'da aaga ka'dara aaga tagii'bi kadu könö.

¹⁷ Aaga fa ta'diinö kömüsü ana ömö'di tiya üüni tatoroko ana aaga ya, aaga kardha ku'bu aaga tüüni eema ya a'diila ya ka kadu kidha nye'd'de kungngo.

¹⁸ Aaga alinggo eema ya a'diila ya, amang kada taneene nja kadu nye'd'de a tussu kide tanno ada. ¹⁹ Aaga fa ta'diinö kömüsü ma nanggeyi tanno ada, nagöre eede, aaga aadha ka tatoroko, kudumma Masala miki ka sorne, "A'a nungngo nara ta'diinö kömüsü." †

²⁰ Ka iire kara tagu diidi ma o'o ya nya kuri iini, a tenege kara tagu i'i nanya 'biidi iini.

Kudumma üüdü kara tüüni nggeege ya, afeene afa o'o naraada a'dii'do iini ka üüdü.

²¹ Fa tafa ka tatoroko kii'bi o'o. Lakiini ii'bi tatoroko a ta'diila.

Taföonyö tumma ma naguugaara

13 Fa ka kadu nye'd'de kümmünü nanggeyi neene a naguugaara ma anya, kudumma tauugaara in'diili kungngo ka niisö ma Masala, tauugaara na 'bitingngö no Masala oogo mungngo mö'dö iini. ² Ömö'di ya anu ka tauugaara ya, i'i anu ka linggo tanno Masala, kadu no anu ka tauugaara no eege kara tö'dö a pabuusu eene ka nanggeyi. ³ Kadu no alinggo eema ya 'diila ya, taalo kari'ba a naguugaara, illi ömö'di ya toroko ya. Nasaasa o'o a'da nafa tari'ba a naguugaara, alinggo eema ya 'diila ya amang kene tafünügü o'o ko'do. ⁴ Kudumma eene ka talinggo ada a Masala ma tindinaana 'buugu, lakiini küdü ka tüüni tatoroko, ara o'o tari'ba kudumma iini taalo ümmü ku-lu'ba weerö ün'dügüngngö kudumma eene ka talinggo ada a Masala, kara tapusu kadu no üüni tam'baga no. ⁵ Nggeege ya fa ka kadu kümmünü nanggeyi neene eene, taalo kudumma ma ri'ba ma tapusu

† 12.19 Seriyé ya eera ya 32.35

adene sugi, lakiini kudumma ma eedi. ⁶ Kudumma ata kamana tulu'ba ku'bu, eege ka kadu ma linggo tanno Masala, kalinggo a kadu turi kungngo. ⁷ Aaga anangnga eema a ömö'di tiya asaasa kada ya, üürü ömö'di ma talu'ba nanangnga ku'bu, üürü diginiya nanangnga ku'bu, a ömö'di ya dhabbu ya, nari'ba iini, ömö'di ya adho ka fiini ya, nari'ba iini.

Aaga asaasa ajeene

⁸ Aaga fa tama kömüsü ka kadu, illi kömüsü ma tasaasa ajeene, kudumma ömö'di tiya asaasa kadu ya i'i ya atii'mö linggo ma seriye. ⁹ Masala miki ka sorne a'da, "Fa tatemelö," "Fa tagirina kadu," "Fa tanyooro," "Fa tallogo ma eema." A tumma könö afe'de köödhii ka niimö ungodho, "Asaasa kadu afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo." ¹⁰ A tasaasa taalo tilii ömö'di ya akete kini ya, tasaasa katiimö linggo ma seriye nye'd'de.

¹¹ Kussu aaga a'da ka uuru töccö assa uuru naada tö'dö ma taceene ka tarigide tanno ada, toolona ka ndagette kaja, taalo afeene nja uuru tanno aja ka takaleefe tagümmü Masala no. ¹² Assa ooso takete ka taadha, a taka taadha, kada aadha linggo ma ndüüli ara angnga kada a'duga eema ma koro'bo ma töyeene. ¹³ Kata kaneene taneene no dhorro no, afa ma kadu no anna ka töyeene ma uuru no. Angnga tafa take ka ngeeli, angnga tafa tüüni tatoroko nja temelö nja tadiidi nja kirimi. ¹⁴ Aaga kirni Uugaara Yasu Al-masihi ada ka oona afa ten'di, aaga tafa talinggo ana eema ma tuu'da, kudumma eene ka teema ma tanaana iye ma eema.

Tagi'di nja tana türü

14 Aaga amma ka ömö'di tiya agi'di ka tümümü Masala ka eere ya, aaga tafa talinggo a tumma ma eedi tiya iini. ² Ömö'di öccö amma ka kuri ma eema nye'd'de, lakiini kadu könö kinggide taalo kamma kide kikirí kagu migile nja naafa nja ooyo sugi. ³ Ömö'di ya agu eema nye'd'de afa tamidhi ömö'di ya anu kide ya, ömö'di ya anu ka kuri ya afa tamidhi ömö'di ya agu eema nye'd'de ya kudumma Masala ka tamma kide. ⁴ O'o na mada namidhi tasaga ya ömö'di könö? A'da ömö'di yiini i'i yungngo ussu a'da i'i ara ta'dingngö nja iini kara tambaanya, ara tambaanya kudumma Masala oogo mungngo mara tanangnga i'i kaana türü. ⁵ Kadu könö kümmü uuru öccö ka'diila, öccö tümööno nye'd'de, lakiini fa ka ömö'di ümmü niimö yiini ka asaasa ana eedi tiya iini. ⁶ Ömö'di ya ümmü uuru könö kada dhorro ya, i'i ümmü Uugaara. Ömö'di ya agu uu'da ya, i'i aguri Uugaara, i'i amana ta'diila a Masala aya anu kide ya i'i alinggo ada Uugaara anangnga ta'diila a Masala. ⁷ Taalo ömö'di öccö ana kaja efe ka 'di ma eyi tiya iini, ömö'di ma teyi ma eyi tiya iini taalo. ⁸ Üürü angnga kefe ka 'di angnga tefe ka 'di ka Uugaara, üürü angnga kakaaya angnga takaaya ka Uugaara. Salla angnga sa keefe ka 'di alla kaaya angnga, angnga kama Uugaara.

⁹ Kudumma Almasihi ka teyi afiki'dö ka inde amang kini ta Uugaara ma tefe ka 'di nja kadu tanno aaya no. ¹⁰ Aminna agu o'o namidhi örre yüüdü? Aminna agu o'o nadaana örre yüüdü kalama? Angnga no nye'd'de

ara angnga ta'dingnge ana ko'do ka Masala kidha in'dili ka uuru ma tahükümü kadu. ¹¹ Sorne iki, "A'a nefe ka 'di, Masala miki, nggeege, Ara kadu nye'd'de saga tüürü kede kidha a nagonggo'do nye'd'de saga tafünügü Masala ko'do." †

¹² Angnga nye'd'de kungngo ara angnga saga ta'dingnge kidha ma Masala angnga takinni eema yaaja ka tüüni co oono.

¹³ Aaga fa tasigi ajeene kada nagöre, lakiini aaga aadha ya, aaga fa tanangnga ömö'di öccö ka tamma nja iini ka 'dinggö ka tam'baga. ¹⁴ Nussu a'a namma ka tumma tanno Uugaara Yasu a'da taalo niimö a'da i'i ya nyoro. Üürü i'i iröönö kada nyoro ya, i'i anyoro ana i'i. ¹⁵ Üürü o'o nanangnga örre yüüdü ka koroo'bo kudumma eema ma taguri, nggeege taalo o'o naneene a tasaasa ka eedi dhorro. Fa taama örre yüüdü kudumma kuri. ¹⁶ Fa tanangnga niimö ya a'diila ya ka eema tiya toroko ya. ¹⁷ Tauugaara ma Masala taalo kama kuri nja tooye ma ngeeli, lakiini kama fiini tiya dhorro ya nja dhodho nja ta'diila ma Koronggore tiya Insili ya. ¹⁸ Ömö'di ya alinggo ada Almasihi nggeege ya ara Masala ta'diila nja iini a kadu tamma kini.

¹⁹ Kada kardha ku'bu ka niimö tiya ara tö'dö a ta'diila ya nja tiya ara tindinaana angnga ku'bu in'dili ya. ²⁰ Fa taga'da linggo na Masala kudumma kuri, eema in'dili a'diila, lakiini atoroko üdü kagu niimö ya ara tanangnga ömö'di öccö ka 'dinggö ka tatoroko. ²¹ A'diila üdü kara tafa tagu uu'da nafa tooye ngeeli nja niimö tiya ara tafaga örre yüüdü keere katümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro ya. ²² Afa ka tamma ka Masala tanno yüüdü no ma eyi tiya yüüdü kidha ma Masala, a'diila nja ömö'di tiya taalo amidhi eema yiini ka kuri ya iji ka'diila ana i'i. ²³ Lakiini ya agu eema kada ri'ba ka oona ya, ara tahükümüdene, üürü i'i aguri kudumma kuri tiya iini taalo ndama tamma. A niimö ya taalo öö'dö ndama tamma ya, tatoroko.

Alinggo niimö ya kadu kasaasa ya

15 Angnga na kidhö ka tamma no, kadakidhi oona ku'bu nja kadu tanno agi'di, angnga tafa kanangnga eyi tanno ada. ² Kadagüüni eema ya a'diila ya nja kadu na kete kaja no amang kene tümümü tumma ma Masala ta'diila. ³ Kudumma Almasihi taalo agasaasa niimö ma eyi tiya iini, lakiini afa ma sorne ka tiki, "Teelaana ma kadu tanno eele o'o no, ka'dinggö kede ko'do." †⁴ Tumma no köö'dö ka sorne ka dhidha, eege kö'dö ma talaana angnga, amang kaja tagambaanya tidhi oona ku'bu angnga takidhö ka nanggeedi. ⁵ Fa ka Masala ma tidhi oona ku'bu nja takidhö ka nanggeedi, manangnga angnga kafaana ka oona, a tumma ta ungodho afa taneene na Yasu Almasihi. ⁶ Amang kada tafünügü Masala ko'do Pupa yaaja Yasu Almasihi ana eedi ungodho a tumma ta ungodho kada.

⁷ Aaga amma ka taneene kada ungodho afa ma Almasihi ka tamma kada, amang kada tö'dö a tidhindhi a Masala. ⁸ Ara a'a tiki aaga a'da Yasu Almasihi alinggo ada Yahüüdü amang kini tala a kadu a'da tumma na Masala ka timin'da, a tumma noono ka tageema nja kafaafa no aco ööye miini. ⁹ Yungngo a kajeene

kara tafünügü Masala ko'do ka 'bangnga meene, afa ma sorne ka takiki a'da,

"Ara a'a tadirina eema a kajeene ma o'o, nara tüwe tüüsü na afünügü eere yüüdü ko'do." †

¹⁰ A sorne tiki afe'de,

"Aaga dhodho aaga no kajeene no nja kadu tanno Masala." ††

¹¹ Afe'de,

"Aaga üwe ata tüüsü a Masala aaga no kajeene no nye'd'de

a kadu nye'd'de kungngo tindhigi oogo ko'do." ††

¹² Asaiya tiki,

"Bereere ya Yessi ara tö'dö

a tauugaara ma kajeene i'i yungngo

a kajeene kara tindhigi i'i." †††

¹³ Fa ka Masala ma tadigi dhodho nja ta'diila küdü ka oona, amang küdü tadigi a tindhigi ma türü tanno Koronggore tiya Insili ya.

Linggo na Bölis nja kajeene

¹⁴ A'a ka eyi tiya eede nagöre eede, namma a'a nussu a'da kadigine aaga, aaga ta'diila aaga tussu eema dhabbu aaga tassumunaana ka tala ajeene dhadha.

¹⁵ Lakiini a'a nakuru rüsü dhorro nadarigiri ada aaga ligeema könö aaga amang kada tussu iini, ka türü tanno Masala ka anangnga a'a no. ¹⁶ Amang kede talinggo ada Yasu Almasihi ka yüüdü ma kajeene nadünnü tumma na Masala kada ta'boge amang ka Masala tamma ka tirri tanno kajeene ka tinsili a Koronggore tiya Insili ya. ¹⁷ Nabbü a'a 'daniisö kudumma eede ka talinggo ada Yasu Almasihi ana eere ma Masala.

¹⁸ Taalo a'a nara takuru rüsü ma teema tumma ma niimö, illi niimö ya Almasihi ka tanangnga a'a ka tagüünü, meede ka talaana kajeene ka tamma ka Masala, a tumma ma niinö nja linggo. ¹⁹ A türü ma linggo keefe nja türü ma niisö tanno Masala nja türü ma Koronggore tiya Insili ya ndama Örsaliim nja na'buugu tanno kete kono no kara co Alirikon, nageema a'a tumma ma İnjiili ma Almasihi nye'd'de.

²⁰ Tasaasa ma eede tiya eede 'bucca a'da neema tumma ma İnjiili ka na'buugu tanno Almasihi katitaalo us-sudene kide no, ii'di a'a tarü'bünü ka kadese tanno ömö'di könö. ²¹ Lakiini afa ma Sorne ka tiki,

"Kadu na ömö'di ka titaalo agadünügü tumma miini co eene no kara sa kijöögö,

a kadu no taalo kaföönyö tumma miini no kara saga tussu." †††

²² I'i yungngo afaga a'a keere 'bucca kungngo köö'dö kada kanna.

Bölis asaasa co Rööma

²³ A 'bitingngö taalo fiini ma linggo kede ka naanya tanno afe'de, nasaasa a'a tö'dö tassa kada kanna a nagürüünü kadhabbu, ²⁴ kede kara co Aspaniya ya ara a'a tadigaala kada kanna, kudumma eede ka asaasa tassa kada, amang kada tamünügü a'a ko'do ma co kanna kede kara tagünü nja aaga idhilli. ²⁵ A'a 'bitingngö ara a'a co Örsaliim ma co talinggo ada a kadu ma kaniisa kide. ²⁶ Kudumma kadu ma

† 15.9 2 Samwil 22.50; Tüüsü ma Nakaaru 18.49 †† 15.10 Serije ya eera ya 32.43 †† 15.11 Tüüsü ma Nakaaru 117.1 ††† 15.12 Asaiya 11.10 ††† 15.21 Asaiya 52.15

Makadoniya nja Akaiya kadüünī ta'diila, kakonsaana gürüüsü koonā ma tunggu co kadu ma kaniisa ka Örsaliim no, eema katitaalo kene no. ²⁷ Eege kagüünī ta'diila nggeege, a'diila nja eene, kudumma kajeene ka'duga baraka ma İnjiilī ka Yahüüdü, nggeege fa ka kajeene kamana eema ma tefe ka 'dī tiya eene kene kara tasaasa. ²⁸ Kede ka ndatimö linggo ya, nanangnga eema ya miini ya eene ya, nassa adigaala kada kana ma tra co Aspaniya. ²⁹ Nussu a'a a'da kede kara tala aaga kanna ya, ara a'a tö'dö ka tigi ana baraka ma tumma tanno Almasihi.

³⁰ Nīkirī a'a ka tiki aaga nagöre eede ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi nja tasaasa ma Koronggore aaga fara ka Masala nja a'a kudumma a'a, ³¹ Afara ka Masala kudumma ma a'a, amang kede toolonadene ka iisine ma kadu tanno anu ka tumma ma Masala ka Yahüüdiya no, afara ka Masala amang ka kadu ma kaniisa ka Örsaliim kamma ka linggo tanno eede. ³² Nggeege üürü tasaasa ma eedi tiya Masala ya, ara a'a tö'dö kada kanna a dhodho angnga in'diili ta 'deema. ³³ A Masala ma ta'diila taneene nja aaga nye'd'de kungngo. Amiin.

Bölis ööjülü kateefe miini

16 A'a nageema tumma ma inye ma angnga tammo Feebi mo, aka ma linggo ma kaniisa ma Kankariya. ² Aaga tumma kono ana eere ma Uugaara Yasu afa ma nagöre tanno aja no ma kaniisa no kungngo, aaga anangnga eema yoono ka tasaasa kada ya oono, kudumma oono ka takinyi kadu kadhabbu nja a'a afe'de.

³ Aaga ööjülü Akilla nja Berskillā eege na linggo linggo ma Yasu Almasihi nja a'a no. ⁴ Kadu no ümmünü nanggeyi neene ka inde kudumma a'a, taalo a'a ungodho a'a nanangnga ta'diila eene, lakiini nakaniisa ma kajeene na amma ka Masala no nye'd'de afe'de kungngo. ⁵ Aaga ööjülü kaniisa meene ka 'dī mo.

Aaga ööjülü tata'diila yeede Abintus, i'i ya ömö'dī ya amma ka Almasihi ka Asiya ka dhidha.

⁶ Aaga ööjülü Maryom magadhögürü dhabbu kudumma angnga mo.

⁷ Aaga ööjülü Antrunikos nja Yunias ya siliga ma a'a ya anna ka pabuusu nja a'a ya, na ussudene ka kadafiini ka söödö no, na illi ka töö'dö ka Almasihi kede kidha no.

⁸ Aaga ööjülü Amblyatos teefe ma a'a ka linggo ma Masala ya.

⁹ Aaga ööjülü Orbanus ya linggo nja angnga ka Almasihi ya.

Aaga ööjülü Istakis ya teefe ma a'a ya.

¹⁰ Aaga ööjülü Ablus ya kardha ku'bu ka linggo ma Almasihi ya.

Aaga ööjülü kadu ma 'dī tiya Artibolis.

¹¹ Aaga ööjülü Herotion ya siliga ma a'a ya.

Aaga ööjülü kadu ma 'dī tiya Narikisios na amma ka Masala no.

¹² Aaga ööjülü Trifina nja Trifosa na dhögürü ka linggo ma Masala no.

Aaga ööjülü Bersis ma 'diila mo, madhögürü dhabbu ka linggo ma Masala.

¹³ Aaga ööjülü Rūfas ya Masala ka tagesse i'i ma linggo tanno ya nja niimö tammo iini a'da ma niimö kede afe'de.

¹⁴ Aaga ööjülü Asinkeritos nja Fligon nja Hürmüs nja Bitrubas nja Hermas nja nagöre tanno aja na aneene nja eene no.

¹⁵ Aaga ööjülü Filolokos nja Juliya nja Nerios nja inye, nja Olimbas nja kadu ma kaniisa tanno eene.

¹⁶ Aaga tööjülü tööjülü na 'diila no, nakaniisa na Almasihi kööjülü aaga nye'd'de kungngo.

¹⁷ Nagöre eede, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, aaga adinö ko'do ma kadu tanno aga'da taneene karparsaana kadu ku'bu no, a tumma kambanjanjaana ku'bu a talaana tanno ada ka taföonyö kede no, aaga aadha eene ka oona. ¹⁸ Kadu afa ma tanno miini no taalo kalinggo ada Almasihi Uugaara yaaja, kuri yungngo eene kasaasa sugi a tumma tanno a'diila kati'd'di no, kiisini kadu. ¹⁹ Taalo ömö'dī ma titaalo ussu tiicolo ka nanggeedi naada ka Masala, i'i yungngo eede ka tadhodho ana aaga, lakiini a'a nasaasa a'da aaga ta'dara ma eema tiya a'diila ya, aaga tagu'b'ba ka eema tiya toroko ya ku'bu. ²⁰ A Masala ma'diila mara tanangnga aaga kasiraana ka Ebliisi ana uune, fa ka türü tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi kaneene nja aaga, Amiin.

²¹ Timosaws ya alinggo nja a'a ya ööjülü aaga, agasiliga ma a'a no, Lokios nja Yason nja Sosibatros kööjülü aaga.

²² A'a na Tertios narigiri waraga ya, a'a nööjülü aaga ana eere ma Masala.

²³ A Kayos ööjülü aaga, ya üünī tatafala ana a'a nja kadu ma kaniisa in'diili ya.

Arastus ööjülü aaga ya ümmü gürüüsü ma anya afa kide ya, örre ma angnga Kawartis ööjülü aaga. ²⁴ Türü na uugaara tiya aja Yasu Almasihi kaneene nja aaga in'diili kungngo, Amiin.

²⁵ Kada kafünügü Masala ko'do, mana türü ma tanangnga aaga katidhi oona ku'bu ka tumma tanno oono neede ka tadünnü nümüneene ana eere ma Yasu Almasihi ma tumma tanno nussudene 'bitingngö no kaküdhü jiddi ma 'billi no. ²⁶ Lakiini kadele oona 'bitingngö ya nagane'bi ka tarigiri a kadu nye'd'de tussu i'i, afa Masala ka takiki ma 'billi amang kene taföonyö kamma. ²⁷ Angnga tafünügü Masala mo ussu eema ma ungodho oogo mo, ana Yasu Almasihi ta'billi. Amiin.

1 Kürünsüs

Tafa'da tumma

Bölis ya tafiini ya arigiri ada waraga ya a kadu ma kaniisa ka Kürünsüs anya ma dhabbu ka Yünan mo. Bölis agadünügü eema kadu ka Kürünsüs ana ürüünü unggodho a dhüdhü miini kadu tamma ka Yasu kadhabbu (Tafiini 18). Lakiini ka Bölis kanda ungeene ka Kürünsüs a tagoroo'bo tabbü 'dala ka kadu ma kaniisa ka teene kanna, ikiri ka rigiri waraga ya ma kakki'di tumma no ku'bu. Ka waraga tiya Bölis, ageema iki a'da atoroko ka kadu ma kaniisa kasümünaana oona ku'bu, aya ta'digineene nja tööje (1 Kürünsüs 1—4). Eelanaga kadu könö kudumma eene ka talinggo eema ya toroko ya afa kadu na taalo kussu Masala no (1 Kürünsüs 5—6). I'i alaana eege ka taneene ma kadu ma kaniisa kaneene nja iya tanno eene nya, nyuri nja kadu ma 'di tiya iini (1 Kürünsüs 7). Please translate this into Katcha: He gives them advice about living as Christians among people who worship other gods (1 Kürünsüs 8—10). Eema nja eene amang kene tümmü Masala kene kara kene temmi ka 'buugu unggodho. Eema nja eene ma Koronggore ya Insili ya ka amana eema angnga, angnga taganeene afa kadu ma kaniisa. (1 Kürünsüs 10.14). Afada adirina tumma eene kudumma Almasihi afiki'dö ka inde, ussu a'da Masala mara tanangnga aaga kafe ka 'di afe'de (1 Kürünsüs 15).

Tafara ka Masala nja tamana ta'diila

1 A'a na Bölis, ya ana eere a'da tafiini ya Yasu Almasihi a tamma ma eedi tiya Masala, a'a narigiri waraga ya nja örre tiya aja Sustanis. ² Nunggu co kadu tanno amma ka Masala no ka anya ma Kürünsüs, na Masala ka anangnga eege ka tinsili ana eere tiya Yasu Almasihi madagümmünü eege kada kadu tanno insili no nja kadu tanno oono ka tümmünü eege ka na'buugu 'do ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi, Uugaara yeene nja angnga. ³ A türü nja ta'diila tanno Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu Almasihi taneene nja aaga.

Tamana ta'diila

⁴ A'a namana ta'diila a Masala turi kudumma a türü tanno oono ka anangnga aaga ana Yasu Almasihi no. ⁵ Aaga tana türü miini ma eema nye'd'de, ka tussu ma eema nja tumma. ⁶ Afa ma tumma tanno Yasu ka tütü kada ka nanggeedi. ⁷ Kudumma ada taalo aaga kütü ka teene a'da taalo tumma ma türü tanno Masala kada katindhigi tö'dö na Uugaara Yasu Almasihi. ⁸ I'i yungngo afa kada dhindho amang kada tidhi oona ku'bu ta'billi a niimö ya toroko ya titaalo kada ka oona ka uuru tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi. ⁹ Masala magümmünü aaga a'da aaga toso ka tu-greene nja 'Bii'bala tiya oono Yasu Almasihi Uugaara yaaja, Masala oogo madho ka fiini.

Kadu ma kaniisa kasümünü njaana ku'bu

¹⁰ A'a nasaasa aaga nagöre eede ana eere tiya Uugaara tiya aja Yasu Almasihi aaga teema tumma ka unggodho aaga tafa tasümünü njaana ku'bu, lakiini

aaga ta unggodho aaga nye'd'de kungngo, a tumma naada ta unggodho ka üüdü nja koronggore.

¹¹ Nagöre eede, kadu ma 'di tiya Kalwa tiya ka tadünügü tumma ma aaga a'a, a'da tagoroo'bo kungngo ada ka söödö. ¹² A'a nasaasa tiki a'da ömö'di könö ana kada iki a'da, "A'a nuurna Bölis," aya tiki a'da, "A'a nuurna Apölös," aya tiki, "A'a nuurna Bütrüs," aya tiki, "A'a nuurna Almasihi." ¹³ Almasihi 'dee asümünü njaana ku'bu? Bölis 'dee kabünnü kadu i'i ka salii'bi ka üüdü ma aaga? Alla kakambeesedene aaga ana eere tiya Bölis? ¹⁴ Nanangnga a'a ta'diila a Masala kudumma eede taalo a'a nakambeese ömö'di ana kada illi Krisbus nja Kayos. ¹⁵ Taalo ömö'di könö ara tiki a'da aaga kakambeesedene ana eere tiya eede. ¹⁶ (Ii, a'a nakambeese kadu ma 'di tiya Istifanüüs afe'de, na a'a taalo nagiiigi tumma eede ka takambeese ömö'di könö afe'de.) ¹⁷ Kudumma Almasihi taalo agürünü a'a ka öö'dö tambeese, lakiini nöö'dö talaana kadu ka tumma ma Injili, taalo a tumma ma ta'dara ma tadü'd'dü ii'di salii'bi ya Almasihi ta niimö ün'dügünggö.

Almasihi a türü nja ta'dara ma Masala

¹⁸ Kudumma tumma ma salii'bi ka kadu tanno aama no taabaga, lakiini angnga tanno oolonadene a türü ma Masala eege kamiini. ¹⁹ Kudumma sorne ka tiki, "Ara a'a taga'da ta'dara na kadu tanno a'dara no, naga'da ta'dara ma kadu tanno ussu eema no." †

²⁰ Ömö'di ya a'dara ya iye? Ömö'di ya ussu eema ya iye? Ömö'di ma tindinaana tumma ma 'bitingngö ya iye? Taalo Masala manangnga ta'dara ma 'büdhülü kada nagaaga? ²¹ Kara tussu Masala a ta'dara, Masala masaasa kadu koolonadene ka tam'baqa ma teema

† 1.19 Asaiya 29.14

tumma ma İnjiili. ²² Kudumma Yahüüdü kasaasa türü ma tale'bele eema, a kadu ma Yünan tasaasa tussu eema, ²³ lakiini ungnö keema tumma ma Almasihi tiya abünnünja ka salii'bi ya, a tumma ma takara ka Yahüüdü kidha a tam'baga a kadu ma Yünan. ²⁴ Lakiini Yahüüdü nja kadu ma Yünan na Masala ka tagümmünü eege no, Almasihi a türü nja ta'dara tanno Masala. ²⁵ Taa'baga na Masala ka kii'bi ta'dara ma ömö'di, a tagi'di na Masala ka kii'bi türü ma ömö'di.

²⁶ Nagöre eede, aaga kiigi ya ada ka tagümmünü-dene ya. Taalo kadu in'dili ana kada kaga'dara a tussu eema ta ömö'di, taalo kadu kadhabbu kagaana türü, taalo kadu kadhabbu kageenedene ndama kadu tanno iifi ka anya. ²⁷ Lakiini Masala magesse eema ya nagaaga ma 'büdhülü ma tamana modolo ka kadu tanno afara ka ta'dara no ka oona, Masala tagesse kadu ma 'büdhülü na ki'di no, ma tamana modolo ka kadu tanno ana türü no ka oona. ²⁸ Masala magesse kadu na midhidene ka 'büdhülü no, nja tanno a kadu kaanu kene no, nja tanno kadu taalo kümmünü eege kada dhorro no, amang kono taga'da eema ya kadu ka tümöönö kada eema dhorro ya. ²⁹ Amang ka ömö'di tafa ta'diniga oona niini coo'do kidha ma Masala.

³⁰ Kudumma türü noona asa aaga ta kadu tanno Yasu Almasihi, i'i ya tussu eema na Masala a ta'diila a tinsili miini nja toolona. ³¹ Afa ma sorne ma Masala ka tiki, "Ömö'di ya abbü 'daniisö ya fa kini abbü 'daniisö a Uugaara." †

2 A kede ka öö'dö kada nagöre eede, taalo a'a nagöö'dö a tumma tanno adhabbu nja tumma ma ta'dara ma teemaga tumma ma Masala na küdhü no co aaga. ² Taalo a'a nümmü tumma ma tussu niimö öccö kede ka taganeene nja aaga illi Yasu Almasihi ya abünnünja ka salii'bi ya. ³ Nö'dö a'a kada ka tagi'di nari'ba na'deedene ka oona. ⁴ A tumma neede nja talaana tanno eede taalo ka tumma ma ta'dara nja tumma ta'bunu kadu kide, lakiini a talaala ma türü tanno Koronggore. ⁵ Amang kada tamma ka Masala tanno ada taalo tumma ma ta'dara ma tadü'd'dü, lakiini a türü ma Masala.

Ta'dara na Masala

⁶ Ungngo 'do keema ungnö tumma ma ta'dara ka kadu tanno ussu eema no ka söödö, lakiini taalo ta'dara ma ürüünü tiya ma naguugaara ma ürüünü tiya ara titaalo ya. ⁷ Lakiini ungnö keema ta'dara na Masala na küdhü no, ta'dara na kaküdhü tafinni ma 'billi na Masala ka takindinaana ku'bu ma 'billi ma türü tanno aja. ⁸ Taalo naguugaara ma nagürüünü tiya kusu, kene ka tussu taalo kara takabünnü Uugaara ya id'hindhü ya ka salii'bi. ⁹ Lakiini afa ma sorne ka tiki, "Niimö ya ööye ka titaalo ijöögö a neeso taalo kaföönyö ya, taalo eedi ma tussu a tadü'd'dü taalo ussu Masala makindinaana ka kadu tanno kasaasa oogo no ku'bu." ††

¹⁰ Lakiini Masala mala angnga a Koronggore tiya oono, kudumma a Koronggore awwa eema nye'd'de kadara co eedi tiya Masala. ¹¹ Mada i'i ya ussu eedi ya tadü'd'dü nggeege, illi koronggore ya tadü'd'dü. Taalo ömö'di öccö ma tussu eedi ya Masala illi Koronggore ya Masala. ¹² Taalo angnga ka'duga koronggore ma

'büdhülü tiya, lakiini ka'duga angnga Koronggore ya Masala ka kürünü i'i ya, amang kaja tussu eema ya Masala ka anangnga angnga ya a'da taalo faana kide.

¹³ Ungngo taalo keema tumma ma talaana ma ta'dara ma kadü'd'dü, lakiini tumma ma talaana na Koronggore tiya Insili ya, ungnö tadünnü tumma ma timin'da ma Koronggore ka tumma ma koronggore.

¹⁴ Ömö'di ya taalo ana koronggore ya, taalo atamma ka tumma tanno Koronggore ma Masala, kudumma iini ka tümöönö kada taa'baga, taalo ara tambaanya tussu eege, kudumma eene kada tumma tanno koronggore. ¹⁵ Lakiini ömö'di ma koronggore ka oona ya, i'i yungngo a tümü kadu ka eema nye'd'de, lakiini i'i ka eyi tiya iini taalo ömö'di ma tümü i'i. ¹⁶ Sorne iki, "Mada i'i yungngo ussu üüdü ya Uugaara ma talaana i'i?" ‡

Lakiini tümü üüdü na Almasihi kungngo aja.

Kadu ma linggo na Masala

3 Lakiini nagöre eede, taalo a'a nara tambaanya teema nja aaga kada kadu ma nagoronggore, lakiini kada tadü'd'dü nja laala tiya idhiidhi ya ka Almasihi. ² Namana a'a siiga aaga taalo kuri ya kidhö ya, kudumma ada taalo kakam'baanya kuri miini, a 'bitingngö taalo aaga kam'baanya. ³ Kaleefe aaga ta kadu ma 'büdhülü, aaga takirimi nja tanu oona ka oona nja tasümünü njaana ku'bu tanno kadu ka söödö, taalo aaga ka kadu ma 'büdhülü? Aaga taalo kaneene taneene ma kadü'd'dü? ⁴ Ka ömö'di töccö ana kada ka tiki a'da, "A'a tuurna Bölis," aya tiki, "A'a tuurna Apölös," taalo aaga ka kadu ün'dügüngngö?

⁵ Mada i'i yungngo Apölös? A mada i'i yungngo a Bölis? Kadu ma linggo no nangnga aaga ka tümü tumma ma Masala eege kamiini afa ma Uugaara ka tasümünaana linggo eene ku'bu. ⁶ A'a nakodho oogo, Apölös tagünü 'biidi kide, lakiini Masala oogo mungngo minggiraana. ⁷ Ömö'di ya akodho oogo ya nja tiya agünü 'biidi kide ya taalo a niimö, Masala oogo minggiraana. ⁸ Ömö'di ya akodho oogo ya nja tiya agünü 'biidi kide ya ka ungodho, lakiini eege kama faana ma dhügürü tiya eene. ⁹ Ungngo kosso ka linggo nja Masala, aaga ka siga tanno Masala nja tarü'böönö tanno oono.

¹⁰ Afa ma türü tanna Masala ka anangnga no kungngo nagesse a'a kadese ku'bu kada, tatürü'böönö ya ussu ka arü'böönö ya, ömö'di öccö tarü'bünü kide afe'de, lakiini fa ka ömö'di könö iiröönö ara tarü'böönö nya? ¹¹ Taalo ömö'di ma tambaanya tanangnga kadese ku'bu illi ömö'di ya illi ka anangnga ku'bu ya illi Yasu Almasihi. ¹² Lakiini üürü ömö'di ara tarü'bünü ka kadese tanno ana dahaba nja fudda nja nduguri nja kee'di nja ooyo nja kaforo. ¹³ Ara linggo niini saga tussu adene, kudumma uuru kara sa köö'dö ana eege ka töyeene kara sa köö'dö ana issi, issi saga tiiri ta'diila ma linggo tanno ömö'di. ¹⁴ Üürü tarü'böönö niini ka talinggo no kütü ya, i'i ara ta'duga talingnge niini. ¹⁵ A ömö'di ya linggo tanno iini ka talinggo no ka tafinne, taalo ara taluna faana yiini, lakiini i'i ara toolonadene afa miini ka tigaala ka issi kungngo.

¹⁶ Aaga ka eyi tiya ada taalo kussu a'da aaga ka la ma Masala, a Koronggore ya Masala ungnö ada ka oona?

† 1.31 Armija 9.24 †† 2.9 Asaiya 64.4

‡ 2.16 Asaiya 40.13

¹⁷ Ömö'di ya aga'da la ma Masala ya, ara Masala taga'-da i'i, kudumma la ma Masala ka tinsili, aaga ka eyi tiya ada la ma Masala aaga kungngo ka la ma Masala tiya miini ya.

¹⁸ Aaga fa tiisini nanggeyi naada. Ömö'di öccö kara tümümü eyi yiini ka ta'dara ka 'büdhlülü tiya, fa kini a'baga amang kini ta'dara. ¹⁹ Kudumma ta'dara ma 'büdhlülü tiya a taa'baga a Masala, kudumma sorne ka tiki,

"Masala mümmü kadu na 'dara no ana ünggü tammo eene." †

²⁰ Iki sorne afe'de, "Uugaara ussu nanggeedi na kadu tanno 'dara no,

ka tumma ün'dügünggö." ††

²¹ Ömö'di tafa tabbü 'daniisö ana ömö'di, kudumma eema nye'd'de ata yaada. ²² Bölis üürü Apölös üürü Bütrüs üürü 'büdhlülü üürü tefe ka 'di üürü inde nja iini ka teema ma 'bitingngö nja tiya unggunu tö'dö ya, eema ya nye'd'de yaada, ²³ lakiini aaga ka kadu tanno Almasihi, Almasihi i'i ya Masala.

Kadafiini na Almasihi

4 Fa ka kadu kümmü angnga kada kadu ma linggo tanno Almasihi, unnggo kungngo kümmü tumma na Masala na dhorro na küdhü no unnggo tafa kide. ² Niimö ya asaasadene ka kadu tanno ümmü tumma na Almasihi dhorro a'da kaduna ömö'di ya afa ka eema dhorro ya. ³ Taalo agu'du a'a ka oona 'do a'da aaga kara tümümü a'a, üürü kadu ma 'büdhlülü könö kara tümümü a'a, dhorro taalo a'a nara tümümü eyi yeede. ⁴ Taalo eedi yeede a'doore ma niimö, lakiini taalo a'a nara tiki a'da ninsili a'a, kudumma Uugaara oogo mungngo mara tümümü a'a. ⁵ Nggeege aaga fa tapügü tumma ka ömö'di ka oona a'da küfürü uuru miini tö'dö, aaga öödhü ara Uugaara ka öö'dö. Ara sa köö'dö a niimö tiya küdhü ka 'buugu tiya lüllü ya öö'dö iini ka töyeene adhere tumma ma nanggeedi tanno kadu ko'do. Ka uuru tanno miini no ara ömö'di saga a'duga tafünügünja ko'do niini ndama Masala.

⁶ Nagöre eede, nanangnga a'a eyi yeede ka linggo tanno, a'a nja Apölös kudumma aaga, amang kada tussu teema tumma miini, "Aaga fa takiki iye co ku'b'-ba aaga tadheedhe ka tumma tanno ka sorne no ko'-do." Ömö'di könö tafa tabbü 'daniisö ana ömö'di könö, ara aaga kafa ka könö. ⁷ Mada i'i yungngo anangnga o'o ka tambanjanjaana ku'bu nja kadu? Taalo Masala oogo mungngo manangnga eema ya o'o nye'd'de? Aminna agu o'o nabbü 'daniisö afa taalo o'o na'duga adha?

⁸ Asa aaga tüüsü, aaga tana eema, asa aaga ta naguugaara, aaga tafa kidi, kasaasa unnggo a'da aaga ta naguugaara dhorro amang kidi toso ka tauugaara nja aaga. ⁹ Niji a'a a'da Masala manangnga unnggo kada kadafiini tanno ka kadu keere afa maaja ka tümününja ka inde 'biini kungngo, kudumma iidi ka tümününü eyi yiidi ka kadu ma modolo ku'bu nja kadhangga nja kadu. ¹⁰ Kanagaaga unnggo ka üüdü ma Almasihi, aaga ta'dara ka Almasihi, unnggo tagi'di aaga tana türü. Kadu kindhigi aaga ko'do, kadaana unnggo kalama. ¹¹ Ta'bitingngö aleefe iire tagu unnggo nja tenege, en'di titaalo kidi ka oona, unnggo tabbü adene, a nöö'di titaalo kidi ma tanna kide. ¹² Ungn-

go tadhügürü a linggo ana iisine tanno iidi. A kadu talinggo unnggo, unnggo tanangnga baraka eene, illi unnggo kütü ka tambaanya a tidhi oona ku'bu.

¹³ Kamidhi unnggo illi unnggo ka ki'döönö, unnggo tafeene nja kadu tanno nyoro ka 'büdhlülü, a kadu ma 'büdhlülü tanu kidi.

¹⁴ Taalo a'a narigiri tumma no a'da nangnga modolo kagu aaga, lakiini a'a nalaana aaga kada laala tiya eede ka asaasa eege ya. ¹⁵ Üürü katalaana kungngo ada kö'dö na alif kada'baaga ka Almasihi, taalo kupupa naada kadhabbu ka Almasihi Yasu, a tumma ma Injiili tanno eede köö'dö iini aaga no. ¹⁶ I'i yungngo eede ka asaasa a'da aaga takinya a'a. ¹⁷ Tumma no eege kungngo eede ka kürünü Timosaws, kada 'bi-i'bala tiya eede ka asaasa i'i dhorro ya kidha ma Uugaara. I'i yungngo ara tadirina linggo neede nja taneene tanno eede aaga ka Almasihi, afa ma tiya eede ka talaana kadu ka nakaniisa ka na'buugu koono nye'd'de kungngo. ¹⁸ Kadu könö ana kada ka'diniga oona coo'do, kudumma eene kiki kide a'da taalo a'a nara tö'dö kada. ¹⁹ Lakiini ara a'a tö'dö kada kannareere ka Uugaara ka niisö, ara a'a tö'dö tussu niimö ya nagaaga tanno 'diniga oona coo'do kadeema no, lakiini nasaasa a'a tussu türü neene. ²⁰ Lakiini tauugaara na Masala taalo a tumma lakiini a türü. ²¹ Öjö i'i yungngo ada kasaasa? Nöö'dö kada a tama'daka alla a koronggore ma tasaasa nja ta'diila?

Temelö

5 Tumma ka nyala ku'bu 'do a'da temelö kungngo ada ka söödö, temelö afa ma tanno kitaalo ka kadu na taalo kussu Masala no, ömö'di könö afüngngö nja aka tammo pupa tiya iini. ² Aaga tütü kabbü na'dugiisine aaga ta'diniga oona coo'do! Taalo a'diila ada kara tafara amang kada tasoro ömö'di ya alinggo eema afa ma tiya kada ka söödö? ³ Salla a'a saga titaalo a tuu'da, lakiini a'a nungngo ada ka söödö a koronggore nagümmü a'a ömö'di ya kalinggo tumma no afa a'a nungngo kada ka söödö. ⁴ Kada kara temmi, a'a tanna kada ka söödö a koronggore ana eere tiya Uugaara Yasu a'a taneene nja aaga a koronggore nja türü tanno Uugaara tiya aja Yasu kungngo aja. ⁵ Aaga ümmünü ömö'di ya a Ebliisi, amang ka tuu'da tanno iini taama, a koronggore yiini toolonadene ka uuru tanno Uugaara. ⁶ Tabbü na'dugiisine naada taalo ka'diila, taalo aaga kussu a'da 'bandigiidi ara tanangnga elö ka tüüfü nye'd'de kungngo? ⁷ Aaga dhi-figi tigiiidi ma illi mo co, amang kada ta kadu tanno issi nja tanno insili no a'da taalo tigiiidi kide, afa ma aaga 'bitingngö. Kudumma Almasihi i'i ya dhünggü ma Taanyara ma Tada'da, agatendhe ka üüdü ma angnga. ⁸ Kada afa ka taanyara, lakiini taalo a tigiiidi tanno illi mo, ma toroko nja tam'baga, lakiini a tefe ka 'di tammo issi no, ya a'diila nja timin'da.

⁹ Narigiri ada a'a aaga ka waraga tiya eede, a'da aaga tafa taneene nja kadu tanno atemelö no. ¹⁰ Taalo a'a niki a'da kadu ma 'büdhlülü tiya na katemelö no all-ogo no, kanyoro, kanyooro, alla kümmü eema ma namasala. Üürü nggeege ara aaga tagöö'dö kürö ndama kadu ma 'büdhlülü. ¹¹ Lakiini 'bitingngö a'a narigiri waraga aaga a'da aaga tafa taneene nja ömö'di tiya iki a'da i'i ya örre, assa ka füngngö ana iya alinggo eema ya toroko ya nja tiya ümmü eema ma namasala ya nja

† 3.19 Ayüb 5.13 †† 3.20 Tüüsü ma Nakaaru 94.11

teelaana ma kadu nja take ka ngeeli nja tiya anyooro ya, ömö'di afa ma tiya miini ya aaga fa temmi nja iini ma tagu eema.

¹² Taalo a'a nama tümümü kadu na taalo kama kaniisa no? Taalo aaga kungngo kara tümümü kadu na ka teene miini no? ¹³ Kudumma kadu tanno kürö miini no, ara Masala tümümü eege, "Aaga asoro ömö'di ya toroko ya kada ka söödö." †

Tasigi kadu ma kaniisa

6 Üürü niimö ungnö ömö'di tökönö ana kada nja tööje ara tana rüsü ma co tasigi i'i kidha ma kadu tanno taalo kussu Masala no nya, lakiini i'i adha ya ara co tasigi kidha ma kadu tanno insili no? ² Taalo aaga kussu a'da kadu na insili no eege kungngo kara tümümü kadu ma 'büdhülü? A kada kara tümümü kadu ma 'büdhülü 'dee, taalo aaga kara tambaanya tümümü niimö ya dhili ya? ³ Taalo aaga kussu a'da ara angnga tahükümü kadhangga? Üürü ara angnga tahükümü kadhangga dee, ara angnga tagambaanya ma tahükümü eema ma 'büdhülü tiya. ⁴ Üürü tumma kungngo ada ka söödö ma eema afa ma tiya, aaga emmi nja kadu ma kaniisa salla na kadu ka titaalo kummü eege ka ta'dara no ka kaniisa no. ⁵ A'a nadirina tumma no aaga amang ka modolo tagu aaga. Taalo ömö'di ya 'dara ya ka tambaanya tindinaana tumma ka kadu ku'bu kada nagöre? ⁶ Lakiini agala ömö'di ka 'duga örre yiini aco tasigi i'i kidha ma kadu tanno taalo kamma ka Masala no.

⁷ Tumma dhorro aaga tasigi ajeene ka nanggeyi tanno ada, afeene afa aaga ka ki'di 'do taalo a'diila ada katidhi oona ku'bu ka tüüninja ku'bu. A'diila ada kara tamma kada nyoorodene? ⁸ Lakiini aaga ka eyi tiya ada kagala aaga ka tüüni ada kadu naada ku'bu, aaga tanyooro nagöre naada.

⁹ Taalo aaga kussu a'da kadu na üüni ada aaga ku'bu no taalo kara takarna ka tauugaara ma Masala? Aaga fa tiisini nanggeyi naada, alla ka temelö nja kadu tanno ömmü masala ma 'büdhülü no nja kadu tanno oroko no nja nagiiide tanno temelö no, nja nageldo, ¹⁰ alla kanyooro no nja tanno allogo no nja tanno ake ka ngeeli no nja tanno eela kadu no nja tanno arumuru eema ka kadu no, taalo kara co ka tauugaara tanno Masala. ¹¹ Kadu könö ana kada kütü kafeene nggeege, lakiini aaga katanggala, aaga tinsili eema ya titaalo ada ka oona ana eere ma Uugaara Yasu Almasihi, a Koronggore ma Masala tammo aja.

Temelö na toroko no

¹² "Eema nye'd'de a'diila nja a'a," lakiini taalo eema nye'd'de adho ka fiini. "Eema nye'd'de a'diila ana a'a," lakiini taalo a'a nara tafa ka niimö üüni tadasaga ana a'a. ¹³ "Kuri ama eedi, eedi ama kuri," lakiini Masala oogo mungngo mara taga'da eege in'dilü kudumma tuu'da taalo kama ma eema ya toroko ya, lakiini eege ama Uugaara, Uugaara ama tuu'da. ¹⁴ A Masala oogo mungngo manangnga Uugaara ka fiki'dö ka inde, mara tanangnga angnga ka fiki'dö tekere a türü tanno oono. ¹⁵ Taalo aaga kussu a'da tuu'da naada ka ungodho nja Almasihi? 'Bitingngö 'dee ara a'a ta'duga tuu'da na Almasihi nanangnga ka aka tammo temelö

† 5.13 Seriyé ya eera ya 17.17

mo? Taalo ata'diila! ¹⁶ Alla taalo aaga kussu a'da ömö'di ya atarefe nja madatemelö ya, a tuu'da neene ta ungodho? Sorne iki, "A kadu tanno eera no, ara tuu'da neene ta ungodho." †¹⁷ A ömö'di ya ara tamma'da ka Uugaara ya, a koronggore yiini ta ungodho nja tiya iini.

¹⁸ Aaga arünö ka temelö na toroko no koono. Kudumma tatoroko tanno ömö'di ka talinggo no, kungngo kürö ma tuu'da, lakiini ömö'di ya afüngngö nja aka a nyooro ya i'i agüüni ada tatoroko ka tuu'da tanno iini. ¹⁹ Taalo aaga kussu a'da tuu'da naada eege ka la ma Koronggore tiya Insili ya anna kada ka oona, yaada ka'duga ka Masala? A tuu'da naada no taalo ka ma eyi tiya ada ungodho aaga. ²⁰ Oogo mungngo mana aaga mafaana, aaga indhigi Masala ko'do ka tuu'da tanno ada.

Tarna

7 A tumma nüüdü ka tunggu waraga a'a miini no, a'diila a ömö'di afa tarna. ² Lakiini kudumma füngngö kadhoonyo ün'dügüngngö, fa ka ömö'di arna aka miini, aka tarna nyori yoono. ³ A nyori tamana eema aka tammo iini yoono ka asaasa ya, aka tamana eema ya nyori ka asaasa ya iini. ⁴ Tuu'da na aka na nyori eege kamiini, a nyori tekere tuu'da niini na aka tammo iini. ⁵ Ömö'di tafa ta'dükü tuu'da niini a tööje illi ada kara timi'di tumma ma uuru töccö, amang kada töödhi ka tema nja Masala aaga sa ka tapadaga ka taneene ma tanyori afe'de kudumma Ebliisi ara tanggaaga tiisini aaga kudumma ada ka titaalo kummü nanggeyi naada ma tidhi oona ku'bu. ⁶ A'a nadirina tumma no aaga, lakiini taalo a'a na'buna aaga kide, lakiini ka teemaana kide. ⁷ Nasaasa a'a kadu nye'd'de a'da ka tafeene afa a'a, lakiini Masala masümünaana eema ka kadu ku'bu kambananjaana ku'bu, ömö'di könö tafiigi kungngo aya tafiigi kungngo.

⁸ A'a niki a kadu tanno taalo karna no nja iya ma nagüüme, a'diila nggeege eene kara tütü afa ma a'a kungngo. ⁹ Lakiini üürü eege taalo kambaanya tümümü nanggeyi neene ya, fa kene karna kudumma tarna ka'diila ka tagii'bi tagu'du ajeene atemelö.

¹⁰ A kadu na arna no ara a'a tiki eene, taalo ndama a'a lakiini Uugaara miki a'da, aka tafa tadheene nja nyori tiya oono. ¹¹ Üürü madheene nja iini, mütü mafa tarnadene üürü masaasa mapadaga ka nyori tiya oono. A nyori tafa tadheene nja aka tammo iini.

¹² A türeene ma kadu, ara a'a tiki eene, a'a taalo na Uugaara, üürü örre ma angnga ana aka, aka taalo mümmü tumma ma kaniisa, masa ka asaasa taneene nja iini, afa tapa kono. ¹³ Üürü aka ma kaniisa mana nyori taalo ümmü tumma ma kaniisa, assa ka asaasa taneene nja oono mafa tadheene nja iini. ¹⁴ Nyori ya taalo amma ka kaniisa ya, insili ka aka tammo iini, aka mitaalo mamma ka kaniisa mo, minsili ka nyori tiya oono, üürü taalo nggeege a laala yeene tanyoro a'da kinsili. ¹⁵ Üürü ömö'di ya taalo amma ka kaniisa assa asaasa tadheene nja tööje ya, fa kini adheene ka tumma örre nja iinye taalo niimö ma timi'di eege ka oona, lakiini Masala oogo mungngo magümmünü aaga a'da aaga taneene a ta'diila. ¹⁶ Nussu o'o nya a'da ara o'o na aka tammo amma ka Masala mo a'da ara o'o toolona nyori yüüdü? Ömö'di ya amma ka Masala nus-

†† 6.16 Takwiin 2.24

su o'o nya a'da ara o'o toolona aka müüdü mitaalo mamma ka Masala mo?

¹⁷ Nggeege fa ka ömö'di aneene taneene na Masala ka tagümmünü i'i iini no, tumma no eege kungngo eede ka talaana kadu iini ka nakaniisa nye'd'de kungngo. ¹⁸ Ömö'di ya Masala ka tagümmünü i'i a'da atendhe ya afa tatendhe afe'de. Ömö'di ya taalo aga tendhe a'da magümmünü Masala i'i ya, afa tatendhe.

¹⁹ Tatendhe taalo ka niimö, a titaalo ka tendhe taalo ka niimö. Tümmü tumma na Masala eege kungngo kasaasadene. ²⁰ Fa ka ömö'di ütü ka taneene taneene na Masala ka tagümmünü i'i iini no. ²¹ Üürü naga tasaga o'o ka uuru tanno üdü ka tagümmünüdene no fa tadinigöögö miini lakiini üürü o'o niji fiini ma tahür-ra a linggo iini. ²² Kudumma ömö'di tiya Uugaara ka tatümmünü i'i a'da a tasaga i'i ya hurra kidha ma Uugaara, afe'de nja ömö'di tiya Almasihi ka tagümmünü i'i ya hurra, i'i ya tatasaga tiya Almasihi. ²³ Masala mana aaga manangnga faana miini ku'bu, aaga tafa ta kasaga ma kadu. ²⁴ Nagöre eede, aaga fa ka ömö'di ütü ka taneene tanno iini afa ma tiya Masala ka tagümmünü i'i ya kungngo.

Kadu na iiya ka titaalo kene nja iiya ma nagüüme

²⁵ Lakiini tumma ma laala tiya lömü ya taalo karna no taalo kö'dönja a'a ndama Uugaara meene, lakiini ara a'a tadiri tumma kada ömö'di ya 'bangnga ma Uugaara ka tamma kini ana eedi ya dhorro ya. ²⁶ A'a niki a'da ka tatoroko ma 'buugu tiya 'bitingngö ya, ara ta'diila ka ömö'di kara tütü kungngo. ²⁷ Üürü narna o'o aka fa tawwa fiini ma tadheene nja oono. Üürü taalo o'o narna aka ya, fa tarna aka. ²⁸ Üürü narna o'o taalo o'o natoroko, üürü tölömü marnadene taalo mata-toroko, lakiini kadu na arna no kara taluna dhügürü ka 'bühülü tiya, i'i yungngo eede ka titaalo nasaasa a'da takete kide.

²⁹ Nagöre eede, a'a niki aaga a'da, 'buugu 'bitingngö anda kete. A kadu tanno ana iiya no, kafeene afa ma iiya ka titaalo kene kungngo. ³⁰ A kadu na fara no tafeene afa taalo kafara, a kadu na dhodho no, a kadu na ana eema no kafeene afa ma eema ka titaalo kene. ³¹ A kadu na linggo eema ka 'bühülü tiya, kafeene afa taalo kalinggo, kudumma 'bühülü tiya ara titaalo.

³² Taalo a'a nasaasa aaga ka tinigöögö. Ömö'di ya taalo arna no ana iye ka linggo ma Uugaara, amang ka Uugaara tamma kene ana eedi dhorro. ³³ Ömö'di ya arna ya atinigöögö ma eema ma 'bühülü, amang kini tanangnga aka miini ka'diila nja iini. ³⁴ I'i asümünün-jaana ku'bu, aka mitaalo marnadene mo nja 'badaada tammo tölömü mo, katinigöögö ma linggo ma Uugaara amang kono taluna tinsili ma tuu'da nja korong-gore. Lakiini aka marnadene mo, matinigöögö ma eema ma 'bühülü, moonoo kanangnga nyori ka'diila nja oono. ³⁵ A'a nadiri tumma no ma ta'diila tanno ada, taalo meede ka imi'dina aaga ku'bu, lakiini amang kada tüünü eema ya adho ka fiini ya, aaga talinggo ada Uugaara a'da taalo eedi eera.

³⁶ Üürü ömö'di iji eyi yiini taalo atambaanya tindhigi 'bala miini ka tagümmünü oogo ku'bu mo, üürü atügöögö, fa kini arna, i'i taalo üünü niimö ya toroko ya. ³⁷ Lakiini ömö'di ya indinaana taneene ma eyi tiya iini ku'bu ya, aneene ma eyi tiya iini, taalo arna 'bala ma tölömü mo. Ömö'di ya üünü niimö ya a'diila ya.

³⁸ Nggeege ya ömö'di ya arna ya a'diila, a ömö'di ya ütü a'da taalo arna 'bala ya, agala ka'diila.

³⁹ Aka mimi'di adene a tarna ka nyori tiya oono kaleefe ka 'di. Kini kara teyi ya, möödhü ma eyi tiya oono marna ömö'di yoono ka asaasa i'i kidha ma Uugaara. ⁴⁰ Lakiini nijöögö a'a a'diila oono kara tütü a'da taalo marnadene, niki a'a kide a'da Koronggore ma Masala ungnge eede ka oona tekere.

Eema ya aranja ka eema ma namasala ya

8 Lakiini eema ya kadu karaana a namasala, kussu angnga eema ya. Tussu eema ka anangnga ömö'di ka tan'dinigi oona coo'do, a tasaasa eege kungngo ka inggiri kadu. ² Ömö'di ya ümmü eyi yiini a'da i'i ya ussu niimö ya, taalo ara tussu niimö afa yiini kara ka tussu ya kungngo. ³ Lakiini ömö'di ya asaasa Masala ya, oogo mussu i'i.

⁴ Lakiini kudumma ma kuri ma eema tiya aranja eema ma namasala. Kussu ungnge a'da eema na namasala taalo a niimö ka 'bühülü, ungnge tussu a'da mitaalo Masala illi ma ungnge. ⁵ Üürü namasala kungngo ka 'dotombo'do nja 'bühülü, afa ma kadu katiki, salla üürü namasala ka dhabbu nja naguugaara, ⁶ lakiini ana ungnge ya, Masala minggide ma ungnge Pupa, oogo magalinggo eema nye'd'de, ungnge taneene ma tafünügü oogo ko'do, Uugaara inggide ungnge Yasu Almasihi, eema nye'd'de kö'dö ana i'i, ungnge taneene ana i'i.

⁷ Lakiini taalo kadu nye'd'de kussu tumma no, kadu könö kamma ka namasala ma 'bühülü ta'bitingngö, kaleefe tagu uu'da moonoo tuu'da ma taranja ka eema ma masala ma 'bühülü kümmü nanggeyi neene a'da eege kagi'di ka nyoro. ⁸ Lakiini taalo eema ma taguri i'i yungngo ara tunggu angnga kidha ma Masala, angnga saga taguri taalo angnga kara tö'dö keere a niimö, angnga saga taalo kaguri taalo angnga katümmü niimö kide.

⁹ Lakiini aaga adinö ko'do i'di tahür-ra naada takara ka kadu tanno agi'di no. ¹⁰ Kudumma ömö'di tiya taalo ümmü Masala dhorro ka tasala o'o naguri ka la ma masala ma 'bühülü, taalo ara tümmü rüsü ana eedi aguri tekere? ¹¹ Tussu eema nüüdü no, eege kungngo kanangnga örre yüüdü ka tagi'di ya Almasihi ka teyi ka üüdü miini ya ka taama. ¹² Kada kadüünü tatoroko ana nagöre tanno ada, aaga tici nanggeedi neene na agi'di no, nggeege aaga küünü tatoroko ana Almasihi. ¹³ Üürü kuri i'i yungngo ara tafa ka örre tiya eede aama, taalo a'a nara tagu uu'da ta'billi, i'di a'a tanangnga örre yeede ka 'dinggö ka tatoroko.

Kadafiini

9 Taalo a'a na hurra? Taalo a'a na tafiini? Taalo a'a nadinö ka Uugaara tiya aja Yasu? Taalo aaga ka kadu ma linggo tanno eede ka Uugaara? ² Üürü taalo a'a na tafiini ma kadu könö ya, a'a na tafiini ana aaga, kudumma ada kada hitimi ma tafiini tanno eede ka Uugaara.

³ A tumma no eege kungngo eede ka tümmöönö ka eyi tiya eede co kadu tanno ümmü a'a no. ⁴ Taalo ungnge kama tagu eema angnga tooye? ⁵ Taalo ungnge kama ta'duga aka ma amma mo ka Masala nja ungnge afa türeene ma kadafiini nja nagöre tanno Uu-

gaara nja Bütrüs? ⁶ Alla nja Barnaba ungodho unngo tumma dhorro kitaalo kidī, illi unngo taluna kuri ma eyi tiya iidī? ⁷ Mada i'i yungngo alinggo tasigira ndama eyi tiya iini? Mada i'i yungngo adini ki'bim'bi assa ka taalo aguri? Mada i'i yungngo aguri a ki'biini assa ka taalo ooye siiga miini?

⁸ Tumma neede no ka tumma ma tadū'd'dū? Taalo serīye iki afe'de? ⁹ Sorne ma serīye ya Müüsa iki a'da, "Aaga fa takumu kodha ya ka 'deeli ya ka niinö, kini ka tödhe migile." † Kagu'du tumma ma nagodha Masala ka oona? ¹⁰ Taalo i'i ya eema dhorro ma tümööno kaja? İi, arigirinja ka Sorne ka üüdū ma angnga a'da amang ka ömō'dī tiya aleele ya, taleele ku'bu ömō'dī ya ödhe ya, tödhe kalinggo nggeege kindhigī uuru meene kara toso ka migile ateera meene.

¹¹ A kidī ka tadini ada eema ma koronggore ya a'diila ya kada ka oona, ara tadhabbu kidī kara tara eema ma 'būdhülū kada? ¹² Üürü kadu könö kama eema kada 'dee, taalo unngo kama ta'duga ya dhabbu ya? Lakiini taalo unngo kagalinggo nggeege, lakiini kidhi unngo nanggeedi ku'bu amang kidī tafa taga'da fiini ma tumma ma Almasihi. ¹³ Taalo aaga kussu a'da kadu na linggo ka la ma Masala no, kagu eema ma faana miini, a kadu na linggo ka misī ma tirri no kosso ka eema tiya amananja ka misī ma tirri? ¹⁴ Nggeege yungngo Uugaara ka tiki a'da kadu na eema tumma ma sorne no kaguri kide.

¹⁵ Lakiini a'a taalo nagalinggo nggeege, na a'a taalo narigiri tumma no ma tasaasa niimö ma eyi tiya eede. A'diila kede kara teyi a'da taalo ömō'dī ma tafaga a'a keere ka abbū 'daniisö. ¹⁶ Üürü a'a nadünnü tumma ma Masala, taalo a'a nara tabbū 'daniisö, kudumma eede ka taga'bununja kide. Am'ba kede eede ka titaalo nadünnü tumma ma Masala. ¹⁷ Üürü a'a neema tumma ma eyi tiya eede ya, ara a'a ta'duga faana, üürü taalo a'a nadünnü tumma ndama eyi tiya eede ya, a'a nalinggo linggo na ümmününja a'a no. ¹⁸ Faana yeede i'i ya iye? Faana yeede a'da nadünnü tumma ma İnjilii a'da taalo faana kide naadha ka faana tiya eede ka linggo ma tumma ma İnjilii.

¹⁹ Naneene a'a ka eyi tiya eede kidha ma kadu, lakiini a'a nümmü eyi yeede kada tasaga ma kadu nye'd'de amang kede tö'dö a kadu kadhabbu. ²⁰ Nümmü eyi yeede kada taga Yahüüdü ka Yahüüdü kidha. Amang kede tö'dö ana Yahüüdü. Nümmü eyi yeede kidha ma kadu ma serīye ka tamō'dī ma serīye, (a'da nitaalo a'a ka niisö ma serīye,) amang kede tö'dö a kadu ma serīye. ²¹ Naneene a'a nja kadu tanno taalo kamma ka serīye no afa meede ka titaalo namma ka serīye kungngo, amang kede tö'dö a kadu tanno taalo kanna ka serīye no, (a'da serīye unngo eede, namma ka serīye tiya Almasihi). ²² Naneene a'a nja kadu tanno agi'di no, afa meede ka tagi'di kungngo, amang kede tö'dö a kadu tanno agi'di no, na a'a teema nye'd'de ka kadu kidha amang kede toolona könö. ²³ A'a nalinggo eema ya ka üüdū ma tumma ma İnjilii, amang kede toso ka eema miini ya a'diila ya.

²⁴ Taalo aaga kussu a'da kadu no ambrinanago no, kiisö in'dilii, lakiini ökönö ungodho ara tadhe eene? Aaga iisö afa miini kungngo amang kada ta'duga ndalembö. ²⁵ Ömō'dī ya ambrinanago ya idhi oona ku'du ma eema nye'd'de, kudumma ma ndalembö kara

tatangga'da. Lakiini unngo ka iisö kudumma ndalem-bö no ara tütü ta'billi. ²⁶ Taalo a'a niisö weerö ün'dügüngngö a'da taalo a'a niji niimö miini, taalo a'a neema koro'bo nabbü 'dolodho ün'dügüngngö. ²⁷ Lakiini a'a napusu ada oona neede kide nüüni tadasaga iini, kede ka tagadünügü tumma co a kadu könö amang kede tafa tafeene nja kadu tanno ütū ka teene no.

Talaana ma Israyil ka dhiile

10 Taalo a'a nasaasa a'da aaga tüürü nagöre eede, kafaafa ma angnga nye'd'de kaganna ka tülüügü ka tüm'bü kada'da to eege in'dilii. ² Eege in'dilii kakambeesedene ka niisö ma Müüsa ka tülüügü nja to. ³ Eege in'dilii kagu kuri ma koronggore ya ungodho ya. ⁴ Eege in'dilii kungngo kakooye ndama koronggore tiya ungodho ya, ndama 'dokon'da ma koronggore ma ungodho nja eene, a 'dokon'da mo Almasi-ihī i'i ya miini. ⁵ Lakiini taalo Masala mamma ka tadhabbu meene, kagirinadene ka dhiile uu'da neene tasananjaana ku'bu ka dhiile.

⁶ Eema ya nye'd'de agalinggo adene, amang kaja tussu iini angnga tafa tasaasa eema ya toroko ya, afa meene ka talingngo kungngo. ⁷ Aaga fa tümü eema ma namasala afa kadu könö katümmöno ya, afa ma sorne ka tiki a'da, "Kemmi kadu kagu eema kooye kassa kafiki'dö kalinggo eema ma temelö." †⁸ Ungngo tafa ta temelö afa ma kadu könö ka temelö, könö ana kene taaya na alif kukumu ömō'dī kafünü iidoona ka uuru ka ungodho. ⁹ Kada fa taka'b'ba Almasihi ka oona afa kadu na ka'b'ba i'i ka oona a nööni tagirina eege no. ¹⁰ Aaga fa ta'digineene afa kadu könö ka'digineene, a tadhangga ma inde kagirina eege.

¹¹ Eema ya agüüni adene ana eege ya nye'd'de amang kene tussu iini, sorne iki a'da amang kini talaana angnga, angnga na ürüünü ka ndafaradene ana angnga no. ¹² Ömō'dī ya ümmü eyi yiini a'da i'i a'dingnge ana ko'do ya, fa kini a'dingnge dhorro i'di ta'dingngö. ¹³ Taalo ta'b'badene no kara tünü niimö ana aaga kada nakömō'dī, Masala ma'diila taalo mara tafa kada aaga ta'b'badene na dhiiri no, lakiini mara tala aaga ka fiini ma takara tö'dö kürö ndama iini, amang kada tidhi oona ku'bu.

¹⁴ Nggeege nagöre eede, aaga fa takete ka eema ma namasala. ¹⁵ A'a neema nja aaga kada kadu tanno 'dara no, aaga asaana tumma neede ka teema no ku'bu. ¹⁶ Taalo ker'de ma baraka maaja kanangnga baraka kide mo oogo mungngo ma toso ka eriidö tiya Almasihi? A miteene maaja ka'düsünü mo taalo toso ka tuu'da tanno Almasihi eege kamiini? ¹⁷ A tadhabbu tanno aja no, tuu'da naaja ka ungodho kudumma miteene ma ungodho angnga nye'd'de toso ka miteene ma ungodho mo.

¹⁸ Aaga iiri laala ya Israyil, taalo kadu na agu eema ma tirri no eege kosso ka misī ma tirri? ¹⁹ A'a niki a'da minna? Eema ma namasala ya 'dee taalo a niimö alla niimö ya aranja ka eema ma namasala ya i'i yungngo a niimö? ²⁰ Kaw, niimö ya aranja ka eema ma namasala ya, taranja na nagana'bu taalo na Masala, nikiri a'a ka titaalo nasaasa a'da aaga toso kide nja nakana'bu. ²¹ Taalo aaga kara tambaanya tooye ker'de ma Uugaara nja ker'de ma nakana'bu, taalo aaga kara toso

† 9.9 Serīye ya eera ya 25.4

†† 10.7 Tö'dö kürö 32.6

kagu eema ka tarabeesa nja Uugaara nja nakana'bu.
²² Ara angnga tasaasa Uugaara kana kirimi? Angnga kana türü angnga tagii'bi i'i?

Tahürra ma ömö'di tiya amma ya

²³ "Angnga kama tüüni eema in'dili," lakiini taalo eema nye'd'de a'diila nja angnga. "Eema nye'd'de a'diila," lakiini taalo eema nye'd'de ara taki'di angnga ku'bu. ²⁴ Taalo ömö'di öccö tisi ka eema ma eyi tiya iini keere, lakiini fa kini isi ka eema ma kadu töccö afa miini kungngo.

²⁵ Aaga agu uu'da na kadu kanadene iini ka mansala no, aaga tafa tindineene kudumma niinö ma nongnge. ²⁶ Sorne iki, "Büdhülü ya Uugaara nja eema ya inggide ya nye'd'de." †

²⁷ Üürü ömö'di ya taalo amma ka Masala ya, ümmünü aaga aaga co, aaga agu niimö yiini kara tanangnga aaga ya, aaga tafa tindineene kudumma niimö ma nongnge. ²⁸ Lakiini ömö'di könö kara tiki aaga a'da, "Eema ya aranja ka eema ma namasala ya," aaga fa taguri, kudumma ömö'di tiya adirina aaga nja niinö ma nongnge. ²⁹ Taalo a'a niki a'da eedi yaada lakiini eedi ya ömö'di könö, aminna agu eedi ya ömö'di könö afaga a'a keere ka niinö ma eedi tiya eede? ³⁰ Üürü nanangnga a'a ta'diila a Masala nassa kaguri, aminna agu kadu könö kamidhi a'da namana a'a ta'diila a Masala?

³¹ Üürü kagu aaga eema aaga tooye nja niimö tiya ada ka talinggo ya, aaga linggo eema nye'd'de a tidhindhü ma Masala. ³² Aaga fa takara ka Yahüüdü kidha nja kadu ya Yünan nja kaniisa tammo a Masala. ³³ Lakiini aaga aneene afa ma a'a kungngo, nasaasa a'a kadu ka'diila ana eema tiya eede ka talinggo ya nye'd'de kungngo, taalo a'a nawwa niimö ma eyi tiya eede, lakiini a'a nawwa ta'diila a kadu kadhabbu amang kene toolonadene.

11 Aaga ümmü fiini yeede afa meede ka tümmü fiini ya Almasihi kungngo.

Taküdhü üüdü

² Nafünügü aaga ko'do, kudumma ada ka tagiigi a'a ka eema nye'd'de, aaga tafa ka talaana tanno eede ka tümmünü aaga no. ³ Lakiini a'a nasaasa a'da aaga tusu a'da Almasihi i'i ya üüdü ma ömö'di ya a miide ya, ömö'di ya miide ya i'i ya üüdü ma aka, a Masala oogo ma üüdü ma Almasihi. ⁴ A miide ka fara ka Masala nja iini ka teema tumma ma tane'bi assa ka taküdhü üüdü ya, i'i ya midhi üüdü yiini. ⁵ A aka mafara ka Masala nja oono ka teema tumma ma tane'bi a'da taalo maküdhü üüdü ya, oogo ma midhi üüdü yoono mafeene afa moonoo ka takemme üüdü kungngo. ⁶ Üürü taalo aka ma küdhü üüdü yoono, fa kono masiimi awu yoono, lakiini üürü ara tamodolo ka aka ka temmedene nja ka tasiimi awu ya, fa kono ma küdhü üüdü yoono. ⁷ Taalo a'diila nja ömö'di ya miide ya ka taküdhü üüdü, kudumma iini ka ta Korongore nja tidhindhü ma Masala aala tidhindhü noonoo ku'bu, illi aka mala tidhindhü ma miide. ⁸ Taalo ömö'di ya miide ya ö'dö ndama aka, lakiini aka mö'dö ndama ömö'di ya miide ya. ⁹ A Masala taalo madina ada miide a aka, lakiini oogo madina ada aka a miide. ¹⁰ Nggeege kudumma

kadhangga, aka mama taküdhü üüdü yoono, taneene ma tamma eege kamiini. ¹¹ Kidha ma Uugaara ya, taalo aka ma taneene ungodho oogo a'da taalo miide kono, a miide taalo ara taneene ungodho i'i a'da mi-taalo aka kini. ¹² Üürü aka mö'dö ndama miide ya, aka oogo mungngo meene miide, lakiini eema nye'd'de ö'dö ndama Masala. ¹³ Aaga iiröönö ungodho aaga, a'diila ka aka kono kara tafara ka Masala ana üüdü ku'bu? ¹⁴ Taalo tafiigi ma taneene kakalaana aaga ka eyi tiya ada a'da a modolo ka ömö'di ya miide ya ka tinggiri awu yiini, ¹⁵ lakiini a'diila ka aka kara tinggiri awu yoono? Kudumma Masala manangnga awu oono maküdhü üüdü iini. ¹⁶ Üürü ömö'di inggide asaasa tanu ka tumma tanno ya, taalo taneene naaja eege kungngo, itaalo taneene ma nakaniisa tanno Masala eege kamiini.

¹⁷ Lakiini tumma neede ka tirina aaga no, taalo a'a nara tindhigi aaga ko'do, temmi naada no, taalo kara tö'dö keere a niimö tiya a'diila ya, lakiini kara tö'dö a tatoroko aaga. ¹⁸ Naföönyö a'a ka dhidha a'da ada ka temmi ka kaniisa aaga tasümünü njaana ku'bu, na a'a tamma kide idhilli. ¹⁹ Timin'da tumma na toroko no tanna kada ka söödö, amang ka kadu tanno ümmü Masala dhorro no tussu adene, ²⁰ a kada kara temmi ya, taalo aaga kö'dö tagu kuri ya Uugaara. ²¹ Ömö'di tagu kuri ma eyi tiya iini ara iire kagu kadu öccö, anno taaya ka ngeeli. ²² Taalo nöö'di kada ma taguri kide, aaga tooye kide? Alla aaga kamidhi kaniisa ma Masala, aaga tanangnga modolo kagu kadu no eema ka titaa-lo kene no? Ara a'a tiki aaga nya? Ara a'a tafünügü aaga ko'do ka eema tiya? Kaw.

Kuri ma taamu ya Uugaara ya eere ya

(Matta 26.26-29; Murkus 14.22-25; Lüüka 22.14-20)

²³ Kudumma a'a na'duga ka Uugaara nanangnga aaga tekere, ka ooso tanno Uugaara Yasu kara tümmünü eyi yiini a kadu a'duga miteene. ²⁴ Anangnga ta'diila a Masala a'düsünü iki, "Aaga 'duga, aaga tagu tuu'da neede eege kungngo kananja aaga, aaga üüni nggeege amang kada tagiigi tumma ma a'a." ²⁵ Afada a'duga ker'de kene ka ndagu kuri ma ooso iki, "Ker'de mo, oogo ma timi'di tumma ma 'bitingngö ma eriidö tiya eede, aaga üüni nggeege ada kara tooye, aaga tagiigi tumma ma a'a." ²⁶ Kada kara tagu miteene mo, aaga tooye ka ker'de tammo ya, aaga teema tumma ma inde tanno Uugaara kadara ka uuru ma tö'dö tanno iini.

²⁷ Ömö'di ya agu miteene mo, alla ooye ka ker'de tammo Uugaara a'da taalo yiini ya, i'i ya hetti ada ka tuu'da nja eriidö tiya Uugaara. ²⁸ Fa ka ömö'di iiri eyi yiini dhorro assa ka agu miteene ooye ka ker'de tammo. ²⁹ Kudumma ömö'di tiya aguri ada kooye a'da taalo amma ka tuu'da tanno Uugaara ya, i'i ya aguri adagooye, ö'dö a tapusu ka eyi tiya iini. ³⁰ I'i jungngo a kadu könö kada ki'di kamaara, anno taaya. ³¹ Lakiini üürü angnga kagümmü nanggeyi naaja ya, taalo angnga kara ta kapusu adene. ³² Lakiini Uugaara ümmü angnga apusu angnga amang kini tafa tapusu angnga nja kadu ma 'büdhülü.

³³ Nagöre eede, kada kara temmi ma tagu eema aaga tindhigi ajeene. ³⁴ Ömö'di ya iire kagu i'i ya, fa kini agu eema ka 'di kita iini, amang kada tafa tüpü

† 10.26 Tüüsü ma Nakaaru 24.1

nanggeyi naada ka tapusu adene. Lakiini türeene ma eema könö kede kara tö'dö nassa tirina aaga.

Türü ma Koronggore

12 A 'bitingngö kudumma türü ma koronggore nagöre eede, taalo a'a nasaasa a'da aaga tüürü miini. ² Kussu aaga a'da kagiisö aaga ka eema ma namasala tanno nakinggiri no keere, a'da taalo aaga kussu fiini. ³ Amang kada tussu a'da taalo ömö'di ma teema a Koronggore ma Masala iki a'da, "Yasu aga-dadene," a ömö'di taalo tambanya tiki a'da, "Yasu Uugaara," illi a Koronggore tiya Insili ya.

⁴ Türü ma koronggore kambanjaana ku'bu, lakiini Koronggore unggodho. ⁵ Linggo kambanjaana ku'bu, lakiini Uugaara unggodho. ⁶ Linggo kinggide kambanjaana ku'bu, illi Masala ma unggodho malinggo ada eema a kadu nye'd'de.

⁷ Türü ka ananja ömö'di ma linggo ma Koronggore tussu adene ma ta'diila ma kadu nye'd'de. ⁸ Ömö'di ta'duga tumma ma ta'dara ka Koronggore, aya ta'duga tumma ma tussu eema ka Koronggore ya unggodho ya, ⁹ a Koronggore ya unggodho ya tamana tamma a Masala ana eedi, anangnga a tiya a türü ma toolona kadu ka namaara, ¹⁰ öccö anangnga türü ma talinggo eema keefe, anangnga a tiya linggo ma ne'bi, aya tussu nagoronggore, könö teema tumma keefe taalo niini, aya tasaana ku'bu. ¹¹ Eema ya nye'd'de Koronggore ya unggodho ya i'i yungngo alinggo ka eyi tiya iini, asümnaana türü niini ka kadu ku'bu afa ma tiya iini ka asaasa kungngo.

Oona ka unggodho nja kolelle

¹² Afa ma tuu'da kada unggodho a kolelle kungngo eene kadhabbu, lakiini eege ka unggodho, Almasihi afeene nggeege afe'de. ¹³ Angnga nye'd'de kungngo, Yahüdü nja kadu ma Yünan no, kasaga nja tanno taalo ka kasaga no, kakambeesedene angnga a Koronggore tiya unggodho ya, angnga ta unggodho ka tuu'da, angnga tagooye ka Koronggore tiya unggodho ya.

¹⁴ A tuu'da taalo niimö ya unggodho ya i'i ya miini, lakiini kolelle miini kadhabbu. ¹⁵ Üürü awwa kara tiki a'da, "Taalo a'a na niisö, taalo a'a na takolelle ma tuu'da," taalo i'i yungngo tafaga eege keere kada ta'ba ma tuu'da. ¹⁶ A neeso tiki a'da, "Taalo a'a na ööye, taalo a'a na ma tuu'da," ara taadha kada kolelle ma tuu'da. ¹⁷ Üürü tuu'da nye'd'de kara taga ööye, a taföönyö eema eege kiieye? Üürü tuu'da nye'd'de kara taga neeso, a tü'd'dü eege kiieye? ¹⁸ Lakiini Masala manangnga kolelle ka tuu'da afa ma tiya oona ka asaasa ya kungngo. ¹⁹ A kene kara taga tagolelle ka unggodho 'dee, a tuu'da eege kiieye? ²⁰ Lakiini kolelle kadhabbu, a tuu'da ka unggodho.

²¹ Taalo ööye ara tiki a niisö a'da, "Taalo a'a nasaasa o'o," alla üüdü tiki uune a'da, "Taalo a'a nasaasa aaga."

²² Lakiini tagolelle öccö ka ijöögö ka tuu'da kada ki'di no, eege kungngo kasaasadene dhorro. ²³ A 'ba'dakeyi yaaja ka tümümü i'i kada idhilli ya, ümmü adene kati-taalo a'diila ya, i'i yungngo ümmü adene ka'diila, ²⁴ a kolelle na 'diila no taalo kasaasa niimö, lakiini Masala marü'bü tuu'da manangnga ta'diila dhabbu a 'bandakolelle tiya dhilli ya. ²⁵ Amang ka tuu'da tafa tasümünü njaana ku'bu, amang ka kolelle tümümü

ajeene ka fin'dinanjaana koono nye'd'de. ²⁶ Niimö kara tagu tagolelle könö, agu kolelle nye'd'de kungngo, a takolelle könö ka ta'deema, a türeene ma kolelle tadhodho nja iini nye'd'de.

²⁷ Aaga ka tuu'da tanno Almasihi, aaga ka kolelle miini. ²⁸ Masala manangnga kadafiini ka kaniisa ka dhidha a nagane'bi tisi kide, a katalaana tisi kide masa tanangnga türü a türeene ma kadu ma talinggo eema keefe, a türü ma toolona ka maara nja türü ma takinyi kadu öccö ko'do nja türü ma tindinaana kadu ku'bu nja kadu keema tumma öccö a'da taalo neene. ²⁹ Eege no in'dili kungngo 'dee, eege ka kadafiini? Eege in'dili ka nagane'bi? Eege in'dili ka katalaana? Eege in'dili ka türü ma talinggo eema keefe? ³⁰ Eege in'dili kana türü ma toolona ka maara? Eege in'dili keema tumma keefe? Eege in'dili kasaana tumma ku'bu? ³¹ Lakiini aaga asaasa eema ya a'diila ya, ara a'a tala aaga ka fiini tiya dhorro ya.

Tasaasa

13 Üürü a'a ka neema a tumma tanno a kadu nja tanno kadhangga, lakiini taalo a'a nasaasa kadu ya nafeene nja fara ma tanyaanya nja eliili kafara.

² Üürü Masala manangnga tumma ma tane'bi a'a nussu eema ya kaküdhü ya in'dili, nümü Masala ana eedi niki a naanya a'da mooso a'da taalo a'a nasaasa kadu ya, taalo a'a na niimö. ³ Nassa ka tadhifi almaala yeede a kadu nye'd'de, nümü tuu'da neede ka tatinyogo a'da taalo nasaasa kadu, taalo a'a nagüüni niimö ya a'diila.

⁴ Tasaasa ka anangnga ömö'di ka tidhi oona ku'bu kana 'bangnga, tasaasa taalo kussu kirimi nja ta'diniga oona coo'do taalo kabbü 'daniisö. ⁵ Tasaasa taalo kamidhi, taalo ka asaasa ma eyi tiya eene, taalo kagoroo'bo ün'dügungngö, taalo kümmü tumma na toroko no ka eedi. ⁶ Tasaasa taalo kadhodho a niimö tiya toroko ya, lakiini kadhodho a niimö tiya dhorro ya. ⁷ Tasaasa kidhi oona ku'bu ka eema nye'd'de kungngo, kamaama ka eema in'dili, ma indhigi ta'diila.

⁸ Tasaasa taalo kara taama 'do, lakiini tumma ma tane'bi kara titaalo a tumma ma nagonggo'do kara titaalo a tussu eema titaalo afe'de. ⁹ Kudumma tussu eema naaja ka ta'ba a tumma ma tane'bi naaja ka ta'ba, ¹⁰ Niimö ya tugini ya ka tö'dö, aya ta'ba ya titaalo. ¹¹ Eede ka takaleefe tadhili ya, nageema a'a kada 'bi-i'bala, nussu eema afa 'bi-i'bala, nadinigöögö afa 'bi-i'bala, lakiini kede kanda miide ya naadha ka eema ma ta'bii'bala. ¹² Koronggore yaaja kadinö kide 'bitingngö ka almandara kada irifirifi ya, lakiini ka uuru tanno miini no ara angnga tiji nadhugudha, a 'bitingngö nussu a'a eema öccö, lakiini ka uuru tanno miini no ya, ara a'a tussu eema nye'd'de afa meede ka tussu adene kungngo.

¹³ A 'bitingngö ya ara tamma na Masala tütü nja tindhigi nja tasaasa, aya adhabbu ana kene na iidoona no tasaasa.

Türü ma teema nja nagonggo'do

14 Aaga ümmü tasaasa ka dhidha, aaga tasaasa türü ma koronggore, munda eema ma tane'bi. ² Kudumma ömö'di tiya eema ana onngo'do ka tonggoonyo ya, taalo eema nja kadu, lakiini eema nja

Masala kudumma kadu taalo kaföonyö tumma niini, lakiini Koronggore eema tumma na küdhü no. ³ Lakiini ömö'di ya eema tumma ma tane'bi ya, i'i eema nja kadu ma taki'di eege ku'bu ma tindhigi eege ko'do a talüülü iye. ⁴ Ömö'di ya eema tumma keefe ya, i'i indi-naana eyi yiini, ömö'di ya eema tumma ma tane'bi ya, i'i ya arü'bü kaniisa.

⁵ Nasaasa a'a a'da aaga teema tumma keefe aaga in'diili, lakiini aaga eema tumma ma Masala ka dhidha, kudumma ömö'di tiya eema tumma ma Masala agii'bi ömö'di ya eema tumma keefe ya, illi kini ka tasaana eege ku'bu amang ka kadu ma kaniisa tussu kindinaana kaniisa ku'bu. ⁶ A 'bitingngö nagöre eede, kede ka tö'dö kada kanna neema nja aaga a tumma keefe 'dee, ara a'a tümmünü minna aaga, üürü taalo tumma neede kö'dö a tumma na tö'dö no nja tussu eema nja tumma ma Masala nja talaana. ⁷ Eema ya taalo eela tanya ya, afa kaaru nja perempeera, üürü kitaalo kö'dö a fara tiya eene ka tonggoonyo, ara angnga tussu a'da öjö i'i yungngo a kadu kabaana? ⁸ Üürü tiniidö taalo ana fara ka'diila 'dee, mada i'i yungngo ara taki'di oona ku'bu aco ka koro'bo? ⁹ Aaga kafiigi nggeege afe'de, onngo'do maada kara madere ka tumma taalo kussu adene, ara ömö'di tussu niimö yaada kadeema ya nya? Taalo tanya kara tama tumma naada? ¹⁰ Tumma kungngo ka 'büdhülü kadhabbu ka tonggoonyo, lakiini eege nye'd'de kussu adene. ¹¹ Üürü taalo a'a nussu türü ma tumma, ara a'a ta tajeene ka ömö'di tiya eema ya, ömö'di ya ara teema nja a'a, afeene afa tajeene ana a'a. ¹² Aaga tekere. Ada kasaasa türü ma Koronggore, aaga arangnga agusunja kada kide ma tarü'bü kaniisa.

¹³ Ömö'di ya eema tumma kadhabbu keefe ya, fa kini afara ka Masala amang kini tana türü ma tasaana ku'bu iini. ¹⁴ Kudumma eede kara tafara ka Masala a tumma keefe ya, koronggore yeede i'i yungngo a tafara ka Masala, lakiini üüdü yeede taalo ara taluna niimö. ¹⁵ Ara a'a tönynyö 'bitingngö? Ara a'a tafara ka Masala a koronggore, nafara ka Masala ana üüdü afe'de. Nüwe tüüsü a koronggore, nüwe tüüsü ana üüdü afe'de. ¹⁶ Üürü o'o namana ta'diila a Masala a koronggore 'dee, ömö'di ya taföonyö saga tiki "Amiin" nya ka baraka tiya üüdü kudumma iini taalo aföonyö tumma nüüdü ka teema no? ¹⁷ Nanangnga o'o ta'diila a Masala, lakiini ömö'di könö taalo aduna niimö 'do. ¹⁸ Namana a'a ta'diila a Masala kudumma eede ka teema tumma keefe ada naada ka teema no aaga nye'd'de kungngo. ¹⁹ Lakiini ka kaniisa a'diila eede kara tadori tumma ka iidümmü na ussudene no nalaana kadu könö ka kaniisa kadagii'bi tumma nö'dö na alif kada'baaga neede ka teema ana onngo'do no.

²⁰ Nagöre eede, aaga fa tafeene nja laala tiya idhiidhi ya ka nanggüüdü, lakiini aaga afeene nja laala tiya dhiidhi ya ka eema tiya toroko ya, aaga tümmü ta'dara dhorro. ²¹ Iki tumma ka Sorne ma seriye a'da,

Uugaara iki, "Ara a'a teema nja kadu tanno ana onngo'do ka tonggoonyo,

a niinö ka tonggoonyo,

lakiini eege taalo kara taföonyö." †

²² Tumma ma nagonggo'do ka tonggoonyo taalo ka türü ka kadu ma kaniisa, lakiini ka türü ka kadu tanno taalo kamma no, illi teema tumma ma Masala ka türü

ka kadu tanno amma, taalo na ka kadu no taalo kamma no. ²³ Üürü kadu ma kaniisa katemmi in'diili, a ömö'di ya teema tumma niini ungodho i'i a kadu na aleefe tamma no, tö'dö katoodo kide taalo katiki a'da aaga ka nagaaga? ²⁴ Lakiini eene kadeema tumma ma tane'bi eege in'diili kungngo, a ömö'di ya aleefe tö'dö ka Masala nja tiya taalo amma ya, ö'dö atoodo kide ara tamma ana eedi a'da i'i taalo a'diila, ara kadu nye'd'de katümmü i'i. ²⁵ Eema ya akaküdhü kini ka eedi ya, tatele oona. Üürü ku'bu a dhugudha afara ka Masala amma a'da "Masala maneene nja aaga timin'-da."

Tamma ka Masala aki'dinja ku'bu ta'bitta

²⁶ A'a niki nya nagöre eede? Kada kara temmi ma tafara ka Masala, ömö'di ya tüwe tüüsü, aya talaana, aya tama tumma ka Masala, aya tö'dö a tumma keefe, aya tasaana tumma ku'bu, eema nye'd'de kungngo ya ama tindinaana kaniisa. ²⁷ Üürü ömö'di eema tumma keefe ya, kadu keera üürü kiidoona, aya teema apa a tiya eema, ömö'di öccö asaana eege ku'bu. ²⁸ Üürü taalo ömö'di ma tasaana tumma ku'bu, fa kini aki'döönö kafa teema ka kaniisa a tumma keefe, eema ka eyi tiya iini nja Masala.

²⁹ Lakiini nagane'bi, fa kene keema keera üürü kiidoona, a kadu könö tiiri tumma na eemadene no. ³⁰ Üürü ömö'di öccö emmi a tumma tö'dönja iini ndama Masala, a ömö'di ya ageema ka dhidha ya töödhi. ³¹ Aaga nye'd'de kungngo kama teema tumma ma Masala, aya teema apa a tiya, amang ka kadu talaadene nye'd'de kafünügü nja ko'do. ³² A nagoronggore ma nagane'bi ungnö a nagane'bi ka niisö. ³³ Taalo Masala ma eema ma weerö, lakiini Masala ma ta'diila afa ma tiya ka nakaniisa ma kadu tanno Masala kungngo. ³⁴ Tafa ka iya tanno ada kafa teema ka kaniisa. Taalo ungnö kamma kene kadeema, lakiini kaföonyö tumma afa ma sorne ka tiki kungngo.

³⁵ Kene ka asaasa tussu niimö, fa kene kindini naganyori neene ka 'di, kudumma iini taalo a'diila aka ka teema ka kaniisa.

³⁶ Kiki aaga kide a'da tumma na Masala kö'dö ndama aaga? Alla eege köödhi kada ungodho aaga? ³⁷ Üürü ömö'di inggide ümmü eyi yiini kada ne'bi nja türü ma koronggore könö, fa kini ussu a'da niimö yeede ka rigiri ada aaga ya, tumma na Uugaara eege kamiini. ³⁸ Ömö'di ya taalo ümmü tumma no ya, aaga aadha iini koona.

³⁹ Nagöre eede, aaga asaasa türü ma koronggore, aaga tafa tafaga ömö'di öccö keere ka teema tumma keefe. ⁴⁰ Eema in'diili talinggo adene aki'dinja ku'bu ta'bitta.

Almasihi afiki'dö ka inde

15 Nagöre eede, ara a'a tadirina tumma ma İnjiili neede ka öö'dö iini no aaga, aaga tamma kide, aaga tütü kafa kide no. ² Aaga toolonadene iini, üürü aaga kafa kide afa meede ka tagadünnü aaga no, alla kamma aaga ka weerö ün'dügüngngö.

³ Nagümmünü a'a aaga ka dhidha afa miini ka tagananja a'a kungngo, a'da Almasihi eyi kudumma tatoroko tanno aja afa ma kasorne ka tiki kungngo.

⁴ Atatü'büdene afiki'dö a füngngö iidoona afa ma ka-

sorne ka tiki kungngo. ⁵ Adele oona a Bütrüs assa ka ala oona a kadafiini tanno iidümmü kafünü eera no. ⁶ Assa ka tatele oona a nagöre tanno ö'dö na miya ka iidümmü kadhabbu meene taleefe tefe ka 'di, könö taaya. ⁷ Afada adele oona a Yaguub nja kadafiini in'diili. ⁸ Idhi adele oona a'a keere kungngo afa 'bii'bala ya ageenedene ka titaalo adho ka fiini ya.

⁹ A'a nungngo nadhilli ka kadafiini tanno in'diili no, taalo nama a kadu ka tümmünü a'a a'da tafiini, kudumma eede ka tagalinggo kaniisa ma Masala.

¹⁰ Lakiini a türü tanno Masala a'a nungngo naneene nja türü tanno oono ka anangnga a'a no, taalo kananja a'a ün'dügüngngö, lakiini a'a nadhügürü natagii'bi türeene ma kadafiini, lakiini taalo a'a nungngo na dhügürü, lakiini türü na Masala na eede ka oona no.

¹¹ Tumma no kö'dö ndama a'a alla ndama eene, eege kungngo iidü kadeema iini, aaga tamma kide.

Tafiki'dö ka inde

¹² Üürü angnga keema tumma ma Almasihi a'da i'i afiki'dö ka inde, a kadu könö saga tiki a'da, taalo kadu kafiki'dö ka inde nya? ¹³ Üürü taalo kadu na ake no kafiki'dö ka inde, Almasihi taalo afiki'dö tekere.

¹⁴ Üürü taalo Almasihi afiki'dö ka inde ya, a tumma naaja kara tatumma ün'dügüngngö, a tamma ka Masala naada kara ta ün'dügüngngö. ¹⁵ Nggeege ara angnga tafünü korokoro ka Masala ka oona, kudumma aja ka tiki a'da Masala manangnga Almasihi ka fiki'dö a'da taalo afiki'dö, üürü taalo kadu kafiki'dö ka inde. ¹⁶ Üürü taalo kadu na aaya no kafiki'dö ya, taalo Almasihi afiki'dö. ¹⁷ Üürü taalo Almasihi afiki'dö, a tamma ka Masala naada ta niimö ün'dügüngngö, aaga tütü ka tatoroko tanno ada. ¹⁸ Üürü nggeege ya, kadu na aaya keere ma Almasihi no, kaama. ¹⁹ Üürü tindhigi naaja ka Almasihi ka'diila ka tefe ka 'di tanno, angnga kungngo küüni muuyu ka kadu ka teene nye'd'de kungngo.

²⁰ Lakiini tumma timin'da, Almasihi afiki'dö ka inde amang ka kadu tanno iyyü ka inde no kara tafiki'dö afe'de. ²¹ Inde ka kanna ka niisö ma ömö'di, a ka niisö ma ömö'di ara tafiki'dö ka inde tanna kide. ²² Afa ma kadu nye'd'de ka taaya ka Adam ya, eege nye'd'de kara tafiki'dö ka inde nja Almasihi. ²³ Lakiini ara ömö'di töödhi ka 'buugu tiya iini. Almasihi i'i yungngo adhidha assa tapa a kadu tanno indhigi Almasihi iini kara tö'dö no. ²⁴ Keere kungngo Almasihi saga ö'dö tümmünü tauugaara a Masala Pupa, mara tagirina tauugaara nye'd'de. ²⁵ I'i ara tauugaara idhi anangnga nadiidi miini kini ka uune. ²⁶ Diidi ya ara tiididene keere ya inde. ²⁷ Kudumma, "Eema nye'd'de ananja kini ka uune." † Lakiini iini ka tiki a'da eema nye'd'de ananja kini ka uune, taalo nja Masala ka eyi tiya oono mo, manangnga eema in'diili ka Almasihi ka uune. ²⁸ Lakiini ka eema in'diili kara tananja iini, a 'Bii'bala ka eyi tiya iini ara tananja ömö'di tiya anangnga iini, a Masala oogo ma eema nye'd'de.

²⁹ Üürü taalo kadu na aaya no kara tafiki'dö 'dee, aminna agu kadu kambeesedene kudumma inde? Minna agu eege kambeesedene kudumma eene.

³⁰ Aminna agu angnga angnga tadhügürü a nakuuru.

³¹ Nagöre eede, nake a'a a nakuuru a'a tan'dinigi oona neede coo'do ana aaga ka Yasu Almasihi Uugaara

† 15.27 Tüüsü ma Nakaaru 8.6

yaaja. ³² A'a ka tamö'di kungngo nageema a'a koro'bo nja eema ma toroko ka Afosus taalo ara ta niimö ana a'a üürü kadu na aaya no taalo kafiki'dö ka inde.

"Kada aguri, angnga tagooye, kudumma aja kara taaya taka." ††

³³ Aaga fa taama nanggeyi naada, "Taneene na toroko no kara taga'da taneene na 'diila no." ³⁴ Aaga adinö ko'do ma ta'diila, aaga tafa tüüni tatoroko, kudumma kadu töccö kinggide taalo kussu Masala, a'a neema nggeege amang ka modolo tagu aaga.

Tafiki'dö ma tuu'da

³⁵ Ömö'di könö indineene iki a'da, "Ara kadu na aaya no tafiki'dö ka inde nya? Kara tafada a tuu'da töccö?"

³⁶ Ka 'baga, niimö yüüdü ka tiniigi ya, taalo ara tafü'döönö illi kini ka teyi. ³⁷ A niimö yüüdü ka tiniigi ya, taalo tuu'da miini eege kungngo kara taneene.

Lakiini ndaniye ma tinggile üürü niimö könö afe'de.

³⁸ Lakiini Masala manangnga tuu'da eene a maraada tammo oono, tinggile no, tuu'da neene ungodho eege. ³⁹ Taalo tuu'da nye'd'de kafeene, tuu'da ma ömö'di a tuu'da ma eema ma eriidö kinggide, a tuu'da ma uyi kinggide, a tuu'da ma kilöögö könö. ⁴⁰ Nja tuu'da ma 'dotombo'do nja tuu'da ma 'bühülü, tuu'da ma 'dotombo'do ka öyeene, a töyeene könö ka tuu'da ma 'bühülü. ⁴¹ Ndanaaya ka öyeene, a tere töyeene, midigi kömö taalo mafeene ka töyeene nja köje.

⁴² Tafiki'dö ka inde kafiigi nggeege, tatü'bü tuu'da ka teyi ka fiki'dö taalo ka teyi afe'de. ⁴³ Atü'büdene kada midhi afiki'dö ka ta'diila, atü'büdene kada ki'di afiki'dö a türü. ⁴⁴ Atü'büdene kada tuu'da afiki'dö kada tuu'da ma koronggore, üürü tuu'da ma ömö'di ka inggide, a tuu'da ma koronggore ka inggide tekere. ⁴⁵ Sorne iki a'da, "Adam ömö'di ya dhidha ya tuu'da ka adinö," Adam ya eere ya a koronggore ya amana teefe ka 'di angnga. ⁴⁶ Lakiini taalo koronggore ö'dö ka dhidha, lakiini tuu'da assa kanda koronggore. ⁴⁷ Ömö'di ya dhidha ama kuraaga ndama 'bühülü, a ömö'di ya eere ya ama 'dotombo'do. ⁴⁸ Afa miini ka ama 'bühülü kada kadu ma 'bühülü afe'de, afa miini kada kadu ma 'dotombo'do kara ta kadu ma 'dotombo'do. ⁴⁹ Afa maaja ka kirni koronggore ma 'bühülü kaja ka oona, ara angnga sa ka kirni koronggore ma 'dotombo'do kara ta kadu ma 'dotombo'do.

⁵⁰ Ara a'a tiki aaga nagöre eede, taalo tuu'da nja eriidö ka takarna ka tauugaara ma Masala, inde taalo ka takarna ka tefe ka 'di ta'billi. ⁵¹ Ara a'a tadirina tumma na küdhü no aaga, taalo angnga kara takaaya in'diili, lakiini ara angnga takatem'bele in'diili. ⁵² Tasala areere afa talimi ma ööye, fara ma tiniidö tiya eere ya, kudumma tiniidö kara tafara, a kadu na aaya no tafiki'dö kagirni tefe ka 'di kene ka oona angnga takatem'bele. ⁵³ Ömö'di ya eyi ya, tagirni tefe ka 'di kini ka oona taalo a teyi, aya ara teyi ya tagirni tefe ka 'di iini ka oona. ⁵⁴ Ka tuu'da tanno aja na aaya ka sürdö no kara tatenggere. Yungngo a tumma na kirinja ka sorne no kara tatimin'da, "Inde a'duurudene a ti'baana." †

⁵⁵ "Tii'baana nüüdü eege ka iyye inde?"

A türü nüüdü eege ka iyye inde? ††

†† 15.32 Asaiya 22.13 † 15.54 Asaiya 25.8 †† 15.55 Hawsha 13.14

⁵⁶ A timmi ma inde tatoroko eege kamiini, türü ma tatoroko eege kungngo ka seriyé. ⁵⁷ Kada nangnga ta'diila a Masala kudumma oono kamana tii'baana angnga ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasiichi.

⁵⁸ Aaga idhi oona ku'bu nagöre eede, aaga tarigi awwa caa'bu, aaga kardha ku'bu ka linggo ma Uugaara, amang kada tussu a'da takardha ku'bu naada ka linggo ma Uugaara taalo kara titaalo.

Monsoona ma kadu ma kaniisa

16 A kudumma ma tawaana gürüüsi koono ma kadu ma kaniisa, aaga üüni afa meede ka tünügü co kadu ma kaniisa ma Galatiya a'da küüni nggeege. ² Ka uuru ma Lahada, ömö'di tonsaana liga nagürüüsi koono aaga tamana ku'bu taalo kama tawaana gürüüsi koono ana a'a kide. ³ Kede kara tö'dö nagürünü kadu yaada kadagesse eege no a'da kaço tunggu eema ma monsoona yaada co a kadu ma Örsaliim ara a'a ka kürünü kene a tumma. ⁴ Üürü a'diila eede ka tunggeene afe'de ya kara tunggeene nja a'a.

Tasaasa ma eema ma eyi tiya iini

⁵ Ara a'a sa köö'dö kada kanno eede ka tadigaala ka Makadoniya, kudumma eede kara tadigaala ka Makadoniya a 'dagawwa ko'do. ⁶ Kede ka taneene nja aaga ara feele ka co a kürö aaga sa ka tattogo a'a co kita eede kara co kita. ⁷ Kudumma eede taalo a'a nasaasa tassa kada a 'dagawwa ko'do nasaasa a'a tagünü nja aaga dhabbu ka Uugaara ka niisö. ⁸ Lakiini ara a'a tanna ka Afosus ara uuru ma Taanyara ma Koronggore ka öö'dö. ⁹ Kudumma Masala ka tafa'da fiini ma linggo ka'diila a'da nadiidi ma a'a kinggide kadhabbu.

¹⁰ Timosaws kara tö'dö kada kanno ya, aaga afa kini idhi oona ku'bu kudumma iini ka talinggo ada Uugaara afa a'a. ¹¹ Taalo ömö'di ma tamidhi i'i, lakiini aa-

ga tattogo i'i a ta'diila öö'dö kede kita kudumma eede ka tindhigi i'i nja nagöre ma angnga.

¹² Lakiini örre ma angnga Apölös ya, neema a'a nja iini dhabbu a'da öö'dö kada kanno nja nagöre ma angnga, illi i'i anu lakiini eedi yiini taalo asaasa tö'dö kada kanno 'bitingngö ara i'i sa köö'dö a fiini tiya iini kara tatanfa'da.

Tumma no eere no

¹³ Aaga adinö ko'do aaga tidhi oona ku'bu dhorro ana eedi ma tamiide aaga kardha ku'bu a türü dhorro.

¹⁴ Aaga linggo eema in'diili a tasaasa ajeene.

¹⁵ Kussu aaga a'da kadu ma 'di tiya Istifanüüs eege kungngo kagamma ka Almasiichi ka Akaiya ka dhidha. Kümmünü nanggeyi neene ka linggo ma kadu ma kaniisa, a'a niki aaga nagöre eede, ¹⁶ amang kada taföonyö tumma neene nja kadu tanno alinggo ka dhügürü nja eene no. ¹⁷ Yungngo eede ka tadhodho ka tö'dö tanno Istifanüüs nja Frtunatos nja Akayos kudumma eene katakarna ka 'buugu tiya kada katitaalo. ¹⁸ Kanangnga tiicolo eede ka eedi afa meene ka anangnga kada ka nanggeedi kungngo, aaga ümmü kadu afa ma tanno.

Töøjülü na eere no

¹⁹ Kadu ma nakaniisa ma Asiya köøjülü aaga. Akilla nja Berskilla köøjülü aaga ana eere ma Uugaara dhabbu nja kadu ma kaniisa tammo ka 'di kita eene mo.

²⁰ Nagöre ma angnga no köøjülü aaga nye'd'de aaga töøjülü töøjülü na insili no.

²¹ A'a na Bölis narigiri töøjülü no a niisö tanno eede.

²² Ömö'di ya taalo asaasa Uugaara ara linggi tagu i'i. Ka Uugaara aayu.

²³ A türü na Uugaara Yasu taneene nja aaga. ²⁴ A tasaasa neede taneene nja aaga nye'd'de ana eere ma Yasu Almasiichi, Amiin.

2 Kürünsüs

Tafa'da tumma

Bölis arigiri waraga ya ungu co kadu ma kaniisa ka Kürünsüs anya ma Yünan ma dhabbu mo, kini ka tunggeene ka fiini ma tara co tassa kene. I'i agadünnü tumma ma İnjiili co eene a kadu tamma ka Yasu kadhabbu. I'i aguu'bu eege ka nanggeedi iini ka ticci kene kanna nja iini ka arigiri ada nawaraga co eene lakiini kaleefe tatoroko eene ku'bu. İkirı ka tarigiri waraga ya ma takinyi tagi'di tanno eene ku'bu a'da üfürü tala eege ka oona.

Afeene afa kadu ma kaniisa ka Kürünsüs kafünü eema a Bölis ka oona a'da i'i atamü gürüüsü ya kadu ka kürünügi iini ma co tunggu co kadu ma kaniisa na eema ka titaalo kene no, a'da taalo tafiini. Ka waraga tiya, i'i arigiri tumma ma eyi tiya iini dhabbu nja linggo ma teema tumma ma İnjiili ma Yasu ya Masala ka tagümmünü i'i iini ya. I'i afe'de agalaana kadu ma kaniisa a tumma ma tafa ka gürüüsü tiya eene ta'diila amang kene tamana a kadu tanno Masala nja linggo ma kaniisa ka na'buugu tökönö (2 Kürünsüs 9.10).

1 A'a na Bölis tafiini ya Yasu Almasihi a tasaasa tanno Masala, a'a nja örre ma angnga Timosaws unguo tunggu waraga ya co kaniisa tanno Masala ka Kürünsüs nja kadu ma kaniisa nye'd'de ka Akaiya. ² A Masala ma Pupa tiya aja nja Uugaara tiya aja Yasu Almasihi tanangnga türü aaga nja ta'diila.

Bölis amana ta'diila a Masala

³ Kada nangnga ta'diila a Masala Pupa tiya Uugaara yaaja Yasu Almasihi, Pupa ya ana 'bangnga ya, nja Masala ma alüülü angnga ka iye. ⁴ I'i alüülü angnga ka iye ka dhügürü tiya aja ya in'dili amang kaja tambanya talüülü kadu na dhügürü no ka iye a talüülü tanno iidi ka'duga ka Masala ka eyi tiya iidi no. ⁵ Afa maaja kagosso ka dhügürü ma Almasihi, angnga afe'de kagosso ka talüülü iye. ⁶ Üürü unguo kadhügürü unguo kalüülü aaga ka iye nja toolona kidi kara talüülü iye, talüülü iye naada eege kamiini ya anangnga aaga ka tidhi oona ku'bu a tümünü eedi ku'bu ma dhügürü tiya ungodho ya iidi kadhügürü ya. ⁷ Tindhigi iidi kada kütü ka ööye miini ka takardha ku'bu ma tindhigi Masala, kudumma iidi ka tussu afe'de aaga toso ka dhügürü tanno iidi, afe'de koso aaga ka ta'baga nanggeedi tanno aja.

⁸ Nagöre niidi taalo unguo kasaasa aaga katüürü ma tatoroko tanno agalinggo adene ana unguo ka Asiya no, eema ya agalinggo adene ana unguo ya adhabbu indhi unguo taalo ka kambaanya unguo taalo kamma a'da ara unguo tefe ka 'di. ⁹ Kiki unguo kide dhorro kidi ka nanggeedi a'da kagümmü adene ma inde, tumma kagüüni adene amang kidi tafa türü ka nanggeyi tanno iidi ka oona, lakiini ka Masala tammo iji kadu na ake no. ¹⁰ Oogo moolona unguo ka tatoroko ma inde afa ma tanno, oogo mara toolona. Kümü angnga nanggeyi niidi oono ma tindhigi oogo kono ka tütü ka katoolona unguo. ¹¹ Afa maada ka takinyi unguo a tafara ka Masala tanno ada. A'da

kadu kadhabbu kamana ta'diila a Masala ka üüdü ma unguo, a Masala mara tanangnga baraka ya a'diila ya unguo kono ka tamma kafara tanno kadu kadhabbu.

Bölis agere tumma niini

¹² A 'bitingngö kabbü unguo 'daniisö ma nanggeedi tanno niidi, yungngo iki unguo a'da taneene niidi ka 'büdhülü nja taneene tanno iidi nja aaga no, ka tiicolo türü na Masala eege kamiini taalo a ta'dara ma tamö'di, lakiini a türü tanno Masala. ¹³ Taalo unguo karigiri ada tumma no co aaga no ada kara tiiröönö aaga tussu no, a'a nasaasa aaga a'da aaga tussu nye'd'de. ¹⁴ Afa maada ka tussu unguo ara aaga saga tussu unguo nye'd'de aaga tabbü 'daniisö ana unguo afa mungngo kara tabbü 'daniisö ana aaga ka uuru tanno Uugaara Yasu.

¹⁵ Nakussu a'a tumma no nye'd'de kede ka tasaasa tö'dö kada kanna ka dhidha amang ka türü tagusunja aaga teera. ¹⁶ Kede kara co Makadoniya, ara a'a tadho kada kanna, a kede kara tafada ka Makadoniya ya, ara a'a tö'dö kada amang kada tattogo a'a ma co a Yahüüdiya. ¹⁷ Kede ka tasaasa tumma 'dee, nakiisini ömö'di alla nagalinggo a'a kada midhi, ara a'a tiki a'da ii ii nja kaw kaw ta ungodho kafeene co? ¹⁸ Masala mussu a'da tumma niidi nja aaga no, taalo kiki ii nja kaw, ¹⁹ Kudumma i'i ya 'Bii'bala ma Masala yiidi kadeema tumma miini nja aaga, unguo nja Salwans nja Timosaws, taalo kiki ii, alla kaw, lakiini kini taalo kaw illi ii ya miini. ²⁰ İi ya miini ka tumma tanno in'dili, nggeege yungngo iidi ka tiki a'da "Amiin" ana Yasu Almasihi a tindhigi ko'do ma tidhindhi ma Masala. ²¹ Masala oogo mungngo manangnga angnga ka takardha ku'bu ana eere ma Almasihi oogo mungngo ma'bunaana angnga. ²² Oogo mabbünnü hitimi yoono kaja ka oona, manangnga Koronggore yoono kaja ka nanggeedi.

²³ A Masala tussu a'da nanu a'a ka öö'dö ka Kürünsüs, a 'bangnga ma aaga kagu a'a. ²⁴ Taalo ungnö kasaasa ta'bunu aaga ka tamma ka Masala, lakiini ungnö ka linggo nja aaga amang kada ta dhodho kudumma maada katütü ka tamma ka Masala dhorro.

2 I'i yungngo eede ka tiki a'da nafa tö'dö kada kana i'di a'a tanangnga aaga ka tümümü nanggeedi a'a a tagoroo'bo. ² Kudumma eede kara tanangnga aaga ka tümümü nanggeedi 'dee, a mada i'i yungngo ara tanangnga a'a ka tadhodho afa taalo kadu neede ka anangnga eege ka tümümü nanggeedi ka koroo'bo no? ³ A'a narigiri waraga ya kudumma tanno kede kara tö'dö kada nafa tanangnga kadu na amana a'a ka tadhodho tafa tanangnga a'a ka koroo'bo. Nussu tumma aaga nye'd'de dhorro a'da ara aaga toso ka dhodho nja a'a aaga in'dili. ⁴ Narigiri ada a'a waraga ya co aaga ana eedi ka ticine a tatoroko nja tadinigöögö ma eedi a fara tasuuru kede ka iye, tumma neede no 'do ya a'a taalo nasaasa tanangnga aaga ka koroo'bo, lakiini a'a nagala ka asaasa a'da aaga tussu a'da nasaasa a'a aaga dhorro.

Taadha ka tatoroko tanno kadu

⁵ Lakiini ömö'di ya ö'dö a tagoroo'bo ya, taalo anangnga a'a ka koroo'bo ungnodho a'a, lakiini anangnga aaga ka koroo'bo nye'd'de kungngo, lakiini taalo tagoroo'bo in'dili, i'di tumma tadhabbu ka indhi kini. ⁶ Anda dimo ka takapusu adene tanno ömö'di tiya ada kada kalinggo ana i'i aaga in'dili kungngo. ⁷ A 'bitingngö a'diila ada kara tafünügü i'i ko'do aaga tafa kini i'di tagoroo'bo dhindho. ⁸ Ara a'a tiki aaga a'da aaga takogoona ma tasaasa i'i dhindho. ⁹ A'a narigiri ada aaga tumma no co aaga amang kede tussu a'da kaföönyö aaga tumma neede nye'd'de. ¹⁰ Kada kara ta'diila nja ömö'di ka tatoroko tanno iini ya, na a'a taadha ka ömö'di ka tatoroko tanno iini, ara a'a taadha kini kide kidha ma Almasihi kudumma aaga. ¹¹ Kudumma Ebliisi kara tanggaaga tii'bi angnga, taalo angnga küürü ma tumma niini.

Kadu ma linggo ma timi'di tumma ma 'bitingngö

¹² Kede ka öö'dö ka Tarwas ma tema tumma ma sorne tanno Almasihi a fiini ma linggo ma Uugaara tafa'da nja a'a. ¹³ Lakiini a'a naga tinigöögö kudumma eede taalo naduna öre ma a'a ya Tito ya kanna, kikiriri ka tattogo a'a nunggeene naco Makadoniya.

¹⁴ Tanangnga ta'diila a Masala tammo ungnene ana angnga ka fiini ma tii'baana 'bucca ana Almasihi. Masanna kondho ma tussu Almasihi ka na'buugu in'dili. ¹⁵ Kadu na efe ka 'di no taalo kara tefe ka 'di ma nanggeyi tanno eene, lakiini ma ömö'di tiya eyi ka üüdü meene afiki'dö afe'de. ¹⁶ Kondho mo ka kadu tanno aama no ma feene nja kondho ma inde a kadu na oolonadene no tunya ma tefe ka 'di ma tamana kadu keefe ka 'di. Mada i'i yungngo ara tambaanya eema ya? ¹⁷ Taalo ungnö kanadene a tumma ma Masala dhabbu afa kadu öccö, lakiini keema ungnö tumma ma Almasihi dhorro kidha ma Masala kada kadu tanno oono.

3 Kafada ungnö angnga tafünügü nanggeyi naaja ko'do afe'de? Alla kasaasa ungnö waraga afa kadu könö ma talaana ndama aaga alla co aaga? ² Aa-

ga ka waraga tiya iidi ya ikirinja kidi ka nanggeedi usudene a kadu nye'd'de tiiröönö. ³ Kussudene aaga ka waraga tiya Almasihi, ö'dö ndama linggo niidi taalo arigiridene ana ünggölü, lakiini a Koronggore tiya Masala ma adinö mo, taalo ikirinja ka maraayo ma misi, lakiini ka maraayo ma nanggeedi ma tadü'd'dü.

⁴ Kamma ungnö ana eedi dhorro ana Almasihi ka Masala kidha. ⁵ Taalo ungnö kiki a'da ungnö küüni eema a tussu tanno iidi, lakiini türü niidi ndama Masala. ⁶ Oogo mungngo manangnga ungnö ka tambaanya linggo ma timi'di tumma ma 'bitingngö, ya taalo ma tarigiri ma seriye, lakiini ma Koronggore, seriye ya arigiridene ö'dö ana inde, lakiini Koronggore ö'dö a tefe ka 'di.

Tidhindhī ma timi'di tumma ma 'bitingngö

⁷ Üürü linggo ma inde ko'dodene a kireere'be ka niigisi kö'dö a tidhindhī amang ka laala ya Israyil taalo kambaanya tadinö dhugudha ya Müüsa kudumma tidhindhī ma dhugudha tiya iini ya ara saga titaalo ya.

⁸ Taalo linggo ma Koronggore kara kakogoona ma tidhindhī? ⁹ Üürü linggo ma tasigi kadu ka tidhindhī ya, ara tii'baana dhorro a linggo ma tidhindhī tanno ara tö'dö a toolona. ¹⁰ Niimö ya akadhindhī ya taalo tidhindhī kini 'bitingngö a'dugadene kudumma tidhindhī ka tagii'bi i'i 'bitingngö no. ¹¹ Üürü niimö ara titaalo ya öö'dö a tidhindhī ara tidhindhī na tiya ara tö'dö a tefe ka 'di ta'billi ya tafaanya.

¹² Kudumma aja ka tindhigi no ya, kalinggo ungnö 'biini ungnö. ¹³ Taalo ungnö kafeene nja Müüsa ya kaküdhü ten'di iini ka iye, amang ka laala ma Israyil tafa tiji töyeene ma titaalo ma tidhindhī tanno eene.

¹⁴ Nanggüüdü neene ka tangga'da ta'bitingngö, nanggüüdü neene katünküdhü a ten'di tiya miini ya, kene ka tiri sorne ma timi'di tumma ma 'billi, ara ten'di tatandhaka ka ömö'di kara tuurna Almasihi keere.

¹⁵ Lakiini ta'bitingngö aleefe ten'di kene ka nanggeedi ka tiiröönö ma seriye ya Müüsa. ¹⁶ Ka ömö'di kara tapadaga ka Uugaara ara ten'di ma taküdhü iye tatandhaka. ¹⁷ 'Bitingngö Uugaara i'i ya Koronggore, a 'buugu ya Koronggore ya Uugaara ka tanna kide ya, ara tahürra tanna kide. ¹⁸ Angnga in'dili kungngo kiji angnga tidhindhī ma Uugaara ana iye ka tatandhaka afa almandara angnga takatem'bele kada Koronggore tiya miini ya, ka tidhindhī na ö'dö ndama Uugaara, i'i ya Koronggore.

Eema ka nadhafala

4 I'i yungngo a Masala ka anangnga 'bangnga ungnö ka linggo tanno, taalo ungnö kara tari'ba. ² Kaadha ungnö ka eema tiya ka raaya ya, taalo kaneene ana ünggü ka nanggeedi, ungnö taalo kiisini kadu a tumma ma Masala. Lakiini kala ungnö tumma ma timin'da ungnö takindhigi oona niidi ko'do a tumma miini co ka kadu ka nanggeedi kidha ma Masala. ³ Üürü tumma ma Injili niidi ka tadünnü no ka küdhü, eege ka tünggüdhü a kadu tanno aama no.

⁴ Eege taalo kamma, kudumma masala ma 'büdhülü tiya a'binnyi eege ka iye amang kene tafa tiji töyeene na öyeene ada kene no, töyeene ma tumma ma Injili ma tidhindhī na Almasihi, ya koronggore ma Masala

† 3.16 Tö'dö kürö 34.33-35

ya. ⁵ Taalo ungnge keema tumma ma eyi tiya iidi, lakiini a tumma ma Yasu Almasihi ya Uugaara ya, kalinggo ada aaga kada kasaga ka üüdü ma Yasu. ⁶ Kudumma Masala ka tiki a'da, "Fa ka töyeene ka öö'dö kürö ndama ndüüli mo," † oogo mungngo manangnga töyeene noono kidi ka nanggeedi, amang ka töyeene ma tussu eema ma tidhindhi na Masala ka dhugudha tiya Yasu Almasihi.

⁷ Ungngo ka nadhafala ma tam'bala ma tūmmü eema ya, amang kini tussu adene in'dili a'da türü na Masala eege kamiini taalo niidi. ⁸ Tatoroko ka dhigi ungnge ku'bu ka na'buugu in'dili, lakiini taalo ka'dinggo, ungnge tadhere lakiini taalo ungnge kagi'di. ⁹ A kadu talinggo ungnge, illi Masala taalo maadha kidi, ungnge ta'dinggeene illi ungnge taalo ka taaya.

¹⁰ Ungngo 'bucca kümmü dhügürü ma inde tanno Yasu amang ka tefe ka 'di tanno iini tanna kidi ka oona.

¹¹ Ungngo na efe ka 'di no ara ungnge takeke 'bucca ka üüdü ma Yasu amang ka tefe ka 'di tanno iini tiji-dene ka tuu'da tanno iidi kara titaalo no. ¹² Nggeege inde kalinggo kidi ka oona, lakiini tefe ka 'di kungngo ada.

¹³ Sorne iki, "Nageema a'a kudumma eede ka tamma." †† A korongore ma tamma tiya kidi ya, angnga tageema kudumma aja ka tagamma. ¹⁴ Kussu ungnge a'da Masala mafiki'dö Uugaara Yasu ka inde ya, ara tanangnga angnga ka fiki'dö ka inde afe'de ana Yasu, öö'dö ana aaga nja ungnge kono kidha. ¹⁵ Eema ya nye'd'de kudumma aaga, Masala mamana eema angnga dhabbu, a kadu no amana ta'diila a Masala nja tidhindhi tanno adhabbu no.

Tefe ka 'di a tamma ka Masala

¹⁶ Nggeege taalo angnga kara kari'ba, salla a tuu'da naaja saga titaalo, illi ömö'di ya ka tuu'da ka teene ya, ara tindinaana oona a naganuuru. ¹⁷ Kudumma 'bandhügürü tiya idhilli ya ya ara titaalo ya yaaja ka dhügürü ya indinaana tidhindhi angnga ta'billi. ¹⁸ Kudumma aja taalo kanaana iye ka eema tiya aja kijöögö ya, illi eema yaaja ka titaalo kijöögö ya, eema yaaja kijöögö 'bitingngö ara titaalo, illi eema yaaja ka titaalo kijöögö ya, i'i yungngo ara tütü ta'billi.

Tefe ka 'di naaja ka 'dotombo'do

5 Kussu angnga a'da fangga ma 'bühülü maaja ka taganna kide mo mara türüdü, nöö'di naaja kungngo ka 'dotombo'do ta'billi a Masala ka tarü'bünü angnga taalo ka arü'bü adene ana iisine ma nakömö'di. ² Angnga 'bitingngö ka tadinigöögö angnga ma tasaasa 'di ya 'dotombo'do ka kirinja kaja ka oona. ³ A kaja kara tagirni i'i kaja ka oona ya, taalo angnga kara taganeene ana oona ku'bu. ⁴ A 'bitingngö kaganna angnga ka fangga ma 'bühülü, angnga tagüünü muuyu ana eema ka tindhi kaja taalo a'da angnga kasaasa takirnö ku'bu, lakiini angnga tagirni kide ko'do amang ka tefe ka 'di ta'duuru niimö ya ara titaalo ya. ⁵ Lakiini Masala oogo mungngo makindinaana fiini ya kaja ku'bu manangnga tūmmü ku'bu ma Korongore angnga amang kaja tussu iini.

⁶ Lakiini ta'bitingngö kütü angnga ka tamma dhorro, kussu angnga tumma aja ka tanna ka tuu'da tanno ka

ku'b'ba ka Uugaara ku'bu no. ⁷ Angnga keefe ka 'di a tamma ma Masala taalo a niimö tiya aja ka tinö kide ya. ⁸ Kidhi angnga oona ku'bu angnga tasaasa tö'dö kürö ndama tuu'da tanno ara angnga ka taneene nja Uugaara. ⁹ Salla angnga saga taneene aja ka tanna ku'b'ba, angnga kasaasa Uugaara ka tamma kaja.

¹⁰ Kudumma aja in'dili kungngo ara angnga ka'dingnge kidha ma tahükümü ya Almasihi, amang ka ömö'di taluna niimö yiini ka tagalinggo a'da akaleefe ka tuu'da, üürü ka'diila üürü ka toroko.

Linggo nja ta'diila nja Masala

¹¹ Kussu ungnge tikiri ka tussu ri'ba ma Uugaara, ungnge teema nja kadu a'da Masala mussu ungnge dhorro a'a nasaasa a'da aaga tussu ungnge ana eedi tiya ada afe'de. ¹² Taalo ungnge kafünügü nanggeyi niidi ko'do kada kidha afe'de, lakiini kasaasa ungnge tafa'ta fiini aaga, amang kada tafünügü ungnge ko'do, amang kada taluna niimö yaada ka asaasa tüüni iini a kadu tanno alaala oona a kadu ndama kürö ün'dügüngngö a'da taalo ndama eedi ka teene.

¹³ Üürü ungnge kanagaaga ya, kanagaaga ungnge a Masala. Üürü ungnge ka'dara ya ungnge ka'dara kudumma aaga. ¹⁴ Kudumma aja kada kasaga ma tasaasa tanno Almasihi a'bunu ungnge kide, kaja ka ndagussu a'da ömö'di ungnge eyi ka üüdü ma kadu nye'd'de, kadu nye'd'de kaaya nja iini. ¹⁵ I'i eyi ka üüdü meene nye'd'de kungngo, kadu na efe ka 'di no taalo kara tefe ka 'di ma nanggeyi tanno eene. Lakiini ma ömö'di tiya eyi afiki'dö afe'de ka üüdü meene ya.

¹⁶ Ndama uuru tanno taalo ungnge kussu ömö'di ka tatuu'da, kakussu ungnge Almasihi ka tuu'da, illi 'bitingngö taalo ungnge kussu i'i nggeege afe'de.

¹⁷ Üürü ka ömö'di kara taneene nja Almasihi ya, ara tamö'di tiya insili ya, eema ya illi ya anda taalo, eema nye'd'de anda issi. ¹⁸ Eema ya nye'd'de ö'dö ndama Masala muuraana angnga ka oona nja Almasihi mo, manangnga linggo ungnge ma tuuraana a kadu ka oona. ¹⁹ Masala muuraana kadu ka oona nye'd'de nja Almasihi a ta'diila ma eyi tiya oona, taalo ümmü eege ka tatoroko tanno eene, manangnga ungnge ka teema tumma ma tuuraana ka oona. ²⁰ Angnga kungngo keema tumma ma Almasihi, afa Masala oogo mungngo ma eema ana onngo'do tanno aja, yungngo iidi kadeema nja aaga ana eere ma Almasihi a'da aaga ta töönjülü, aaga tūmmü ajeene nja Masala. ²¹ Masala manangnga ömö'di ya taalo üüni tatoroko ka tatoroko ka üüdü ma angnga amang kaja ta'diila kidha ma Masala ana i'i.

6 Ka linggo tanno iidi nja Masala no, kasaasa ungnge aaga na amma ka türü tanno Masala no, aaga tafa tūmmöönö kada eema ün'dügüngngö. ² Oogo makiki,

"Ka uuru meede ka tamma ya, naföönyö a'a tumma nüüdü,

a ka uuru ma Masala ka tamma, uuru ma toolona naga kinyi a'a o'o ko'do." ‡

Ara a'a tadirina tumma o'o 'bitingngö uuru ma toolona eege kungngo.

† 4.6 Takwiin 1.3 †† 4.13 Tüüsü ma Nakaaru 116.10

‡ 6.2 Asaiya 49.8

Dhügürü ya Bölis

³ Ungngo taalo kasaasa takara ka ömö'di kidha iidi tumma tagu ungnö. ⁴ Linggo niidi ka talinggo no kasaasa ungnö a'da kussu adene a'da linggo na Masala eege kamiini, a tidhi oona ku'bu ka dhügürü miini, ka talinggo adene nja dhügürü. ⁵ Tabbü adene nja tapusu adene nja taga'da 'buugu adhügürü tadinigöögö a taneene ana iire. ⁶ Ka tinsili ma eedi nja tussu eema nja tidhi oona ku'bu, nja 'bangnga nja muuyu ka Koronggore tiya Insili ya, nja tasaasa ajeene dhorro. ⁷ A tumma ma timin'da nja türü tanno Masala nja eema ma koro'bo tiya a'diila ya ka niisö ma kuri nja niisö ma küüle. ⁸ Ka tidhindhi nja midhi, kümmü ungnö kada oroko kümmü ungnö ka'diila ungnö katimin'da, lakiini kümmü ungnö kada korokoro. ⁹ Taalo kussu adene ungnö lakiini kümmü ungnö a'da kussu adene, ungnö taaya lakiini kefe ungnö ka 'di, ungnö tabbü adene lakiini taalo kagirinadene. ¹⁰ Kamüürü ungnö lakiini ungnö ka dhodho turi kungngo, taalo eema kide illi kadu ka tüüsü kadhabbu, afeene afa taalo eema kide illi ungnö kana eema in'dili.

¹¹ Ka kadu ma Kurnusus ka keema ungnö tumma ma timin'da nja aaga, ungnö tafa'da nanggeedi niidi aaga nye'd'de, ¹² taalo ungnö kümmü nanggeedi ma aaga, lakiini aaga kungngo kümmü nanggeedi ma ungnö adha. ¹³ Nggeege a'a neema a'a nja aaga 'bitingngö afa maada kada laala tiya eede kungngo, aaga üüni ana ungnö afa miidi ka tüüni ana aaga, aaga fada nanggeedi naada ungnö ka sigiiri.

Aaga fa toso nja kadu tanno kitaalo kamma ka Masala no

¹⁴ Aaga fa toso ka dholle tanno ungnö no nja kadu tanno taalo kamma ka Masala no. Minna yungngo ara tuuraana ta'diila ka oona nja tatoroko? A minna i'i yungngo ara tuuraana töyeene ka oona nja ndüüli? ¹⁵ Taalo niimö ma tuuraana Almasihi ka oona nja Ebliisi? A minna i'i yungngo ara tuuraana ömö'di ya amma ka Masala ya ka oona nja tiya taalo amma ya? ¹⁶ Taalo la ma Masala ara tullu ana koono nja la ma namasala ma 'büdhülü? Angnga ka nöö'di ma Masala tammo efe ka 'di mo, afa ma Masala ka tiki, "Ara a'a taneene nja eene nungeene nja eene kene ka söödö na a'a ta Masala tammo eene kada kadu tanno eede." ¹⁷ I'i yungngo a Masala ka tiki,

"Aaga aadha eene ka oona,
aaga tafa taneene nja eene.
Aaga fa tümme eema ya nyoro ya ka oona,
amang kede tamma kada." †

¹⁸ Masala mana türü mo miki, "Ara a'a ta Pupa tiya ada aaga ta laala tiya eede." ‡

7 Üürü timi'di tumma no nye'd'de kungngo, Masala manangnga angnga nagöre eede, kada kagala tuu'da naaja kinsili ka tatoroko ma tuu'da nja koronggore, angnga taganeene ka tinsili ma ri'ba ma Masala.

Bölis adhodho

² Aaga amma kidi a nanggeedi, taalo ungnö küüni ada ömö'di ku'bu, nja talinggo eema ya toroko ya nja tallogo ma eema tiya ömö'di töccö. ³ Taalo a'a nadiri tumma no ma tasigi aaga, nilli a'a ka tiraana kadhaha a'da aaga kungngo iidi ka nanggeedi a'da angnga taganeene ka'dügüllü angnga takaaya ka'dügüllü. ⁴ Namma a'a kudumma aaga dhorro nabbü 'daniisö ana aaga nafünügünja ko'do nja dhügürü tiya iidi ya, eedi yeede adigine a ta'diila dhorro a dhodho.

⁵ Taalo tuu'da niidi ka kagünü 'do jiddi miidi köö'dö ka Makadoniya, ka'dingngö ungnö ka ta'digineene nja diidi kürö nja ri'ba ka teene. ⁶ Lakiini Masala mamana tiicolo aja ka nanggeedi muu'bu ungnö ka eedi ka tö'dö tanno Tito. ⁷ Taalo ka tö'dö tanno iini ungnö eede, lakiini ka ta'diila tanno iini ka tuna kada no, ka'diila oona eede kini ka tirina tumma ma aaga ungnö, ka tasaasa tanno ada nja fara tiya ada nja tagu'daana ka eedi tanno ada kudumma a'a, amang kede tadhodho dhorro.

⁸ Üürü a'a nangnga aaga ka koro'bo a waraga tiya eede ya, taalo a'a nara teema kada kussu a'da aaga kada kussu a'a adha, nussu a'a a'da waraga ya anangnga aaga ka koro'bo lakiini ara tagünü idhilli. ⁹ Nadhodho a'a 'bitingngö taalo kudumma eede kafa kada aaga tagoroo'bo, kudumma ada kagoroo'bo a fiini ma tussu kide afa ma Masala ka asaasa ungnö taalo kilü aaga ka oona. ¹⁰ Kudumma tagoroo'bo ma tussu kide ana Masala ya kiji atö'dö a taadha ka tam'baga ma toolonadene a'da kitaalo tagoroo'bo kide, lakiini tagoroo'bo ma kadu ma 'büdhülü ya, kicci tö'dö ana inde.

¹¹ Aaga assa ka tagoroo'bo tanno ada a tussu kide tanno Masala no manangnga aaga kanaana iye kide, ri'ba naada nja tasaasa nja tagu'daana ka eedi nja ta'diinö ka eema nye'd'de, kussu kadu kinsili aaga ka nanggeedi ka eema tiya 'do. ¹² Aminna üürü a'a nari-giri ada aaga, taalo kudumma ömö'di tiya üüni ada kadu ku'bu ya nja tiya ününja ku'bu ya, lakiini amang kada tijöögö kadha ma Masala a nanggeyi tanno ada kadakardha ku'bu ma ungnö. ¹³ Aaga kungngo kanangnga ungnö ka tidhi oona ku'bu, lakiini dhodho niidi kadhabbu 'do kudumma dhodho tanno Tito kudumma koronggore tiya iini ka ta'baga oona ku'bu ana aaga in'dili kungngo. ¹⁴ Nala a'a ta'diniga oona coo'do neede iini ana aaga taalo kanangnga a'a kaana modolo. Lakiini eema yiidi kadiraana aaga ya nye'd'de aaga timin'da, yungngo ta'diniga oona niidi ana aaga co Tito, kütü ka co ööye miini dhorro. ¹⁵ Eedi yiini ako-goona ma tasaasa aaga, kini kara tagiigi taföonyö eema naada in'dili nja tamma kini nja tamma kini tanno ada a ri'ba ma Masala a ta'deedene ka oona. ¹⁶ Ka'diila oona eede namma ka tumma tanno ada ma eema nye'd'de.

Tawaana ma gürüsü koono

8 A 'bitingngö nagöre eede, kasaasa ungnö a'da aaga tussu a'da minna a türü ma Masala ka tagalinggo a kadu ma nakaniisa ka Makadoniya. ² Ka dhügürü tiya eene ya dhabbu ya, ya Masala ka ta'b'ba eede iini ya, kadhodho dhodho na dhabbu no, a tassa

† 6.16 Lawi 26.12; Armiya 32.38 †† 6.17 Asaiya 52.11 ‡ 6.18 2 Samuil 7.14

keema neene dhindho no, tagala kanangnga eege kana eema dhabbu a tamana eema ku'bu tanno eene.

³ Ara a'a tiki aaga a'da kanangnga ku'bu dhabbu ndama nanggeedi tanno eene ka teene, adhabbu adagii'bi türü neene. ⁴ Kaga'bunu angnga kide, kasaasa a'da eege toso ka tonsoona ma eema ma tunggu co a kadu ma kaniisa. ⁵ Kagala kadagalinggo adhabbu adha, yiid'i ka tagümmöönö ka nanggüüdü ya, kümmünü nanggeyi neene Uugaara ka dhidha, kassa ka tamma kid'i a tasaasa ma eedi tiya Masala.

⁶ Kiki ungnö a Tito a'da atümmö linggo ma baraka nja aaga, afa miini ka ata t'üm'bü miini ku'bu kungngo. ⁷ Kana aaga eema nye'd'de kungngo, tamma ka Masala nja tumma, nja ta'dara, nja tasaasa ta kinya eema a kadu nja tasaasa tanno ada nja ungnö no, ungnö tasaasa aaga afe'de a'da aaga takardha ku'bu ka linggo ma tasaasa ajeene ma türü, ⁸ taalo a'a na'buna aaga kide, lakiini a'a nasaasa tassa ka tasaasa ma kadu könö ka dhorro ma tara tussu a'da ka köje tasaasa naada nya? ⁹ Kussu aaga türü na Uugaara tiya aja Yasu Almasihi üpü eyi yiini co kudumma angnga a'da eema ungnö iini nye'd'de, amang kada tana eema a ta'döngngönyö tanno iini.

¹⁰ Tumma neede kiki, a'diila nja aaga ada kara tatiimö naada ka tata t'üm'bü miini kambele no, kudumma ada aaga kungngo kasaasa ka dhidha.

¹¹ Aaga tiimö linggo 'bitingngö amang ka tasaasa tanno ada tunggeene nja tatiimö tanno kada no. ¹² Üürü aaga kasaasa tanangnga eema ku'bu, ara Masala tamma ka niimö tiya ada kanangnga ku'bu ya, taalo ka eema tiya taalo ya.

¹³ Taalo a'a niki a'da aaga tadhügürü ara kadu öccö ka lingnge, lakiini a'a niki a'da aaga taneene kada köje. ¹⁴ Aaga tinya eema a kadu tanno eema katitaalo kene no, amang kene tinya eema aaga kini kara titaalo kada taka öccö, amang ka eema taköje kada. ¹⁵ Sorne ma Masala iki, "Ömö'di ya awaana eema koono dhabbu ya, taalo ara türeene kini, ömö'di ya awaana eema koono idhilli ya, taalo niimö ara titaalo kini." †

Tito agürünüdene ma co Kürünsüs

¹⁶ Nanangnga a'a ta'diila a Masala kono ka anangnga tumma ma linggo tanno ka Tito ka eedi afa meede kanaana iye kada kungngo. ¹⁷ Taalo i'i akogoona ma tamanaga eema angnga sugi, lakiini i'i akardha ku'bu adinigöögö ma tasaasa tö'dö kada kanna ndama eedi tiya iini ungnö i'i. ¹⁸ Kagürünü ungnö örre ma angnga ya nja iini, ya kadu ma nakaniisa ka tafünügü i'i ko'do ka linggo kudumma ma İnjiili ya. ¹⁹ Afe'de ya, kadu ma kaniisa kagesse i'i miini ka tunggeene nja ungnö ma talinggo linggo na 'diila no, niidi ka talinggo no ma tafünügü Uugaara ko'do, ma tussu a'da ungnö kasaasa takinyi aaga, ²⁰ kakardha ungnö ku'bu i'i'di ömö'di öccö tanangnga hetti ungnö ka eema ya a'diila ya. ²¹ Tumma niidi ka t'üm'möönö ka nanggeedi no 'do, a'da ungnö talinggo eema ya a'diila ya, taalo ka Uugaara kidha ungnö oogo, lakiini ka kadu kidha afe'de.

²² Kagürünü ungnö örre ma angnga nja eene, yiid'i ka tagiiri linggo niini ungnö taluna i'i ussu ka eema dhabbu, a 'bitingngö amma kada ana eedi dhorro. ²³ A Tito ya akinyi linggo nja a'a kada kanna, a nagöre ma

† 8.15 Tö'dö kürö 16.18

angnga na ungnö nja iini no, eege kadafiini ma nakaniisa, Almasihi ara tafünügünja ko'do ana eege.

²⁴ Nggeege aaga ala tasaasa naada a kadu dhorro a niimö ya anangnga angnga ka ta'diniga oona naaja coo'do ana aaga amang ka nakaniisa tijöögö.

⁹ Taalo ama eede ka rigiri ada ka waraga aaga ma eema tiya kadu kagürünü iini ma tunggu co kadu tanno Masala. ² Nussu a'a linggo naada na a'a tadhodho iini kidha ma kadu ma Makadoniya, niki eene a'da nagöre ma angnga no ka Akaiya no kindinaana oona ku'bu ma kambele ma tanangnga ku'bu, a tagu'daana ka eedi naada ka anangnga eege ka tüüni nggeege. ³ Lakiini a'a nagürünü nagöre ma angnga no kada, kudumma ta'diniga oona tanno iidi ana aaga, tanggaaga ta niimö ün'dügüngngö amang kada tindinaana oona ku'bu afa ma tiya eede ka tiki aaga ya kungngo. ⁴ Nari'ba eede kara tö'dö nja kadu ma Makadoniya, öccö kaluna aaga kitaalo kindinaana oona ku'bu, a modolo t'üm'mü angnga amang kede tafa teema a'da aaga kungngo ka anangnga ungnö ka tadhodho. ⁵ Yungngo eede ka tiki a'da a'diila eede kara tiki a nagöre ma angnga a'da kadhe a'a köö'dö kada aaga tindinaana eema yaada kindinaana ku'bu dhabbu taalo ndama rüsü.

Leele dhabbu

⁶ Amang kada tagiigi a'da ömö'di ya adiniigi idhilli ya ara migile miini tidhilli, ömö'di ya adiniigi dhabbu ya ara migile miini tadhobbu. ⁷ Ömö'di ya asaasa tamana eema ku'bu amana ku'bu afa ma tiya iini ka tiraana ana eedi tiya iini ya, taalo t'üm'mü rüümü taalo ömö'di ma ta'bunu i'i kide, a tagussu tafa tagu i'i kudumma ömö'di tiya amana eema a kadu ana eedi ka tinsili ya Masala masaasa i'i. ⁸ Masala mambaanya tagusu türü nye'd'de ka eema nye'd'de nja naganuuru aaga tana eema yaada kasaasa ya eema ya a'diila ya tagusunja aaga ka linggo tanno a'diila no in'diili. ⁹ Afa ma sorne ka tiki,

"Asümünaana eema ku'bu na anangnga a kadu tanno eema katitaalo kene no dhabbu, ta'diila niini a tütü ta'billi." ††

¹⁰ Masala mamana tööyö a taleele nja miteene ma taguri ya mo, mara tanangnga nasigeene ka'diila a migile tadhobbu ma ta'diila ma nanggeedi tanno ada.

¹¹ A Masala tanangnga aaga kadüüsü ka eema nye'd'de kungngo, amang kada tamana a kadu turi amang ka kadu tamana ta'diila a Masala kudumma ungnö.

¹² Tafiki'dö a linggo tanno a'diila no taalo köödhi ka tamana eema a kadu tanno Masala sugi, lakiini anangnga kadu kamana ta'diila a Masala dhabbu afe'de. ¹³ Kadu katafünügü Masala ko'do kudumma tamma tanno ada nja taföönyö tumma ma İnjiili nja ada kamana eema tanno ada ku'bu. Aaga toso kide nja eene nja kadu töccö afe'de. ¹⁴ Kafara ka Masala kudumma aaga ana nanggeedi tanno eene, ara co kada kudumma türü tanno Masala na dhabbu no kanangnga aaga no. ¹⁵ Angnga tanangnga ta'diila a Masala ka türü tiya oona ka amana angnga dhabbu, taalo ömö'di ma tambaanya teema kide.

†† 9.9 Tüüsü ma Nakaaru 112.9

Bölis ümmöönö ka eyi tiya iini

10 A'a na Bölis, nasaasa aaga ana eedi ka tiicolo nja tidhi oona ku'bu na Almasihi, a kadu könö tiki a'da, kede kara taneene nja aaga niicolo ka eedi, lakiini eede ka tanna ku'b'ba na rüsü. ² Nasaasa a'da eede kara taneene nja aaga ya, aaga tafa tanangnga a'a ka tarüsü, rüsü neede kara taneene nja kadu iini kara tiki kide a'da ungnö kaneene taneene ma tuu'da. ³ Kaneene angnga a tuu'da ma tadü'd'dü, lakiini angnga taalo keema koro'bo ma eema ma tuu'da. ⁴ Eema ma koro'bo yiidi taalo ama tuu'da ma tadü'd'dü, lakiini türü na Masala kara ta'böyö tarü'böönö na kidhö no ku'bu. ⁵ Ungnö tarüdü ta'diniga oona coo'do nja niimö tiya akara ada diidi ma tussu tumma ma Masala anangnga tumma nye'd'de ka pabuusu, angnga tanangnga i'i kaföönyö tumma na Almasihi. ⁶ Kada ka tüssümü tumma ma Masala dhorro ya, ikiri ungnö ka tapusu kadu na silli eema no a tatiimö taföönyö naada.

⁷ Kadinö aaga niimö ndama kürö miini, ömö'di ya us- eyi yiini a'da i'i ya ömö'di tiya Almasihi ya, fa kini ada dhorro kudumma iini ka tatiya Almasihi ya, ungnö afe'de ka tanno Almasihi afa i'i. ⁸ Taalo modolo magu a'a salla na'diniga oona coo'do a tauugaara tanno Masala ka anangnga ungnö no, ma tindinaana aaga taalo ma taga'da aaga. ⁹ Afa tafeene afa nuurugu ri'ba ada ka nanggeedi, ana kawaraga tiya. ¹⁰ Ara ömö'di könö ana kada a tiki a'da, "Waraga ya Bölis id-hindhü indhi, lakiini kini ka taneene nja angnga a 'bangnga ka oona, a tumma niini taalo ka idhindhü." ¹¹ Amang kene tussu kidi karigiri ada ka waraga a'da kitaalo ungnö kütü kafeene nja tiya iidi kataneene nja aaga ya kungngo.

¹² Taalo ungnö kara tambaanya toso nanggeyi niidi ku'bu afa kadu na fünügü nanggeyi neene no ko'do, eege kagesse nanggeyi neene ku'bu ungnö eege ka köje ana oona neene ka oona ungnö eege a'da taalo ka'dara. ¹³ Lakiini ungnö taalo kara ta'diniga oona ko'do iini, lakiini tamana ma ndhiginö tanno Masala ka anangnga ungnö no ndhiginö na Masala afa kaja ungnö tala aaga. ¹⁴ Taalo ungnö karisi ko'do a ta'diniga oona coo'do tanno iidi. Üürü ungnö taalo kö'dö kada, kudumma iidi ka tagöö'dö kada dhorro a'da Injili ma Almasihi mungngo iidi. ¹⁵ Taalo ungnö ka'diniga nanggeyi niidi coo'do ka linggo tanno kadu könö ka talinggo no, lakiini kasaasa ungnö tassa ka tamma naada tinggiridene ikiri ndhiginö ma linggo naaja tadhabbu ka ndhiginö. ¹⁶ Ara ungnö teema tumma ma Injili no ku'b'ba ka naanya tanno ada no, taalo ungnö ta'diniga oona niidi coo'do ka linggo tanno ömö'di töccö ka ndhiginö ma linggo tanno iini. ¹⁷ Lakiini, "Ömö'di ya 'dinigi eyi yiini coo'do ya, fa kini a'diniga eyi yiini coo'do ana Uugaara." ¹⁸ Taalo ömö'di ya afünügü eyi yiini ko'do, i'i yungngo adho ka fiini, illi ömö'di ya Uugaara ka tafünügü i'i ko'do ya.

Bölis nja kadafiini tanno korokoro no

11 A'a nasaasa a'da aaga tidhi nanggeedi ku'bu a 'banda'baga tiya eede ya idhilli ya, lakiini aaga kümmü aaga a'a nggeege. ² A'a nagu'daana ka eedi

ma aaga ka Masala kidha, kudumma eede ka tagüm-münü aaga ku'bu ma ömö'di ungnö ya Almasihi amang kede tanangnga aaga iini afa talömu minsili mo. ³ Lakiini a'a nari'ba afa ni ka takiisini Hawa ana ünggü tammo iini, ara nanggüdü naada taga'dadene nggeege ka fiini ma tamma ka Almasihi. ⁴ Üürü ömö'di öccö öö'dö kada, eema tumma ma Yasu könö a'da taalo Yasu yiidi ka teema iini nja ada kara ta'duga koronggore öccö keefe taalo afeene nja tiya ada ka'duga, alla Injili keefe taalo mafeene nja tammo ada ka'duga mo, ara kagala ka'diila. ⁵ Niiri a'a eyi yeede a'da taalo a'a no idhilli ka kadafiini tanno iifi no. ⁶ Üürü tumma ka kii'bi a'a ya, taalo tussu eema kara tii'bi a'a, lakiini kussu adene ungnö ka eema nye'd'de.

⁷ Alla a'a natoroko kudumma eede ka öö'dö a tumma ma Masala aaga a'da taalo faana kide, nüpü eyi yeede co, ara aaga kico aadha? ⁸ Namma a'a ma ta'duga gürüsü ka nakaniisa könö amang kede tamünügü aaga ko'do iini. ⁹ Kede ka taganeene nja aaga a'da taalo niimö kede, lakiini taalo nakan'dana ka ömö'di a'da anangnga niimö a'a, nagöre ma angnga na ö'dö ndama Makadoniya no kamana eema a'a nye'd'de, yungngo eede ka takardha ku'bu a'da nafa tanyamanya aaga ka oona ma eema i'ndili, yungngo eede ka tüssümü eyi yeede dhorro. ¹⁰ Ka tumma tanno Almasihi ka tanna kede timin'da ya, taalo ömö'di ka naanya ma Akaiya tafaga a'a keere ka a'diniga oona tanno eede coo'do. ¹¹ Aminna? Kudumma a'a taalo nasaasa aaga? Masala mussu tumma eede ka asaasa aaga. ¹² Lakiini yeede ka talinggo 'bitingngö ya, ara a'a tütü ka tüüni eema yeede ka tüüni, amang kede taadha kadu na kiki a'da eege ka'diniga oona coo'do, kalinggo afa mungngo kungngo. ¹³ Eege ka kadafiini tanno korokoro no, kalinggo ma tiisini kadu kümmü nanggeyi kada kadafiini tanno Almasihi. ¹⁴ Taalo aaga kama tadhere, kudumma Eblisi kara tatem'bele oona niini afeene nja tadhangga ma töyeene. ¹⁵ Taalo tadhere eege kungngo, üürü kadu ma linggo niini küüni ünggü a'da eege ka kadu ma linggo tanno a'diila no. Keere kungngo Masala mara tapusu eege ka tatoroko ma linggo tanno eene no.

Bölis eema tumma ma dhügürü tanno iini

¹⁶ Ara a'a teema afe'de, taalo ömö'di öccö tiki kide a'da a'a na'baga, lakiini aaga amma kede salla ka taa'baga amang kede taduna niimö yeede ka ta'diniga oona coo'do iini. ¹⁷ Tumma neede ka teema no taalo tumma na Uugaara eege kamiini, lakiini a'a na'diniga oona coo'do afa 'baga. ¹⁸ Tumma ma kadu ma 'bühülü ka'diniga oona coo'do, ara a'a ta'diniga tekere. ¹⁹ Aaga na 'dara no, aaga ambaanya kadu na nagaaga no a dhodho! ²⁰ Aaga ambaanya taneene ma kadu tanno ümmü aaga kada kasaga no, kanyooro aaga, kagu eema yaada, kamidhi aaga, kabbü aaga ka dhugudha. ²¹ Magu modolo a'a meede kara tiki a'da ungnö kagidi ka oona ma linggo tanno. Üürü ömö'di öccö asaasa tabbü 'daniisö ma iini ya, neema a'a afa 'baga, ara a'a takardha ku'bu nabbü 'daniisö. ²² Üürü eege ka Ebraniin, a'a ka eyi yeede a'a na taga Ibrani taga Israyil, üürü ka kadaada tiya Abrahim ya, a'a na 'bii'bala tiya Abrahim afe'de. ²³ Üürü eege ka kadu ma linggo tanno Almasihi ya, ara a'a tiki afa ömö'di ya 'baga nagii'bi eege, nakambaanya a'a ta'b'badene nadagii'bi eege,

nakete ka inde turi kungngo, naganna a'a ka pabuusu dhabbu nadagii'bi eege, nadakidhi oona ku'bu ka tab-bü adene nadagii'bi eege. ²⁴ Kabbü Yahüüdü a'a tiidümmü, a tiiso kukumu ömö'di kaco iisine kafünü iidümmü afünü egiisö. ²⁵ Nabbü adene a maguufi tiidoona, katiidiri a'a a niigisi ta ungodho, a babüürü ta'bu ana a'a tiidoona, niyyü ka söödö ma to uuru ana ooso miini. ²⁶ Ka tino tanno eede na dhabbu no, agalinggo 'biidi a'a ka naato, a kanyooro tagalinggo a'a, a Yahüüdü tagalinggo a'a nja tanno taalo ka Yahüüdü no, a kadu tagalinggo a'a ka naanya nja dhiile nja nagöre ma angnga no korokoro no. ²⁷ Nadhügürü a'a nüünü mananggöyö nja tadinigöögö turi, nja iire a te-nege, nümümü tenege turi, natambaanya olle nja taneene ana oona ku'bu. ²⁸ Eema könö inggide afe'de, dhügürü meede ka tinigöögö ma nakaniisa nye'd'de kungngo. ²⁹ Ömö'di ka tagi'di na a'a tagi'di tekere? Ömö'di tara tüünü tam'baga a 'bangnga miini taalo tagu a'a?

³⁰ Üürü dhodho ma ta'diniga oona coo'do ka ing-gide, ara a'a ta'diniga oona neede coo'do a tagi'di tanno eede. ³¹ Masala nja Pupa tiya Uugaara Yasu mara tafünügünja ko'do ta'billi mo, mussu a'da taalo a'a nakorokoro. ³² Uugaara tiya linggo ada uugaara ya dhabbu ya ana eere a'da Alharis ya ma Demasak ya, anangnga kadu ka teere ka naginyeene na anya meene kara tūmmü a'a. ³³ Lakiini nagöre ma angnga kanangnga a'a ka singgili kimi'dina aru kide kadhiki a'a caa'bu ndama ööye ma ar'da, noolonadene kini ka iisine. †

Bölis iji eema ya tö'dö ya

12 Ara a'a ta'diniga oona coo'do nadhodho. A'da nussu a'a taalo taduna niimö kide ara a'a tunggeene a tumma na ö'dönja no tanno Uugaara noono kala a'a kide no. ² Nussu a'a ömö'di ya Almasi-ihhi inggide aga'dugadene aco 'dotombo'do tanno iidoona. A nagürünü miini ka ndö'dö kada'baaga kafünü ka egiisö, taalo a'a nussu ömö'di ka tuu'da alla kürö ma tuu'da tanno iini, Masala oogo mussu. ³ Yeede ka tussu ya, ömö'di a'dugadene aco 'dotombo'do a tuu'da tanno iini alla ana oona ku'bu, taalo a'a nussu Masala oogo mussu. ⁴ Nussu a'a a'da a'dugadene aco 'di ma singgi nataföonyö tumma kide taalo tadü'd'dü ara tussu ka teema, itaalo ama iini ka tadünnü. ⁵ Ömö'di ya miini ya ara a'a ta'diniga oona coo'do miini, lakiini a'a taalo nara ta'diniga oona coo'do illi a tagi'di tanno eede. ⁶ Üürü a'a nasaasa ta'diniga oona coo'do ya, taalo a'a na taa'baga, kudumma eede ka teema tumma ma timin'da. Lakiini taalo a'a na ta'diniga oona coo'do i'di ömö'di öccö teema tumma ma a'a nja iini ka tiji aföonyö kede.

⁷ Amang kede tafa ta'diniga oona coo'do ma tidhindhi ma tiya alanja a'a kakanangnga timmi kede ka tuu'da kada tafiini tiya Ebliisi ma tabbü a'a. ⁸ Nafara a'a ka Uugaara tiidoona a'da ma'duga kede ka oona. ⁹ İkirü ka tiki a'a, "Türü neede ka 'dimo küdü, kudumma türü tanno eede kussu adene ka tagi'di." Nikiri a'a ka tadhodho na'diniga oona coo'do a tagi'di tanno eede no amang ka türü tanno Almasihi taküdhü a'a ka oona. ¹⁰ Nggege ya yungngo eede ka tadhodho ka tagi'di tanno eede nja teeladene nja midhi, a mananggöyö

nja dhügürü ka üüdü ma Almasihi, kudumma eede kara tagi'di nana türü.

Bölis adinigöögö ma kadu ma Kürünsüs

¹¹ A'a nungngo nanda'baga, aaga kungngo ka-ga'bunu a'a kide. Aaga kama tafünügü a'a ko'do, üürü taalo a'a na niimö ya, lakiini taalo a'a nadhilli ka "kadafiini tanno iifi no." ¹² Natakalaala eema aaga nidhi oona ku'bu kada ka söödö amang kada tussu a'da a'a tafiini, eema keefe a türü ma tale'bele eema. ¹³ Niimö öccö yungngo ada ka titaalo kafeene nja türeene ma nakaniisa iini, illi tumma eede ka titaalo nanyamanya aaga ka oona a'da aaga tanangnga faana ma linggo tanno eede a'a. Aminna aaga fa kede ka eema tiya eede ka tagüünü ana aaga ya!

¹⁴ A'a nungngo nakindinaana oona ku'bu ma tara tö'dö kada kannna asa tiidoona taalo a'a nara tanyamanya aaga ka oona lakiini nasaasa a'a aaga taalo al-maala yaada, taalo laala indinaana eema ka kafaafa meene ku'bu, lakiini kafaafa eege kungngo kindinaana kene ku'bu. ¹⁵ Ara oona ta'diila eede kede kara taama eema yeede naama eyi yeede afe'de. Üürü a'a nasaasa aaga dhabbu 'dee ara aaga tasaasa a'a idhilli? ¹⁶ Afiigi nggege taalo a'a nanyamanya aaga ka oona ma niimö. Lakiini könö kiki a'da a'a nakorokoro. ¹⁷ Na'duga a'a niimö kada ndama kadu tanno eede ka agürünü eege kada no? ¹⁸ Naga'bunu a'a Tito ka öö'dö kada nagürünü örre ma angnga nja iini, aga'duga Tito niimö kada? Taalo ungnö kagalinggo a Koronggore tiya ungodho ya, taalo ungnö kuurna fiini ya miini ya keere?

¹⁹ Kiki aaga kide a'da tamma niidi no a'da ungnö ka ümmöönö ka eyi tiya iidi kada kidha? Keema ungnö ka Masala kidha ana Almasihi, tumma no in'diili nagöre eede ma tindinaana aaga ku'bu. ²⁰ Nari'ba a'a eede kara tö'dö kada kannna ara a'a taluna ka fiini tiya ada kitaalo kasaasa a'a iini ya, aaga taduna a'a ka niimö yaada taalo kasaasa ya, nja eede ka taluna tagoroo'bo kada ka söödö, nja kirimi nja midhi nja tisaana ka oona nja tanu aana ka oona nja tadhe kadu nja tabbü na'dugiisine nja taga'da 'buugu. ²¹ Eede kara tö'dö afe'de ara Masala meede teela a'a nafara ma kadu kadhabbu na agüünü tam'baga ka dhidha no, ki-taalo kaadha kide no, temelö nja füngngö nja kadu kadhoonyo nja tatoroko.

Tumma na eere no

13 Tö'dö kada kada kannna neede kanda iidoona. Sorne iki a'da, "Niimö ya ara teemadene ma kadu keera nja eene ka tiidoona kadinö kide." †† Tö'dö kada kannna neede teera no, naganangnga a'a tumma a kadu tanno üünü tatoroko no, a'a nungngo nadirina afe'de a'da nitaalo a'a. Kede kara tafada taalo nara tana 'bangnga ma kadu tanno agüünü tatoroko kadhabbu no, alla kadu öccö. ³ Kudumma ada kasaasa tussu a'da Almasihi eema ana ongo'do tanno eede, Almasihi taalo agi'di ka oona ma talinggo nja aaga, lakiini i'i ana türü kada ka söödö. ⁴ A'da i'i abünnünja ka salii'bi a tagi'di tanno iini, illi i'i 'bitingngö efe ka 'di a türü tanno Masala. Ungngo afe'de kagi'di kini, lakiini

† 11.33 Kadafiini 9.23-25

†† 13.1 Serije ya eera ya 19.15

a türü ma Masala ara ungnge tefe ka 'dī ana i'i ma tal-
inggo ada aaga.

⁵ Aaga iiri nanggeyi naada ta'diila, kummü aaga tum-
ma ma Masala dhorro aaga iiri eyi yaada alla taalo aa-
ga kussu nanggeyi naada a'da Yasu Almasihi ungnge
ada ka oona? Illi kada ka tagi'digi ko'do ka
ta'b'badene. ⁶ Kasaasa ungnge a'da aaga tussu a'da
taalo ungnge kagi'di. ⁷ Kafara ungnge ka Masala a'da
aaga tafa talingngo eema ya toroko ya, taalo a'da
ungngo kii'baana, lakiini amang kada tüüni eema ya
a'diila ya salla ungnge a kadu saga tümümü ungnge
kagi'digi ko'do. ⁸ Taalo ungnge kara tambaanya tüüni
niimö ma tadiidi timin'da, lakiini kalinggo ada ungnge
a timin'da. ⁹ Kudumma iidi ka tadhodho kidi kara tagi'-
di, aaga tana türü, niimö yidi ka afara ka Masala kide
ya a'da aaga tadho ka fiini aaga tinsili. ¹⁰ Narigiri ada
aaga a'da nitaalo a'a kada kete amang kede tafa tüüni

tatoroko ana aaga a'da a'a nungngo ata kete afa ma
türü tanno Uugaara ka anangnga a'a no ma tindi-
naana aaga ku'bu taalo ma taga'da ada aaga ku'bu.

Tööjülü na eere no

¹¹ Keere kungngo nagöre eede, aaga adhodho,
nunggeene a'a ka fiini ma ta'diila, aaga toodo kede
nasaasa a'a a'da aaga timi'di tumma ka ungnge aa-
ga taneene a ta'diila, a Masala ma tasaasa nja ta'diila,
mara taneene nja aaga.

¹² Aaga tööjülü tööjülü na insili no. ¹³ Kadu ma kani-
isa kööjülü aaga nye'd'de kungngo.

¹⁴ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasihi nja
tasaasa ma Masala nja tagureene ma Koronggore tiya
Insili aneene nja aaga nye'd'de kungngo.

Galatiya

Tafa'da tumma

Galatiya ma ka riifö ma söödö ma 'bühülü tiya ana eere 'bitingngö a'da Türkiya ya. Bölis nja Barnaba kageema tumma ma İnjiili ma Yasu ka naanya ma Galatiya könö, a kadu tö'dö ka kaniisa kadhabbu (Kadafiini 13—14). Lakiini ndama uuru tanno miini no köö'dö kadu kadagalaana kadu ma kaniisa a'da kümmü eema ma Yahüüdü nja seriye miini a nagiide meene tatendhe. İkirı Bölis ka tiki a kadu ma kaniisa a'da Masala moolona kadu na amma ka Almasihi no nye'd'de, taalo kadu na uurna eema keere afa ma tiya kungngo. İki a'da tumma kakki'dinja ku'bu nya a kadafiini tanno Almasihi ka Örsaliim (Kadafiini 15).

Bölis iki a'da, iideene aja kara tanangnga Masala ka dhodho ana eema tiya aja ka talinggo ya, ara angnga ta'di-ila nja Masala a tamma nya, afa Abrahiim ya taada ma Yahüüdü ya dhidha ya. (Galatiya 3.4). I'i ala angnga a'da taneene kada kadu ma kaniisa ya Koronggore ya Insili ya i'i yungngo alaala angnga kide amang kaja taföonyö tumma na Masala na idhindhı no amana angnga kasaasa ajeene dhadha no (Galatiya 5.6).

Töøjülü

1 A'a na Bölis, a'a na tafiini, taalo kadu alla ömö'di agürünü a'a, lakiini Yasu Almasihi nja Masala tammo Pupa mo, miji i'i ka inde mo. ² Nja nagöre ma a'a nye'd'de, kunggu tumma no co nakaniisa ka Galatiya. ³ Masala ma Pupa tiya aja nja Uugaara Yasu Almasihi, tanangnga türü nja ta'diila ada ka oona. ⁴ Yasu üpü eyi yiini co ka üüdü ma tatoroko tanno aja, oolona angnga ka tatoroko ma kadu ka 'bühülü, tamana ma tasaasa ma eedi tiya Masala nja Pupa tiya aja mo turi ta'billi. Amiin. ⁵ A Masala tidhindhı turi ta'billi.

Tumma na Masala ka unggodho

⁶ Nadhere 'do ada ka taadha ka talaana a türü tanno Almasihi niini ka tagümmünü aaga iini no, ara aaga ka tuurna talaana ökönö. ⁷ Taalo tumma ma Masala ökönö afe'de lakiini kadu könö ka asaasa taga'da aaga ka nanggüüdü kaga'da tumma na Yasu na 'diila no. ⁸ Üürü ungnö alla tadhangga ndama 'dotombo'do ya eemaga tumma ma toolonadene aaga keefe, taalo kafeene nja tanno iidi ka tageema co aaga no, ara Masala taga'da i'i. ⁹ Nagadirina aaga 'billi na'birneene 'bitingngö afe'de, üürü ömö'di ökönö alaana aaga a tumma ma toolona taalo kafeene nja tanno ada kadussu no, ara Masala taga'da i'i turi.

¹⁰ Taalo a'a neema tumma no a'da a'a nasaasa ta'di-ila ka kadu koona. A'a nasaasa Masala ma'diila nja a'a ana eedi. Niki o'o a'a nasaasa ta'diila nja kadu. Üürü a'a nasaasa tüüni nggeege taalo a'a nara tadasaga tiya Almasihi.

Masala magümmünü Bölis

¹¹ Nagöre eede, nasaasa a'a aaga tussu a'da tumma neede ka teemaga co aaga no, taalo ma tadü'ddü

eege kamiini. ¹² Taalo eema ma elle ma kadaada i'i ya miini, itaalo ömö'di agalaana a'a kide, lakiini Yasu Almasihi agalaana a'a kide.

¹³ Kaföonyö aaga a'da a'a nagümmü Masala ma Yahüüdü dhorro, neede ka alinggo kadu ma kaniisa na Masala, nasaasa tagirina eege. ¹⁴ A'a nagümmü tumma ma Masala ma kadaada ma angnga dhorro, nüm-mü tumma ma Yahüüdü nadagii'bi köje ma a'a.

¹⁵ Masala milli ka tagümmünü a türü tanno oono a'a a'da naleefe a'a ka niimö tammo eede ka eedi man-angnga a'a ka talinggo linggo noono. ¹⁶ Moono ka ala 'Bii'bala yoono Yasu a'a a'da nadünügü tumma miini co kadu ma kajeene ya, taalo a'a nakindini ömö'di öc-cö 'do. ¹⁷ Taalo a'a nasirö co Örsaliim naco tassa ka kadu tanno kadafiini na kede kidha no lakiini nunggeene a'a naco anya ma Piirigide, nassa ka tafa-da naco Demasak.

¹⁸ Kede ka ndagu'du nagürünü kiidoona ya nasirigö co Örsaliim ma tassa ka Bütürs natiimö kide fungngö ada'baaga ana awwa. ¹⁹ Nitaalo nadinö ka tafiini töccö nja iini, illi Yaguub ya örre ma Uugaara Yasu ya. ²⁰ A Masala tadinö mussu a'da taalo tu'd'du eema eege kungngo kede ka rigiri ada co aaga. ²¹ Ndama kanna naco Süüriya nja Kilikiya. ²² Nitaalo nagussudene ka nakaniisa tanno Yasu Almasihi ka naanya ma Yahüüdiya. ²³ A'da kaföonyö a'da ömö'di ya agalinggo angnga ya, i'i 'bitingngö eema tumma ma tamma ka Masala niini ka tasaasa taga'da no. ²⁴ Kanangnga ta'di-ila a Masala kudumma a'a.

Bölis nja kadafiini ka Örsaliim

2 Kede ka ndagu'du nagürünü kada'baaga kafünü egiisö nunggeene naco Örsaliim nja Barnaba, na'duga Tito nja a'a afe'de. ² A'a naco Örsaliim kudumma Masala ka tiki a'a a'da naco nalaala tumma neede ka teema a kajeene. A'a nalinggo tumma no ka küdhü nja kadiifi, iidi tumma neede tadhügürü 'billi

no nja 'bitingngö kada tumma ün'dügüngngö. ³ Munda Tito yeede ka tunggeene nja iini ya, taalo ka 'bunu i'i ka aradene kudumma iini taalo ataga Yahüüdü.

⁴ Nagöre ma angnga kinggide kö'dö kaja ka söödö ka küdhü ka korokoro kümmü nanggeyi neene a'da eege nja angnga kaga'da tahürra naaja ta ungodho ka Yasu Almasihi kasaasa angnga kada kasaga. ⁵ Ungngo taalo kamma kene kide salla idhilli kungngo, kudumma ungnö kasaasa aaga a'da aaga tütü ka tamma ka tumma timin'da tanno Masala na 'diila no.

⁶ A kadu na iifi no ka tamma na Masala no taalo kagusu niimö kide ka tumma. Nijöögö a'a ka eyi tiya eede taalo ta'bakala kene, kudumma Masala taalo müüni ada kadu könö ku'bu taalo kagusu niimö ka tumma tanno eede. ⁷ Lakiini eege kussu a'da Masala manangnga a'a ka talaana kadu na taalo ka Yahüüdü no afa moonö ka anangnga Bütrüs ka talaana Yahüüdü kungngo. ⁸ Kudumma Masala manangnga Bütrüs ka tafiini ma Yahüüdü manangnga a'a ka tafiini ma kadu na taalo ka Yahüüdü no. ⁹ Yaguub nja Bütrüs nja Yühanna, eege kungngo ka nagiiide ma kaniisa, kassa ka türü na Masala ka anangnga a'a no, kamma kede nja Barnaba kanangnga ungnö ka talaana kadu na taalo ka Yahüüdü no, ara eege ka talaana Yahüüdü. ¹⁰ Niimö yeene ka asaasa kidi ya a'da ungnö tafa tüürü ma kadu ma kaniisa ya eema ka titaalo kene no ka Örsaliim no, a niimö yeede ka asaasa ka talinggo 'bucca ya.

Bölis agirnaana ka Bütrüs

¹¹ Ka Bütrüs ka öö'dö ka Antakiya, nagirnaana kini kudumma iini ka talinggo eema ya toroko ya ka kadu kidha. ¹² Ka kadu tanno Yaguub ka kürünü eege no ka tüfürü tö'dö ya, aagu Bütrüs eema nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, a kene ka ndö'dö ya ikiri ka taadha kini ka oona taalo aguri nja eene kini ka ari'ba a Yahüüdü tanno asaasa taradene no. ¹³ I'i aduna Yahüüdü na ma kaniisa no ka Antakiya kafeene nja iini ka taadha kagu eema nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, a Barnaba ka eyi tiya iini uurna eege keere ma eema ma tatoroko tiya eene no.

¹⁴ Kede ka tasala eege, taalo kunggeene ka fiini ma Masala tiya dhorro ya, nikiri ka tiki a Bütrüs ka kadu kidha niki iini, "O'o na taga Yahüüdü naneene afa kadu na taalo ka Yahüüdü no na o'o saga asaasa kadu na taalo ka Yahüüdü no ka taneene afa Yahüüdü amana?"

¹⁵ Ungngo kageenedene kada Yahüüdü taalo ungnö ka kajeene tanno oroko no, ¹⁶ kussu angnga a'da Masala taalo manangnga ta'diila ömö'di kudumma iini ka tummü seriye tiya Müüsa, illi ömö'di ya amma ka Yasu Almasihi ya. Ungngo afe'de kamma ka Yasu Almasihi taalo linggo ma Seriye. Ömö'di taalo a toolonadene alinggo ma seriye.

¹⁷ A kaja kara tasaasa ta'diila ka Almasihi kaduna angnga nanggeyi naaja ka toroko afe'de kafeene ungnö nja kajeene, nggeege 'dee Almasihi ya üünü tatoroko? Kaw, taalo nggeege. ¹⁸ A kede ka tapadaga oona keere naco ka seriye afe'de yeede ka takanu kide nye'd'de, nggeege ara a'a taga'da seriye ya Masala. ¹⁹ Ka seriye neyi a'a ka seriye amang kede tefe ka 'di ka Masala. ²⁰ Neyi a'a nja Almasihi a tefe ka 'di neede 'bitingngö no na Almasihi, tefe ka 'di neede 'bitingngö ka tuu'da a tamma ma 'Bii'bala ma Masala ya asaasa

a'a ümmünü eyi yiini a'a. ²¹ Taalo a'a nanu ka türü tanno Masala, kadu kata'diila ka nanggeyi neene kene ka tummü seriye 'dee, ara inde na Almasihi taga tumma ün'dügüngngö?

Seriye alla tamma ka Masala?

3 Ka nagaaga ma Galatiya, mada aga'da aaga ka nanggüüdü? Taalo aaga ka kiiri tumma neede ka tageemaga dhorro ka kadu kidha a'da Yasu abünnünja ka salii'bi ka üüdü ma angnga? ² Aaga adirina tumma a'a ka ungodho, Koronggore ma Masala ya 'dee ö'dö kada ka oona kudumma ada ka tamma ka seriye tiya Müüsa, alla kamma aaga kide kudumma ada ka taföönyö kede? ³ Kanagaaga aaga nya? Kiki aaga kide a'da aaga tatiimö linggo na Koronggore ma Masala ka tagüüni ana aaga ya? ⁴ Kadhügürü aaga dhabbu ün'dügüngngö? Ara tadhügürü ün'dügüngngö nya? ⁵ Masala 'dee manangnga Koronggore aaga nja linggo ma türü kada ka söödö kudumma ada ka talinggo a tumma ma seriye alla kudumma ada ka tamma kada ka taföönyö tumma kidi?

⁶ Aaga iiri Abrahiim, afa ma Sorne ka tiki, "Amma ka Masala ana eedi dhorro. Mamma kini ka tamö'di tiya a'diila ya." ⁷ Amang kada tussu a'da kadu na amma ka Masala no eege ka laala tiya Abrahiim. ⁸ Sorne ma Masala illi ka takiki a'da Masala mara tanangnga kadu na taalo ka Yahüüdü no ka tamma kini a tamma. Yungngo oono ka tiki Abrahiim, "Ara a'a tanangnga baraka a kadu ka 'büdhülü ana o'o." ⁹ Ömö'di na amma no kara toso ka baraka nja Abrahiim ömö'di ya adho ka fiini ya.

¹⁰ Kadu na a'dana ka seriye tiya Müüsa koono no, ara Masala taga'da eege kudumma sorne ma Masala ka tiki a'da, "Taama ka tö'dö ka ömö'di ya taalo ümmü seriye ya Müüsa tiya kirinja ka Sorne ma seriye tiya Müüsa ya nye'd'de kungngo." ¹¹ Tumma dhorro taalo Masala mamma ka ömö'di kudumma iini ka tummü tumma ma seriye tiya Müüsa. Kudumma Sorne ma Masala iki, "Ömö'di ya a'diila ka eedi a tamma ara taluna tefe ka 'di na Masala." ¹² Fiini ma tamma ma Masala, ambana njaana ku'bu nja taneene ma seriye ya iki a'da, "Ömö'di ya aföönyö tumma ma seriye ya, ara taluna tefe ka 'di." ¹³ Almasihi oolona angnga ka tatoroko ma seriye, kini ka toroko ma angnga kudumma iini ka takirinja ka sorne, "Ömö'di ya toroko ya a'da a'dalanja ka fa." ¹⁴ Kudumma niimö tiya Yasu Almasihi ka takalinggo ya, baraka ya a tananja Abrahiim, agananja a kajeene, kafiigi nggeege ara angnga ta'duga timi'di tumma ma Koronggore tiya Insili ya.

Seriye ya Müüsa nja timi'di tumma nja Abrahiim

¹⁵ Nagöre eede, ara a'a tema tumma ma nakömö'di taalo ömö'di ma tambaanya tagildhe timi'di tumma na ömö'di nja eene kagusu niimö könö kide üürü kakidhö. ¹⁶ Masala mageema tumma nja Abrahiim nja 'bandaada miini. Sorne ma Masala taalo iki a'da, "kadaada kadhabbu," lakiini iki, "'bandaada ungodho," ¹⁷ i'i yungngo Almasihi. ¹⁷ A'a nasaasa tiki aaga a'da, Masala mimi'di tumma noono nja Abrahiim. A seriye

† 3.6 Takwiin 15.6; Rööma 4.3 †† Takwiin 12.3 ‡ Seriye ya eera ya 27.26 †† Habakök 2.4 †† Lawi 18.5 ††† 3.13 Seriye ya eera ya 21.23 ††† 3.16 Takwiin 12.7; 13.15; 24.7

ya ka anangnga a Müüsa küfürü ka köö'dö a nagürünü 430 a seriye ya taalo taga'da timi'di tumma na Masala aga'da tumma ka takiki a Abrahiim. ¹⁸ A Masala ma tanangnga baraka aaga kudumma ada ka tümümü tumma ma seriye, iya tumma noono ta tumma ün'dügünggö. Tumma dhorro, Masala mana 'bangnga manangnga baraka Abrahiim a timi'di tumma.

¹⁹ Aminna tumma ma seriye tiya Müüsa kö'dö nya ka kusunja kide afe'de? Kagusunja kide ma tala eema ya toroko ya kadu ka tüüni ya a taneene indhigi 'bandaada ma Abrahiim yoono ka takiki a'da atö'dö ya. Masala magürünü tadhanga a tumma ö'dö iini, a Müüsa ta'duga öö'dö iini a kadu kudumma iini anna ka söödö ma kadu nja Masala. ²⁰ Ömö'di ya anna ka söödö ma kadu nja Masala ya taalo alinggo ada ömö'di unggodho, alinggo ada a kadu nye'd'de, a Masala ma unggodho.

²¹ Seriye 'dee ma ta'bana ko'do nja tumma tanno Masala ka tageema no? Kaw, üürü seriye agananja a kadu ara tö'dö a tefe ka 'di, nggeege ara tinsili tagö'dö ana seriye timin'da. ²² Lakiini Sorne ma Masala iki a'da kadu nye'd'de kungngo ka niisö ma türü ma tatoroko. I'i yungngo a Masala ka anangnga Koronggore tiya oono ka tamma ka Yasu Almasihi, ka a kadu tanno amma kono no.

²³ Angnga 'do kaganna angnga ka pabuusu ma tumma ma seriye tiya Müüsa, ara Almasihi ka öö'dö assa ka tafa'da fiini ma tamma ka Masala na dhorro no ana eere tiya Almasihi. ²⁴ A tumma ma seriye tiya Müüsa ka taafa kaja ara Almasihi ka öö'dö amang kaja ta'diila ka Masala kidha kaja ka tamma kini. ²⁵ A 'bitingngö kamma angnga ka Almasihi a nanggeedi dhorro, taalo tumma ma seriye tiya Müüsa ka tafa kaja afe'de.

Laala ma Masala ka tamma

²⁶ Aaga nye'd'de kungngo ka laala tiya Masala ada ka tamma ka Yasu Almasihi. ²⁷ Kudumma aaga nye'd'de ka tagambeesedene aaga ta unggodho nja Almasihi, a tefe ka 'di na Almasihi ta'bürü aaga ka oona. ²⁸ Taalo tambananjaana ku'bu nja Yahüüdü nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, nja kasaga nja kadu tanno dhorro no, nja iya nja nagiide kudumma aaga in'diili ka unggodho ka Yasu Almasihi. ²⁹ Üürü aaga ka kadu tanno Almasihi, aaga ka laala tiya Abrahiim, a Masala tanangnga faka moono ka takadirina Abrahiim ya aaga.

4 Niimö yeede ka tiki ya 'dee, ka 'bii'bala ka taleefe tidhilli ya afeene afa tasaga, kussu angnga a'da i'i atakarna ka eema tiya faafa miini i'i üfürü tadhabbu ma tafa kide. ² I'i aleefe tanna ka kadu könö ka niisö kaafa kini, ara ka öö'dö ka nagürünü na faafa miini ka takiki no, assa afa ka eema tiya iini. ³ Angnga ka eyi tiya aja kaja ka tagaleefe taga laala, angnga kagasaga ma naguugaara ma 'büdhülü. ⁴ Ka uuru tanno Masala ka timi'di tumma no ka ndö'dö ya, ikiri Masala magürünü 'Bii'bala yoono ya agageenedene ndama aka mo, adageenedene ka seriye. ⁵ Amang kini ma toolona na aganeene taneene ma seriye, angnga ta laala ma Masala. ⁶ Kudumma angnga ka laala tiya Masala dhorro, yungngo oono ka kürüniigi a Koronggore tiya 'Bii'bala tiya oono aco kaja ka nanggeedi iidhe a'da, "Abba, Pupa." ⁷ A 'bitingngö taalo o'o na

tasaga afe'de, o'o na 'bii'bala tiya Masala, Masala manangnga o'o ka takarna ka eema tiya oono.

Kadu ma Galatiya

⁸ Ka dhidha a'da küfürü aaga tagussu Masala, kagasaga aaga ma namasala ka 'büdhülü mitaalo ka dhorro no. ⁹ A 'bitingngö sa aaga tussu Masala, a Masala mussu aaga, aminna agu aaga, ara aaga tapadaga ka eema tiya agi'di na oroko no afe'de? Kasaasa aaga tapadaga ka tadasaga afe'de?

¹⁰ Kanaana aaga iye ka naguuru nja nagatereene nja tagu'du ma ürünü. ¹¹ Nari'ba a'a ada aaga ka linggo tanno eede ka tagalinggo ada aaga no nye'd'de tanggaaga ta niimö ün'dügünggö.

¹² Nagöre eede, a'a nasaasa aaga a'da aaga tafeene nja a'a, kudumma eede ka afeene nja aaga. Taalo aaga ka küüni niimö ya toroko ya ana a'a. ¹³ Amang kada tussu a'da kede ka tamaara taalo aaga kakaanu kede, aaga taalo kagamidhi a'a, kagala aaga ka tamma kede adha. ¹⁴ Kada ka tagaama miini aaga taanu kede aaga tagamidhi a'a ka tin'di tanno eede, illi aaga taalo ka küüni nggeege, kagala aaga katamma kede 'do afa tadhanga ya Masala afa a'a na Yasu Almasihi ka eyi tiya iini kungngo. ¹⁵ Kadhodho aaga ka uuru tanno miini no, a dhodho na miini no könynyö aaga 'bitingngö? Ara a'a tiki a'da kasaasa aaga a'a dhindho afa maada ka tagodhe laala ma iye yaada aaga tanangnga a'a.

¹⁶ Asa aaga tümümü a'a 'bitingngö kada kirimi ka oona kudumma eede ka tageemaga ka tumma na dhorro no aaga?

¹⁷ Kadu no kasaasa aaga dhorro, lakiini taalo a'diila nja aaga, eege kafaga aaga keere kede ka oona amang kada tasaasa eege. ¹⁸ A'diila nggeege kada ka tarna iya yaada ka eema tiya a'diila ya, aaga tüüni nggeege turi aaga tafa tan'dana kede nöö'dö, aaga sa ka talinggo. ¹⁹ Laala eede, nadhügürü a tin'di kudumma aaga, afa aka ma eedi kagu oogo ma teene mo kungngo, ara a'a tütü kadhügürü nggeege ara tumma na Almasihi kaco kada ka nanggeedi dhorro amang kada ta kadu tanno Almasihi dhorro. ²⁰ Nasaasa a'a taneene nja aaga 'bitingngö amang kede tagere tumma neede co ada ka nanggüüdü kudumma eede taalo nussu minna agu aaga, aaga tüüni kungngo.

Hajir nja Sara

²¹ Aaga tirina a'a, aaga no asaasa seriye ya Müüsa ka anangnga a Yahüüdü no, kussu aaga a'da seriye ya Müüsa kiki nya? ²² Sorne ma Masala iki a'da, laala aganna ka Abrahiim keera, ya 'bii'bala ma madasaga, aya ta'bii'bala ma aka tammo dhorro mo. ²³ 'Bii'bala ya madasaga ageenedene ka tuu'da kungngo, a 'bii'bala ya aka tammo dhorro mo ya ageenedene ka tumma tanno Masala ka tageema ara ateenedene no.

²⁴ Iya na eera no kafeene nja timi'di tumma keera, timi'di tumma na Masala nja Israyil ka anya ma Siina noono ka anangnga tumma noono eene no, afeene nja laala tiya Hajir ka tageene kada kasaga kungngo.

²⁵ Hajir mafeene nja anya ma Siina manna ka anya ma Piirigide mafeene nja anya ma Örsaliim ma 'bitingngö mo manna ka tadasaga nja laala tiya oono nja kadu miini kada kasaga mo mümmü tumma ma seriye tiya Müüsa mafa kide mo. ²⁶ Lakiini Örsaliim ma 'di ma

Masala mo, mafeene nja tammo dhorro mo, oogo mungngo ma niimö tammo aja. ²⁷ Sorne ma Masala iki,

“O'o namele, nitaalo nageene no, ikijeene, nadhodho o'o nitaalo nussu tin'di ma teene no, kudumma aka maneene unggodho oogo a'da taalo nyori kono,

ara laala tanno oono tadhabbu mii'bi aka ma ana nyori mo.” †

²⁸ Aaga na nagöre eede, kafeene aaga nja Ishak kudumma aaga ka laala ma tumma tanno Masala ka tadirina Abrahiim, afa ma Ishak kungngo. ²⁹ Billi ka naguuru tanno miini no 'bii'bala ya ageenedene a tu-'da ün'dügüngö agalinggo adene 'bii'bala ya ageenedene ndama Koronggore ya, üünidene 'bitingngö. ³⁰ Lakiini tumma na Masala kiki nya ka sorne? Iki sorne kungngo, “Uuru madasaga ka tino nja 'bii'bala tiya oono, taalo atakarna ka niimö 'do. A 'bi-'i'bala ya aka tammo dhorro mo ara takarna ka eema nye'd'de kungngo.” ††³¹ Angnga 'bitingngö nagöre eede taalo angnga ka laala tiya aka tammo ma madasaga mo, angnga ka laala ma aka tammo dhorro mo.

Tahurra ka Yasu Almasiihi

5 Almasiihi anangnga kada hurra amang kaja taneene kada kadu tanno hurra no. Aaga idhi oona ku'bu aaga tafa tapadaga ka tadasaga afe'de.

² Aaga toodo ka tumma tanno eede a'a no Bölis no, üürü aaga katendhe ma nanggeyi tanno ada ara Almasiihi ta niimö ün'dügüngö ana aaga. ³ Ara a'a teema nja aaga afe'de ömö'di ya afa ka eyi tiya iini atendhe ya, fa kini afa ka tumma ma seriye nye'd'de. ⁴ Aaga na asaasa ta'diila nja Masala a tummöönö ma seriye no ka tadheene nja Almasiihi aaga tagu'b'ba ka türü ku'bu. ⁵ Lakiini angnga kindhigi Masala manangnga angnga ka a'diila nja oono, angnga tindhigi oogo a tumma nja türü ma Koronggore tiya oono. ⁶ Kaja ka tumma ka Yasu Almasiihi ya, nassa ka tatendhe alla taalo o'o natendhe, taalo a niimö 'do. Niimö ya asaasadene ya, tumma na linggodene a tasaasa no.

⁷ Kaganeene aaga ka dhidha ka'diila, a mada afada ana aaga ka fiini tiya dhorro ya? ⁸ Niimö ya agüüni adene ya taalo ndama Masala tammo magümmünü aaga mo. ⁹ “Bandigüid'i idhilli kungngo atanangnga elö ka tüüfü.” †¹⁰ Namma a'a ka tumma tanno Uugaara ana eedi a'da aaga 'bitingngö ya taalo kaföönyö tumma ma fiini ün'dügüngö afe'de. Ömö'di ya aga'da aaga ka nanggüüdü ya ara Masala saga tüüni tatoroko ana i'i salla i'i ka tafaanya. ¹¹ Nagöre eede, üürü a'a naleefe teema tumma ma taradene, aminna agu a'a nalinggo adene? Nggeege ara takara ka salii'bi ka'dugadene. ¹² A'a nagala ka asaasa kadu no anyamany aaga ka oona a tumma ma taradene kunggunu co iini ka'dili nanggeyi neene.

¹³ Nagöre eede, Masala magümmünü aaga a'da aaga tafa ta kasaga ma eema ma tuu'da, tumma na Masala ka tummünü aaga iini kii'di tanangnga aaga ka tüüni eema ya toroko ya, aaga asaasa kadu nye'd'de aaga takinyi linggo eene a tasaasa. ¹⁴ Tumma na Masala ka öö'dö iini a Yahüüdü no, kananja ka niimö unggodho a'da, “Asaasa ömö'di ya kete küdü ya afa

müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.” †¹⁵ Kada ka tütü ka tamidhi ajeene a taguri ajeene unggodho aaga, aaga afa ka oona aaga adini ko'do i'di aaga tili ajeene ka oona unggodho aaga.

Tefe ka 'di ma Koronggore tiya Insili ya

¹⁶ Nikiri a'a ka tiki aaga a'da aaga taneene a türü ma Koronggore tiya Masala amang kada tafa tüüni eema ya toroko ya a tuu'da ma tamö'di. ¹⁷ Eema ya tuu'da tanno aja kasaasa ya, i'i yungngo a Koronggore tiya Insili ya ka faga angnga keere iini ya i'i ya miini, a Koronggore ya Insili ya asaasa angnga ka talinggo eema ya a'diila ya tuu'da tanno aja katitaalo kasaasa no, tumma neene taalo kicaana ka oona nja tiya ada ka asaasa talinggo ya. ¹⁸ Kada ka talinggo a tumma tanno Koronggore ma Masala ka tiki aaga no, taalo aaga ka tanna ka tadasaga ma tumma ma seriye tiya Müüsa ka öö'dö iini a Israyil no.

¹⁹ Linggo na toroko na tuu'da ka asaasa no kussu adene, temelö nja tadinigöögö ma füngngö nja kadu kadhoonyo. ²⁰ A namasala tanno toroko mo kabbü tamiirö, kamidhi kadu, keema koro'bo, kanggoroo'bo kete kete, kasaasa nanggeyi neene, kanu ka kadu, kadhegedhe nanggeyi niini nja kadu töccö. ²¹ Linggo ma kirimi, kooye ngeeli keke kide, ana eema tiya toroko ün'dügüngö ana eema töccö 'do, ara a'a tadirina tumma afa ma tiya ka dhidha ya kungngo, kadu na aneene kungngo no taalo kara takarna ka tauugaara ma Masala.

²² Lakiini ta'diila ma Koronggore ma Masala tasaasa, dhodho, ta'diila ma eedi, tidhi oona ku'bu, 'bangnga, taneene ta'diila, tinsili ka eedi nja kadu. ²³ Ta'diila ma tamö'di nja tummü eyi yüüdü nafa takordo kordo kada kadüüni nggeege ya taalo aaga ka taga'da tumma na Masala kungngo ka seriye no. ²⁴ Kadu na Yasu Almasiihi no kabünnü oona neene na oroko no ka salii'bi nye'd'de nja tasaasa ma eema ma 'büdhülü. ²⁵ Angnga kefe ka 'di a Koronggore ma Masala a kaja ka tefe ka 'di a Koronggore ya Masala keere. ²⁶ Kada fa tan'dinigi oona naaja ko'do angnga tafa teela kadu angnga ta'digineene nja eene, angnga tafa takirimi kadu ma tasaasa eema yeene.

Tüüni ada ta'diila a kadu nye'd'de

6 Ka nagöre eede, ka ömö'di töccö ana kada ka tummü adene ka niimö tiya toroko ya, aaga na ümmü tumma ma Masala no ana eedi dhorro no, aaga kungngo ka talaala i'i ka fiini ta'diila, afa ka eyi tiya üüdü i'di o'o ta'dinggö ka tatoroko ka eyi tiya üüdü afe'de. ² Aaga faana ka oona aaga takinyi njaana ko'do a linggo, nggeege ara aaga talinggo eema ana seriye tiya Almasiihi ka asaasa angnga iini ya. ³ Ömö'di ya üüni eyi yiini a'da i'i ii'baana ya tumma dhorro taalo i'i ya niimö, i'i iisini eyi yiini. ⁴ Ömö'di tiiri linggo niini ta'diila, üürü i'i ya a'diila ya asa ka tan'dinigi eyi yiini coo'do asa kafa tiiri eyi yiini afa ömö'di öccö. ⁵ A'a niki nggeege kudumma ömö'di tiya talinggo niimö ya, i'i yungngo assa ka tammo iini unggodho i'i.

⁶ Kadu na laadene ka tumma ma Masala no, fa kene kosso ka eema tiya eene ya a 'diila ya nja kadu tanno laana eege no.

† 4.27 Asaiya 54.1 †† 4.30 Takwiin 21.10 ‡ 5.9 1 Kürünsüs 5.6

†† 5.14 Lawi 19.18

⁷ Aaga fa tiisini nanggeyi naada, taalo Masala ma tiisidene, omö'di ya adini migile ya i' yungngo ataraana. ⁸ Omö'di ya adiniigi a tasaasa ma tuu'da ya, ara taluna tuu'da ma tatoroko, omö'di ya adiniigi a Koronggore ya ara taluna tefe ka 'di ka Koronggore. ⁹ Aaga fa tagi'di ka linggo tanno 'diila no keere, ara angnga taluna eema ya a'diila ka uuru tanno Masala ka tö'dö no kaja ka tafa tagi'di ko'do. ¹⁰ Nggeege kada kalinggo eema ya a'diila ya a kadu aja ka taduna fiini, munda kadu na amma ka Yasu Almasihi no angnga ta'diila nja eene nye'd'de kungngo.

Töøjülü na eere no

¹¹ Aaga assa ka kireere'be tanno dhabbu no, eede ka tarigiri ada aaga a niisö tanno eede no.

¹² Kadu na asaasa talinggo eema ma tuu'da ün'dügüngö ma tasaasa Yahüüdü a'da ka'diila nja eene no, eege kungngo ka asaasa ta'bunu aaga karadene, eege kalinggo nggeege amang ka kadu tafa ga eege keere kudumma tamma ka salii'bi tiya Almasi-

hi. ¹³ Munda kadu na aradene no, taalo kümmü tumma ma seriye, eege kasaasa a'da aaga taradene amang kene tabbü 'daniisö a'da aaga kuurna taradene ma tuu'da keere. ¹⁴ Üürü a'a nasaasa tafünügü eyi yeede ko'do ya, nafünügü i'i ko'do ana Yasu Almasihi kudumma iini ka teyi ka üüdü ma angnga, kudumma inde tanno iini no kafa ka eema ma 'bühülü itaalo a niimö ana a'a, a'a ka eyi tiya eede taalo a'a na niimö ka 'bühülü. ¹⁵ Omö'di saga tatendhe üürü taalo atatendhe taalo Masala manu kini, niimö ya agu'daana ya taluna tefe ka 'di ma Koronggore ma Masala ya 'diila ya. ¹⁶ Ara Masala tanangnga ta'diila a 'bangnga a kadu tanno uurna tumma noono keere no, nja kadu na amma kono no nye'd'de.

¹⁷ Ndama uuru tanno taalo a'a nasaasa omö'di anyamany a'a ka oona, nagoola neede ka oona no, nagoola ma kadu tanno adiidiri a'a kudumma eere tiya Yasu.

¹⁸ Nagöre eede, fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasihi ka aneene nja aaga in'diili. Amiin.

Afosus

Tafa'da tumma

Bölis arigiri ada waraga a kadu ma kaniisa ka Afosus anya mo ka 'büdihülü tiya ana eere 'bitingngö a'da Türkiya mo. Bölis aganna ka Afosus a nagürüünü kiidoona adünnü tumma ma İnjiili a kadu tamma ka Almasihi kadhabbu kaadha katümmü eema ma masala ma Artamis (Kadafiini 19).

Bölis arigiri ada waraga co kadu ma Afosus a'da ungnö ka pabuusu ka Röoma (Afosus 3.1). Arigiri iki a'da naganuuru kanda afaradene ya ara eema nye'd'de tanna ka niisö ma Almasihi. Ka kadu kanda uruna Yasu keere kara ta ungnodho ka Almasihi kada kadu ka ungnodho. Bölis eema nja tanno iiri waraga no a'da kasaasa ajeene kiicölo ka nanggeedi nja kadu könö kaadha ka taneene ma 'billi no ma korokoro nja tam'baga, kaneene taneene ma timin'da nja 'bangnga nja tafa ka tatoroko tanno kadu dhidha.

Töøjülü

1 Waraga ö'dö ndama Bölis tafiini ya Yasu Almasihi a tasaasa ma eedi tiya Masala na ungnö co kadu ma kaniisa no ka Afosus no nja tanno amma ka Yasu Almasihi no. ² A Masala ma Pupa tiya aja nja Uugaara Yasu Almasihi, tanangnga türü aaga nja ta'diila.

Baraka ma koronggore ka Almasihi

³ Kada nangnga ta'diila a Masala nja Pupa tiya Uugaara tiya aja Yasu Almasihi manangnga baraka ma koronggore angnga, baraka ya Almasihi ka 'dotombo'do. ⁴ Masala magesse angnga ka Almasihi a'da müfürü tarü'bü 'büdihülü amang kaja tinsili a'da taalo hetti kide kidha moonö ka tasaasa. ⁵ Masala milli ka takiki a'da oogo tümmü angnga kada laala tiya oono ana Yasu Almasihi oogo masaasa ka eyi tiya oono. ⁶ Kadagafünügü Masala ko'do ka türü tanno oono yoono ka anangnga angnga a'da taalo faana kide ka 'Bii'bala tiya oono ka asaasa i'i ya. ⁷ Kagoolonadene angnga ana eriidö tiya iini ma taagala tatoroko aja ka oona, a tüüsü ma türü tanno oono ⁸ yoono ka anangnga angnga ka tadhabbu ma ta'dara tanno oono nja tussu eema. ⁹ Eema ya Almasihi ka tagüünü, Masala mala fiini ma eema tiya oono ya küdhü ya angnga. ¹⁰ Linggo na Masala kara tatimö eege ka uuru miini kono ka tö'dö ana eema tiya oono ka tarü'böönö no nye'd'de ya ka 'dotombo'do ya nja tanno ka 'büdihülü ka niisö tanno Almasihi tiya Uugaara ya.

¹¹ Masala magesse angnga afe'de manangnga angnga kada ungnodho ka Almasihi, kudumma oono masaasa tüünü nggeege. Oogo magüünü eege nye'd'de afa moonö ka asaasa kungngo. ¹² Kada kafünügü töyeene na Masala ko'do angnga na kindhigi oogo jiddi ma 'billi no, ana eere ma Almasihi.

¹³ Aaga afe'de aaga ka kadu tanno Masala ka taföonyö tumma ma timin'da, tumma na 'diila no toolona aaga no aaga tamma aaga tabünnü hitimi a Koronggore ya Insili ya oono ka tatiraana ya. ¹⁴ I'i yungngo afaana

maaja kara takarna kide idhi a Masala tafa kadu noono ma tafünügü oogo ko'do ka tidhindhi tanno oono.

Tamana ta'diila nja tafara ka Masala

¹⁵ I'i yungngo eede ka taföonyö tamma naada ka Uugaara Yasu nja tasaasa tanno ada ka kadu ma kaniisa in'dili kungngo. ¹⁶ Namana a'a ta'diila a Masala 'bucca kudumma aaga turi kungngo nagigi tumma aaga eede ka teema nja Masala. ¹⁷ Nasaasa a'a Masala mo Uugaara tiya aja Yasu Almasihi, Pupa ma tidhindhi, a'da manangnga koronggore ma ta'dara adele i'i aaga amang kada tussu oogo tussu ma timin'da. ¹⁸ Nafara a'a ka Masala a'da aaga tafa'da nanggüüdü naada amang kada tiji töyeene noono amang kada tussu tindhigi noono ka ümmünü aaga iini no, eema yoono kara tanangnga angnga no ma kaniisa no, ¹⁹ türü noono na idhindhi no alinggo kaja ka oona angnga na amma ka türü tanno alinggo kaja no a türü na Masala na ii'baana no ²⁰ noono ka tagalinggo ka Almasihi kono ka fiki'dö i'i ka inde manangnga i'i ka temmi kono ka niisö ma kuri ka 'dotombo'do. ²¹ Almasihi yungngo ko'do ma tauugaara nja türü nja türü nja tauugaara, i'i ya uugaara ma eema nye'd'de ka 'büdihülü tiya. Ara ta uugaara ma tiya ara tö'dö ya afe'de. ²² A Masala tanangnga eema iini ka uune in'dili mümmü i'i kada üüdü ma eema in'dili ma kaniisa. ²³ Kaniisa oogo ma tuu'da tanno Almasihi madigi i'i, i'i yungngo adigi eema nye'd'de.

Tefe ka 'di ka Almasihi

2 A 'billi kakaaya aaga ka tatoroko nja tam'baga tanno ada, ² kisi aaga ka eema ma 'büdihülü keere aaga tamma ka tumma ma uugaara ma türü ma koronggore tiya toroko ya ka 'dotombo'do, koronggore na ümmü kadu no anu ka Masala no. ³ Angnga nye'd'de kafeene angnga nja eene, angnga taganeene taneene ma 'büdihülü angnga tagalinggo eema ya toroko ya nja eene ma tasaasa eema ma nanggüüdü tanno aja, angnga ka laala ma tagoroo'bo, ara angnga

tapusu adene afa türeene ma kadu. ⁴ Lakiini 'bangnga ma Masala ma dhabbu nja tasaasa tanno oono nja angnga dhabbu no. ⁵ Mafiki'dö angnga ka inde nja Almasiihi a'da asa angnga takaaya ka tatoroko tanno aja. A türü tanno Masala, kaduna aaga toolonadene. ⁶ Mafiki'dö angnga nja Yasu Almasiihi manangnga angnga ka temmi nja iini ka 'dotombo'do. ⁷ Ara tö'dö ka nagürünü tanno ara tö'dö no, a türü tanno oono a 'bangnga tammo oono maala angnga ka Almasiihi mo. ⁸ A türü tanno Masala ka tuna aaga toolonadene a tamma, taalo ndama aaga lakiini Masala manangnga aaga. ⁹ Taalo linggo naada eege kamiini, lakiini linggo na Masala eege kamiini ii'di ömö'di könö tabbü 'daniisö iini. ¹⁰ Masala marü'bü angnga, karü'bü adene angnga ka Almasiihi Yasu ma linggo ma eema tiya a'diila ya, ya Masala ka takindinaana kaja ku'bu ka dhidha amang kaja talinggo.

Angnga ka ungodho ka Almasiihi

¹¹ Nggeege kussu aaga a'da taalo aaga ka Yahüüdü dhorro, Yahüüdü keema a'da eege karadene ka tuu'da no taalo kummü aaga kada kadu ma taradene. ¹² Kaganeeene aaga 'billi a'da taalo aaga kussu Almasiihi kagu'b'ba aaga ka kadu ma Israyil ku'bu, aaga ta kölöge aaga taalo kakete ka timi'di tumma tanno Masala ka takiki no. Kaneene aaga ka 'bühülü tiya a'da taalo tindhigi kada a'da taalo Masala kada. ¹³ Lakiini 'bitingngö ka Yasu Almasiihi asa aaga takete ana erüdü tiya Almasiihi a'da kagu'b'ba aaga.

¹⁴ Almasiihi i'i yungngo ata'diila anangnga Yahüüdü nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no kada ungodho, ürrüdü ndhiidhö ma takirimä na aganna kene ka söödö ya. ¹⁵ I'i aadha ka seriye nja tumma miini nja linggo miini ka tuu'da tanno iini, eedi yiini a'da adina ömö'di öcö ungodho ana ka kadu tanno eera no ka eyi tiya iini ma tüüni ta'diila. ¹⁶ Indinaana eege ku'bu a teera meene nja Masala ana salii'bi tiya iini, ürrüdü ndhiidhö ma kirimi, uuraana kadu ka oona nye'd'de ka tuu'da kada ungodho. ¹⁷ Almasiihi ö'dö adageema ka tumma ma ta'diila aaga na kajeene no kaku'b'ba ka Masala no nja ta'diila ka kadu tanno akete no. ¹⁸ Angnga nye'd'de kungngo, kajeene nja Yahüüdü ana eere ma Almasiihi ara angnga tagöö'dö a Koronggore ungodho kidha ma Pupa.

¹⁹ Ndama uuru tanno taalo aaga ka kölöge taalo ka kafala afe'de aaga nja kadu tanno Masala ka ungodho aaga kadu ma 'di tiya Masala. ²⁰ Karü'bününja aaga ka kadese tanno kadafiini nja nagane'bi a misä ma kadese a'da Yasu Almasiihi ka eyi tiya iini. ²¹ I'i yungngo anangnga tarü'böönö ka tümümü ajeene nye'd'de inggiridene anangnga i'i kada la ma Masala ya insili ya. ²² Aaga nja iini afe'de karü'bü adene aaga nja iini amang kada ta'buugu ma taneene ya Masala kadanna kide a koronggore ya.

Bölis alaana kajeene

3 Kudumma tumma tanno a'a na Bölis, a'a na ka tabuusu tiya Yasu Almasiihi kudumma aaga na kajeene no. ² Kussu aaga tumma na türü tanno Masala ka anangnga a'a ka üüdü ma aaga no. ³ Madele taküdhü ma linggo tanno oono a'a tiya eede ka tarigiri ada aaga idhilli ka dhidha ya kungngo. ⁴ Üürü kagiiri aaga

tumma neede ka tunggu aaga no ara aaga tussu a'da nussu a'a taküdhü na Almasiihi. ⁵ Taalo ömö'di ma tussu tumma küdhü no, idhi a Koronggore ya Masala tadirina a kadafiini tanno Masala na insili no nja nagane'bi. ⁶ A taküdhü no, eege ana eere ma Injilli, ara kajeene toso ka takarna ka eema nja Israyil, ka ungodho ka tuu'da, kosso ka timi'di tumma ka Almasiihi Yasu.

⁷ A'a na ömö'di ma linggo ma Injilli tammo a türü ma eema tiya Masala ka anangnga a'a ya a linggo ma türü tanno oono. ⁸ A'a nungngo nadhilli ka kadu ma Masala ka teene nye'd'de, Masala manangnga türü no a'a a'da nalaana kadu na taalo ka Yahüüdü no, taalo ndhiginö ka tüüsü tanno Almasiihi. ⁹ A kadu nye'd'de tussu linggo na Masala na küdhü no kummü oono ma 'billi ma Masala ka tarü'bü eema in'diili. ¹⁰ A naguuru na 'bitingngö no ana kaniisa a naguugaara nja naguugaara ka 'dotombo'do kussu ta'dara noono ka eema kadhoonyo nye'd'de kungngo. ¹¹ Masala magalinggo kungngo a tussu kide tanno oono ka tagüüni ma 'billi ana eere ma Masala tiya aja Yasu Almasiihi. ¹² Tamma kini naaja no ara angnga tana rüsü ma takete ka Masala a'da taalo ri'ba a tagu angnga. ¹³ Nikiiri a'a ka tiki aaga a'da, aaga tafa tadinigöögö kudumma dhügürü tiya eede ya ka üüdü ma aaga i'i agala ka'diila nja aaga adha.

Bölis afara ka Masala

¹⁴ Kudumma a tumma tanno, na a'a tüürü ku'bu ana küüge nafara ka Masala Pupa yaaja. ¹⁵ I'i yungngo a kadu tanno ka 'dotombo'do no nja 'bühülü ka'duga eere yiini. ¹⁶ Nasaasa a'a Masala ma türü ma tidhindhi tiya oono a'da manangnga türü ma Koronggore tiya oono kada ka oona. ¹⁷ A'a nafara ka Masala a'da Almasiihi anna kada ka nanggeedi a tamma. A'a nafara ka Masala a'da aaga tarigi uune caa'bu dhorro, aaga takidhö ka tasaasa, ¹⁸ Nye'd'de nja kadu tanno Masala kaana türü ma tussu tadhabbu nja tadhonggoro nja ta'doogo nja ta'buugu a tasaasa na Almasiihi kada eege kamiini. ¹⁹ Aaga tussu tasaasa na Almasiihi agii'bi tussu eema amang tadigine ana eema nye'd'de ya Masala ka tigaana ya.

²⁰ Fa ka Masala manangnga türü malinggo kaja ka oona, oogo mambaanya talinggo eema dhabbu adagi-i'bi niimö yaaja ka asaasa ya. ²¹ Tidhindhi kungngo oono ka kaniisa nja Yasu Almasiihi ka sere in'diili, turi ta'billi! Amiin.

Ta ungodho ka tuu'da ma Almasiihi

4 A'a nanna ka tabuusu kudumma linggo ma Uugaara, nasaasa aaga a'da aaga taneene taneene afa ma tanno Masala ka tagümmünü aaga iini no kungngo. ² Aaga tiicolo aaga ta'diila nja kadu aaga tidhi oona ku'bu aaga tümünügü njaana ko'do dhadha a tasaasa ajeene. ³ Aaga kardha ku'bu aaga tafa kada ungodho ka Koronggore a tami'daana ma ta'diila. ⁴ Kudumma aaga ka tuu'da ka ungodho a Koronggore ungodho afa ma Masala ka tagümmünü aaga ka tidhi oona ku'bu ka ungodho ya Masala ka tagümmünü aaga ya. ⁵ Kudumma Uugaara ma ungodho ada ma ungodho a tamma ka ungodho a tambeese ka ungodho. ⁶ A Masala ma ungodho Pupa ma kadu

nye'd'de alinggo ada eene in'dili kungngo i'i aneene nja eene in'dili. ⁷ Lakiini Almasihi amana türü a kadu töccö ana kaja tamana ma faka tammo eene ma linggo tamana miini ka asaasa. ⁸ Afa ma sorne ka tiki,

“Kini ka sirö coo'do ka 'dotombo'do
a'duga kasaga nja iini kadhabbu
adamana eema a katadü'd'dü.” †

⁹ Minna i'i yungngo ana eere a'da, “asirigö coo'do ka 'dotombo'do” ungnogo? I'i ya iki a'da i'i ya öö'dö ka 'büdhülü ka ta'buugu ka dhidha. ¹⁰ Yasu ka eyi tiya iini yungngo öö'dö ku'bu asirigö coo'do ka 'dotombo'do ma tadigi 'buugu nye'd'de ana oona miini. ¹¹ I'i yungngo ümmünü kadu könö kada kadafiini, könö kada nagane'bi, anno teema tumma ma Injilli, anno ta ka'boge, anno ta katalaana. ¹² I'i ya agüüni nggeege amang kene tindinaana kadu ma Masala ku'bu nye'd'de ka linggo ma kaniisa ma tarü'bü tuu'da na Almasihi. ¹³ Amang kaja tala ta ungodho ka tamma nja tussu 'Bii'bala ma Masala, kada ömö'di kadigine, angnga ma tala tadhonggoro na Almasihi. ¹⁴ Amang kaja tafa taga laala a tanya ma talaana tanno atoroko no tafa tagürünü eege ko'do a kadu tiisini eege ana ünggü ma tanangnga eege ka taama. ¹⁵ Lakiini angnga tageema tumma ma timin'da a koronggore ma tasaasa angnga taginggiridene ka eema in'dili ana Almasihi i'i ya üüdü ya. ¹⁶ I'i yungngo anangnga tuu'da ka tümümü ajeene kimi'dinjaana koono nye'd'de, a 'dakeyi alinggo linggo niini, a tuu'da tinggiridene nye'd'de, a tarü'böönö miini ta ungodho a tasaasa ajeene.

Taneene na 'diila no ka Almasihi

¹⁷ Nggeege ara a'a tiki aaga ana eere ma Uugaara Yasu aaga fa taneene afa kadu ma 'büdhülü kadu no adinigöögö ma tam'baga no. ¹⁸ Eege kungngo ka kisinoro taalo kaföönyö tumma na Masala a tam'baga tanno eene a takidhö ka nanggeedi tanno eene kagu'b'ba ka taneene tanno Masala. ¹⁹ A modolo taalo magu eege kümmünü nanggeyi neene ka temelö nja füngngö nja iya kadhoonyo nja tallogo taalo küüsü kide. ²⁰ Lakiini taalo tumma na Almasihi yungngo ada ka talaadene kide ya i'i ya miini. ²¹ Timin'da aaga kaföönyö tumma miini aaga takalaadene talaana ma timin'da no ka Yasu no. ²² Aaga aadha ka taneene tanno illi no, aaga ungu eema ya toroko ya illi ya keere eema ma tuu'da ya iisinidene no a taga'dadene ya. ²³ A aaga padaga oona keere aaga tinsili ka nanggeedi nja nanggüdü. ²⁴ Aaga agirni ömö'di ya issi ya ada ka oona ya Masala ka tarü'bü i'i ya kafeene nja oono ya ka'diila nja tinsili nja timin'da ya.

²⁵ I'i yungngo ada kara taadha ka korokoro, ömö'di ana kada teema tumma ma timin'da nja tööje kudumma aja kada ungodho ka tuu'da na Almasihi.

^{†26} Üürü kagoroo'bo aaga, aaga fa tüüni tatoroko, aaga fa tafa ka ndanaaya ka 'dinggö caa'bu a'da kagoroo'bo aaga. ^{†27} Aaga fa tafa'da fiini a Eblisi.

²⁸ Ömö'di ya tanyooro ya aadha ka nyooro, lakiini fa kini adhüürü a linggo ana iisine tanno iini ana eema, amang kini tinya a kadu tanno eema ka titaalo kene no. ²⁹ Aaga fa tindiri tumma na toroko no illi tumma na 'diila ma tindinaana kadu ku'bu no, na kadu kasaasa

taföönyö no. ³⁰ Aaga fa tanangnga Koronggore ma Masala ya Insili ya ka agoroo'bo a taneene tanno ada no, i'i abbünü hitimi kada ka oona kada tanno iini ma uuru ma toolonadene. ³¹ Aaga aadha ka kirimi nye'd'de nja midhi nja koro'bo nja tagoroo'bo nja tiidhaana ka oona nja teelaana nja eema tiya toroko ya 'do. ³² Aaga faana ka oona a ta'diila nja 'bangnga, aaga afa ka kadu tanno alinggo tatoroko ana aaga no afa ma Masala ka afa kada ana kada ka tamma ka Almasihi.

Taneene ka töyeene

5 Aaga aneene afa ma Masala kungngo kada laala tiya asaasadene. ² Aaga ungeene ka fiini ma tasaasa ajeene, fiini ya Yasu Almasihi tiya asaasa angnga ya, üpü eyi yiini co ka üüdü ma angnga kada niimö ma tirri ya eedhenja a Masala a ndhiigö miini tü'd'dü ka t'd'di.

³ Lakiini temelö nja linggo ma nyoro nja tallogo nye'd'de kungngo taalo kama teemadene kada ka söödö aaga na kadu tanno Masala no. ⁴ Tindiri tumma na toroko no nja ker'de ker'de nja tam'baga taalo ka'diila nja aaga illi tamana ta'diila nja tafünügü Masala ko'do. ⁵ Kussu aaga a'da ömö'di ya atemelö nja eema tiya toroko ya nja tallogo i'i afeene nja ömö'di ya ümmü masala ma 'büdhülü taalo ara takarna ka tauugaara ma Almasihi nja Masala.

⁶ Aaga fa tafa ka ömö'di könö iisini aaga a tumma tanno atoroko no kudumma eene kara tanangnga tagoroo'bo ma Masala kara tala kadu no taalo kaföönyö tumma noono no. ⁷ Nggeege aaga fa taneene nja eene 'do. ⁸ Kaganna aaga ka ndüüli ka dhidha a 'bitingngö sa aaga tanna ka töyeene ma Uugaara, asa aaga aneene taneene ma laala ma töyeene.

⁹ Kudumma tööyö ma töyeene ungnogo ka eema tiya a'diila ya nye'd'de ka tinsili nja timin'da. ¹⁰ Aaga alaadene ka eema tiya Uugaara ka asaasa ya. ¹¹ Aaga fa toso ka linggo ma ndüüli na toroko no, lakiini aaga ungu eege kürö ndama iini kaco ka töyeene adha.

¹² Eema ya kadu na taalo kaföönyö tumma na Masala kalinggo ka küdhü no magu modolo ungnogo ma teema iini. ¹³ Lakiini niimö ya agalinggo adene ka küdhü ya, a kadu kara tijöögö iini kö'dö kürö ka töyeene.

¹⁴ Niimö ya ijidene ya i'i ya töyeene, kudumma iini ka tiki,

“Ajeene o'o na arigide no,

fiki'dö ka kadu tanno aaya no ka söödö,
amang ka Almasihi töyeene ada küdü ka oona.”

¹⁵ Aaga adinö ko'do dhorro aaga taneene taneene ma kadu tanno 'dara no, taalo taneene ma kadu tanno nagaaga no. ¹⁶ Aaga 'digaana 'bitingngö aaga tüüni eema ya 'diila ya, kudumma naganuuru tanno, taalo ka'diila in'dili kungngo. ¹⁷ Aaga fa taneene kada nagaaga, lakiini aaga tussu niimö ya Uugaara ka asaasa ya. ¹⁸ Aaga fa take ka ngeeli ma taga'da aaga ka nanggüdü, lakiini aaga tigne a Koronggore ya. ¹⁹ Aaga eema a tumma ma tüüsü ma sorne nja natüüsü ma koronggore, aaga üwe tüüsü aaga tafünügü Uugaara ko'do ndama nanggeedi ka teene. ²⁰ Aaga amana ta'diila a Masala tammo Pupa mo ka eema nye'd'de ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi.

† 4.8 Tüüsü ma Nakaaru 68.18 †† 4.25 Sakariya 8.16 ‡ 4.26 Tüüsü ma Nakaaru 4.4

Iiya nja naganyori tanno eene

²¹ Aaga föönyö ana tumma ka oona dhadha a ri'ba ma Almasihi. ²² Iiya, aaga föönyö eema ya naganyori tanno ada afa maada ka föönyö eema ya Uugaara kungngo. ²³ Kudumma miide i'i ya üüdü ma aka afa Almasihi kada üüdü ma kaniisa kungngo, i'i yungngo oolona kaniisa oogo ma tuu'da tanno iini. ²⁴ Afa ma kaniisa ka föönyö tumma na Almasihi, fa ka iiya ka föönyö eema na naganyori tanno eene ka eema nye'd'de kungngo.

²⁵ Nagiide, aaga asaasa iiya naada afa ma Almasihi ka asaasa kaniisa kungngo üpü eyi yiini co ka üüdü moono. ²⁶ Anangnga oogo ka tinsili aagala oogo ka oona a 'biidi ma tumma ma tagunaana. ²⁷ Amang kini ta'duga oogo ma eyi tiya iini kada kaniisa ka a'diila a'-da taalo niimö ya toroko ya kide, a koola titaalo kide a mirindhi titaalo kide alla niimö ya nyoro ya kide, lakiini minsili a tatoroko titaalo kono ka oona. ²⁸ Nggeege afe'de fa ka nagiiide ka asaasa iiya neene afa meene ka asaasa oona neene kungngo, ömö'di ya asaasa aka miini asaasa eyi yiini. ²⁹ Taalo ömö'di ma tanu ka tuu'-da tanno iini, lakiini anaana iye kide amana kuri iini afa ma Almasihi ka afa ka kaniisa kungngo. ³⁰ Angnga kagosso angnga ka tuu'da tanno Almasihi. ³¹ "I'i yungngo ömö'di ka tinyi pupa yiini ku'bu nja niimö tammo iini ara ka toso kada tuu'da na ungodho no nja aka tammo iini." ³² Tumma na küdhü dhorro no eege kungngo, a'a nasaasa tiki a'da taküdhü ma Almasihi nja kaniisa. ³³ Fa ka ömö'di asaasa aka miini afa miini ka asaasa eyi yiini kungngo fa ka aka mümmü nyuri yoono dhorro.

Laala nja kupupa tanno eene

6 Laala, aaga föönyö tumma na kupupa tanno ada nja nakaniimö tammo ada ana eere ma Uugaara, tumma dhorro eege kungngo. ² "Ümmü pupa yüüdü nja niimö tammo üüdü," tumma ma seriye ma Masala na dhidha no ma timi'di tumma eege kamiini, ³ "amang kada taluna ta'diila a nagürünü naada tadhabbu ka 'büdhülü." ⁴ Aaga na kupupa no, aaga fa tanangnga laala yaada ka koroo'bo, lakiini aaga inggiri eege afa ma tiya Uugaara ka tiki ya kungngo.

Naguugaara nja kasaga

⁵ Kasaga, aaga aföönyö eema ya naguugaara tanno ada ka 'büdhülü ya, a ri'ba a ta'deedene ka oona ana eedi ka tinsili afa maada ka taföönyö tumma na Almasihi kungngo. ⁶ Taalo kudumma eene kiji aaga a'da tadinö kada, lakiini kada kasaga tanno Almasihi

† 5.31 Takwiin 2.24 †† 6.3 Tö'dö kürö 20.12; Seriye ya eera ya 5.16

kalinggo niimö ya Masala ka asaasa ya. ⁷ Aaga alinggo ana eedi dhorro afa maada ka talinggo ada Uugaara taalo a kadu. ⁸ Kudumma ada kussu ara Uugaara saga nangnga talingnge a kadu in'dili üürü tasaga üürü ömö'di ya dhorro ya, ka linggo niini na 'diila no.

⁹ Aaga na naguugaara no, aaga üüni a kasaga tanno ada nggeege, aaga fa tuuru ri'ba eene ka nanggeedi aaga tussu aaga a'da Uugaara yeene i'i ya Uugaara yaada ka 'dotombo'do taalo üüni ada ömö'di könö ku'bu.

Mudugusi ma Masala

¹⁰ Tumma na eere no a'da aaga tana türü a Uugaara ka türü tanno oona na idhindhi no. ¹¹ Aaga adhifi eema ma koro'bo ma Masala nye'd'de amang kada tambaanya takara ka ünggü tammo Ebliisi. ¹² Taalo angnga keema koro'bo nja diidi ma tuu'da nja eriidö, lakiini nja naguugaara nja kadu tanno iifi no nja kadu ma türü, kadu no anna ka ndüüli no nja nagoronggore tanno oroko no ka 'dotombo'do. ¹³ Yungngo ada kara tadhifi eema ma koro'bo ya Masala nye'd'de amang kada tambaanya tümmöönö ka eyi tiya ada ka uuru tanno atoroko no, aaga tidhi oona ku'bu ada ka ndatiimö linggo nye'd'de. ¹⁴ Aaga kardha ku'bu ana jönnö ma timin'da, aaga tagirni mudugusi ma tadhoro mo ada ka nooro, ¹⁵ aaga tagirni egiide ma tindinaana ku'bu nanggeyi naada ma teema tumma ma Masala na 'diila no. ¹⁶ Ana kide nye'd'de aaga a'duga toona ma tamma, amang kada tata magusule ma tatoroko ma finne mo. ¹⁷ Aaga kirni barnete ma toolonadene ada ka nanggüüdü aaga ta'duga kulu'ba ma Koronggore kada tumma ma Masala. ¹⁸ Aaga eema nja Masala turi kungngo a Koronggore ya Insili ya aaga fa taadha kide, aaga adinö ko'do miini aaga fara ka Masala ka üüdü ma kadu tanno oona. ¹⁹ Nja a'a afe'de amang kede kara tafa'da niinö ma teema ya, a Masala tanangnga rüsü kede ka eedi neema tumma na 'diila na Masala na küdhü no. ²⁰ A'a na tafiini miini nadimi'di adene a kadhöle, aaga afara ka Masala amang kede tana rüsü ma teema tumma na Masala taalo ri'ba kagu a'a.

Töøjülü na eere no

²¹ Lakiini taneene neede nja linggo tanno eede ara Tikikos saga tirina aaga in'dili, örre yeede ya akinyi linggo a'a, yeede ka asaasa i'i ya adho ka fiini ka linggo ma Uugaara ya. ²² Nagürünü a'a i'i kada amang kini tadirina taneene niidi aaga amang ka nanggeedi naada ka tiicolo. ²³ Ta'diila nja tasaasa nja tamma ma nagöre ma Masala Pupa ndama Uugaara Yasu Almasihi. ²⁴ Fa ka türü nja kadu nye'd'de no asaasa Uugaara yaaja Yasu Almasihi tasaasa na taalo kara titaalo no.

Filippi

Tafa'da tumma

Anya ma Filippi maganna ka Makadoniya maga müriya ma fiini ma niisö ma küüle ma Yünan tammo 'bitingngö ma Bölis ageema tumma ma İnjiili ma Yasu kannu a kadu tamma ka Yasu (Kadafiini 16). Bölis agananja ka pabuusu a nagürünü kadhabbu ka naanya kadhoonyo, a kadu ma kaniisa ka Filippi tagürüniigi ana gürüüsü ma tamünügü i'i ko'do, kuu'bu i'i ka eedi. I'i arigiri waraga ya ma tanangnga ta'diila eene.

I'i iki a kadu ma kaniisa a'da kummü tumma na Almasihi a'da a kadu tiicolo ka nanggeedi nja köje kakinyi linggo a köje dhadha. I'i iki eene a'da taneene na a'diila no kungngo Almasihi, kuurna talaana tanno iini taalo talaana na katalaana tanno korokoro no asaasa eege a'da kuurna eema ma taanyara ya Masala ka anangnga a Yahüdü ya.

Tamana ta'diila

1 Waraga ya ö'dö ndama Bölis nja Timosaws kadu ma linggo na Yasu Almasihi kungngo co nagöre ma angnga ma kaniisa no ka Filippi nye'd'de kungngo, kadu no unggodho nja Yasu Almasihi no, nja ka'boge nja kadiifi tanno eene. ² Fa ka Masala ma Pupa tiya aja nja Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ka anangnga türü aaga nja ta'diila.

Tafara ka Masala nja tamana ta'diila

³ Namana a'a ta'diila a Masala tammo eede turi kede kara tagiigi tumma aaga. ⁴ Nafara a'a ka Masala turi a dhodho kudumma aaga in'dili kungngo. ⁵ Kudumma ada ka takinyi linggo ma injiili a'a ndama uuru tanno dhidha no ta'bitingngö. ⁶ Nussu a'a dhorro a'da Masala ma kafü'dü linggo na 'diila kada mo, mara tütü ka talinggo ka saga tatimö kadara ka uuru tanno Yasu Almasihi kara tö'dö no. ⁷ A tumma dhorro eede ka tinigöögö ma aaga in'dili kudumma aaga 'do aaga kungngo ka eedi tiya eede turi kungngo, aaga in'dili kosso aaga ka türü tanno Masala nja a'a, üürü ka pabuusu üürü ka tümöönö ka tumma na 'diila no a tefe kide dhorro. ⁸ Masala oogo mungngo mussu tumma meede ka teema tumma ma timin'da eede ka tiki a'da a'a nana 'bangnga ma aaga in'dili 'bangnga mö'dö ndama eedi ya Yasu Almasihi. ⁹ Tafara ka Masala neede kudumma aaga a'da a tasaasa naada ka takogoona ma tadhobbu dhorro ka tussu eema nja ta'dara. ¹⁰ Amang kada tesse niimö ya a'diila ya amang kada tinsili, a tatoroko titaalo kada ka uuru tanno Almasihi kara tö'dö no. ¹¹ Aaga tadigine a tööyö ma 'diila ana eere ma Yasu Almasihi ma tindhindhi nja tindhigi Masala ko'do.

Tefe ka 'di ana Almasihi

¹² Nagöre eede, nasaasa a'a a'da aaga tussu niimö ya agalinggo adene ana a'a ya, agala kadu kakogoona

ma tanangnga tumma na 'diila no ka tanya ku'bu. ¹³ 'Bitingngö kadu nye'd'de ka 'di ma nasigira ma Rööma nja kadu könö kussu a'da a'a na ka pabuusu ka üüdü ma Almasihi. ¹⁴ Tanna ka pabuusu neede no, kafa ka nagöre ma angnga kadhabbu katamma ka Uugaara Yasu kakogoona ma tümü rüsü ma teema tumma ma Masala a'da taalo ri'ba eene ka nanggeedi.

¹⁵ Kadu könö keema tumma ma Almasihi a kirimi a tisaana ka oona a kadu könö talaana i'i ana eedi ka tinsili. ¹⁶ Kadu na miini no kalaana ana eedi ma tasaasa a'a, kussu a'da Masala manangnga a'a ka talaana kadu ka tumma tanno oona na 'diila no. ¹⁷ Kadu na miini no taalo keema tumma ma Almasihi ana eedi ka'diila, kussu a'da eege kara takogoona ma tanangnga dhögürü a'a ka tanna ka pabuusu. ¹⁸ Lakiini taalo agudu a'a ka oona, kagala oona ka'diila eede a tumma tanno Almasihi ka teemadene üürü ka'diila alla taalo ka'diila ka nanggeedi, lakiini nadhodho a'a ara a'a tütü ka tadhodho. ¹⁹ Kudumma eede ka tussu a'da alinggo adene ma toolona a'a ka pabuusu kudumma tafara ka Masala tanno ada a tikinyaana ma Koronggore tiya Yasu Almasihi. ²⁰ Niimö yeede ka asaasa nindhigi i'i ya, a'da nafa tagi'di ka linggo tanno eede keere 'do, lakiini 'bitingngö turi ara a'a tiisö ka linggo keere ana oona nye'd'de, üürü nefe a'a ka 'di üürü neyi a'a. ²¹ Tefe ka 'di neede a'da nussu Almasihi, inde neede tö'dö keere a niimö. ²² Üürü a'a tefe ka 'di neede ma talinggo linggo ma tö'dö keere iini ya, taalo a'a nussu ara a'a tesse öjö? ²³ Nadhere a'a ka eema keera, nasaasa a'a taadha ka tefe ka 'di ara a'a ka taneene nja Almasihi i'i yungngo a'diila. ²⁴ Agala ka'diila nja aaga eede kara tütü ka tefe ka 'di. ²⁵ Nussu a'a ara a'a tütü nja aaga in'dili kungngo amang kada tunggunu co a dhodho tanno ada ka tamma ma Masala. ²⁶ Nggeege taneene neede nja aaga afe'de no, kanangnga aaga ka tindhigi Yasu Almasihi ko'do kudumma ma niimö tiya Masala ka talinggo ada a'a ya.

²⁷ Niimö ya agudaana 'bitingngö ya a'da a taneene naada ka tefe ka 'di kaneene nja tumma tanno Almasihi amang kede tara tö'dö kada kannu ya, üürü a'a

naföonyö kede ka tüürü nitaalo kada kete, aaga tüü kada ungodho ka Koronggore, aaga takardha ku'bu ana eedi ungodho ka üüdü ma tamma ka Yasu Almasihi nja tumma tanno 'diila no. ²⁸ Aaga fa tari'ba a diidi tiya ada ka niimö töccö 'do nggeege kara tussu adene a'da eege kandaama, a toolonadene naada ka Masala ka niisö. ²⁹ Masala mafa'da fiini aaga ma talinggo ada Almasihi, taalo tamma kini sugi, lakiini ma tadhügürü ka üüdü miini afe'de. ³⁰ Aaga kardha ku'bu aaga teema koro'bo afa ma tiya ada ka tadinö kede ka takardha ku'bu iini ya, aaga taföonyö 'bitingngö a'da naleefe a'a takardha ku'bu 'bitingngö.

Tiicolo na Almasihi nja tidhindhī tanno iini

2 Tefe ka 'dī naada ka Almasihi 'dee ka anangnga aaga kana türü? Tasaasa niini ka 'baga o'o ku'bu ka eedi? Ka ungodho aaga ka Koronggore nja 'bangnga nja muuyu? ² Nggeege a'a nasaasa aaga a'da aaga tanangnga a'a ka tadhodho a tasaasa ka ungodho ana eedi ungodho a tumma ka ungodho.

³ Aaga fa tasaasa nanggeyi naada aaga tan'dinigi oona coo'do, aaga ümmünü nanggeedi ku'bu aaga tümümü kadu könö ka tii'bi aaga. ⁴ Aaga fa takiri' iye ka eema ma nanggeyi tanno aada, lakiini aaga asaasa kadu könö iini. ⁵ Aaga ümmü nanggeyi naada afa ma Yasu ka tümümü tumma ma eyi tiya iini.

⁶ I'i afeene nja Masala ka eema in'dili kungngo, lakiini i'i taalo a'bunu eyi yiini kide ma taköje nja Masala.

⁷ Nggeege i'i adha agala ka tüpü eyi yiini co a'duga tuu'da ma tasaga afeene nja ömö'di abbü 'dala kada tuu'da ma tadü'd'dü.

⁸ Iicolo aföonyö tumma na Masala idhi eyi, eyi ka salii'bi.

⁹ A Masala ta'diniga i'i ko'do ka 'buugu tiya ku'b'ba ya manangnga eere iini agii'bi nagereene nye'd'de.

¹⁰ A kadu nye'd'de tüürü ku'bu a nagüüge kidha ma Yasu, ka 'dotombo'do nja 'büdhülü ka tüm'bü.

¹¹ A nagonggo'do nye'd'de teema a'da Yasu Almasihi i'i ya Uugaara ma tafünügü Masala ma Pupa ma ko'do mo.

Aaga öyeene ada ka 'büdhülü

¹² Nagöre eede, afa maada kada kaföonyö tumma neede 'bucca kungngo ana a'a kide, aaga föonyö tumma neede 'bitingngö a'da taalo a'a kada kete, aaga kardha ku'bu a linggo ma toolonadene tanno ada a ri'ba a ta'deedene ka oona ma tanangnga kadu ka tussu a'da Masala moolona aaga. ¹³ Kudumma Masala oogo mungngo malinggo kada amang kono tafa kada aaga tasaasa talinggo linggo noono, aaga tambaanya talinggo linggo noono. ¹⁴ Aaga üünī eema in'dili, aaga tafa ta'digineene, aaga tafa takirimī ajeene. ¹⁵ Amang kada tinsili ka nanggeedi a'da kitaalo tatoroko kada, aaga ta'diila kada laala ma Masala ka söödö ma kadu tanno oroko no, aaga töyeene kide afa midigi ka 'dotombo'do. ¹⁶ Aaga ümmü tumma ma tefe ka 'dī amang kede tabbü 'daniisö ana aaga ka uuru tanno Almasihi kara tö'dö a'da taalo a'a nagalinggo nitaalo kadhügürü weerö ün'dügüngngö. ¹⁷ Üürü a'a neyi ara

tafeene nja tuuru ngeeli a Masala, kudumma linggo tanno ada ka talinggo ada Masala no kafeene nja tirri, kudumma ada ka tamma ka Yasu. A'a nadhodho nja aaga in'dili kungngo. ¹⁸ Aaga dhodho nja a'a aaga ta'deema nja a'a afe'de.

Timosaws nja Abafrüditös

¹⁹ Üürü tasaasa na Uugaara Yasu, nasaasa a'a tagürünü Timosaws kada kete kungngo amang kede taföonyö tumma kada, oona ta'diila kede eedi ta'baga kede ku'bu. ²⁰ Taalo ömö'di kede afa i'i ma tara tanaana iye kada dhorro afa miini kungngo. ²¹ Kadu könö nja a'a in'dili kalinggo ada ka nanggeyi tanno eene taalo kalinggo ada Yasu Almasihi. ²² Aaga kussu linggo na Timosaws, agalinggo tumma ma Masala nja a'a afa 'bii'bala nja pupa tiya iini. ²³ Nasaasa a'a tagürünü i'i kada, lakiini ara a'a ka tiri dha yeede tikinggi. ²⁴ Nussu a'a a'da ara Uugaara Yasu Almasihi tafa'da fiini a'a nö'dö kada kanna afe'de kete kungngo.

²⁵ Lakiini nijöögö a'a a'diila eede kara tagürünü Abafrüditös kada örre ma a'a ya tataneene ma a'a ya akinyi linggo a'a yaada ka kürünü i'i kede a'da öö'dö tamünügü a'a ko'do ya. ²⁶ Adinigöögö ma tasaasa tasasa kada in'dili kungngo, katoroko oona iini kudumma ada ka taföonyö a'da i'i akamaara. ²⁷ Akamaara 'do akete ka teyi, lakiini Masala mana 'bangnga miini nja a'a afe'de, amang kede tafa tagusu müürü ka müürü. ²⁸ I'i yungngo eede ka tiki a'da nuurugu i'i kada areere, amang kada tasala i'i, oona ta'diila kada, taalo nara tamüürü. ²⁹ Aaga amma kini ana eere ma Uugaara Yasu a dhodho afa ma örre tiya ada kungngo, aaga tamma ka kadu töccö afa miini kungngo afe'de. ³⁰ Kudumma iini ka ndakete ka teyi ka üüdü ma linggo tanno Almasihi, amünügü eyi yiini co amang kini takinyi linggo a'a ka üüdü ma aaga.

Ara Masala toolona angnga nya

3 Keere kungngo nagöre eede, aaga dhodho ka Uugaara Yasu. Tarigiri ma waraga tiya eede ka tunggu co aaga ya, taalo agu'du a'a ka oona, kagala kara ta'diila nja aaga adha. ² Aaga adini ko'do kudumma kadu tanno afeene afa tiini no, eege ka kadu tanno alinggo eema ya toroko ya, eege ka kadu tanno aga'da tuu'da no. ³ Angnga ka kadu ma tatendhe na dhorro no, kudumma aja ka tümümü Masala a Koronggore angnga tagadhodho ana Yasu Almasihi, taalo angnga kadu üüdü ka eema ma tuu'da. ⁴ A'da a'a ka eyi tiya eede nussu a'a niimö yeede ka tümümü tumma miini dhorro ya. Üürü ömö'di inggide iki a'da ara i'i tödhi ka eema ma tuu'da ya, a'a ka eyi tiya eede, a'a na miini. ⁵ Nageenedene a'a natiimö füngngö iidümmü afünü iidoona natendhe, a'a na taga Israyil, siliga ya Binyamiin, a'a na taga Yahüüdü tiya dhorro ya, ka tumma ma seriye ya, a'a na taga Fariisi. ⁶ Üürü ndama tagu'daana ma eedi ya, nagakirimī a'a kaniisa nalinggo oogo, üürü ndama ta'diila ma seriye ya, a'a nüm-möönö dhorro, taalo niimö ya toroko ya kide. ⁷ Lakiini taalo a'a nö'dö keere a niimö kide, lakiini nüm-möönö a'a ka taama ka üüdü ma Yasu Almasihi. ⁸ Lakiini a'a nüm-mü eema ya nye'd'de ka taama amang kede taduna niimö ya idhindhī ya tussu ma Yasu Almasihi

Uugaara yeede, naama a'a eema nye'd'de kungngo ka üüdü miini, niiri eema nye'd'de kada nyoro ün'dügüngö amang kede taluna Almasihi. ⁹ Na a'a tanna kide taalo a ta'diila ma seriye, lakiini kudumma ma tamma ma Almasihi eege ka ta'diila tanno Masala ka anangnga angnga no. ¹⁰ Amang kede tussu Almasihi nussu türü na anangnga i'i ka fiki'dö ka inde, nosso ka dhügürü ma tin'di tanno iini, nafeene nja iini ka inde tanno iini. ¹¹ Nggeege ara a'a tindhigi tafiki'dö neede ka inde.

Tisi ka fiini tiya dhorro ya keere

¹² Taalo a'da a'a naduna, nja eege ka tafara ta'diila nye'd'de, lakiini a'a nawwa fiini ma taluna niimö yeede ka tawwa ya, kudumma Yasu Almasihi agala ka 'duga a'a kada tanno iini. ¹³ Nagöre eege taalo a'a nümü eyi yeede a'da a'a naduna, lakiini niimö inggide ungodho eege ka tüüni, nürü ma eema tiya eege keere ya ara a'a ka takardha ku'bu ma tiya eege kidha ya.

¹⁴ Nunggunu a'a niisö co aadha ka niimö tiya eege kasaasa ya amang kede taluna tumma ka Masala ka tümünü a'a maco no 'dotombo'do kudumma eege ka tamö'di tiya Yasu Almasihi.

¹⁵ Fa kaja angnga in'dili no adho ka fiini ma Masala no angnga tagurna fiini ya miini ya keere. Üürü fiini könö ungnö ada afe'de, ara Masala tala aaga kide ya. ¹⁶ Lakiini 'bitingngö ya fa kaja angnga tagungeene ka fiini tiya Masala ka ala angnga kide ya.

¹⁷ Aaga kinyi a'a ka taneene tanno eege nagöre eege, aaga anaana iye ka taneene tanno neene afa ma kadu tanno urna fiini yeede keere no.

¹⁸ Nadünügü a'a aaga 'bucca a 'biidi ka iye, kadu kinggide kadhabbu a taneene tanno eene ka anangnga eege kada diidi ma salii'bi tiya Almasihi. ¹⁹ Kadu na miini no 'do kara saga taaya, Masala meene a'da nanggeedi neene a tidhindhi neene a'da modolo, eege no isi ka eema ma 'bühülü keere no. ²⁰ Lakiini 'buugu yaaja ungnö ka 'dotombo'do, i'i yungngo aja ka takindhigi Uugaara yaaja dhorro Tatoonla Yasu Almasihi ndama iini. ²¹ I'i yungngo ara ta'bele tuu'da naaja na ki'di no anangnga eege kafeene nja tuu'da tanno iini no kada idhindhi kudumma iini ka ana türü ma tanangnga eema nye'd'de kaföonyö tumma niini.

Talaana

4 Ka nagöre eege neede ka asaasa eege nadinigöögö meene, eege kanangnga a'a ka tadhodho nadho ndalondo eege ka üüdü no, aaga idhi oona ku'bu ka eema tiya in'dili kungngo nagöre eege kidha ma Uugaara Yasu Almasihi. ² Nasaasa a'a Afütiya nja Santiika a'da ka ungodho kidha ma Uugaara Yasu Almasihi ³ O'o afe'de na teefe ma a'a na adho ka fiini no, nasaasa a'a o'o a'da nakinyigi eege ko'do kudumma eene ka tadhügürü ka linggo ma Masala nja a'a, eege nja Aklimindis nja türeene ma kadu tanno kakinyi linggo a'a no, eege na nagereene tanno neene kadanna ka sorne ma tefe ka 'di no.

⁴ Aaga dhodho 'bucca kungngo ka eere ma Uugaara niki aaga afe'de aaga dhodho. ⁵ Aaga fa ka kadu nye'd'de kussu tidhi oona ku'bu naada. Amang kada tussu a'da Uugaara Yasu Almasihi anda kete kara tö'dö. ⁶ Aaga fa tadinigöögö ma niimö 'do, lakiini aaga asaasa eema yaada ka Masala a tafara kono nja tamana ta'diila oona nja tindhigi oogo ko'do. ⁷ Ta'diila na Masala na agii'bi ta'dara nye'd'de no nafa ka nanggeedi nja nanggüüdü tanno ada kidha ma Yasu Almasihi.

⁸ Ka nagöre eege, aaga naana iye ka niimö ma timin'da a tindhiginja ko'do nja tiya dhorro ya, nja tiya adho ka fiini nja tiya insili ya. ⁹ Aaga alinggo niimö yaada ka talaanadene kede ya, aaga ta'duga kede ya, nja eema yaada kiji a'a ka talinggo aaga taföonyö kide ya, a Masala ma ta'diila taneene nja aaga.

Tamana ta'diila a kadu ma Filippi

¹⁰ Nadhodho a'a a Masala dhorro eege ka tussu a'da kapadaga aaga kanaana iye kede, kagamma aaga ma tagüüni ana a'a nggeege ma 'billi, lakiini aaga taalo ka kaluna fiini. ¹¹ Taalo a'a niki nggeege a'da a'a nasaasa niimö, nussu a'a kafa ka eyi tiya eege. ¹² Nussu a'a kafa ka eyi tiya eege ka 'buugu ka tatoroko, nussu ka taneene eege kara tüüsü ka eema nye'd'de, nadinö a'a ka iire nja tüüsü nja ta'diila nja dhügürü. ¹³ Ara a'a tambaanya linggo ma eema in'dili a türü tanno Yasu Almasihi ka amana a'a no. ¹⁴ A'diila a'da ada ka tamünügü a'a ko'do ka dhügürü tiya eege. ¹⁵ Kussu aaga tumma no aaga no kadu ma Filippi no jiddi meede ka tafü'dü linggo ma Masala nunggeene ka Makadoniya taalo kaniisa ma takara tanangnga niimö illi aaga ungodho aaga. ¹⁶ Ka Tasalanüki kagürünigi aaga ana eema yeede ka asaasa ya teera ma tamana a'a kungngo. ¹⁷ Taalo a'a neema nggeege a'da a'a nasaasa eema, lakiini a'a nasaasa Masala manangnga ta'diila aaga ka eema tiya ada ka talinggo ka'diila ya. ¹⁸ Eema yeede ka asaasa ungnö eege 'bitingngö i'i ka eyi tiya iini ya dhabbu a tiya eege ka asaasa ya asa a'a tana eema dhabbu ka Abafrüditös ka öö'dö ana eema tiya ada a'a, afeene afa kondho tanno unynya ti'd'di mo, tirri na Masala ka tamma kide no eege kamiini. ¹⁹ Fa ka Masala meede mana eema dhabbu a'da kitaa-lo ndhiginö kide, manangnga eema yaada ka asaasa ya nye'd'de kungngo ana eere ma Yasu Almasihi. ²⁰ A tidhindhi na Masala ma Pupa tiya aja taneene ta'billi turi. Amiin.

Töøjülü na eere no

²¹ Aaga öøjülü kadu ma kaniisa ana eere ma Yasu Almasihi. Nagöre ma angnga no neene nja a'a no köøjülü aaga. ²² A nagöre ma angnga no ma kaniisa ki ta in'dili kungngo köøjülü aaga, munda kadu ma 'di ma uugaara ma Röoma öøjülü aaga afe'de. ²³ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasihi taneene nja aaga nye'd'de kungngo.

Kölösi

Tafa'da tumma

Kölösi maga anya ma Asiya ka niimö ma ndanaaya ma anya tammo eene 'bitingngö a'da Türkiya. Bölis ya tafiini, taalo aganna kide ma eyi tiya iini. Lakiini i'i anaana iye kono kudumma iini ka taföonyö a'da katalaana na miini no kiki a kadu ma kaniisa a'da kalinggo eema ma Yahüüdü, afa tafaradene nja tafara ka kadhangga amang ka Masala ta'diila nja eene. Yungngo Bölis ka tarigiri waraga ya adirina eema a kadu ma kaniisa a'da inde na Almasihi koolona eege, Almasihi ungnö ka 'dotombo'do Uugaara ma kadhangga in'dili nja nagoronggore nja eema tiya ka 'buugu ka oona ya nye'd'de. İkirı ka tiki a'da eege taalo kummü masala meene kanangnga kadu ka tussu a'da eege ka kadu tanno Masala nja talaana. Fa kene kummü Almasihi. İki eene afe'de, taneene neene kanangnga kadu ka tussu a'da eege ka kadu tanno Masala ka tagesse eege no.

Töøjülü

1 A'a na Bölis tafiini ya Yasu Almasihi tasaasa ma eedi ya Masala, a'a narigiri waraga nja örre ma angnga Timosaws. ² Nunggu co kadu tanno Masala no ka anya ma Kölösi no, nagöre ma angnga no amma ka Almasihi no, a Masala ma Pupa tiya aja tanangnga ta'diila nja türü tanno oono aaga.

Bölis afara ka Masala nja tamana ta'diila oono

³ Kidi kara tafara ka Masala 'bucca kungngo kudumma aaga Pupa yaaja Uugaara Yasu Almasihi, ungnö tanangnga ta'diila oono kudumma aaga. ⁴ Kidi ka taföonyö tamma ka Yasu Almasihi naada, a tasaasa ma kadu tanno amma ka Masala nye'd'de. ⁵ Kudumma tindhigi tanno Masala ka takindinaana kada ku'bu ka 'dotombo'do no, tindhigi naada ka taföonyö ka tumma tanno timin'da no ka İnjili no, ⁶ İnjili mö'dö kada ka na'buugu koono nye'd'de kungngo mana iye madigi ku'bu afa meene ka tagüüni adene kada ka söödö jiddi ma uuru tanno ada ka taföonyö no, aaga tagusu türü na Masala nye'd'de dhorro kungngo. ⁷ Kalaadene aaga ka tumma tanno Abafaraas örre ma angnga yiidi ka asaasa i'i ya, ya alinggo nja ungnö linggo ma Masala ya ömö'di ma linggo tanno Yasu Almasihi ya dhorro ya ka üüdü ma angnga. ⁸ I'i yungngo adirina ungnö afe'de ma tasaasa tanno ada ka Koronggore.

Almasihi i'i ya tatoonona

⁹ I'i yungngo eede ka fara ka Masala turi kudumma aaga jiddi meede ka taföonyö, ungnö tafara ka Masala a'da manangnga tussu eema ma fiini tiya oono aaga, a ta'dara ma Koronggore. ¹⁰ Ungngo keema tumma no amang kada taneene taneene na Masala ka asaasa no amang ka oona ta'diila kono ka eema nye'd'de, aaga tö'dö a tööyö ka linggo tanno a'diila no nye'd'de. ¹¹ Aaga takidhö a türü nye'd'de afa ma tidhindhi ma türü tanno oono, amang kada tana tidhi

oona ku'bu nja tummu eedi ku'bu nja dhodho.

¹² Angnga tamana ta'diila a Masala mamanaga angnga ka toso ka tauugaara ma töyeene. ¹³ Oogo mungngo moolona angnga ka türü ma ndüüli mapadaga angnga ka tauugaara tanna 'Bii'bala tiya oono, yoono ka asaasa i'i ya. ¹⁴ I'i yungngo afa angnga, oolona tatoroko naaja.

Almasihi agii'bi kadu nye'd'de

¹⁵ Yasu Almasihi i'i ya koronggore tiya Masala tamma aja kitaalo kijöögö mo, i'i ageenedene ka eema tiya arü'bü adene ya ka dhidha in'dili kungngo. ¹⁶ Eema nye'd'de arü'bü adene ana i'i, eema ya ka 'dotombo'do ya nja tiya ka 'büdhülü ya, ya ijidene ya nja tiya taalo ijidene. Uürü nagöoyö nja türü uürü tauugaara uürü naguugaara, eema in'dili ana i'i ananja iini. ¹⁷ I'i yungngo ka eema kidha nye'd'de kungngo, eema nye'd'de ümmü ajeene ana i'i. ¹⁸ I'i ya üüdü ma tuu'da, kaniisa i'i ya ama dhidhdha, adageenedene kadhada ma kadu tanno aaya no, amang kini tama eema nye'd'de kungngo. ¹⁹ Kudumma Masala ka a'diila oona oono amang ka eyi tiya oono nye'd'de taneene ka Almasihi. ²⁰ Amang kini tanangnga kadu nye'd'de kada tanno oono ka 'büdhülü nja 'dotombo'do, ö'dö a ta'diila ana eriidö tiya iini ya uurunja ka salii'bi ya.

²¹ Billi ka ku'b'ba aaga ka Masala ku'bu, aaga takadiidi oogo, a nanggeedi tanno ada na nyoro no. ²² A 'bitingngö ka inde ma tuu'da tanno iini no, anangnga aaga kada kadu ma Masala na insili no a'da taalo modolo nja hetti tagu aaga. ²³ Kada kara tummu tumma ma Masala ana eedi dhorro ya, aaga tütü kide, aaga tafa tooso ka tumma ma İnjili naada ka taföonyö na kadu ka tagalaana kadu iini ka na'buugu koono nye'd'de i'i yungngo eede a'a na Bölis ka talinggo.

Linggo na Bölis ma kaniisa

²⁴ A'a 'bitingngö nadhodho a'a ka dhügürü ma tuu'da tanno eede kudumma aaga no tiimö dhügürü ya Almasihi ka tuu'da tanno eede ka üüdü ma tuu'da

tanno iini na kaniisa no. ²⁵ Masala mümmünü a'a ka linggo ma kaniisa a'da neemaga tumma na Masala co aaga in'diili. ²⁶ Niimö ya Masala ka taküdhü i'i ma nagürüünü ma 'billi nja sere 'do, mala a kadu tanno oono na insili ka nanggeedi no. ²⁷ Kadu na Masala kasaasa eege a'da kussu ka kajeene ka söödö tindhindhi ma tumma tanno küdhü no, ya Almasiichi ka tanna kada ka oona, i'i yungngo a tindhigi ma tindhindhi. ²⁸ Angnga talaana kadu ka tumma tanno Almasiichi nye'd'de a tumma ma ta'dara ma tanangnga kadu kada unggodho a tadho ka fiini ka Almasiichi. ²⁹ Yungngo anangnga a'a kadhügürü nalinggo a türü tanno Almasiichi na linggo kede no.

2 Amang kada tussu nadhügürü, a'a kudumma aaga nja kadu ma Ladükiya nja kadu tanno taalo kadini kede no nye'd'de kungngo. ² Amang kene tana türü ka nanggeedi a tumma naada ta unggodho aaga asaasa ajeene, aaga taneene a ta'dara ma tussu eema nye'd'de ma niimö tiya Masala ya tunggüdhü ya Almasiichi. ³ I'i yungngo eema ya a'diila ya nye'd'de ma ta'dara nja tussu eema kadunadene kini. ⁴ A'a nadirina aaga i'di ömö'di öccö tiisini aaga a tumma tanno i'd'di no anangnga aaga katuurna fiini ya toroko ya. ⁵ Nitaa-lo a'a naneene nja aaga a tuu'da, lakiini a'a nungngo ada ka söödö a koronggore, nadhodho a'a eede kiji tidhi oona ku'bu a taneene tanno ada no ma tümümü tumma na Almasiichi dhorro.

Tefe ka 'di nja Almasiichi

⁶ Aaga ungeene ka fiini tiya Yasu Almasiichi afa maada ka tamma kini kada Uugaara. ⁷ Aaga kardha ku'bu aaga tamma kini dhorro, aaga tümümü tumma naada ka tagalaadene kide no, aaga tamana ta'diila a Masala. ⁸ Aaga adini ko'do, ömö'di ökönö tafa tiisini aaga a tumma ma ker'de ker'de ana eema ma kadaada ma 'billi ana eema ma 'büdhülü ya itaalo aya Almasiichi ya. ⁹ Kadigine taneene na Masala ka tuu'da tanno Almasiichi. ¹⁰ O'o nadigine ana Almasiichi, i'i yungngo üüdü ma naguugaara 'do nja türü. ¹¹ Kadu na Almasiichi k-radene, lakiini taalo taradene ma niisö, lakiini kadhaga aaga tuu'da ma tatoroko ma tamö'di a taradene tanno Almasiichi. ¹² Kada kambeesedene ana eere tiya Almasiichi, kadü'büdene aaga nja iini, aaga tafiki'dö nja iini afe'de kudumma ada ka tamma ka türü tanno Masala na anangnga i'i ka fiki'dö no. ¹³ Kaganeene aaga afa kadu no aaya no ka tatoroko tanno ada, kudumma ada ka titaalo karadene ka tuu'da. A Masala tanangnga aaga ka tefe ka 'di nja Almasiichi ma'duga tatoroko kaja ka oona nye'd'de kungngo. ¹⁴ Aagala eema ma 'billi ya arigirinja ku'bu ya taalo a'diila nja angnga ya, ada'dingnge kada diidi ma angnga, i'i a'duga kaja abünnü i'i ka salii'bi. ¹⁵ Amuru türü ma tauugaara anangnga eege ka tussu adene ka kadu kidha adagi-i'bi eege ana salii'bi.

¹⁶ Nggeege aaga fa tafa ka ömö'di töccö ahükümü aaga kudumma ma eema tiya ada ka taguri nja tooye nja taanyara nja tere nja uuru ma Sa'bididi. ¹⁷ Eema ya nye'd'de kungngo a koronggore ma eema tiya ungunu atö'dö ya, lakiini tumma dhorro kungngo Almasiichi. ¹⁸ Aaga tafa ka ömö'di tiya üfü korokoro a'da i'i iicolo ka eedi nja tumma ma kadhanga a'duga talingnge naada. Ömö'di afa ma tiya miini ya inynyo ka tasaana eema ku'bu dhabbu ma eema tiya iini ka ti-

jöögö ya, adigine a ta'dinga oona coo'do a tumma ma tadü'd'dü ün'dügünggö. ¹⁹ Taalo ümmü ajeene nja üüdü, ya tuu'da nye'd'de katümmünü ajeene kakaraganja ko'do ana areere nja agillö, inggiridene afa ma Masala ka anangnga i'i ka tinggiridene kungngo.

Inde nja tefe ka 'di nja Almasiichi

²⁰ Kada ka ndaaya nja Almasiichi aaga taadha ka eema ma 'büdhülü, aaga sa köö'dö nya aaga taneene afa aaga kama 'büdhülü, minna agu aaga aaga taleefe kide, minna agu aaga, aaga tümünü eyi yaada ka türü tanno iini. ²¹ "Fa taa'ba niimö ya ka oona, fa tagolo ya, fa tümümü ya ka oona?" ²² Eema ya nye'd'de ara titaalo a kadu kara talinggo iini, talaana ma 'büdhülü eege kamiini. ²³ Kijöögö angnga kafeene nja eema ma tussu eema, tümöönö ma Masala kinggide a tiicolo ma eedi a tüünü midhi ku'bu a tuu'da, lakiini taalo adho ka fiini ma tafaga eema ya tuu'da ka asaasa ya keere.

Taneene na insili no

3 Kada ka fiki'dö nja Almasiichi, aaga asaasa eema ya ka 'dotombo'do kita Yasu ka tanna kide ya, ya emmi ka Masala ka niisö ma kuri ya. ² Aaga anaana iye ka eema tiya ka 'dotombo'do ya taalo ka eema ma 'büdhülü. ³ Kudumma ada ka taaya, a tefe ka 'di naada ta küdhü ka Almasiichi a türü tanno Masala. ⁴ Yasu i'i yungngo a tefe ka 'di tanno ada, a kini kara tabbü 'dala ya, ara aaga tabbü 'dala nja iini ka tindhindhi tanno iini.

⁵ Aaga kirnö eema ma 'büdhülü yaada ka oona ya, füngngö nja kadu ka dhoonyo, nyoro ma eedi, temelö a tallogo, ya anangnga kadu ka tamma ka eema ma 'büdhülü tiya. ⁶ Eema ya i'i yungngo tanangnga tagoroo'bo na Masala ka ala kadu. ⁷ Kagafiigi aaga nggeege, ada kaleefe ka eema tiya miini ya 'billi. ⁸ Lakiini 'bitingngö sa aaga aadha ka eema tiya tamana aaga ka koroo'bo ya nja tam'baga nja teela ajeene, ⁹ aaga tafa tiisini ajeene ana eema ma korokoro ün'dügünggö, kudumma ada ka taadha ka eema ma 'billi nja linggo miini 'do. ¹⁰ Aaga kirni tuu'da na 'diila no ma tussu eema no ka koronggore ma ömö'di tiya adina i'i ya. ¹¹ Kita taalo taga Yünan alla taga Yahüüdü alla ya tendhe alla ya taalo atendhe alla töölege alla tajeene alla tasaga alla ömö'di ya hurra ya, lakiini Almasiichi i'i in'diili ada unngo ka eema in'diili.

¹² Aaga na Masala ka asaasa aaga ka tagesse aaga, manangnga aaga ka tinsili no, aaga kirni 'bangnga kada ka oona, aaga tana muuyu ma kadu, nja tiicolo ka nanggeedi, aaga tana 'bangnga ma tasaasa ajeene nja tidhi oona ku'bu. ¹³ Aaga faana ka oona aaga tanaana ma kadu tanno üüni tatoroko ana aaga no, üürü tumma na toroko no kungngo ada nja iini, afa ma Yasu ka 'duga tatoroko kaja ka oona, a'diila nja angnga kungngo. ¹⁴ Eema ya in'diili ya aaga agusu tasaasa kide, kudumma tasaasa eege kungngo kawagaana eema ya koon nye'd'de kungngo kada unggodho. ¹⁵ A ta'diila na Almasiichi tanna kada ka nanggeedi, i'i yungngo a Masala ka tagümmünü aaga a'da aaga ta unggodho, aaga tamana ta'diila a Masala. ¹⁶ Aaga fa ka tumma tanno Almasiichi kanna kada ka nanggeedi a ta'diila miini, aaga talaana ajeene a ta'dara, aaga tüwe tüüsü ma sorne ma nakaaru, nja tüüsü ma koronggore, aaga

tamana ta'diila a Masala ndama nanggeedi tanno ada ka teene. ¹⁷ Niiimö yaada kara talinggo üürü ada kara teema ya, aaga linggo ana eere tiya Uugaara Yasu. Aaga tanangnga ta'diila a Masala Pupa ana i'i.

Tumma ma taneene ma kadu ma öö'di tiya ungodho ya

¹⁸ Iiya, aaga föönyö tumma na naganyori tanno ada, afa ma tiya Yasu ka asaasa ya kungngo. ¹⁹ Nagiide, aaga asaasa iya naada aaga tafa tüüni tatoroko ana eege. ²⁰ Laala ya dhiidhi ya, aaga föönyö eema na kafaafa ma aaga nja nakaniimö tanno ada ana eema nye'd'de, eema ya Yasu ka asaasa i'i ya miini. ²¹ Kupu-pa, aaga fa tamidhi laala yaada kudumma eene kara tagi'di ka oona. ²² Kasaga, aaga aföönyö tumma na kadu tanno ada ka tagalinggo ada eene no, ka 'büd-hülü kita. Taalo a'da aaga talinggo amang kene tadinö ka linggo, amang ka kadu ta'diila nja aaga, lakiini a ri-ba ma Masala ana eedi ka tinsili. ²³ Niiimö yaada kadal-inggo ya, aaga linggo a nanggeedi ka teene afa maada ka talinggo ada Masala taalo a kadu. ²⁴ Aaga tussu a'da ara Masala tanangnga talingnge naada aaga ndama niisö tanno oono, kada ka talinggo ada Uugaara Almasihi. ²⁵ Ömö'di ya üüni eema ya toroko ya, ara sa aluna tapusu adene niini kide, kitaalo talomodene kide.

4 Naguugaara, aaga fa tüüni ada kasaga naada ku'bu, amang kada tussu a'da Uugaara ma aaga ungodho ko'do ka 'dotombo'do.

Talaana

² Aaga fara ka Masala turi aaga tadinö ko'do aaga tamana ta'diila a Masala. ³ Aaga ümmü Masala amang kono tafa'da ungodho ka naniinö amang kede teema tumma na Almasihi neede ka tanna ka pabuusu miini no. ⁴ Aaga afara ka Masala amang kede teema tumma na dhorro no amang ka kadu taföönyö. ⁵ Aaga aneene nja kadu no taalo kama ka kaniisa no a ta'dara ma tus-

su eema ya adho ka fiini ya. ⁶ Aaga eema tumma na a'diila no 'bucca kungngo ki'd'di afa tangga'dala, aaga tussu ka tapadaga tumma co kadu nye'd'de ka'diila.

Töøjülü no eere no

⁷ Tikikos assa ka tirina taneene neede aaga ya akinyi linggo a'a ya. I'i ya örre tiya eege ka asaasa i'i, ya adho ka fiini ya ma linggo ma Uugaara. ⁸ I'i yungngo eege ka kürünü i'i kada amang kini tadünügü taneene niidi aaga, a nanggeedi tiicolo kada. ⁹ Nagürünü a'a Önisimös nja iini örre yaaja ya a'diila i'i ya yaada, eege kara tadirina eema ya alinggo adene kidi kita ya aaga.

¹⁰ Arestarkos ta taneene yeede ka pabuusu öøjülü aaga nja Murkus moole ma Barnaba i'i yungngo eege ka tiki a'da aaga tada'da i'i kini kara tö'dö kada kannu. ¹¹ Nja Yashu tiya ana eere afe'de a'da Yustus ya. Eege kungngo kalinggo nja a'a eege na Yahüüd no ungodho eege ka fiini ma tauugaara ma Masala ka kakinyi linggo a'a 'do. ¹² A Abafaraas öøjülü aaga, ömö'di yaada könö i'i ya miini talinggo ya Yasu Almasihi i'i ya miini afe'de akardha ku'bu dhorro kudumma aaga ma tafara ka Masala amang kada tidhi oona ku'bu aaga talinggo linggo na Masala ka asaasa no. ¹³ A'a nungngo nadinö ka dhügürü tiya iini ka talinggo kudumma aaga nja kadu tanno ka Ladükiya no nja Hirabolis. ¹⁴ Lüüka ya dictöörö ya teefe ma angnga ya, nja Dimas köøjülü aaga. ¹⁵ Aaga öøjülü kadu no ka Ladükiya no nja Nifa nja kaniisa tammo oono ka 'di mo. ¹⁶ Kada kara tiiri waraga ya, aaga kürünigü iini aaga tunggu co kadu ma kaniisa ka Ladükiya, amang kene tiiröönö tekere. Aaga iiri waraga könö inggide, yeede ka tunggu co kadu ma Ladükiya. ¹⁷ Aaga iki a Arkibus adinö ko'do ma linggo tanno Masala ka tüm-münü i'i iini no afa kide atiiimö eege.

¹⁸ Tumma no a'a narigiri a niisö ma a'a na Bölis, aaga kiigi ma tanna ka pabuusu tanno eege no. A türü na Masala taneene nja aaga.

1 Tasalanüki

Tafa'da tumma

Bölis ya tafiini i'i agafü'dü linggo ma kaniisa ka Tasalanüki (Kadafiini 17), oogo ma ka anya tammo dhabbu ka Makadoniya ka ta'doogo ma Yünan. Unggeene kide areere kudumma Yahüüdü könö kasaasa tako'do kini. Ömö'di ya akinyi linggo iini ya ana eere a'da Timosaws ya ö'dö adirina eema iini a'da kadu ma kaniisa no ka Tasalanüki no kütü ka tümümü tumma ma Masala a'da kalinggo kadu eege. A Bölis tarigiri waraga ma tuu'bu eege ka nanggeedi nja iini ka tapadaga tindineene neene eene.

Bölis anangnga ta'diila a Masala kudumma tamma nja tasaasa tanno kadu ma kaniisa ma Tasalanüki, adirina eema eene ma taneene tanno iini nja eene. İkirı ka tasaana tumma no agalinggo adene a kadu ma kaniisa co eene ma inde nja niimö tiya ara tö'dö ka Yasu Almasihi kara tafada öö'dö ka 'büdhülü. Adagadünügü eema eene, meene kara taneene nya, idhi Almasihi tafada.

Töøjülü

1 A'a na Bölis narigiri waraga ya nja Silwans nja Timosaws ungnö tunggu waraga co kadu ma kaniisa ma Tasalanüki, kadu na Masala ma Pupa nja Uugaara Yasu Almasihi, a türü nja ta'diila tanna nja aaga.

Tamma na kaniisa ma Tasalanüki

² Kamana ungnö ta'diila a Masala kudumma aaga turi kungngo, ungnö tadiri aaga ka fara tiya iidi nja Masala ya kungngo, kafara ungnö ka Masala a naguuru. ³ Kütü ungnö kadagiigi tumma naada ka talinggo a tamma kidha ma Masala tanno aja Pupa ma linggo naada ka tümüönö a tasaasa nja tidhi oona ku'bu na öö'dö a tindhigi ka Uugaara tiya aja Yasu Almasihi. ⁴ Nagöre eede, Masala masaasa aaga, ungnö tussu a'da oogo magesse aaga. ⁵ Kidı köö'dö a tumma tanno a'diila no aaga, taalo a tumma ma niinö ungnö eege, lakiini a türü ma Masala nja Koronggore tiya Insili ya, taalo tumma ma niinö ün'dügünggö. Kussu aaga a'da ka kaneene ungnö nja aaga nya kaga'diila nja aaga. ⁶ Kada ka tamma ka tumma, kagümmü aaga fiini yiidi nja fiini tiya Masala, kadhügürü aaga dhabbu, lakiini Koronggore ya Insili anangnga aaga ka tadhodho. ⁷ Aaga kungngo kala ta'diila a kadu ma Makadoniya nye'd'de nja Akaiya. ⁸ Kudumma tumma tanno Masala ka dhala ku'bu ndama aaga, taalo ka Makadoniya nja Akaiya sugi, lakiini tamma nüüdü ka Masala no kussu adene ka na'buugu nye'd'de, i'i yungngo iidi ka titaalo kasaasa tadiri niimö miini. ⁹ Kadu 'do keema tumma maada ka tamma kidı, yiidi köö'dö kada ya, aaga aadha ka eema ma namasala aaga tümümü tumma ma Masala tammo dhorro mefe ka 'di mo. ¹⁰ Ma tindhigi 'Bii'bala yoono kara tö'dö ndama 'dotombo'do, a Masala ka fiki'dö i'i ndama inde, Yasu i'i yungngo ara toolona angnga ka tagoroo'bo tanno Masala na ara tö'dö no.

Linggo na Bölis ka Tasalanüki

2 Nagöre eede, tö'dö kada kannu niidi no, taalo ka toroko. ² Afa maada ka tussu a'da ka kalinggo adene ungnö, ungnö tageeladene ka Filippi, lakiini Masala manangnga türü ungnö miidi ka teema ka tumma moonoo co kadu a'da kagüüni kadu tatoroko ana ungnö. ³ Taalo ungnö keema tumma na toroko no nja aaga, ungnö taalo kiisini ömö'di, a taalo niimö ya toroko kidi ka eedi nja aaga. ⁴ Lakiini Masala ma'diila nja ungnö manangnga tumma noono ungnö, taalo ungnö keema a'da a kadu ta'diila nja angnga, lakiini Masala oogo mungngo miiri angnga ka nanggeedi. ⁵ Taalo ungnö kö'dö kussu aaga a'da taalo angnga tasaasa tadünnü eema na a'diila no ma aaga alla tallogo ungnö ma niimö, illi Masala oogo mungngo mussu. ⁶ Ungnö taalo kasaasa a'da a kadu tindhigi ungnö ko'do alla aaga tindhigi ungnö ko'do alla kadu könö. ⁷ A'da kömüsü miidi mungngo ada ka oona, kudumma iidi kadafiini tanno Almasihi, lakiini 'bangnga ma aaga magu ungnö afa ma niimö kaana 'bangnga ma laala tiya oono. ⁸ Ungnö kasaasa aaga dhorro, kasaasa ungnö aaga, aaga toso ka taneene nja ungnö, taalo ka tumma ma İnjili sugi, lakiini kudumma ada ka a'diila nja ungnö. ⁹ Tumma dhorro nagöre eede, kagiigi aaga dhügürü yiidi nja linggo na dhabbu no, iidi kadalinggo osooso nja naguuru amang kidi tafa tanyamanya ömö'di öccö ka oona a'da keemaga ungnö tumma ma İnjili ma Masala co aaga. ¹⁰ Aaga nja Masala ka tinö aaga ka taneene tanno iidi nja aaga a nanggeedi ka tinsili a'da taalo niimö ya toroko ya kide, aaga no amma ka Masala no. ¹¹ Aaga afe'de kussu aaga a'da ka kalinggo ada ungnö eema nye'd'de afa ma pupa ka tüüni ada laala tiya iini ya kungngo. ¹² Kafünügü ungnö aaga ko'do, ungnö tagalaanaga, ungnö tageema nja aaga, aaga taneene taneene ma Masala na dhorro no, mümmünü aaga a tauugaara nja tidhindi tanno oono.

¹³ Yungngo iidi kamana ta'diila a Masala turi kungngo, kudumma ada ka tummy tumma ma Masala naada ka taföonyö kidi no, aaga tamma kide no. Taalo tumma ma ömö'di eege kamiini, lakiini tumma ma timin'da ma Masala ka linggo kada ka oona aaga na amma ka Masala no. ¹⁴ Nagöre eege, eema ya linggodene ana aaga, agalinggo adene ana kaniisa tanno Masala no ka Yahüüdiya no ana eere tiya Yasu Almasi-
ihi. Siliga ma aaga eege kungngo kalinggo aaga, eege tekere kagalinggo Yahüüdü eege. ¹⁵ Eege kagiidi Uugaara Yasu nja nagane'bi, küüni tatoroko ana angnga, taalo kamma ka Masala, kadiidi kadu in'dili. ¹⁶ Kasaasa tafaga angnga ka teema ka tumma ma Masala co ajeene, tumma na ara tö'dö a toolona eene no, eege kakogoona ma tüüni eema ya toroko ya, a 'bitingngö sa tagoroo'bo na Masala a tö'dö kene.

Bölis asaasa tassa kene afe'de

¹⁷ Lakiini nagöre eege, ka kaadha ungnngo kada ka oona idhilli kungngo a dhugudha ün'dügüngngö, lakiini taalo ana nanggeedi, katinigöögö ungnngo ma tassa kada a 'bangnga ma aaga kagu ungnngo. ¹⁸ Kasaasa ungnngo tö'dö kada kanna, a'a ka eyi tiya eege na Bölis no nasaasa a'a tö'dö ta ungnngodho üürü teera illi Ebliisi afaga ungnngo keere. ¹⁹ Ka Uugaara Yasu kara tö'dö ya, aaga kungngo kara tanangnga tidhindhi angnga nja dhodho, anangnga ungnngo ka 'diniga oona niidi coo'-do a tii'bana ma türü tanno ada ka anangnga ungnngo no. ²⁰ Aaga ka tafünügünja ko'do tanno iidi, aaga tadhodho tanno iidi.

3 Kidi ka ndasala tidhi oona ku'bu niidi ka ndafaradene ya, ungnngo tikiri ka tiki a'da ungnngo töödhi ka Asiina ungnngodho ungnngo. ² Kagürünü ungnngo örre ma angnga Timosaws, ya alinggo linggo ma Masala nja ungnngo ya, adünnü tumma ma Almasi-
ihi a'da öö'dö tamünügü aaga ko'do ma türü ma tamma tanno ada. ³ Amang ka ömö'di töccö tapadaga oona keere kudumma tatoroko tanno, kussu aaga a'da ara angnga tagadhügürü. ⁴ Kidi ka takaleefe nja aaga ya, kakilli ungnngo ka takiki aaga a'da ara ungnngo tadhügürü afa maada ka tussu iini dhorro kungngo. ⁵ I'i yungngo anangnga a'a ka kürünü Timosaws, kudumma eege ka titaalo nara tambaanya tidhi oona ku'bu tafifinni miini kara tö'dö tassa ka tamma ka Masala naada, ri'ba kagu ungnngo a'da iidi Ebliisi tö'dö ta'b'ba aaga a lingngo niidi tanggaaga ta niimö ün'dügüngngö.

Tumma na Timosaws

⁶ A 'bitingngö Timosaws ungnngo ö'dö ndama aaga kanna adirina tumma ma tummy Masala naada ungnngo nja tasaasa, iki ungnngo a'da aaga kiigi tumma ma ungnngo turi kungngo a ta'diila, aaga kasaasa tassa kidi afa miidi ka asaasa tassa kada kungngo. ⁷ Nagöre eege, kadhügürü tiya iidi ya nja tüüni muuyu, kidhi ungnngo oona ku'bu, ungnngo tana türü a tamma ka Masala tanno ada. ⁸ A 'bitingngö ya, kefe ungnngo ka 'di kudumma ada ka tidhi oona ku'bu ka Uugaara. ⁹ Ara ungnngo tanangnga ta'diila a Masala ma aaga ka dhodho tanno iidi ka oona kidha ma Masala no. ¹⁰ Ungnngo tafara ka Masala osooso nja naganuuru

turi, amang kidi tassa kada ka dhugudha amang kidi tö'dö a niimö tiya itaalo ka tamma tanno ada.

¹¹ Fa ka Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu indi-naana fiini kidi ku'bu ma tö'dö kada. ¹² Nasaasa a'a Masala ma kusu tasaasa ajeene aaga ma kadu nye'd'de, afa miidi ka asaasa aaga kungngo. ¹³ Manangnga türü ada ka nanggeedi aaga tinsili a niimö ya toroko taalo kide, kidha ma Masala tanno aja Pupa yaaja, ka uuru ma tö'dö ma Uugaara tiya aja Yasu nja kadu tanno amma kono no.

Tefe ka 'di ma tanangnga Masala ka tadhodho

4 Keere kungngo nagöre eege, ungnngo kasaasa aaga ana eere tiya Uugaara Yasu a'da aaga tagusu taneene ka taneene tanno ada ka tunggeene iini 'bitingngö no ma tanangnga oona ka'diila ka Masala. ² Kussu aaga tumma niidi ka tünügü aaga ndama Uugaara Yasu. ³ Niimö ya Masala ka asaasa a'da aaga tinsili iini i'i yungngo, a'da aaga taadha ka temelö, ⁴ amang ka ömö'di töccö ana kada tussu ka taneene nja aka tanno iini ka tinsili ka tadho ka fiini. ⁵ I'i'di temelö taka kini afa kadu no taalo kussu Masala no. ⁶ Ömö'di öccö tafa talinggo örre yiini alla amidhi i'i, kakilli ungnngo ka tirina tumma no aaga, Masala oogo mungngo mara ta'diinö ka tumma tanno. ⁷ Taalo Masala magümmünü angnga ma eema tiya nyoro ya, lakiini ma eema tiya insili ya. ⁸ Ömö'di ya anu ka ta-laana tanno ya, taalo a tanu ka tadü'd'dü lakiini Masala mungngo manangnga Koronggore yoono ya Insili ya aaga.

⁹ Aaga tasaasa ajeene ma tanagöre, taalo nama tari-giri ada ka waraga aaga no miini, kudumma Masala ka tagalaana aaga a'da aaga tasaasa ajeene dhidha.

¹⁰ Aaga üüni nggeege a nagöre ma angnga tanno ka Makadoniya no nye'd'de. Ungnngo tiki kasaasa nagöre eege a'da aaga talinggo nggeege aaga tii'bi ya. ¹¹ Aaga tadini ko'do aaga taneene ka tiicolo, aaga talinggo eema ma eyi tiya ada, aaga tagu eema ma linggo ma iisine tanno ada afa ma tiya iidi ka kadünnü aaga ya kungngo. ¹² Amang ka taneene tanno ada ta'diila ka kadu tanno taalo ka ma kaniisa no amang kada tafa tarangnga kadu.

Tö'dö na Uugaara

¹³ Nagöre eege, taalo ungnngo kasaasa a'da türü ma kadu tanno aaya no, iidi aaga tanggaaga tamüürü afa kadu na taalo ka indhigi Masala no. ¹⁴ Üürü kagamma angnga a'da Yasu eyi asa fiki'dö afe'de ya, i'i yungngo aco kada kamma a'da kadu na aaya a'da kamma kini no, ara Masala sa ka öö'dö ana eege nja Yasu. ¹⁵ Afa ma tumma tanno Uugaara ka eyi tiya iini, ungnngo tiki aaga a'da angnga na öreene na aleefe tefe ka 'di no, ara Uugaara ka öö'dö, taalo angnga kara co ka kadu tanno aaya no kidha. ¹⁶ Kudumma Uugaara Yasu ka eyi tiya iini ara tö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do ana ndhi-dhe ma tummyneene ma uugaara ma kadhangga, a fara ma tiniidö tanno Masala, ikiri kadu na aaya ka tamma ka Almasi-
ihi no kafiki'dö ka dhidha. ¹⁷ Ikiri angnga ka takoreene nja eene ka tülügü, angnga na öreene kefe ka 'di no, angnga takoreene nja Uugaara Yasu ka 'dotombo'do angnga taneene nja iini turi. ¹⁸ Kada kindhigi njaana ko'do a tumma tanno.

Uuru na Uugaara

5 Nagöre eede, taalo nama tarigiri ada waraga aaga, aaga ma nagürüünü nja naguuru. ² Kudumma ada ka tussu dhorro a'da uuru ma tö'dö na Uugaara kafeene nja tanyooro ya ungeene ooso kungngo ya. ³ Ka kadu kara tiki a'da, "A'diila 'buugu insili ya," ikiri ka tako'd'do kene ma taga'da ada eege ku'bu afa teene na ö'dö ka aka magüröönö mo ka tin'di kungngo ki-taalo kara tambaanya toolona nanggeyi neene. ⁴ Lakiini aaga nagöre eede, taalo aaga kanna ka na'buugu tiya lüllü ma uuru tanno miini no kara tükü aaga ko'do afa tanyooro. ⁵ Kudumma ada kada laala ma töyeene nja laala ma uuru, taalo kama ma ooso alla ma ndüüli. ⁶ Fa kada fa tafeene nja kadu könö na arigide no, lakiini kada tadinö ko'do angnga tümümü oona naaja dhorro. ⁷ Kudumma kadu tanno arigide no karigide ooso kungngo, a kadu na ooye no, kooye ooso kungngo. ⁸ Lakiini angnga no laala ma uuru no ka tadinö, angnga tagümmü madagussi ma tamma nja tasaasa nja barnete ma tindhigi toolonadene. ⁹ Masala taalo mö'dö ana angnga maaja ka dhügürü, lakiini ma toolonadene ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi. ¹⁰ I'i ya eyi ka üdü ma angnga amang kaja tageefe ka 'di nja iini, üürü kadinö angnga üürü kaaya angnga. ¹¹ Aaga indhigi njaana ko'do, aaga takinyi njaana ko'do afa ma tiya ada ka tüüni 'bitingngö ya kungngo.

Talaana na eere no nja tööjülü

¹² Ungngo tasaasa aaga nagöre eede a'da aaga tanaana iye ka kadu tanno alinggo kada ka söödö no

na alaana aaga ka fiini ma Uugaara no. ¹³ Aaga tasaasa eege dhorro ka linggo tanno eene no, aaga aneene a ta'diila ma nanggeyi tanno ada. ¹⁴ Nasaasa aaga nagöre eede, a'da aaga talaana kadu no taalo kalinggo no, aaga afünügü kadu no ari'ba no ko'do, aaga akinyi kadu no ki'di no ko'do, aaga idhi oona ku'bu ma kadu nye'd'de. ¹⁵ Aaga fa ka oona ömö'di öccö tafa ta'diinö ka ömö'di tiya a küüni tatoroko ana i'i, lakiini aaga üüni eema ya a'diila ya 'bucca kungngo anangnga eyi tanno ada nja kadu könö. ¹⁶ Aaga dhodho turi kungngo, ¹⁷ Aaga eema nja Masala 'bucca kungngo. ¹⁸ Aaga fünügü Masala ko'do ka eema in'dili, kudumma fiini tiya Masala i'i ya miini kada ana eere ma Yasu Almasihi. ¹⁹ Aaga fa taga'da linggo ma Koronggore tiya Insili ya. ²⁰ Aaga fa tamidhi linggo ma tane'bi. ²¹ Lakiini aaga anaana iye ka eema nye'd'de aaga sa katümmü ya a'diila ya. ²² Aaga fa takete ka niimö tiya toroko ya.

²³ A Masala ma ta'diila ka eyi tiya oono manangnga ka tinsili ka eema in'dili mafa kada a niimö ya toroko titaalo ada ka oona. A koronggore yaada ta'diila a tuu'-da miini nja koronggore ka uuru tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi kara tö'dö kide ya. ²⁴ A ömö'di ya ka ümmünü aaga ya, i'i ya adho ka fiini, i'i taalo arumu timi'di tumma niini.

²⁵ Aaga fara ka Masala kudumma ungnö, nagöre eede. ²⁶ Aaga ööjülü nagöre ma angnga nye'd'de tööjülü na insili no. ²⁷ Ara a'a teema nja aaga ana eere ma Uugaara a'da aaga tiiri waraga ya a nagöre ma angnga nye'd'de. ²⁸ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasihi taneene nja aaga.

2 Tasalanüki

Tafa'da tumma

A Bölis tarigiri waraga ya co kadu ma kaniisa ka Tasalanüki kini ka ndatiimö nagatereene könö iini ka tarigiri waraga ya Tasalanüki ya dhidha ya. Ka waraga tiya i'i uu'bu kadu ma kaniisa ka nanggeedi a'da kütü katümmü tumma neene ka kadu ka talinggo eege. Kadu könö kadünügü eema eene a'da Almasihi andagöö'dö afe'de nja iini ka ndakete kara tö'dö, taalo kasaasa talinggo afe'de. Bölis anangnga tumma eene a'da kafa taföonyö tumma na kadu tanno miini no. I'i ageema iki a'da a kadu ma kaniisa tafa tadhunu. Uuru ma tatoroko kara tadigi 'büd'hülü kara saga öö'dö a'da üfürü Almasihi tafada, uugaara ya toroko ya ara saga ka tafünü kadu kada diidi ma Masala.

1 A'a na Bölis narigiri waraga ya nja Siila nja Timosaws ungnö tunggu co kadu ma kaniisa ma Tasalanüki kadu na Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu Almasihi.

² Fa ka Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu Almasihi anangnga türü aaga nja ta'diila.

Tamana ta'diila nja tafara ka Masala

³ Nagöre eede, kama ungnö ma tanangnga ta'diila a Masala turi kudumma tamma tanno ada ka inggiri-dene dhabbu, nja tasaasa ajeene tanno naada ka tadhhabbu. ⁴ Ungnö ka eyi tiya iid'i kabbü ungnö na'dugiisine ana aaga ka nakaniisa tanno Masala naada ka tanna kide no, aaga kidhi oona ku'bu nja tamma ka eema tiya ada ka tambaanya ma dhügürü nja tüüniinja ku'bu ya.

⁵ Nggeege kussu angnga a'da tümmü na Masala ka adho ka fiini ma tindinaana aaga ka tauugaara ma Masala tanno aada ka dhügürü ka fiini miini no. ⁶ Ara Masala saga tüüni niimö ya adho ka fiini ya, oogo mara sa ka tapusu kadu na üüni tatoroko ana aaga no. ⁷ Ara Masala saga nangnga talingnge aaga aaga na dhügürü ta'bitingngö no nja angnga afe'de. Ara talinggo adene ka Uugaara Yasu kara tö'dö ndama 'dotombo'do nja kadhanga tanno iini na ana türü no. ⁸ Ana onngo'do ma issi ka finne ma tapusu kadu na taalo kussu Masala no nja kadu tanno taalo kaföonyö tumma na Uugaara tiya aja Yasu. ⁹ Eege kara tapusu adene kaama ta'billi, taalo kara takete ka dhugudha tiya Uugaara Yasu nja türü ma tidhindh'i tanno iini ¹⁰ kini kara tö'dö ka uuru tanno miini no, a tidhindh'i nja tinsili a kadu na amma kini no tadhene nye'd'de nja aaga afe'de, kudumma ada ka tamma ka tumma tanno iid'i.

¹¹ I'i yungnö iid'i ka teema nja Masala a'da aaga ta kadu ma linggo tanno oono in'dili matiimö linggo a türü ma ta'diila nja linggo ma tamma tanno ada. ¹² Fa ka eere tiya Uugaara tiya aja Yasu idhindh'i, a türü niini tanna kada ka oona aaga tanna kini ka oona a türü ma Masala tanno aja nja Uugaara Yasu Almasihi.

Uuru ma Yasu ka tö'dö

2 Lakiini nagöre eede, a'a nasaasa aaga aaga tussu tö'dö na Uugaara tiya aja Yasu Almasihi, angnga taganeene nja iini, ² aaga tafa ta'deedene ka oona areere ka nanggüüdü tanno ada kudumma a tumma kö'dö ndama koronggore alla ndama angnga kiki kide a'da uuru ma Uugaara killi ka töö'dö a tumma no taalo ka timin'da. ³ Aaga fa tafa ka ömö'di töccö iisini aaga a fiini tökönö, kudumma uuru na Uugaara taalo kara tö'dö illi a tasilli eema tö'dö, ömö'di ya toroko ya tabbü 'dala ma tara teyi. ⁴ I'i ara tadiidi a'diniga eyi yiini coo'do ka eema nye'd'de ya ana eere a'da Masala nja kadu kafara kini ya amang kini temmi ka la ma Masala eema ka eyi tiya iini a'da i'i ya Masala.

⁵ Taalo aaga kagiigi yeede ka taganeene nja aaga ya, na a'a tageemaga tumma na miini no co aaga 'bucca kungngo? ⁶ A 'bitingngö kussu aaga niimö ya afaga i'i keere ya, amang kini tabbü 'dala ka uuru miini tanno dhorro no. ⁷ Taküd'hü ma ömö'di tiya atoroko ya kanda üüni-dene 'bitingngö, lakiini niimö ya ara tüüni-dene ya, taalo ara tüüni-dene ana ömö'di ya afaga eege keere ya, ka'dugadene ka fiini. ⁸ Idhi ömö'di ya toroko ya saga abbü 'dala ka Yasu Almasihi ka tiidi i'i a teela tanya a niinö tanno iini, aginyi i'i a talimaana ma tabbü 'dala tanno iini. ⁹ Ömö'di ya toroko ya ara tö'dö a türü ma Ebliisi, alinggo eema ma türü keefe ma tiisini kadu. ¹⁰ I'i alinggo eema ya toroko ya nye'd'de ma tiisini kadu na aaya no, kudumma eene kitaalo ka tasaasa tumma tanno dhorro no meene ka toolonadene. ¹¹ I'i yungnö a Masala ka kürünü türü ma tam'baga kene amang kene tamma ka korokoro, ¹² amang ka kadu nye'd'de tanno taalo kamma ka tumma ma timin'da kara kasaasa eema ya toroko ya, ara eege ka tahükümüdene.

Aaga idhi oona ku'bu

¹³ Lakiini ara ungnö tamana ta'diila a Masala 'bucca kungngo, kudumma aaga nagöre eede na Uugaara ka asaasa eege no, kudumma Masala ka tagesse aaga ka

dhidha amang kono toolona aaga a tinsili ma Korongore, a tamma ka tamma ma timin'da. ¹⁴ Tamma no eege kungngo a Masala ka tagümmünü aaga a toolonadene ma tamma ma Yasu niidi ka tagöö'dö iini aaga amang kada toso ka tidhindhi na Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ¹⁵ Aaga kardha ku'bu nagöre eege, aaga tafa ka talaana tanno ada ka taföonyö kidi no, üürü a tamma ma niinö üürü ka waraga tiya iidi ka tunggu aaga ya.

¹⁶ Uugaara yaaja Yasu Almasihi ka eyi tiya iini nja Masala Pupa yaaja masaasa angnga manangnga türü angnga a ta'diila ta'billi a tindhigi tanno a'diila no. ¹⁷ Anangnga aaga ka takidhö ka nanggeedi ümmünü eege ku'bu ka eema tiya ada ka talinggo ka'diila ya nye'd'de nja tiya ada ka teema ya.

Aaga afara ka Masala kudumma ungnö

3 Keere kungngo nagöre eege, aaga afara ka Masala kudumma ungnö, amang ka tamma tanno Masala tala kadu areere kidhindhi afa meene nja aaga kungngo. ² Aaga afara ka Masala afe'de amang kono toolona ungnö ka kadu tanno oroko no, taalo kadu nye'd'de kamma. ³ Lakiini Uugaara ya adho ka fiini dhorro ya, ara tanangnga aaga kana türü, afa kada kudumma korongore tiya toroko ya. ⁴ Kamma ungnö 'do ka Uugaara a'da kalinggo aaga eema yiidi ka takiki aaga ya a'da kütü aaga ka lingngo iini. ⁵ Fa ka Uugaara anangnga nanggeedi naada ka tasaasa ma Masala nja tidhi oona ku'bu na Almasihi ka anangnga angnga no.

Aaga fa taneene nja kadu tanno adhunu no

⁶ Ara ungnö tadirina eema aaga nagöre iidi ana eere ma Uugaara Yasu Almasihi a'da aaga tafa taneene nja kadu tanno adhunu no kitaalo kaföonyö ta-

laana niidi ka tagalaana aaga iini no. ⁷ Kussu aaga dhorro a'da ara aaga turna fiini yiidi ka tunggeene iini ya, taalo ungnö kadhunu iidi ka taganeene nja aaga ya. ⁸ Ungnö taalo kagu niimö ma takuri ya ömö'di ün'dügünggö, lakiini kagalinggo ungnö osooso a naguuru ungnö tadhögürü amang kidi tafa tanya-manyä ömö'di öccö. ⁹ Taalo a'da ungnö taalo kama tagu eema yaada, lakiini ungnö kasaasa a'da aaga tiiri taneene niidi aaga tuurna i'i keere. ¹⁰ Kidi ka taganeene nja aaga ya, kagadirina ungnö tamma no aaga, "Ömö'di ya taalo asaasa linggo ya, taalo ama tagu eema."

¹¹ Kadiri ungnö tamma no, kudumma iidi ka taföonyö a'da kadu könö kungngo ada ka söödö kadhunu, kitaalo linggo kene illi keema ka tamma tanno kadu ün'dügünggö. ¹² Kadu afa ma tanno miini no ungnö tiki eene ana eere ma Uugaara Yasu Almasihi a'da angnga tasaasa a'da kalinggo amussu kagu kuri yeene. ¹³ Lakiini aaga nagöre iidi, aaga fa tagi'di ka linggo ma eema tiya a'diila ya keere.

¹⁴ Üürü ömö'di ungnö ada ka söödö ya, taalo aföonyö tamma niidi ka waraga tiya no, aaga iiri i'i aaga taadha iini ka oona amang ka modolo tagu i'i. ¹⁵ Aaga fa tammü i'i kada diidi tiya ada, lakiini aaga eema nja iini kada örre tiya ada.

Töøjülü na eere no

¹⁶ Fa ka Uugaara ma ta'diila Yasu Almasihi ka eyi tiya iini amana ta'diila aaga a naganuuru ka eema nye'd'de, fa ka Uugaara aneene nja aaga in'dili.

¹⁷ A'a narigiri töøjülü no a niisö ma a'a na Bölis no, kiji aaga kala miini yeede ka anangnga ka waraga tanno eege yeede ka rigiri no. ¹⁸ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasihi kaneene nja aaga in'dili kungngo.

1 Timosaws

Tafa'da tumma

Timosaws aga ömö'di ma kaniisa ya tadimöögö ya, nagürüünü kungngo iini kadhabbu afara ka Masala, i'i aga unggunaana ku'bu nja Bölis tiya tafiini ya, akinyi teema tumma ma Injiili ma Yasu Almasihi iini. Keere kungngo a Bölis tagürünü Timosaws aco tauugaara ma kaniisa ka anya ma Afosus.

Bölis agürüniigi a waraga tiya ungu co Timosaws ma tanangnga tumma iini ma tummü tumma ma Masala ka nakaniisa nja tanaana iye ka katalaana tanno oroko no. Waraga ya afe'de eema ma kadu öccö eege kungngo kara tessedene ma ta naguugaara ma kaniisa kara talinggo iini nja kadhoonyo ka kaniisa afa ma kadimöögö kungngo nja kidhindharu nja iya ma nagüüme.

1 Waraga ya ö'dö ndama tafiini ya Yasu Almasihi a türü tanno Masala tatoonona yaaja Yasu Almasihi yaaja ka tindhigi i'i ya.

² Nunggu co Timosaws 'bii'bala yeede ya dhorro ya, a tamma ka Masala, fa ka Masala Pupa yaaja nja Uugaara tiya aja Yasu Almasihi anangnga türü o'o nja 'bangnga nja ta'diila.

Tidhi oona ku'bu ka dhögürü

³ Afa meede ka tageema nja o'o a'da ara a'a co Makadoniya, a'da nanna ka Afosus amang kudu teema nja kadu töccö a'da kafa talaana kadu ka talaana ma korokoro afe'de. ⁴ Kafa tatodo ka eema ma elle nja nagareene ma kadaada tanno dhabbu no, kara tö'dö ndama nagonggo'do a tumma na taalo kara talinggo tumma no ma tamma ka Masala no. ⁵ Fiini ma tumma tanno a'da tasaasa na ö'dö ndama eedi tiya insili ya nja eedi tiya a'diila ya nja tamma tanno dhorro no. ⁶ Kadu könö kaadha ka tumma tanno kaama ka fiini kara kiirada ka tisaana ka oona ma taa'baga ün'dügünggö. ⁷ Kiki a'da eege ka katalaana ma seriye kassa kitaalo kussu niimö yeene ka teema ya, kitaalo kö'dö iini ta'diila.

⁸ Kussu angnga 'bitingngö a'da seriye a'diila kene kara talinggo iini dhorro. ⁹ Kussu ungu a'da seriye taalo ö'dönja a kadu tanno a'diila no, lakiini ö'dönja a kadu tanno oroko no nja tanno asilli eema no nja tanno anu ka tumma ma Masala no nja tanno anyoro ka nanggeedi no nja tanno agirina kafaafa meene nja nakaniimö no nja tanno agirina kadu no, ¹⁰ kadu no üüni eema ya toroko ya nja nageldo nja kadu tanno anadene a kasaga no nja tanno korokoro no nja kadu tanno aküdöönö ün'dügünggö no nja kadu tanno anu ka talaana tanno a'diila no. ¹¹ Tumma na ungeene nja Injiili na nanja a'a no, tumma ma Masala na baraka ka tanna kide nja tidhindhi no.

Türü na Masala kungngo a Bölis

¹² Namana a'a ta'diila Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ya anangnga türü a'a ka linggo tanno iini. Kudumma

iini ka tummü a'a kada ömö'di ya adho ka fiini ya.

¹³ A'a nungngo nakeela i'i natakeemidhi i'i nadagalinggo i'i, lakiini Masala möödhí kede kudumma eede nafürü tamma kono nitaalo nussu niimö yeede ka talinggo ya. ¹⁴ Ikiri Uugaara yaaja ka anangnga türü a'a dhabbu ma tamma nja tasaasa ma Almasihi Yasu.

¹⁵ Tumma dhorro eege kungngo, kama tamma dhorro a'da Yasu Almasihi ö'dö ka 'büdhülü ma toolona kadu na oroko no a'a nadhidha. ¹⁶ Lakiini 'bangnga ma kananja a'a amang ka Yasu Almasihi tala 'bangnga miini a'a, ömö'di ya adho tatoroko 'do ya, ma tala a kadu tanno amma kini no in'dili ta'duga tefe ka 'di'ta'billi. ¹⁷ A 'bitingngö ta uugaara ta'billi no, Masala tammo ungodho mo, mefe ka 'di'turi mitaalo mijidene ümmü oogo ana eedi nja tidhindhi ta'billi. Amiin.

¹⁸ 'Bii'bala eede Timosaws, nanangnga a'a tumma o'o afa ma tanno ka tumma ma tane'bi tanno ageema tumma ma o'o kadhadha no afa kene amang kudu teema koro'bo ya a'diila ya. ¹⁹ Ümmü tamma ana eedi ka tinsili ya, a kadu könö kanu kide, a märkabü ma tamma meene ta'bu. ²⁰ Kadu na miini no Himinas nja Askander neede ka tummünü eege Eblisi amang kene talaadene kafa teela Masala.

Tafara ka Masala

2 Niinö yeede ka asaasa ka dhidha ya, aaga tafara ka Masala aaga teema nja oono a tamana ta'diila oono ka üüdü ma kadu nye'd'de kungngo. ² Aaga afara ka Masala kudumma naguugaara nja kadu tanno afa ka anya no amang ka 'buugu ta'diila a niimö ya toroko ya tafa tö'dö kada. ³ A'diila nggeege ka Masala tatoonona yaaja. ⁴ Asaasa kadu in'dili ka toolonadene kussu tumma ma timin'da. ⁵ Kudumma Masala ma ungodho, ömö'di ya ka söödö ma Masala nja kadu ya ungodho i'i ya ömö'di Yasu Almasihi. ⁶ I'i üpü eyi yiini co ma tafa kadu in'dili, tumma na Masala manangnga a kadu ma 'büdhülü ka uuru miini. ⁷ I'i yungngo eede ka kürünüdene ka tafiini nja tatalaana ma kajeene ma teema tumma ma tamma nja timin'da, taalo a'a nakorokoro, lakiini a'a neema tumma ma timin'da.

⁸ Nasaasa a'a nagiide a'da keema nja Masala ka na'buugu in'diili kamünügü iisine coo'do ka tinsili, taalo tagoroo'bo kide nja tanu aana ka oona.

⁹ Nasaasa a'a iya kümümü en'di ya a'diila ya ka oona kindinaana oona, kaana modolo, kafa tüüfü awu, kafa tümümü dahaba nja kisi nja en'di tiya agu'daana ya, ¹⁰ lakiini a linggo tanno a'diila no, fa ka iya küünü linggo ma Masala na 'diila no.

¹¹ Fa ka iya kalaadene kaföönyö tumma amussu kaafa teema ko'd'do. ¹² Taalo a'a namma ka aka ka talaana nja oona ka tüüni ada nyuri yoono ku'bu, lakiini matoodo ka tumma tanno iini amussu. ¹³ Kudumma Masala ka töörü'bü Adam ka dhidha massa ka töörü'bü Hawa. ¹⁴ A Ebliisi taalo agiisini Adam, lakiini i'i agiisini aka ma'dinggö ka tatoroko. ¹⁵ Lakiini mara toolonadene kono kara teene laala minggiri eege ka tamma ma Masala nja tasaasa nja tinsili ma eedi nja tafa ka oona ka'diila.

Ka'boge ma kaniisa

3 Tumma dhorro eege kungngo ma ömö'di tiya asaasa tata'boge ma kaniisa ya, i'i awwa linggo na 'diila no. ² Ka ka ta'boge ma kaniisa insili a'da taalo hetti kini, arna aka ma unggodho, a'dara, ümmü eyi yiini, a'diila nja kadu, a ambaanya talaana. ³ Taalo ake ka ngeeli, taalo a rüsü lakiini a'diila nja kadu, taalo asaasa tumma na toroko no, taalo allogo ma eema dhabbu. ⁴ Alaana kadu ma 'di tiya iini amang ka laala tiya iini taföönyö eema yiini nye'd'de kungngo. ⁵ (Üürü ömö'di ya taalo indinaana kadu ma 'di tiya iini ku'bu, ta'diila ya ara tafa ka kaniisa tammo Masala?) ⁶ Ta'boge afa tamma ka Masala kete kungngo, kudumma iini kara ta'diniga oona niini coo'do a'dinggö ka tahükümü tanno Ebliisi no kungngo. ⁷ A kadu na kürö ma kaniisa no tussu dhorro amang kini tafa ta'dinggö ka modolo nja küdhü ma Ebliisi.

Kadiifi ma kaniisa

⁸ Kadiifi afe'de kada kadu tanno 'dara no, taalo kakororo, taalo kake ka ngeeli, taalo kallogo ma eema dhabbu. ⁹ Fa kene kafa ka tumma ma Masala ana eedi ka tinsili. ¹⁰ A kadu tiiri taneene neene ka saga tümünü eege kalinggo ma kadiifi kene kitaalo kaduna niimö ya toroko ya kene.

¹¹ Fa ka iya afe'de kada kadu tanno dhorro ka fiini no, taalo kadhe kadu, ka'dara, ka'diila ka eema nye'd'de.

¹² A kadiifi tarna iya ka unggodho, kinggiri laala yeene ka fiini tiya a'diila a niimö ya toroko ya titaalo kene ka nöö'di. ¹³ Kadu na alinggo ka'diila no kaluna 'buugu ya a'diila ya, kara teema tumma ma tamma tanno eene ka Yasu Almasihi.

¹⁴ A'a narigiri ada waraga ya co o'o kudumma eede ka asaasa tö'dö küdü kanna kete kungngo. ¹⁵ Üürü a'a nadoono ku'bu ya, ara o'o tussu a'da kadu ka tindi-naana nanggeyi neene ku'bu ka 'di ma Masala nya, ma kaniisa ma Masala tammo efe ka 'di mo, miide ma kuudhu ma timin'da. ¹⁶ Taalo tam'bana ko'do kudumma tanno, lakiini taküdhü ma tamma tanno aja ka Masala idhindhü,

I'i abbü 'dala ka tuu'da,
ya insili a koronggore,

a kadhangga tadinö kini,
kadageema tumma miini ka naanya,
a kadu ma 'büdhülü tamma kini,
ada'diniginja coo'do ka tidhindhi.

Katalaana no korokoro no

4 Koronggore ma Masala ya iki 'biini a'da, ara kadu tapadaga keere ka tamma ma Masala ka naguuru tanno eere no, kisi ka nagoronggore tanno toroko no keere nja talaana ma nakana'bu. ² Talaana ma kadu tanno 'dinigi oona coo'do ka korokoro no, nanggeedi neene ka tinyogo kaaya. ³ Kafaga kadu keere karna nja kuri könö ya Masala ka tadina ya nye'd'de a'diila a niimö ma tanu kide titaalo üürü ara ta'dugadene a ta'diila. ⁴ Eema ya Masala ka tagalinggo ya nye'd'de a'diila, a niimö ma kadu kara tanu kide itaalo, a kadu tamma ka eema nye'd'de ya, mamana ta'diila a Masala. ⁵ Kudumma tumma na Masala nja tafara kono anangnga Masala ka tamma kide.

Ömö'di ma linggo ma Yasu Almasihi ya a'diila ya

⁶ Üürü nala o'o eema a nagöre ma angnga ya, ara o'o tamö'di ma linggo ma Almasihi Yasu ya a'diila ma tagu kuri ma koronggore ma timin'da ma tamma nja talaana tanno a'diila no üüdü ka tümöönö no. ⁷ Aadha ka eema ma tam'baga ün'dügünggö nja eema ma elle ma kidhindharu, indinaana oona nüüdü ku'bu ka linggo ma Masala. ⁸ Üürü riada ma tuu'da ka'diila ya, lakiini riada ma koronggore a'diila ka eema nye'd'de kungngo, kudumma ka tümümü tamin'di tumma a teera miini, tefe ka 'di ma 'bitingngö nja tefe ka 'di tanno ara tö'dö no.

⁹ Tumma no ka tumma ma timin'da kama kadu ka tamma kide. ¹⁰ Yungngo aja ka talinggo angnga tadhügürü, kudumma aja ka tamünügü eyi yaaja ka tindhigi ma Masala tammo efe ka 'di mo oogo mungngo matatoolona ma kadu nye'd'de nja munda tanno amma no.

¹¹ Alaana kadu ka tumma tanno. ¹² Fa tafa ka ömö'di amidhi o'o a'da nadhilli lakiini alinggo ada a kadu tanno amma no, ka tumma nja taneene nja tasaasa nja tamma ma Masala nja tinsili ka eedi. ¹³ Münü eyi yüüdü ka tiiröönö ma Sorne co kadu nja teema tumma ma Masala nja talaana idhi eede ka öö'dö. ¹⁴ Fa tüüni tö'bö a türü tanno Masala ka anangnga o'o no, türü no kananja o'o a tumma ma tane'bi a kadiifi tümünü iisine üdü ka üüdü.

¹⁵ Iiri tumma ta'diila nümünü eyi yüüdü kide amang ka linggo tanno üüdü tijidene ka kadu nye'd'de. ¹⁶ Adinö ko'do ma eyi tiya üüdü nja talaana tanno üüdü nütügü kide keere, küdü kara tüüni nggege ya ara o'o toolona eyi yüüdü nja tanno toodo küdü no.

Taneene nja kadu tökönö

5 Fa teela ömö'di ya dharu ya, lakiini eema tumma na 'diila afa pupa yüüdü kungngo, naneene nja laala tiya kadimöögö ya afa nagöre nüüdü kungngo. ² Nümümü kidhindharu na iya no afa nakaniimö nüüdü, nüüni ana laala tiya lamü ya afa nagöre nüüdü.

Iiya ma nagüüme

³ Aaga asaasa iiya ma nagüüme na eema katitaalo kene ma timin'da no. ⁴ Üürü aka ma küüme mana laala nja kadaada ya, fa kene kanaana iyye ka linggo ma Masala kadhada ma tanaana iyye ka kadu ma 'di tiya eene, kassa kamana eema a nakaniiimö nja kafaafa nja kadaada meene, linggo no eege kungngo ka'diila ka Masala ka oona. ⁵ Lakiini aka ma küüme ma dhorro mo, ömö'di ma tamana eema oono kitaalo, mindhigi Masala mafara kono ooso kungngo nja uuru. ⁶ Lakiini aka ma küüme müüni eyi yoono ka eema ma 'bühülü ya a'diila oogo meyi salla mefe ka 'di. ⁷ Nanangnga tumma no a kadu afe'de, amang ka ömö'di tafa tana hetti.

⁸ Ömö'di ya taalo anaana iyye ka kadu na kete kini no, munda kadu ma 'di tiya iini, i'i ya a'düsünü tamma ka Masala adagii'bi kadu na taalo kamma no.

⁹ Fa takiri eere ya aka ma küüme ka waraga ma iiya ma küüme illi ma nagürüünü a kadu kiidoona mo, ma ta aka ma nyori ungodho. ¹⁰ A kadu nye'd'de tussu linggo noono na a'diila no ma takinggiri laala yoono tinggiraana na a'diila no, mümmü kafala, madagunu kadu ma kaniisa ka uune, makinyi kadu no eema kati-taalo kene no, madagalinggo eema ya a'diila ya.

¹¹ Lakiini iiya ma küüme na aleefe ta idhiidhi no, fa takiri nagereene neene ka waraga ma iiya ma nagüüme, kudumma nanggeedi tanno eene kasaasa taadha ka tumma ma Almasihi kara tasaasa tarna.

¹² Nggeege ya kaadha ka timi'di tumma na dhidhdha no a hetti tümümü eege. ¹³ Nggeege kara talaana nanggeyi neene korro tino ün'dügünggö kalöole ka na'bügööri kalaadene ka tedhe ma kadu keema tumma na taalo kadho ka fiini no kaker'de ker'de.

¹⁴ Yungngo eede ka asaasa a'da iiya ma nagüüme no dhiidhi no tarnadene keene laala kummü nöö'di neene, amang ka diidi ma angnga tafa taluna fiini ma tamidhi angnga. ¹⁵ Afa könö ana kene kuurna Ebliisi keere.

¹⁶ Üürü aka ma amma ka Masala mo, mana iiya ma nagüüme ka 'di tiya oono, fa kono mamana eema eene amang kene tafa takiki iyye ka kaniisa ko'do, mamünügü iiya ma nagüüme no ma timin'da no.

¹⁷ A naguugaara ma kaniisa na ana iyye ka linggo ma kaniisa dhorro no, aaga amana eema eene dhabbu munda kadu na alinggo ma teema tumma ma Injiili nja talaana. ¹⁸ Sorne iki, "Aaga fa takumu kodha ya ödhdhe ya ka niinö iini ka tirri migile ka 'deeli." Iki afe'de, "Ömö'di ya alinggo a'duga talingnge niini." ¹⁹ Fa tamma ka eema ma tafünaana ka kadiifi, illi a kadu keera nja eene illi kiidoona no, saga tamma. ²⁰ Lakiini kadu no hetti no kirnaana kene ka kadu kidha amang ka türeene ma kadu tari'ba.

²¹ Neema a'a nja o'o kidha ma Masala nja Yasu Almasihi nja kadhangga na Masala ka tagesse eege no a'da nümümü tumma no nafa kide nafa tasaasa kadu öccö no ünü ada öccö ku'bu.

²² Fa ta'digaana namünügü iisine nüüdü ka ömö'di ka üüdü, nafa toso ka tatoroko tanno kadu könö. Ümmü oona nüüdü ka tinsili.

²³ Fa tooye 'biidi ungodho i'i, angkolo 'bangeeli idhilli, kudumma ma maara tammo agu o'o ka eedi mo.

²⁴ Kadu könö tatoroko neene kussu adene a'da küfürü uuru ma tapusu tö'dö, a kadu könö tatoroko neene taalo kussu adene a'da küfürü uuru ma tapusu adene tö'dö. ²⁵ A linggo na 'diila no tussu adene afe'de, a linggo no taalo kussu adene no taalo kara tadünggüdhü.

⁶ Fa ka kadu tanno ka tadasaga no kaföönyö eema ya kadu tanno eene, i'i'di ömö'di öccö teela eere ma Masala nja talaana. ² Üürü kadu neene kada kasaga tanno eene no kamma ka Masala ya, kafa tamidhi eege kudumma eene kada nagöre. Eege adha ya kama talinggo ada eene dhorro kudumma kadu tanno aduna eema ka linggo tanno eene, eege ka kadu tanno amma no kasaasa eege. Eema ya yungngo üüdü kara talaana iini nadho üüdü kide.

Katalaana na korokoro no nja tasaasa ma almaala

³ Üürü ömö'di könö alaana a tumma ka'bana ko'do taalo ungeene nja tumma na Yasu Almasihi Uugaara nja tumma na ungeene nja tumma ma Masala no, ⁴ i'i ya akisinsoro taalo ussu niimö öccö. Eedi yiini anyoro ma tasaasa ta'digineene a ta'bununjaana ku'bu a tumma tanno ara tö'dö a kirimi a tösümününjaana ku'bu nja teelaana nja eedi tiya a toroko ya, ⁵ nja kadu tanno a'digineene anangnga üüdü neene tatangga'da kaama ka niimö tiya a'diila ya, kummü tumma ma Masala ma taluna eema kide. ⁶ Tamma ka Masala ka anangnga ömö'di ka tüüsü kini kara tamma ka eema tiya kini ya. ⁷ Taalo angnga kö'dö ka 'bühülü a niimö kaja ka niisö, angnga taalo kara ta'duga niimö kide. ⁸ En'di yaaja ka oona ya nja kuri tiya aja ka taguri ya a'dimo kaja sugi. ⁹ Lakiini kadu no asaasa eema dhabbu no ka'dinggö ka ta'b'badene nja küdhü nja tallogo ma eema tiya atoroko ya ma taama eege ma tanangnga kadu ka taama kagirinadene. ¹⁰ Tasaasa ma almaala a'da tatoroko eege kamiini, a kadu könö kummünü eyi kide kaama ka fiini ma Masala, a tin'd'di tümümü eege dhabbu.

Fiini ma tamma ka Masala nja ta'diila

¹¹ Lakiini o'o na ömö'di ma Masala no, nafa takete ka eema tiya, asaasa ta'diila nja tumma ma Masala nja tamma nja tasaasa nja tidhi oona ku'bu. ¹² Fünü sigiri neema koro'bo dhorro, ta'beene ma tamma, 'duga tefe ka 'di ta'billi ma Masala ka tagümmünü o'o iini no, üüdü ka tageema tumma miini ka kadu kadha kadhabbu kada ijöögö no. ¹³ Ara a'a teema nja o'o kidha ma Masala ma amana eema nye'd'de kefe ka 'di mo nja kidha ma Yasu Almasihi ya ageema tumma dhorro kidha ma Bilatos Albunti ya. ¹⁴ Ümmü tumma no nafa kide ka tinsili a'da taalo niimö ya toroko ya kide ara uuru ma tö'dö na Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ka öö'dö. ¹⁵ Ya Masala kara tö'dö iini ka uuru miini, Masala mungngo mana baraka, ma uugaara ungodho oogo, Uugaara ma naguugaara Masala ma namasala. ¹⁶ Oogo mungngo mefe ka 'di ta'billi ungodho oogo, 'di yoono a'da töyeene, taalo ömö'di ma takete kide, taalo ömö'di ijöögö, ömö'di ma tadinö kide titaalo. Kadagafünügü oogo ko'do a türü ta'billi. Amiin.

¹⁷ Nanangnga tumma a kadu tanno ana almaala dhabbu no ma ürüünü tiya no, kafa tamanaga oona

† 5.18 Seriye ya eera ya 25.4; Matta 10.10; Lüüka 10.7

neene coo'do, kafa tan'dana ka almaala tiya ara titaalo ya koono, lakiini kindhigi Masala mamana eema anngaga ya aja ka taganeene iini ya. ¹⁸ Fa kene kalinggo eema ya a'diila ya, küüsü a linggo tanno a'diila no, kamana eema a kadu kosso ka eema nja tiya eene nja kadu könö. ¹⁹ Nggeege yungngo eene katawaana eema ma eyi tiya eene indinaananja ku'bu ma ürüünü tiya ara tö'dö ya, kaduna tefe ka 'dī ta'billi.

²⁰ Ka Timosaws, ümmü tumma na a'diila no nafa kide. Naadha ka tumma ma ker'de ker'de na taalo kara tö'dö keere a niimö no, ²¹ na kadu ökonö ka tüm-möönö, nggeege adha ya kaama ka fiini ma tumma ka Masala.

Fa ka türü tanno Masala ka aneene nja aaga.

2 Timosaws

Tafa'da tumma

Ka Bölis ka tarigiri waraga ya, i'i ya aganna ka pabuusu ussu a'da kete kungngo ara tiididene. İkirı ka asaasa a'da Timosaws öö'dö kini areere. Timosaws akakinyi linggo a Bölis dhabbu kadhada, yungngo a Bölis ka asaasa i'i afa 'bii'bala yiini.

Ka waraga tiya Bölis ala tasaasa niini a kadu ma kaniisa na ussu dhügürü no. I'i uu'bu Timosaws ka eedi a'da ütü ka tamma ka tumma tanno Almasiıhi, eema eema iini 'bii'ni kungngo salla ka naguuru ma linggo i'i agir-naana ka katalaana tanno oroko no.

Töøjülü

1 A'a na Bölis tafiini ya Yasu Almasiıhi narigiri a'a tumma ma eedi tiya Masala ma co teema tumma ma tefe ka 'di na ka Yasu Almasiıhi no.

² Nunggu co Timosaws, 'bii'bala yeede ya dhorro ya, türü nja 'bangnga nja ta'diila ndama Masala tammo Pupa mo nja Yasu Almasiıhi Uugaara yaaja.

Tafünügü ko'do

³ Namana a'a ta'diila a Masala tammo eede ka talinggo ada oono mo afa ma kafaafa ma a'a ka tagüüni ana eedi ka tinsili, nagiiği a'a tumma ma o'o turi ooso ana uuru ka fara tiya eede. ⁴ Kede ka tagiiği fara yüüdü ya, nasaasa tassa küdü amang kede tadigine a dhodho.

⁵ Nagiiği a'a tamma nüüdü na dhorro no, na aganna ka ndaada ma o'o Lööyis ka eedi no, nja eedi tiya niimö tammo üüdü Afaniiki, a'a 'bitingngö nussu a'a a'da kungngo üüdü afe'de. ⁶ Nggeege nikiri a'a ka tiki o'o a'da nümü niimö ya Masala ka anangnga o'o ka finne ya, eede ka tagümmünü iisine üdü ka üüdü.

⁷ Kudumma Masala taalo manangnga Koronggore ma ri'ba angnga, lakiini Koronggore ma türü ma tasaasa nja tafa ka oona.

⁸ Fa tana modolo ma teema tumma ma Uugaara tiya aja, alla nana modolo ma a'a ömö'di ma pabuusu yiini. Lakiini o'o nümü ajeene nja a'a ka dhügürü ma İnjili a türü ma Masala, ⁹ Oogo moolona angnga münün angnga ka tefe ka 'di tanno insili no, taalo a'da angnga kagüüni niimö, lakiini kudumma eedi tiya oono nja türü, türü kagananja angnga ana Yasu Almasiıhi a'da üfürü uuru miini tagöö'dö, ¹⁰ Lakiini 'bitingngö alanja angnga a tabbü 'dala tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasiıhi ya asiraana ka inde ya öö'dö a tefe ka 'di ta'billi a töyeene ana İnjili.

¹¹ A'a nagümmünüdene kada tatalaana nja tafiini neema tumma ma İnjili. ¹² Yungngo eede ka dhügürü 'bitingngö nitaalo nana modolo, kudumma eede ka tussu a'da mada yungngo eede ka tamma kini namma a'da i'i ara tambaanya tafa ka niimö tiya iini ka tümümü a'a ya kadara ka uuru tanno miini no.

¹³ Alinggo a niimö yüüdü ka taföonyö kede ya ma oono ka talaana tanno a'diila no a tamma nja tasaasa tanno ka Yasu Almasiıhi no. ¹⁴ Afa ka eema tiya a'diila ya agümmününja o'o ya afa kide a türü tanno Koronggore tiya Insili ya anna kaja ka oona ya.

¹⁵ Nussu o'o a'da kadu na ka anya ma Asiya no in'diili kungngo ka anya kinyi a'a ku'bu, nja Ficiloos nja Hirmaanös afe'de.

¹⁶ Fa ka Uugaara ala 'bangnga a kadu ma 'di tiya Önisiforos, kudumma iini ka tafünügü a'a turi kungngo itaalo ana modolo ma nakilli tammo imi'di a'a no. ¹⁷ Afe'de kini ka taganna ka Rööma ya agawwa 'buugu ma a'a 'do idhi aduna a'a. ¹⁸ Uugaara tafa'da fiini iini aduna 'bangnga ka Uugaara ka uuru tanno miini no, nussu dhorro a'da agalinggo ada ököje nya ka Afosus ya.

Tasigira ya a'diila ya Yasu Almasiıhi

2 O'o na 'bii'bala tiya eede no, ana türü a türü tanno ka Yasu Almasiıhi no. ² Inya eema tiya üüdü ka taföonyö eede ka teema kadu kidha kadhabu ya, nanangnga kadu tanno a'diila no ara tussu ka talaana kadu könö no. ³ Idhi oona ku'bu ka dhügürü nja ungnog afa tasigira ya a'diila ya Yasu Almasiıhi. ⁴ Taalo ömö'di ma talinggo tatasigira assa ka talinggo niimö öccö afe'de, i'i ya asaasa uugaara yiini ka tadhodho. ⁵ Afe'de üürü ömö'di iisö ma tambrinanago ya, taalo ara ta'duga ndalembö ma tii'baana, illi kini ka tambrianago afa na asaasadene no. ⁶ A taleele ya kardha ku'bu alele ya, i'i yungngo ara ta'duga talingnge ma migile niini ka dhidha. ⁷ Ussu eema yeede ka tadünügü ya, ara Uugaara tanangnga o'o ka tussu eema ya nye'd'de.

⁸ Agiiği Yasu Almasiıhi ya afiki'dö ka inde ya 'bandaada ma Dawud ya. İnjili meede oogo mungngo ⁹ meede ka dhügürü miini nidhi nimi'didene a nakilli afa ömö'di ya weerö ya. Lakiini tumma na Masala taalo tafin'dadene. ¹⁰ Nggeege ya yungngo eede ka tidhi oona ku'bu ma eema in'diili ka üüdü ma kadu tanno agessedene no amang kene taluna toolonadene no ka Yasu Almasiıhi nja tidhindhi ta'billi.

¹¹ Tumma ma timin'da eege kungngo, Üürü angnga kakaaya nja iini, ara angnga taganeene nja iini afe'de.

¹² Kaja kara tidhi oona ku'bu, ara angnga taga naguugaara nja iini. Kaja kara ta'düsünü i'i

a'da ta'düsünü angnga tekere.

¹³ Üürü taalo angnga kamma, i'i ara tütü ka tamma, kudumma iini taalo ara ta'düsünü eyi yiini.

Ömö'di ma linggo ya Masala ka asaasa i'i ya

¹⁴ Fa kene kagiigi ma eema tiya, neema nja eene kadha ma Masala afa ta'digineene ma tumma ün'dügünggö na taalo kara tö'dö keere a niimö no, kaga'da kadu na toodo kide no. ¹⁵ Indinaana oona ku'bu dhorro nümümü eyi yüüdü a Masala amang küdü ta'duga tamma noono, ömö'di ya alinggo ya taalo ana modolo kudumma iini ka talinggo kada adho ka fiini alaana ka tumma ma timin'da dhorro. ¹⁶ Aadha ka tumma tanno taalo ka'diila no, kanangnga kadu na miini no kada oroko. ¹⁷ Talaana neene kara tanyala ku'bu afa issi, Himinas nja Filitös eege kungngo kakalaana ka tumma tanno. ¹⁸ Eege naadha ka tumma ma timin'da, kiki a'da tafiki'dö ka inde kandö'dö kada-ga'da tamma na kadu töccö. ¹⁹ Lakiini kadese na Masala ka a'dingnge dhorro, kabünnü hitimi kide a'da, "Uugaara ussu kadu noono," † "Ömö'di ya amma ka eere tiya Uugaara ya, aadha ka tatoroko."

²⁰ Eema unnggo ka la tiya adhabbu ya taalo ama dhaba nja fudda sugi, lakiini ama kee'di nja tam'bala afe'de, könö kama ma eema tiya a'diila ya, könö tama linggo tanno nyoro no. ²¹ Üürü ömö'di ara tagala eema ya toroko kini ka oona, i'i ara ta niimö tiya a'diila insili ya, ara ta'diila ka ömö'di ma 'di ka oona ama ma linggo tanno a'diila no.

²² Aadha ka tatoroko ma eema ma kadimöögö ka oona, ara o'o tisi ka fiini tiya a'diila keere, tamma nja tasaasa nja ta'diila nja kadu tanno ümmünü Uugaara ana eedi katinsili no. ²³ Fa takete ka kadu tanno nagaa-ga nja tisaana ka oona ma tam'baga, kudumma üüdü ka tussu a'da kara tö'dö a koro'bo. ²⁴ Ömö'di ma linggo ya Uugaara taalo a'digineene agala kara tana muuyu ma kadu nye'd'de, ambaanya talaana nja tidhi oona ku'bu. ²⁵ Kadu na diidi i'i no alaana eege a tumma ka'diila amang ka Masala tala eege ka taadha ka tatoroko manangnga eege ka tussu eema ma timin'da. ²⁶ Kikiiri ka tapadaga ka nanggeedi tanno eene karünö ka küdhü tammo Ebliisi ku'bu ya ümmü eege anangnga eege ka aföönyö tumma niini.

Naguuru na eere no

3 Lakiini aaga tussu a'da naguuru na toroko no kinggide kara sa köö'dö ka naguuru tanno eere no. ² Ara kadu sa kasaasa nanggeyi neene, kallogo ma gürüsü, kabbü na'dugiisine, ka'diniga oona coo'do, keela kadu, taalo kaföönyö tumma na pupa nja nakaniimö tanno eene, taalo kamana ta'diila, taalo kinsili, ³ taalo kasaasa kadu, taalo 'bangnga kene, kadhe kadu, taalo kümmü nanggeedi neene, ka oroko, kanu ka niimö tiya a'diila ya, ⁴ Kana ünggü, kakoroko-

ro, kasaasa ta'deema kadagii'bi tasaasa ma Masala.

⁵ Kümmü tumma ma Masala ndama kürö, lakiini eege kanu ka türü miini. Aadha eene koono.

⁶ Eege ka kadu tanno afiri co na'bügööri kadaana iiya na ki'di no na tigrine a tatoroko kasi ka eema ma tatoroko keere nye'd'de kungngo. ⁷ Kalaadene turi kungngo lakiini kitaalo kussu tumma ma timin'da.

⁸ Afa ma Yaniis nja Yambriis kada kadiidi Müüsa, kadu no afe'de kadiidi ma timin'da. Kadu no nanggüdü tanno eene kadasügünü katoroko eege kagu'b'ba ka tamma na Masala. ⁹ Lakiini eege taalo kara taluna niimö koono, kudumma taa'baga tanno eere no, eema yeene ya assa kalanja a kadu nye'd'de kungngo.

Tumma na Bölis nja Timosaws

¹⁰ Nussu o'o talaana yeede nye'd'de kungngo nja taneene tanno eede nja niimö yeede ka eedi ya, tamma, tidhi oona ku'bu, tasaasa, takardha ku'bu, ¹¹ dhügürü nja tüünü muuyu, eema ya agalinggo adene ana a'a ka Antakiya nja Ikoniya nja Lestra, dhügürü yeede ka tidhi oona ku'bu miini ya, lakiini Uugaara oolona a'a kene nye'd'de kungngo. ¹² Tumma dhorro, ömö'di ya asaasa tanna taneene ma Masala ana Yasu Almasihi ya, ara tadhügürü. ¹³ Illi kadu na oroko no nja tanno iisini kadu no kara tunggeene ndama tatoroko kaco ka tanno 'diiri no kiisini kadu a'da kiisidene. ¹⁴ Lakiini o'o ya, ütü ka eema tiya üüdü ka takalaadene kide ya, namma kide ya, kudumma üüdü ka tussu a'da mada yungngo akalaana o'o. ¹⁵ Jiddi müüdü ka tidhilli nussu kasorne ma seriye na insili no ara tanangnga o'o ka ta'dara ma toolonadene a tamma ka Yasu Almasihi. ¹⁶ Kasorne ma Masala in'diili Masala mö'dö iini ka'diila ma talaana kadu ma tala eege ka fiini, kalaala kadu ka eema tiya a'diila ya alaana kadu ka tinsili ma Masala. ¹⁷ Amang ka ömö'di ma Masala tadigine ana eema ma linggo tiya a'diila ya in'diili.

4 Neema a'a nja o'o kidha ma Masala nja Yasu Almasihi ya ara tümmü kadu na efe ka 'di nja tanno aaya no ka tö'dö tanno iini nja tabbü 'dala tanno iini nja tauugaara tanno iini, ² Eema tumma ma Masala nalinggo ka uuru miini salla taalo uuru miini, alaana kadu, nagirnaana kene, indinaana eege ku'bu, uu'bu eege ka nanggeedi a tidhi oona ku'bu dhorro nalaana eege ta'diila. ³ Uuru kinggide kara sa kö'dö a kadu tanu ka talaana na adho ka fiini, kagala kara tisi ka eema ma nanggeedi tanno eene keere, kara tawaana katalaana eene koono kadhabbu ma teema eema ya iisine kasaasa taföönyö ya. ⁴ Kara tüüdhi iisine neene a'da kafa tatoodo ka tumma ma timin'da kara kaföönyö eema ma elle. ⁵ Lakiini o'o ümmü eyi yüüdü nadinö ko'do ka kudumma ma eema tiya in'diili ya, ümmünü ana oona ka tadhügürü, alinggo linggo ma talaana kadu ka tumma ma Masala, ümmü linggo nüüdü dhorro.

⁶ Lakiini a'a nungngo na niimö ma tiri, eriidö miini tuurunja co, uuru neede ka ndö'dö meede kara tunggeene. ⁷ Nageema a'a koro'bo ya a'diila ya, natiimö tambirineene, natafa ka tamma ma Masala. ⁸ A 'bitingngö ndalembö na a'diila no ka indhigi a'a na Uugaara tiya a'diila ya ara tümmü kadu ya ara tanangnga a'a ka uuru tanno miini no taalo a'a ungodho a'a, lakiini a kadu in'diili no kasaasa tassa ka tabbü 'dala tanno iini.

† 2.19 Tineene 16.5

Tumma na eere no

⁹ Unggeene areere nöö'dö kede. ¹⁰ Kudumma Dimas inya a'a ku'bu kudumma iini ka asaasa eema ma 'bühülü, unggeene aco Tasalanüki. A Kiriskis unggeene aco Galatiya, a Tito co Dalmatiya. ¹¹ Lüüka i'i yungngo ütü ungodho i'i. 'Duga Murkus nöö'dö nja iini, kudumma iini ka takinyi linggo a'a. ¹² Nagürünü a'a Tikikos ka Afosus. ¹³ Küdü kara tö'dö nagufu ten'di ma 'doogo mo meede ka tinyi ka Karbis ka Tarwas, nja kasorne tanno eede münda tanno ma forogo no.

¹⁴ Askander ya ma modoo'do ma tanyaanya ya agüüni tatoroko ana a'a 'do, ara Uugaara saga tüüni ana i'i afa miini ka tagüüni kungngo. ¹⁵ O'o afe'de afa ka oona kudumma iini, kudumma iini ka talinggo a'a dhorro, aanu ka linggo tanno aja.

¹⁶ Ka dhidha kede ka tagümmöönö ka eyi tiya eede ya, taalo ömö'di ma tagöodhi nja a'a, lakiini kadu

in'dili ka'bilnaana a'a ku'bu, fa ka Masala mafa tüüni niimö ya toroko ya ana eege. ¹⁷ Lakiini Uugaara aga'dingnge nja a'a anangnga türü a'a ma tambaanya teema tumma ma Masala co kajeene in'dili, na a'a taga tulu'bi ka tagaamu ka niinö. ¹⁸ Ara Uugaara toolona a'a ka tatoroko tanno kö'dö kede no, öö'dö ana a'a ka'diila ka tauugaara ma 'dotombo'do, tidhindhı kungngo iini ta'billi turi. Amiin.

Tööjülü na eere no

¹⁹ Ööjülü Berskilla nja Akilla nja kadu ma 'di tiya Önisiforos. ²⁰ Arastus ütü ka Kürünsüs, nakinyi a'a Trifimöös ka Milits ka tamaara kagu i'i. ²¹ Areere nöö'dö kanna a'da kaleefe feelee küfürü tö'dö. Ablüüs ööjülü o'o nja Böödiis nja Liinös nja Külüüdiya nja nagöre ma angnga nye'd'de.

²² Fa ka Uugaara aneene nja koronggore tiya üüdü. Aaga aneene a türü.

Tito

Tafa'da tumma

Tito taalo aga taga Yahüüdü, i'i ya ömö'di ma kaniisa adakakinyi linggo a Bölis ka tino tanno iini na dhabbu no, kini ka teema tumma ma İnjili ma Yasu Almasihi (2 Kürünsüs 7.6–7; Galatiya 2.3). Keere kungngo a Bölis tagürünü i'i aco tauugaara ma nakaniisa ka anya ma Kireet.

Bölis adirina eema a Tito ka waraga tiya, a'da agona kadu na ussudene no kada naguugaara ma kaniisa. Afe'de anangnga tumma iini ma talaana kadu kada tonggoonyo ka kaniisa, nagiide na kidhindharu no nja iya tanno kidhindharu no, laala ya kadimöögö ya nja tiya lamü ya nja kasaga. Keere kungngo iki Tito a'da, a kadu ma kaniisa in'dili ka'diila kada kateefe kafa tanu oona ka oona nja ta'digineene nja tambanjaana ku'bu kanangnga eyi tanno eene.

Töøjülü

1 Waraga ya ö'dö ndama a'a Bölis tasaga ya Masala nja tafiini tiya Yasu Almasihi. Masala magesse a'a nalaana kadu noono ka tagesse eege no kudumma tamma ma timin'da ma fiini ma Masala, ²Tamma nja tussu eema kama tindhigi ma tefe ka 'di ta'billi na Masala ka takiki angnga taalo ma korokoro, mimi'di tumma a'da küfürü uuru miini tö'dö. ³Ka uuru tanno miini no, ö'dö a tumma tanno iini kada töyeene a teema tanno ananja a'a no, ndama tumma tanno Masala moolona angnga mo.

⁴Nikiri a'a ka tunggu co Tito 'bii'bala yeede ya dhorro ya, ka tamma tanno aja na unggodho no. Fa ka türü tanno Masala ka aneene nja o'o nja ta'diila tanno Masala Pupa nja Yasu Almasihi tatoonona yaaja.

Tito alinggo ka Kireet

⁵Yungngo eede ka tinyi o'o ku'bu ka Kireet amang küdü tindinaana eema ya aleefe ya ku'bu ya, ara o'o ka tümünü kadifi ma kaniisa ka naanya afa meede ka takiki o'o kungngo. ⁶Tadifi ma kaniisa afa tana hetti, arna aka ma unggodho, a laala yiini tamma ka Masala kafa talinggo eema ya toroko ya nja tasilli eema. ⁷Kudumma tadifi ma kaniisa Masala mümünü i'i ka linggo tanno oono, taalo hetti kini, taalo a'diniga oona niini coo'do, taalo agoroo'bo, taalo ooye ngeeli ake kide, taalo ünü eema ma rüsü, taalo allogo ma gürüsü. ⁸Lakiini ada ömö'di ma kafala, asaasa eema ya a'diila ya, a'dara, taalo ünü ada kadu ku'bu, ümmü tumma ma Masala ana eedi, ümmü eyi yiini ka eema tiya toroko ya koono. ⁹Ümmü tumma na dhorro no na ungeene nja talaana tanno aja no. Amang kini tambaanya teema tumma ma talaana tanno ma timin'da nja tapadaga tumma a kadu tanno amidhi tumma ma Masala no.

¹⁰Kadu kinggide kadhabbu kanu ka tumma, kiisini kadu a tumma na taalo kadho ka fiini no, munda Yahüüdü no kakogoona a'da ma tasaasa kadu ka

tatendhe amang kene toolonadene. ¹¹Fa kene keere ka naniinö tanno eene, kudumma eene kaga'da nö'di nye'd'de kalaana kadu a tumma tanno itaalo ka'diila no, meene kasaasa gürüsü. ¹²A könö ana kene a ne'bi iki a'da, "Kadu ma Kireet kakorokoro 'do, eema ma oroko nanggeedi neene ka nyoro kadhunu kasaasa kuri." ¹³A tumma ma timin'da eege kamiini. Fa tafa kene eela eege dhorro amang ka tamma tanno eene ta tatimin'da. ¹⁴Kafa tümümü tumma ma eema ma elle ma Yahüüdü nja tumma ma kadu tanno anu ka tumma ma timin'da no. ¹⁵Eema nye'd'de insili ka kadu tanno insili no, lakiini taalo niimö ya insili ka kadu tanno nyoro no nja tanno taalo kamma ka Masala no, nanggeedi neene nja nanggüdü tanno eene kanyoro afe'de. ¹⁶Kiki a'da eege kussu Masala, lakiini eege ka'düsünü oogo ana eema tiya eene ka tüünü ya. Eege kanyoro, kitaalo kaföonyö eema, kitaalo kama talinggo niimö ya a'diila ya.

Minna a talaananja a kadu kadhoonyo

2 Lakiini o'o ya, alaana talaana na ungeene nja talaana tanno dhorro no. ²Alaana nagiide na iifi no kiicolo ka nanggeedi no amang kene tadinö ko'do ka'dara kummü nanggeyi neene a ta'diila a tamma nja tasaasa nja tidhi oona ku'bu.

³Nggeege, alaana kidhindharu na iya no amang kene taneene taneene ma iya kuurna fiini ma tinsili, taalo kadhe kadu, taalo kallogo, taalo tatasaga ma tooye ngeeli, lakiini kalaana kadu ka fiini tiya a'diila ya. ⁴Fa kene kalaana iya na nagönönyö no ka tasaasa ma naganyori tanno eene nja laala tiya eene. ⁵Ka'dara kummü nanggeyi neene, kinsili, kummü nö'di neene dhorro, kaana 'bangnga, kaföonyö tumma na naganyori tanno eene, i'di ömö'di tanggaaga tamidhi tumma na Masala.

⁶Nggeege, nalaana laala ya kadimöögö ya afe'de, amang kene tümümü nanggeyi neene afa nagönönyö, kidhi oona ku'bu. ⁷Kalinggo ma eema in'dili alaala eege ka fiini ma tuurna o'o keere ma linggo ma eema

tiya a'diila ya, ka talaana tanno üüdü, la ta'diila eene dhorro. ⁸ Neema tumma ma timin'da na hetti ka titaalo kide no, amang ka modolo tagu kadu na kirimi o'o no, kudumma niimö tiya toroko ya ka titaalo meene ka teema kaja ko'do iini.

⁹ Alaana kasaga amang kene taföonyö eema ya kadu tanno eene, kamma kene ka eema in'dili, kafa tanu ka tumma tanno eene. ¹⁰ Kafa tanyoro kene, lakiini kaala taneene na a'diila no kafünügünja ko'do ka eema nye'd'de ma talaana ma Masala ma oolona angnga mo.

¹¹ Türü na Masala kö'dö a toolona abbü 'dala ka kadu in'dili kungngo. ¹² Alaana angnga ka tiki a'da kaw a kadu tanno anu ka Masala no nja tallogo na eema ma 'bühülü, angnga taneene taneene ma tümümü nanggeyi naaja, angnga tümümü tumma ma Masala na adho ka fiini no ka ürüünü tiya. ¹³ Angnga takindhigi uuru ma baraka yaaja ka takindhigi i'i ya, ka uuru ma tidhindhi ma tö'dö tanno Masala tammo aja ma idhindhi mo nja tatoonona tiya aja Yasu Almasihi. ¹⁴ Ya üpü eyi yiini co ka üüdü ma angnga, amang kini toolona ka toroko no in'dili no, aagala angnga ka oona angnga ta kadu tanno iini na agu'daana ka nanggeedi no ma linggo tanno a'diila no.

¹⁵ Eema ya i'i yungngo üüdü kara talaana nafünügü eege ko'do, nasanna kene a türü nye'd'de, fa tafa ka ömö'di amidhi o'o.

Üünü eema ya a'diila ya

3 Adünügü eema a kadu ma kaniisa a'da kaföonyö eema ya naguugaara ma anya, kamma ka tumma tanno eene kindinaana oona ku'bu ma linggo tanno a'diila no. ² Kafa teela kadu, lakiini kada kadu ma ta'diila tanno eene nja kadu nye'd'de ana eedi ka tiicolo.

³ Angnga in'dili afe'de ka nagaaga angnga, angnga tasilli eema, kagaama angnga, angnga taga kasaga ma eema ka tatonggoonyo, angnga tagüüni eema ma tallogo, nja kirimi, angnga tasaasa eema ya kadu,

angnga tanu aana ka oona. ⁴ Lakiini ka 'bangnga nja tasaasa ma Masala tatoonona yaaja akabbü 'dala ya, ⁵ moolona angnga taalo a'da angnga kagüüni niimö ya a'diila ya, lakiini kudumma 'bangnga tammo oono. Oogo moolona angnga ma tagala angnga ka oona ma teenedene afe'de ma tefe ka 'di na issi no a Koronggore tiya Insili ya. ⁶ Masala muuru Koronggore yoono ya Insili ya kaja ka oona adhabbu ana eere ma Yasu Almasihi tatoonona yaaja. ⁷ Amang kaja tadho ka fiini a türü tanno oono angnga takarna ka tefe ka 'di a tindhigi ma tefe ka 'di ta'billi. ⁸ Tumma dhorro eege kungngo. Nasaasa a'a o'o a'da naki'di iye ka eema tiya, amang ka kadu tanno amma ka Masala no tanaana iye ka linggo tanno a'diila no. Tumma no eege kungngo kara ta'diila nja kadu nye'd'de.

⁹ Lakiini ta'digineene na toroko no a tindiri kadaada nja tisi aana ka oona ma tumma ma seriye aadha kide, kudumma eene kitaalo kara tö'dö keere a niimö a kadu. ¹⁰ Lakiini ömö'di ya sümünaana kadu ku'bu ya, aadha iini ka oona küdü kara tanangnga tumma iini teera. ¹¹ Nussu o'o a'da ömö'di afa ma tiya, tatoroko kaama i'i, a tumma niini na toroko no kara tanangnga i'i ka tahükümüdene.

Tumma na eere no

¹² A kede kara tagürünü Artimas küdü alla Tikikos, areere nöö'dö kede keere ka Niköpölis, kudumma eede ka asaasa tiidi feele kannu. ¹³ Amünügü Zinas ko'do ya tatalaana ma seriye ya nja Apölös meene kindinaana oona ku'bu ma tunggeene amang ka niimö könö tafa titaalo kene. ¹⁴ Fa ka kadu tanno aja ma kaniisa no kalaadene ka linggo tanno a'diila no, amang kene tö'dö ana eema tiya asaasadene ya, kafa taneene kada dhunu ka oona.

¹⁵ Kadu na aneene nja a'a no, kööjülü o'o nye'd'de kungngo. Ööjülü kadu ma kaniisa naaja na asaasa ungngo no.

Fa ka türü tanno Masala ka aneene nja aaga in'dili.

Filimon

Tafa'da tumma

Bölis ya tafiini ya aganna ka pabuusu ya, yiini ka tarigiri waraga ya. Filimon aga ömö'di ma kaniisa ya ana almaala dhabbu ya, a tasaga tiya iini Önisimös ka arünö ya. I'i amma ka Yasu akinyi linggo a Bölis. A Bölis tuurugu Önisimös co Filimon a waraga tiya, iki iini a'da afa kini. Ka seriye ma Rööma iki a'da, ömö'di tiidi tasaga yiini kini ka tarünö. A Bölis tiki a Filimon a'da amma ka tasaga tiya iini kada ömö'di ma kaniisa kada örre tiya iini.

Töjülü

¹ Waraga ya ö'dö ndama a'a na Bölis no, ömö'di yungngo ka pabuusu ka üüdü ma ya Yasu Almasi-
ihi ya nja örre ma angnga Timosaws, ungnö takung-
gu co o'o Filimon ömö'di ma linggo yiidi nja tata'diila
ma ungnö. ² Nunggu co inye tammo aja Abafiya
nunggu co nja Arkibus teefe ma angnga ya alinggo nja
angnga nunggu co kaniisa tammo küdü ka 'di mo.

³ Aaga aneene a türü tanno Masala Pupa yaaja a
ta'diila miini nja Uugaara Yasu Almasihi.

Tasaasa na Filimon nja tamma ka Masala

⁴ Filimon, üürü eede ka tafara ka Masala nagii'gi a'a
eere yüüdü namana ta'diila a Masala ⁵ kudumma a'a
ka taföönyö a'da o'o namma ka Uugaara Yasu nja
tasaasa kadu ma kaniisa nye'd'de kungngo. ⁶ Afa
müüdü ka toso ka tamma ka Masala nja kadu töccö,
ara a'a tafara ka Masala amang kene tö'dö tussu bara-
ka nye'd'de ya Almasihi ka anangnga angnga ya.
⁷ Ka'diila oona eede ka tasaasa tanno üüdü no küdü ka
anangnga kadu ma kaniisa ka tadhodho ka nangge-
di.

Teema tumma ma Önisimös

⁸ Nggeege ara a'a takuru rüsü ana Almasihi kada
örre tiya üüdü niki o'o a'da nüüni niimö yüüdü ka
tüüni ada a'a ya. ⁹ A kudumma eede ka asaasa o'o,
yungngo eede ka tirina o'o, a'a na Bölis no kada dharu
kungngo, nanna ka pabuusu kudumma Yasu Almasi-
ihi. ¹⁰ A'a nasaasa o'o a'da namma ka Önisimös ka
üüdü miini, kudumma iini ka taganna ka pabuusu nja
a'a afa 'bii'bala yeede. ¹¹ Ka dhidha taalo a'diila nja o'o,
a 'bitingngö anda 'diila nja o'o nja a'a afe'de.

¹² Ara a'a tapadaga i'i co o'o yeede ka asaasa i'i ana
eedi. ¹³ Nasaasa a'a tafa kini akarna ka 'buugu tiya
üüdü ütü kita nja a'a akinyi linggo a'a eede ka tanna
ka pabuusu, kudumma tumma ma Masala. ¹⁴ Taalo a'a
nasaasa ta'bunu o'o kide, nasaasa a'a o'o nalinggo
ndama eedi tiya üüdü, a'a taalo nara tüüni niimö a'da
nitaalo o'o namma kide. ¹⁵ Afeene afa ma Önisimös ka
tunggeene üdü ka 'di agünü idhilli amang kini tapada-
ga küdü ka 'di turi. ¹⁶ A ndama uuru tanno taalo ara ta
tasaga afe'de, lakiini agii'bi ta tasaga, anda teefe ma
a'a dhorro, a küdü agii'bi ta tasaga anda örre küdü
tanögöre ma Uugaara.

¹⁷ Üürü nümmü o'o a'a kada örre tiya üüdü ka
Masala kidha ya, amma kini afa müüdü ka tamma
kede kungngo. ¹⁸ Üürü i'i agüüni tatoroko ana o'o,
üürü nasaasa o'o kömüsü kini ka oona ya, asaasa kede
ara a'a ka anangnga o'o. ¹⁹ A'a na Bölis, narigiri a'a
tumma no a niisö ma a'a, ara a'a tanangnga eema ya
o'o. Taalo a'a nara tütü ka kömüsü tammo eede küdü
ka oona, kudumma eede ka tanangnga o'o kada
ömö'di ma Almasihi. ²⁰ Örre eede, üüni ta'diila ana a'a
ka Uugaara kidha, 'baga eedi yeede ka Almasihi kid-
ha.

²¹ Nussu a'a a'da ara o'o talinggo tumma neede ka ti-
rina o'o no, nütü ka tussu a'da ara o'o talinggo eege
ka tagii'bi neede ka tirina o'o no. ²² Indinaana 'buugu
ma füngngö eede ku'bu, kudumma eede ka tindhi'gi
a'da Masala mara tamma ka tafara tanno ada kono
mo, mapadaga a'a kada kannu.

Töjülü na eere no

²³ Abafaraas yungngo ka pabuusu nja a'a kudumma
Yasu Almasihi ya öjülü aaga. ²⁴ Nja Murkus nja
Arestarkos nja Dimas nja Lüüka no alinggo nja a'a no.
²⁵ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasihi ka neene
nja aaga in'diili kungngo.

Ebraniin

Tafa'da tumma

Tatalaana yungngo agarigiri co kadu ma kaniisa tanno Yahüüdü no. I'i uu'bu eege ka nanggeedi a'da kütü ka takidhö ka tamma tanno eene ka uuru ma kadu kadalinggo eege. Waraga ya ala angnga a'da Yasu i'i ya 'Bii'bala ma Masala. I'i ana türü adagii'bi kadhangga na Yahüüdü ka tamma kene no, i'i agu'daana dhorro adagii'bi nagane'bi ma 'billi, agu'daana dhorro adagii'bi Müüsa, ya anangnga seriye ya Masala a Yahüüdü ya. I'i agu'daana dhorro adagii'bi ka'boge ma Yahüüdü, kudumma iini taalo agüünü niimö ya toroko ya. I'i ümmünü eyi yiini kada niimö ma tirri ma tagala tatoroko na kadu nye'd'de ka naguuru nye'd'de. A tatalaana afünügü nagiide ko'do nja iiya ma 'bühülü na aganeene a tamma no. I'i adirina eema a kadu ma kaniisa a'da eege tütü ka tamma ka Masala taalo kama tüürü ma eema tiya Yasu ka talinggo ya.

Tumma na Masala nja 'Bii'bala tiya oono

1 'Billi Masala magürünü nagane'bi kadageema nja kafaafa ma angnga a naguuru nja nafiini kada tonggoonyo. ² Lakiini ka naguuru tanno eere no, mageema nja angnga a 'Bii'bala tiya oono, ya ara takarna ka eema nye'd'de yoono ka tadina 'bühülü ana i'i ya. ³ 'Bii'bala i'i ya töyeene ma tidhindhi ma Masala i'i ya koronggore ma taneene tanno oono afa ka eema nye'd'de a türü ma tumma tanno iini, a kini ka ndagala tatoroko naaja emmi ka niisö ma kuri ma tidhindhi ma Masala ka 'dotombo'do. ⁴ Nggeege i'i idhindhi adagii'bi kadhangga kudumma iini ka a'duga eere adagii'bi nagareene neene.

⁵ Taalo Masala miki a tadhangga töccö, "O'o no 'Bii'bala tiya eede, a'a nageene o'o ka uuru tanno." †

Miki afe'de,

"Ara ta Pupa tiya iini ata 'bii'bala tiya eede." ††

⁶ Ka Masala ka agürünü 'Bii'bala yoono ya dhidha ya ka 'bühülü ya, miki a'da,

"A kadhangga ma Masala tüürü kini kidha."

⁷ A Masala meema tumma ma kadhangga miki, "Marü'bü kadhangga kada tanya, a kadu ma linggo noono ka nagonggo'do ma issi." †

⁸ Lakiini kudumma ma 'Bii'bala miki, "Ka Masala, tauugaara nüüdü kara tütü turi ta'billi, a kuufi ma tauugaara ta tiya üüdü dhorro turi.

⁹ Nasaasa o'o tumma no dhorro nanu ka tanno atoroko no, yungngo a Masala, Masala müüdü ka tagesse o'o masiri uu'ba üdü ka üüdü ma dhodho masa ka titaa-lo manangnga a kijöögö." ††

¹⁰ Miki afe'de,

"Ka Uugaara, narü'bü 'bühülü ka dhidha, narü'bü o'o 'dotombo'do ana iisine ma o'o.

¹¹ Eege kara tamanyaga, ara o'o ka tütü, kara toorodo afa ten'di.

¹² Ara o'o ta'dukunjaana eege ko'do afa ten'di ka tem'bele, lakiini o'o naganuuru nüüdü taalo kara titaalo." ††

¹³ Taalo Masala miki a kadhangga, "Emmi kede ka niisö ma kuri kita, ara a'a tanangnga diidi yüüdü küdü ka uune nasiri kene." †††

¹⁴ Kadhangga eege ka nagoronggore tanno linggo ada Masala, na oono ka kürünü eege köö'dö takarna ka toolonadene?

Aaga adinö ko'do

2 İkirri angnga kara tagümmü talaana na 'diila naaja ka taföönyö no ii'di angnga tagaama. ² Üürü tumma na kadhangga ka tageema no katimin'da ya, ömö'di ya asilli tumma no anu kide ya, ara taluna tapusu adene miini ka teyi. ³ Ara angnga tarünö nya aja ka tagüünü tö'bö a toolonadene tanno idhindhi? Na Uugaara ka tatiraana ana oona miini ka dhidha, a kadu na föönyö no kiki angnga a'da katimin'da. ⁴ A Masala tamma ka tumma tanno eene ana eema keefe yoono ka tagalinggo ya nye'd'de a türü ka tatonggoonyo ana eema tiya oono ka amana a kadu a Koronggore tiya Insili ya.

Yasu afeene nja nagöre tanno iini

⁵ Taalo Masala manangnga kadhangga kada naguugaara ma 'bühülü tiya ara tö'dö, yiidi ka tageema miini ya. ⁶ Afa ma sorne ka tiki a'da, "Ömö'di a'da minna nagiggi tumma miini? Tadü'd'dü a'da minna na o'o tafa kini?"

⁷ Nagalinggo o'o i'i ka idhilli ka ta'buugu ka kadhangga keere,

nanangnga ndalembö iini nja tidhindhi, ⁸ nanangnga eema in'dili kini ka uune." †††

† 1.5 Tüüsü ma Nakaaru 2.7†† 1.5.2 Samwiil 7.14† 1.7 Tüüsü ma Nakaaru 104.4†† 1.9 Tüüsü ma Nakaaru 45.6-7

†† 1.12 Tüüsü ma Nakaaru 102.25-27††† 1.13 Tüüsü ma Nakaaru 110.1††† 2.8 Tüüsü ma Nakaaru 8.4-6

Iki a'da Masala manangnga i'i ka tauugaara ma eema in'diili eema nye'd'de kungngo iini, lakiini taalo angnga kiji tadu'd'du ka tauugaara ma eema nye'd'de 'bitingngö. ⁹ Lakiini kiji ungngo Yasu ömö'di ya agalingngo adene idhilli ka ta'buugu ma kadhangga ya, amang kini a türü ma Masala ara teyi ka üüdü ma kadu nye'd'de kiji ungngo i'i a türü a tidhindhī, kudumma iini ka teyi a tadhügürü.

¹⁰ Tumma dhorro Masala oogo mungngo marü'bü eema in'diili ma tidhindhī tanno oono, kono ka anangnga Yasu ka tinsili ka dhügürü, tö'dö ana laala kadhabbu ka toolonadene nye'd'de. ¹¹ I'i amana kadu ka tinsili ka tatoroko tanno neene i'i nja kadu tanno insili no nye'd'de, pupa yeene unggodho. Yungngo Yasu ka taalo ana modolo ma tümünü eege a'da nagöre.

¹² Iki,

“Ara a'a teema nja nagöre tanno eede ana eere tiya üüdü

nawe tüüsü ka kaniisa.” †

¹³ Iki afe'de,

“Ara a'a tümünü eyi yeede a Masala.” ††

Afada iki afe'de,

“A'a nungngo kita nja laala tiya Masala ka anangnga a'a ya.” ‡

¹⁴ Aga laala katosso ka tuu'da nja eriidö, a Yasu osso kide nja eene afeene afa eege amang ka inde tanno iini tiidi Ebliisi ya ana türü ma inde. ¹⁵ Oolona kadu no ka kasaga, eene kari'ba inde ya. ¹⁶ Taalo i'i ö'dö toolona kadhangga, lakiini i'i ö'dö toolona laala ya Abrahim. ¹⁷ Nggeege ikiri kara tafeene nja nagöre tanno iini ka eema in'diili, amang kini tana 'bangnga ada uugaara ma ka'boge ya adho ka fiini ka linggo na Masala, amang kini taagala tatoroko na kadu.

¹⁸ Kudumma iini ana oona miini adhügürü adaka'b'badene amang kini toolona kadu na a'b'badene no.

Yasu agii'bi Müüsa

3 Nggeege nagöre eede na ma kaniisa no insili no na osso ka tümüneene ma 'dotombo'do, aaga iiri Yasu ya tafiini ma tamma tanno aja uugaara ma ka'boge yaaja ka tamma kini ya. ² I'i ümmü tumma na ömö'di tiya agesse i'i ya, afa ma Müüsa ka tagümmü tumma ma Masala ka 'di ma Masala nye'd'de kungngo. ³ Yasu i'i yungngo idhindhī adagii'bi Müüsa afa ma tatürü'boönö ka tidhindhī adagii'bi 'di ka eyi tiya iini. ⁴ Ömö'di ya arü'bü 'di ya inggide, lakiini Masala oogo mungngo marü'bü eema in'diili. ⁵ A Müüsa aga'diila ka 'di ma Masala nye'd'de kada ömö'di ma linggo eema tumma na ara teemadene ka naguuru tanno tö'dö no. ⁶ Lakiini Almasihi kada 'Bii'bala ya a'diila ya ka 'di ma Masala. Angnga ka 'di tiya iini, üürü kafa angnga taalo kari'ba angnga ma tafa ka eema tiya aja ka tindhigi i'i ya.

Aaga adinö ma kadu na taalo kamma no

⁷ Afa ma Koronggore tiya Insili ya ka tiki,

“Uuru no kada kara taföönyö 'bugeyi ya Masala ya,

⁸ aaga fa tasilli tumma miini

afa tiya maaga ka tagüünü ka uuru ma ta'b'badene ka dhille ya kungngo.

⁹ Kita a kafaafa ma aaga ka taka'b'ba kagawwa a'a ka eedi kiji linggo neede nja eene a nagürüünü kukumu kadu keera.

¹⁰ I'i yungngo eede ka tagoroo'bo nja sere tiya niki a'da,

‘Nanggeedi neene turi kungngo kaama, taalo kussu nafiini yeede.’

¹¹ A'a naküdoönö ka tagoroo'bo tanno eede, ‘Eege taalo kara co ka talingnge tanno eede.’ ††

¹² Nagöre eede, aaga adinö ko'do, ömö'di könö ana kada afa tana eedi ya toroko ya, amma ka Masala apadaga oona keere ka Masala tammo efe ka 'di mo.

¹³ Adha ya, aaga füngünja ko'do 'bucca kudumma tumma ma uuru kungngo ka sorne ii'di tatoroko tiisini ömö'di öccö ana kada asilli eema. ¹⁴ Angnga ka unggodho nja Almasihi kaja kara tagümmü ajeene dhorro ta'billi ata'diila tanno aganna kaja ka dhidha no.

¹⁵ Sorne ma Masala iki,

“Uuru no, kada ka taföönyö 'bugeyi ya Masala, aaga fa tasilli eema afa maada ka tagasilli tumma na Masala kungngo.” ††

¹⁶ Kadu öccö eege kungngo kakaanu ka tumma? Taalo kadu no nye'd'de na Müüsa ka ö'dö ana eege ndama Misiri no? ¹⁷ Kamada eege kungngo a Masala ka tagoroo'bo ada kene a nagürüünü kukumu kadu keera no? Nja kadu tanno agüünü tatoroko no ka'dinggö kaaya ka dhille. ¹⁸ Kamada eege kungngo a Masala ka taküdoönö a'da taalo kara co ka talingnge tanno oono? Taalo kadu na silli tumma noono no? ¹⁹ Kiji angnga eege taalo kambaanya co, kudumma eene ki-taalo kamma.

Uuru ma Sa'bidi uuru ma talingnge

4 'Bitingngö Masala mafa'da fiini co 'di tiya oono angnga ka tadinö ko'do ii'di ömö'di könö tiiri eyi yiini ka tütü ka teene. ² Kaföönyö angnga tumma na 'diila no afa meene ka taföönyö kungngo, lakiini eege taalo kummü niimö ka tumma tanno eene ka taföönyö no, kudumma eene taalo kamma kide. ³ A 'bitingngö angnga na amma no, ara angnga co talingnge ma Masala, kudumma oono ka tiki,

“Naküdoönö a'a a tagoroo'bo 'do

‘Taalo kara co talingnge tanno eede.’” †††

A'da asa linggo no tagalinggo adene ada jiddi ma uuru ma 'büdhülü ka tarü'bü adene, ⁴ kudumma oono ka tiki ka sorne ka tumma uuru tanno iidümmü kafünü eera no, “A Masala talingnge ka linggo tanno oono nye'd'de kungngo ka uuru tanno iidümmü kafünü eera no.” ††† Miki afe'de, “Taalo kara co ka talingnge tiya eede.”

⁶ Üürü kadu na föönyö tumma na 'diila no ka dhidha asa kitaalo kinynyo ka talingnge ma Masala kudumma eene ka silli eema, a kadu könö kinggide kara co ka talingnge tanno miini no. ⁷ Yungngo Masala ka kusu uuru kide ana eere a'da uuru no, afa moonno ka teema ana onngo'do tammo Dawud 'billi miki, “Kada ka föönyö 'bugeyi ya Masala ka uuru tanno ya, aaga tafa tasilli tumma iini.” †

† 2.12 Tüüsü ma Nakaaru 22.22 †† 2.13 Asaiya 8.17 ‡ 2.13 Asaiya 8.18

†† 3.11 Tüüsü ma Nakaaru 95.7–11 ††† 3.15 Tüüsü ma Nakaaru 95.7–8 †††† 4.3 Tüüsü ma Nakaaru 95.11 †††† 4.4 Takwiin 2.2 § 4.7 Tüüsü ma Nakaaru 95.7–8

⁸ Ka Yashu kara takunggu eege ka talingnge, taalo Masala mageema tumma ma uuru könö afe'de. ⁹ Lakiini öreene uuru ma Sa'bidi talingnge na kadu tanno Masala. ¹⁰ Kudumma ömö'di tiya inynyo ka talingnge ma Masala ya, ara talingnge ndama linggo tanno iini afa ma Masala ka lingnge ka linggo tanno oono kungngo. ¹¹ Kada kardha ku'bu amang kaja co ka talingnge tanno miini no, i'di ömö'di öccö ta'dinggö ma tuurna fiini yeene keere ma tasilli eema.

¹² Tumma na Masala ka tinö ka linggo, kana kuri kadagii'bi kulu'ba ma ana na'dugugini keera mo, ara teedhe kadara co ta'buugu tiya tuu'da nja koronggore, nja tuu'da agillö nye'd'de, nja 'dongnge nja ku'buuni, ümmü tumma ma üüdü nja tumma ma eedi. ¹³ Taalo niimö mitaalo ussudene ka Masala kidha, eema nye'd'de ijidene kada 'döngngönyö kono ka iye, ara angnga tagöö'dö kono kidha.

Yasu ya ta'boge tiya dhabbu ya

¹⁴ Nggeege kada kümmü tumma ma Yasu 'Bii'bala ya Masala ya dhorro ya, i'i ya Uugaara ma Ka'boge ya id-hindhä ya, ata'da aco 'dotombo'do. ¹⁵ Kudumma uugaara ma ka'boge yaaja taalo agi'di ma tana 'bangnga ma angnga ka tagi'di tanno aja, i'i aka'b'badene afa angnga. Ta'b'baana in'dili illi i'i taalo agüüni tatoroko. ¹⁶ Fa kaja angnga caago a kööyö ma türü a tamma dhorro, amang kaja taduna 'bangnga nja türü, akinyi angnga kaja kara tasaasa.

⁵ Kudumma uugaara ma ka'boge agonadene ndama kadu tanno iini ümmünüdene ma talinggo ada linggo ma Masala eene miini ka tirri ma tafaana ma tatoroko ka kadu ka oona iini. ² I'i ambaanya tana 'bangnga ma nagaaga nja kadu tanno aama no, kudumma iini ka eyi tiya iini agi'di. ³ Nggeege i'i ya ama tirri tatoroko ma eyi tiya iini nja tatoroko tanno kadu.

⁴ Taalo ömö'di ma tammünü eyi yiini kada uugaara ma ka'boge, illi a Masala ka tammünü i'i iini afa moonö ka tagümmünü Harüün kungngo. ⁵ Almasiichi afe'de taalo afünügü eyi yiini ko'do a'da amang kini ta uugaara ma ka'boge, lakiini Masala miki iini,

“O'o na 'Bii'bala tiya eede nageene a'a o'o ka uuru tanno.” †

⁶ Afada miki ka 'buugu töccö afe'de, “O'o na ta'boge ta'billi

ma ta'duga 'buugu ya Maliksadik.” ††

⁷ Ka naguuru tanno Yasu ka takaleefe ka 'büdhülü afara ka Masala a tumma ko'd'do nja 'biidi ma iye co ömö'di tiya ara tambaanya toolona i'i ka inde, ada aföönyö kudumma tamma tanno iini nja tammünü eyi iini. ⁸ A'da i'i aga 'bii'bala agalaadene ka taföönyö eema ndama kita iini ka tadhügerü ya. ⁹ Kini kara tasere adhabbu ikiri anda nduguli ma toolona ta'billi ma kadu tanno aföönyö tumma niini no. ¹⁰ Kudumma Masala ma kümmünü i'i a'da a ta uugaara ma ka'boge akarna ka 'buugu tiya Maliksadik.

Aaga fa tanu ka tumma ma Masala

¹¹ Tumma kadhabbu eede ka asaasa teema eege, lakiini kiideene tasaana ku'bu miini, kudumma ada ka titaalo kaföönyö eema areere. ¹² Tumma dhorro,

ta'bitingngö aaga ta kataalaana, kasaasa aaga ömö'di alaana aaga ka tumma ma timin'da na Masala na dhidha no afe'de. Kasaasa aaga siiga taalo kuri ya kidhö ya. ¹³ Ömö'di ya aleefe tooye siiga ya, i'i aleefe tidhilli taalo ussu eema ya a'diila ya. ¹⁴ Lakiini kuri ya kidhö ya, ama kadu tanno iifi no, na agalaadene kussu niimö ya a'diila ya nja tiya toroko ya.

⁶ Nggeege kada kasisigi co aadha ka talaana ma Almasiichi ma ta'dara, nggeege fa ka talaana tanno dhidha ma Almasiichi ara kico kada ömö'di dhorro. Ungngo tafa tamana kadese ma taadha ka linggo tanno ma inde no afe'de nja tamma ka Masala, ² talaana ma tambeese nja tammünü iisine ka kadu ka nanggüdü nja tafiki'dö ka inde nja tapusu adene ta'billi. ³ I'i yungngo aja kara tagalinggo a Masala ara tamma kide.

⁴ A tiideene a kadu na kannu ka töyeene ta unggodho, kagolo eema ma 'dotombo'do ya a'diila ya, kussu ka Koronggore tiya Insili ya, ⁵ kagolo tumma nja Masala na 'diila no nja eema ma türü ma ürünü tiya ara tö'dö no, ⁶ Kassa ka taadha ka tumma ma Masala, a tafada ma tapadaga eege ka tamma a'da kaadha ka tatoroko, kiideene 'do kudumma eene ka bünnü 'Bii'bala ma Masala ka salii'bi teera kanangnga modolo iini ka oona.

⁷ 'Büdhülü in'dili a kooye 'biidi ma tombo'do ka tede ada kide 'bucca, a naafa tafü'döönö kide ka'diila ma kadu tanno adiniigi no ka üüdü meene ka'duga baraka ma Masala. ⁸ Lakiini 'büdhülü kara teene immi nja ooyo tiya atoroko ya, ara linggi ma Masala tammü i'i üpünja ka issi a tonyoko.

⁹ Keema ungnö tumma no, kateefe ma a'a, a'da kussu ungnö a'da eema ya a'diila ungnö ada ara tanangnga aaga ka toolonadene. ¹⁰ Masala taalo müüni ada kadu ku'bu taalo mara türü ma eema tiya ada ka tagalinggo ya nja tasaasa tanno ada kaala oono ka eema tiya kamana a kadu tanno oono, aaga taleefe talinggo ada eene. ¹¹ Lakiini ungnö kasaasa a'da aaga tütü ka linggo tanno miini no nggeege turi amang ka eema tiya ada ka tindhigi ya tananja aaga ya a timin'da. ¹² Taalo ungnö kasaasa a'da aaga tadhunu, lakiini aaga tafeene nja kadu tanno amma ka Masala kidhi oona ku'bu kaduna niimö ya Masala ka ti-ki eene ya.

Tumma na Masala ka timin'da

¹³ Ka Masala ka tageema nja Abrahiim maküdüönö ka eyi tiya oono a'da taalo ömö'di ma tagii'bi eyi tiya iini aküdüönö ana eere tiya oono. ¹⁴ Miki iini a'da, “Tumma dhorro ara a'a tanangnga baraka o'o nanangnga laala o'o dhabbu.” ¹⁵ Yungngo Abrahiim ka takidhi oona ku'bu aluna niimö ya Masala ka tadirina iini ya.

¹⁶ Kadu kaküdüönö ana ömö'di tiya adhabbu eene, a taküdüönö tammünü niimö ya ageemadene kindinaana ku'bu kaadha ka ta'digineene. ¹⁷ Kudumma Masala masaasa tanangnga nafiiini ma taneene tanno oono ka tussu adene ka kadu tanno ara takarna ka tumma tanno oono ka tatiraana no, oogo ma tiraana a taküdüönö. ¹⁸ Masala magüüni tumma no, ma eema inggide eera taalo ara tatenggere, iideene 'do a Masala ka tatoroko i'i yungngo aja katümmü tindhigi na ananja angnga no, tafünügü angnga ko'do. ¹⁹ Tind-

† 5.5 Tüüsü ma Nakaaru 2.7 †† 5.6 Tüüsü ma Nakaaru 110.4

‡ 6.14 Takwiin 22.17

higi no kungngo aja afa niimö tiya afa kaja ka koronggore ka takidhō afa kaja aco a taneene keere ma ten¹-di. ²⁰ Yasu inynyo kanna kaja kidha ka üüdü ma angnga anda uugaara ma ka'boge ta'billi ka 'buugu ya Maliksadik.

Maliksadik ya ta'boge ya

7 A Maliksadik ya aga uugaara ma Salim ta'boge ma Masala tammo dhabbu mo. Maliksadik ako-reene nja Abrahiim kini ka ndafada ka koro'bo tiya iini nja naguugaara ya, anangnga baraka iini. ² Abrahiim agona unggodho ndama eema yiini ya ada'baaga ya, eere yiini ya dhidha ya, i'i ya "Uugaara ma ta'diila," afe'de "Uugaara ma Salim" iki a'da, "Uugaara ma tööjülü." ³ Taalo pupa iini a niimö titaalo kini a kadaada titaalo kini, taalo ageenedene, taalo a teyi, lakiini i'i afeene nja 'Bii'bala ma Masala ara tütü kada ta'boge ta'billi.

⁴ Aaga iji tidhindhi niini, salla faafa ma angnga Abrahiim anangnga faana ma 'dakeyi ma almaala tiya iini ku'bu ndama eema ma koro'bo. ⁵ Lakiini ka'boge na laala tiya Laawi no, seriye iki a'da kama eema ka kadu na nagöre tanno eene no 'dakeyi, kudumma eene kada laala tiya Abrahiim. ⁶ Lakiini Maliksadik taalo 'bii'bala ya Laawi, lakiini i'i agona eema ya ada'baaga ka Abrahiim anangnga baraka iini, i'i ya Masala ka timi'di tumma nja iini ya. ⁷ Taalo niimö ya toroko kide ma ömö'di tiya adhabbu ya ka anangnga baraka a tiya idhilli ya. ⁸ Katamana eema tiya ada'baaga ya, ya ka'boge a kadu na aaya no eege kungngo kamaana. Lakiini ömö'di ya a'duga ya ikiri ka tussu adene a'da i'i ya efe ka 'di. ⁹ Ara angnga tiki a'da, Laawi ka eyi tiya iini ama eema ya ada'baaga, anangnga ku'bu ka niisö tanno Abrahiim. ¹⁰ Kudumma iini ka takaleefe ka Abrahiim ka sikiri ka uuru tanno Maliksadik ka toreene nja iini no.

Yasu afeene afa Maliksadik

¹¹ Üürü tadho ka fiini kalinggo adene a tata'boge na Laawi a'da i'i yungngo ama seriye ya kadu ka'duga, taalo angnga kasaasa ta'boge ka öö'dö ma ta'duga 'buugu ya Maliksadik taalo ya Harüün. ¹² Üürü katenggere tata'boge, ara seriye tatenggere tekere. ¹³ Ömö'di ya kadu ka teema tumma miini ya, ama siliga töccö, taalo ömö'di anna ka siliga tiya iini agalinggo ta ta'boge. ¹⁴ Kussu angnga a'da Uugaara yaaja ö'dö ndama siliga tiya iini ya Yahüüsa, Müüsa taalo adiri tumma ma kadu tanno, kini ka keema tumma ma ka'boge. ¹⁵ A tumma niidi ka tirina no kussu adene dhorro, üürü ta'boge könö abbü 'dala afa Maliksadik. ¹⁶ Ömö'di ya ümmü adene kada ta'boge taalo ndama tumma na nakömö'di nja kadaada, lakiini a türü ma tefe ka 'di na taalo kara titaalo no. ¹⁷ Sorne eema tumma miini iki,

"O'o no ta'boge ta'billi

ka 'buugu ya Maliksadik." †

¹⁸ Tumma ma 'billi no kara co keere, kudumma eene ka tagi'di, taalo ö'dö keere a niimö. ¹⁹ Kudumma seriye tiya Müüsa taalo atiimö linggo dhorro, yungngo tindhigi na 'diila no anangnga kadu ka kete ka Masala ana eege. ²⁰ Taalo kagalinggo adene a'da kitaalo ka

taküdüönö kide, a könö taga ka'boge a'da taalo kaküdüönö. ²¹ Lakiini Yasu akodhodene ada ta'boge a taküdüönö ma Masala miki,

"Uugaara aküdüönö

taalo tagussu kide,

'O'o na ta'boge ta'billi.'" ††

²² Kudumma ma taküdüönö ya, Yasu i'i yungngo anda tamaana ma timi'di tumma, adagii'bi timi'di tumma na dhidha no.

²³ Ka'boge na miini no kadhabbu, kudumma inde taalo kafa kene kafe ka 'di. ²⁴ Lakiini Yasu ya ara tütü ka 'di ta'billi ya, tata'boge miini taalo kara titaalo. ²⁵ I'i 'bitingngö nja angnga 'bucca kungngo, ara toolona kadu na icci ka Masala ana eere tiya iini no, kudumma iini kefe ka 'di ta'billi, miini tageema nja Masala kudumma eene.

²⁶ Yasu i'i ya uugaara ma ka'boge ya a'diila nja angnga ya i'i ya insili, taalo niimö ya toroko ya kini, taalo osso ka niimö nja kadu tanno oroko no, a'diniga co fiini ma ndanaaya ma 'dotombo'do. ²⁷ Taalo afeene nja ka'boge töccö taalo ama tara eema ma tirri 'bucca kungngo ma tagala tatoroko niini ka dhidha, assa ka tagala tatoroko na kadu in'diili, i'i akirri ma tatoroko tanno eene ta unggodho, ma kadu nye'd'de kini ka tümmü eyi yiini ka inde. ²⁸ A seriye ya Müüsa anangnga kadu na ki'di kada naguugaara ma ka'boge, lakiini taküdüönö tumma na Masala kö'dö keere a seriye, tanangnga 'Bii'bala ya insili ya ta'billi ya kide.

Uugaara ma ka'boge ma timi'di tumma ma 'bitingngö

8 Lakiini üüdü ma tumma tanno iidi ka teema no a'da uugaara ma ka'boge ungnö iidi, ya emmi ka niisö ma kuri ma kööyö ma tidhindhi ka 'dotombo'do, ² ya alinggo ka 'buugu tiya insili nja tiya dhorro, ya Uugaara ka tarü'böönö ya a'da taalo ömö'di i'i yungngo arü'böönö.

³ Uugaara ma ka'boge ö'dö ma tirri, ikiri angnga ka tiki a'da, uugaara ma ka'boge yaaja ara tö'dö a niimö ma tirri iini. ⁴ Ka Yasu kara taganna ka 'büdhülü ya, taalo ara taga ta'boge, kudumma kadu kinggide kara tirri afa ma seriye ka tiki kungngo. ⁵ Kadu na kalinggo ka 'buugu tiya insili ya kafeene afa koronggore nja tal-lappa tiya ka 'dotombo'do ya, ka Müüsa ka asaasa tüüfö fangga, a Masala tö'dö kini miki iini, "Ijöögö, alinggo eema nye'd'de afa ma tiya eede kala o'o ka 'dikinya ya kungngo." ⁶ Lakiini linggo ma tata'boge kananja Yasu ka idhindhi a tanno eene, kudumma timi'di tumma na ka söödö no nja kadu tanno kagii'bi timi'di tumma na dhidha no, agalinggo adene ka timi'di tumma tanno a'diila no.

⁷ Üürü timi'di tumma na dhidha no ka ka'diila 'dee, taalo kara tagalinggo timi'di tumma könö. ⁸ Lakiini Masala maluna hetti ka kadu miki a'da, "Uuru kinggide kara tö'dö, Uugaara ka tiki, ara a'a sa kimi'di tumma ma 'bitingngö nja 'di tiya Israyil nja 'di tiya Yahüüsa.

⁹ Taalo afa timi'di tumma neede nja kafaafa meene ka uuru tanno eede ka tümmü eege ka niisö nunggu eege kürö ndama 'büdhülü ma Misiri, kudumma eene taalo kütü ka timi'di tumma tanno eede,

yungngo eede kafa kene,

† 7.17 Tüüsü ma Nakaaru 110.4

†† 7.21 Tüüsü ma Nakaaru 110.4 ‡ 8.5 Tö'dö kürö 25.40

a'a na Uugaara na tiri tumma no.

¹⁰ Timi'di tumma neede ka tüüni nja laala ma Israyil ka naguuru tanno ara tö'dö no, Uugaara iki. Ara a'a tanangnga seriye yeede kene ka nanggüüdü narigiri ada kene ka nanggeedi neene. Na ta Masala tammo eene ka ta kadu tanno eede.

¹¹ Taalo ömö'di ana kene ara talaana kadu na kete kinni

no alla örre yiini tiki iini, 'Ussu Uugaara,' kudumma eene kassa ka tussu a'a nye'd'de ndama ömö'di tiya idhilli ya nja tiya adhabbu ya.

¹² Ara a'a ta'duga tatoroko eene ka oona nitaalo nara tagiigi tam'baga neene afe'de." †

¹³ Tumma na Masala ka timi'di tumma na issi no manangnga timi'di tumma na dhidha no ka tilli a niimö ya illi ya ya ara tamanyaga.

Tafara ka Masala ka fangga ma 'bühülü

9 A 'bitingngö tafi'di tumma na dhidha no kaganna fiini ma tümümü Masala nja fangga ma 'bühülü afe'de. ² Fangga magüfününja ka la tiya oono ya dhidha ya, ya koyo ma lamba ka tanna kide mo, tarabeesa nja miteene ma tirri, i'i yungngo ana eere a'da 'buugu tiya Insili ya. ³ Aga kanna keere ma ten'di tiya eera ya, la yeene ka tümüneene a'da 'buugu ya Insili dhindho ya. ⁴ Fü'deene ma dahaba ka tadhüigö kondho kide mo, nja sandü ma timi'di tumma ma taküdhü ana dahaba koono nye'd'de. Sandü ma timi'di tumma mana alman nja kuufi tiya Harüün ka tasiri kide ya nja maraayo ma timi'di tumma. ⁵ Karoba ma tidhindhü taganna ka sandü ko'do amana 'buugu ma fa ka takara 'buugu ma tatoroko ka tandha ya, lakiini taalo fiini 'bitingngö ma tesaana tumma no ku'bu nye'd'de.

⁶ Eema nye'd'de aga indinaana ku'bu ta'bitta kungngo, a ka'boge ticci co la tiya dhidha ya a naguuru kalinggo eema ma Masala kide. ⁷ Lakiini uugaara ma ka'boge i'i yungngo icci co la tiya eera ya unggodho ka ürüünü, itaalo ara co illi kinni ka tümünü eriidö ma tirri ka niisö ma tagala tatoroko niini ka tagüüni no nja tatoroko tanno kadu, kadu küüni a'da taalo kussu iini no. ⁸ Koronggore ya Insili ya eema iki a'da fiini ma co a 'buugu tiya Insili dhindho ya, taalo atanfa'da, kudumma la tiya dhidha ya ka aleefe ta'dingnge. ⁹ I'i yungngo tala angnga ka fiini ma ürüünü ma 'bitingngö ana eema ma eriidö nja eema ma tirri ka Masala, itaalo ara tanangnga ömö'di ya ümmü Masala ya ka tinsili ka eedi. ¹⁰ Eema ma tuu'da ma kuri nja tooye nja eema ka tatonggoonyo nja tagunaana ma eema, i'i ara uuru na Masala ka öö'dö a tumma töccö.

Eriidö ya Almasiihi

¹¹ Almasiihi andö'dö kada uugaara ma ka'boge ma eema tiya a'diila ya ya illi ka taganna kita, ada'da fangga mo idhindhü mo, ma tiimö no, ya taalo alinggo adene ana iisine ma ömö'di, taalo ama eema ma 'bühülü. ¹² I'i taalo inynyo teene miini ana eriidö ma ki'biini nja lefo. Lakiini inynyo a 'buugu tiya Insili ya ta unggodho ana eriidö tiya iini ma kadu nye'd'de öö'dö a toolona angnga ta'billi. ¹³ Üürü eriidö ma nakoromo nja nagodha ya uurunja ku'bu ya nja fü'dö ma 'bileefo

† 8.12 *Armiya 31.31-34*

amana kadu na nyoro no katinsili, agala eege ka oona. ¹⁴ Taalo eriidö ya Almasiihi ya ümmünü eyi yiini a Masala a koronggore ta'billi ümmü eyi yiini a Masala a Koronggore ta'billi ümmünü eyi yiini a'da taalo hetti kide, agala nanggeedi naaja ka eema tiya amanaga angnga ka inde ya amang kaja tagalinggo ada a Masala tammo efe ka 'di mo.

¹⁵ Nggeege ya Almasiihi yungngo anna ka söödö ma timi'di tumma ma 'bitingngö, amang ka kadu tanno ümmünüdene no kara takarna ka eema ta'billi nja timi'di tumma, a 'bitingngö eyi kada niimö ma faana anangnga eege ka toolonadene ka tatoroko tanno agüüni adene ka timi'di tumma tanno dhidha no. ¹⁶ Ka ömö'di kara tarigiri timi'di tumma ya, fa ka kadu kussu inde niini, amang kene tussu a'da i'i ya eyi. ¹⁷ Kudumma tumma tanno ömö'di ya ö'dö iini ya, ara teyi a linggo kitaalo kene kudumma ömö'di tiya ageema ya, efe ka 'di. ¹⁸ I'i yungngo a timi'di tumma na dhidha no taalo agalinggo adene a'da taalo eriidö kide. ¹⁹ Aga Müüsa ka ndadünügü tumma co kadu ma tumma ma Masala nye'd'de afa ma seriye ka tiki, a'duga eriidö ma lefo nja nakoromo nja 'biidi nja musa tammo dhöyö mo nja ndhaaru asanna ka Sorne ma seriye tiya iini nja kadu nye'd'de kungngo. ²⁰ İkirı ka tiki, "Eriidö ma timi'di tumma na Masala ka tiki aaga no eege kungngo aaga tafa kide." ††²¹ Afada atasanna eriidö ka fangga nja eema ma linggo ma Masala nye'd'de kungngo. ²² Tumma dhorro seriye iki a'da asaasa eema nye'd'de tagunadene ana eriidö, üürü eriidö taalo ya, taalo tatoroko kara ta'dugadene. ‡

²³ Üürü koronggore ma eema ma 'dotombo'do ama ma tatanggala ana eema tiya, aya ma 'dotombo'do ka eyi tiya iini ama tatanggala ana eema ma tirri ya agii'bi i'i ya. ²⁴ Kudumma Almasiihi taalo inynyo a 'buugu tiya insili ya kalinggo adene ana iisine ya, yungngo a koronggore ma timin'da ya, lakiini i'i inynyo 'dotombo'do ka eyi tiya eene abbü 'dala ka Masala kidha ka üüdü ma angnga. ²⁵ Taalo kudumma iini a'da ümmünü eyi yiini a Masala a naguuru afa uugaara ma ka'boge ya icci co 'buugu tiya Insili dhindho ya ta unggodho ka ürüünü ana eriidö a'da taalo eriidö yiini ya miini. ²⁶ I'i ya ma tadhügürü 'bucca jiddi ma 'bühülü ka tarü'bü adene, lakiini i'i abbü 'dala ta unggodho a'da asa nagürüünü takete ka tatiimö ma tagala tatoroko iini ka tümünü eyi yiini a Masala kada niimö ma tirri. ²⁷ Kadu 'do kara taaya ta unggodho a Masala kara tümünü eege. ²⁸ Nggeege afe'de Almasiihi agümmünü eyi yiini kada niimö ma tirri ta unggodho ma ta'duga tatoroko na kadu kadhabbu assa ka abbü 'dala afe'de, taalo kudumma ma tam'baga, lakiini ma tö'dö toolona kadu no indhigi i'i no.

Almasiihi agirri ta unggodho ka üüdü ma kadu nye'd'de

10 Seriye i'i yungngo a koronggore ma eema tiya a'diila ya unggunu tö'dö ya taalo tumma ma timin'da eege kamiini ka eyi tiya eene. Nggeege taalo kara tambaanya a tirri tanno miini no neene kara talinggo a nagürüünü ma tanangnga tanna ka Masala kete iini no kada dhorro. ² Üürü nggeege, eege taalo tagussu ka nanggeedi ma tam'baga afe'de ana tirri töödhi nye'd'de? Kudumma kadu tanno ümmü Masala

†† 9.20 *Tö'dö kürö 24.8* ‡ 9.22 *Lawi 17.11; 5.11*

no kara ta tanggala ka tatoroko tanno eene, ta ungodho, lakiini tagussu aleefe tanna kene ka nanggeedi tatoroko tanno eene ka talinggo no.³ Tumma ma tirri tanno ödö kama tagiigi ma tam'baga ma nagürünü⁴ lakiini eriido ma nagodha nja nakoromo taalo kara tambaanya tagala tam'baga.

⁵ Nggeege yungngo Almasihi ka tiki a Masala kini ka ndakete köödö ka 'bühülü, iki,

"Taalo o'o nasaasa tirri nja eema ma taraana, lakiini nagalinggo ada o'o tuu'da a'a.

⁶ Taalo o'o nadhodho kudumma ma eema ma eriido nye'd'de kagu'dudene ka misi ma tirri alla tirri ma tagala tatoroko.

⁷ Iki a'a ka tiki, 'Ka Masala a'a nungngo nara tö'dö, nö'dö talinggo linggo nüüdü afa ma sorne ka teema tumma ma a'a kungngo.'"†

⁸ Iki ka dhidha, "Tirri nja eema ma taraana nja tiya agu'dudene ya, ka misi ma tirri ya, nja taradene ma ta'duga tatoroko ya, taalo o'o nasaasa, o'o taalo na dhodho meene," a'da seriye asaasa eege katalinggo adene.⁹ Afada iki, "A'a nungngo nara tö'dö talinggo linggo nüüdü." Naadha ka linggo tanno dhidha no ara ka talinggo na asigi kide no.¹⁰ Kudumma ma maraada ka küünidene, angnga kada insili ana Yasu Almasihi ya tuu'da tanno iini ka takirri iini ta ungodho.

¹¹ Ta'boge ma Yahüüdü a'dingnge ana ko'do ma tara eema ma eriido ka eyi tiya eene a naguuru, eege taalo kara tambaanya ta'duga tatoroko.¹² Lakiini ka ta'boge tiya ka tirri a naguuru in'dili ma ta'duga tatoroko ya, emmi ka niisö ma kuri tanno Masala.¹³ I'i 'bitingngö indhigi Masala a'da manangnga diidi miini kini ka uune ka teene.¹⁴ I'i anangnga kadu niini ka anangnga eege ka tinsili ka'diila ta'billi a tirri ka ungodho.

¹⁵ I'i yungngo a Koronggore tiya Insili ya ka tirina angnga afe'de iki a'da,

¹⁶ "Uugaara iki, Timi'di tumma no eege kungngo eede kara tami'daana nja eene, nagürünü no, ara tö'dö no.

Ara a'a a'a tanangnga seriye yeede kene ka nanggeedi,

narigiri ada kene ka nanggüüdü."

¹⁷ Iki afe'de, "Taalo a'a nara tagiigi tatoroko neene nja tam'baga tanno eene afe'de."††

¹⁸ Ka tatoroko kara ta'dugadene nye'd'de kungngo ya, taalo niimö ma tirri ma tatoroko afe'de.

Tumma ma tidhi oona ku'bu

¹⁹ Nggeege nagöre eede, kamma angnga dhorro ma tara co 'buugu tiya Insili dhindho ya ana eriido tiya Yasu.²⁰ Ndama fiini ya issi ya efe ka 'di ya, afa'danja angnga a ten'di tammo a tuu'da tanno iini.²¹ Kudumma ma ta'boge ungodho aja idhindhi afa ka 'di ma Masala,²² kada kete ka Masala ana eedi ma timin'da a tamma nye'd'de, a nanggeedi ka tinsili a'da taalo niimö ya toroko ya kide, a tuu'da naaja tagoodene a 'biidi tiya insili ya.²³ Kada kafa ka tindhigi tanno aja ka teema no, angnga tafa takeele ka riifö, kudumma Masala madho ka fiini ka tumma tanno oono ka teema no.²⁴ Kada kafaana ka oona, angnga tagamünügü njaana ko'do a tasaasa ajeene nja linggo tanno a'diila no.²⁵ Aaga fa tarumeene ka tamiimi ma teema afa ma kadu könö ana kada kalinggo, lakiini aaga amünügü

† 10.7 Tüüsü ma Nakaaru 40.6-8 †† 10.17 Armija 31.33-34

njaana ko'do dhidhda afa maada ka tussu a'da asa uuru ma Masala takete kungngo.

²⁶ Üürü kagüünü angnga tam'baga ndama eyi tiya aja, ara angnga taluna tussu eema ma timin'da, taalo tirri ma eriido kara ta'duga tam'baga ka kadu ka oona.

²⁷ Lakiini tindhigi ma ri'ba ma uuru ma Masala kara tummu kadu mamana ka issi kinyogo kadu na diidi Masala no.²⁸ Ömö'di ya anu ka tumma tanno Müüsa ya, ara teyi a'da taalo 'bangnga miini kide a kadu keera katadinö kide nja eene ka tiidoona.²⁹ Kiki aaga nya, ara tapusu adene na ömö'di tiya asiraana ka 'Bi-i'bala ma Masala ana uune, ya agüünü midhi ku'bu ana i'i afa niimö tiya taalo insili ya, eriido ma tamin'di tumma tanangnga i'i ka tinsili, i'i ya ageela Koronggore ma türü ya?³⁰ Kussu angnga ömö'di ya iki, "Ta'diinö kungngo eede, a'a nungngo nara tummu kadu." † Iki afe'de, "A'da Uugaara assa kara tummu kadu niini."

³¹ Am'ba ka ömö'di tiya ara ta'dingngö ka Masala tammo efe ka 'di mo ka niisö.

³² Aaga kiigi naganuuru na dhidhda no, ada ka tadhügürü aaga takakardha ku'bu a'da asa aaga tagussu fiini ma töyeene.³³ A kadu tagalinggo aaga, keela aaga ka naguuru töccö asa aaga ta ungodho nja kadu tanogalinggo adene nggeege no.³⁴ Kosso aaga ka dhügürü nja kadu ma pabuusu, ana eema tiya ada ka'dugadene ya kakidhi aaga oona ku'bu a dhodho kudumma ada ka tussu a'da eema ungodho ada adhabbu ara taneene ta'billi.³⁵ Aaga fa tari'ba kudumma eene kara tö'dö a talingnge kadhabbu.³⁶ Aaga idhi oona ku'bu amang kada talinggo linggo na Masala aaga taluna timi'di tumma noono.

³⁷ Sorne iki, "Kudumma iini kete kungngo ara tö'dö areere,

taalo ara tadoono ku'bu.

³⁸ Ömö'di ya a'diila ka eedi ya tefe ka 'di a tamma.

A kini kara tapadaga oona keere afe'de ya, taalo a'a nara tamma kini." ††

³⁹ Taalo angnga ka kadu na padaga oona keere kaaya no, lakiini kadu na amma koolonadene no.

Tamma ka Masala

11 Tamma ka Masala a'da ussu a'da niimö yaaja tindhigi ya, angnga tamma ka niimö tiya aja ka titaalo kijöögö ya.² Tamma na kadu ma 'billi ka anangnga Masala ka tamma kene.

³ A tamma kussu angnga a'da Masala marü'bü 'bühülü a tumma, manangnga niimö ya ijidene ka titaalo ijidene.⁴ A tamma Habiil ümmünü eyi yiini a Masala kada niimö ma tirri a tagii'bi tirri na Kayiin, a Masala tamma kini a tamma a'da ya insili oono ka tamma ka niimö ma tirri tiya iini, aleefe teema a tamma a'da eyi.⁵ †††

⁵ A tamma Masala ma'diniga Akanuk kono ka 'dotombo'do a'da taalo iji inde, taalo ömö'di ma taluna i'i kudumma Masala ka ta'diniga i'i kono ka 'dotombo'do. Kini ka tüfürü co 'dotombo'do ya, iki sorne a'da Masala mamma kini.⁶ Lakiini üürü taalo tamma ma Masala, taalo Masala mara tamma ka ömö'di tiya taalo amma kono a'da oogo ma tefe ka 'di mamana eema a kadu tanno asaasa oogo dhorro no.

‡ 10.30 Seriye ya eera ya 32.35-36 †† 10.38 Habakök 2.3-4

†† 11.3 Takwiin 1.1; Tüüsü ma Nakaaru 33.6, 9; Yühanna 1.3

††† 11.4 Takwiin 4.3-10 †††† 11.5 Takwiin 5.21-24

⁷ Tamma eege kungngo kanangnga Nööh ka taföonyö tumma na Masala ma eema tiya ungunu tö'dö ya a'da taalo ijöögö, a ri'ba tummu atarü'bü mürkabü ma toolona kadu ma 'di tiya iini. A tamma tanno iini agümmünü kadu ma 'büdhülü akarna ka ta'diila tanno ö'dö a tamma no. †

⁸ A tamma ka anangnga Abrahiim ka föönyö tüm-müneene na Masala, ungueene aco anya tammo Masala ka tiki iini akarna kide mo, ö'dö kürö ndama iini ungueene taalo ussu kita iini kara co ya. †⁹ Tamma ka anangnga i'i ka tanna ka 'büdhülü tiya Masala ka tiki iini akarna kide ya, afa tajeene adaganna ka angga nja Ishak nja Yaguub, eege no osso ka tumma tanno ungodho ya. †¹⁰ Kudumma iini ka takindhigi anya ma kadese ma Masala ka tarü'böönö ma takindinaanogomo.

¹¹ Tamma eege kungngo ka anangnga Abrahiim kanda inggiyö a Sara ka eyi tiya oono ma mele, anangnga i'i kada pupa, kudumma iini ka tummu i'i ka'diila ada imi'di tumma. †¹² Madageene ka ömö'di ungodho anda kete ka teyi, kadaada kadhabbu ököje nja midigi ma 'dotombo'do ököje nja ndamugu ma tinggini ma to. †

¹³ Kadu no in'dili kaaya ka tamma tanno eene a'da taalo kaduna niimö ya Masala ka tadirina eene ya, lakiini kijöögö ndama ku'b'ba kamma kide kussu a'da eege ka kajeene ka 'büdhülü. †¹⁴ A kadu na eema tumma no, kussu adene tumma neene a'da eege kawwa anya ma eyi tiya eene. †¹⁵ Kene kara tagiigi 'buugu yeene ka öö'dö kürö ndama iini ya, kara taduna fiini ma tafada. †¹⁶ Lakiini eege 'bitingngö kawwa anya ma 'diila mo ka 'dotombo'do, yungngo a Masala taalo mara tana modolo ma ta Masala tammo eene kudumma oono mungngo mindinaana anya eene.

¹⁷ A tamma kafa ka Abrahiim ümmünü 'bii'bala yiini ya ungodho ya Ishak ka tatendhe ma tirri ka Masala ka asaasa tussu eedi yiini. Abrahiim ümmünü i'i a Masala a'da i'i yungngo Masala ka tirina tumma tami'daana iini. †¹⁸ Yungngo iini katiki iini, "Ara kadaada tanna küdü kadhabbu ana Ishak." †¹⁹ Abrahiim iki kide a'da Masala ma ambaanya tiji kadu ka inde, afeene afa Abrahiim afada a 'bii'bala tiya iini ka inde.

²⁰ Tamma ka anangnga Ishak ka anangnga baraka a Yaguub nja Iiso ma eema tiya ara tö'dö ka'diila ya.

²¹ Tamma ka anangnga Yaguub ka anangnga baraka a laala tiya Yüüsif kini ka ndakete ka teyi, üürü kidha ma Masala amang kini ka anangnga oona ka kuufi ma tino tiya iini. †

²² Tamma ka anangnga Yüüsif ka tirina eema ma laala tiya Israyil, kini ka ndakete ka teyi ma tö'dö kürö tanno eene ndama Misiri adirina kita eene kara co tatü'bü i'i kide ya. †

²³ Tamma eege kungngo ka anangnga pupa ya Müüsa nja niimö tammo iini kini ka tageenedene, kaküdhü i'i a nagatereene kiidoona, kudumma eene kiji 'bii'bala ka'diila kitaalo kari'ba a tumma tanno uugaara ma Misiri. †²⁴ Tamma ka anangnga Müüsa kini ka ndasere aanu kada 'bii'bala tiya 'badaada tammo Faröön. †²⁵ Amma ka toso ka dhügürü nja kadu tanno

† 11.7 Takwiin 6.13–22 †† 11.8 Takwiin 12.1–5 † 11.9 Takwiin 35.27 †† 11.12 Takwiin 15.5; 22.17; 32.12 †† 11.17 Takwiin 22.1–14 ††† 11.18 Takwiin 21.12 ††† 11.21 Takwiin 47.31 † 11.22 Takwiin 50.24–25; Tö'dö kürö 13.19 †† 11.24 Tö'dö kürö 2.10–12

Masala, anu ka eema ma tanangnga i'i ka tüüni tam'baga ya. †²⁶ Amma ka tamidhidene ma Almasiihi ara kaanu ka almaala ma Misiri ya tindhi ya, kudumma iini ka tussu a'da ara i'i sa kaduna talingnge. †²⁷ A tamma akunggeene Müüsa ka Misiri a'da taalo ari'ba a tagoroo'bo ma uugaara ma Misiri, i'i ya idhi oona ku'bu kudumma iini kiji ömö'di ya taalo ijidene ya. †²⁸ A tamma agalinggo adene Taanyara ma tada'da ka eriido tiya asananja ku'bu ya, ii'di tadhanga ma inde tummu laala ma Israyil ya dhidha ka oona. ††

²⁹ A tamma kungngo laala ma Israyil ka tada'da to ma Dhöyö mo afa moonoo ka rume kungngo, yungngo a kadu ma Misiri kasaasa tada'da ka'duuru 'biidi. †

³⁰ A tamma ka anangnga ndhiidhö ma Ariiha ka tarüdü, a kadu ma Israyil ka tagu'daana oogo ko'do a füngngö iidümmü afünü eera. ††

³¹ A tamma ka konjoko Rihab ma madatemelö mo taalo magiididene nja kadu tanno oroko na taalo kaföonyö eema no, kudumma oono ka tafa ka kadu ma ünggü ma Israyil. †

³² Ara a'a tiki nya afe'de? Taalo fiini eede ma tadirina tumma ma Jadaon nja Baarak nja Samsüün nja Yaftah nja Dawud nja Samwiil nja nagane'bi. †³³ A tamma neene kagii'bi kageema koro'bo nja kadu ma naanya, kadagii'bi eege, kadagalinggo ta'diila, kaduna niimö ya Masala ka tiki ya, keere ka naniinö ma agaamu.

³⁴ Kadadhülü nagonggo'do ma issi, katulu'bi ka tagirina adene a kulu'ba, kadagii'bi tagi'di neene, kana türü ka koro'bo kadagii'bi nasigira ma nadiidi neene. †³⁵ A tamma ka anangnga iiya ka'duga kadu neene na aaya no katafiki'dö, anno takapusu adene kanu ka tamma ka tonjokodene amang kene taluna tafiki'dö na 'diila no. †³⁶ A könö tabbü adene kadagüünü midhi ku'bu ana eene nja könö afe'de timi'didene a nagili nja tanna ka pabuusu. †³⁷ Eege ka tadiididene a niigisi, kadhagaana eege ku'bu teera, kagirina eege a magulu'ba, kunggeene ana orogo ma kidheefele ka oona nja orogo ma ki'biini ka oona, küünü ada eege ku'bu, küünü tatoroko ana eege, küünü midhi ku'bu ana eege.

³⁸ 'Büdhülü 'do taalo yeene kalöole ka dhiiile nja na'dikinya nja kubumba nja kijeene ma 'büdhülü.

³⁹ Kadu no in'dili kagamma kene kudumma ma tamma tanno eene, lakiini taalo könö ana kene ka'duga niimö ya adirinja eene ya. †⁴⁰ Kudumma Masala ka tindinaana niimö ya a'diila angnga adagii'bi yeene, masaasa a'da kafa tunggeene ungodho eege illi nja angnga.

Masala malaana laala yoono

12 Nggeege kaku'du talüügü angnga ka oona ma kadu tanno adinö kide no, angnga tadhifi eema ya indhi ya toroko nye'd'de ya amma'da kaja ka oona ya, fa kaja angnga tagiisö a tidhi oona ku'bu ya dhonggoro kaja kidha ya. †² Kada kigigi iye ka Yasu, i'i ya Uugaara ma tamma tiya aja tatiimö tammo naaja ya, akambaanya tümöönö ma salii'bi ya taalo modolo magu i'i, kudumma dhodho tanno indhigi i'i no, ikiri ka temmi ka niisö ma kuri tanno kööyö tiya Masala.

³ Aga agiigi ka ömö'di tiya adhügürü adakidhi oona ku'bu ma eema tiya kadu tanno oroko no ka takirimi i'i

††† 11.28 Tö'dö kürö 12.21–30 †† 11.29 Tö'dö kürö 14.21–31 ††† 11.30 Yashu 6.12–21 †† 11.31 Yashu 2.1–21; 6.22–25

ya, ii'di aaga tanggaaga tagi'di kide keere, aaga taadha.

⁴ Ka ta'beene tanno ada ma tanu ka tam'baga, taalo aaga kala 'buugu ma tuuru eriido co. ⁵ Küürü aaga ma tumma tafünügü ko'do tanno Masala ka tagadünügü aaga kada laala no,

"Fa tamidhi talaana na Uugaara, 'bii'bala eede, o'o tafa tagi'di kini ka teela o'o.

⁶ Kudumma ömö'di tiya Uugaara ka asaasa i'i ya, malaana i'i,

mabbü ömö'di yoono ka asaasa ya." †

⁷ Aaga ümmünaana oona ka talaana kudumma ma linggo anangnga aaga kada laala tiya oono. 'Bii'bala inggide a pupa tiya iini ka titaalo alaana i'i? ⁸ Üürü aaga taalo kalaadene nye'd'de kada laala tiya oono ya, nggeege aaga ka laala ma nyooro. ⁹ Üürü kafaafa ma angnga kalaana angnga, angnga tari'ba angnga taföönyö tumma neene, taalo angnga taföönyö tumma na Pupa tiya aja ka nagoronggore adha, amang kaja taduna tefe ka 'di? ¹⁰ Kafaafa ma angnga kakalaana angnga a naguuru kadhili a tussu kide tanno eene, lakiini Masala malaana angnga ma ta'diila ma eyi tiya aja amang kaja toso ka tinsili tanno oono.

¹¹ Aja ka taleefe a talaadene ya, angnga tagoroo'bo taalo dhodho, lakiini keere kungngo a kadu na kalaadene no saga taduna talingnge ma ta'diila miini.

¹² Nggeege aaga 'dinigi iisine naada na ki'di no coo'do, aaga tafa ka uune tanno ada na 'deedene no ka kidhö. ††¹³ Aaga ungeene ka fiini ya dhidho ya, ii'di ömö'di ya sogo'do ya taser'de lakiini a'diila.

Aaga fa tanu ka Masala

¹⁴ Aaga kardha ku'bu aaga ta'diila nja kadu nye'd'de, aaga taneene taneene na insili no, kudumma ömö'di tiya anu ka tinsili ya, taalo ara tiji Uugaara. ¹⁵ Aaga adinö ko'do anggaaga ömö'di tüüni ada eyi yiini ku'bu afada ka türü ma Masala, aaga fa tafeene nja tiya taalo a'diiri, ya aga'da taneene anangnga kadu ka toroko nye'd'de. ¹⁶ A ömö'di öccö ana kada tafa tatemelö afa taa'baga afa Iiso ya adanege ana baraka ma 'bii'bala tiya dhidhdha ya a kuri unggodho. ¹⁷ Kussu aaga afe'de a'da kini ka asaasa ta'duga baraka ya pupa tiya iini, i'i taalo aduna fiini ma taadha ka tatoroko a'da i'i agasaasa baraka a fara ka iye.

¹⁸ Taalo aaga kakete ka 'dikinya ma Siina, aaga tüm-mü oogo ka oona ana issi ka finne ana ndüül'i nja tadhiiigö nja tanya tiya iisö dhindho no, ¹⁹ fara ma tiniidö a tumma ma kadu tanno todo kide no, kitaalo kasaasa taföönyö tumma afe'de. ²⁰ Lakiini kudumma eene taalo ka kambaanya eema ya adirinja eene ya, "Salla niimö ma eriido saga taada anya ka oona mara tiridene meyi." †²¹ Eema ya ijidene ya ari'ba 'do salla Müüsa ka eyi tiya iini iki, "Kagu ri'ba a'a na'deedene ka oona." †

²² Lakiini kakete aaga ka 'dikinya ma Sahyüün, ka anya ma Masala ma efe ka 'di mo Örsaliim ma 'dotombo'do, nja kadhangga kö'dö aaga na alif kadhabbu aaga tüüni taanyara. ²³ Co kaniisa ma kadu tanno ageenedene ka dhidha no, nagareene tanno eene ka takiridene ka 'dotombo'do no. Kö'dö aaga ka Masala ma tahükümü kadu nye'd'de no, ka nagoronggore ma

kadu tanno a'diila no na tiimö nye'd'de no. ²⁴ Ka Yasu ya anna ka söödö ma timi'di tumma ma 'bitingngö no, eriido ya asananja ku'bu ya agii'bi eriido ya Habiil ya.

²⁵ Aaga adinö ko'do kudumma ada kara tanggaaga tanu ka ömö'di tiya eema a tumma ma Masala ka 'büdhülü. Üürü taalo kadulu'bi ka tapusu adene, anngga sa kara tadulu'bi nya kaja kara tapadaga keere ka tumma ma ömö'di tiya eema ndama 'dotombo'do ya? ²⁶ I'i yungngo a tumma tanno oono ka tagi'di 'büdhülü koona ka uuru tanno miini no, lakiini 'bitingngö akageema nja angnga iki, "Ara a'a tagi'di 'dotombo'do koona taalo 'büdhülü unggodho i'i afe'de." ††²⁷ Tati-raana niini a'da, "Ta unggodho afe'de," nussudene a'da eema ya arü'bü adene ya ara tatinggi'di itaalo, ara ya taalo tatinggi'di ya a tütü.

²⁸ Nggeege angnga tamana ta'diila a Masala kudumma aja ka taduna tauugaara na taalo ka'digi'di ajeene ka oona no, kada amana ta'diila angnga tagamma ka Masala a ri'ba a tinsili ma eedi na Masala ka tamma kide no. ²⁹ Kudumma "Masala tammo aja oogo ma issi tanno afinne eema." ††

Talaana na eere no

13 Aaga tasaasa ajeene ma tanagöre. ² Aaga fa tüürü ma kajeene, nggeege kadu könö kagüüni tatafala a kadhangga a'da taalo kussu. ³ Aaga kiigi tumma a kadu tanno ka pabuusu no, afa maada ka tanna ka pabuusu nja eene kungngo, aaga tagiigi kadu na pusudene no afa maada ka tapusu adene ka tuu'da kungngo.

⁴ Fa ka kadu nye'd'de kümmü tarna dhorro kafa kide, a 'buugu ma füngngö ma tanyuri tinsili, kudumma Masala mara saga tapusu kadu na oroko no nja katemelö. ⁵ Aaga fa tasaasa almaala kada niimö tiya agu'daana ya, aaga tamma ka tiya unngngo kada ya, kudumma Masala ka tiki, "Taalo a'a ara tüürü ma o'o nitaalo nara tafa küdü." ††

⁶ İkirri angnga kara tagamma, angnga takiki, "Uugaara mafa kede taalo a'a nara tari'ba, ara ömö'di tüüni minna ana a'a?" †

⁷ Aaga kiigi katalaana naadana tünügü tumma ma Masala aaga no, aaga iiri eege kaganeene nya kaaya nya aaga kinyi tüm-mü Masala neene. ⁸ Yasu Almasihi i'i ya miini ka ooso ana uuru tanno nja ta'billi. ⁹ Aaga fa to'd'do ka tatoroko keere ma talaana tanno eefe kada tonggoonyo, ara ta'diila adha ada kara takidhö ka nanggeedi a türü, taalo kuri ma tamasaladene ya taalo tö'dö keere a niimö a kadu tanno akuri no. ¹⁰ Misi ma tirri mungngo aja taalo ama ma ka'boge tanno alinggo ka fangga kaguri kide. ¹¹ Kudumma eema ma eriido ya uugaara ma ka'boge kaco iini ka 'Buugu tiya Insili dhindho ya, kada tirri ma eema tiya toroko ya, lakiini tuu'da ma eema ma eriido ya katinyogo kürö ma 'booro. ††¹² Yungngo a Yasu ka teyi kürö ka iye ma anya, amang kini taagala kadu ka oona ana eriido tiya iini. ¹³ Kico aago kini kürö ka 'booro, angnga toso ka modolo miini. ¹⁴ Taalo anya ma öreene ka 'büdhülü kide, lakiini angnga kasaasa anya mara tö'dö mo.

† 12.6 Tafeene ma tumma 3.11-12 †† 12.12 Asaiya 35.3
‡ 12.20 Tö'dö kürö 19.12-13 †† 12.21 Serije ya eera ya 9.19

‡† 12.26 Hakki 2.6 ††† 12.29 Serije ya eera ya 4.24 ††† 13.5 Serije ya eera ya 31.6 § 13.6 Tüüsü ma Nakaaru 118.6-7 †† 13.11 Tö'dö kürö 29.14; Lawi 4.12

¹⁵ Kadafünügü eere ya Masala ko'do turi kungngo, a tirri ma tafünügü ko'do ana eere ma Yasu ana naniinö tanno aja. ¹⁶ Aaga fa tüürü ma linggo tanno a'diila no, aaga amünügü njaana ko'do, nggeege afeene nja eema ma tirri ya Masala ka tamma kide ya. ¹⁷ Aaga aföönyö tumma na naguugaara tanno ada, aaga tamma ka tumma tanno eene. Kudumma eene ka tinigöögö ma aaga afa ma Masala ka anangnga eema eene. Aaga aföönyö tumma neene amang kene talinggo a dhodho, taalo a müürü üürü eege kalinggo a müürü, taalo kara tö'dö keere a niimö.

¹⁸ Aaga fara ka Masala kudumma ungnngo. Kussu ungnngo tinsili ma nanggeedi tanno iidä, kasaasa ungnngo tüüni eema ya a'diila ya turi. ¹⁹ Nasaasa a'a tumma no kada 'do aaga tafara ka Masala, amang ka Masala tapadaga a'a kada kannareere.

²⁰ Masala ma ta'diila mafiki'dö ndama inde ana eriidö ma tafi'di tumma turi ta'billi, tadasaana ma kidheefele ya dhabbu ya Uugaara yaaja Yasu. ²¹ Manangnga aaga kada kadu dhorro, aaga talinggo linggo ma eyi tiya oono ka eema nye'd'de ka'diila malinggo kaja, moonoo ka tamma kide ana eere ma Yasu Almasi-ihä ya idhindhi ta'billi turi. Amiin.

²² Nasaasa aaga nagöre eede, a'da aaga tidhi oona ku'bu kudumma waraga tiya eede ya ma tafünügü ko'do, kudumma eede ka tarigiri ada aaga taalo adhonggoro. ²³ Nasaasa aaga aaga tussu a'da örre yaaja Timosaws kapa kini ndama pabuusu. A kini ka tö'dö areere ara a'a tö'dö nja eene ma tassa kada. ²⁴ Aaga ööjülü kadu no alaana aaga no nye'd'de nja kadu ma kaniisa nye'd'de. Kadu na ka Italiya no kööjülü aaga. ²⁵ Fa ka türü tanno Masala ka neene nja aaga nye'd'de kungngo.

Yaguub

Tafa'da tumma

Yaguub arigiri sorne ya, örre ya Yasu könö i'i ya miini ya aga uugaara ma kaniisa ka Örsaliim. I'i arigiri ada co kadu ma kaniisa tanno agasananja ku'bu ndama Örsaliim kaco anaanya kadhoonyo no. Tumma na Yaguub ka asaasa ndama sorne tiya, iki a kadu ma kaniisa a'da tamma ka Almasihi neene asaasa kadu kijöögö kadalinggo adene nja taneene neene na a'diila no. Yungngo iini ka teema nja eene a'da kindinaana taneene ku'bu, ta'dinigi oona coo'do, titaalo ma eema, tallogo, temelö, ta'b'badene, ta'digineene. I'i afe'de eema tumma ma tinsili, tiicolo, tafara ka Masala, tidhi oona ku'bu, nja ta'dara ka taneene ma kadu ma kaniisa.

Töøjülü

1 Waraga ö'dö ndama Yaguub ya ömö'di ma linggo ya Masala nja Uugaara Yasu Almasihi öøjülü siliga ma Israyil na ö'dö kada'baaga kafünü eera no na asananjaana ka na'buugu koono nye'd'de.

Tamma ka Masala nja tussu eema

2 Aaga ümmöönö ka tadhodho, eege kamiini ada kara ta'dinggo ka ta'b'badene ka dhoonyo ya. **3** Kussu aaga a'da ta'b'baana ma tamma naada kara tanangnga aaga ka tidhi oona ku'bu. **4** Amang kada tussu a'da tidhi oona ku'bu naada kümmünü aaga ka tino ka linggo tanno dhorro no, amang kada tadhodho ka eema in'dili a niimö könö tafa titaalo. **5** Üürü ömö'di öccö ana kada taalo ussu eema ya, fa kini arangnga Masala manangnga iini, kudumma Masala mamana eema a kadu dhabbu a'da taalo mana hetti. **6** Lakiini fa kini arangnga a tamma ma eedi dhorro afa taloolo ka eedi, kudumma ömö'di tiya aloolo ka eedi ya afeene nja 'biidi ma to a tanya kara tiisö iini alumuli ajeene. **7** Ömö'di ya afiigi nggeege ya tafa tiki kide a'da ara taluna niimö ka Masala. **8** Ömö'di ya eedi ka teera kini ya, ara tadhögürü ka eema in'dili kungngo.

Ömö'di ya üüsü ya nja tadhoogo

9 Fa ka ömö'di tiya iicolo ka eedi ya, adhodho ka tumma Masala ka 'dinigi i'i coo'do. **10** Kudumma ömö'di ya üüsü ya iicolo ka eedi ya, afeene nja tuli ma ooyo tiya arume ya. **11** Ndanaaya ka tö'dö ko'do a tagu'daana miini ya, ooyo tatinyogo a tuli miini tasusuli a ta'diila miini titaalo. Ömö'di ya üüsü ya ara tatinyogo nggeege iini ka takiiiraada ka linggo tanno iini.

Dhögürü nja ta'b'badene

12 A'diila nja ömö'di tiya idhi oona ku'bu ya ka uuru ma dhögürü ya, kudumma iini kara tö'dö kürö ka ta'b'badene ya, aduna talingnge ma tefe ka 'di afa ma Masala ka takadirina a kadu tanno asaasa oogo no

kungngo. **13** Ömö'di kara ta'b'badene taalo ömö'di ma tiki a'da, "Masala ma'b'ba a'a." Kudumma Masala taalo ma'b'badene ka tatoroko, mitaalo ma'b'ba ömö'di.

14 Lakiini ömö'di a'b'badene ma eyi tiya iini kini kara ta'b'badene a tafilli ma tatoroko ma eyi tiya iini. **15** Aaga tafilli kara tagüröönö, keene tatoroko, aga tatoroko kara tinggiridene kadhabbu ya keene inde.

16 Aaga fa taama nanggeyi naada nagöre eede neede ka asaasa ana eedi dhorro no. **17** Niimö ya ananja ömö'di ka'diila nja niimö tiya adigine ya, ndama ta'doogo, öö'dö ku'bu ndama Pupa ma töyeene ma 'dotombo'do, taalo tatenggere afa töyeene ka tino tanno eene. **18** Oogo mageene angnga ndama eyi tiya oona a tumma ma timin'da amang kaja ta kadu tanno eema tiya ö'deene ka dhidha ya yoono ka tarü'böönö no.

Aaga toodo kide aaga talinggo iini

19 Amang kada tussu tumma nagöre eede, aaga 'digi tatoodo ka tumma areere, aaga adoono ku'bu ka tumma, aaga tafa tagoroo'bo areere. **20** Kudumma ömö'di tiya agoroo'bo ya, taalo ara talinggo niimö ya a'diila ya kidha ma Masala. **21** Aaga aadha ka tumma tanno anyoro no nja eema tiya a toroko ya nye'd'de kungngo, aaga ümmünü eyi yaada ka tumma tanno Masala ka anangnga aaga no, na ara tambaanya toolona aaga no.

22 Lakiini aaga fa töödhi ka tatoodo ka tumma ma Masala a'da taalo aaga kalinggo iini nggeege, ara aaga tiisini nanggeyi naada. **23** Ömö'di ya aföönyö tumma assa ka titaalo alinggo iini ya, afeene nja ömö'di tiya asala koronggore ma dhugudha tiya iini ka almandara ya kungngo. **24** Assa ka oona tanno iini unggene, arooro ka tüürü miini areere taalo ussu a'da ka faanya. **25** Illi ömö'di ya adinö ka seriye tiya dhorro ya, seriye ma tahürra alinggo iini turi ya, itaalo aföönyö üürü, lakiini alinggo iini ara baraka tananja iini ka linggo tanno iini ka talinggo no.

26 Ömö'di ya iki a'da i'i ya amma ka Masala assa ka titaalo ümmü onngo'do miini ya, iisini eyi yiini, a tumma niini ta tumma taalo kadho ka fiini. **27** Tamma ma

Masala na insili na 'diila kidha ma Masala Pupa yaaja no eege kungngo, a'da ömö'di tafa ka nagüülö nja iya ma nagüüme ka dhügürü tiya eene, aafa ka oona tanno iini, kudumma eema ma 'bühülü tiya nyoro ya.

Aaga fa tasaasa kadu a'da aaga taanu ka kadu tökönö

2 Nagöre eede, kamma aaga ka Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ya Uugaara ma tidhindhi ya, aaga fa tasümunaana kadu ku'bu. ² Üürü ö'dö ömö'di ma almaala ka 'buugu ma temmi tiya ada, a dahaba ka ungnö iini ka 'baniisö ana en'di tiya agu'daana ya ka oona, ömö'di ya tadhoogo ya tö'dö ana en'di tiya arodo ya ka oona ya. ³ Aaga tasala ömö'di ma en'di ka'di-ila ya, aaga tanaana iyye kini, aaga tiki iini, "Emmi kita." Aaga tiki a tiya anyoro ka en'di ya, "Öödhi kaana," nja üüdü ka tiki a'da, "Emmi kede ka uune kita." ⁴ Taalo aaga kambanaana kadu ku'bu sa? Aaga tümümü nanggeyi naada ka tanna ka uugaara ma nanggeedi tanno nyoro no?

⁵ Aaga toodo kide nagöre eede, taalo Masala magesse kadhoogo ka iyye ma kadu ma 'bühülü amang kene tüüsü a tamma ka Masala kakarna ka tauugaara tanno Masala ka tadirina a kadu tanno asaasa oogo no? ⁶ Aaga kadaana kadu na kadhoogo no kala-ma. Kamada eege kungngo küüni ada aaga ku'bu kükkü aaga kamana aaga kidha ma naguugaara, taalo kadu ma almaala eege kamiini? ⁷ Taalo eege kungngo keela eere ya a'diila ya ada ka tümöönö ya?

⁸ Üürü kalinggo aaga a tumma ma seriye ma tauugaara afa ma sorne ka tiki a'da, "Asaasa ömö'di ya akete küdü ya afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo," † kungngo a'diila ada ka tüüni nggeege. ⁹ Lakiini üürü kasaasa aaga ömö'di öccö, ara aaga tüüni tatoroko, a seriye tümümü aaga, tümöönö ma kadu tanno asilli eema no. ¹⁰ Ömö'di ya alinggo a tumma ma seriye nye'd'de ya, assa ka taga'da 'dakeyi miini ungnodho ya, i'i agüüni tam'baga iini in'diili kungngo. ¹¹ Kudumma ömö'di tiya iki a'da, "Fa tatemelö," iki a'da, "Fa tagirina afe'de." Üürü nagiiidi o'o ömö'di nitaa-lo natemelö, o'o naga'da seriye. ¹² Aaga eema, aaga talinggo afa kadu no Masala kara tümümü eege ana seriye ma hurra no. ¹³ Kudumma Masala taalo mara tana 'bangnga kono kara tümümü kadu no taalo kana 'bangnga no, lakiini 'bangnga mara tii'bini ka tahükümü.

Tamma ka Masala nja linggo

¹⁴ Minna i'i yungngo a 'diila nja ömö'di nagöre eede, iini kara tiki a'da amma i'i ka Masala asa kitaalo alinggo iini, tamma afa ma tanno miini no kara toolona i'i? ¹⁵ Üürü örre ungnö ada, a en'di ka titaalo kini nja iyye maada a en'di ka titaalo kono a kuri titaalo kene. ¹⁶ Tumma naada kara tadirina eene no kara tö'dö a minna eene, "Unggeene a ta'diila aaga co taküdhü oona a ten'di, agu'daana kada ka oona aaga taguri," üürü aaga taalo kanangnga niimö ma tefe ka 'di eene. ¹⁷ Tamma ma Masala ka fiigi nggeege, üürü taalo linggo kide ara teyi.

¹⁸ Üürü ömö'di öccö ana kada iki, "Tamma kungngo üüdü a linggo kungngo eede." Nikiri a'a ka tiki iini, "Ala tamma nüüdü a'a ka tafaanya a'da kitaalo linggo, ara

† 2.8 Lawi 19.18

a'a kala o'o a'da ara tamma neede tafaanya nja linggo tanno eede." ¹⁹ Namma o'o a'da Masala ma ungnodho. A'diila nggeege. A nagana'bu afe'de kamma kono nggeege ka'deedene ka oona.

²⁰ Ka 'baga, nasaasa o'o tussu a'da ara tamma ta'döngngönyö a'da kitaalo linggo kide nya? ²¹ Aaga assa ka pupa tiya aja Abrahiim, taalo Masala manangnga i'i ka 'diila ka linggo tanno iini, iini ka a'duga 'bii'bala yiini Ishak ma teedhe i'i ka misi ma tirri? ²² Kijöögö aaga tamma niini ka ungnö nja linggo tanno iini, a tamma niini tatiimö a linggo. ²³ A tumma na sorne tö'dö dhorro, "Amma Abrahiim ka Masala, a Masala tanangnga ta'diila ka tamma tanno iini," a Abrahiim tana eere a'da teefe ma Masala. ²⁴ Kijöögö aaga 'ba, ömö'di ara toolonadene a linggo taalo a tamma tanno iini ungnodho eege. ²⁵ A Rihab matatemelö mo afe'de, taalo Masala manangnga ta'diila oono ka linggo tanno oono, oono ka tamma ka kadu ma ünggü tanno eera no muuru eege ka tino a fiini tökönö? ²⁶ Afa tuu'da no koronggore ka titaalo kide no ka eyi, nggeege tamma ka Masala a'da kitaalo linggo kide ka eyi.

Tafa ma onngo'do

3 Ka nagöre eede, aaga fa ta katalaana kadhabbu, kussu aaga a'da angnga no katalaana no ara angnga tagümmü adene dhabbu. ² Lakiini kakorokoro angnga ka nafiini kadhabbu, üürü taalo ömö'di adiri tatoroko ka eema tiya iini ka teema ya, i'i ya ömö'di dhorro ambaanya tafa ka oona tanno iini in'diili kungngo. ³ Aaga iiri naguttu aja kara tanangnga kili eene ka naniinö amang kene taföönyö eema yaaja, 'buugu yaaja ka asaasa i'i ka co. ⁴ Aaga assa ka namürkabü, a tadhabbu tanno eene no nja tanya ka agürü eege a türü no, lakiini ndagee'di inggide idhilli agürünü oogo ka tino a taga sawaaga ka asaasa co ya. ⁵ Onggo'do afe'de ma 'baniimö idhilli ka tuu'da, lakiini a'diniga oona coo'do ana eema dhabbu. 'Bandniisö idhilli, lakiini ka nyigo dhiile dhabbu. ⁶ Onggo'do oogo mafeene nja issi ma 'bühülü ma toroko manna kaja ka tuu'da, maga'da oona na ömö'di in'diili kungngo manangnga issi ka tuu'da ma tefe ka 'di nye'd'de ana issi tanno ö'dö kono ndama Jahanam no.

⁷ Ara ömö'di tambaanya tunyu uu'da ma dhiile nye'd'de nja uyi nja eema tiya ürneene ya nja kilöögö, tumma dhorro kadu kagunyu eege. ⁸ Lakiini onngo'do taalo ömö'di ma tambaanya tümöönö, oogo ma toroko taalo niimö ma tafa kide, ma tigine a tümümü ma inde. ⁹ Angnga tafünügü Uugaara Pupa yaaja ko'do iini, ungnö teela kadu iini na Masala ka tarü'bü eege kafeene nja koronggore tiya oono no. ¹⁰ Baraka nja teelaana kicci a kürö ndama niinö tanno ungnodho no. Nagöre eede, taalo tumma kama tüünidene. ¹¹ Ara 'biidi ya insili nja tiya nye'denye'de tiisö ndama nduguli tanno ungnodho no? ¹² Nagöre eede, ara indiiye teene 'dikidiyö a ki'bim'bi kara teene indiiye? Alla nduguli kara tiisö 'biidi tiya nye'deny'de nja tiya i'd'di ya.

Tussu eema ma 'dotombo'do

¹³ Mada ana kada ussu eema a'dara, fa kini aala a kadu a taneene tanno iini, a linggo tanno iini ka taling-

go no a tiicolo ma eedi nja ta'dara. ¹⁴ Üürü tagu'daana kungngo ada ka nanggeedi nja tallogo ya, aaga fa ta'diniga oona coo'do, aaga tafünü korokoro ka timin'da ka oona. ¹⁵ Tussu eema afa ma tanno miini no, taalo kö'dö ndama fiini ma ndanaaya, lakiini tussu eema ma 'bühülü ma nakömö'di nja Ebliisi. ¹⁶ 'Buugu ya kirimi nja tallogo ka tanna kide ya, ri'ba kinggide nja tatoroko kadhoonyo. ¹⁷ Lakiini tussu eema na ö'dö ndama 'dotombo'do, eege kinsili ka dhidha, tekere ta'diila, tasaasa, tana muuyu nja linggo tanno a'diila no, taalo küsümünaana kadu ku'bu, taalo ka korokoro. ¹⁸ A ta'diila eege ka tööyö tammo adini ada ka ta'diila ma kadu tanno üüni ta'diila no.

Tateefe ma 'bühülü

4 Koro'bo nja ta'digineene kö'dö ndama kiga kana kada ka söödö? Taalo ndama ti'd'di ma eema tiya ada ka'beene kide kada ka tuu'da ya? ² Kasaasa aaga eema, aaga sa kitaalo kara taluna, aaga tisaana ka oona aaga tagirina ajeene, taalo aaga kara taluna, kudumma ada taalo ka arangnga ka Masala. ³ Üürü karangnga aaga, taalo aaga kara taluna, kudumma ada kasaasa a nanggeedi ka tanyoro aaga talinggo eema ma nanggeyi tanno ada.

⁴ Aaga na taalo kadho ka fiini ma Masala no, taalo aaga kussu a'da tasaasa eema ma 'bühülü a'da tadiidi ma Masala eege kamiini? Ömö'di ya asaasa eema ma 'bühülü ya, i'i ya diidi ma Masala. ⁵ Kiki aaga kide a'da tumma na sorne ka tumma ün'dügünggö, Koronggore ya Masala ka tuuru kaja ka oona ya asaasa kirimi? ⁶ Lakiini i'i amana türü dhorro, sorne iki a'da, "Masala manu oona koono nja kadu tanno indhigi oona coo'do no, lakiini kadu no iicolo ka nanggeedi no mamana türü eene." †

⁷ Aaga ümmünü eyi yaada a Masala, aaga keema koro'bo nja Ebliisi amang kini tiisö aaga. ⁸ Aaga kete ka Masala amang kono takete kada. Aaga agala iisine naada, aaga na oroko no, fa ka eedi tiya üüdü insili, aaga na eera ka eedi no. ⁹ Aaga muuyu aaga tafara aaga tiisigi ka oona. Amang ka takijeene tanno ada tatem'bele kada fara, a dhodho naada tatem'bele ka tagoroo'bo. ¹⁰ Aaga iicolo ka nanggeedi kidha ma Masala amang kono ta'diniga aaga ko'do.

¹¹ Aaga fa teemaana ka oona a tumma tanno atoroko no, nagöre eede, kudumma ömö'di tiya eema tatoroko ka örre ya, i'i eema tatoroko ana seriye, i'i ya diidi ma seriye. ¹² Ömö'di unggodho i'i yungngo amana seriye a kadu, ömö'di ya ara tümmü kadu unggodho, i'i yungngo a tambaanya toolona kadu aama kadu. O'o na mada nümmü kadu?

Aaga indhigi Masala

¹³ Aaga niki a'da, "Bitingngö üürü taka ara ungnö co anya tammo, üürü ümmü ungnö tanna kide ürüünü ungnö tanadene ungnö tö'dö keere ana eema dhabbu." ¹⁴ Taalo aaga kussu minna i'i yungngo ara tö'dö taka, tefe ka 'di naada eege kiie? 'Bitingngö aaga aföönyö, aaga niki a'da 'bitingngö alla taka, ara ungnö co anya tammo aja tümmü, ungnö tanna kide a nagürüünü, ungnö talinggo tanadene, ungnö

† 4.6 Tateene ma tumma 3.34

tö'dö anaa gürüüsi. ¹⁵ Aaga kama tiki, "Ka niisö ma Masala, angnga tefe ka 'di angnga talinggo ya nja tinni." ¹⁶ Lakiini aaga 'bitingngö ka'diniga aaga oona naada ko'do aaga tamidhi 'buugu, midhi afa ma tammo iini mo matoroko. ¹⁷ Ömö'di ya ussu linggo na 'diila no assa ka taalo alinggo ya, i'i üüni tatoroko.

Am'ba ka kadu tanno üüsü no

5 'Bitingngö aaga toodo kede aaga na üüsü no, aaga fara aaga tiisigi ka oona ma tatoroko tanno a tö'dö kada ya toroko. ² Almaala yaada asürdö, a en'di yaada, alimi oro. ³ Dahaba yaada nja fudda tiya ada kümmü kü'düü'dü tasiiri eege, kawaana, a laala kadu ka taguri tuu'da naada afa issi. Almaala yaada katawaana koono ku'bu ma naguuru tanno eere no. ⁴ Talingnge na kadu tanno agalinggo ka nasigeene tanno ada ka tanyooro no kafara ko'd'do, a takeere na kadu tanno araana ka siga no, tala iisine na Masala mana türü mo. ⁵ Taneene naada ka 'bühülü kadigine ana eema tiya a'diila ya nja ta'deema, aaga tindhi afa fiiyo ma taradene ⁶ Kümmü aaga ömö'di ya a'diila ya, aaga tagiidi i'i a'da taalo agümmöönö ka eyi tiya iini.

Tidhi oona ku'bu nja tafara ka Masala

⁷ Aaga idhi oona ku'bu nagöre eede, ara uuru ma tö'dö tanno Uugaara ka öö'dö. Aaga iiri taleele idhi oona ku'bu nya indhigi tööyö ma 'bühülü ma 'diila mo a toombo'do ma koogoya nja tüyi ka öö'dö. ⁸ Aaga idhi oona ku'bu tekere aaga takidhö ka nanggeedi, kudumma tö'dö tanno Uugaara ka ndakete ⁹ Aaga fa tisaana ka oona nagöre eede, kudumma Masala kara tanggaaga tümmü aaga, tümmü kadu a'dingnge ka iinye. ¹⁰ Nagöre eede, aaga uruna fiini ya nagane'bi keere, eene ka tageema ana eere tiya Uugaara, kadakidhi oona ku'bu, a kadu tagapusu eege. ¹¹ A'diila nja kadu tanno idhi oona ku'bu no, kaföönyö aaga tumma ma tidhi oona ku'bu na Ayüb, aaga tussu a'da manangnga Masala talingnge niini nya oogo mana 'bangnga mana muuyu.

¹² Keema tiya in'dili ya nagöre eede, aaga fa taküdüönö a 'dotombo'do nja 'bühülü alla a niimö töccö 'do. Aaga afa ka "Ii" tiya ada ada ii, aaga fa "Kaw" tiya ada ada kaw, kudumma tatoroko kara tala aaga.

Tafara ka Masala ma tamma

¹³ Ömö'di ungnö ada amüürü? Fa kini afara ka Masala ko'do. Ömö'di ungnö ada oona ka'diila iini? Fa kini afünügü Masala ko'do. ¹⁴ Ömö'di ungnö ada amaara? Fa kini ümmünü kadifi ma kaniisa kafara ka Masala nja iini a'bunaana uu'ba iini ka üüdü ana eere ma Uugaara Yasu. ¹⁵ Tafara ka Masala nja tamma ma Masala koolona ömö'di ya amaara ya, a Uugaara ka nangnga i'i ka fiki'dö. Üürü i'i agalinggo tatoroko, Masala mata'duga kini ka oona. ¹⁶ Fa ka ömö'di amma a'da agalinggo i'i tatoroko, aaga tafara ka Masala kudumma tatoroko tanno kijöögö, amang kada taluna toolonadene. Tafara ka Masala tanno a'diila no türü kinggide. ¹⁷ Iliya aga ömö'di afa ma angnga ka eema nye'd'de. Adafara ka Masala dhorro amang ka toombo'do tafa tede, assa taalo ede ka 'bühülü a nagürüünü kiidoona a nagatereene ka iidümmü kafünü unggodho. ¹⁸ Afada adafara ka Masala afe'de a toombo'do

teede, eema ma 'büd'hülü tageene. ¹⁹ Ka nagöre eede, üürü öm'ö'di unngo aama ka fiini ma timin'da ya, öm'ö'di öccö tafada ana i'i. ²⁰ Amang kada tussu a'da

öm'ö'di ya afada ana öm'ö'di ka fiini ma taama ya, i'i ya oolona öm'ö'di ka inde a'duga tam'baga kene ka oona kadhabbu.

1 Bùtrüs

Tafa'da tumma

Bùtrüs ya tafiini ya arigiri waraga ya, unngu co kadu ma kaniisa na anna ka anya tammo ana eere 'bitingngö a'-da Türkiya mo. I'i arigiri uu'bu eege ka nanggeedi kudumma eene ka talinggo adene kudumma eene ka tüm-mü tumma na Almasihi. I'i iki eene a'da Yasu Almasihi agadhügürü adagapusu adene adaganna ka 'dī tanno iini ka 'būdhülü no, ikiri kadu ma kaniisa ka tussu a'da ara eege tadhügürü. I'i anangnga tindhigi Masala, oono ka tüm-mü dhügürü yaada, ya amanaga aaga kada kadu tanno oono kara tanangnga talingnge eene ana baraka dhabbu. Yungngo a Bùtrüs ka tuu'bu kadu ma kaniisa ka nanggeedi a'da kütü kataneene kada kadu tanno Masala.

Töøjülü

1 A'a na Bùtrüs tafiini ya Yasu Almasihi a'a narigiri waraga nunggu co kadu tanno Masala ka tagesse eege no na asananja ku'bu ka Bùntüs nja Galatiya nja Kabadökiya nja Asiya nja Basiiniya, ² Kadu na Masala tammo Pupa ka tagesse eege no a'da milli ka tagussu ka dhidha manangnga eege ka tinsili a Koronggore, amang kene taföonyö tumma na Yasu Almasihi ka tanggala ana eriido ka asananja kene ka oona. A Masala tanangnga ta'diila aaga nja türü dhabbu.

Tindhigi ma tefe ka 'dī

³ Kadagafünügü Masala ko'do Pupa ya Uugaara tiya Yasu Almasihi, anangnga teene na issi no angnga a 'bangnga tammo iini ma dhabbu mo a tefe ka 'dī ma tindhigi a tefe ka 'dī tanno Yasu Almasihi ndama inde. ⁴ Masala manangnga eema aaga ka 'dotombo'do kita iini ka titaalo ara tasügüni, taalo ara tasüdü taalo ara taama. ⁵ Tamma naada turi no kara tafa kada a türü tanno Masala idhi tö'dö ma toolonadene tanno andakete kala oona ku'bu ka nagürünü tanno eere no. ⁶ Aaga tadhodho iini dhorro, a'da kagala aaga ka tagoroo'bo adha 'bitingngö a tatoroko kara tüm-mü aaga ka dhoonyo. ⁷ Ya ara ta'b'ba tamma naada afa ma issi ka ta'b'ba dahaba kungngo a'da i'i agu'daana adagii'bi dahaba ya ara titaalo ya kungngo, ara taluna tafünügünja ko'do nja tindhigi nja ta'diila ka uuru tanno a Yasu Almasihi kara tö'dö kide no. ⁸ Kasaasa aaga i'i a'da taalo aaga kiji i'i, aaga tamma kini a'da taalo aaga kiji i'i 'bitingngö, ara aaga tadhodho ka tidhindhī taalo aaga tadünnü iini, ⁹ ara aaga toolona nanggeyi naada kudumma ada ka tamma ka Masala dhorro.

¹⁰ Kudumma ma toolona tanno nagane'bi tanno ageema tumma ma türü tanno tagöö'dö kada no, kadagawwa amussu dhorro. ¹¹ Kaga'b'ba tussu ma uuru ma tö'dö ma türü tanno Koronggore tiya Almasihi kene ka oona iini ka tiki ka dhidha ma dhügürü tiya Almasihi kene kaala eege kide iini, ma tidhindhī tanno

ara tö'dö no. ¹² Agaalanja eene a'da eege taalo kagalinggo ma nanggeyi tanno eene, lakiini kudumma aaga kene ka teema tumma ma eema tiya a kadu tanno agadünügü tumma ma İnjiili aaga a Koronggore tiya Insili ya agürünüdene ndama 'dotombo'do. Salla kadhangga kasaasa tassa ka eema tiya.

Aaga aneene ka tinsili

¹³ Aaga indinaana nanggüüdü naada ku'bu aaga tadinö ko'do aaga tanangnga tindhigi naada ka türü tanno ara tö'dö ka Yasu Almasihi kara tabbü 'dala. ¹⁴ Aaga föonyö eema ya Masala kada laala tiya oono, aaga tafa tuurna ka talogo ma tatoroko keere naada ka talinggo no a'da kaleefe aaga taga nagaaga. ¹⁵ Lakiini aaga ka kadu tanno insili no ka linggo tanno ada ka talinggo no, kudumma Masala tammo agümmünü aaga mo ma insili. ¹⁶ Sorne ma Masala iki, "Aaga insili kudumma eede ka tinsili." ¹⁷ Aaga kümmünü Masala a'da Pupa a'da oogo mungngo mara tüm-mü kadu, mi-taalo mümmöönö ka ömö'di töccö mafa ka tiya mümmü ömö'di a linggo tanno iini, aaga aneene kada kölöge a ta'diila a ri'ba ma Masala. ¹⁸ Aaga tussu a'da oogo moolona aaga ka taneene tanno ada na toroko no, naada ka takarna kide ka kafaafa ma aaga no, taalo ana fudda nja dahaba tiya ara titaalo ya. ¹⁹ Lakiini ana eriido tiya agu'daana ya, eriido ma dhünggü tiya taalo a sogo'do iideene ya, eriido ya Almasihi. ²⁰ Masala milli ka tagesse i'i a'da aleefe 'būdhülü üfürü tarü'bü adene, i'i abbü 'dala kudumma aaga ka nagürünü tanno eere no. ²¹ I'i yungngo anangnga aaga ka tamma ka Masala tammo anangnga i'i ka fiki'dö ka inde manangnga tidhindhī iini, a Masala oogo mungngo manangnga tindhigi ma tamma tanno ada. ²² A 'bitingngö ada ka tagala oona naada a taföonyö eema ma timin'da, aaga tasaasa nagöre naada tasaasa na dhorro no, aaga asaasa ajeene tasaasa na insili no ndama eedi ka teene. ²³ Kageenedene aaga teenedene na eera no, taalo ndama tööyö ma titaalo, lakiini ndama tööyö ma taalo mara titaalo mo, ana

† 1.16 Lawi 11.44-45; 19.2

tumma na Masala na efe ka 'dī ta'billi no. ²⁴ Sorne iki a'da,

“Kadu in'dīli kafeene nja ooyo
a tidhindhī neene kafeene nja tuli ma siga.
Ooyo ara tarume
a tuli tasuli.

²⁵ A tumma na Masala tūtū ta'billi.” †
A tumma nīdī ka tageemaga co aaga no eege kungngo.

2 Aaga aadha ka eema ma tam'baga nye'd'de nja ünggū nja korokoro nja kīrimī nja tar'daana eema nye'd'de. ² Afa laala ya aleefe tageenedene ya aaga asaasa siiga ma koronggore na insili no amang kada tinggiridene iini ma toolonadene. ³ Afa ma Masala ka tiki, kagolo aaga ta'diila na Uugaara kafaanya.

Mīsī ma efe ka 'dī nja kadu tanno insili no

⁴ Aaga ö'dö ka Uugaara, kudumma iini kada mīsī tammo efe ka 'dī mo ma kadu kaanu kide mo, ya Masala ka tagesse i'i kagu'daana ya. ⁵ Aaga afe'de aaga ka niigīsī tanno efe ka 'dī no ma tarū'bünū la ma koronggore ya, aaga ka ka'boge na insili no aaga ara eema ma tīrri ma koronggore ya Masala ka tamma kide ana eere ma Yasu Almasihi ya. ⁶ Sorne iki, “A'a nungngo nara tanangnga mīsī ma kadese ma agu'daana mo agessedene ka Sahyüün, ömö'dī ya amma kide taalo ara tana modolo.” ††

⁷ I'i agu'daana kada aaga na amma ka Masala no. Lakiini ka kadu tanno taalo kamma no, “I'i ya mīsī tammo a katarū'böönö kaanu kide mo oogo mungngo ma mīsī ma kadese.” ‡

⁸ “I'i yungngo a mīsī ma taseene nja 'dokon'da ma ta'dinggeene ka kadu tanno in-seene kide no.” ††

Kudumma eene taalo kamma ka tumma ma Masala, taama neene eege kamiini.

⁹ Lakiini aaga na kadu kagessedene no, tauugaara ma ka'boge nja kadu na insili no nja kadu tanno Masala ma teema tumma ma eema tiya oono ya a'diila ya, Masala magümmünü aaga ka 'buugu tiya alüllü ya munggu aaga ka 'buugu tiya öyeene keefe ya. ¹⁰ Ka dhidha taalo aaga ka kadu, lakiini aaga 'bitingngö aaga ka kadu tanno Masala, taalo aaga kagaana 'bangnga ma Masala, lakiini 'bitingngö asa aaga taluna 'bangnga. ‡

Taneene ma Masala

¹¹ Nasaasa a'a aaga nagöre eede aaga no kafala nja kölöge ka 'büdhülü tiya, aaga aadha ka eema ma tallo-go ma tuu'da ma tamö'dī kudumma iini ka teema korob'o nja koronggore. ¹² Aaga fa ka taneene tanno ada ka kadu ma ajeene ka söödö ka'diila salla sa katiki a'da aaga ka oroko ya, kiji linggo naada na 'diila no kamana tidhindhī a Masala ka uuru moonö kara tö'dö tassa kaja.

Aaga föönyö eema ma naguugaara

¹³ Aaga föönyö tumma na naguugaara ka üüdü ma Masala, ka uugaara ma anya kudumma iini i'i yungngo

† 1.25 Asaiya 40.6–8 †† 2.6 Asaiya 28.16 ‡ 2.7 Tüüsü ma Nakaaru 118.22 †† 2.8 Asaiya 8.14 ‡† 2.10 Hawsha 2.23

adhabbu ma kadu ka anya 'do, ¹⁴ aaga föönyö tumma na naguugaara kudumma Masala ka kürünü eege a'da köödö tömmü kadu kara ka tafünügü kadu na a'diila no ko'do. ¹⁵ Tumma na Masala a'da aaga tūüni, eema ya a'diila, nggeege aaga tanangnga kadu tanno nagaaga na taalo ka'dara no kaki'döönö. ¹⁶ Aaga aneene ma nanggeyi tanno ada, lakiini aaga fa ta'duga taneene no miini no, aaga talinggo eema ya toroko ya, aaga taküdhü kide, lakiini aaga aneene kada kasaga tanno Masala. ¹⁷ Aaga asaasa kadu in'diili kungngo aaga asaasa nagöre naada in'diili aaga ümmü Masala ana eedi aaga aföönyö eema ya uugaara.

¹⁸ Aaga na kasaga no, aaga föönyö tumma na kadu tanno ada ka tagalinggo ada eene no, aaga tari'ba eene salla kasa ka'diila, üürü ka oroko. ¹⁹ Ara Masala sa kanangnga baraka aaga kide kada kara tidhi oona ku'bu ka dhügürü nja tūüninja ku'bu, kudumma ada ka tussu a'da fiini ya Masala ya miini. ²⁰ Kümmü aaga minna ka tatoroko tanno ada, aaga tidhi oona ku'bu kide ma dhügürü tiya, lakiini kada kara tūüni niimö ya a'diila ya, aaga tidhi oona ku'bu ka dhügürü, ara aaga taluna türü ka Masala. ²¹ Nggeege ya Masala ka tagümmünü aaga, Almasihi agadhügürü ka üüdü ma aaga, aafa kada ka fiini amang kada tunggeene kide.

²² “Taalo agüünī tatoroko a niinö niini taalo ka korokoro.” ‡††

²³ Taalo a'diiniö ka kadu kateela i'i, adhügürü taalo iki a'da ara i'i ta'diiniö kömüsü, lakiini ümmünü eyi yiini a ömö'dī tiya taalo üünī ada kadu ku'bu ya. ²⁴ I'i a'duga tatoroko naaja ka tuu'da tanno iini ka salii'bi amang kaja takaaya ka tatoroko anangnga ta keefe ka 'dī kudumma ma timin'da. Niimö yiini ya in'd'di ya, anangnga aaga ka aleme ka oona. ²⁵ Kudumma ada ka kidheefele tanno agaama no, lakiini kafada aaga co ka tadasaana tiya ada ya afa ka nanggeyi tanno ada ya.

Iiya nja naganyori

3 Aaga na iiya no afe'de, aaga aföönyö tumma ma naganyori tanno ada salla könö ana kene taalo tamma ma Masala eene ka nanggeedi ara taneene naada na 'diila no tö'dö ana eege a'da taalo aaga kalneege nja eene. ² Kene kara tiji taneene ma tömmü tumma ma Masala, aaga taneene ka tinsili ka nanggeedi. ³ Aaga fa tindinaana oona ndama kürö, tar'daana ma awu nja tömmü dahaba nja en'di tiya ada ka tömmöönö ka oona ya. ⁴ Lakiini ta'diila naada kara tama eedi ka teene kanna kita küdhü kita a ta'diila ma koronggore, taalo ara taga'dadene, agu'daana faana miini ka Masala ka oona. ⁵ Iiya ma 'billi na insili no afe'de kümmü nanggeyi neene a Masala kindinaana oona ka'diila kaföönyö eema ya naganyori tanno eene. ⁶ Afa Sara ka taföönyö eema ya Abrahiim mümmünü i'i a'da uugaara yoono, aaga 'bitingngö aaga ka laala tiya oono kada kara tindinaana oona ku'bu ta'diila a'da taalo aaga kari'ba a niimö.

⁷ Aaga na kadu tanno nagiide no, aaga aneene nja iiya tanno ada aaga tussu a'da aka ma ki'di, taalo mafeene nja aaga, aaga afa kene dhorro aaga tussu a'da eege kosso ka eema tiya Masala kara tanangnga aaga ma tefe ka 'dī ya, aaga üünī nggeege a niimö könö tafa taga'da tafara ka Masala naada.

‡†† 2.22 Asaiya 53.9

Dhügürü ma linggo tanno a'diila no

⁸ Niimö ya öreene keere ya, a'da aaga in'diila ta ungodho ka tumma 'bangnga ma tanagöre nja muuyu nja tiicolo ka eedi. ⁹ Aaga fa ta'diinö ka ömö'di kara tatoroko nja aaga, ömö'di ka teela aaga, aaga fa ta'diinö tekere, aaga agala ka'bana ko'do nja iini, lakiini aaga amana baraka eene amang kada taluna baraka ya Masala ka tagümmünü aaga iini ya. ¹⁰ Kudumma sorne ka tiki,

“Ömö'di ya asaasa tefe ka 'di ya,
a nagürüünü ka 'diila ya,
ümmü ongo'do miini nja niinö
ka tumma tanno atoroko no nja korokoro.

¹¹ Afa takete ka niimö tiya toroko ya,
lakiini üüní eema ya a'diila ya,
asaasa taneene na 'diila no isi kini keere.
¹² Kudumma iye tiya Uugaara iji kadu na insili no
a neeso noono ka toodo ka fara tiya eene,
lakiini dhugudha yoono anu ka kadu tanno üüní
eema ya toroko ya.” †

¹³ A mada i'i yungngo ara tilí aaga ka oona a'da kasi aaga ka linggo tanno a'diila no keere. ¹⁴ Üürü aaga kadhügürü kudumma fiini ya timin'da ya, a'diila nja aaga, aaga afa tari'ba a ömö'di, aaga tafa ta'deedene ka oona. ¹⁵ Aaga afa ka Almasihi anna kada ka nanggeedi aaga tümmü i'i kada Uugaara, aaga tindi-naana oona ku'bu ma tapadaga tumma ömö'di tiya ara tasaasa kada a'da aaga tala tindhigi ma Masala na kada no iini a ri'ba a tiicolo ka eedi. ¹⁶ Aaga linggo nggeege a nanggeedi ka tiicolo a ta'diila miini, aaga tafa ka ta'diila ma nanggeedi tanno ada, salla a kadu saga tüüní ada tatoroko ana aaga ya, ara taneene naada ka Almasihi ara tanangnga modolo kagu eege ka tumma tanno eene ka teema no. ¹⁷ A'diila ada kadhügürü a'da küüní aaga eema ya a'diila ya, kini kara tasaasa ma eedi na Masala eege kamiini a'da aaga tadhügürü a'da küüní aaga eema ya toroko ya. ¹⁸ Almasihi ka eyi tiya iini eyi ta ungodho ka üüdü ma tatoroko tanno aja. I'i taalo agüüní tatoroko eyi a'da a'diila ka üüdü ma kadu tanno oroko no, amang kini tasigi aaga ka Masala kete. Eyí ka tuu'da, lakiini Masala manangnga i'i keefe ka 'di ka koronggore. ¹⁹ Íkiri ka tunggeene a koronggore tiya iini aco tadünügü eema co nagoronggore tanno ka pabuusu no, ²⁰ na aanu ka tumma tanno Masala 'billi no a'da makidhi Masala oona ku'bu ka ürüünü tiya Nööh ka uuru tanno Nööh ka tarü'bü mürkabü no, a kadu toolonadene ka 'biidi iini, kidhilli kadu ka iidümmü kafünü iidoona. ²¹ I'i yungngo agalaala angnga ka fiini ma tambeese tanno oolona aaga 'bitingngö no, taalo ka tagala nyoro ma tuu'da, lakiini ma timi'di tumma ana eedi ka tinsili nja Masala a tafiki'dö tanno Yasu Almasihi. ²² I'i ya asirigö co 'dotombo'do emmi ka Masala ka niisö ma kuri a khangga taföonyö eema yiini nja türü ma eema ma 'dotombo'do nja naguugaara miini.

Taneene a Masala

4 Üürü Almasihi agadhügürü a tuu'da tanno iini, aaga tekere aaga kardha ku'bu ka fiini tiya miini ya nggeege, kudumma ömö'di tiya adhügürü a tuu'da

† 3.12 Tüüsü ma Nakaaru 34.12-16

ya aadha ka linggo ma eema ma tam'baga. ² Aneene ma türeene ma nagürüünü tanno iini ka linggo a tamma ma eedi tanno Masala taalo a tallogo ma ta ömö'di. ³ Asa aaga tüüsü ka linggo ma eema 'billi ka kadu ma 'büdhülü, temelö nja tallogo, nja tooye ma ngeeli nja eema ma weerö nja tumma ma eema ma namasala tanno atoroko no ma Masala kaanu kide ya. ⁴ A kadu ma namasala ma 'büdhülü tadhère, kudumma ada taalo kalinggo tam'baga na miini no, kíkiri ka teela aaga. ⁵ Lakiini eege kassa ka tümmünü eyi yeene a Masala mara tümmü kadu na adinö no nja tanno aaya no. ⁶ Yungngo a tumma tanno Masala kaala kadu na aaya no afe'de, amang kene tahükümüdene afa kadu no kanna ka tuu'da, kefe ka 'di ka koronggore afa ma Masala kungngo.

⁷ A 'bitingngö asa 'buugu ndakete ma eema nye'd'de kara titaalo, aaga kardha ku'bu aaga tadinö ko'do ma tafara ka Masala. ⁸ Aaga asaasa ajeene dhorro kudumma tasaasa ka taküdhü eema ma tatoroko adhabbu. ⁹ Aaga amma ka kafala a'da kitaalo tagoroo'bo kide. ¹⁰ Ömö'di ya Masala ka anangnga türü kadhoonyo ma linggo töccö iini ya, fa kini alinggo eema ya a'diila ya nja kadu könö. ¹¹ Ka ömö'di kara tasaasa teema, eema tumma ma Masala. Ömö'di kara tasaasa talinggo, alinggo niimö ya Masala ka tümmünü iini ya. Fa ka tidhindhí nja türü kada tanno Masala türí ta'billi. Amiin.

Tidhi oona ku'bu ka dhügürü

¹² Kateefe ma a'a, aaga fa tadhère ka eema tiya öö'dö kada agu'du aaga afa issi ya ma tasaasa tiiri aaga ka nanggeedi afa niimö ya ö'dö kada keefe ya.

¹³ Aaga tadhodho kudumma aaga ka toso ka dhügürü nja Almasihi, amang ka kada tiji tidhindhí niini aaga tadhodho. ¹⁴ A'diila nja aaga a kadu kara teela aaga kudumma eere tiya Almasihi kudumma Koronggore ma tindhigi nja Koronggore ma Masala ara tanna kada ka oona. ¹⁵ Üürü o'o nadhügürü ya taalo afa müüdü ka kiidi ömö'di alla kanyooro alla ta'dingngö ka eema ün'dügüngngö. ¹⁶ Lakiini kini kara tadhügürü kudumma iini kada Masihi ya, tafa tana modolo, fa kini afünügü Masala ko'do ana eere tiya miini ya. ¹⁷ Asa uuru ma Masala kara tümmü kadu kandö'dö, üürü oogo mara tümmü kadu noono ka dhidha 'dee, ara tafaanya nja kadu tanno taalo kasaasa tumma na Masala no.

¹⁸ Sorne iki,

“Üürü kadu no 'diila koolonadene a dhügürü 'dee,
ara tafaanya nja ömö'di tiya üüní tam'baga anu ka
Masala ya?” ††

¹⁹ Kadu na Masala ka anangnga eege ka dhügürü, fa kene kalinggo eema ya a'diila ya kümmünü nanggeyi neene a Masala tammo dhorro mo.

Kadiifi nja kadimöögö

5 A kadiifi naada ka söödö no, neema a'a nja eene kada tiifi afa eege ya adinö ka dhügürü tiya Almasihi, ömö'di ya ara toso ka tidhindhí tanno ara tö'dö no. ² Aaga kuri a ki'biini tanno Masala naada kaafa kene no ndama eyi tiya ada taalo aaga ka'bununja kide afa ma Masala ka asaasa aaga kadal-inggo kungngo taalo ma tallogo ma gürüüsü, lakiini tasaasa linggo. ³ Aaga fa tüüní ada kadu naada kafa

†† 4.18 Tafeene ma tumma 11.31

kene no ku'bu. Lakiini aaga alaala eege ka fiini tiya a'diila ya. ⁴ Ka uuru ma Uugaara ma katasaana kara tó'dò, ara aaga ta'duga talingnge ma ndalembö ma tidhindhi, ya taalo ara toorodo ya.

⁵ Aaga na kadimöögö no afe'de, aaga aföonyö tumma na kadiifi, aaga kinni en'di ma tiicolo ka nanggeedi ada ka oona ma tasaasa ajeene dhidha kudumma, "Masala taalo masaasa kadu na 'dinigi oona coo'do no,

lakiini masaasa kadu na iicolo no." †

⁶ Aaga iicolo ka nanggeedi ka niisö ma Masala tammo ana türü mo ara tamünügü aaga ko'do ka uuru tanno oono. ⁷ Aaga 'duga eema yaada in'dili aaga tapügü kinni ko'do amang kini tafa kada. ⁸ Aaga adinö ko'do aaga tafa tarigide kudumma diidi ma aaga Ebliisi ungu-naana ku'bu afa tagaamu mafara mawwa niimö moonoo ka tatamü. ⁹ Aaga idhi oona ku'bu ka tamma ma Masala tanno ada aaga eema koro'bo nja iini aaga

† 5.5 Tafeene ma tumma 3.34

tussu a'da nagöre naada ka 'buugu ka oona nye'd'de kadhügürü ma eema tiya.

¹⁰ Masala ma türü nye'd'de Masala magümmünü aaga ka tidhindhi ta'billi ka Yasu Almasihi, i'i yungngo anangnga aaga kada kadu dhorro ada ka tadhügürü idhilli mümmü aaga ku'bu manangnga türü ada ka oona manangnga aaga ka takidhö. ¹¹ Türü kungngo oono turi ta'billi. Amiin.

Töøjülü na eere no

¹² Narigiri a'a waraga ya adhügüngü ya a niisö ya Sिला örre yeede, ya adho ka fiini ya, ma tuu'bu aaga ka nanggeedi, nussu a'a a'da türü na Masala na dhorro no eege kungngo, aaga idhi oona ku'bu kide. ¹³ Kaniisa ma Babil, mafeene nja aaga mo, Masala magesse oogo, oogo möøjülü aaga a Murkus ya 'bii'bala tiya eeede ya, töøjülü aaga. ¹⁴ Aaga töøjülü töøjülü ma tasaasa ajeene, a'a nöøjülü aaga in'dili kungngo aaga na kadu tanno Almasihi no.

2 Bùtrüs

Tafa'da tumma

Bùtrüs ya tafiini ya arigiri waraga ya ungu co kadu ma kaniisa ka naguuru tanno iini ka tussu a'da asa i'i takete ka tiidene asala kide no. I'i asaasa kadu ma kaniisa a'da kaneene ka fiini tiya a'diila ka Masala ka oona 'bucca kungngo. Eema nja eene a'da kafa tanu ka talaana ma Masala nja Yasu Almasihi yeene ka 'duga kini nja kadu könö na kaneene nja Yasu. I'i adirina tumma eene ma katalaana tanno korokoro na icci ka kaniisa no. Katalaana na korokoro no ka'bu kadu ma kaniisa kataneene ka fiini tiya atoroko ya, kiki a'da Almasihi taalo ara tafada. Bùtrüs iki a'da Almasihi ara tafada timin'da, a Masala taga'da eema ya arü'bü adene 'bitingngö ya, magere eema könö kööye meene kita tatoroko kara titaalo kide kita. Bùtrüs uu'bu eege ka nanggeedi a'da kütü ka tinggiridene ka türü nja tussu eema ma Uugaara tiya aja Yasu.

1 Waraga ö'dö ndama Samaan Bùtrüs, tasaga ya Yasu Almasihi nja tafiini tiya iini, nunggu co kadu tanno kaluna toolonadene ana eere ma Masala nja tatoonona tiya aja Yasu Almasihi, a tamma tanno agudaana afa ma tamma tanno aja no kungngo. ² Fa ka türü nja ta'diila kada tanno ada kadhabbu a tussu ma Masala nja Uugaara tiya aja Yasu.

Tümmüneene na Masala nja tesse dhorro

³ Masala manangnga türü ma tauugaara tanno oono manangnga eema ma tefe ka 'di angnga nja tanna taneene ma Masala a türü ma tussu eema tanno aja ka tagümmünü angnga a tidhindhî tanno oono nja ta'diila. ⁴ Nggeege oogo manangnga eema ya agudaana ka tidhindhî yoono ka tiki ya amang kada taadha ka eema ma 'büdhülü tiya toroko ya, aaga toso ka taneene ma Masala.

⁵ Nggeege ya aaga kardha ku'bu amang kada tagusu ta'diila ka tamma tanno ada, nja aaga tagusu tussu eema ka ta'diila, ⁶ aaga tagusu tafa ka oona ka tussu eema, nja ada ka tagusu tidhi oona ku'bu ka tafa oona ka oona, aaga tagusu tümmü eedi ma Masala ka tidhi oona ku'bu, ⁷ nja ada aaga tagusu tanagöre tanno ada ka tümmü eedi ma Masala, nja tagusu tasaasa ka tanagöre tanno ada. ⁸ Üürü eema ya a'diila ya ungu ada adhabbu, anangnga aaga kadalinggo dhorro aaga tö'dö keere a tussu eema ma Yasu Almasihi Uugaara yaaja. ⁹ Lakiini üürü ömö'di ya eema tiya ka titaalo kini ya, i'i asoro taalo iji 'buugu üürü miini ka tatanggala ka eema ma tatoroko tanno iini na illi no.

¹⁰ Nggeege aaga kardha ku'bu aaga tanaana iye ka Masala ka tagümmünü aaga, magesse aaga. Kada kara talinggo nggeege ya, taalo aaga kara ta'dinggö 'do, ¹¹ nggeege ya i'nye ka tafa'da nja aaga kadhüföölö maada kara co ka tauugaara turi, tauugaara no Uugaara tiya aja Yasu Almasihi tatoonona yaaja.

Tumma ma tane'bi ka sorne

¹² I'i yungngo eede kara tadünügü tumma aaga ma eema tiya a'da killi aaga ka tagussu iini aaga tütü ka tumma ma tatimin'da tanno kada no. ¹³ Nussu a'a a'da tumma dhorro eege kamiini, nikiri a'a ka asaasa tanangnga tumma no ada ka nanggüüdü a'da naleefe a'a ka 'di ka tuu'da. ¹⁴ Kudumma eede nussu ara a'a tinyi tuu'da no ku'bu kete kungngo afa ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ka tirina a'a nataföonyö kungngo. ¹⁵ Ara a'a takardha ku'bu amang kada tagiigi eema ya 'bucca kede kara teyi.

¹⁶ Taalo ungu kasi ka eema ma elle ma korokoro ma ta'dara ün'dügüngngö kadirina ungu tumma ma türü tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi nja tö'dö tanno iini, kudumma iidi ka tadinö ka tidhindhî tanno iini. ¹⁷ Kaganna ungu kide ka uuru tanno kini ka tamana ta'diila nja tidhindhî nja Masala ma Pupa mo, a tumma köö'dö kini ndama Masala tammo idhindhî mo kiki, "Bii'bala yeede ka asaasa i'i ya yungngo eede ka tamma kini." ¹⁸ Kaföonyö ungu tumma no köö'dö ndama 'dotombo'do a'da kaganna ungu ka 'dikinya tammo insili mo.

¹⁹ Ungu takogoona ma tümmü tumma na naganebi dhorro, aaga 'bitingngö ya agüüni dhorro ma tanaana iye kide, kudumma iini ka afeene nja lamba tammo öyeene ka 'buugu tiya alüllü ya, ara taka ka taadha a ndalfoore ma taka töyeene ada kada ka nanggeedi. ²⁰ Amang kada tussu tadhorro a'da taalo ömö'di ma tasaana tumma ma tane'bi ku'bu ndama üüdü tiya iini. ²¹ Kudumma tumma ma tane'bi taalo köö'dö ndama tasaasa ma eedi ma ömö'di, lakiini Koronggore ya Insili ya anangnga kadu ökönö ka teema tumma na Masala.

† 1.17 Matta 17.5; Murkus 9.7; Lüüka 9.35

Katalaana na korokoro no nja taama tanno eene

(Yahúüsa 1.4–13)

2 Lakiini nagane'bi na korokoro no ka takabbü 'dala ka kadu ka söödö 'billi ya, a 'bitingngö ara katalaana na korokoro no sa kabbü 'dala kalaana kadu ka eema ma taama kadu, ka'düsünü Uugaara ya ana türü ya ya oolona eege ya kara tö'dö ana inde ka eyi tiya eene areere. ² A kadu kadhabbu kara tuurna ka tatoroko tanno eene no keere ka anangnga kadu ka tamidhi fiini ya ma timin'da. ³ Ka tallogo tanno eene kadaana aaga kalama ana eema ma elle tiya eene köö'dö iini ndama nanggüdü tanno eene, tümümü adene neene killi taalo kara titaalo nja inde tanno eene taalo arigide.

⁴ Taalo Masala mana 'bangnga ma kadhangga tanno agüüni tam'baga no, madhifigi eege co koolo ma inde kadimi'didene ana nakilli ka 'buugu tiya lüllü ya ara uuru ma Masala kara kindhigi tahükümüdene. ⁵ Taalo Masala mana 'bangnga ma kadu ma 'billi, lakiini mö'dö a faaya a kadu tanno oroko no masa kafa ka kadu ka iidümmü kafünü eera nja Nööh tiya ageema tumma ma Masala ya. ⁶ A Masala mümmü naanya ma Sadöma nja Amuura midhi manangnga eege kada fütö amang ka kadu tanno anu ka Masala no kara tö'dö kene keere no tussu iini. ⁷ Moolona Luut ya adho ka fiini ya, agadhügürü nja kadu ma temelö ka fiini tiya kadu tanno oroko no na asilli eema no. ⁸ Ömö'di ya miini, ya adho ka fiini ya ada kaneene nja eene 'bucca adinö aföönyö atoodo ka eema ma tatoroko tiya eene adinö kide a naguuru a tuu'da niini tagu 'i, kudumma iini ka a'diila. ⁹ Nggeege Uugaara ara tussu ka toolona kadu niini na 'diila no ka dhügürü tiya eene ara kafa ka kadu tanno oroko no ka uuru ma tapusu adene nja tahükümü. ¹⁰ Afa kadu no urna tallogo ma tuu'da na nyoro kamidhi tauugaara na Masala. Eema ma oroko ya na 'dinigi oona neene coo'do no, taalo ri'ba kagu eege ma tamidhi eema ma 'dotombo'do ya idhindhi ya. ¹¹ Salla kadhangga na agii'bi eege a türü no, taalo kümmü eege kamidhi eege kidha ma Uugaara. ¹² Lakiini kadu no miini no kafeene nja eema ma eriidö tiya taalo kussu eema ya ageenedene ma tatorodene ma take, kamidhi eema yeene ka titaalo kussu ya. Meene kara tagirinadene.

¹³ Eege kassa amana faana ma tadhügürü ku'bu, ma tin'di ma eema tiya eene ka talinggo ya. Taneene ma tadhodho neene ma tümümü oona neene ka eema ma tatoroko ka töyeene ma uuru ka teene. Eege ka eema ma modolo, kene kara temmi nja aaga ma tagu eema ma taanyara kadhodho kiisini aaga. ¹⁴ Laala ma iyye yeene adigine a temelö taalo küüsü ka tatoroko, kiisini kadu na agi'di no, nanggeedi neene kakalaadene ka tallogo ma eema, eege ka laala ma linggi. ¹⁵ Kaadha ka fiini tiya dhidho ya kaama kuurna fiini ya Balam 'bi'ibala ya Baür keere ya asaasa faana ma eema tiya toroko ya. ¹⁶ Lakiini aduna teeladene ka tatoroko tanno iini, ka kisine kada niimö ma eriidö talneege a tumma afa ömö'di agirnaana ka ne'bi aadha ka taa'baga tanno iini.

¹⁷ Kadu na miini no kafeene nja nduguli tanno 'biidi ka titaalo kide no nja tülüügü tanno tanya ka tiisö iini

† 2.5 Takwiin 6.1—7.24 †† 2.6 Takwiin 19.24 ‡ 2.7 Takwiin 19.1–16

no, yungngo Masala ka takindinaana 'buugu ya sigiiri ya eene ku'bu ka talüllü na dhiiri no. ¹⁸ Kindiri eema ma taa'baga ün'dügüngngö, ma tiisini kadu a temelö ma tuu'da eege kiisini kadu na kete karünö ka kadu tanno anna ka tatoroko no. ¹⁹ Kiki eene a'da kafa ta kasaga a'da ka nanggeyi tanno eene ka kasaga ma tiya aga'da eege ya, kudumma a niimö tiya agii'bi ömö'di ya, ara ömö'di tadasaga tiya iini. ²⁰ Lakiini kadu no koolonadene ka tatoroko ma eema ma 'büdhülü no, a'da kandussu tatoonona yaaja Yasu Almasihi kassa ka tapadaga ka linggo ma tam'baga afe'de, ikiri kanda toroko dhidho ka tii'bi yeene ka dhidha ya. ²¹ Kama taalo ka tagussu fiini ya a'diila ya, kassa ka tafada kapadaga oona keere ka tumma tanno insili no kümmününja eene no. ²² A tafeene ma tumma no ka timin'da, "Tiira apadaga ka toofo tanno niini," † "A küdürü ma kadu ka tagala oogo ka oona mo, masa ka tapadaga ka'buna oona ka ndinco."

Uuru na Uugaara

3 Waraga ökönö yungngo eede ka rigiri ada aaga kateefe ma a'a, neede ka asaasa eege no, nadirina eema aaga kide amang kede tafa'da aaga ka nanggüdü na insili no. ² Amang kada tagiigi tumma na nagane'bi tanno insili no nja tanno kadafiini tanno ada kada tirina aaga ma tumma tanno Tatoonona nja Uugaara tiya aja.

³ Ka dhidha aaga kama tussu a'da ka naguuru tanno eere no, kadu ökönö kinggide kara sa köö'dö kamidhi aaga kuurna ka eema ma tatoroko yeene keere. ⁴ Eege kara tiki a'da, "Ara 'tö'dö' assa kiyye? Kafaafa ma anngga kaaya eema nye'd'de tütü ka taneene jiddi ma Masala ka tarü'bü 'büdhülü." ⁵ Eege kussu tumma no, kassa kanu kide ma Masala ka tarü'bü 'dotombo'do nja 'büdhülü a 'biidi ndama 'biidi a tumma ma niinö tanno oono. ⁶ A 'biidi tiya miini ya afe'de ka anangnga 'büdhülü ma 'billi ka'duuru 'biidi kaaya. ⁷ Lakiini 'dotombo'do nja 'büdhülü ma 'bitingngö kütü matara co ka issi a tumma ma Masala ka eyi tiya oono ma tindhigi uuru ma Masala kara tapusu kadu no taalo kussu tumma noono kaaya.

⁸ Niimö inggide eede ka asaasa aaga a'da aaga tafa türü miini kateefe ma a'a, uuru ka unggodho ka Uugaara kafeene nja nagürünü alif, alif ürünü ka Uugaara kafeene afa uuru ka unggodho. ⁹ A niimö ya Uugaara ka tiki ya taalo mara tafa kide afa ma kadu töccö kadeema, tadoono ku'bu noono. Lakiini midhi oona ku'bu mindhigi aaga kudumma oono taalo masaasa a'da kadu taaya, lakiini a'da a kadu taadha ka tatoroko nye'd'de kungngo.

¹⁰ Lakiini uuru na Uugaara kara tö'dö afa ma tanyooro kungngo. Ara 'dotombo'do saga titaalo ka uuru tanno miini no a tabaana ma tombo'do a 'buugu tatumuli ana issi, a 'büdhülü nja eema tiya kide ya nye'd'de ara tamanyaga.

¹¹ Üürü eema nye'd'de ara taga'dadene afa ma tiya kungngo, ara aaga ta kadu tanno afaanya no? Aaga aneene taneene ma tinsili nja taneene ma Masala.

¹² Afa maada ka tindhigi uuru ma Masala kungngo, aaga kardha ku'bu aaga tanangnga oogo ka öö'dö areere, uuru ma 'dotombo'do kara tatinyogo ka tangga'da, a eema ya ka 'dotombo'do ya tatumuli a tagu'-

†† 2.22 Tafeene ma tumma 26.11

daana. ¹³ Lakiini kada kïndhïgï afa ma tiya Masala ka takiki ya, 'dotombo'do tanno issi no nja 'bùdhülü tiya issi ya ara ta 'dï ma kadu tanno a'diila no.

¹⁴ Aaga kardha ku'bu kateefe ma a'a, aaga tïndhïgï uuru no miini no a Masala tö'dö maduna aaga ka ta'diila a'da taalo a nïimö ya toroko nja hetti kada kidha moonö.

¹⁵ Aaga ïiri tidhi oona ku'bu na Uugaara ma tafïini ma toolonadene iini afa ma tiya örre ma angnga tata'diila yaaja Bölis ka tarigiri ada aaga ya kungngo, a Masala ka anangnga ta'dara nja tussu eema iini. ¹⁶ Afa ma tiya

ungngo ka nawaraga tanno iini nye'd'de no, taalo kussu adene a kadu no nagaaga kabaana ka rïifö iini afa ma tiya ka tagalinggo a türeene ma kasorne tanno insili no ma taama nanggeyi neene.

¹⁷ Nggeege kateefe ma a'a, kadirina ungngo tumma no aaga a'da aaga tadinö ko'do, amang kada tafa turuna tatoroko ma kadu tanno taalo kussu seriye no. Aaga tamma ka 'buugu tiya ada ya a'diila ya. ¹⁸ Lakiini aaga inggiridene ka türü nja tussu eema ma Uugaara nja tatoonona tiya aja Yasu Almasihi ya ana tidhindhi 'bitingngö nja ta'billi. Amiin.

1 Yühanna

Tafa'da tumma

Yühanna ya tafiini ya arigiri waraga ya ungu co kadu ma kaniisa niini ka asaasa eege no afa meene kada laala tiya iini kungngo. I'i uu'bu eege ka nanggeedi a'da kaneene ka ungodho nja Masala nja Yasu Almasihi. I'i üm-münü Yasu a'da tumma ma tefe ka 'di ya aganeene nja Pupa jiddi ma 'billi öö'dö ka 'büdhülü kada ömö'di. Agadünügü eema ma katalaana tanno oroko no, na alaana a'da Yasu taalo Almasihi. Yühanna anangnga tumma a kadu ma kaniisa a'da i'i ka eyi tiya iini aganeene nja Yasu, yungngo iini ka tussu dhorro a'da Yasu aga ömö'di ma timin'da ada 'Bii'bala ma Masala. I'i adirina eema eene kada kadu ma kaniisa a'da kasaasa Masala 'bucca kungngo kasaasa ajeene dhadha. I'i afünügü eege ko'do amang kene tütü ka tindhigi tanno eene ara Uugaara Yasu ka öö'dö afe'de.

Tumma ma tefe ka 'di

1 Ungngo karigiri ada aaga waraga ya co aaga a tumma ma tefe ka 'di tanno aganna kide ka dhidha ma eema nye'd'de no. Kaföönyö ungu, unguo tadinö kide ana laala ma iye tiya iidi kadinö inggide, unguo iisine niidi kagümmü i'i ka oona, yungngo iidi ka teema iini a'da tumma ma tefe ka 'di. ² Ka tefe ka 'di ta'billi miini no ka tatele oona, unguo tasala eege. Yungngo iidi ka teema iini, unguo kungngo kadünügü tumma ma tefe ka 'di ta'billi na aganeene nja Pupa kassa ka tele oona unguo no. ³ Yiidi ka taföönyö a tiya yiidi ka tadinö kide ya kadadünügü unguo co aaga afe'de, amang kada tagusu oona ka taneene tanno iidi nja Pupa nja 'Bii'bala tiya oona Yasu Almasihi. ⁴ Ungngo karigiri adaga ka eema ya co aaga amang ka dhodho tanno aja tatiimö.

Masala a töyeene

⁵ Tumma niidi ka taföönyö ka Yasu no, eege kamiini kidi ka tadünügü aaga a'da Masala ma töyeene a talüllü titaalo kono. ⁶ Aminna, kaja ka takiki a'da kagosso angnga ka taneene nja Masala angnga saga tagala ka takütü ka tanna ka talüllü ya, ara angnga taga kadu tanno korokoro no nitaalo naneene taneene ma timin'da. ⁷ Illi kaja ka taganna ka töyeene afa moono ka tanna ka töyeene kungngo, angnga taganeene ka'dügüllü angnga tafaana ka oona, eriidö ya 'Bii'bala tiya oona Yasu Almasihi tagunu tatoroko kaja ka oona.

⁸ A kaja ka tiki a'da taalo angnga koroko, angnga tiisini nanggeyi naaja a timin'da titaalo kaja ka oona. ⁹ A kaja ka tamma a'da angnga koroko angnga tati-raana dhorro ka Masala kidha, Masala ma dhorro mo madho ka fiini mara tamma kaja magala angnga ka oona madho angnga ka fiini. ¹⁰ A kaja ka tiki a'da taalo angnga kagalinggo tatoroko ya, ara angnga tanangnga Masala ka takorokoro a tumma noono taalo ka tanna kaja.

Almasihi oolona kaja

2 Laala eede, a'a narigiri ada waraga aaga a'da aaga tafa ta'dinggo ka tatoroko. Üürü ömö'di saga 'dingngö ka tatoroko ya, Yasu Almasihi ya adho ka fiini ya eema nja Pupa kudumma angnga. ² A Yasu Almasihi ka eyi tiya iini a tiri ma tagala tatoroko naaja, taalo ungodho angnga lakiini ara tagala tatoroko ma kadu ka 'büdhülü nye'd'de kungngo.

³ Kaja ka taföönyö talaana na Masala, ara angnga tagamma a'da ka kussu angnga oogo. ⁴ Ömö'di ya iki a'da i'i ussu oogo ya, lakiini taalo alinggo a tumma tanno oono, akorokoro, taalo tumma dhorro kini. ⁵ A ömö'di ya ümmü tumma na Masala alinggo iini ya, tasaasa na Masala ka tigi kini ka oona ara angnga tagussu a'da angnga ka ungodho nja Masala. ⁶ Ömö'di ya amma a'da i'i afünü sigiri nja Yasu ya, fa kini aneene taneene na Yasu Almasihi.

Talaana ma 'bitingngö

⁷ Nagöre eede, talaana neede ka rigiri ada co aaga no, taalo tumma na issi no eege kamiini, talaana na illi no eege kamiini, ya taganna kada ka dhidha aaga taföönyö. ⁸ Lakiini a'a narigiri ada aaga tumma na issi no co aaga timin'da miini kijidene ka Yasu nja aaga kudumma talüllü kinynyo a töyeene ma timin'da ka öyeene.

⁹ Ömö'di ya iki a'da i'i ama töyeene assa ka kirimi nagöre niini, i'i ya miini ya ta'bitingngö aleefe tanna ka talüllü. ¹⁰ A ömö'di ya asaasa nagöre niini ya, i'i yungngo efe ka töyeene, a niimö matara tüpü i'i ka tatoroko kungngo ya titaalo. ¹¹ A ömö'di ya akirimi nagöre niini, i'i anna ka talüllü awwa fiini taalo ussu kita iini ka tapadaga co, kudumma ma talüllü ka ta'bürü i'i akisin-soro.

¹² A'a narigiri ada aaga laala eede, kudumma Masala mara tagala tatoroko naada kudumma ma eere tiya Yasu Almasihi.

¹³ Aaga na kafaafa no, a'a narigiri adaga co aaga,

kudumma ada ka ndussu Yasu ya ma dhidha ya. Kadimöögö, narigiri ada a'a co aaga kudumma ada ka tagii'bi Ebliisi.

¹⁴ A'a narigiri ada tumma aaga, aaga na kafaafa no, kudumma ada ka tussu i'i ya aganna ka dhidha. Kadimöögö, a'a narigiri ada co aaga kudumma ada kana türü, a tumma ma Masala tafünü sigiri kada ka nanggeedi aaga kagii'bi Ebliisi.

Aaga fa tasaasa eema ma 'bühülü

¹⁵ Aaga fa tasaasa eema ma 'bühülü alla eema ya ka 'bühülü ya. Üürü ömö'di asaasa eema ma 'bühülü ya, taalo tasaasa a'da Pupa ka tanna kini ka eedi. ¹⁶ Eema nye'd'de kungngo ya ma 'bühülü ya, tallogo ma tuu'da a tallogo ma tasaasa eema ana iye, eema ka 'bühülü tiya nye'd'de kungngo taalo ö'dö ndama Pupa, ö'dö ndama 'bühülü. ¹⁷ A 'bühülü ana eema tiya inggide nye'd'de ya kadu ka asaasa ya, ara tamanyaga itaalo. A ömö'di ya ara tafünü sigiri ka Masala ya, ara tefe ka 'di ta'billi.

Nadiidi na Almasihi

¹⁸ Laala eede, asa 'bühülü takete ka titaalo, a tumma killi ka tirina co aaga a'da diidi ma Almasihi inggide ara tö'dö. A 'bitingngö asa nadiidi ma Almasihi ka ndadele oona, yungngo aja ka tagussu a'da 'bühülü ndakete ka titaalo. ¹⁹ Kagedhe oona kaja ka oona, kudumma eene taalo ka kadu tanno aja. Kene ka ta kadu tanno aja katakütü nja angnga, eege kagedhe oona amang kene tussu adene a'da eege kitaalo nja angnga.

²⁰ Illi aaga Koronggore ya Insili ya ungngo ada ka oona aaga nye'd'de tussu tumma ma timin'da. ²¹ Taalo a'a narigiri ada aaga, kudumma ada kitaalo kussu timin'da, lakiini kudumma ada ka tussu i'i, kudumma korokoro taalo atö'dö ndama timin'da. ²² Mada yungngo a korokoro adha? Ömö'di ya iki a'da Yasu taalo Almasihi ya i'i yungngo a diidi ma Almasihi. I'i a'düsünü Pupa nja 'bii'bala eege a teera ma eene. ²³ Ömö'di ya a'düsünü 'Bii'bala ya, a'düsünü Pupa tekere, a ömö'di ya amma ka 'Bii'bala ya, amma ka Pupa tekere.

²⁴ Aaga assa kide so, yaada ka taföonyö ka dhidha ya ütü kada. Üürü nggege ya, ara aaga tekere tütü ka 'Bii'bala nja Pupa. ²⁵ Tumma no eege kungngo a Yasu ka takiki a'da i'i ara tanangnga angnga no, tefe ka 'di ta'billi.

²⁶ A'a narigiri ada aaga a tumma co aaga ma kadu tanno kasaasa tiisini aaga no. ²⁷ A Yasu Almasihi uuru Koronggore yiini kada ka oona, a Koronggore yiini kara tütü kada ka oona, taalo aaga ka tasaasa ömö'di a'da alaanaga aaga. Kudumma Koronggore alaana aaga ka eema nye'd'de, talaana niini eege kamiini, timin'da eege kamiini, taalo korokoro. Aaga linggo, aaga ütü ka talaana ma Koronggore so, aaga ütü ka ta-neene nja Yasu.

Laala ya Masala

²⁸ A 'bitingngö laala eede, aaga idhi oona kini, amang kini tadhe, angnga kaana türü ana i'i, a modolo miini tafa tagu angnga kini ka tö'dö.

²⁹ Kussu aaga a'da Yasu adho ka fiini, aaga tussu a'da ömö'di ya alinggo tumma na dhorro no, i'i ya 'bi'bala ma Masala.

Laala ma Masala

3 Aaga sala ka Pupa ka asaasa angnga nya idhi angnga kana eere a'da laala ma Masala, a'da timin'da angnga ka laala tiya oono, a kadu ka 'bühülü taalo kussu angnga kudumma eene taalo kussu Masala. ² Kadu eede, 'bitingngö ya angnga ka laala ma Masala, a ta'bitingngö ara angnga taga minna. Illi angnga kagussu a'da Yasu ka tabbü 'dala ya, ara angnga tafeene nja iini kudumma aja ka takassa kini ana oona miini. ³ Ömö'di ya ümmü tindhigi ma Almasihi ya, anangnga tuu'da niini ka tinsili afa Yasu ka tinsili kungngo.

⁴ A ömö'di ya weerö a'bana ko'do a tumma ana seriye tiya Masala, kudumma weerö a'da ta'bana ko'do ana seriye. ⁵ Kussu aaga a'da Yasu Almasihi ö'dö ka 'bühülü kita amang kini ta'duga tatoroko niidi, taalo tatoroko kini ka oona. ⁶ A ömö'di ya amma'da kini nja tiya taalo a tütü ka tüüni weerö ya. A kadu na weerö no taalo kadinö kini kitaalo kussu i'i 'do.

⁷ Laala eede, aaga tafa ka ömö'di töccö iisini aaga. Ömö'di ya üüni ta'diila ya insili oona afa ma Yasu ka tinsili kungngo. ⁸ I'i ya ütü ka tüüni weerö ya ama ma Ebliisi, kudumma Ebliisi jiddi ma 'billi üüni weerö. A 'Bi'bala ma Masala agöö'dö ka 'bühülü miini ka öö'dö tarigi linggo na Ebliisi. ⁹ Taalo ömö'di ya ageenedene ndama Masala ya ara tütü ka linggo tatoroko kudumma tööyö tammo Masala mütü kini itaalo ara tambanya tüüni tatoroko kudumma iini ka tageenedene ndama Masala. ¹⁰ A tambanjaana ku'bu ma laala ma Masala nja laala ma Ebliisi eege kungngo, ömö'di ya taalo üüni ta'diila anu ka örre tiya iini ya, taalo ö'dö ndama Masala.

Aaga asaasa ajeene

¹¹ Talaana naada ka taföonyö ka dhidha no, kiki a'da angnga tasaasa ajeene. ¹² Angnga tafa tafeene afa ma Kayiin ya agiidi örre yiini ya. Kayiin aga 'bii'bala ma Ebliisi. I'i agiidi örre yiini amana? I'i agiidi örre kudumma linggo tanno Kayiin ka kalinggo ma weerö, a linggo na örre tiya iini tagalinggo ma ta'diila.

¹³ Aminna, nagöre eede, aaga fa tadhere üürü kadu ma 'bühülü kagiri aaga. ¹⁴ Kussu angnga a'da kada'da angnga ka inde, angnga tagata'daga ka tefe ka 'di, kussu angnga tumma no nya? Kussu angnga eege kudumma aja ka tasaasa nagöre naaja. Ömö'di ya anu ka nagöre ya, ara tütü ka inde. ¹⁵ Ömö'di ya akirimi örre yiini ya i'i ya ömö'di tiya agirina kadu ya miini. Aaga kussu a'da ömö'di ya agirina kadu ya taalo tefe ka 'di ta'billi kara tanna kini. ¹⁶ Kussu angnga minna yungngo tasaasa, Yasu üpü eyi yiini co ka üüdü ma angnga, angnga tekere tüpü nanggeyi naaja co ka üüdü ma nagöre tanno aja. ¹⁷ Ömö'di ya eema ma 'bühülü ya a'diila ya ka tanna kini assa taalo ana 'bangnga ma örre ya eema ka titaalo kini, ömö'di ya miini ya ara tasaasa na Masala tafünü sigiri kini nya? ¹⁸ Ka laala eede, katafa tageema tafaana ka oona a tumma ma niinö nja onngo'do ün'dügüngngö, lakiini a linggo nja timin'da.

Fünü sigiri ka Masala kidha

¹⁹ Nggeege ya, ara angnga tagussu a'da angnga ka kadu ma timin'da a ri'ba taalo a tagu angnga ka Masala kidha. ²⁰ Üürü nangeedi naaja ko'deere angnga, angnga tagussu a'da Masala ma dhabbu a nangeedi tanno aja, mussu eema nye'd'de.

²¹ Kadu eede, ka nangeedi tanno aja taalo ko'deere ya, taalo ri'ba ma ta'dingnge ka Masala kidha kara tagu angnga. ²² Ara angnga taduna niimö yaaja ka tasaasa kono ya nya? Kaja ka taföonyö tumma kono angnga tagalinggo a tumma tanno 'diila kono ka oona no. ²³ Talaana noono ka anangnga angnga no, anangnga tagamma ka eere ma Yasu Almasihi 'Bii'bala yoono, angnga tafaana ka oona afa moono ka tagalaana angnga kungngo. ²⁴ Ömö'di ya ara talinggo a talaana tanno Masala ya, ara tafünü sigiri ka Masala a Masala tafünü sigiri kini. Angnga kagussu a'da Masala mafünügü sigiri kaja, a Koronggore tiya oono ka anangnga angnga ya.

Koronggore ma timin'da ya nja tiya ma korokoro ya

4 Kadu eede, aaga fa tamma ka nagoronggore 'do ün'dügünggö, aaga asaana nagoronggore ku'bu kudumma nagane'bi tanno korokoro no kö'dö ka 'bühülü kadhabbu.

² Ara aaga tussu Koronggore ya Masala nya? Koronggore ya tamma ka Yasu Almasihi ya ö'dö ka tamö'di ya, koronggore ya miini ya ndama Masala. ³ Lakiini koronggore ya taalo amma a'da Yasu ö'dö ndama Masala ya, i'i ya koronggore ya diidi ma Almasihi yaa-da ka taföonyö a'da ara tö'dö, i'i yungngo ka 'bühülü 'bitingngö.

⁴ Laala eede, aaga ka ma Masala, aaga tagii'bi nagane'bi na korokoro no. A Masala mungngo kada mana türü adagii'bi Ebliisi, ya unngo ka 'bühülü 'bitingngö ya. ⁵ Eege keema a tumma ma 'bühülü, a 'bühülü taföonyö kene kudumma eene ka ma 'bühülü. ⁶ Angnga ka ma Masala. A ömö'di ya ussu Masala ya aföonyö tumma naaja. A ömö'di ya taalo ama Masala ya taalo aföonyö tumma naaja, nggeege yungngo aja ka tagussu tambananago ma korokoro nja Koronggore tiya dhorro ya.

Masala ma tasaasa

⁷ Ka tasaasa ajeene so kadu eede, kudumma tasaasa kö'dö ndama Masala. A ömö'di ya asaasa kadu ya ageenedene ndama Masala, ussu Masala. ⁸ Ömö'di ya taalo asaasa kadu ya, taalo ussu Masala, kudumma Masala oogo ma tasaasa. ⁹ A Masala mala tasaasa noono angnga, kono ka kürünü 'Bii'bala yoono ya unggodho ya, öö'dö ka 'bühülü a'da amang kaja tefe ka 'di ana i'i. ¹⁰ Tasaasa eege kungngo, tasaasa naaja ka asaasa Masala no taalo ka dhorro, lakiini Masala masaasa angnga magürünü 'Bii'bala yoono kada tirri ma ta'duga tatoroko naaja. ¹¹ Kadu eede, ka Masala ka ndasaasa angnga tasaasa no 'dee, kada asaasa ajeene tekere. ¹² Taalo ömö'di ma tadini ka Masala ana ööye, a kaja ka tasaasa ajeene ara Masala tütü ka taneene nja angnga a tasaasa noono tütü kaja ka oona.

¹³ Angnga ka kussu a'da angnga köödhi nja Masala, a Masala töödhi nja angnga kono ka anangnga Ko-

ronggore yoono angnga. ¹⁴ A angnga ka kussu, angnga tadini kide, unngo tadirina a kadu a'da Masala magürünü 'Bii'bala yoono tatoonona ma 'bühülü.

¹⁵ Ömö'di ya amma a'da Yasu a 'Bii'bala ma Masala ya, ara Masala töödhi mafünü sigiri, i'i tafünü sigiri nja Masala. ¹⁶ Angnga kussu tasaasa na Masala ka anangnga angnga no. Masala ma tasaasa, a kadu na aneene ka tasaasa no, kafünü sigiri kono, Oogo mafünü sigiri kene. ¹⁷ Tasaasa katimö kaja amang kaja tana rüsü ka uuru ma tahükümü kudumma tefe ka 'di tanno aja ka 'bühülü tiya kafeene angnga nja Almasi- ihi. ¹⁸ Taalo ri'ba ka tasaasa, tasaasa na dhorro no ya kasoro ri'ba kaja ka oona, kudumma a ri'ba kama tapusu adene. Ömö'di ya ari'ba ya taalo tasaasa na Masala kadigine kini ka oona.

¹⁹ Angnga tafaana ka oona kudumma Masala masaasa angnga ka dhidha. ²⁰ Ömö'di ya iki a'da, "Nasaasa a'a Masala," a'da agiri öre tiya iini, ömö'di ya miini ya a korokoro, kudumma iini ka anu ka öre tiya iini ka iji i'i ana ööye ya, ara tambaanya tasaasa Masala miini ka itaalo adinö kono ana ööye mo?

²¹ Tumma na öö'dö ndama Yasu Almasihi no kiki, Ömö'di ya asaasa Masala ya a tasaasa öre ya iini.

Tamma ka 'Bii'bala ma Masala

5 Ömö'di ya amma a'da Yasu ya Almasihi ya ageenedene ndama Masala nja ömö'di tiya asaasa pupa ya, ara tasaasa 'bii'bala yiini. ² Kakussu angnga a'da kasaasa angnga laala ma Masala kaja ka tasaasa Masala angnga tagalinggo a talaana tanno oono. ³ Kudumma tasaasa ma Masala a'da angnga tagalinggo a talaana tanno oono, a talaana noono taalo kagu'daana. ⁴ Ömö'di ya ageenedene ndama Masala ya ara tii'bi eema ma 'bühülü, tamma ka Masala naaja eege kungngo kara tanangnga angnga ka kilinigi eema ma 'bühülü co. ⁵ Mada yungngo ara takilini 'bühülü co? Illi ömö'di ya amma a'da Yasu a 'Bii'bala ma Masala.

⁶ Ömö'di ya ö'dö ya, Yasu Almasihi i'i ya miini ö'dö a 'biidi nja eriidö, taalo 'biidi unggodho i'i lakiini a 'biidi nja eriidö. A Koronggore i'i yungngo atiraana, kudumma Koronggore a timin'da. ⁷ Eege na iidoona no kadünnü tumma ma timin'da. ⁸ Koronggore nja 'biidi nja eriidö eege na iidoona no ka unggodho. ⁹ Üürü kamma angnga ka tumma tanno kadu, lakiini tumma na Masala ka idhindhi. A tumma na Masala noono ka tageema ma 'Bii'bala tiya oono eege kungngo.

¹⁰ Ömö'di ya amma ka 'Bii'bala ma Masala ya, tumma no miini kungngo iini ka eedi. A ömö'di ya taalo amma ka Masala ya, anangnga Masala kada korokoro, kudumma iini taalo amma ka tumma tanno Masala ka tiraana ma 'Bii'bala tiya oono. ¹¹ Tumma eege kungngo, Masala manangnga tefe ka 'di ta'billi angnga, a tefe ka 'di na miini no kungngo a 'Bii'bala tiya oono.

¹² Ömö'di ya amma ka 'Bii'bala ya, tefe ka 'di na miini no kungngo ömö'di tiya miini ya. A ömö'di ya taalo amma ka 'Bii'bala ma Masala ya taalo tefe ka 'di na miini no kini.

Tefe ka 'di ta'billi

¹³ A'a narigiri ada aaga amang kada tussu a'da kana aaga tefe ka 'di ta'billi, aaga na amma ka 'Bii'bala ma

Masala no. ¹⁴ Ka kussu angnga dhorro a'da ara Masala taföonyö fara yaaja kaja ka tasaasa niimö tiya oono ya a'diila kono ka oona ya. ¹⁵ A kaja ka tagussu a'da oogo maföonyö fara ma niimö tiya aja ka taafara kono ya, angnga tagussu a'da niimö ya miini ya ara tananja angnga.

¹⁶ Üürü naduna o'o örre yüüdü ka tüünī tatoroko na taalo kara tüpü i'i ka inde no, fa kini afara ka Masala, oogo mara tanangnga tefe ka 'di iini. A'a neema ka kadu tanno weerö tammo eene taalo ma tüpü eege ka inde mo. Tatoroko kinggide kuurugu kadu ka inde. Taalo a'a niki a'da ara tafara ka Masala kudumma iini. ¹⁷ Eema ya toroko nye'd'de ama tatoroko, illi tatoroko ökömö kinggide taalo mara tüpü angnga ka inde.

¹⁸ Kussu angnga a'da ömö'di ya ageenedene ndama Masala taalo talinggo tatoroko, ömö'di ya ageenedene ndama Masala ara tafa kini, a Ebliisi taalo ara tili i'i ka oona. ¹⁹ Kussu angnga a'da angnga ka kadu tanno Masala, a kadu ma 'büdhülü nye'd'de ungnö ka niisö ma tauugaara ma Ebliisi. ²⁰ Kussu angnga a'da 'Bii'bala ma Masala ö'dö anangnga ta'dara angnga amang kaja tussu oogo, oogo ma timin'da. Angnga takütü kono oogo ma dhorro nja 'Bii'bala tiya oono Yasu Almasihi. Oogo ma Masala tammo dhorro mo nja tefe ka 'di ta'billi. ²¹ Laala eede, agadinö ko'do aaga tafaana ka oona ma namasala ma korokoro.

2 Yühanna

Tafa'da tumma

Tafiini Yühanna arigiri waraga ya adhügüngü ya, ungu co kaniisa tammo iini ka tūmmünü oogo a'da “aka mo.” I'i asaasa tö'dö tassa kene kita kungngo. I'i iki a kadu ma kaniisa a'da kaföönyö tumma na Yasu kunggeene ka fiini ma tasaasa ajeene nja ka könö. Adünügü eema eene ma katalaana tanno oroko no na iisini kadu no eene ka tiki a'da Yasu taalo ö'dö ka 'bühülü kada ta ömö'di.

Töøjülü

¹ A'a na tadiifi, nunggu tumma no co aka tammo a Masala ka tagesse oogo mo nja laala tiya oono, neede ka asaasa eege ma timin'da nye'd'de no. Taalo a'a ungodho a'a nungngo nasaasa o'o, a kadu nye'd'de na ussu timin'da no kasaasa o'o. ² Kudumma a timin'da tütü kaja ka eedi ya, kara tütü kaja ta'billi.

³ A türü nja 'bangnga nja ta'diila ndama Masala Pupa nja Yasu Almasihi 'Bii'bala ma Pupa aneene nja angnga ka timin'da nja tasaasa.

Timin'da nja tasaasa

⁴ Ka'diila oona eede nadhodho 'do kede ka tuna laala yüüdü öccö ka tunggunu ka fiini ma timin'da, afa ma tiya Pupa ka tadirina angnga ya. ⁵ A 'bitingngö, 'badaada eede, nasaasa a'a niimö ungodho küdü, taalo talaana könö afe'de, talaana na illi kaja no eege kamiini, lakiini a'a nasaasa küdü a'da angnga tafaana ka oona. ⁶ Tasaasa eege kungngo, a'da angnga tagungunu ka fiini ma talaana tanno oono, a talaana eege kamiini,

afa maada ka taföönyö ka dhidha kungngo, fiini ma tasaasa.

⁷ 'Bühülü ya tigine a kadu ma tiisineene no, taalo kamma a'da Yasu Almasihi öö'dö ka 'bühülü a tuu'da ma tadü'd'dü. Tatiisineene ya diidi ma Yasu i'i ya miini.

⁸ Aaga adinö ko'do amang kada tafa taama linggo tanno ada ka tagalinggo ün'dügüngngö. Lakiini ara aaga ta'duga talingnge naada kadigine. ⁹ Ömö'di ya ata'da ka tumma tanno Yasu ko'do itaalo idhi oona ka talaana tanno Almasihi ya, taalo Masala ma taneene nja iini. Ömö'di ya idhi oona ku'bu ka talaana tanno Almasihi, ara taneene nja Pupa nja 'Bii'bala nye'd'de.

¹⁰ Ka ömö'di töccö ka tö'dö a talaana tanno eefe no, aaga fa tamma kini kada ka 'di. ¹¹ Kudumma ma ömö'di tiya ara tamma kini ya ara toso ka eema ma tatoroko nja iini.

¹² Tumma kungngo eede kadhabbu neede kdarigiri adaga co aaga no, illi a'a niki a'da nüüdhi tikinggi, ara a'a kaala aaga kide ana oona ma a'a, angnga saga tageema angnga tagadhodho. ¹³ Laala ya iinye tammo üüdü ya Masala ka tagesse eege no köøjülü o'o.

3 Yühanna

Tafa'da tumma

Yühanna ya tafiini i'i arigiri waraga ya adhügüngü ya ungu co uugaara ma kaniisa ya ana eere a'da Kayis ya. Yühanna indhigi Kayis ko'do kudumma iini ka tagüün tatafala amana eema a kadu tanno öleele kalaana tumma ma Injili ma Yasu. I'i eemaga tumma co Kayis a'da ümmü taneene ma kadu ma kaniisa na üün eema ya a'diila ya. I'i iki iini a'da, afa tuurna kadu na üün tam'baga no keere nja tanno ümmü nanggeyi neene ka ti-baana ka nakaniisa no.

Töøjülü

¹ Waraga ya ö'dö ndama a'a na tafiini no nunggu co teefe ma a'a Kayos yeede ka asaasa i'i ana eedi timin'da ya.

² Teefe ma a'a, nasaasa a'a a'da o'o taneene a ta'diila ka eema nye'd'de. Ka ta'diila ma tuu'da ma oona nja o'o ka'diila ka koronggore. ³ Ka'diila oona eede a nagöre köö'dö kadiri tumma ma o'o ka tūmmü timin'da na o'o tunggunu ka fiini ma timin'da. ⁴ Taalo niimö ma tanangnga a'a ka tadhodho afa ma tiya eede ka föönyö a'da laala yeede kunggunu ka fiini ma timin'da.

Yühanna afünügü Kayis ko'do

⁵ Teefe ma a'a, a'diila nggege üdü kafa ka nagöre ma angnga nja kölöge. ⁶ Kadirina tumma ma o'o kidha ma kaniisa a'da o'o nūmmü eege a tasaasa. Ara ta'diila küdü kara tattogo eege, a tumma no kara ta'diila ka Masala ka oona no. ⁷ Eege kunggeene kudumma eere tiya Almasihi, kaanu ka kona niimö ka kadu no taalo kamma ka Almasihi no. ⁸ Angnga ama tada'da kadu no, amang kaja toso ka linggo ma timin'da nja eene.

Ditrifös nja Dimitrios

⁹ A'a narigiri ada waraga co kadu ka kaniisa, illi Ditrifös ya asaasa a'da i'i ta uugaara meene ya, taalo asaasa angnga. ¹⁰ Kede kara tö'dö, ara a'a sa tirina eema yiini ka tūün ya o'o, i'i adünnü tumma na toroko no kaja ka oona. I'i taalo aadha ka eema tiya miini ya, i'i anu ka tada'da nagöre ma angnga, adünügü tumma a kadu töccö a'da kafa takinyi eege. Kene ka takinyi eege ya, ikiri ka tasoro eege ka kaniisa.

¹¹ Teefe ma a'a, fa takinya tumma na toroko no, o'o adha ya, üün eema ya a'diila ya. Ömö'di ya a linggo tumma na 'diila no, i'i ama Masala. A ömö'di ya üün tumma na Ebliisi ya, taalo adinö ka Masala. ¹² A kadu nye'd'de kunggo keema a tumma na 'diila na Dimitrios ka tūün no, a taneene niini tanangnga kadu ka tussu a'da a'diila a angnga teema kini ka oona nggege, na o'o tussu a'da tumma naaja ka timin'da. ¹³ Eema inggide a dhabbu 'do yeede ka asaasa tarigiri ada o'o iini, lakiini a'a taalo nasaasa i'i kada hibiri nja galamu. ¹⁴ Nadinö a'a fiini a'da na a'a tassa küdü kete kunggo angnga saga teemaana ka oona.

¹⁵ A'a nöøjülü o'o. Kateefe no eege kunggo kita no na asaasa o'o no köøjülü o'o. Öøjülü kateefe na asaasa angnga no a nagereene tanno eene.

Yahüüsa

Tafa'da tumma

Waraga ya adhüküdhükü ya, Yahüüsa i'i yungngo agarigiri. I'i aga örre ya Yasu. I'i arigiri waraga ya co kadu ma kaniisa könö na tumma ma kadalaadene tanno korokoro no ka'bana ko'do nja eene. Katalaana no ka'bana ko'-do a talaana ma türü ma Masala ka'bunu kadu ma kaniisa a'da kaneene ka fiini tiya toroko ya. A Yahüüsa tageema nja kadu kaniisa a'da kümümü ajeene dhorro ka tumma ma timin'da ma Masala nja İnjiili tammo Yasu afa meene ka taföonyö ka kadafiini tanno Yasu no kungngo.

Tööjülü

1 Waraga ya ö'dö ndama a'a Yahüüsa ömö'di ma linggo ya Yasu Almasihi nja örre tiya Yaguub, nunggu co ka kadu tanno Masala Pupa ka tümünü eege no Pupa yaaja kasaasa eege mafa kene ana Yasu Almasihi. ² Bangnga mungngo ada dhabbu nja ta'di-ila nja tasaasa.

Katalaana na korokoro no (2 Bütrüs 2.1-17)

³ Kadu eede nasaasa a'a tagarigiri ada waraga aaga ma toolonadene tanno aja no, a'da niji a'a eedi yeede ka anangnga a'a ka rigiri adaga waraga aaga amang kada takardha ku'bu aaga talinggo dhorro ma tüm-möönö ka tamma tanno Masala ka anangnga a kadu tanno oono nye'd'de ta ungodho. ⁴ Kudumma kadu könö kinggide kalinggo diidi ma Masala kafiri kada ka söödö kada ünggü ma taga'da türü na Masala kafa ka-ja taganeene taneene ma tatoroko. Eege ka'düsünü Uugaara yaaja Yasu Almasihi ya ungodho ya.

⁵ Nasaasa a'a tadirina tumma aaga, kussu aaga a'da Masala kono ka toolona kadu noono ka Misiri, lakiini amussu kungngo ya magirina kadu no taalo kamma kono no. ⁶ Nja kadhangga tanno taalo kümümü linggo neene dhorro no, kaadha ka 'buugu ma taneene tiya eene, mafi'dini Masala eege ku'bu a nakilli ta'billi man-angnga eege ka 'buugu tiya alüllü ya ara uuru ma tasigidene na dhabbu no köö'dö. ⁷ Afa Sadöma nja Amuura nja naanya tanno akete kene no, kagalinggo eema ya toroko ya temelö ya taalo adho ka fiini ya, kara tapusu adene ka issi ta'billi amang ka kadu töccö tussu.

⁸ Kadu no kaneene afa kadu ma kümböödö no, ma taga'da tuu'da neene ana eema ma temelö, kanu ka tauugaara keela kadhangga. ⁹ Mündä Mikayiil ya uu-gaara ma kadhangga ya kene ka tisaana ka oona ma oofu tiya Müüsa nja Ebliisi ya, taalo agasigi i'i a tumma ma midhi agala ka tiki iini, "A Masala teela o'o." ¹⁰ A kadu na miini no kar'daana eema a'da taalo kussu, lakiini eema yeene ka tussu ya, kussu i'i afa ma eema

ma eriidö ya taalo ussu niimö ya, i'i yungngo anangnga eege ka taama.

¹¹ Am'ba kene kudumma eene ka tuurna ton'd'do ya Kayin keere, kümünü eyi yeene ka tam'baga afa Bal-am kisi ka eema ma almaala keere, kaaya afa Koreh iini ka tagaanu ka tumma tanno Masala. †

¹² Kafeene nja nyoro ka 'buugu ma tagureene ma tanagöre kaguri a'da taalo modolo magu eege, kanaana iyye ka eyi tiya eene, kaguri küüsü. Kafeene nja tülüügü na 'biidi ka titaalo kide no, a tanya tiisö iini. Eege ka naafa ma tüyi taalo iyye kide kaaya teera kafannadene ana ereere. ¹³ Kafeene nja 'biidi ma to tiya lumuli ya üpü ndoore kada modolo, eege kafeene nja midigi tammo öleele ün'dügünggö mo. Masala mafa kene ma tanangnga eege ka 'buugu tiya lüllü ya turi.

¹⁴ Akanuk ya iidümmü afünü eera ka Adam keere ya adirina tumma eene iki, "Aaga assa ka Uugaara ka öö'dö nja kadhangga tanno iini na insili no kadhabbu. ¹⁵ Ara tö'dö tümümü kadu nye'd'de asigi kadu no oroko, neene ka tema kini ko'do eege na oroko no ka eema tiya eene ka talinggo ya nja eema tiya toroko ya."

¹⁶ Kadu no ka'digineene kar'daana eema, karuna eema ma tatoroko ma nanggeedi tanno eene, ka'diniga oona neene coo'do killi kadu könö ma tasaasa eema ma nanggeyi tanno eene.

Taneene ma kadu ma kaniisa

¹⁷ Illi aaga kadu eede, aaga kiigi tumma na kadafiini tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ka tageema 'billi no. ¹⁸ Kiki aaga, "Kadu kinggide kara sa köö'dö ka uuru tanno eere no kamidhi aaga, kuurna fiini ma tatoroko yeene keere." ¹⁹ Eege kasümunaana kadu ku'bu kasaasa eema ma 'büdhülü taalo Koronggore eene ka oona.

²⁰ Lakiini aaga kadu eede, aaga idhi oona ku'bu ka tamma ma Masala tammo insili mo, aaga tafara ka Masala a Koronggore tiya Insili ya. ²¹ Aaga fa ka oona ka tasaasa ma Masala, aaga tindhigi 'bangnga ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ma tö'dö a tefe ka 'di ta'-billi aaga.

† 1.11 Takwiin 4.3-8; Tineene 22.1-35; 16.1-35

²² Aaga ana 'bangnga ma kadu tanno aleefe ta'doore ka nangeedi no. ²³ Iisi kadu ökönö na asaasa toolonadene ka issi no unngu eege kürö, ala 'bangnga a kadu ökönö a ri'ba, lakiini anu ka en'di tiya yeene ya nyoro a tuu'da tanno eene ka tanyoro eege.

Tamana ta'diila a Masala

²⁴ Masala mana türü ma tafa kada kudumma ma eema tiya toroko ya, mara kanangnga aaga ka

'dingnge kidha ma tidhindhi tanno oono, aaga tadhodho a tamma ma toroko ya titaalo ada ka oona. ²⁵ A tidhindhi na Masala ma ungodho mo tatoolona yaaja ana Yasu Almasihi Ugaara yaaja, tidhindhi nja tauugaara nja nagürünü tanno dhidha no, nja 'bitingngö nja ta'billi. Amiin.

Tumma tanno Yasu

Tafa'da tumma

Sorne ya tafiini Yuhanna, i'i yungngo arigiri ma tanangnga tindhigi nja tafünügü kadu ma kaniisa ko'do na kadu kadalinggo eege kudumma ma tamma tanno eene ka Yasu Almasiichi no. I'i arigiri a'da Almasiichi ara tii'bi kadu na anu ka tumma tanno Masala no, ara ka anangnga talingnge a kadu tanno ütü ka tamma ka Masala no. I'i arigiri nawaraga co nakaniisa tanno iidümmü kafünü keera no ma tuu'bu eege ka nanggeedi a'da kütü ka tamma kafada ka fiini ma talaana tanno toroko no nja ungnö ma tam'baga (Tumma na Yasu 2—3). Yuhanna ikiri eema yiini ka tijöögö ma Masala ka kööyö nja tanno amana tidhindhi iini (Tumma na Yasu 4). Yuhanna iji 'buugu ma dhüggü ya agiididene, Almasiichi ya a'duga sorne ka niisö ma Masala ya kudumma iini i'i yungngo ama tafa'da i'i. Tiji 'buugu no kaala angnga a'da Masala nja Almasiichi eege kungngo kafa ka eema tiya ka 'bühülü ya (Tumma na Yasu 4—5).

Yuhanna iji 'buugu ma tahükümü tanno ara tö'dö ka kadu tanno anu ka Masala no, tiji 'buugu ma nahitimi ka iidümmü kafünü eera (Tumma na Yasu 6.1—8.5), tijöögö ma iidö ka iidümmü kafünü eera (Tumma na Yasu 8.6—11.19), nja tijöögö ma naadho ka iidümmü kafünü eera (Tumma na Yasu 16.1—21). Almasiichi ara tii'bi tatoroko ara tümümü kadu na anu ka timin'da tanno iini in'dili kungngo (Tumma na Yasu 17—20). Masala mara taga'da 'bühülü ya, mara ka talinggo 'bühülü ya issi ya, a kadu na ümmü i'i kada dhorro no kara taneene kada ungnodho ta'billi. Taalo 'biidi ma iye ma tadhügürü alla tin'di alla inde (Tumma na Yasu 21—22).

1 Tumma na Yasu Almasiichi ka öö'dö iini ndama Masala, aala a kasaga tanno oono minna ara talinggo adene areere. Magürünü tadhanga yoono a'da aco adirina a tasaga tiya oono Yuhanna. ² A Yuhanna tadori eema yiini ka tadinö kide ya nye'd'de ma Masala nja tumma tanno Yasu Almasiichi. ³ A'diila nja ömö'di tiya iiri tumma ma tane'bi no, a'diila nja kadu na toodo kide kamma kide, kanangnga tumma na kirinja kide no ka nanggeedi, kudumma uuru ka ndakete.

Töøjülü nakaniisa na iidümmü kafünü eera no

⁴ A'a na Yuhanna nunggu a'a tumma no co nakaniisa tanno iidümmü kafünü eera no ka anya ma Asiya no.

A türü nja ta'diila tanno Masala a tananja aaga ndama Masala ndama tiya inggide ya nja tiya aganna kide ya nja tiya ara tö'dö ya, [†] ndama nagoronggore tanno iidümmü kafünü eera no kidha ma kööyö tiya iini, ⁵ ndama Yasu Almasiichi ya adho ka fiini ya, ya adinö ka tumma ma Masala, ya afiki'dö ka inde ka dhidha ya, a tauugaara ma naguugaara ma 'bühülü. I'i asaasa angnga oolona angnga ka tatoroko tanno aja ana eriidö tiya iini. ⁶ Anangnga angnga kada tauugaara nja ka'boge ma talinggo ada a Masala nja Pupa tiya iini, tidhindhi nja türü kungngo iini turi ta'billi. Amiin.

⁷ Aaga assa kini inni ungnunu atö'dö ndama tülüügü, ††

a kadu nye'd'de kara tiji i'i
nja kadu tanno üfü i'i no, ‡
a kadu ka 'bühülü nye'd'de tafara kudumma iini.
Kara tatimin'da. Amiin.

† 1.4 Tö'dö kürö 3.14 †† 1.7 Danial 7.13 ‡ 1.7 Sakariya 12.10

⁸ Masala Uugaara miki, "A'a na dhidha na ta eere, oogo ma 'bitingngö, maganeene, oogo mungngo mara tö'dö, mana türü ma eema nye'd'de."

Tata tüm'bü ma tumma tanno Yasu

⁹ A'a na örre tiya ada Yuhanna, angnga ta ungnodho ka dhügürü nja tauugaara nja tidhi oona ku'bu naaja ka Yasu. Naganna a'a ka jasiira ma Batümüs kudumma tumma ma Masala nja tumma tanno Yasu. ¹⁰ İkirü Koronggore ka 'dingngö kede ka oona ka uuru ma Uugaara, ikiri a'a ka föönyö ömö'di kalneege ko'd'do afa fara ma tiniidö. ¹¹ İki, "Kiri eema yüüdü ka ijöögö ka sorne ya ku'bu nunggu co a nakaniisa tanno iidümmü kafünü eera no ka Afosus nja Samirna nja Pregamus nja Tiyatira nja Saardis nja Filadlifya nja Ladükiya."

¹² İkirü a'a ka tassa keere ma tiiri ömö'di ya eema nja a'a ya, nasala nakoyo ma nagalamba ma dahaba iidümmü kafünü eera. ¹³ Nasala a'a ömö'di ka 'dingnge ka söödö ma nakoyo ma nagalamba afeene nja 'Bii'bala ma Tadü'd'dü, ten'di ma ungnö iini ka oona ma dhonggoro malla maco uune, a jönnö ma dahaba mimi'didene kini ka orro. ¹⁴ Awu ma üüdü yiini a'bassa afa musa, afeene nja ndugaara, iye niini ta'dangnga'da afa issi. ¹⁵ Uune niini kalimaana afa tanyaanya na lukulukadene ka motoo'do no, tumma niini kafeene nja fara ma 'biidi tiya iisö ku'bu dhabbu ya. ¹⁶ Ümmü midigi miidümmü mafünü eera ka niisö ma kuri nja kulu'ba ma dhonggoro mo, mana kuri ka na'dugugini ateera meene micci akürö ndama miini ka niinö, alimaana ka dhugudha afa ndanaaya ma uuru ka teene.

¹⁷ Kede ka tasala i'i ya na'dinggo kini ka uune afa ömö'di ya eyi ya, † ikiri ka tūmmūnū niisō ma kuri niini eede ka oona iki, "Fa tari'ba, a'a na dhidha na ta eere, ††¹⁸ a'a nefe ka 'di ya naga eyi a'a nungngo nefe ka 'di ta'billi turi ta'billi, a'a nana türü nadagii'bi inde nangafata ma inde unnggo eede nja 'buugu ma inde.

¹⁹ "Nggeege arigiri eema yūūdū ka ijōōgō ya so, eema ya 'bitingngō nja tiya ara tō'dō keere afe'de ya.

²⁰ A niimō ya küdhū ma midigi tammo iidūmmū mafūnū keera mo müūdū kijōōgō kede ka niisō ma kuri mo, nja nakoyo ma nagalamba ma dahaba nüūdū na iidūmmū kafūnū eera no, midigi tammo iidūmmū mafūnū keera mo eege ka kadhangga ma nakaniisa tanno iidūmmū kafūnū keera no, nja nakoyo ma nagalamba ma dahaba na iidūmmū kafūnū eera no eege ka nakaniisa tanno iidūmmū kafūnū keera no."

Tumma ma co kaniisa ma Afosus

2 "Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Afosus,

Tumma no ö'dō ndama ömö'di tiya ümmū midigi miidūmmū mafūnū eera mo a niisō ma kuri, ungeene ka söödō ma nakoyo ma nagalamba ma dahaba ma iidūmmū kafūnū eera no. ² Nussu a'a linggo nüūdū a dhügürü tiya üūdū nja tidhi oona ku'bu tanno üūdū. Nussu a'a a'da taalo o'o nasaasa tumma na kadu tanno oroko no, nussu a'da nagii'ri o'o taneene ma kadu tanno iki a'da eege kada kadafiini a'da eege taalo kada kadafiini naduna eege kada korokoro. ³ O'o nidhi oona ku'bu nadagalinggo dhorro kudumma eere tiya eede nitaalo nagi'di.

⁴ Lakiini niimō yeede ka koroo'bo nja o'o miini ya, kudumma üūdū ka taadha ka tasaasa nüūdū na dhidha no. ⁵ Agiigi kiga yungngo üūdū ka 'dinggō ndama iini, naadha ka tatoroko napadaga ka linggo tanno üūdū ka dhidha no, üürü taalo o'o naadha ka tatoroko ya, ara a'a tō'dō küdū na'duga nakoyo ma lamba yūūdū ka 'buugu tiya oono. ⁶ Lakiini tumma no kanangnga a'a ka 'diila nja o'o kudumma üūdū ka anu ka tumma na naNikola afa meede ka anu kide kungngo.

⁷ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka tumma tanno Koronggore ka teemaga co nakaniisa no. Ara a'a tanangnga ömö'di ya ii'baana kagu fa ma tefe ka 'di ya ka 'di ma singgi ma Masala ya."

Tumma ma co kaniisa ma Samirna

⁸ "Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Samirna, Tumma no kö'dō ndama ömö'di tiya dhidha ya nja tiya eere ya, ömö'di ya aga eyi efe ka 'di afe'de. ⁹ Nussu a'a dhügürü yūūdū, nussu a'a a'da na'döngngönyō o'o, lakiini tumma dhorro nana o'o eema dhabbu, nussu a'a tumma ma midhi ma kadu tanno iki a'da eege ka Yahūūdū no, lakiini eege taalo ka Yahūūdū, lakiini eege ka la ma talaana kadu tanno Ebliisi. ¹⁰ Fa tari'ba a dhügürü tiya ara tō'dō küdū ya, ara Ebliisi tanangnga kadu könō ana kada ka pabuusu ma ta'b'ba aaga, aaga tüünī muuyu kide a füngngō ada'baaga. Aaga ümmū tumma neede dhorro sallā aaga taaya, ara a'a tanangnga ndalembō ma tefe ka 'di aaga.

¹¹ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka eema tiya Koronggore ka teemaga co a nakaniisa ya, ömö'di ya ii'baana ya taalo inde kara tili i'i ka oona teera ara."

Tumma ma co kaniisa ma Pregamus

¹² "Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Pregamus,

Tumma na ömö'di ya ana kulu'ba mo dhonggoro mana kuri ka na'dugugini a teera meene mo. ¹³ Nussu a'a a'da nanna o'o kiga, 'buugu ma kööyō tiya Ebliisi ya kiga. Nūmmū o'o tumma ma a'a dhorro taalo o'o nanu ka tamma tanno eede, mūnda ka uuru tanno Antibas ömö'di ya amma kede ya, eema tumma neede dhorro ya, agiididene kada kanna ka 'buugu tiya Ebliisi ka tanna kide ya.

¹⁴ Lakiini niimō inggide idhilli anangnga a'a ka koroo'bo nja o'o, kudumma kadu könō kungngo üūdū kümmū talaana na Balam, ya kalaana Blak ma tanangnga kadu ma Israyil a'da ka'dinggō ka kodhi ma tatoroko kagu uu'da ma tirri ma namasala, küünī eema ma weerō ma temelō. ¹⁵ Afe'de kadu könō kungngo üūdū kümmū talaana na naNikola.

¹⁶ Nggeege aadha ka tatoroko, üürü nanu o'o ya, ara a'a tō'dō küdū kanna areere nō'dō teema koro'bo nja eene a kulu'ba tammo dhonggoro mo meede ka niinō mo.

¹⁷ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka tumma tanno Koronggore ka teemaga co nakaniisa no. Ömö'di ya ii'baana ya, ara a'a tanangnga alman ya kaküdhū ya, nanangnga misi ma 'bassa mo iini ma eere tiya issi ya, ka takirinja kide, taalo ömö'di ma tussu illi ömö'di ya ananja iini ya."

Tumma ma co kaniisa ma Tiyatira

¹⁸ "Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Tiyatira,

Tumma no kö'dō ndama 'Bii'bala ma Masala ya afinne ka iye afa issi ya, uune niini ka afeene nja tanyaanya tanno alukulukadene no. ¹⁹ Nussu a'a linggo nüūdū, nussu tasaasa nüūdū nja tamma nja linggo nja tidhi oona ku'bu, nussu a'a a'da nalinggo o'o dhabbu nadagii'bi linggo na dhidha no.

²⁰ Lakiini a'a nagoroo'bo nja o'o kudumma üūdū ka toolomana aka mana eere a'da Isabeel mo ko'do, mümmū eyi yoono a'da oogo ma ne'bi, malaana kadu neede a'da küünī eema ma temelō kagu uu'da ma tirri eema ma namasala. ²¹ Nanangnga a'a naguuru oono a'da maadha ka tatoroko illi oogo manu ka taadha ka temelō tanno oono. ²² Yungngo eede kara tapügü oogo ka tenggere ma dhügürü, nadhifi kadu na füngngō ana oogo no kadhügürü, üürü kene ka titaalo kaadha kalinggo ma tatoroko tanno oono. ²³ Ara a'a tagirina laala yoono afe'de, amang ka nakaniisa tussu a'da nawwa a'a nanggeedi nja nanggüüdū, ara a'a tamana eema aaga kada köje nja türü tanno üūdū.

²⁴ A 'bitingngō niki aaga, aaga na türeene ka Tiyatira no, aaga no taalo kata'da ka talaana tanno oono, taalo kussu tumma neene ka teema a'da tumma na Ebliisi na küdhū no, ara a'a tiki aaga a'da, taalo a'a nara tadho aaga ka oona a niimō tiya indhi ya afe'de. ²⁵ Lakiini aaga fa ka tiya kada ya, ara a'a ka öö'dō.

† 1.17 Danial 8.16-19; 10.7-12 †† 1.17 Asaiya 44.6

²⁶ Ömö'di ya ii'baana ya, ütü ka tumma tanno eede turi ya, ara a'a tanangnga tauugaara iini ma kadu nye'd'de kungngo.

²⁷ Ara i'i tauugaara meene a kuufi ma ndaliili, a'böyö ana eege ku'bu afa nadhafala ma tam'bala kungngo,†

afa meede ka 'duga tauugaara ka Pupa tiya eede.

²⁸ Ara a'a tanangnga ndalfoore ma taka iini afe'de.

²⁹ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka eema tiya Koronggore ka teemaga co a nakaniisa ya."

Tumma ma co kaniisa ma Saardis

3 "Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Saardis,

Tumma na ömö'di tiya ana nagoronggore ma Masala ka iidümmü kafünü eera nja midigi ma iidümmü mafünü eera ya, nussu a'a linggo nüüdü, o'o nefe ka 'di ana eere, lakiini neyi o'o. ² Adinö ko'do nafa ka 'bandefe ka 'di ya öreene ya ndakete kara teyi kuduma linggo tanno üüdü taalo kadho ka fiini kidha ma Masala tammo eede. ³ Agiigi eema yüüdü ka takalaadene kide na taföönyö ya, amma kide, naadha ka tatoroko. Küdü ka titaalo nadinö ko'do ya, ara a'a tö'dö küdü afa tanyooro, taalo o'o nara tussu uuru neede kara tö'dö küdü iini no.

⁴ Lakiini liga kadu könö ungngo üüdü ka Saardis, taalo kanyoro ten'di yeene, kara tunggeene nja a'a ana en'di tiya ka'bassa ya ka oona, kudumma eene kama tümmöönö. ⁵ Ömö'di ya ara tii'baana ya ara tümmü ten'di ya ka'bassa ka oona afa meene, taalo a'a nara ta'duga eere yiini ka sorne ma tefe ka 'di, lakiini ara teema tumma niini kidha ma Pupa tiya eede nja kadhangga tanno iini. ⁶ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka tumma na Koronggore ka teemaga co nakaniisa no."

Tumma ma co kaniisa ma Filadlifa

⁷ "Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Filadlifa,

Tumma ndama ömö'di tiya insili ada timin'da ya ana ngafata na Dawud kini kara tafa'da inye, taalo ömö'di ma teere kide, a kini kara teere kide ya, taalo ömö'di ma tafa'da. ⁸ Nussu a'a linggo nüüdü. Assa, a'a nungngo nafa'da inye o'o taalo ömö'di ara tambaanya teere kide. Nussu a'a a'da o'o a 'bantürü yüüdü ya dhilli ya, nümmü o'o tumma neede nafa kide, nitaalo na'düsünü eere yeede. ⁹ Ara a'a tanangnga kadu no ma la ma talaana ma Ebliisi na ümmü nanggeyi neene a'da eege ka Yahüüdü lakiini eege taalo ka Yahüüdü, a'da kakorokoro, ara a'a tanangnga eege ka tüürü küdü kidha ana küüge, amang kene tussu a'da a'a nasaasa o'o.

¹⁰ Kudumma üüdü ka tamma nidhi oona ku'bu ka tumma tanno eede, ara a'a tafa küdü ka uuru ma tatoroko tanno ara tö'dö, ma tara tö'dö ta'b'ba kadu ka oona nye'd'de na anna ka 'bühülü no.

¹¹ Ara a'a tö'dö areere, afa ka eema tiya üüdü 'bitingngö ya ii'di ömö'di öccö ta'duga ndalembö nüüdü. ¹² Ara a'a tanangnga ömö'di ya ii'baana ya kada miide ma la ma Masala tammo eede, taalo atö'dö kürö ndama iini. Ara a'a tariqiri eere kini ka oona ana

† 2.27 Tüüsü ma Nakaaru 2.9

eere ma Masala tammo eede nja eere ma anya tammo Masala tammo eede Örsaliim ma issi mo, mara tö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do ndama Masala tammo eede. Nakiri eere yeede ya issi ya kini ka oona.

¹³ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka tumma tanno Koronggore ka teemaga co nakaniisa no."

Tumma ma co kaniisa ma Ladükiya

¹⁴ "Arigiri ada tumma no co tadhangga ma kaniisa ma Ladükiya,

Tumma na ömö'di tiya Amiin adho ka fiini adhorro nja timin'da, i'i ya üüdü ma eema tiya Masala ka tadina ya.

¹⁵ Nussu a'a linggo nüüdü, nussu a'a a'da taalo o'o niicolo alla nagu'daana, nasaasa a'a a'da o'o niicolo alla nagu'daana. ¹⁶ Kudumma üüdü ka tayuyu taalo niicolo nitaalo nagu'daana ara a'a tunggu o'o kürö ndama niinö tanno eede. ¹⁷ Niki o'o a'da, 'Nüüsü a'a nana eema dhabbu, taalo a'a nasaasa niimö,' lakiini taalo o'o nussu tumma üüdü ka tarodo ka en'di ka oona, nüünü muuyu, nüünü mananggöyö, eema titaalo küdü, nakisinsoro, naneene ana oona ku'bu. ¹⁸ A'a tadirina tumma o'o a'da nana dahaba kede, ya lukuladene ana issi, amang küdü tüüsü, † afe'de nana en'di ya ka'bassa ya, nagirni küdü ka oona amang küdü taküdhü oona ma modolo nüüdü no. Nana miiri ma iye namana küdü ka iye amang küdü tiji 'buugu.

¹⁹ Ara a'a talaana ömö'di yeede ka asaasa i'i ya nagirnaana kini. Nagu'daana ka eedi naadha ka tatoroko tanno üüdü. ²⁰ Na'dingnge a'a ka inye nadhoodho, ömö'di ya föönyö tumma neede afa'da inye ya, ara a'a co naguri nja iini, aguri nja a'a.

²¹ Ömö'di ya ara tii'baana ya, ara a'a tanangnga i'i ka temmi ka kööyö nja a'a, afa meede ka tii'baana nemmi nja Pupa tiya eede ka kööyö tiya iini. ²² Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka eema tiya Koronggore ka teemaga co nakaniisa no."

Kööyö na ka 'dotombo'do ya

4 Nikiri a'a ka tasala inye ma 'dotombo'do ka tafa'da. Tumma ma ömö'di yeede ka aföönyö ka dhidha ya eema nja a'a a tumma kafeene nja tiniidö iki, "Sirigi ko'do kita na a'a tala o'o ka niimö tiya ara talinggo adene ka tiya keere ya." ² Amussu kungngo ya, a Koronggore ka 'dingngö kede ka oona, kede kidha kanna nasala kööyö ka 'dotombo'do ana ömö'di ka temmi kide. ³ Ömö'di ya emmi ya, afeene nja misi ma dhöyö mo nja niigisi tanno kirikiri mo nja tam'biili taku'du kööyö ko'do afeene nja samaret. ⁴ A nagöyö kukumu kadu kafünü egiisö no (24), kaku'du kööyö ko'do, a kadifi no kukumu kadu kafünü egiisö no, kemmi ka kööyö kummü en'di kada ka'bassa, kalembö ma dahaba kungngo eene ka nanggüüdü. ⁵ A tali-maana ma toambo'do ticci akürö ndama kööyö, a fara ma baana ma toambo'do. † Kidha ma kööyö a nakoyo ma lamba ka iidümmü kafünü eera kafinne, nagoronggore ma Masala na ö'dö ka iidümmü kafünü eera no eege kamiini. ⁶ A kidha ma kööyö afeene nja to ma gasasa ka tinsili afa nduguri. †

A ka söödö miini, taku'du ma kööyö eema tiya efe ka 'di ya egiisö ya, iye ungngo eene kadhabbu kidha nja

†† 3.18 1 Bütürs 1.7 † 4.3 Hiskiya 1.28 †† 4.5 Tö'dö kürö 19.16

†† 4.6 Hiskiya 1.22

eere. ⁷ Niiimö ya adinö ya dhidha ya afeene nja tagaamu, aya asigi kide ya afeene nja kodha, a niiimö ya adinö ya iidoona ya afeene ka dhugudha ma ömö'di, a niiimö ya adinö ya egiisö ya afeene nja kolo tiya alagala ya. ⁸ Ndama eema tiya efe ka 'di ya egiisö ya nye'd'de, egedhe ungnö eene iidümmü kafünü ungnodho, iye aku'du eege ka oona ndama teene nja kürö, taalo tüüsü meene ma rumeene osooso a naguuru,

"Tinsili, tinsili, tinsili,

Masala Uugaara ma ana türü mo,
ma 'billi nja 'bitingngö mara tö'dö."

⁹ Eema ya egiisö ya efe ka 'di ya tüwe tüüsü ma tafünügü ko'do nja ta'diila nja tindhigi ko'do a ömö'di tiya emmi ka kööyö ya efe ka 'di turi ta'billi. ¹⁰ A kadiifi no kukumu kadu kafünü egiisö no, tüürü ka ömö'di tiya emmi ka kööyö ya kidha kamma ka ömö'di ya efe ka 'di ta'billi, kadhifi kalembö neene kidha ma kööyö kiki,

¹¹ "Ka Uugaara miidi nja Masala,
o'o nama tindhigi ko'do nja tamma nja türü,
kudumma üüdü ka talinggo eema nye'd'de
ndama eedi tiya üüdü eefe ka 'di."

Sorne nja dhünggü

⁵ Nikiri a'a ka tasala sorne ka niisö ma kuri, tanno ömö'di ya emmi ka kööyö ya ikirinja ka teene miini nja 'dugeere miini, kabünnü nahitimi kide ana hitimi na iidümmü kafünü eera no. ² Nasala tadhangga ana türü eema ko'do iki, "Mada i'i yungngo ama ta'buna nahitimi ku'bu afa'da sorne?" ¹³ Taalo ömö'di ka 'dotombo'do nja 'büdhülü nja 'büdhülü ka tüm'bü atambaanya tafa'da sorne assa ka niiimö tiya inggide ya. ⁴ Natafara 'do kudumma ömö'di ka titaalo adunadene ma tama tafa'da sorne iiri niiimö ya inggide ya assa kide. ⁵ İkiriri tadiifi könö ka tiki a'a, "Fa tafara, assa tagaamu ma siliga ma Yahüüsa, a 'bereere a ma Dawud i'i akii'baana ana türü, a 'bunaana nahitimi na iidümmü kafünü eera no afa'da sorne." ¹¹

⁶ Nikiri a'a ka tassa ka dhünggü ³ kafeene afa miini ka tendhe a'dingne ka söödö ma kööyö nja eema tiya efe ka 'di ya egiisö ya nja kadiifi. Nja dhünggü ya ana iidö ka iidümmü kafünü eera nja iye ka iidümmü kafünü eera no, eege ka nagoronggore na Masala na iidümmü kafünü eera no, kagürünüdene ka 'büdhülü ka oona nye'd'de. ⁷ İkiriri dhünggü ka öö'dö a'duga sorne ka niisö ma kuri tanno ömö'di tiya emmi ka kööyö ya. ⁸ Kini ka 'duga sorne ya, ikiri eema ya egiisö ya efe ka 'di ya nja kadiifi no kukumu kadu kafünü egiisö no ka tüürü ka dhünggü kidha a nagüüge, kisirin'di ungnö eene ka iisine eege in'dili, a naadho ma dahaba kadigine a kondho, teema nja Masala na kadu tanno insili no eege kamiini. ⁹ Katagüüwe tüüsü ma isisi mo ¹¹ kiki,

"O'o nama ta'duga sorne
nafa'da nahitimi miini
kudumma üüdü ka takatendhe
na o'o taana kadu a Masala ana eriidö tiya üüdü
ndama kadu kasiliga nja tumma ka tambanjaana
ku'bu nja kadu nja naanya 'do.

† 5.2 Danial 12.4 †† 5.5 Takwiin 49.9; Asaiya 11.1, 10 † 5.6 Asaiya 53.7; Yühanna 1.29 †† 5.9 Tüüsü ma Nakaaru 33.3; Asaiya 42.9-10

¹⁰ Nanangnga eege kada tauugaara nja ka'boge na Masala, ¹¹

kada naguugaara ma 'büdhülü."

¹¹ Nassa co afe'de naföonyö tumma ma kadhangga dhabbu. Kaku'du kööyö ka oona nja eema tiya efe ka 'di nja kadiifi. Eege na alif kafünü kide ana alif kada'baaga. ¹² Kalneege ko'd'do kiki,

"Dhünggü ya atendhe ya

i'i yungngo ama ta'duga türü nja eema dhabbu nja ta'dara nja türü

nja tindhigi ko'do nja tafünügü ko'do."

¹³ Naföonyö a'a eema tiya ka 'dotombo'do ya nja tiya ka 'büdhülü nja tiya ka 'büdhülü ka tüm'bü ya nja tiya ka to ya nja 'buugu ka oona nye'd'de iki,

"Ömö'di tiya emmi ka kööyö ya nja dhünggü,

kada kanangnga ta'diila a Masala

nja tindhigi ko'do nja tafünügü ko'do nja türü turi ta'billi."

¹⁴ Eema ya efe ka 'di ya egiisö ya tiki, "Amiin," a kadiifi tüürü ku'bu a nagüüge kafara kini.

Tafa'da nahitimi na iidümmü kafünü eera no

⁶ Nasala a'a dhünggü ka tafa'da hitimi ya dhidha ya ana ka na iidümmü kafünü eera no, nikiri a'a ka föonyö niiimö tiya efe ka 'di tiya egiisö ya, alneege ko'd'do kafeene afa fara ma baana ma tombo'do, "Aayu!" ² Nikiri a'a ka tassa co kanna nasala muttu a'bassa, ömö'di ya aka kide ya ana taprpara ka niisö a ndalembö ma tii'baana ananja iini, öö'dö kürö ma ti'baana ii'baana.

³ Ka dhünggü ka tafa'da hitimi ya eera ya, naföonyö a niiimö tiya efe ka 'di ya eera ya ka tiki, "Aayu!" ⁴ A muttu könö adhöyö ö'dö kürö. Ömö'di ya aka kide ya, ananja türü iini ma tö'dö a'duga ta'diila ka 'büdhülü, amang ka kadu tagirina ajeene. Kanangnga kulu'ba ma dhonggoro mo iini.

⁵ Aga dhünggü ka ndafa'da hitimi ya iidoona ya, naföonyö a niiimö tiya efe ka 'di ya iidoona ya ka tiki, "Aayu!" Nasala muttu ya 'dü'd'dü ya, ömö'di ya aka kide ya, misaana ungnö iini ka niisö. ⁶ Naföonyö tumma ka söödö ma eema tiya efe ka 'di ya egiisö ya, katiiki, "Almiti ma dhokoro ana jine ama uuru ka ungnodho, almiti ma mudeere ma iidoona ana jine ma uuru ka ungnodho, lakiini fa taga'da uu'ba nja ngeeli."

⁷ Ka dhünggü ka tafa'da hitimi ya egiisö ya, naföonyö a niiimö tiya efe ka 'di ya egiisö ya ka tiki, "Aayu!"

⁸ Nikiri a'a ka tassa co nasala muttu irrifi kaseere, ömö'di ya aka kide ya, ana eere a'da inde, nja 'buugu ma inde kuurna i'i keere kete, Türü kungngo eene ma 'dakeyi ma 'büdhülü ma tiidi eege a kulu'ba tammo dhonggoro mo, ana iire nja maara nja eema ma toroko ma 'büdhülü.

⁹ Aga dhünggü ka ndafa'da hitimi ya iidümmü no, nasala nagoronggore tanno kadu na aradene no ka üüdü ma tumma tanno Masala no nja tumma tanno eene ka tageema no ka misisi ma tirri ka tüm'bü. ¹⁰ Kikiri katiidhe ko'd'do kiki, "Taagaada Uugaara ya Insili, ya tatimin'da ya, taalo o'o nara tümümü kadu ma 'büdhülü na'diinö ada ungnö ma eriidö tiya iidi?" ¹¹ En'di ya ka'bassa ya, kananja kene ku'bu, iki eene a'da kagünü idhilli ara türeene ma köje nja kadu na alinggo

‡ 5.10 Tö'dö kürö 19.6; Danial 7.22, 27 †† 5.11 Danial 7.10

no nja nagöre tanno eene no ara tagirinadene afa eege a'dimo.

¹² Nikiiri a'a ka tasala dhünggü ka tafa'da hitimi ya iidümmü afünü unggodho ya. A 'bühülü tatinggi'di dhindho, a ndanaaya ta 'dü'd'dü kafeene nja taliisi ma fara, a tere tafeene nja eriidö nye'd'de kungngo, ¹³ a midigi ma 'dotombo'do ta'dingngö ka 'bühülü afa iye ma indiiye na arume no ka 'dingngö ndama 'daafa a tanya ka tagi'di eege ka oona dhindho. ¹⁴ A 'dotombo'-do tadum'budu ko'do afa sekede, a na'dikinya nja najaseera tooso ka na'buugu tanno eene nye'd'de kungngo.

¹⁵ A naguugaara ma 'bühülü nja kadu niifi no nja kadu ma eema dhabbu nja naguugaara ma nasigira, a naguugaara nja kasaga in'dili kungngo nja tanno taalo ka kasaga no, nye'd'de karünö kaco kubumba nja naagara ma na'dikinya. ¹⁶ Kiki a na'dikinya nja naagara, "Aaga 'dingngö kidi ko'do aaga taküdhü unggö kudumma iye tanno ömö'di tiya emmi ka kööyö ya nja tagoroo'bo tanno dhünggü. ¹⁷ Kudumma uuru ma tagoroo'bo tanno eene na dhabbu no ka ndö'dö, a mada i'i yungngo ara tambaanya eege?"

Kadu ma Israyil nö'dö 144,000

7 Nggeege afe'de nasala a'a kadhangga ka egiisö ka'dingnge ko'do ka na'dugugini ma 'bühülü ada egiisö miini, kakara a tanya ma 'bühülü na egiisö no, amang ka tanya tafa tiisö ka 'bühülü nja to alla naafa. ² Nafada nasala tadhangga könö ö'dö ko'do ndama fiini ma ndanaaya, hitimi ya Masala tammo efe ka 'di mo unggö iini. Ümmünü kadhangga na egiisö no ko'do na ana türü ma taga'da 'bühülü nja to no. ³ Iki eene, "Aaga fa taga'da 'bühülü nja to nja naafa, ara unggö kabünnü hitimi ka kasaga tanno Masala tammo aja ka nadhugudha." ⁴ Nikiiri a'a ka aföonyö a'-da kadu na kabünnü hitimi kene ka nadhugudha no kö'dö na alif a kadu ka iidümmü a kadu keera kafünü egiisö (144,000) ndama siliga ma Israyil nye'd'de kungngo.

⁵ Na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama sili-ga tiya Yahüüsa
na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Röbin
na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Jad.

⁶ Na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama sili-ga tiya Ashiir
na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Naftali
na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Manasi.

⁷ Na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama sili-ga tiya Shamön
na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Lawi
na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Yasakir.

⁸ Na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama sili-ga tiya Zabaloon
na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Yüüsif
na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Binyamiin.

Kadu na dhabbu no

⁹ Nikiiri a'a ka tasala kadu kadhabbu taalo ömö'di ma tambaanya tinni eege ndama naanya nja kadu 'do nja tumma ka tambananjaana ku'bu, ka'dingnge ana kö'dö kidha ma kööyö nja kidha ma dhünggü, kummü en'di ya ka'bassa ya ka oona, kummü iisine ma naafa ma tamuru. ¹⁰ Kiidhe ko'd'do kiki,

"Toolona kungngo a Masala tammo aja ma emmi ka kööyö mo nja dhünggü afe'de."

¹¹ A kadhangga nye'd'de takaku'du kööyö ko'do nja kadiifi nja eema tiya efe ka 'di ya egiisö ya. Küürü ka kööyö kidha ana dhugudha kummü Masala, ¹² kiki a'-da,

"Amiin, tafünügü ko'do nja tindhigi ko'do nja tussu eema nja tamana ta'diila nja tindhigi ko'do nja türü nja tambaanya ka na Masala tammo aja turi ta'billi.

Amiin."

¹³ Ömö'di könö ana ka kadiifi iki a'a, "Kadu öjö eege kungngo kummü en'di ya 'bassa ya ka oona, eege kö'dö ndama kiga?"

¹⁴ Nikiiri a'a ka tiki iini, "Ömö'di eede, nussu o'o."

Iki a'a a'da, "Kadu no eege kungngo koolonadene ka dhügürü tiya dhiiri ya, eege kamiini, † kagunu en'di yeene ana eriidö ma dhünggü anangnga eege kada ka'bassa. ††

¹⁵ Yungngo eene ka tanna kidha ma kööyö tanno Masala kalinggo ada oono uuru ana ooso kungngo ka la tiya oono,

nja ömö'di tiya emmi ka kööyö ya ara taküdhü eege ka oona ka fangga tammo iini.

¹⁶ Taalo iire ara tagu eege,

a tenege ka tagu eege afe'de, taalo ndanaaya ara tagu'du eege,

a tagu'daana taalo kara tala eege ka oona. ‡

¹⁷ Kudumma dhünggü ya ka söödö ma kööyö ya ara tadasaana afa kene

uurugu eege ka nduguli ma 'biidi ma tefe ka 'di. ††

A Masala tayugu 'biidi ma iye eene ka iye." ††

Hitimi ya iidümmü afünü eera ya

8 Ka dhünggü ka ndafa'da hitimi ya iidümmü afünü eera ya, a 'buugu tamudhudhuli ka 'dotombo'do a dhüdhü ma ndanaaya. ² Nasala kadhangga na iidümmü kafünü eera no ka'dingnge ana ko'do kidha ma Masala, iidö tananja eene ka iidümmü kafünü eera.

³ A tadhangga könö tö'dö ümmü dha ma kondho ma dahaba öö'dö a'dingnge ka misi ma tirri. A kondho tananja iini dhabbu ma tirri iini, amang kini tagusu ka fara ma kadu tanno Masala nye'd'de ka misi ma tirri ma dahaba kidha ma kööyö. ⁴ A ndhiigö ma kondho tisi a kürö ndama niisö ma tadhangga in'dili nja tafara ma kadu tanno Masala kaco oo'do kidha ma Masala.

† 7.14 Danial 12.1; Matta 24.21 †† 7.14 Asaiya 1.18 ‡ 7.16 Asaiya 49.10 †† 7.17 Tüüsü ma Nakaaru 23.1-2; Yühanna 6.35; Yühanna 7.37-38; Yühanna 10.11-14 †† 7.17 Asaiya 25.8

⁵ İkirî tadhangga ka tûmmü dha ma kondho adigi İssi ma tirri kide, apügü i'i co 'bûdhülü, tabaana ma tombo'do nja talimaana ma tombo'do nja tatinggi'di ma 'bûdhülü.

İidö na İidümmü afünü eera no

⁶ A kadhangga na İidümmü kafünü eera no kûmmü İidö ya İidümmü kafünü eera no, kindinaana oona ku'bu ma tabbü eege.

⁷ A tadhangga ya dhidha ya tabbü tîniidö niini, İkirî olle tö'dö nja İssi atonggoonyo ana eriidö, öö'dö uurunja ka 'bûdhülü. A 'dakeyi ma 'bûdhülü tatinyogo, a 'dakeyi ma naafa tatinyogo nja ooyo tiya agiiri ya nye'd'de.

⁸ A tadhangga ya eera ya tabbü tîniidö niini, a niimö adhabbu afa 'dikinya afinne nye'd'de apügünja co to a 'dakeyi ma to tatem'bele kada eriidö. ⁹ A 'dakeyi ma eema ya efe ka 'di ya anna ka to ya taaya, a 'dakeyi ma namürkabü tatangga'da.

¹⁰ A tadhangga ya iidoona ya tabbü tîniidö niini, a timidigi kadhabbu ka a'dinggo ndama 'dotombo'do ka finne afa İssi ka'dinggo ka 'dakeyi ma neeri nja nakan-duguli ma 'biidi. ¹¹ Eere ma timidigi a'da Tamaara. A 'dakeyi ma 'biidi ta'bele a'diiri, a kadu na kooye no taaya kadhabbu kudumma iini ka'diiri.

¹² A tadhangga ya egiisö ya tabbü tîniidö niini, a 'dakeyi ma ndanaaya tabbü adene, nja 'dakeyi ma tere nja 'dakeyi ma midigi, idhi a türeene ma töyeene neene talüllü, a türeene ma töyeene ma uuru nja ooso titaalo.

¹³ Nassa co nasala kolo † ka alagala ka söödö ma 'dotombo'do, eema ko'd'do, "Am'ba, am'ba, am'ba ka kadu ma 'bûdhülü kudumma türeene ma fara ma İidö na kadhangga tanno iidoona no kara tabaana."

9 A tadhangga ya İidümmü ya, tabbü tîniidö niini, nasala timidigi ka 'dinggo ka 'bûdhülü ndama 'dotombo'do, †† anangnga ngafata ma ööye tiya adhanggoro ya iini. A tadhangga ya İidümmü ya, tabbü tîniidö niini, nasala timidigi ka 'dinggo ka 'bûdhülü ndama 'dotombo'do, ‡ anangnga ngafata ma ööye tiya adhanggoro ya iini. ² A timidigi tafa'da ööye tiya dhonggoro ya, a ndhiigö tisi kürö ndama iini afa ndhiigö ma tambürü'di na dhabbu no, a ndanaaya nja 'dotombo'do tandüüli nja 'buugu 'do kudumma ndhiigö ma ööye. ³ A müdüüni tö'dö kürö ndama ndhiigö kaküdhü 'bûdhülü, a'duga türü afa türü ma na'baja ma 'bûdhülü kungngo. ⁴ Kiki iini a'da afa taga'da ooyo ma 'bûdhülü alla ooyo ya kirikiri ya nja naafa, illi kadu na taalo kana hitimi ma Masala ka nadhugudha tanno eene. †† Taalo kananja türü eene ma tiidi eege, lakiini apusu eege a nagatereene kiidümmü, tapusu niini kafeene nja tüföönö ma 'baja. ⁶ Ara kadu tasaasa inde ka naguuru tanno miini no taalo kara taluna, kasaasa taaya, inde tiisö eene ku'bu.

⁷ A müdüüni tafeene nja naguttu no kindinaana oona ku'bu ma koro'bo no, eema ungnö eene ka nanggüdü afeene nja kalembö ma dahaba, dhugudha yeene afeene nja dhugudha ma ömö'di. ⁸ Awu yeene afeene afa awu ma iya, igini neene kafeene nja kiselle ma agaamu. ⁹ A naaro neene tafeene nja mudugusi ma ndaliili, a fara ma egedhe tiya eene

† 8.13 Hawsha 8.1 †† 9.1 Asaiya 14.12-15 ‡ 9.1 Asaiya 14.12-15 †† 9.4 Hiskiya 9.4

kafeene afa uune ma karru ma naguttu kadhabbu kiisö ka koro'bo. ¹⁰ Nakatiidi miini kaföönö afa nakatiidi ma na'baja, türü kungngo iini ma tilî kadu ka oona a nagatereene kiidümmü. ¹¹ Uugaara ungnö eene i'i ya tadhangga ma ööye ya dhonggoro ya, ana eere a tangga Ebriya yiini a'da Abbdün, a tangga Yünan a'da Abulion.

¹² Tagoroo'bo na dhidha no kanco, a tagoroo'bo öccö keera kara tö'dö afe'de.

¹³ A tadhangga ya İidümmü afünü ungnodho ya tabbü tîniidö, naföönö fara köö'dö kürö ndama İidö tanno egiisö no ka misî ma tirri ma dahaba mo ka Masala kidha mo. †† A tumma tiki a tadhangga tiya İidümmü afünü ungnodho ya ümmü tîniidö ya, "Afa ka kadhangga tanno egiisö no na imi'dinja ka ri ma Fürat ya dhabbu ya." ¹⁵ A kadhangga tanno egiisö no kindinaana oona ku'bu nja ndanaaya nja uuru nja tere nja ürünü, amang kene tagirina türeene ma kadu.

¹⁶ Naföönö a'a a'da nasigira ma naguttu kö'dö na alif kadhabbu.

¹⁷ Nasala naguttu nja kadu tanno aka kide no a kûmböödö kana namudugusi kafeene nja İssi adhöyö öödhe, a 'dü'd'dü, a kirikiri kafeene afa kebrîit. A nanggüdü ma naguttu kafeene nja nanggüdü ma agaa-mu, İssi ticci kürö ndama eene ka niinö nja ndhiigö nja kebrîit. ¹⁸ A türeene ma kadu tagirinadene a tagoroo'bo tanno iidoona no, İssi nja ndhiigö nja kebrîit ya icci a kürö ndama niinö ma naguttu no. ¹⁹ Türü ma naguttu ka kaneene ka niinö nja nakatiidi tanno eene, kudumma nakatiidi tanno eene kafeene nja nööni a nanggüdü kagi'di kadu iini.

²⁰ A türeene ma kadu tanno oolonadene ka tagoroo'bo no kitaalo kaadha ka tatoroko tanno eene ka tagalinggo ana iisine tanno eene no, kamma ka nagana'bu ana eema ma namasala ya ma dahaba ya nja fudda nja tanyaanya nja misî nja ndagee'di ma eema namasala taalo kara tambaanya tiji 'buugu kitaalo kaföönö eema kitaalo kunggeene. ²¹ Kitaalo kaadha ka tagirina kadu nja tageene nja temelö nja nyooro.

Tadhangga nja sorne ya idhilli ya

10 Nîkirî a'a ka tasala tadhangga könö ana türü ungnunu ku'bu ndama 'dotombo'do. Aküdhü oona a tülüügü, a tam'billi kungngo iini ka üüdü, dhugudha yiini afeene nja ndanaaya, uune niini tafeene nja nagiide ma İssi. ² Sorne ya idhilli ya ma ungnö iini ka niisö, ma tanfa'da. Anangnga awwa ma niisö ma kuri yiini ka to, anangnga awwa ma niisö ma küüle yiini ka 'bûdhülü. ³ Adhiya a tumma ko'd'do afa fara ma tagaamu. Kini ka ndakiidhe ya, a baana ma tom'bo'do na İidümmü kafünü eera no talneege a fara tiya eene. ⁴ Kene ka ndageema ya, a'da nakindinaana a'a oona ku'bu ma tarigiri, nîkirî ka föönö tumma ndama 'dotombo'do İki a'a, "Nafa takiri eege ku'bu bünnü hitimi kide afa tabaana ma tombo'do na İidümmü afünü eera no ka takiki."

⁵ İkirî tadhangga yeede ka tasala i'i ka 'dingnge ana ko'do ka to nja 'bûdhülü ya, alaga niisö ma kuri niini co 'dotombo'do. ⁶ Aküdüönö ana eere ma ömö'di tiya efe ka 'di ta'billi ya, †† marü'bü 'dotombo'do ana eema tiya inggide ya nye'd'de, nja 'bûdhülü ana eema tiya inggide ya, nja to ana eema tiya inggide ya nye'd'de,

†† 9.13 Tö'dö kürö 30.1-3 ††† 10.6 Danial 12.7

iki, "Taalo tadoono ku'bu afe'de. ⁷ Lakiini ka naguuru tanno tadhanga tiya iidümmü afünü eera ya ka tabbü tñiidö niini ya, ikiri tumma na Masala na küdhü no ka ndatiimö afa ma nagane'bi na alinggo ada oono no ka tageema i'i kungngo."

⁸ A tumma neede ka taföonyö ndama 'dotombo'do no, eema nja a'a afe'de iki, "Kolo na'duga sorne ya tanfa'da ya ka niisö ma tadhanga ya 'dingnge ana ko'do ka to nja 'bühülü ya."

⁹ Nikiiri a'a kaco ka tadhanga niki iini anangnga sorne ya idhilli ya a'a. Iki a'a, "Duga naguri ara tanangnga eedi yüüdü ka 'diiri, i'digi'di afa küde üdü ka niinö." ¹⁰ Nikiiri a'a ka 'duga sorne ya idhilli ya ka tadhanga ka niisö natömö i'i. A'digi'di afa küde kede ka niinö, lakiini kede ka tatamü a'diiri kede ka eedi. ¹¹ A tumma tiki a'a, "Eema a tumma tiya tö'dö no afe'de co a kadu 'do nja nagonggo'do nja naguugaara."

Kadu na adinö kide na eera no

11 Kanangnga tam'bala a'a kafeene nja kuufi iki a'a, "Fiki'dö ninni la ma Masala nja misä ma tirri, ninni kadu na afara ka Masala kide no. ² Lakiini 'dadillö na kürö ma la ma Masala no, fa kene nafa tinni eege kudumma eene kananja a kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, kara tisiraana ka anya tammo insili mo a nagatereene kukummu kadu keera kafünü eera (42). ¹³ Ara a'a tanangnga türü a kadu tanno adini kide no keera ndama a'a, en'di ma nataliisi ungnö eene ka oona, kara teema tumma na Masala a füngngö alif miyateene sitiin (1,260)." ⁴ Kadu na eera no eege ka naafa ma 'dikidiyö nja nakoyo ma lamba tanno eera no, a'dingnge ana ko'do kidha ma Uugaara ma 'bühülü no. ¹⁵ Ka ömö'di töccö kara tasaasa tilä eege ka oona ya, issi tö'dö kürö ndama eene ka naniinö kagiri-na nadiidi neene, nggege ömö'di ya asaasa tilä eege ka oona ya ara tiididene. ⁶ Türü kungngo eene ma teere ka 'dotombo'do a toambo'do taalo kara tede ka naguuru tanno eene kara teema kide no, a türü kungngo eene ma ta'bele 'biidi kada eriidö kabbü 'bühülü a maara kadhoonyo kene ka asaasa.

⁷ Bitingngö kene ka ndatiimö tumma neene ya, a niimö ma toroko ya ö'dö kürö ndama ööye tiya dhonggoro ya ara tako'do kene ii'bi eege agirina eege.

⁸ Ofo yeene tapügünja ka nafiini ma anya tammo dhabbu mo, ana eere ma taköje a'da Sadöma nja Misiri, kita Uugaara tiya eene ka tabünnü ka salii'bi ya.

⁹ A kadu ndama naanya nye'd'de nja kadu 'do nja tumma ka tambanjaana ku'bu tadinö ka ofo tiya eene a füngngö iidoona a dhüdhü miini, taalo kara tafa ka ömö'di töccö a'da atü'bü eege. ¹⁰ Kadu ma 'bühülü kara tadhodho küünä taanyara ma inde tanno kadu tanno eera no, kamana eema eene kudumma nagane'bi tanno eera no köö'dö a dhügürü a kadu ka 'bühülü.

¹¹ Ka naguuru tanno iidoona a dhüdhü miini no ka ndafaradene ya, a koronggore ma tefe ka 'di tö'dö ndama Masala ö'dö kene ka oona, kafiki'dö ka'dingnge ko'do, ari'ba tümümü kadu na adinö kene no. ¹² Kaföonyö tumma kalneege ko'd'do ö'dö ndama 'dotombo'do iki eene, "Aaga sirö ko'do kita." Kikiiri ka sirö co 'dotombo'do ka tülügü, nadiidi meene tadinö kene.

† 11.2 Lüüka 21.24 †† 11.4 Sakariya 4.3, 11-14

¹³ Ka uuru tanno miini no a 'bühülü tatinggi'di dhindhö, a 'dakeyi ma anya ada'baaga türüdü. A kadu taaya na alif ka iidümmü kafünü eera (7,000) kudumma ma tatinggi'di ma 'bühülü, ari'ba tümümü türeene ma kadu kafünügü Masala ma 'dotombo'do ko'do.

¹⁴ A tagoroo'bo na eera no co, a tagoroo'bo na iidoona no ara tö'dö kete kungngo.

Tiniidö ya iidümmü kafünü eera

¹⁵ A tadhanga ya iidümmü afünü eera ya tabbü tñiidö niini, a tumma talneege ko'd'do ndama 'dotombo'do kiki,

"Tauugaara ma 'bühülü kanda tauugaara tiya Uugaara tiya aja nja Almasihi tiya iini, i'i ara tauugaara turi ta'billi."

¹⁶ A kadiifi no kukumu kadu kafünü egisö no, temmi ka nagöoyö tanno eene ka Masala kidha no, küürü ku'bu ana dhugudha kümümü Masala. ¹⁷ Kiki,

"Kanangnga ungnö ta'diila o'o, Masala Uugaara mana türü,

ma 'bitingngö mo, maganeene ma 'billi, kudumma üdü ka a'duga türü nüüdü na tauugaara.

¹⁸ Kadu ma kajeene kagoroo'bo, ‡ kudumma uuru ma tagoroo'bo tanno üdü ka ndö'dö

nja uuru ma tapusu kadu na aaya no.

Uuru ka ndö'dö ma üdü kara tanangnga talingnge a kadu tanno üdü nagane'bi,

nja kadu na insili no nja kadu tanno ari'ba eere tiya üdü no,

na dhiidhi no nja tanno iifi no, nagirina kadu na ka'da 'bühülü no."

¹⁹ A la ma Masala tatanfa'da ka 'dotombo'do, sandü ma timi'di tumma noono tabbü 'dala ka la ma Masala. A toambo'do talimaana, kabaana, a 'bühülü tatinggi'di ajeene, a köröörö ta'dinggeene.

Aka nja ni ma 'biidi

12 A niimö tabbü 'dala ka 'dotombo'do keefe, aka magirni ndanaaya oono ka oona, a tere kono ka uune ka teene, a kalembö ma midigi tammo ada'baaga mafünü eera no, a ndalebö mungngo oono ka üdü. ² Magüröönö mafara kudumma tin'di ma teene.

³ A niimö könö tabbü 'dala ka 'dotombo'do keefe nja ni ma 'biidi ya dhabbu ya öödhe afa issi, nanggüüdü kungngo iini ka iidümmü kafünü eera ana iidö kada'baaga, nja ndalebö ka iidümmü kafünü eera.

⁴ Öösí 'dakeyi ma midigi ma 'dotombo'do ana tiidi tiya iini üpü co 'bühülü, ikiri ni ma 'biidi ka 'dingnge ka aka kidha miini ka asaasa ta'duuru 'bii'bala kono kara teene. ⁵ Mikiri ka tageene 'bii'bala ya miide ya, i'i yungngo ara tauugaara ma 'bühülü nye'd'de kungngo a kuufi ma ndaliili, lakiini 'bii'bala yoono atonggoso aco ka Masala nja kööyö tiya iini. ⁶ Aka marünö maco a dhiile kita Masala ka takindinaana kono ku'bu, ma Masala kara tafa kono mamana eema oono a füngngö ö'dö alif miyateene sitiin 1,260.

⁷ A koro'bo tafiki'dö ka 'dotombo'do, Mikayii nja kadhanga tanno iini nja ni ma 'biidi tageema koro'bo nja kadhanga tanno iini. ⁸ Lakiini eege taalo kana

‡ 11.18 Tüüsü ma Nakaaru 2.5

türü, a 'buugu yeene ta'dugadene ka 'dotombo'do. ⁹ A ni ma 'biidi ya dhabbu ya apügu i'i co 'büdhülü, ni ya ma 'billi ya ana eere a'da Ebliisi nja Sitan ya iisini kadu nye'd'de, a'dinggo ku'bu i'i nja kadhangga tanno iini.

¹⁰ Nikiiri ka aföonyö tumma ka alneege ka 'dotombo'-do ko'd'do kiki,

"Bitingngö katiiimö toolona, a Masala tammo aja a türü nja tauugaara ma Masala tiya aja,

nja tauugaara tanno Almasihi tiya oono.

Kudumma ömö'di üfünü eema ka nagöre tanno aja ka oona kidha ma Masala ya osooso a naguuru, kapügu i'i caa'bu.

¹¹ Eege kagii'bi i'i ana eriidö ma dhünggü nja tumma tanno eene ka tageama no,

kapügu nanggeyi neene co meene kasaasa inde.

¹² Nggeege 'dotombo'do saga tadhodho nja kadu tanno anna inggide no,

lakiini am'ba ka 'büdhülü nja to

kudumma Ebliisi a'bardaga ku'bu öö'dö kada.

I'i adiginigo a tagoroo'bo kudumma iini ka tussu a'da uuru niini ka öreene idhilli."

¹³ Kini ka tassa kini ka 'dinggo ka 'büdhülü ya, iikiiri ka talinggo aka ma keene 'bii'bala kada miide mo. ¹⁴ Iikiiri egedhe ma kolo tiya dhabbu ya eera ya kananja aka, moonoo ka taagala iini ku'b'ba ndama ni ma 'biidi ma co 'buugu tiya oono ka dhiile, kafa kono a nagürünü kiidoona a dhüdhü miini. ¹⁵ A ni ta'binyaga 'biidi kürö ndama niinö tanno iini kafeene afa ri amang kini ta'duga oogo unggene iini. ¹⁶ Lakiini 'büdhülü oolona ka aka afa'da niinö niini a'duuru ri ya ni ka tuuru ka co kürö ndama niinö tanno iini ya. ¹⁷ Iikiiri ni ka koroo'bo ka aka, unggene aco teema koro'bo nja kadaada moonoo, ya aföonyö tumma ma Masala na ümmü tumma ma Yasu no.

¹⁸ A ni ma 'biidi ta'dingnge ana ko'do ka ndamugu ma to.

Niimö ma toroko ö'dö kürö ndama to

13 Nasala a'a niimö ma toroko ka tunggunu akürö ndama to nanggüüdü kungngo iini ka iidümmü kafünü eera ana iidö kada'baaga, iidö nye'd'de kana kalembö, nanggüüdü na miini no nagereene ma teela Masala kinggide. ² A niimö ma toroko yeede kadasala ya afeene nja ünggü, uune niini kafeene nja uune ma 'böö, afeene ka niinö afa niinö ma tagaamu, iikiiri ni ka anangnga türü niini iini nja kööyö tanno iini nja tauugaara nye'd'de. ³ Üüdü ma niimö ma toroko unggodho afa ma tana niimö ya in'di ya akete ka teyi illi niimö ya in'di ya aleme, a kadu ma 'büdhülü tadhere nye'd'de kungngo kuurna niimö ma toroko keere. ⁴ A kadu tüürü ka ni tiya dhabbu ya kidha kamma kini kudumma iini ka anangnga türü niini a niimö ma toroko küürü ka niimö ma toroko afe'de kamma kini kiki a'da, "Mada i'i yungngo afeene nja niimö ma toroko ma tambaanya koro'bo nja iini?"

⁵ Mada anangnga niinö a niimö ma toroko eema indhigi oona coo'do eela Masala, a'duga türü miini ka talinggo a nagatereene kukumu kadu keera kafünü eera.

⁶ Iikiiri ka tafa'da niinö niini eela Masala, eela eere yoono nja 'buugu ma taneene tanno oono nja kadu tanno anna ka 'dotombo'do no. ⁷ A'duga türü ma teema koro'bo nja kadu tanno Masala ii'bi eege, † a

† 13.7 Danial 7.21

'duga türü ma tauugaara ma naanya nye'd'de nja kadu 'do nja tumma ka tambanjaana ku'bu nja kadu. ⁸ Amang ka kadu ma 'büdhülü tamma kini nye'd'de kungngo, kadu na nagereene tanno eene ka titaalo kakirinja ka sorne ma tefe ka 'di sorne ma dhünggü tiya atendhe ya jiddi ma 'büdhülü ka tagarü'bü adene.

⁹ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo kide.

¹⁰ Üürü ömö'di ya ara co ka tatasaga ya,

i'i ara co ka tadasaga,

üürü ömö'di kara tiididene a kulu'ba

ara tiididene a kulu'ba.

Tumma no kasaasa tidhi oona ku'bu ma kadu tanno insili no nja tamma.

Niimö ma toroko anna kürö ka 'büdhülü

¹¹ Nikiiri a'a ka tasala niimö ma toroko öccö ka tunggunu ko'do ndama 'büdhülü ana iidö keera kafeene nja iidö ma dhünggü, eema afa ni ma 'biidi ya dhabbu ya. ¹² I'i alinggo a türü tanno niimö ma toroko tiya dhidha in'diili ana i'i kide kungngo. Anangnga 'büdhülü nja kadu tanno anna kide katamma ka niimö ma toroko tiya dhidha ya 'dokotere tammo iini ma inde ma kaleme mo. ¹³ Adagüünü eema keefe a dhabbu unggugu issi ka 'büdhülü ndama 'dotombo'do ka kadu kidha. ¹⁴ Iisini kadu ma 'büdhülü alinggo tanno iini ma tamma kini, niini ka 'duga türü adagalinggo kidha ma niimö ma toroko ya dhidha ya. A'bunu kadu ma 'büdhülü karü'bü koronggore ma niimö ma toroko ya abbü adene a kulu'ba ya assa ka aleefe tefe ka 'di.

¹⁵ A'duga türü ma tafülle a'duga koronggore ka niimö ma toroko ya dhidha ya ka oona, amang kini teema, agirina kadu na anu katüürü ku'bu ka koronggore ma niimö ma toroko no nye'd'de kungngo. ¹⁶ Anangnga kadu nye'd'de afe'de na dhiidhi no nja tanno iifi no, nja tanno ana eema dhabbu no, nja tanno eema kitaalo kene no, nja kasaga, nja tanno taalo ka kasaga no, kanangnga kala eene ka niisö ma kuri üürü kene ka nadhugudha. ¹⁷ Taalo ömö'di ma tambaanya tana niimö üürü anadene a niimö illi ömö'di ya ana kala ana eere ma niimö ma toroko üürü tamana ma eere tiya iini. ¹⁸ Ara tana eere ma ta'dara, ömö'di ya ussu eema ya fa kini inni nagereene ma niimö ma toroko kudumma iini kada tamana ma ömö'di ya ö'dö namiya ka iidümmü kafünü unggodho a kadu kiidoona ka iidümmü kafünü unggodho (666).

Dhünggü nja kadu tanno iini

14 Nikiiri ka tassa co nasala dhünggü ka 'dingnge ka 'dikinya ma Sahyün nja kadu kungngo iini kö'dö miya arba arbayiin alif (144,000), eere yiini nja eere tiya Pupa tiya iini ikirinja kene ka nadhugudha. ² Naföonyö tumma ndama 'dotombo'do kafeene nja fara ma 'biidi tiya dhabbu ya afeene nja fara ma tombo'do tanno abaana dhindho no, afeene nja fara ma erempera a kadu miini kabaana. ³ Küüwe tüüsü ma issi mo ka kööyö ma Masala kidha ma eema tiya efe ka 'di ya egiisö ya kidha ma kadüifi, taalo ömö'di ma tambaanya talaanadene ka tüüsü tammo illi no ka kadu na öö'dö miya arba arbayiin alif (144,000) na oolonadene ka 'büdhülü no. ⁴ Kadu no eege kungngo taalo kanyoro nanggeyi neene nja iiya, kudumma eene

kadaafa ka nanggeyi tanno eene katinsili. Kadu na miini no eege kungngo ko'd'do ka dhünggü keere kita iini kara co ya, eege kungngo koolonadene ka türeene ma kadu, kummü nanggeyi neene a Masala nja dhünggü kafeene nja eema tiya ö'deene ka dhidha ya. ¹⁵ Taalo naniinö neene keema korokoro, eege ka insili ka nanggeedi.

Kadhangga na iidoona no

⁶ Nikiiri a'a ka tasala tadhangga könö ka lagala ka söödö ma 'dotombo'do, tumma ma injiili ta'billi co ka kadu ma 'büdhülü nja kadu ma naanya nja kadu ma tumma kadhoonyo nja kadu in'diili. ⁷ Iidhe ko'd'do iki, "Aaga ri'ba a Masala aaga tafünügü oogo ko'do kudumma uuru ma tahükümü kadu no ndö'dö, aaga üürü ku'bu aaga tamma ka ömö'di tiya arü'bü 'dotombo'do nja 'büdhülü ya nja to nja nakanduguli ma 'biidi."

⁸ A tadhangga könö tuurna i'i keere iidhe iki, "Ma'diinggö, ma'diinggö Babil ma dhabbu mo, kudumma oono manangnga kadu ma tooye ngeeli na itoto no ma temelö tanno oono."

⁹ Ikiiri tadhangga ya iidoona ya ka tuurna eege keere eema ko'd'do iki, "Ömö'di ya üürü amma ka niimö ma toroko nja koronggore tiya iini amma ka kala tamma iini kini ka dhugudha üürü kini ka niisö ya, ¹⁰ i'i afe'de ara tooye ngeeli ma tagoroo'bo na Masala na uurunja ka ker'de ma tagoroo'bo tanno oono, ara tapusu adene ana issi nja albaarü kidha ma kadhangga tanno insili no nja dhünggü. ¹¹ A ndhiigö ma tapusu tisi coo'do turi ta'billi a talingnge titaalo uuru nja ooso ka kadu tanno üürü kamma ka niimö ma toroko nja koronggore tiya iini no a nakömö'di tiya ana kala ma eere tiya iini ya. ¹² Ya asaasa tidhi oona ku'bu ma kadu tanno insili no kaföonyö tumma na Masala no, kütü katamma ka Yasu."

¹³ Naföonyö a'a tumma ndama 'dotombo'do kiki, "Arigiri tumma no, a'da a'diila nja kadu tanno ake ka linggo tanno Uugaara ndama uuru tanno."

Koronggore iki, "Ti amang kene talingnge ka dhügürü tiya eene kudumma linggo tanno eene ka tunggeene nja eene."

Tawaana migile koonna ma 'büdhülü

¹⁴ Nikiiri a'a ka tasala co nasala tülüügü ka ta'bassa, ömö'di ya emmi ka tülüügü ya, afeene nja 'bii'bala ma tadü'd'dü ndalembö ma tauugaara kungngo iini ka üüdü ma dahaba a manjala ma ungngo iini ka niisö mana kuri. ¹⁵ A tadhangga könö tö'dö kürö ndama la ma Masala iidhe a tumma ko'd'do ka ömö'di tiya emmi ka tülüügü ya, "Duga manjala müüdü nara migile kudumma uuru ka ndö'dö a migile ma 'büdhülü kanda ö'deene ma taraana." ¹⁶ Ömö'di ya emmi ka tülüügü ya tapügü manjala miini co 'büdhülü a migile ma 'büdhülü taradene.

¹⁷ A tadhangga könö tö'dö kürö ndama la ma Masala ka 'dotombo'do, manjala mungngo iini mana kuri. ¹⁸ A tadhangga könö ya afa ka issi ya tö'dö kürö ndama misi ma tirri iidhe eema ko'd'do ka tadhangga tiya ana manjala ya ana kuri ya, "Duga manjala müüdü narma ki'bim'bi ma 'büdhülü kudumma iye miini ka

† 14.4 Yaguub 1.18

ndö'döone." ¹⁹ A tadhangga tapügü manjala miini ka 'büdhülü a taruma ki'bim'bi ma 'büdhülü uuru ka 'doonya ma tiyaana ma tagoroo'bo tanno Masala na dhabbu no. ²⁰ Kasiraana ka ki'bim'bi ka misi kürö ma anya, eriidö tisi akürö ndama 'doonya ma tiyaana iisö faaya idhi ala kili ma muttu akete kala nameele namiya keera (200).

Kadhangga na iidümmü kafünü eera no nja namaara ka iidümmü kafünü eera

¹⁵ Nikiiri a'a ka tasala niimö keefe ka 'dotombo'do adhabbu ka'diila, kadhangga ka iidümmü kafünü eera kummü namaara no iidümmü kafünü eera no, eege kungngo keere a Masala ka tatiiimö tagoroo'bo noono iini. ² Nasala a'a 'buugu kafeene nja to tamma insili afa gasasa mo katonggoonyo ana issi, nasala kadu no kii'bi niimö ma toroko nja koronggore tiya iini ana tamana ma eere tiya iini. Ka'dingnge ana ko'do ka tinggini ma gasasa mo, kummü erempeera na Masala ka anangnga eene ka niisö no. ³ Küüwe tüüsü ma Müüsa tasaga ya Masala, † nja tüüsü ma dhünggü kiki,

"Ka Masala Uugaara ma ana türü mo, kadhabbu linggo nüüdü keefe, nafiini nüüdü ka dhidho ka dhorro, Uugaara ma nagürüünü nye'd'de.

⁴ Ka Uugaara, mada i'i yungngo taalo ara tari'ba o'o, afünügü eere yüüdü ko'do?

O'o na insili unggodho o'o. ‡

Ara kadu nye'd'de sa köö'dö küürü küdü kidha kudumma linggo üüdü a dhidho, a kadu tadinö kide nye'd'de." ††

⁵ Nikiiri a'a ka tassa co nasala la ma Masala nja fangga ma tumma ma Masala ka tatanfa'da ka 'dotombo'do. ⁶ A kadhangga tö'dö kürö ndama la ma Masala ka iidümmü kafünü eera, maara ma iidümmü mafünü eera mungngo eene, kummü en'di ya insili ya ali-maana ya ka oona kimi'di naaro ana jönnö ma dahaba. ⁷ Könö ka eema tiya efe ka 'di ya egiisö ya tanangnga naadho ma dahaba ka iidümmü kafünü eera a kadhangga tanno iidümmü kafünü eera no kadigine a tagoroo'bo ma Masala, tamma efe ka 'di turi ta'billi mo. ⁸ La ma Masala tadigine ana ndhiigö ma tidhindhi nja türü tanno Masala, taalo ömö'di ma tambaanya co la ma Masala, ara maara ma iidümmü mafünü eera ma kadhangga tanno iidümmü kafünü eera no köö'dö iini no ka titaalo.

Naadho ma tagoroo'bo na Masala

¹⁶ Naföonyö a'a tumma ko'd'do ndama la ma Masala eemaga ka kadhangga tanno iidümmü kafünü eera no, "Aaga agolo aaga tuurugu naadho ma tagoroo'bo na Masala na iidümmü kafünü eera no ka 'büdhülü." ² A tadhangga ya dhidha ya tunggeene ateefe tuuru ker'de miini ka 'büdhülü, eema ya in'di ya tatoroko abbü 'dala ka kadu na ana kala ma niimö ma toroko nja kadu na üürü ka koronggore no kamma kinni. ‡

†† 15.3 Serije ya eera ya 32.4 ‡ 15.4 Armija 10.6-7 †† 15.4 Tüüsü ma Nakaaru 86.9-10 †† 16.2 Tö'dö kürö 9.10

³ Īkiri tadhangga ya eera ya ka tuuru ker'de miini co to, a 'biidi tafeene nja eriido ma omö'di tiya eyi ya, eema ya adinö ka to ya taaya nye'd'de. †

⁴ A tadhangga ya iidoona ya tuuru ker'de miini co a neeri nja nduguli ma 'biidi atem'bele kada eriido.

⁵ Nikiiri a'a ka aföonyö a tadhangga ma 'biidi ka tiki, "O'o taalo nüüni ada kadu ku'bu, o'o nadho ka fiini, yungngo kide adaganna kide, o'o na insili no, kudumma üüdü nadho ka fiini,

⁶ kudumma eene ka tuuru eriido ma kadu tanno Masala co nja nagane'bi,

yungngo üüdü ka anangnga eriido eene a'da kooye, kikiiri kaluna yeene ka asaasa ya."

⁷ Naföonyö a'a tumma afe'de ndama misi ma tirri iki, "Īi, Masala o'o na Uugaara ma ana türü mo, fiini yüüdü ka dhidho atatimin'da."

⁸ A tadhangga ya egiisö ya tuuru ker'de miini ka ndanaaya a türü tananja eene ma tinyogo kadu ana issi. ⁹ A kadu tatinyogo a tagu'daana, keela eere ya Masala, mana türü ma maara, lakiini taalo kaadha ka tatoroko, kitaalo kafünügü Masala ko'do.

¹⁰ Īkiri tadhangga ya iidümmü ya uuru ker'de miini ka kööyö tanno niimö ma toroko, a tauugaara niini talifi. Īkiri kadu ka agi'di nagonggo'do neene kudumma eene ka tin'di. †† Keela Masala ma 'dotombo'do kudumma tin'di tanno eene nja 'dokotere tanno eene, kitaalo kaadha ka linggo tanno eene.

¹² A tadhangga ya iidümmü kafünü ungodho ya tuurugu ker'de miini co ri ma Furat ya dhabbu ya, a 'biidi miini taa'du amang kini tindinaana fiini ma naguugaara ma fiini ma ndanaaya no. ¹³ Nikiiri a'a ka tasala nagoronggore na nyoro no kiidoona kafeene nja namürö kunggunu kürö ndama niimö ma ni ma 'biidi ya dhabbu ya nja niimö ma niimö ma toroko nja niinö ma ne'bi tiya akorokoro ya. ¹⁴ Eege ka nagoronggore ma na'bu na ale'bele eema keefe no, kaco ka naguugaara ma 'bühülü nye'd'de ka wagaana eege ka oona keema koro'bo ka uuru tanno dhabbu, uuru ma Masala tammo ana türü mo.

¹⁵ "Adinö ko'do, ara a'a tö'dö afa tanyooro, a'diila nja omö'di tiya adinö ko'do ya afa ka en'di amang kini tafa tunggeene ana oona ku'bu a kadu tiji i'i ka ta'döngngönyö ka oona."

¹⁶ Awagaana eege ka oona ka 'buugu tiya ana eere a tangga Ebriya a'da Harmajdün.

¹⁷ A tadhangga ya iidümmü kafünü eera ya tuurugu dho miini co'do, a tumma tö'dö kürö ko'do ndama kööyö ka la ma Masala iki, "Ndafaradene." ¹⁸ Īkiri toambo'do ka limaana, fara ma abaana ma toambo'do, a 'buugu tatinggi'di dhindho taalo agüünä adene nggeege jiddi ma omö'di ka taganna 'bühülü. ¹⁹ Anya ma dhabbu mo tasümününja ku'bu ma iidoona ka oona, a naanya ma kajeene tatangga'da a Masala tagiigi Babil ma dhabbu mo manangnga oogo ka tooye ngeeli ka ker'de tanno oono, ngeeli ma tagoroo'bo noono. ²⁰ A najasiira tarünö nye'd'de kungngo a na'dikinya tamanyaga. ²¹ A köröörö ya iifi ya, ta'dinggö ka kadu ko'do ndama 'dotombo'do adhabbu, a kadu teela Masala kudumma tabbü adene ma köröörö, kudumma tabbü adene miini ka tatoroko 'do.

Aka nja niimö ma toroko

17 A tadhangga könö ana ka tanno na iidümmü kafünü eera no ana naadho ka iidümmü kafünü eera no iki a'a, "Aayu nalaga o'o ka tapusu adene tanno madatemelö tammo dhabbu mo memmi ka 'biidi ya dhabbu ya. ² Naguugaara ma 'bühülü kafünggö ana oogo, a kadu ma 'bühülü taaya kene ka tagooye ngeeli ma temelö noono."

³ Īkiri tadhangga ka 'duga a'a a koronggore aco a lodho iini, nasala aka memmi ka 'dugeere ma niimö ma toroko ödhe ana nagereene ma teela Masala ka oona nye'd'de, nanggüdü niini ka iidümmü kafünü eera ana iidö kada'baaga. ⁴ Madagümmü en'di ya dhöyö ya nja tiya ödhe, mümmü dahaba nja niigisi tanno agu'daana no nja lüülü, dho ma dahaba mungngo oono ka niisö madigine ana eema tiya toroko ya nja nyoro ma temelö tanno oono. ⁵ Ikininja eere oono ka dhugudha a'da, kume, "Babil ma dhabbu, niimö ma katemelö nja nyoro ka 'bühülü."

⁶ Nasala a'a aka ka teyi ka eriido tiya oono ka tagooye ma kadu tanno insili no, nja kadu tanno agirinadene kudumma eene ka tamma ka Yasu no. Kede ka tasala oogo nadhere 'do.

⁷ Īkiri tadhangga ka tindini a'a a'da, "Minna agu o'o nadhere? Ara a'a tadirina niimö ya afeene nja aka nja niimö ma toroko tiya ümmü oogo ka 'dugeere ya a nanggüdü ka iidümmü kafünü eera ana iidö kada'baaga no. ⁸ Niimö ma toroko yüüdü ka tijöögö ya akeefe ka 'di, illi i'i anda taalo 'bitingngö, lakiini i'i anda kete köö'dö kürö ndama ööyö ya dhonggoro ya ma co teyi. A kadu na ka 'bühülü no tadhere, nagereene tanno eene taalo kakirinja ka sorne ma tefe ka 'di jiddi ma 'bühülü ka tarü'bü adene kene kara tasala niimö ma toroko, kudumma iini ka takeefe ka 'di, a 'bitingngö taalo efe ka 'di, illi i'i ara tafada öö'dö.

⁹ "Kasaasa tumma no, tussu eema nja ta'dara, nanggüdü na iidümmü kafünü eera no eege ka nakürünggürü na iidümmü kafünü eera, aka ka temmi kide no. Eege ka naguugaara na iidümmü kafünü eera afe'de.

¹⁰ Na iidümmü no ka'dinggö, aya iidümmü kafünü ungodho ya aleefe tauugaara, aya iidümmü kafünü eera ya ara üfürü tö'dö, lakiini tauugaara niini taalo ara tadhonggoro. ¹¹ Lakiini niimö ma toroko ya akeefe ka 'di, asa katitaalo efe ka 'di ya, i'i ya uugaara ya iidümmü afünü iidoona ya. I'i ya miini ama tanno iidümmü kafünü eera no, i'i ara co teyi.

¹² "Illi iidö na ada'baaga nüüdü kijöögö no eege ka naguugaara na ada'baaga küfürü tümmü tauugaara no, kara sa ka'duga türü ma tauugaara nja niimö ma toroko ana ndanaaya ka ungodho. ¹³ Eege no, tumma neene ka ungodho meene ka anangnga türü neene nja tauugaara a niimö ma toroko. ¹⁴ Kara teema koro'bo nja dhünggü, lakiini dhünggü ara tii'bi eege kudumma iini ka ta Uugaara ma naguugaara, ada Uugaara ma naguugaara na iifi no, a kadu na aneene nja eene no eege kagümmünüdene, nja tanno akessedene no, nja tanno amma ka Masala no."

¹⁵ Īkiri tadhangga ka tiki a'a, "Biidi yüüdü ka tijöögö aka tammo a temelö mo ka temmi kide ya, i'i ya kadu nja kajeene nja naanya nja tumma kadhoonyo. ¹⁶ İidö na ada'baaga nüüdü ka tijöögö no nja niimö ma

† 16.3 Tö'dö kürö 7.17-21 †† 16.10 Tö'dö kürö 10.21

‡ 17.3 Tumma tanno Yasu 13.1

toroko, kara saga diidi aka ma temelö mo kara tamuru eema ya kono nye'd'de kafa kono ana oona ku'bu, kagu uu'da noono kinyogo oogo ana issi. ¹⁷ Kudumma Masala oogo manangnga tumma no kene ka nanggeedi a'da kalinggo afa ma tiya oono ka asaasa ya kungngo, meene kimi'di tumma ma tümünü tauugaara neene a niimö ma toroko, amang ka tumma tanno Masala co ööye miini. ¹⁸ Aka müüdü ka tiji oogo mo, oogo ma anya tammo dhabbu mo, ma uugaara ma naguugaara ma 'büdhlü.

Ta'dinggo na Babil

18 N'ikiri a'a ka tasala tadhangga könö afe'de ung-gunu aku'bu ndama 'dotombo'do ana türü kadhabbu, a 'büdhlü ta'dara a töyeene tanno iini. ² Iidhe a tumma ko'd'do,
 "Ma'dinggo, ma'dinggo Babil ma dhabbu mo, ma ta'buugu ma na'bu kadanna kide ndama 'buugu ma taneene ma nagana'bu tanno oroko no
 nja uyi tiya nyoro ya, ya kadu kanu kide ya nye'd'de. ³ Kadu ma 'büdhlü nye'd'de tagooye ngeeli na itoto na ma temelö tanno oono,
 a naguugaara ma 'büdhlü kafungngö ana oogo,
 a kadu ma na anadene ana eema tüüsü ka eema tiya oono ya dhabbu ya."
⁴ N'ikiri a'a ka föönyö tumma afe'de ndama 'dotombo'do kiki,
 "Akö'dö kürö ndama oono, kadu eede,
 amang kada tafa toso ka eema tiya toroko ya nja oono,
 amang kada tafa toso ka tapusu adene ka namaara nja oono.
⁵ Kudumma tatoroko tanno oono kakodhoncoko kalla kala 'dotombo'do,
 a Masala tagiigi tatoroko noono.
⁶ Agüüní midhi ku'bu ana oogo afa moonoo ka tagüüní midhi ku'bu 'do ana aaga kungngo,
 aaga kusu midhi kono kide ma dhabbu ada yoono ka tagüüní ana aaga ya kungngo.
 Aaga konyaana ker'de ma ngeeli tanno oono kafünü kide no.
⁷ Aaga apusu oogo, aaga tafa kono mafara dhindho tamana moonoo ka takidhindhí ma taküüsü. M'indhigi eyi yoono miki,
 'A'a nungngo nemmi kita ka tauugaara,
 taalo a'a na aka ma küüme,
 nitaalo nussu muuyu.'
⁸ Nggeege ara tagoroo'bo tümü oogo ana uuru ka unggodho,
 inde nja müürü nja iire,
 ara issi tinyogo oogo
 kudumma türü kungngo Masala Uugaara, mara tasi-gi oogo mo."
⁹ Ara naguugaara ma 'büdhlü sa fara kamüürü, eege na füngngö ana oogo kadhodho nja oono, kafara kene kara tasala ndhiigö ma issi tanno oono. ¹⁰ Köödhi ku'b'ba eene kari'ba a tapusu adene tanno oono kiki,
 "Am'ba! Am'ba küdü anya ma dhabbu, anya ma Babil ma ii'baana mo, ara o'o tasigidene ana ndanaaya ka unggodho."
¹¹ Ara kadu ma 'büdhlü na anadene ana eema no, saga fara oogo kamüürü, kudumma ömö'di ma tana

eema kene taalo. ¹² Eema ma dahaba nja fudda nja nduguri nja lüülü tiya agu'daana ya, nja en'di ma hariir nja en'di ma silik tiya öödhe ya, nja naafa nye'd'de na afeene nja togoogo no, nja eema tiya agalinggo adene ana igini ma mongngo ya nja kee'di tanno agu'daana no, nja tanyaanya nja eliili nja nduguri. ¹³ Nja girfa nja kondho ma ndhiigö nja russy, nja maaga nja felengidhi, nja ngeeli nja uu'ba nja müsö tammo ilollo mo nja migile, nja eema ma eriidö nja ki'biini nja naguttu nja karru nja kasaga nja nagoronggore ma nakömö'di.

¹⁴ A kadu na anadene no tiki oono, "Eema ya a'diila ya kanna küdü ya akunggeene. Eema ya kanna küdü adhabbu ya nja tidhindhí a'dugadene taalo o'o taluna afe'de." ¹⁵ Kadu nanadene ka anya kana almaala dhabbu no kara ta'dingnge ku'b'ba kanna kudumma eene ka ari'ba a tapusu adene tanno oono, katafara kamüürü. ¹⁶ Kiki,
 "Am'ba! Am'ba küdü, anya ma dhabbu mo, magümmü en'di ma ndugaara na ku'daana no ka oona nja en'di tiya öödhe ya,
 ümmü dahaba nja kisi tanno agu'daana no nja lüülü.

¹⁷ Eema yoono ya nye'd'de kungngo ara titalo ana ndanaaya ka unggodho."
 Namürkabü nye'd'de nja dhabbu ma nasawaaga miini nja kadu tanno no linggo kide no, nja kadu töccö no kuri ka to ka oona no töödhi ku'b'ba. ¹⁸ Kiidhe ko'd'do kene ka tasala ndhiigö moonoo ka finne, "Maganna anya ma idhindhí afa ma tammo kungngo?" ¹⁹ Kadhifi kuraaga eene ka nanggüüdü kafara kamüürü kiki a'da,
 "Am'ba! Am'ba ka anya tammo idhindhí mo,
 a kadu na ana namürkabü ka to no eege saga tatangga'da ana ndanaaya ka unggodho.
²⁰ 'Dotombo'do, adhodho kudumma oono ka taga'-dadene,
 aaga dhodho kadu na insili no nja kadafiini nja nagane'bi
 kudumma Masala ka takapusu oogo ka eema tiya oono ka tagüüní ana aaga ya."
²¹ I'kiri tadhangga ya dhabbu ya ana türü ya, ka a'-duga misí ma köje nja misí ma tawöönö ma dhabbu mo, apügü co to iki,
 "Nggeege ara Babil ma idhindhí mo tapügünja co to a türü
 mitaalo mara talunadene afe'de.
²² Taalo kadu kara taföönyö a kadu ka tüwe tüüsü nja fara ma perempeera nja kaaru nja tiniidö taalo kadu ma linggo kara tanna küdü kanna afe'de,
 taalo kadu kara taföönyö fara ma tawöönö küdü afe'de.
²³ Taalo töyeene ma lamba töyeene küdü afe'de,
 taalo taföönyö tüüsü ma kadu tanno arna no küdü, kudumma kadu tanno anadene ka kadu ma 'büdhlü na idhindhí no,
 a kadegeene nüüdü no kaama kadu ma 'büdhlü nye'd'de kungngo.
²⁴ Kaduna eriidö kono ma nagane'bi nja kadu tanno insili no
 nja kadu na kirinadene ka 'büdhlü nye'd'de."

Tüüsü ma tii'baana ka 'dotombo'do

19 Ndama kanna nikiri a'a ka aföönyö tumma ko'd'do tumma ma kadu kadhabbu ka 'dotombo'do kiidhe kiki,

"Halülüya! †

Toolona na Masala tammo aja nja türü nja tidhindhi.

² Tasigi noono kadho ka fiini kada timin'da. ††

Agasigi madatemelö ma dhabbu mo

maga'da 'büd'hülü a temelö tanno oono, a'diinö kömüsü ma eriido ma kasaga tanno oono."

³ Kalneege ko'd'do afe'de,

"Halülüya!

Ndhiigö ma tafinne moonoo kisi coo'do turi ta'billi."

⁴ İkirı kadıifi no ukumu ömö'di kafünü egüisö no nja eema ya efe ka 'di ya egüisö ya, türü ku'bu ana küüge küürü ka Masala tammo emmi ka kööyö mo. † Kiki, "Amiin! Halülüya!"

⁵ A tumma tö'dö ndama kööyö kiki,

"Aaga fünügü Masala tammo aja,

aaga no kasaga tanno oono

nja kadu nye'd'de na iifi no nja tanno idhiidhi no kari'ba oono."

⁶ Naföönyö tumma kafeene nja tumma ma kadu kadhabbu afa fara ma faaya, afa fara ma tabaana ma toombo'do iki,

"Halülüya!

Kudumma Uugaara Masala maaja ma ana türü mo ara tümümü tauugaara. ††

⁷ Kada kadhodho angnga taga'deema,

angnga takafünügü oogo ko'do

kudumma uuru ma tarna tanno dhünggü ka ndö'dö

a 'bala miini manda kindinaana oona ku'bu. ††

⁸ Kanangnga ten'di ma ndugaara ma'bassa ma insili mo oono,

a'da magirni kono ka oona."

Kudumma ten'di ma ndugaara eege ka linggo ma kadu na Masala tanno a'diila no.

⁹ İkirı tadhangga ka tiki a'a, "Arigiri tumma no, a'diila nja kadu tanno tö'dö ka taanyara ma tarna ma dhünggü." A tadhangga tiki a'a afe'de, "Tumma na Masala dhorro eege kungngo."

¹⁰ Nüürü kini kidha ma tamma kini, lakiini i'i iki a'a, "Fa tüünı kungngo, a'a na tasaga afa o'o, afa nagöre nüüdü na ümmü tumma na Yasu no. Afara ka Masala kudumma tumma tanno Yasu eege ka koronggore ma tane'bi."

Ömö'di ya aka ka muttu tiya 'bassa ya

¹¹ Nikiri a'a ka tasala 'dotombo'do kata tanfa'da, a muttu tö'dö a'bassa ana ömö'di ka taka kide ana eere a'da tadho ka fiini ya nja dhorro ya. Tasigi kadu kada dhidho ma timin'da, eema koro'bo taalo üünı ada kadu ku'bu. ††† İiye niini kafeene nja onngo'do ma issı, a kalembö kungngo iini ka üüdü kadhabbu. Eere ikirinja kini taalo ömö'di ma tussu illi i'i. ¹³ Ten'di ma unngo iini ka oona manyo'donja ka eriido ana eere a'da tumma na Masala. ¹⁴ A nasigira ma 'dotombo'do

† 19.1 Tüüsü ma Nakaaru 106.1; Tüüsü ma Nakaaru 113.1-2

†† 19.2 Tumma tanno Yasu 16.7; Tüüsü ma Nakaaru 19.9 † 19.4 Tüüsü ma Nakaaru 47.8; Asaiya 6.1 †† 19.6 Tö'dö kürö 15.18; Tüüsü ma Nakaaru 93.1 †† 19.7 Hawsha 2.19-20; Afosus 5.25-27, 32

††† 19.11 Tüüsü ma Nakaaru 96.13; Asaiya 11.3-5

ka taka ka naguttu kada 'bassa kuurna i'i keere, ana en'di ma ndugaara ya ka'bassa ya insili ya ka oona. ¹⁵ A kulu'ba ma dhonggoro mo ticci akürö ndama iini ka niinö mana kuri, miini kara tabbü kadu ma kajeene iini, ara tauugaara meene a kuufi ma ndaliili. ††† Asiri ka 'doonya tiya ki'bim'bi ma ngeeli ma tagoroo'bo nja Masala tammo ana türü mo. ¹⁶ Eere taga kirinja ka ten'di tammo iini nja tadüüfü tanno iini a'da: Uugaara ma naguugaara, ada Uugaara ma naguugaara na iifi no.

¹⁷ Nasala tadhangga ka a'dingnge ana ko'do ka ndanaaya, iidhe ka uyi ko'd'do ya alagala ka 'dotombo'do ka söödö ya, "Aaga ö'dö aaga emmi in'diili ka taanyara tanno Masala na dhabbu no. ¹⁸ Aaga kö'dö aaga tagu uu'da ma naguugaara nja uu'da ma naguugaara ma nasigira nja uu'da ma tanno ana türü no, nja uu'da ma naguttu nja kadu tanno kaaka kide no, nja kadu nye'd'de, kasaga nja tanno taalo ka kasaga no, na idhiidhi no nja tanno iifi no."

¹⁹ Nasala niimö ma toroko nja naguugaara ma 'büd'hülü nja nasigira tanno eene kawaana oona ma teema koro'bo nja ömö'di tiya aka ka muttu ya nja nasigira tanno iini. ²⁰ A niimö ma toroko tümümü adene nja ne'bi tiya akorokoro ya, ya agalinggo eema keefe kidha ma niimö ma toroko. İisini kadu na ana kala ma niimö ma toroko no, nja kadu tanno üürü ku'bu kamma ka koronggore ma niimö ma toroko no. Kapügü niimö ma toroko nja ne'bi tiya korokoro ya co to ma albaru ma issı tanno afinne no kadinö kungngo. ²¹ A türeene meene tagirinadene a kulu'ba tammo icci a kürö ndama niinö ma ömö'di tiya aka ka muttu ya, uyi tüüsü ka uu'da tanno eene nye'd'de kungngo.

Ebliisi agapusu adene a nagürüünü alif

²⁰ Nikiri a'a ka tasala tadhangga ka tungguna aku'bu ndama 'dotombo'do ngafata ma ööye ya dhonggoro ya unngo iini ka niisö ana jansiiri issisi.

² Ümmü ni ma 'biidi ya dhabbu ya ni ma 'billi ya, ya ana eere a'da Ebliisi nja Sitan, imi'dini i'i ku'bu a nagürüünü na ö'dö alif. ³ İkirı ka tapügü i'i co ööye tiya adhonggoro ya eere kide abbünnü hitimi kide amang kini tafa tiisini kadu afe'de, ara nagürüünü na ö'dö alif no ka tatiimö. Kassa ka tapa kini agünü idhilli.

⁴ Nasala a'a nagöyö a kadu tanno a'duga tauugaara ma tasigi kadu. Nasala nagoronggore ma kadu tanno na tendhe kene ka eyi no kudumma eene ka teema ma Yasu ka üüdü ma tumma ma Masala. Taalo küürü ku'bu kamma ka niimö ma toroko, kitaalo kamma ka koronggore tiya iini, kitaalo kana kala ma niimö ma toroko ka nadhugudha nja iisine. Kateefe ka 'di kada naguugaara nja Almasihi a nagürüünü kö'dö alif.

⁵ Lakiini türeene ma kadu taalo kara tefe ka 'di a'da üfürü nagürüünü na ö'dö alif tatiimö. Tafiki'dö na dhidha no eege kamiini. ⁶ A'diila insili nja kadu tanno ka tafiki'dö tanno dhidha no, taalo türü ma inde tanno eera no kene lakiini eege kara ta ka'boge ma Masala nja Almasihi, kada naguugaara nja iini a nagürüünü na ö'dö alif.

††† 19.15 Tüüsü ma Nakaaru 2.9; Jüwiil 2.13

Ta'dinggö na Ebliisi

⁷ Aga nagürüünü na ö'dö alif no kara tatiimö ya kapa ka Sitan ndama pabuusu tiya iini. ⁸ Öö'dö kürö aga'da kadu ka nanggüüdü ka 'bühülü ka 'buugu na egiisö no ma 'bühülü, kana eere a'da Jüj nja Majüj, awagaana eege ka oona ma teema koro'bo eege kaköje nja ndamugu ma to. ⁹ Kanyalaana oona ka 'bühülü kaku'du angga na kadu tanno insili no ko'do nja anya tammo oono ka asaasa oogo mo, lakiini issi ka öö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do kagirina eege. ¹⁰ Kapügü Ebliisi ya ka'da eege ka nanggüüdü ya co to ma issi nja albaru ka 'buugu tiya niimö ma toroko nja ne'bi tiya korokoro ka tanna kide ya, kapusu adene kide eege nye'd'de uuru ana ooso turi ta'billi.

Köoyö ya dhabbu ya a'bassa ya

¹¹ Nikirí a'a ka tasala köoyö a'bassa adhabbu, nasala ömö'di ya emmi kide ya. 'Bühülü nja 'dotombo'do ka arünö kini kidha a ton'do meene titaalo. ¹² Nasala kadu na aaya na iifi no nja tanno dhiidhi no ka'dingnge ana ko'do kidha ma köoyö, a kasorne tatanfa'da. Sorne könö tatanfa'da i'i yungngo sorne ma tefe ka 'di. A kadu na aaya no kummü adene ka tamana linggo tanno eene afa ma sorne ka tiki kungngo. ¹³ A to tadhifigi kadu na kide na aaya no ko'do, a inde nja 'buugu ma inde tadhifigi kadu na aaya kide no ko'do, kagapusu adene nye'd'de ka üüdü ma linggo tanno eene. ¹⁴ Inde nja 'buugu ma inde kapügü co a to ma issi, a to mo, oogo ma inde tanno eera no. ¹⁵ Ömö'di ya eere tiya iini ka titaalo ka sorne ma tefe ka 'di ya apügünja co to ma issi.

'Dotombo'do no issi no nja 'bühülü tiya issi ya

21 Nikirí a'a ka tasala 'dotombo'do no issi no nja 'bühülü tiya issi ya kudumma 'dotombo'do tanno dhidha no nja 'bühülü tiya dhidha ya ka manyaga, a to titaalo afe'de. ¹² A'a na Yuhanna nasala a'a anya ma insili mo, Örsaliim ma issi mo, ka tunggunu aku'bu ndama 'dotombo'do ndama Masala, afa 'bala ma indinaana oona ku'bu ka'diila ma toreene nja nyuri tiya oono. ¹³ Nikirí a'a ka aföonyö tumma ko'd'do ndama köoyö kiki, "A 'bitingngö 'buugu ya Masala ka tanna kide nja kadu ya, i'i yungngo mara tanna kide nja eene kada kadu tanno oono. Masala ana oona moonoo mara taneene nja eene, mada Masala tammo eene. ¹⁴ Mara tayu fara eene ka iye, ara inde titaalo na müürü, a fara titaalo nja tin'd'di, eema ya illi ya ara tamanyaga." #

⁵ A ömö'di ya emmi ka köoyö ya tiki, "Ara a'a tanangnga eema in'dili ka tissi." Afada iki a'a, "Arigiri tumma no ku'bu ka dhorro ka tatimin'da."

⁶ Iki a'a, "Afaradene eema nye'd'de. A'a na dhidha na tiya eere ya. Ömö'di ya tenege kagu i'i ya ara a'a tinyi 'biidi iini ndama, nduguli ma tefe ka 'di a'da taalo afaana. ⁷ Ömö'di ya ii'baana a'duga eema ya nye'd'de na ta Masala tammo iini a ta'bii'bala tiya eede. ⁸ Lakiini kadu nari'ba no nja tanno taalo kamma

† 20.11 Daniai 7.9-10; Asaiya 51.6 †† 21.1 Asaiya 65.17; 2 Bütürüs 3.13 † 21.2 Asaiya 52.1; Asaiya 61.10; Tumma tanno Yasu 3.12 †† 21.3 Lawi 6.11-12; 2 Kürünsüs 6.16 †† 21.4 Asaiya 25.8; Asaiya 35.10 ††† 21.6 Asaiya 55.1

ka Masala no nja kadu tanno kirina kadu no nja kadu tanno oroko no nja katemelö nja kadegeene nja kadu tanno amma ka eema ma namasala no nja kadu tanno akorokoro no nye'd'de, 'buugu yeene a'da to ma finne ana issi nja albaru mo, inde na eera no eege kamiini."

Örsaliim ma issi mo

⁹ A tadhangga könö ana ka tanno iidümmü kafünü eera no, na ana nadho ka iidümmü kafünü eera kadigine ana maara na iidümmü kafünü eera no. Ö'dö iki a'a, "Aayu nala o'o ka 'bala aka ma dhüggü." ¹⁰ A'duga a'a a koronggore asirö anya ma dhonggoro ma dhabbu mo, alaga a'a co Örsaliim anya ma insili mo, munggunu ku'bu ndama Masala ka 'dotombo'do. ¹¹ Alimaana afa töyeene ma tidhindhi ma Masala, ka liminanago afa misí ma ku'daana mo, kafeene nja misí ma öödhe mo ya agiiri mo ya insili afa gasasa ya kungngo. ¹² A ndhiidhö kadhabbu adhonggoro, naginyeene ka inggide kada'baaga kafünü eera, a kadhangga kinggide kada'baaga kafünü eera a nagereene kakirinja kide eege ka nagereene ma siliga ma Israyil na ö'dö kada'baaga kafünü eera no. ¹³ Ndama fiini ma ndanaaya naginyeene kinggide kiidoona, ndama küüle naginyeene kinggide kiidoona, ndama küülü naginyeene kinggide kiidoona, ndama niimö ma ndanaaya naginyeene ka inggide kiidoona. ¹⁴ A ndhiidhö ta'dingnge ka kadese kada'baaga kafünü eera, nagereene kungngo eene kana eere a'da nagereene ma kadafiini tanno dhüggü na ada'baaga kafünü eera no.

¹⁵ A tadhangga ya ageema nja a'a ya, ümmü tam'bala ma dahaba ma tinni anya iini nja naginyeene miini nja ndhiidhö miini. ¹⁶ Ikirí ka takinni oogo möö'dö alif na miya ka iidümmü nameele (1,500) a tadhonggoro miini nja dhüdhü miini nja ta'doogo miini ka unggodho. ¹⁷ Ikirí ka takinni ndhiidhö miini öö'dö dhüdhü ma niisö ma ömö'di ukumu kadu ka iidümmü a kadu keera kafünü kide egiisö (144), afa tadhangga ka takineene kada köje afa niisö ma ömö'di. ¹⁸ A ndhiidhö tarü'bü adene a niigisi na öödhe ka agiiri ya, ya, anya tarü'bü adene ana dahaba unggodho i'i kungngo kafeene afa gasasa ma insili mo. ¹⁹ A kadese ma ndhiidhö ma anya takesedene a niigisi tanno agu'daana no kada tonggoonyo.

Kadese na dhidha no kama niigisi tanno a kirikiri na öödhe no.

Anno eera no, misí ma kirikiri ma lanja mo, anno iidoona no misí ma 'bassa mo, anno egiisö misí ma kirikiri mo.

²⁰ Na iidümmü ya misí ma irriifi mo, aya iidümmü afünü unggodho ya misí ma dhöyö mo, aya iidümmü afünü eera ya misí ma kuuli ma kirikiri, aya iidümmü afünü iidoona ya misí ma kirikiri mo, aya iidümmü afünü egiisö ya misí ma kuuli mo, aya ada'baaga misí ma kirikiri mo, aya ada'baaga afünü unggodho ya, misí ma ngalan-gala mo, aya ada'baaga afünü eera ya ünggüülü miini atonggoonyo.

²¹ Inye no tagalinggo adene ana lüülü unggodho, a fiini ma anya ya adhüföölö ya agalinggo adene ana dahaba tiya insili ya kafeene nja gasaasa tammo aja kiji 'buugu iini no.

²² Taalo a'a nasala la ma Masala ka anya, kudumma Masala Uugaara ma ana türü mo nja dhünggü eege ka la ma Masala. ²³ Anya taalo masaasa töyeene ma ndanaaya nja tere, kudumma töyeene ma Masala ka töyeene ada kono, a dhünggü i'i ya lamba tammo oono. ^{†24} Ara kadu nye'd'de saga tunggeene ka töyeene tanno oono a naguugaara ma 'bühülü töö'dö ana almaala tiya eene oono. ^{††25} Taalo naginyeene noono ka teere uuru na in'dilli no, kudumma ooso ka titaalo kide. ²⁶ Tidhindhi nja ta'diila ma naanya kara tö'dö iini kide. ²⁷ Taalo niimö ya nyoro ya ara co anya nja kadu tanno üüni eema ya toroko ya nja tanno akororo no, illi kadu no nagereene tanno eene ka kirinja ka sorne ma tefe ka 'di ma dhünggü.

Ri ma tefe ka 'di

22 İkirı tadhangga ka laga a'a co ri ma 'biidi ma tefe ka 'di, insili afa gasasa nduguli kiisö ndama kööyö ma Masala nja dhünggü. ² İisö ka söödö ma fiini anya, fa ma tefe ka 'di unngo ka tinggini ma ri ateera miini, eene laala ada'baaga kafünü eera ta ungodho ka tere. A dhaaru miini toolona kadu ma 'bühülü ka maara. ³ Taalo teeladene kara tanna kide ndama uuru tanno afe'de, ara kööyö ya Masala nja dhünggü tanna ka anya, a kadu niini talinggo ada iini. ⁴ Kara tadinö ka dhugudha tiya iini, eere yiini tanna kene ka nadhugudha. ⁵ Taalo 'buugu ara tooso kide, taalo kara tasaasa töyeene ma lamba nja töyeene ma ndanaaya, kudumma Masala Uugaara mara tanangnga töyeene eene kara ta naguugaara turi ta'billi. [†]

⁶ A tadhangga tiki a'a, "Tumma ka timin'da ka tadhorro. Masala Uugaara ma koronggore tiya nagane'bi mo, magürünü tadhangga yoono öö'dö tala eema ya ara tüünidene kete kungngo ya a kasaga tanno oono."

Tö'dö na Yasu

⁷ "Aaga föönyö, a'a nungngo nara tö'dö areere a'diila nja ömö'di tiya talinggo a tumma ma tane'bi ka sorne tiya."

⁸ A'a na Yühanna, naföönyö a'a nadinö ka eema tiya, kede ka taföönyö natadinö kide ya, na'diinggö ka uune ma tadhangga tiya anangnga a'a ka tadinö kide ya.

† 21.23 Asaiya 60.19–20 †† 21.24 Asaiya 60.3 † 22.2 Takwiin 2.9; Hiskiya 47.12 †† 22.5 Asaiya 60.19

⁹ İkirı ka tiki a'a, "Fa tüüni kungngo, a'a nadasaga afa ma o'o nja nagöre tanno üüdü nagane'bi nja kadu tanno alinggo a tumma ma sorne nye'd'de no, afara ka Masala."

¹⁰ İkirı ka tiki a'a, "Fa taküdhü tumma ma tane'bi no ka sorne tiya no, kudumma uuru ka ndakete.

¹¹ Ömö'di ya üüni ada kadu ku'bu ya, fa kini ütü ka tüüni tatoroko, ömö'di ya nyoro ka eedi ya fa kini ütü ka nyoro tanno iini, ömö'di ya a'diila ya fa kini ütü da ka ta'diila tanno iini, ömö'di ya insili ya fa kini ütü ka tinsili tanno iini." [†]

¹² "Aaga föönyö, a'a nungngo nara tö'dö areere, talingnge unngo eede ma eede kara tanangnga ömö'di ka taköje nja linggo tanno iini ka tagalinggo ya. ^{††13} A'a na dhidha na ta eere. ^{††}

¹⁴ "A'diila nja kadu no kagunu en'di yeene amang kene taduna fiini ma fa ma tefe ka 'di, eege kama co anya ndama nakinyeene ma ondo miini. ¹⁵ Lakiini kadu no kürö no, eege ka tiini nja kadegeene nja katemelö nja kadu tanno agirina kadu no, nja kadu tanno amma ka eema ma namasala no nja kadu tanno akorokoro kasaasa korokoro no nye'd'de.

¹⁶ "A'a na Yasu nagürünü a'a tadhangga yeede a'da öö'dö tadünügü eema ya co a nakaniisa, a'a na 'bereere ma 'bandaada ma Dawud, a'a na ndalfoore ma taka na öyeene no." [§]

¹⁷ Koronggore nja 'bala kiki, "Aayu!" Ömö'di ya aföönyö ya fa kini iki a'da, "Aayu!" Ömö'di ya tenege kagu i'i ya, fa kini öö'dö, ömö'di ya asaasa ya, fa kini a'duga 'biidi ma tefe ka 'di a'da taalo faana kide.

¹⁸ Nanangnga a'a tumma ku'bu, ömö'di ya aföönyö tumma ma tane'bi no ka sorne tiya, afa tagusu niimö öccö kide, a Masala tagusu tagoroo'bo na kirinja ka sorne tiya no. ^{††19} Ömö'di ya agona ka 'bandumma ma tane'bi keere ka sorne tiya, ara Masala takoko faka miini ka fa ma tefe ka 'di nja anya tammo insili mo, na keemadene ka sorne tiya no.

²⁰ Ömö'di ya adini ka eema tiya iki, "İi, ara a'a tö'dö areere."

Amiin, aayu Uugaara Yasu.

²¹ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu ka aneene nja aaga nye'd'de kungngo.

†† 22.11 Danial 12.10 ††† 22.12 Asaiya 40.10; 62.11; Armiya 17.10 ††† 22.13 Tumma tanno Yasu 1.8, 17; 2.8; Asaiya 44.6
§ 22.16 Asaiya 11.1, 10 §† 22.18 Seriyé ya eera ya 4.2